

Mini Bibbja

Harsa Ġenerali

Dan huwa għażla magħżula b'attenzjoni ta' testi Griegi antiki maħsuba biex jaqbd u l-aħjar it-tagħlim ta' Ġesù u l-kitbiet li Huwa għallem, irreferixxa, u wettaq. Il-ghan tagħna huwa li nipprovdulek rappreżentazzjoni eżatta kemm jista' jkun tal-Grieg oriġinali f'format modern u faċli biex jinqara.

Ċaħda ta' Responsabbiltà

Dan it-traduzzjoni nħoloq mill-Griega Septuagint oriġinali u t-testi Biżantini bl-użu ta' mudelli lingwistiċi kbar. Għal din ir-raġuni fih ħafna artefatti tal-kultura u l-grammatika tal-lingwa oriġinali, iżda jista' jkun fih ukoll żbalji. Jekk xi haġa tidher stramba, jekk jogħġbok iċċekkja l-Griega oriġinali. Jekk issib żball, jekk jogħġbok ibgħatu bl-email lil jesusislord@joshuabile.com.

Liċenzjar

Int għandek permess biex tirriproduci u tqassam din it-traduzzjoni b'parti jew kollha kemm hi. M'intix permess li timmodifikaha jew tbighha. Jekk issib żball, jekk jogħġbok ibgħat email lil jesusislord@joshuabile.com sabiex inkunu nistgħu nikkoreġuh u nipprovdulek edizzjoni aġġornata.

Ġenesi

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 |
47 | 48 | 49 | 50

Evangelju skont San Matthew

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
25 | 26 | 27 | 28

Eżodu

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Evangelju skont San Mark

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Numri

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Evangelju skont San Ġwann

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Dewteronomju

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Ittra ta' San Ġwann

1 | 2 | 3 | 4 | 5

Ġożwè

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Ġenesi

1

Fil-bidu Alla għamel is-sema u l-art. L-art kienet invizibbli u mhux ifformata, u d-dlam kien fuq l-abbiss, u l-Ispirtu ta Alla kien jingarr fuq l-ilma. U qal Alla: Ikun hemm dawl, u kien hemm dawl. U ra Alla d-dawl, li sabiħ, u ferra Alla bejn id-dawl u d-dlam. U sejjah Alla d-dawl jum, u d-dlam sejjah lejl. U sar filgħaxija, u sar għodwa, jum wiehed.

U qal Alla: Ikun hemm firmament fnofs l-ilma, u jkun qed jaqsam bejn l-ilma u l-ilma. U sar hekk. U Alla għamel il-firmament, u Alla separa bejn l-ilma li kien taħt il-firmament u bejn l-ilma li kien fuq il-firmament. U sejjah Alla l-firmament sema, u ra Alla li kien tajjeb, u sar filgħaxija, u sar filgħodu, jum it-tieni.

U qal Alla: Jitgabar l-ilma li taħt is-sema fġabra waħda, u jidher ix-xott. U sar hekk, u ngabar l-ilma li taħt is-sema fil-ġabri

tagħhom, u deher ix-xott. U sejjaħ Alla l-art nixfa art, u l-ġabra tal-ilmijiet sejjaħ ibħra, u ra Alla li kien tajjeb. U qal Alla: Thalli l-art tiżbokk ħaxix tal-erbġha, li jħawwel żerriegħa skont il-ġens u skont ix-xbieha, u siġra li tagħmel frott, li ż-żerriegħa tagħha fiha skont il-ġens fuq l-art. U sar hekk. U l-art ħarġet ħaxix tal-erbġha, li jitfa żerriegħa skont il-ġens u skont ix-xbieha, u siġra li tagħmel frott, li ż-żerriegħa tagħha fiha skont il-ġens fuq l-art, u Alla ra li dan kien tajjeb. U sar filġħaxija, u sar filġħodu, jum it-tielet.

U qal Alla: Ikun hemm dawlijiet fil-firmament tas-sema biex jagħtu dawl fuq l-art, biex jifirdu bejn in-nhar u bejn il-lejl, u jkunu għal sinjali, u għal staġuni, u għal jiem, u għal snin. U ħa jkunu għal dawl fil-firmament tas-sema, sabiex jagħtu dawl fuq l-art, u sar hekk. U għamel Alla ż-żewġ dawlijiet il-kbar: id-dawl il-kbir għall-ħakma tal-jum, u d-dawl iż-żgħir għall-ħakma tal-lejl, u l-istilel. U poġġihom Alla fil-firmament tas-sema, sabiex jagħtu dawl fuq l-art, u biex jaħkem il-ġurnata u l-lejl, u biex jifriddi bejn id-dawl u d-dlam, u ra Alla li kien tajjeb. U sar filġħaxija u sar filġħodu, jum ir-raba.

U qal Alla: Halli l-ilmijiet iħargu ħlejjaq ta ruhijiet ħajjin, u għasafar li jtiru fuq l-art taħt il-firmament tas-sema. U sar hekk. U Alla għamel il-ħlejjaq tal-baħar il-kbar, u kull ruħ ta annimali li jiżżokklu, li l-ilmijiet ħargu skont il-kwalitajiet tagħhom, u kull għasfur bġwienah skont il-kwalità tiegħu, u Alla ra li kien tajjeb. U bierak lilhom Alla, u qal: Iżdiedu u mmultiplikaw, u imlew l-ilmijiet fil-ibħra, u l-għasafar jalla jimmultiplikaw fuq l-art. U sar

filgħaxija, u sar filgħodu, jum il-ħames.

U qal Alla: Ħalli l-art toħroġ ruħ ħajja skont il-ġens tagħha: annimali berba riglejn, u haġat li jiżżokkru, u bhejjem selvaġġi tal-art skont il-ġens tagħhom. U sar hekk. U għamel Alla l-bhejjem selvaġġi tal-art skond il-razza tagħhom, u l-bhejjem tal-għalqa skond ir-razza tagħhom, u l-ħlejjaq kollha tal-art skond ir-razza tagħhom, u ra Alla li dan kien tajjeb.

U qal Alla: Nagħmlu bniedem skont l-immagni tagħna u skont ix-xbieha tagħna, u jieħdu ħakma tal-ħut tal-baħar, u tal-għasafar tas-sema, u tal-bhejjem, u tal-art kollha, u tal-ħxejjex kollha li jixxerrxu fuq l-art. U Alla għamel il-bniedem skont l-immagni tiegħu, maskil u mara għamilhom. U bierek lilhom Alla, u qal: Iżdiedu u mmultiplikaw, u imlew l-art, u ssubjugawha, u iħkmu fuq il-ħut tal-baħar, u fuq l-għasafar tas-sema, u fuq il-bhejjem kollha, u fuq l-art kollha, u fuq il-ħlejjaq kollha li jixxennqu fuq l-art. U qal Alla: Ara, tajt lilkom kull ħaxix li jagħti żerriegħa u li jibżar żerriegħa, li jinsab fuq l-art kollha, u kull siġra li għandha fiha nnifisha frott ta żerriegħa li jagħti - dawn ikunu lilkom għal ikel. U lill-annimali kollha selvaġġi tal-art, u lill-għasafar kollha tas-sema, u lil kull haġa li tixxennaq fuq l-art, li għandha fiha nnifisha ruħ ta ħajja, u l-ħaxix kollu aħdar għall-ikel, u sar hekk. U ra Alla l-kollox li għamel, u ara kien tajjeb ħafna, u sar filgħaxija, u sar filgħodu, jum is-sitt.

2

U kienu kkompletati s-sema u l-art, u d-dinja kollha tagħhom.

U temm Alla fis-sitt jum ix-xogħlijiet tiegħu li għamel, u waqaf fis-seba jum minn kollha x-xogħlijiet tiegħu li għamel. U bierek Alla l-jum is-seba u qaddsu, għax fih waqaf minn kollha tax-xogħlijiet tiegħu li kien beda Alla jagħmel.

Dan il-ktieb tal-ġenerazzjoni tas-sema u l-art, meta sar, fil-jum li fih għamel il-Mulej Alla s-sema u l-art, U kull aħdar tal-għalqa qabel ma sar fuq l-art, u kull ħaxix tal-għalqa qabel ma tela, għax Alla ma kienx xattar fuq l-art, u bniedem ma kienx hemm biex jaħdem lilha. Nixxieġha kienet titla mill-art u kienet tisqi l-wiċċ kollu tal-art. U ffurma Alla l-bniedem, trab mill-art, u nefah fil-wiċċ tiegħu nifs tal-ħajja, u sar il-bniedem ruħ ħajja.

U Alla ħawwel ġnien fl-Eden lejn il-lvant, u poġġa hemm il-bniedem li kien ffurma. U Alla ġiegħel jikber mill-art kull siġra sabiħa għall-vista u tajba għall-ikel, u s-siġra tal-ħajja fnofs il-ġenna, u s-siġra tal-għarfien tat-tajjeb u l-ħażin. Xmara johroġ minn Eden biex jisqa l-paradis, u minn hemm huwa jinqasam għal erba fergħat. Isem ta wieħed, Pishon, dan li jdur madwar l-art kollha ta Havilah, hemm fejn hemm id-deheb. Id-deheb ta dik l-art huwa sabiħ, u hemm jinsab il-karbonju u l-ġebbla l-ħadra. U l-isem tax-xmara t-tieni, Gihon; dan huwa li jdur madwar l-art kollha tal-Etjopja. U x-xmara t-tielet, Tigris, dan li jmur qabel kontra l-Assirjani, u x-xmara r-raba, Eufrates. U ha s-Sid Alla l-bniedem li kien ffurma, u poġġieh fil-ġenna tad-deliżju biex jaħdimha u biex iħarisha. U l-Mulej Alla kmanda lil Adam u

qallu: Minn kull siġra li hemm fil-ġenna tista tiekol. Izda mis-siġra tal-ġharfien tat-tajjeb u l-ħażin mgħandkomx tieklu minnha, għax fliema jum li tieklu minnha bil-mewt intom se tmutu.

U qal is-Sid il-Alla: Mhux tajjeb li l-bniedem ikun waħdu, nagħmlulu għajjnuna xierqa għalih. U Alla ffurma għad mill-art il-bhejjem kollha tal-għalqa u l-għasafar kollha tas-sema, u ġiebilhom lejn Adam biex jara x'se jsejjaħ lilhom, u kull ma sejjah lilu Adam ruħ ħajja, dak kien ismu. U sejjah Adam ismijiet lill-bhejjem kollha, u lill-għasafar kollha tas-sema, u lill-bhejjem selvaġġi kollha tal-għalqa, izda għal Adam ma nstabx għajjnuna bħalu. U poġġa Alla estasi fuq Adam, u raqad, u ħa waħda mill-ġnub tiegħu, u mela l-laħam minflok tagħha. U bena Alla l-ġenb li ħa minn Adam fmara, u ġabha lejn Adam. U qal Adam: Dan issa huwa għadma mill-għadmiet tiegħi, u laħam mil-laħam tiegħi. Din se tissejjaħ mara, għax mir-raġel tagħha ittiehded. Minħabba dan, ir-raġel se jħalli lil missieru u lil ommu, u se jingħaqad ma martu, u t-tnejn se jsiru laħam wieħed. U kienu t-tnejn għorja, Adam u l-mara tiegħu, u ma kinux iħossu l-ħażna.

3

Is-serp kien l-aktar għaqli minn kollha l-bhejjem li fuq l-art, li għamel il-Mulej Alla, u qal is-serp lill-mara: Xinhu dan li qal Alla, li mgħandkomx tieklu minn kull siġra tal-ġenna? U qalet il-mara lill-serp: Minn frott is-siġar tal-paradis aħna se nieklu, Imma

mill-frott tas-sigra, li huwa fnofs il-ġenna, qal Alla, mintomx se tieklu minnu, u lanqas tmissuh, sabiex ma tmutux. U qal is-serp lill-mara: Mhux se tmutu bil-mewt, Għax Alla kien jaf li fliema jum tieklu minnu, se jinfetħu għajnejkom, u tkunu bħal allat, tafuh it-tajjeb u l-ħażin. U rat il-mara li s-sigra kienet tajba għall-ikel, u li kienet pjaċevoli għall-għajnejn biex tara, u sabiha biex wiehed jifhem, u ħadet mill-frott tagħha, kiolet, u tat ukoll lir-raġel tagħha li kien magħha, u kielu. U infetħu l-għajnejn tat-tnejn, u kienu jafu li għonjin kienu, u ħjatu weraq ta sigra tat-tin, u għamlu lilhom infushom ħazziet. U semgħu l-vuċi tal-Mulej Alla jmexxi fil-paradis filgħaxija, u ħbew Adam u l-mara tiegħu minn wiċċ il-Mulej Alla fnofs is-sigra tal-paradis. U sejjah il-Mulej il-Alla lil Adam, u qal lilu: Adam, fejn int? U qallu: Il-lehen tiegħek smajt waqt li kont miexxi fil-ġenna, u bżajt għax qarrieċ jiena, u nħbejt. U qal lilu Alla: Min qallek li għeri int? Jekk mhux mis-sigra li jien kmandjajt lilek li ta din biss mgħandekx tiekol minnha, inti kilt? U qal Adam, Il-mara li int tajt miegħi, din tat lili mill-sigra, u jien kilt. U qal il-Mulej Alla lill-mara: Xinhu dan li għamilt? U qalet il-mara: Is-serp qarraqni, u kilt.

U qal il-Mulej Alla lis-serp: Għax għamilt dan, mişħut int minn il-bhejjem kollha u mill-annimali selvaġġi kollha tal-art. Fuq siderek u fuq żaqqek se timxi, u trab se tiekol il-jiem kollha ta ħajtek. U inimicizia se npoġġi bejn nofstok u bejn nofs il-mara, u bejn nofs iż-żerriegħa tiegħek u bejn nofs iż-żerriegħa tagħha; hu se jżomm rasek, u inti se żżomm l-għarqub tiegħu. U lill-mara qal: Immultiplika nimmultiplika l-uġiġħ tiegħek u l-ingrunu tiegħek; fuġiġħ se tgħib tfal, u lejn ir-raġel tiegħek tkun it-tneħħija

tiegħek, u hu se jaħkem fuqek. Lil Adam iżda qal: Għax smajtx il-
vuċi tal-mara tiegħek, u kilt minn is-siġra li kmannajtx dan biss
li ma tiekolx minnu, kilt. Mišhuta l-art fl-opri tiegħek. Fi tniġġis
tiekol lilha l-ġranet kollha tal-ħajja tiegħek. Xewk u xewk tat-
tistil se jitla lilek, u tiekol il-ħaxix tal-għalqa. Bl-għaraq ta wiċċek
se tiekol ħobżek, sakemm terġa lura lejn l-art li minnha ttieħdet,
għaliex int art, u lejn l-art se tmur. U sejjaħ Adam l-isem tal-mara
tiegħu Ħajja, għaliex hi omm tal-ħajjin kollha. U għamel il-Mulej
Alla lil Adam u lil martu tuniki tal-ġilda, u liebeshom.

U qal Alla: Ara, Adam sar bħal wieħed minna, li jaf it-tajjeb u l-
ħażin, u issa biex qatt ma jestendi idu u jieħu mis-siġra tal-ħajja
u jiekol, u jgħix għall-eternità. U l-Mulej Alla baġhtlu minn il-
ġenna tad-deliżju, biex jaħdem l-art minn fejn kien meħud. U
huwa keċċa lil Adam, u stabbilixxieh quddiemu l-ġenna tad-
deliżju, u ordna l-kerubini u x-xabla tal-fjamma li ddu biex
iħarsu t-triq tas-siġra tal-ħajja.

4

Iżda Adam kien jaf lil Eve, l-mara tiegħu, u wara li ħadet fit-tqala
weldet lil Cain, u qalet, Ksibt raġel permezz ta Alla. U żiedet
twelled lil ħuh Abel, u Abel sar raġhaj tan-nagħaġ, iżda Kajin
kien jaħdem l-art. U sar li wara jiem, Kajin ġab sagrafiċċju mill-
frott tal-art lill-Mulej, U Abel ġieb ukoll huwa stess mill-ewwel
imwielda tan-nagħaġ tiegħu, u mix-xaħam tagħhom, u Alla
ħares lejn Abel, u lejn ir-rigali tiegħu. Fuq Kajin però, u fuq is-

sagrificċji tiegħu, ma tax attenzjoni, u Kajin kien imdejjaq ħafna, u waqa wiċċu. U qal is-Sid il-Alla lil Kain: Għaliex sirt mdejjaq ħafna, u għaliex waqa wiċċek? Jekk mhux sew toffri, u mhux sew taqsam, dnujt? Kun kwiet, lejkl id-dawra lura tiegħu, u int timxi fuqu.

U qal Kajin lil Abel ħuh: Ejja nimxu ġol-kampanja. U ġara li meta kienu fil-kampanja, qam Kajin fuq Abel ħuh u qatlu. U qal is-Sid il-Alla lil Kajin, Fejn huwa Abel ħuk? U qal, Ma nafx. Jien gwardjan ta ħija? U qal il-Mulej, Xgħamilt? Il-lehen tad-demmi ta ħuk qed jgħajjat lejja mill-art. U issa mišut inti mill-art, li fetħet ħalqha biex tircievi d-demmi ta ħuk minn idejkl. Meta taħdem l-art, mhux se żżid il-qawwa tagħha biex tagħtik, ingenn u titriegħed int se tkun fuq l-art. U qal Kain lis-Sid Alla: Akbar ħija l-kawża tiegħi milli biex nista niġi maħfur. Jekk int tkeċċini llum minn wiċċ l-art, u minn wiċċ tiegħek jien se nkun moħbi, u jien se nkun ingenn u nitriegħed fuq l-art, u se jkun li kull min isibni se joqtolni. U qallu l-Mulej Alla: Mhux hekk, kull min joqtol lil Kajin, seba darbiet se jkun mitvenjat. U poġġa l-Mulej Alla sinjal fuq Kajin, biex ħadd li jsib lilu ma joqtlux. Ħareġ iżda Kajin minn quddiem wiċċ Alla, u għex fl-art ta Najd li tinsab kontra Eden.

U kien jaf Kajin lil martu, u wara li ħadet fit-tqala weldet lil Enok. U kien qed jibni belt, u sema l-belt fuq l-isem ta ibnu, Enok. Ġara però li lil Enok twieldu Gaidad, u Gaidad nissel lil Maleleel, u Maleleel nissel lil Metusala, u Metusala nissel lil Lamek.

U Lamech ħa għalih żewġ nisa: l-isem tal-waħda kien Ada, u l-isem tat-tieni kien Sella. U wildet Ada lil Jobel; dan kien il-missier tal-abitanti fi tindi, trobbija tal-bhejjem. U l-isem ta ħuh kien Jubal; dan kien dak li wera l-psalterju u l-lira. Sella wkoll din tweldet lil Tubal, u kien martellatur ħaddied tal-bronż u tal-ħadid. U oħt Tubal kienet Noema. Qal iżda Lamech lin-nisa tiegħu, Ada u Sella: Isimgħu leġni, nisa ta Lamech, agħtu widnejkom għal kelmti, għax qatilt raġel minħabba ġerħa tiegħi, u żagħżuġh minħabba livida tiegħi. Li seba darbiet ġie vindikat minn Kajin, imma minn Lamek sebgħin darba seba.

Kien jaf iżda Adam lil Eve, il-mara tiegħu, u wara li ħadet tarbija tweldet iben, u semma l-isem tiegħu Seth, u qalet: Qajjem għalija għax Alla żerriegħa ieħor minflok Abel, li qatlu Kajin. U lil Seth twieldu iben, u semma l-isem tiegħu Enos. Dan tama li jsejjaħ l-isem tal-Mulej Alla.

5

Dan il-ktieb tal-ġenerazzjoni tal-bnedmin, fil-jum li fih Alla għamel lil Adam, skont l-immagħni ta Alla għamlu. Raġel u mara għamilhom, u berikhom, u sema isimhom Adam, fil-jum li għamilhom. Għex Adam mitejn u tletin sena, u ġab iben skont l-idea tiegħu u skont l-immagħni tiegħu, u sema lil Seth. Sar il-jiem ta Adam, li għex wara li ġġenera lil Seth, seba mija sena, u ġġenera ulied u bniet. U saru l-ġranet kollha ta Adam, li għex, tletin u disa mija sena, u miet. Għex Seth ħames mitt u ħamsa

snin, u ħoloq lil Enos. U għex Seth wara li gġenera lilu lil Enos, seba mija u seba snin, u gġenera wlied u bniet. U saru l-jiem kollha ta Set tnax-il sena u disa mija, u miet. U għex Enos mija u disgħin sena, u ġab lil Cainan. U għex Enos wara li ggenera lil Cainan, ħmistax-il sena u seba mija, u ggenera wlied subien u bniet. U saru l-jiem kollha ta Enos ħames snin u disa mija, u miet. U għex Kajnan sebgħin u mija sena, u ġab lil Maleleel. U għex Kainan wara li ġab lil Maleleel, seba mija u erbghin sena, u ġab ulied subien u bniet. U saru l-jiem kollha ta Cainan għaxar snin u disa mija, u miet.

U għex Maleleel ħamsa u sittin u mija sena, u ġab lil Jared. U għex Maleleel wara li ggenera lil Jared tmien mija u tletin sena, u ggenera ulied subien u bniet. U saru l-jiem kollha ta Maleleel ħamsa u disgħin sena u tmien mija sena, u miet. U għex Jared tnejn u sittin sena u mija, u ġab lil Enoch. U għex Jared wara li wellad lil Enoch tmien mija sena, u welad ulied u bniet. U saru l-jiem kollha ta Jared tnejn u sittin u disa mija sena, u miet. U għex Enoch ħamsa u sittin u mija sena, u ġab lil Methuselah. Enoch għoġob lil Alla wara li ġab lil Methuselah, mitejn sena, u ġab ulied subien u bniet. U saru l-jiem kollha ta Enoch ħamsa u sittin u tliet mija sena. U pjaċa Enoch lil Alla, u ma nstabx, għax Alla ġiegħlu jgħib. U għex Methuselah mija u sittax-il sena, u ħalla lil Lamech. U għex Methuselah wara li wellad lil Lamech, mitejn u tmienmija sena, u wellad ulied subien u bniet. U saru l-ġranet kollha ta Methuselah li għex, disa u sittin u disa mija sena, u miet. U għex Lamech mitt u tmienja u tmenin sena, u ħalla iben. U semma l-isem tiegħu Noe, u qal: Dan se jagħtina l-

mistrieħ minn xogħolna, u mill-uġiġħ ta idejna, u mill-art li l-Mulej Alla saħanha. U għex Lamech wara t-twlid tiegħu ta Noah, ħames mija u sittin u ħamsa sena, u welled ulied u bniet. U saru l-granet kollha ta Lamech seba mija u ħamsin u tlieta snin, u miet. U Noe kien ta ħames mitt sena, u ġab tliet ulied: Sem, Ħam u Jafet.

6

U ġara meta bdew in-nies ħafna jsiru fuq l-art, u twieldu bniet lilhom. Meta raw iżda l-ulied ta Alla l-bniet tal-irġiel, li sbieħ kienu, ħadu għalihom nisa minn dawk kollha li għażlu. U qal il-Mulej Alla: Mhux se jibqa l-ispirtu tiegħi fl-irġiel dawn għall-età kollha, minħabba li huma laħam; se jkunu però l-ijiem tagħhom mija u għoxrin sena. Il-ġganti kienu fuq l-art fdawk il-jiem, u wara dak, meta l-ulied ta Alla kienu jidhlu lejn il-bniet tal-bnedmin u kienu jitwieldu lilhom. Dawk kienu l-ġganti ta żmien antik, in-nies il-famuži.

Ra dan imma s-Sid il-Alla, li ntilfew il-vizzji tal-irġiel fuq l-art, u kull wieħed jaħseb fil-qalb tiegħu battenzjoni fuq il-ħażen l-iljiem kollha, U kkunsidra Alla li għamel il-bniedem fuq l-art, u ħaseb. U qal Alla: Se nħassar il-bniedem li għamilt minn wiċċ l-art, mill-bniedem sal-bhima, u mill-ħlejjaq sal-għasafar tas-sema, għax jiddispjaċini li għamilthom.

Noè iżda sab grazzja quddiem il-Mulej Alla. Dawn iżda huma l-

generazzjonijiet ta Noe. Noe kien raġel ġust, perfett fil-generazzjoni tiegħu, u Noe għoġob lil Alla. Noè ġġib tliet ulied: Sem, Ħam u Jafet. Inqerdet imma l-art quddiem Alla, u mmliet l-art bingustizzja. U ra s-Sid il-Alla l-art, u kienet mħassra, għax kull laħam kien ħassar it-triq tiegħu fuq l-art. U qal il-Mulej il-Alla lil Noe: Il-ħin ta kull bniedem wasal quddiemi, għax l-art imtliet ingustizzja minnhom, u ara jiena se neqridilhom u l-art.

Aghmel għalhekk għalik innifsek arka minn injam kwadru, bejta tagħmel l-arka, u tgħattiha ġewwa u barra bl-asfaltu. U hekk int tagħmel l-arka: tliet mija kubitu t-tul tal-arka, u ħamsin kubitu l-wisa, u tletin kubitu l-għoli tagħha. Niġbor flimkien se tagħmel l-arka, u għal kubit se tlestih minn fuq, u l-bieb tal-arka se tagħmlu min-naħa, baxxa, tnejn u tliet sular se tagħmilha. Jien iżda, ara, se nġib il-għargħar, ilma fuq l-art, biex neqred kull laħam li fih hemm spirtu ta ħajja taħt is-sema, u dak kollu li jkun fuq l-art se jmut.

U se nistabbilixxi l-patt tiegħi miegħek, u tidhol ġewwa l-arka inti, u l-ulied tiegħek, u l-mara tiegħek, u n-nisa tal-ulied tiegħek miegħek. U minn kollha tal-bhejjem, u minn kollha tal-ħlejjaq li jiżzerżqu, u minn kollha tal-bhejjem selvaġġi, u minn kull laħam, tnejn tnejn minn kollha se ddaħħal fil-arka, sabiex iżzommhom ħajjin miegħek, maskil u mara se jkunu. Minn kull xorta ta għasafar li jtir skont il-ġens tiegħu, u minn kull xorta ta bhejjem skont il-ġens tagħhom, u minn kull xorta ta ħxejjex li jirxgħu fuq l-art skont il-ġens tagħhom, tnejn tnejn minn kollha se jidhlu għandek biex jinżammu ħajjin miegħek, maskil u mara.

Inti iżda hu għalik innifsek minn kull ikel li intom se tieklu, u iġbor lejtk innifsek, u se jkun lilek u lilhom biex jieklu. U għamel Noè kollha kemm ordna lilu l-Mulej il-Alla, hekk għamel.

7

U qal is-Sid il-Alla lil Noe: Idhol int u d-dar kollha tiegħek fl-arka, għax lilek rajt gust quddiemni f'din il-generazzjoni. Imma mill-annimali n-nodfa ġib magħhom seba seba, maskil u mara, u mill-annimali mhux nodfa tnejn tnejn, maskil u mara. U mill-għasafar tas-sema n-nodfa, seba seba, maskil u mara, u mill-għasafar kollha li mhumiex nodfa, tnejn tnejn, maskil u mara, biex iżomm iż-żerriegħa fuq l-art kollha. Għad għax fi żmien seba ijiem jien se nġib xita fuq l-art, erbgħin jum u erbgħin lejl, u nħassar kull eżistenza li għamilt minn wiċċ l-art kollha. U Noè għamel kolloxx kif kmandalu l-Mulej Alla. Iżda Noah kien ta sitt mija sena, u l-għargħar tal-ilma sar fuq l-art. Daħal Noè u l-ulied tiegħu, u l-mara tiegħu, u n-nisa tal-ulied tiegħu miegħu fl-arka, minħabba l-ilma tal-għargħar. U mill-għasafar nodfa, u mill-għasafar mhux nodfa, u mill-bhejjem nodfa, u mill-bhejjem mhux nodfa, u minn dak kollu li jixxerred fuq l-art, Tnejn tnejn daħlu lejtn Noè fil-kaxxa, maskil u minnija, kif ordna Alla lil Noè. U ġara wara s-seba jiem, u l-ilma tal-għargħar ġie fuq l-art. Fis-sitt mija sena tal-ħajja ta Noe, fit-tieni xahar, fis-seba u għoxrin tal-xahar, fdak il-jum inqasmu l-molol kollha tal-abbiss, u l-katarratti tas-sema nfethu. U ġara x-xita fuq l-art għal erbgħin jum u erbgħin lejl. F'dan il-jum daħal Noè, Xem, Ħam, Jafet, il-

ulied ta Noè, u l-mara ta Noè, u t-tliet nisa tal-ulied tiegħu miegħu, fl-arka. U l-bhejjem selvaġġi kollha skont ir-razza tagħhom, u l-bhehim kollha skont ir-razza tagħhom, u kull haġa li tixxennaq li tiċċaqlaq fuq l-art skont ir-razza tagħha, u kull għasfur skont ir-razza tiegħu, Daħlu lejn Noe fil-kaxxa, tnejn tnejn, maskil u mara, minn kull laħam li fih hemm spirtu ta ħajja. U dawk li kienu qed jidhlu, maskil u mara minn kull laħam, daħlu kif ordna Alla lil Noe, u l-Mulej Alla għalaq l-arka minn barra.

U ġara l-ghargħar erbgħin jum u erbgħin lejl fuq l-art, u źdied l-ilma, u qajjem l-arka, u tqajmet minn fuq l-art. U l-ilma prevala, u źdied ħafna fuq l-art, u l-arka kienet miġrura fuq l-ilma. L-ilma però prevala ħafna ħafna fuq l-art, u kissa l-muntanji kollha l-għoljin li kienu taħt is-sema. Ħmistax kubit il fuq tela l-ilma, u kopra l-muntanji kollha l-għoljin. U mietet kull laħam li kien qed jiċċaqlaq fuq l-art: tal-għasafar, u tal-bhejjem, u tal-bhejjem selvaġġi, u kull haġa li tixxennaq li kienet qed tiċċaqlaq fuq l-art, u kull bniedem. U kollox kemm kemm għandu nifs tal-ħajja, u kollox li kien fuq ix-xotta, miet. U ħassar kull ħlejqa li kien hemm fuq wiċċ l-art, mill-bniedem sal-annimal, u r-reptili, u l-għasafar tas-sema, u ġew imħassra mill-art, u baqa waħdu Noe, u dawk li kienu miegħu fl-arka. U l-ilma kien mgħolli fuq l-art għal mija u ħamsin jum.

8

U ftakar Alla ta Noe, u tal-ilhna kollha, u tal-bhejjem kollha, u tal-għasafar kollha, u tal-ħxejjex kollha li jixxerrdu, kemm kien miegħu fl-arka, u ġab Alla spirtu fuq l-art, u waqaf l-ilma. U nkisru l-molol tal-abbiss u l-fliexken tas-sema, u waqfet ix-xita mis-sema. U l-ilma kien qed jonqos u jmur il bogħod mill-art, u l-ilma naqas wara mija u ħamsin jum. U qagħdet l-arka fix-xahar is-seba, fis-seba u għoxrin tax-xahar, fuq il-muntanji ta Ararat. L-ilma kien qed jonqos sat-tielet xahar. U fl-għaxar xahar, fl-ewwel jum tax-xahar, dehru r-rjus tal-muntanji. U ġara li wara erbgħin jum, Noè fetaħ it-tieqa tal-arka li kien għamel. U bagħat il-corvblajk, u wara li ħareġ, ma reġax lura sakemm inxef l-ilma minn fuq l-art. U bagħat il-ħamiema wara tiegħu biex jara jekk kinitx nieqset l-ilma minn fuq l-art. U meta l-ħamiema ma sabetx mistrieħ għal saqajha, reġgħet lura lejha fl-arka, għaliex kien hemm ilma fuq il-wiċċ kollu tal-art, u huwa medd idu u ħadha, u daħħalha miegħu fl-arka. U wara li stenna għal seba ijiem oħra, mill-ġdid bagħat il-ħamiema mill-arka. U l-ħamiema rritorna lejha lejha filgħaxija, u kellha werqa ta żebbuġa fiċ-ċokon tagħha, u Nwè kien jaf li l-ilma kien naqas mill-art. U wara li stenna għal seba ijiem oħra, reġa bagħat il-ħamiema, u din ma għaditx terġa lura lejha aktar. U ġara fis-sena sitt mija u waħda tal-ħajja ta Noè, fl-ewwel xahar, fl-ewwel jum tax-xahar, li l-ilma waqaf minn fuq l-art. U Noè kixef is-saqaf tal-arka li kien għamel u ra li l-ilma kien waqaf minn fuq wiċċ l-art. Fit-tieni xahar inxuttat l-art, fis-seba u għoxrin jum tax-xahar.

U qal il-Mulej Alla lil Noè: Oħroġ mill-arka inti, u l-mara tiegħek, u l-ulied tiegħek, u n-nisa tal-ulied tiegħek miegħek. U l-bhejjem

kollha li huma miegħek, u kull laħam mill-għasafar sal-bhejjem, u kull haġa li tixxennaq li tiċċaqlaq fuq l-art, oħroġhom miegħek. U ikbru u mmultiplikaw fuq l-art. U ħareġ Noe, u martu, u wliedu, u n-nisa ta wliedu miegħu, U l-bhejjem selvaġġi kollha, u l-bhejjem domestiċi kollha, u kull għasfur, u kull haġa li tixxennaq li tiċċaqlaq fuq l-art skont ir-razza tagħhom, ħargu mill-arka.

U bena Noe altar lill-Mulej, u ħa minn kollha l-bhejjem in-nodfa, u minn kollha l-għasafar in-nodfa, u offra offerti maħruqa fuq l-altar. U xamm is-Sid il-Alla riħa ta fwieħa. U qal is-Sid il-Alla wara li ħaseb: Mhux se nżid iktar inlajjem l-art minħabba l-opri tal-bnedmin, għax tinsab il-moħħ tal-bniedem battenzjoni fuq il-ħażin minn żgħożitu. Mhux se nżid għalhekk iktar inħabbat kull laħam ħaj, kif għamilt. Il-jiem kollha tal-art, iż-żerriegħa u l-ħsad, il-kesħa u s-sħana, is-sajf u r-rebbiegħa, il-jum u l-lejl, mhux se jieqfu.

9

U bierək Alla lil Noè u lil ulied tiegħu, u qal lilhom: Ikbru u mmultiplikaw, u imlew l-art, u iddominaw fuqha. U r-roġħda u l-biża tagħkom se tkun fuq il-bhejjem kollha tal-art, fuq l-għasafar kollha tas-sema, u fuq dak kollu li jiċċaqlaq fuq l-art, u fuq il-ħut kollu tal-baħar; fidejkom jien tajthom. U kull haġa li tizzoqq, li hija ħajja, lilkom tkun għal ikel; bħal ħxejjex tal-ħaxix, tajt lilkom il-kollox. Ħlief laħam bid-demmm tar-ruħ ma tiklux. U għax

id-demm tagħkom tal-erwieh tagħkom, minn id il-bhejjem kollha se nfittex lilu, u minn id il-bniedem hu se nfittex ir-ruħ tal-bniedem. Dak li jxerred id-demm tal-bniedem, minflok id-demm tiegħu se jitxerred, għax fl-immagni ta Alla għamilt il-bniedem. Intom iżda żdiedu u mmultiplikaw, u mlaw l-art u ssuġġettawha.

U Alla qal lil Noè u lil uliedu, miegħu jgħid, U ara, jiena nwaqqaf il-patt tiegħi magħkom, u maż-żerriegħa tagħkom magħkom. U kull ruħ hajja magħkom, mill-għasafar, u mill-bhejjem, u l-bhejjem selvaġġi kollha tal-art, dak kollu li hu magħkom minn dawk kollha li ħargu mill-arka. U se nistabbilixxi l-patt tiegħi magħkom, u mhux se tmut il-laħam kollha għad mill-ilma tal-għargħar, u mhux se jkun hemm għad għargħar ta ilma biex jeqred l-art kollha. U qal il-Mulej Alla lil Noe: Dan hu s-sinjal tal-patt li jiena nagħti bejni u bejnkomp, u bejn kull ruħ hajja li hi magħkom, għal ġenerazzjonijiet eterni. Il-qaws tiegħi npoġġih fis-sħaba, u se jkun sinjal ta patt bejni u bejn l-art. U se jkun meta niġbor is-sħab fuq l-art, se jidher il-qaws fis-sħaba. U se niftakar tal-patt tiegħi, li huwa bejni u bejnkomp, u bejn kull ruħ hajja fkull laħam, u l-ilma mhux se jkun iżjed għargħar, sabiex iħassar kull laħam. U se jkun l-ark tiegħi fis-sħaba, u se nara biex niftakar il-patt etern bejni u l-art, u bejn kull ruħ hajja fkull laħam, li hi fuq l-art. U qal Alla lil Noe: Dan huwa s-sinjal tal-patt li jien stabbillejt bejni u bejn kull laħam li hemm fuq l-art.

Kienu l-ulied ta Noe, dawk li ħargu mill-arka, Shem, Ham u Jafet. U Ham kien il-missier ta Kanaan. Dawn it-tlieta huma l-ulied ta Noe, u minn dawn inxterdu fuq l-art kollha. U Noe beda bħala

raġel bidwi tal-art, u ħareġ vinja. U xorob mill-inbid, u sar fis-sakra, u ġie mkexxex fid-dar tiegħu. U ra Ħam, missier Kanaan, il-qaħba ta missieru, u ħareġ u rrapporta lil tnejn ħutu barra. U wara li ħadu Shem u Japheth il-libsa, poġġewha fuq spallejhom it-tnejn, u marru lura, u koperew l-għeri tal-missier tagħhom, u wiċċhom kien lura, u l-għeri tal-missier tagħhom ma rawh. Qam iżda Noe mill-inbid, u kien jaf dak kollu li għamlu ibnu ż-żgħir. U qal, Mišħut Canaan qaddej, qaddej se jkun lill-ħuti tiegħu. U qal, Imbierek il-Mulej, il-Alla ta Shem, u Canaan se jkun qaddej servjent tiegħu. Jikber Alla lil Jafet, u jgħammar fid-djar ta Sem, u jkun Kanaan qaddej tiegħu.

Għex Noah wara l-għargħar tliet mija u ħamsin sena. U saru l-jiem kollha ta Noe disa mija u ħamsin sena, u miet.

10

Dawn iżda huma l-ġenerazzjonijiet tal-ulied ta Noe, Sem, Ħam u Jafet, u twieldu lilhom ulied wara l-għargħar.

Ulled Japheth: Gomer, Magog, Madai, Jovan, Elisha, Tubal, Meshech u Tiras. U l-ulied ta Gomer: Ashkenaz, u Riphath, u Togarmah. U l-wlied ta Jovan: Elisha, u Tarshish, Kittim, u Rodanim. Minn dawn ġew separati l-gżejjer tal-nazzjonijiet fl-art tagħhom, kull wieħed skont l-ilsien fit-tribujiet tagħhom, u fin-nazzjonijiet tagħhom.

Ulied Ħam: Kuxx, u Mizrajm, Fut, u Kanaan. L-ulied ta Kush: Saba, u Havilah, u Sabatha, u Regma, u Sabathaka; u l-ulied ta Regma: Saba u Dedan. Kush ġab lil Nimrod, dan beda jkun ġgant fuq l-art. Dan kien ġgant kaċċatur quddiem il-Mulej Alla, għalhekk se jgħidu, bħal Nimrod ġgant kaċċatur quddiem il-Mulej. U sar il-bidu tas-saltna tiegħu Babilonja, u Orech, u Archad, u Chalanne, fl-art ta Senaar. Minn dik l-art ħareġ Assur, u bena Ninive, u l-belt Rooboth, u Calah, u d-Dasah bejn Ninveh u bejn Calah; din hija l-belt il-kbira. U Mizrajm nisel il-Ludim, u n-Neftali, u l-Enemetim, u l-Labim. u l-Pathrusim, u l-Casluhim, minn fejn ħarġu l-Philistines, u l-Caphtorim. Canaan però ġġib lil Sidon, l-ewwel imwieled tiegħu, u lil Ħittit, u l-Ġebusit, u l-Amorit, u l-Girgaxit. U l-Ħivit, u l-Aroukaion, u l-Asennaion, U l-Aradian, u s-Samaritan, u l-Amati. U wara dan kienu mxerrda t-tribujiet tal-Kanaaniti. U l-konfini tal-Kananin kienu minn Sidon sa meta tasal f'Gerar u Gaża, sa meta tasal sa Sodoma u Gomorra, Admah u Zeboiim sa Lasha. Dawn huma l-ulied ta Ħam, fit-tribujiet tagħhom, skont l-ilsna tagħhom, fl-artijiet tagħhom, u fin-nazzjonijiet tagħhom.

U lil Shem twieled ukoll, lil missier ta kollha l-ulied ta Eber, hu ta Japheth l-akbar. Ulied Shem: Elam, u Assirja, u Arphaxad, u Lud, u Aram, u Cainan. U l-wlied ta Aram: Uz, u Ul, u Gater, u Meshech. U Arfaksad nisel lil Kainan, u Kainan nisel lil Sala, u Sala nisel lil Eber. U lil Eber twieldu żewġ ulied; l-isem ta wiehed kien Phaleg, għax fjiemu ġiet maqsuma l-art, u l-isem ta l-huh kien Joktan. Joktan iżda wiled lil Elmodad, u lil Saleth, u lil Sarmoth, u lil Jerach. u Hadoram, u Abimael, u Diklah, u Obal, u

Abimael, u Saba, u Ophir, u Euilah, u Jobab; dawn kollha kienu wlied Joktan. U sar id-dwelling tagħhom minn Masse sakemm waslu għal Saphera, il-muntanja tal-lvant. Dawn huma l-ulied ta Shem, fit-tribujiet tagħhom, skont l-ilsna tagħhom, fl-artijiet tagħhom, u fin-nazzjonijiet tagħhom. Dawn huma t-tribujiet tal-ulied ta Noe skont il-ġenerazzjonijiet tagħhom, skont in-nazzjonijiet tagħhom, u minn dawn inxterdu l-gzejjer tan-nazzjonijiet fuq l-art wara l-għargħar.

11

U l-art kollha kellha xoffa waħda, u vuċi waħda għal kulhadd. U ġara li meta marru mill-lvant, sabu kampanja fl-art ta Xinar, u stabbilixxew hemm. U qal raġel lill-ġar tiegħu: Ejja nagħmlu briks, u naħarquhom bin-nar. U sar lilhom il-brikk bħala ġebbla, u l-asfaltu kien lilhom bħat-tafal. U qalu: Ejjew nibnu għalina belt u torri, li l-ras tagħha tkun sa s-sema, u nagħmlu għalina isem, qabel ma nkunu mxerrda fuq il-wiċċ tal-art kollha. U niżel il-Mulej biex jara l-belt u t-torri li bnew il-ulied tal-bnedmin. U qal is-Sid: Ara, razza waħda u lingwa waħda għal kulhadd, u dan bdew jagħmlu. U issa xejn mhu se jkun impossibbli għalihom minn dak kollu li jistgħu jippruvaw jagħmlu. Ejjew, u wara li niżlu ejja nħawwdu l-ilsien tagħhom hemm, sabiex kull wieħed ma jismax il-vuċi tal-ġar tiegħu. U xerred lilhom il-Mulej minn hemm fuq wiċċ l-art kollha, u waqfu jibnu l-belt u t-torri. Minħabba dan kienet imsejha l-isem tagħha Konfużjoni, għax hemm is-Sid ħawwad ix-xufftejn tal-art kollha, u minn hemm is-

Sid xerredhom fuq wiċċ l-art kollha.

U dawn huma l-generazzjonijiet ta Shem, u Shem kien iben mitt sena meta ġab lil Arphaxad, fis-sena t-tnejn wara d-diluvju. U għex Shem wara li ġgħib lil Arphaxad ħames mitt sena, u ġgħib ulied subien u bniet, u miet. U għex Arfaxad mija u ħamsa u tletin sena, u ġab lil Kainan. U għex Arfaxad, wara li twieldu lilu Kainan, erbgħa mija sena, u ġgarrab ulied subien u bniet, u miet. U għex Kainan mija u tletin sena, u ġgarrab lil Sala, u għex Kainan, wara li ġgarrab lil Sala, tlieta mija u tletin sena, u ġgarrab ulied subien u bniet, u miet. U għex Sala mija u tletin sena, u ġab lil Eber. U għex Sala wara li ġgħib lil Eber tliet mija u tletin sena, u ġgħib ulied subien u bniet, u miet. U għex Eber mija u tletin u erbgħa sena, u ġab lil Faleg. U għex Eber, wara li wellad lil Phaleg, mitejn u sebgħin sena, u wellad ulied subien u bniet, u miet. U għex Phaleg mija u tletin sena, u ġab lil Ragau. U għex Faleg, wara li ġgħib lilu lil Ragaw, disa u mitejn sena, u ġgħib ulied u bniet, u miet. U għex Ragau mija u tletin u tnejn sena, u ġab lil Serug. U għex Ragu, wara li twieldu lilu Seruk, mitejn u seba snin, u ġgenera wlied subien u bniet, u miet. U għex Serug mija u tletin sena, u ġab lil Nahor. U għex Seruħ, wara li ħalla lil Naħor, mitejn sena, u ħalla ulied subien u bniet, u miet. U għex Nahor mija u disgħa u sebgħin sena, u ġab lil Terah. U għex Nahor, wara li ġgħib lil Terah, mitt u ħamsa u għoxrin sena, u ġgħib ulied subien u bniet, u miet. U għex Terah sebgħin sena, u ġab lil Abram, u lil Nahor, u lil Haran.

Dawn iżda huma l-generazzjonijiet ta Terah. Terah nissel lil

Abram, u lil Nahor, u lil Haran; u Haran nissel lil Lot. U miet Arran qabel Terah, missieru, fl-art fejn twieled, fl-irħawi tal-Kaldej. U Abram u Naħor ħadu nisa għalihom infushom; l-isem tal-mara ta Abram kien Sara, u l-isem tal-mara ta Naħor kien Melka, bint Haran, li kien missier Melka u missier Iska. U kien Sarai sterili, u ma welditx tfal. U ħa Terah lil Abram ibnu, u lil Lot bin Haran, bin ibnu, u lil Saraj noru, mara Abram ibnu, u ħarġhom mill-art tal-Kaldej biex imorru lejn art Kanaan, u waslu sa Haran, u għex hemm. U saru l-jiem kollha ta Terah fl-art ta Haran mitejn u ħamsa sena, u miet Terah fHaran.

12

U qal is-Sid lil Abram: Oħroġ minn arttek, u minn qrabatek, u minn dar missierek, u ejja lejn l-art li se nurik. U se nagħmlek nazzjon kbir, u se nibberkek, u se nkabbar ismek, u se tkun imbierek. U se nibbirika lil dawk li jbierku lilek, u lil dawk li jilgħnu lilek se nilgħanhom, u se jkunu mbierka fik it-tribujiet kollha tal-art. U mar Abram, bħalma tkellem lilu s-Sid, u mar miegħu Lot. Abram kien ta ħamsa u sebghin sena meta ħareġ minn Haran. U ħa Abram lil Saraj, il-mara tiegħu, u lil Lot, bin ħuh, u l-proprjetajiet kollha tagħhom li kisbu, u kull ruħ li kisbu minn Haran, u ħarġu biex imorru lejn art Kanaan. U għadda Abram mill-art kollha fit-tul tagħha sal-post ta Sikem, ġol-balluta l-għolja, iżda l-Kananin dak iż-żmien kienu jgħammru l-art. U deher il-Mulej lil Abram, u qal lilu: Liz-żerriegħa tiegħek nagħti din l-art. U Abram bena hemm altar lill-Mulej li kien deher lilu.

U telaq minn hemm lejn il-muntanja fil-lvant ta Betel, u waqqaf hemm it-tenda tiegħu fBetel lejn il-punent, u Ai lejn il-lvant, u bena hemm altar lill-Mulej, u sejjah fl-isem tal-Mulej. U telaq Abram, u wara li mar attenda fid-deżert.

U sar il-ġuħ fuq l-art, u Abram niżel lejn l-Eġittu biex joqgħod hemm bhala barrani, għax il-ġuħ kien qawwi ħafna fuq l-art. Ġara li meta Abram qorob biex jidhol fEġittu, qal Abram lil Sara martu: Naf jien li int mara ħelwa tal-wiċċ. Ikun għalhekk meta jarawkom l-Eġizzjani, jgħidu li mara tiegħu hi din, u joqtluni lili, izda lilek izommuk ħaj. Għedt għalhekk li jien oħtu, sabiex ikun tajjeb għalija minħabba fik, u tgħix ruħi minħabba fik. Ġara izda, meta daħal Abram fEġittu, raw l-Eġizzjani l-mara tiegħu, li kienet sabiħa ħafna. U raw lilha l-uffiċjali ta Fargħun, u faħħruha lil Fargħun, u daħħluha fid-dar ta Fargħun. U lil Abram tajjeb użawh minħabba lilha, u saru tiegħu nagħaġ, u għogiela, u ħmir, u qaddejja, u qaddejja nisa, u baġhal, u ġmiel. U Alla afflixxa lil Faraon bplagi kbar u ħżiena, u d-dar tiegħu, minħabba Saraj il-mara ta Abram. Wara li sejjah Fargħun lil Abram, qal: Xinhu dan li int għamilt lili, għaliex ma qalitlix li hi mara tiegħek? Għaliex għedt li hi oħti? U ħadt lilha lili nnifsi bhala mara, u issa ara, il-mara tiegħek quddiemek, ħudha u itlaq. U Faragħun ordna lil irġiel dwar Abram biex jibagħtuh, u l-mara tiegħu, u kollox kemm kellu.

13

Tela Abram mill-Egittu, hu u martu u dak kollu li kellu, u Lot miegħu, lejn id-deżert. Abram kien sinjur hafna fbohejjem, u fidda, u deheb. U mar minn fejn gie fid-deżert sa Betel, sal-post fejn kienet it-tenda tiegħu qabel, bejn Betel u bejn Angai, Lejn il-post tal-altar, fejn kien għamel hemm fil-bidu, u Abram sejjah hemm l-isem tal-Mulej. U Lot, li kien qed jivvjagga ma Abram, kellu nagħag u baqar u tined. U l-art ma setgħetx iżzommhom biex joqogħdu flimkien, għaliex il-possessjonijiet tagħhom kienu hafna, u l-art ma setgħetx iżzommhom biex joqogħdu flimkien. U gara battalja bejn ir-ragħajja tal-bhejjem ta Abram u r-ragħajja tal-bhejjem ta Lot, u l-Kananin u l-Perizzin dak iż-żmien kienu jgħixu fl-art. Qal Abram lil Lot, Mgħandhiex tkun battalja bejni u bejnek, u bejn ir-ragħajja tiegħi u r-ragħajja tiegħek, għax aħna aħwa. Mhux ara l-art kollha quddiemek? Issepara ruħek minni, jekk int tmur lejn ix-xellug, jien immur lejn il-lemin, u jekk int tmur lejn il-lemin, jien immur lejn ix-xellug. U wara li rafa Lot għajnejh, ra r-regjun kollu madwar il-Ġordan, li kollha kienet imxarrba tajjeb, qabel ma Alla qered Sodoma u Gomorra, bħall-genna ta Alla, u bħall-art tal-Egittu, sa ma tasal f'Zogar. U Lot għażel għalih innifsu r-regjun kollha ta madwar il-Ġordan, u Lot telaq mill-lvant, u nqasmu kull wieħed minn huh. Abram iżda għex fl-art ta Canaan, Lot iżda għex fil-belt tar-regjun ta madwar, u daħal it-tinda tiegħu fi Sodom. Il-nies ta Sodom kienu hżiena hafna u midinbin quddiem Alla. Alla qal lil Abram wara li Lot inheles minnu: Hares il fuq bgħajnejk, u ara mill-post fejn inti issa lejn it-tramuntana u n-nofsinhar u l-lvant u l-baħar, Għax l-art kollha li qieghed tara, lilek se nagħtiha u liz-żerriegħa tiegħek għal dejjem. U se nagħmel iz-żerriegħa tiegħek bħar-

ramel tal-art; jekk xi ħadd ikun kapaċi jgħodd ir-ramel tal-art, ukoll iz-żerriegħa tiegħek tkun magħduda. Qum u għaddi mill-art fit-tul tagħha u fil-wisa tagħha, għax lilek se nagħtiha u liz-żerriegħa tiegħek għal dejjem. U wara li ċaqraq it-tenda tiegħu, Abram gie u stabbilixxa ruħu ħdejn il-ballut ta Mamre, li kien f'Hebron, u bena hemm altar lill-Mulej.

14

Ġara li fi r-renju ta Amarfal sultan ta Sennar, u Ariok sultan ta Ellasar, Kodollogomor sultan ta Elam, u Targal sultan tan-nazzjonijiet, Għamlu gwerra ma Balla, sultan ta Sodom, u ma Barsa, sultan ta Gomorrah, u ma Sennaar, sultan ta Adamah, u ma Symobor, sultan ta Zeboiim, u mas-sultan ta Balak; din hi Zoar. Il-kollha dawn qablu flimkien fuq il-wied il-melħ, din il-Baħar tal-Melħ. Tnax-il sena servew lil Chedorlaomer, iżda fit-tletax-il sena rtirraw. Fl-erbatax-il sena iżda gie Chedorlaomer u s-slaten miegħu, u qatgħu l-gganti li kienu f'Ashtaroth u Karnaim, u nazzjonijiet qawwija flimkien magħhom, u l-Ommaeans li kienu f'Saue l-belt. U l-Ħoriti fil-muntanji ta Seir, sal-terebintu ta Paran, li tinsab fid-deżert. U wara li rritornaw, ġew fuq il-molol tal-gudizzju, din hi Kadex, u qatgħu l-ħakkiema kollha ta Amalek, u l-Amoriti li kienu jgħixu f'Ħazazon-tamar. Ħareġ iżda s-sultan ta Sodoma, u s-sultan ta Gomorrah, u s-sultan ta Admah, u s-sultan ta Zeboiim, u s-sultan ta Balak (din hi Zoar), u rrangaw ruħhom għall-gwerra kontrihom fil-wied tal-melħ. Lejn Chedorlaomer, sultan ta Elam, u Tidal, sultan tan-

nazzjonijiet, u Amraphel, sultan ta Shinar, u Arioch, sultan ta Ellasar, l-erba sultani lejn il-ħamsa. Il-wied il-melħ kien fih toqob tal-bitumen. Ħarab is-sultan ta Sodom u s-sultan ta Gomorrah, u waqgħu hemm, iżda dawk li tħallew ħarbu lejn il-muntanja. Ħadu l-żwiemel kollha ta Sodoma u Gomorra, u l-ikel kollu tagħhom, u marru. Ħadu wkoll lil Lot, bin ħu Abram, u l-bagalji tiegħu, u telqu, għax kien joqgħod fi Sodoma.

Wasal wieħed mis-salvati u rrapporta lil Abram l-Ebrew, u hu kien jgħix ħdejn il-balluta ta Mamre l-Amorit, ħu Eskol, u ħu Onan, li kienu alleati ta Abram. Wara li sama Abram li Lot ħuh kien meħud il-ħabs, huwa għadd il-membri tad-dar tiegħu stess – tliet mija u tmintax-il – u ġera warajhom sa Dan. U waqa fuqhom bil-lejl hu stess, u l-qaddejja tiegħu, u laqat lilhom, u ġera warajhom sa Ħoba, li hi fix-xellug ta Damasku. U dawar lura ż-żwiemel kollha ta Sodom, u Lot in-neputi tiegħu dawar lura, u l-possessjonijiet kollha tiegħu, u n-nisa, u l-poplu. Ħareġ is-sultan ta Sodom biex jiltaqa miegħu, wara li hu rritorna mill-qatgħa ta Chedorlaomer u tas-slaten li kienu miegħu, lejn il-wied ta Shaveh; dan kien il-pjan tas-slaten.

U Melkisedek, sultan ta Salem, ħareġ ħobż u inbid, u kien saċerdot tal-Alla l-Ogħla. U bierek lil Abram, u qal: Imbierek Abram lil Alla l-Għoli Wisq, li ħalaq is-sema u l-art. U mbierek Alla l-Aktar Għoli, li wassal l-għedewwa tiegħek fidejk, u Abram ta lilu l-għaxra parti minn kollox. Qal ir-re ta Sodom lil Abram, Agħtini l-irġiel, iżda ħu l-żwiemel għalik innifsek. Qal imma Abram lill-sultan ta Sodom: Se ngib idi lejn il-Mulej, l-Alla l-

Ogħla, li ħalaq is-sema u l-art, Jekk minn ħajt sa ċinga ta sandal nieħu minn kollha tiegħek, sabiex ma tgħidx li jien għamilt għani lil Abram. Hliel dak li kielu ż-żgħażaġħ, u l-porzjon tal-irġiel li marru flimkien miegħi - Eskol, Onan u Mamre - dawn jieħdu porzjon.

15

Wara dan il-kliem kollu, il-kelma tal-Mulej giet lil Abram fviżjoni, u qallu: Tibżax Abram, jiena l-protezzjoni tiegħek, il-premjju tiegħek se jkun kbir ħafna. Jgħid Abram, Sid Mulej, x'se tagħtini? Jien se mmur mingħajr tfal, u bin Masek tal-familja tiegħi, dan huwa Damasku Eliezer. U qal Abram: Peress li lili ma tajtni l-ebda żerriegħa, dak li twieled fid-dar tiegħi se jirritni. U immedjatament il-vuċi tal-Mulej giet lejħ u qalet: Dan mhux se jirtok, imma dak li joħroġ minnek, dan se jirtok. Hareġu barra u qallu: Hares il fuq lejħ is-sema u għodd l-istilel, jekk tista tgħodhom. U qallu: Hekk se tkun iż-żerriegħa tiegħek. U emmen Abram fAlla, u dan gie imħasub lilu bħala ġustizzja. Qal iżda lejħ, Jien il-Alla li ħriġtek mill-art tal-Kaldej, sabiex nagħtik din l-art biex tiritha. Qal iżda, Sid Mulej, skont xiex se nkun naf li se nirrittha? Qal lilu, Hudi li għoġla ta tliet snin, mogħża ta tliet snin, nagħga ta tliet snin, gamiem u ħamiema. Izda ħa lilu dawn kollha, u qasam lilhom fin-nofs, u poġġiehom wieħed quddiem l-ieħor, imma l-għasafar ma qasamhomx. Niżlu imma għasafar fuq il-ġisem, fuq il-biċċiet maqsuma tagħhom, u qagħad magħhom Abram. Dwar il-punent tax-xemx, trans waqa fuq

Abram, u ara, biża mudlam kbir jaqa fuq tiegħu. U kien intqal lil Abram: Taf sew li barranija se tkun iz-żerriegħa tiegħek fart mhux tagħhom, u se jagħmluhom ilhom skjavi, u se jagħmlulhom ħażin, u se jbaxxuhom, erbġha mija sena. In-nazzjon li jekk jagħmlulu l-ilsiera, se niġġudikah jien, u wara dan kollox, huma se joħorgu minn hawn bġid kbir. Int però se tmur lura lejn il-missirijiet tiegħek fi paċi, wara li tkun trawwiet fi xjuħija tajba. Fir-raba ġenerazzjoni se jintrefdu lura hawn, għax għadhom mhumiex mimlija d-dnubiet tal-Amoriti sa issa. Peress imma x-xemx saret lejn il-punent, fjamma saret, u ara forn jipejjep u torċi tan-nar, li għaddew bejn nofs il-biċċiet maqsuma dawn. Fdak il-jum, is-Sid għamel patt ma Abram u qallu: Lil uliedek nagħti din l-art, mill-xmara tal-Eġittu sal-xmara l-kbira, l-Eufrate. Il-Keniċi, u l-Keniżżiti, u l-Kadmoniti. u l-Hittiti, u l-Periżżiti, u r-Refaim, U l-Amorriti, u l-Kananejn, u l-Hivviti, u l-Ġirgaxiti, u l-Ġebusejn.

16

Sarai, il mara ta Abram, ma welditx lilu, iżda kellha qaddejja Eġizzjana li jisimha Hagar. Qalet Saraj lil Abram, Ara, is-Sid għalaqni milli nwelled. Idhol għalhekk lejn il-qaddejja tiegħi, sabiex nikseb tfal minnha. U Abram semgħet il-lehen ta Saraj. U Sara, il-mara ta Abram, ħadet lil Agar l-Eġizzjana, il-qaddejja tagħha, wara għaxar snin li Abram għex fl-art ta Kanaan, u tatha lil Abram, ir-raġel tagħha, bħala mara. U daħal lejn Agar, u qabdet, u rat li kellha fi ġufha, u s-sinjura ġiet diżonorata

quddiemha. Qalet Sarai lil Abram, Jiena mħassba ħażin minnek. Jiena tajt il-qaddejja tiegħi fħodnek, imma meta rat li hi tqila, kont miżmuma quddiemha. Alla jiġġudika bejni u bejnek. Qal iżda Abram lil Sarai, Ara, il-qaddejja tiegħek fidejk, uża lilha kif joġġbok. U Sarai ikkastigatha, u hi ħarbet minn quddiemha.

Sab iżda lilha messagġier tal-Mulej ħdejn il-molla tal-ilma fid-deżert, ħdejn il-molla fit-triq ta Shur. U qalilha l-messagġier tal-Mulej, Agar, qaddejja ta Saraj, minn fejn ġej int? U fejn sejjer int? U qalet, Minn quddiem Saraj, is-sinjura tiegħi, jiena qed nahrab. Qal dan l-anġlu tas-Sid, Irritorna għand is-sinjura tiegħek u ċcekken ruħek taħt idejha. U qal lilha l-messagġier tal-Mulej: Immultiplikaw se nimmultiplika d-dixxendenza tiegħek, u mhux se tiġi magħduda minħabba l-moltitudni tagħha. U qal dan il-messagġier tal-Mulej, Ara, inti tqila, u se twelled iben, u se tissejjaħ ismu Ismaħel, għax il-Mulej sama l-umiljazzjoni tiegħek. Dan se jkun raġel selvaġġ, l-idejn tiegħu fuq kulhadd, u l-idejn ta kulhadd fuqu, u quddiem kulhadd mill-aħwa tiegħu se jgħammar. U sejhet l-isem tal-Mulej li kien qed jitkellem magħha: Inti l-Alla li jara lili, għax qalet: U wkoll quddiemi rajt lil dak li deher lili. Minħabba dan sejjah il-bir, bir ta fejn quddiemi raw, ara jinsab bejn Kadesx u bejn Barad. U Agar weldet lil Abram iben, u Abram sejjah l-isem ta ibnu, li Agar weldet lili, Ismael. Abram kien tmenin u sitt sena meta Hagar welditlu lil Ishmael.

Ġara li Abram kellu disgħa u disgħin u disa sena. U l-Mulej deher lil Abram, u qallu, Jiena hu l-Alla tiegħek, kun ta pjaċir quddiemi, u kun bla tebgħa. U se nagħmel il-patt tiegħi bejni u bejnek, u se nimmultiplikak ħafna. U Abram waqa fuq wiċċu. U Alla tkellem miegħu u qallu: U jien, ara, il-patt tiegħi huwa miegħek, u int tkun missier ta għadd kbir ta nazzjonijiet. U mhux se jkun imsejjaħ aktar l-isem tiegħek Abram, iżda se jkun l-isem tiegħek Abraham, għax missier ta ħafna nazzjonijiet għamiltek. U se nżidek ħafna ħafna, u se nagħmlek fi nazzjonijiet, u slaten minn tiegħek joħorgu. U se nistabilixxi l-patt tiegħi bejn lilek u bejn iż-żerriegħa tiegħek warajk għall-ġenerazzjonijiet tagħhom, għal patt etern, biex inkun Alla tiegħek u tal-żerriegħa tiegħek warajk. U se nagħti lilek u liz-żerriegħa tiegħek warajk l-art li inti toqgħod fiha, l-art kollha ta Kanaan, għal pussess etern, u nkun Alla tagħhom. U qal Alla lil Abraham: Int però għandek iżżomm il-patt tiegħi, int u n-nisel tiegħek warajk, minn ġenerazzjoni għal ġenerazzjoni tagħhom. U dan hu l-patt li inti għandek iżżomm bejni u bejnkum, u bejn iż-żerriegħa tiegħek warajk għall-ġenerazzjonijiet tagħhom: għandu jigi ċċirkonċiż kull maskil minnkum. U intom se tkunu ċċirkonċiżi fil-laħam tal-prepuċ tagħkom, u dan se jkun sinjal tal-patt bejni u bejnkum. U tarbija ta tmien ijiem se tiġi ċċirkonċiża lilkom, kull maskil fil-ġenerazzjonijiet tagħkom, u dak imwieled fid-dar u dak mixtri bil-fidda minn kull iben barrani, li mhuwiex miż-żerriegħa tiegħek, Biċ-ċirkonċiżjoni għandu jigi ċċirkonċiż il-imwieled fid-dar tiegħek u x-mixtrija bil-fidda, u l-patt tiegħi se jkun fuq il-laħam tagħkom bħala patt etern. U raġel mhux imċirkonċiż, li ma jkunx imċirkonċiż il-

laħam tal-prepuċju tiegħu fil-jum it-tmien, se tingered ir-ruħ dik minn il-razza tagħha, għax il-patt tiegħi kiser. U qal Alla lil Abraham: Sarai, il-mara tiegħek, mgħadhiex se tissejjaħ bl-isem tagħha Sarai, iżda Sarah se jkun isimha. Nibberikha iżda lilha, u nagħtik minniha wild, u nibberikhu, u jkun għal nazzjonijiet, u slaten ta nazzjonijiet jkunu minnu. U Abraham waqa fuq wiċċu u daħak, u qal fil-moħħ tiegħu: Jekk lil wiehed ta mitt sena se jitwieled iben? U jekk Sarah, ta disgħin sena, se twelad? Qal iżda Abraham lil Alla, Ishmael dan jgħix quddiemek. Qal Alla lil Abraham, Iva, ara Sarah il-mara tiegħek se tnissel lilek iben, u se tissejjaħ ismu Isaac, u se nwaqqaf il-patt tiegħi miegħu, patt etern, biex inkun Alla tiegħu u tal-żerriegħa tiegħu warajh. Dwar Ishmael però, ara smajtek, u ara briktu, u se nżidu, u se nimmultiplikah ħafna; tnax-il nazzjon se jiġġenera, u se nagħmlu nazzjon kbir. Il-patt tiegħi però se nistabbilixxi ma Iżakk, li se titledu lilek Sarah fdan iż-żmien, fis-sena l-oħra. Temm jitekallim miegħu, u tela Alla minn Abraham.

U ħa Abraham lil Ishmael, ibnu, u l-membri kollha tad-dar tiegħu, u dawk kollha mixtrijin bil-fidda, u kull maskil mill-irġiel li kienu fid-dar ta Abraham, u ċirkonċidihom fil-ħin ta dik il-ġurnata, kif kien kellu Alla. Abraham kien disgħin u disa sena meta ċirkonċiża l-laħam tal-prepuċju tiegħu. Ishmael iżda, ibnu, kien tlettax-il sena meta ġie ċirkonċiż il-laħam tal-prepuċju tiegħu. Fdak il-ħin ta dak il-jum, ġie ċirkonċiż Abraham, u Ishmael ibnu, U l-irġiel kollha tad-dar tiegħu, u l-membri tad-dar tiegħu, u dawk mixtrijin bil-fidda minn nazzjonijiet barranin.

18

Deher lilu Alla hdejn il-balluta ta Mamre, waqt li kien bilqiegħda fuq il-bieb tat-tinda tiegħu fnofsinhar. Hares il fuq bl-għajnejn tiegħu u ra, u ara tlieta rġiel kienu wieqfa quddiemu, u meta ra, ġera biex jiltaqa magħhom mill-bieb tat-tinda tiegħu, u waqqa sal-art. U qal, Mulej, jekk allura sibt favur quddiemek, la tghaddix il-qaddej tiegħek. Jittieħed mela ilma, u jhasslu r-riglejn tagħkom, u kessħu ruħkom taħt is-siġra. U se nieħu ħobż, u intom se tieklu. U wara dan intom se tmur fit-triq tagħkom, minħabba dan intom dawwartu lejn il-qaddej tagħkom. U qal: Hekk aghmel, kif int tkellemt. U Abraham haffef lejn it-tenda għand Sarah, u qalilha: Haffef, u hawwad tliet mizuri ta dqiq fin, u aghmel ħobż maħbi fir-rmied. U lejn il-baqar ġera Abraham, u ha vitella helu u sabih, u tah lill-qaddej, u haffef biex jagħmlu. Ha butir, u halib, u l-vitella li kien għamel, u qiegħedhom quddiemhom, u kielu. Hu iżda kien wieqaf magħhom taħt is-siġra.

Qal iżda lejha, Fejn hi Sarah, il-mara tiegħek? Hu wieġeb u qal, Ara, fit-tinda. Qal imma, Meta nirritorna niġi lejka skont dan iż-żmien, fi stagun, u Sara, il-mara tiegħek, se jkollha iben. Sara imma kienet qed tisma hdejn il-bieb tat-tinda, u kienet warajha. Abraham u Sarah kienu anzjani avvanzati fl-età, u waqfet lil Sarah isseħħ il-hwejjeg tan-nisa. Daħak Sarah fi ruħha u qalet: Għadni ma sarx lili sa issa, u s-sid tiegħi huwa akbar. U qal il-Mulej lil Abraham: Xinhu li daħket Sarah fi ruħha, u qalet: Forsi

tassew se nitwal? Jiena imma xjuht. Mhux se jkun impossibbli xi kelma minn Alla? Fdan iż-żmien se nirritorna lej, u Sarah se jkollha iben. Izda Sarah ċaħdet u qalet, Ma dħaqtx, għax kienet beżgħa. U qalilha, Le, izda int dħaqt.

Wara li qamu minn hemm, l-irġiel ħarsu l isfel lejn Sodoma u Gomorra. Abram u madankollu vvjaġġa magħhom, u kien qed iwassalhom. Imma l-Mulej qal, Mhux se naħbi jien minn Abraham il-qaddej tiegħi dak li jien nagħmel. Abraham izda se jsir nazzjon kbir u qawwi, u fih se jkunu mbierka n-nazzjonijiet kollha tal-art. Kont naf għax li se jordna lill-ulied tiegħu, u liddar tiegħu wara tiegħu, u se jzommu l-modi tal-Mulej, biex jagħmlu ġustizzja u ġudizzju, sabiex jista jgħib il-Mulej fuq Abraham dak kollu li tkellem miegħu. Qal is-Sid: L-għajjat ta Sodoma u Gomorra żdied ħafna quddiem, u dnubiethom kbar ħafna. Wara li nżilt, għalhekk se nara jekk skont l-għajta tagħhom li ġejja lejja qed jiġu kompletati, u jekk le, sabiex inkun naf. U wara li daraw lura minn hemm l-irġiel, ġew go Sodoma, izda Abraham għadu kien wieqaf quddiem il-Mulej. U wara li resaq Abraham, qal: La teqridx il-ġust flimkien mal-impju, u jkun il-ġust bħall-impju. Jekk ikun hemm ħamsin ġust fil-belt, se tqarradha? Mhux se taħfer il-post kollu minħabba l-ħamsin ġust, jekk ikunu fiha? Bebda mod int se tagħmel bħal din il-kelma, li toqtol il-ġust mal-impju, u jkun il-ġust bħall-impju, bebda mod! Dak li jiġġudika l-art kollha, mhux se tagħmel ġudizzju? Qal imma l-Mulej, Jekk ikunu fSodom ħamsin ġust fil-belt, se naħfer lill-belt kollha, u l-post kollu minħabba fihom. U wieġeb Abraham u qal, Issa bdejt nitkellem mal-Mulej tiegħi, izda jiena

jien art u rmied. Jekk iżda l-ħamsin ġust jaqgħu qosra għal ħamsa u erbgħin, se teqred il-belt kollha minħabba l-ħamsa? U qal: Le, mhux se neqred, jekk insib hemm ħamsa u erbgħin. U żied għadu jitkellem miegħu, u qal, Jekk iżda jinstabu hemm erbgħin, u qal, Le, mhux se neqred minħabba l-erbgħin. U qal, Mhux xi ħaġa, Mulej, jekk nitkellim? Jekk imma jinstabu hemm tletin? U qal, Le, mhux se neqred minħabba t-tletin. U qal: Peress li għandi nitkellem mal-Mulej, jekk jinstabu hemm għoxrin? U qal: Le, mhux se neqred jekk insib hemm għoxrin. U qal, Mhux xi ħaġa Mulej, jekk nitkellim għad darba waħda? Jekk iżda jinstabu hemm għaxra? U qal, Le, mhux se neqred minħabba l-għaxra. Mar il bogħod il-Mulej, kif waqaf jitkellem ma Abraham, u Abraham reġa lura lejn il-post tiegħu.

19

Ġew iż-żewġ messagġieri lejn Sodoma filgħaxija. Lot kien qiegħed ħdejn il-bieb ta Sodoma, u meta ra, qam biex jiltaqa magħhom u baxxa wiċċu sal-art. U qal, Ara, Sidien, dawwru lejn id-dar tal-qaddej tagħkom, u oqogħdu, u aħslu riġlejkom, u meta tqumu kmieni se tmur fit-triq tagħkom. U qalu, Le, imma fit-toroq se noqogħdu. U urġa lilhom u dawn darew lejh u daħlu fid-dar tiegħu, u għamel lilhom xorb u ħobż aħdar saħħan lilhom, u kielu. Qabel ma rqudu iżda, l-irġiel tal-belt, is-Sodomiti, dawwru d-dar, minn żagħżuġ sa anzjan, il-poplu kollu flimkien. U sejħu lil Lot u qalulu: Fejn huma l-irġiel li daħlu għandek il-lejla? Ohroġhom għalina sabiex inkunu nistgħu nkunu ma

tagħhom. Hareġ Lot lejhom lejn il-limitu, u l-bieb għalqu warajh. Qal iżda lilhom: Bebda mod, ħuti, tagħmlux il-ħażin. Għandi tnejn bniet li ma kinux jafu raġel, se noħroġhom lejkom, u użaw lilhom kif jogħgobkom, biss lil dawn l-irġiel ma tagħmlux inġustizzja, għaliex dħalu taħt il-kenn tal-travi tiegħi. Qalu iżda lilu: Itlaq minn hemm! Int dħalt biex tissogġorna, mhux biex tiġġudika wkoll? Issa għalhekk aħjar inħarsuk ħażin aktar minn dawk. U pressew ħafna fuq ir-raġel Lot, u resqu biex jeqirdu l-bieb. Imteddu barra l-irġiel l-idejn u ġibdu ġewwa lil Lot lejhom ġewwa d-dar, u għalqu l-bieb tad-dar. L-irġiel li kienu fuq il-bieb tad-dar laqgħuhom bġhama, miż-żgħir sal-kbir, u kienu paralizzati jfittxu l-bieb. Qalu l-irġiel lil Lot, Għandek hawn bniet tas-sieħba, jew ulied, jew bniet? Jew jekk hemm xi ħadd ieħor tiegħek fil-belt, oħroġhom minn dan il-post, Għax aħna qed jeqirdu dan il-post, għax l-għajta tagħhom kienet mgħollija quddiem il-Mulej, u l-Mulej bagħatna biex neqirduha. Hareġ Lot u tkellem mas-sorijiet tiegħu li kienu ħadu lil bnatu, u qalilhom, Qumu u oħorġu minn dan il-post, għax il-Mulej se jeqred il-belt. Iżda deher li kien qed jidħak quddiem is-sorijiet tiegħu. Meta sar l-imbierak, il-messaġġieri kienu jhegġu lil Lot, u qalu: Qum, ħu lil martek u lil bintek it-tnejn li għandek, u oħroġ, sabiex ma tmutx int ukoll mal-ħażeniet tal-belt. U kienu mħawdin, u qabdu l-messaġġieri l-id tiegħu, u l-id tal-mara tiegħu, u l-idejn taż-żewġ bniet tiegħu, meta l-Mulej ħenn fuqu.

U gara meta ħarġuhom barra, u qalu: Salvant salva ruħek, tħarix lura, u lanqas tieqaf fir-reġjun kollu ta madwar. Lejn il-muntanja salva lilek innifsek, biex qatt ma tkun miġbud il

bogħod. Qal iżda Lot lilhom: Niġgedel. Mulej, peress li sab il-qaddej tiegħek ħniena quddiemek, u kbbart il-ġustizzja tiegħek li tagħmel fuqi biex tgħix ir-ruħ tiegħi, jiena iżda ma nkunx nista nsalva għall-muntanja, halli qatt ma jaqbduni l-ħżuniet u mmut. Ara, din il-belt hija qrib biex naħrab hemmhekk, u hi żgħira, u hemmhekk jiena nsalva. Mhix żgħira? U r-ruħ tiegħi tgħix minħabba fik. U qal lilu: Ara, stajt ngħagġeb minn wiċċek, u fuq din il-kelma, biex ma neqridx il-belt li tkellemt dwariha. Haffef għalhekk biex issir salvat hemm, għax ma nkunx nista nagħmel xejn sakemm ma tigix int hemm. Minħabba dan sejjaħ l-isem ta dik il-belt Zoar. Ix-xemx ħarġet fuq l-art, u Lot daħal fZoar. U l-Mulej xita fuq Sodom u Gomorrah kubrit u nar minn ġand il-Mulej mis-sema. U qaleb dawn il-bliet, u r-regjun kollu madwar, u l-abitanti kollha fil-bliet, u l-ħaġat kollha li jikbru mill-art. U ħarset il-mara tiegħu lura, u saret għamud tal-melħ. Qam kmieni Abraham filgħodu u mar lejn il-post fejn kien qagħad quddiem il-Mulej. U ħares lejn Sodoma u Gomorrah, u lejn ir-regjun ta madwar kollu, u ra, u ara kienet qed titla fjamma mill-art, bħal buħar ta forn. U ġara li meta qered Alla l-ibliet kollha tar-regjun ta madwar, Alla ftakar lil Abraham, u baġhat lil Lot il barra minn nofs il-qirda, meta s-Sid qered l-ibliet li fihom kien jgħix Lot.

Tela imma Lot minn Zoar, u qagħad fil-muntanja huwa u t-tnejn bniet tiegħu miegħu, għax beza joqgħod fi Zoar, u qagħad fil-għar huwa u t-tnejn bniet tiegħu miegħu. Qalet l-akbar lill-iżgħar, Missirna huwa xiħ, u mhemm hadd fuq l-art li se jidħol għandna, kif jixraq fuq l-art kollha. Ejja u nagħtu x-xorb lil

missierna inbid, u norqdu miegħu, u nqajmu żerriegħa minn missierna. Taw x-xorb lil missierhom inbid fdik il-lejl, u d-daħlet l-akbar raqdet ma missierhha fdik il-lejl, u ma kienx jaf meta raqad hu, u meta qam. Ġara li fil-ġhada, qalet l-akbar lill-iżġhar, Ara, rqadt ilbieraħ mal-missier tagħna. Ejja nagħtuh jaxxorob inbid illum bil-lejl ukoll, u int idħli u orqod miegħu, u hekk nqajmu żerriegħa mill-missier tagħna. Huma taw x-xorb lil missierhom inbid dik il-lejl ukoll, u d-daħlet iż-żġhira raqdet mal-missier tagħha, u hu ma kienx jaf meta raqad u meta qam. U qabdu t-tnejn bniet Lot minn missierhom. U t-tqila l-akbar weldet iben, u sejħet ismu Moab, u qalet: Minn missieri. Dan hu missier il-Moabitin sal-lum. Welldet ukoll iż-żġhira iben, u sejħet ismu Ammon, u qalet: Iben tar-razza tiegħi, dan hu missier l-Ammoniti sal-lum.

20

U Abraham ċaqraq minn hemm lejn l-art tan-Nofsinhar, u għex bejn Kadesh u bejn Shur, u sogħab fi Gerara. Qal iżda Abraham dwar Sarah il-mara tiegħu, li oħti hi, għax beza jgħid li mara tiegħi hi, biex qatt ma joqtluh l-irġiel tal-belt minħabba fiha. Baġħat iżda Abimelech, is-sultan ta Gerar, u ħa lil Sarah. U Alla daħal għand Abimelek fħolma bil-lejl, u qal: Ara, int se tmut minħabba l-mara li ħadt, għax din hi miżżewġa ma raġel. Abimelech iżda ma messxa, u qal: Mulej, nazzjon li ma jafx u ġust se teqred? Mhux huwa stess qalli, Oħti hi? U hi wkoll qaltli, Hija hu? Bqalb nadifa u bgustizzja tal-idejn għamilt dan. Qal

izda lilu Alla waqt ir-raqda, U jien kont naf li bqalb nadifa ghamilt dan, u hlejtek biex ma tidnibx kontra tiegħi; minhabba dan ma hallejtekx tmissha. Issa imma agħti lura l-mara lill-raġel, għaliex profeta huwa, u se jitlob għalik, u int tgħix. Jekk imma ma tagħtix lura, tkun taf li tmurt int u kollox li tiegħek. U qam kmieni Abimelech fil-għodu, u sejjaħ il-qaddejja tiegħu kollha, u tkellem dan il-kliem kollu fl-widnejn tagħhom, u l-irġiel kollha beżgħu hafna. U sejjaħ Abimelech lil Abraham u qal lilu: Xinhu dan li ghamilt lilna? Mhux aħna dnibna kontra tiegħek, li int għibt fuqi u fuq is-saltna tiegħi dnub kbir? Xogħol li hadd ma jagħmel, int ghamilt lili. Qal izda Abimelech lil Abraham: Xinhu li rajt li ghamilt dan? Qal imma Abraham, Jien għidt għax mhemmx pjetà fdan il-post, u se joqtluni minhabba l-mara tiegħi. U għax tassew, oħti hi minn missieri, izda mhux minn ommi, u saret marti. Ġara li meta Alla ħarġni mid-dar ta missieri, jien għeditilha: Din il-gustizzja tagħmel miegħi, fkull post li nidħlu fih, għid li jien ħuk. Ha izda Abimelech elf żewġ drakma, u nagħaġ, u għogiela, u qaddejja, u qaddejja zgħażaġh, u ta lil Abraham, u reġġa lura lil Sarah, il-mara tiegħu. U qal Abimelech lil Abraham: Ara, l-art tiegħi quddiemek; fejn jogħġbok, oqgħod. Lil Sarah izda qal: Ara, jien tajt elf żewġ drakmi lil ħuk, dawn se jkunu lilek għal unur ta wiċċek, u lill-kollha li huma miegħek, u kollox itkellem bil-verità. Abraham prega lil Alla, u Alla fejjaq lil Abimelech, u lil martu, u lil il-qaddejja tiegħu, u welldu. Għax is-Sid għalaq kompletament kull guf fid-dar ta Abimelech minhabba Sarah, il-mara ta Abraham.

21

U l-Mulej żar lil Sarah kif kien qal, u l-Mulej għamel lil Sarah kif kien tkellem. U wara li kienet ħadet fit-tqala, wieldet lil Abraham iben fix-xjuħija, fiż-żmien kif kien tkellem miegħu l-Mulej. U sejjaħ Abraham l-isem ta ibnu li twieled lilu, li weldet lilu Sarah, Isaac. Iccirkonciża Abraham lil Isaac fit-tmien jum, kif kien ordinalu Alla. U Abraham kien mitt sena, meta twieled lilu Isaac ibnu. Qalet però Sarah: Daħk għamilli l-Mulej; għax min jisma se jifraħ miegħi. U qalet: Min kien se jħabbar lil Abraham li Sarah tredda tarbija? Għax jien twelidt iben fl-età tqila tiegħi. U kiber it-tarbija u gie mkeċċi, u Abraham għamel festa kbira fil-jum li fih gie mkeċċi Izakk ibnu. Wara li rat, Sarah ra lil iben Hagar l-Egizzjana, li twieldu lil Abraham, jilgħab ma Isaac ibinha, U qalet lil Abraham: Keċċi lil din il-qaddejja u lil ibinha, għax l-iben ta din il-qaddejja mhux se jiret flimkien ma ibni Izakk. Iebes iżda deher il-kelma ħafna quddiem Abraham dwar ibnu. Qal Alla lil Abraham: La jkunx iebes quddiemek dwar it-tifel u dwar il-qaddejja. Kolloxx kemm tgħidlek Sara, isma lehinha, għax fIzakk se jissejjaħ lilek żerriegħa. U l-iben ukoll ta din il-qaddejja se nagħmlu nazzjon kbir, għax huwa żerriegħa tiegħek. Qam Abraham filgħodu, ħa ħobż u ġilda ilma, u tahom lil Agar, u poġġa t-tifel fuq spallejha, u baġħatha. Marret u bdiet tiġġerra fid-deżert, lejn il-bir tal-gurament. Falja l-ilma mill-ġilda, u tefgħet it-tifel taħt siġra waħda taż-żnuber. Telqet u qagħdet quddiemu minn bogħod, bħal rimi ta qaws, għax qalet, Le, ma nixtieqx nara l-mewt tat-tifel tiegħi. U qagħdet quddiemu, u t-

tifel beka blehen għoli. Alla sema l-vuċi tat-tifel mill-post fejn kien, u messagġier ta Alla sejjaħ lil Agar mis-sema u qalilha: Xgħandek, Agar? Tibżax, għax Alla sema l-vuċi tat-tifel mill-post fejn hu. Qum u hu t-tifel, u zommu bidek, għax se nagħmlu nazzjon kbir. U Alla fetaħ l-għajnejn tagħha, u rat bir ta ilma ħaj, u marret u mllet il-gilda bl-ilma, u xorbot lit-tfal. U kien Alla mat-tifel, u kiber, u għex fid-deżert, u sar arcier. U baqa jgħix fid-deżert, u ommhu ħadtlu mara minn Paran tal-Eġittu.

Ġara fdak iż-żmien, u qal Abimelech, u Ochozath il-konsulent tiegħu, u Phichol il-kmandant supreme tal-qawwa tiegħu, lil Abraham, u qallu: Alla huwa miegħek fkollox li tagħmel. Issa għalhekk oħlof lili fAlla li ma tagħmilx ħażin lili, lanqas liż-żerriegħa tiegħi, lanqas lill-isem tiegħi, imma skont il-gustizzja li għamilt miegħek, int tagħmel miegħi, u mal-art li int għext fiha. U qal Abraham, Jiena nħallef. U rriprova Abraham lil Abimelech dwar il-bjar tal-ilma li ħadu l-qaddejja ta Abimelech. U qal lilu Abimelech: Ma kontx naf min għamel lilek dan il-ħaġa, u lanqas inti ma qaltli, u lanqas jien ma smajt, ħlief illum. U ħa Abraham nagħaġ u għoġiela, u tahom lil Abimelech, u t-tnejn għamlu patt. U Abraham waqqaf seba ħrief nisa ta nagħaġ waħedhom. U qal Abimelech lil Abraham: Xinhuma s-seba ħrief tan-nagħaġ dawn, li inti waqqaft waħedhom? U qal Abraham, li s-seba ħrief ħa tieħu minn għandi, sabiex ikunu lili għal xhieda, li jien ħfart il-bir dan. Minħabba dan, huwa sema l-isem ta dak il-post Bir tal-Ħlief, għax hemm ħalfu t-tnejn. U għamlu patt fil-bir tal-gurament. Qam Abimelech, Oħożat il-konsulent tiegħu, u Fikol il-kmandant suprem tal-qawwa tiegħu, u rritornaw lejn l-art tal-

Filistin. U tħawwel Abraham għalqa fuq il-bir tal-ħlief, u sejjah hemm l-isem tal-Mulej, Alla etern. Abraham għex fl-art tal-Filistin għal ħafna jiem.

22

U ġara wara dawn il-kliem li Alla ttesta lil Abraham, u qal lilu: Abraham, Abraham, u qal: Ara jien. U qal: Ħu lil ibnek il-maħbub, li inti ħabbejt, lil Izakk, u mur lejn l-art il-għolja, u offri lilu hemm bħala olokastu fuq wieħed mill-muntanji li jien ngħidlek. Qam iżda Abraham filgħodu, sellel il-ħmar tiegħu, u ħa miegħu żewġ qaddejja u Isaac ibnu, u qasam injam għall-offerti maħruqa, qam u mar, u wasal fil-post li Alla qallu fit-tielet jum. U wara li ħares il fuq, Abraham ra l-post minn bogħod bl-għajnejn tiegħu. U qal Abraham lill-qaddejja tiegħu: Oqogħdu hawn mal-ħmar. Jiena u t-tifel se ngħaddu sa hawn, u wara li nkunu adorajna se nirritornaw għandkom. Abraham ħa l-injam tal-ofrendi maħruqa kollha u poġġieh fuq Isaac ibnu, u ħa fidejh innar u x-xabla, u marru t-tnejn flimkien. Qal Isaac lil Abraham missieru, Missieri, u hu qal, Xinhu, ibni? Qal, Ara, hemm in-nar u l-injam, imma fejn hi n-nagħġa għas-sagrificċju maħruq? Qal Abraham, Alla jara għalih innifsu nagħġa għall-offerti maħruqa, ibni. U marru t-tnejn flimkien, Waslu fil-post li Alla qal lilu, u Abraham bena hemm l-artal, u poġġa l-injam, u wara li rabtom flimkien lil Isaac ibnu, poġġieh fuq l-artal fuq l-injam. U estenda Abraham idu biex jieħu s-sejf u joqtol ibnu. U sejjahlu l-Messagġier tal-Mulej mis-sema, u qal: Abraham, Abraham! U hu

wieġeb: Ara jien hawn. U qal, La tpoġġi idek fuq it-tifel, u lanqas tagħmel lilu xejn, għax issa naf li inti tbezza lil Alla, u ma ffrankajt lil ibnek il-maħbub minħabba fija. U wara li ħares il fuq, Abraham bl-għajnejn tiegħu ra, u ara nebaħ wieħed li kien miżmum fil-buskett Sabek bil-qrun. U mar Abraham, u ħa n-nebaħ, u offrieh bħala olokowst minflok Izakk ibnu.

U sejjaħ Abraham l-isem tal-post dak Il-Mulej Jara, sabiex jgħidu illum: Fil-muntanja tal-Mulej jidher. U sejjaħ il-Messaġġier tal-Mulej lil Abraham it-tieni darba mis-sema, Jgħid, Skont lili nnifsi ħlift, jgħid il-Mulej, minħabba li int għamilt dan il-kliem, u ma ffedjejt-x lil ibnek il-maħbub minħabba fija, Tabilħaqq, wieħed li jbierek nibbirek lilek, u wieħed li jimmultiplika nimmultiplika ż-żerriegħa tiegħek, bħall-istilel tas-sema, u bħar-ramel li ħdejn ix-xoffa tal-baħar, u se turet iż-żerriegħa tiegħek il-bliet tal-għedewwa. U l-ġnus kollha tad-dinja se jkunu mbierka fit-tara tiegħek, għax inti obdejt leġni. Dawwar l bogħod iżda Abraham lejn il-qaddejja tiegħu, u wara li qamu marru flimkien lejn il-bir tal-ġurament. U għex Abraham fuq il-bir tal-ġurament.

Ġara wara dawn il-kliem, u ġie rappurtat lil Abraham, jgħidu: Ara, Milcah tat it-twelid ukoll ulied lil Nahor ħuk. lil Uz il-firstborn, u lil Buz ħuh, u lil Kamuel missier is-Sirjani, u l-Hazad, u Ażaw, u l-Phaldes, u l-Jeldaph, u l-Bethuel. Bethuel ġab lil Rebecca. Dawn huma tmienja wlied li Melcha weldet lil Nahor, il-ħu ta Abraham. U l-konkubina tiegħu, li jisimha Reuma, hi wkoll weldet lil Tabek, u lil Gaham, u lil Taħasx, u lil Maaka.

23

Sar u l-ħajja ta Sarah snin mija u sebgħa u għoxrin. U mietet Sarah fil-belt ta Arbok, li hi fil-wied, din hi Hebron fl-art ta Canaan. Ġie però Abraham biex jilmenta lil Sarah u biex ibikki. U qam Abraham minn quddiem il-mejjet tiegħu, u qal Abraham lill-ulied ta Heth u qalilhom, Sogġurnant u barrani jien ma tagħkom, aġhtuni għalhekk pussess ta qabar fostkom, u nidfen il-mejjet tiegħi minn quddiem. Wiegħbu iżda l-ulied ta Het lil Abraham u qalulu: Le, sinjuri. Isma iżda, sultan minn ġenb Alla int magħna, fl-oqbra magħzula tagħna difni l-mejjet tiegħek, għax ħadd minna mhux se jwaqqfek mill-qabar tiegħu, biex tidfen il-mejjet tiegħek hemm. Qam imma Abraham nideb lill-poplu tal-art, lill-ulied ta Heth. U tkellem lejhom Abraham, u qal: Jekk għandkom fir-ruħ tagħkom, sabiex nidfen il-mejjet tiegħi minn quddiem wiċċi, isimgħuni, u tkellmu għalija lil Ephron bin Zohar. U ħallu jagħtini l-għar id-doppju li huwa tiegħu, li jinsab fparti mill-għalqa tiegħu; bil-fidda tal-valur tagħha ħallu jagħtuhuli fostkom bħala pussess ta qabar. Ephron iżda kien qiegħed fnofs l-ulied ta Heth, u wiegħeb Ephron il-Ħittit lil Abraham u qal, waqt li kienu qed jisimgħu l-ulied ta Heth u dawk kollha li kienu qed jidhlu fil-belt, u qal, Kun miegħi, sinjur, u isma lili. Il-għalqa u l-għar li hemm fiha, lilek nagħtihom. Quddiem il-ċittadini kollha tiegħi tajt lilek. Idfin il-mejjet tiegħek. U Abraham wieħed qabel il-poplu tal-art. U qal lil Efron fl-widnejn quddiem il-poplu tal-art: Peress li int favur tiegħi, ismagħni. Il-fidda tal-għalqa ħuha minni, u nidfen il-mejjet

tiegħi hemm. Wiegħeb imma Efron lil Abraham u qal, Le, sinjur, jien smajt, art ta erbgha mija didrakmi ta fidda, imma xi jkun dan bejni u bejnek? Int però l-mejjet tiegħek difnu. U sema Abraham lil Ephron, u reġġa Abraham lil Ephron il-fidda li tkellmu fwidnejn il-ulied ta Heth, erbgha mija didrachma ta fidda approvata min-negozjanti. U qagħdet il-għalqa ta Efron, li kienet fl-għar doppju, li huwa quddiem Mamre, il-għalqa u l-għar li kien fiha, u kull sigra li kienet fl-għalqa, u kull ma kien fil-konfini tagħha madwar, lil Abraham, fpuress quddiem il-ulied ta Heth, u dawk kollha li daħlin fil-belt. Wara dawn l-affarijiet, Abraham dafen lil Sarah, il-mara tiegħu, fl-għar tal-għalqa d-doppja li jinsab quddiem Mamre; din hi Hebron fl-art ta Canaan. U ġie rratifikat il-qiegħa u l-għar li kien fiha lil Abraham għal pusses ta qabar, minn il-ulied ta Heth.

24

U Abraham kien anzjan avvanzat fl-età, u s-Sid bierek lil Abraham fkollox.

U qal Abraham lill-qaddej tiegħu, l-anzjan tad-dar tiegħu, il-mexxej ta kollox tiegħu: Poġġi idek taht il-koxxa tiegħi. U jien nahliflek bil-Mulej, il-Alla tas-sema u l-Alla tal-art, sabiex ma tieħux mara lil ibni Izakk minn ulied in-nisa tal-Kananei, li magħhom jien ngħammar fosthom. Imma int tmur fl-art tiegħi, fejn jien twieled, u fit-tribù tiegħi, u tieħu mara lil ibni Izakk minn hemm. Qal imma lejħ il-qaddej, Jekk qatt ma tixtieqx il-

mara tmur miegħi lura lejn din l-art, nirritorna lil ibnek lejn l-art minn fejn ħriġt minn hemm? Qal iżda Abraham lilu, Oqgħod attent li ma ddawwarx lura lil ibni hemm. Il-Mulej l-Alla tas-sema u l-Alla tal-art, li ħadni mid-dar ta missieri, u mill-art fejn twieldet, li tkellem miegħi, u li ħalef lili, u qal, Lilek nagħtik din l-art u lill-żerriegħa tiegħek, hu stess se jibgħat l-Anġlu tiegħu quddiemek, u se tieħu mara għal ibni minn hemm. Jekk imma l-mara ma tridx tmur miegħek f'din l-art, tkun ħieles mill-ħlief tiegħi, biss ibni mgħandekx terġa lura hemm. U l-qaddej poġġa idu taħt il-koxxa ta Abraham, is-sid tiegħu, u ħalef lilu dwar din il-kelma. U l-qaddej ħa għaxra ġmiel mill-ġmiel tas-sid tiegħu, u minn kollha l-affarijiet tajbin tas-sid tiegħu miegħu, u qam u mar lejn il-Mesopotamja lejn il-belt ta Naħor. U għamel jistrieħu l-ġmiel barra mill-belt ħdejn il-bir tal-ilma lejn tard, meta joħorġu dawk li jiġbdu l-ilma.

U qal, Mulej, Alla ta sidi Abraham, aghmel li nirnexxi quddiem il-llum, u aghmel ħniena ma sidi Abraham. Ara, jiena nqum fuq il-molol tal-ilma, u l-bniet tal-abitanti tal-belt joħorġu biex jieħdu ilma. U se tkun il-verġni li jiena ngħid, Inklina l-ġarra tal-ilma tiegħek sabiex nixrob, u tgħid lili, Ixrob inti, u l-ġmiel tiegħek se nagħtihom nixorbu sakemm jieqfu jixorbu, din inti ppreparajt għall-qaddej tiegħek Izakk, u f'dan se nkun naf li int għamilt ħniena ma sidi Abraham.

U ġara qabel ma temm jitkellem fil-moħħ tiegħu, u ara Rebekka kienet toħroġ, dik li twieldet minn Betuwel, bin Milka l-mara ta Naħor, hu ta Abraham, u kellha l-ġarra tal-ilma fuq spallejha. Il-

verġni kienet sabiħa ħafna fl-aspett, verġni kienet, raġel ma kienx jaf lilha, u wara li niżlet lejn l-għajn, mlietet il-ġarra tal- ilma tagħha u telgħet. Ġera iżda l-qaddej lejn laqgħa tagħha, u qal, Agħtini xorb ftit ilma mill-ġarr tiegħek. Hija qalet, Ixrob, sinjur, u ħaffnet u niżżlet il-ġarra tal-ilma fuq id-driegħ tagħha, u tat lilu jixrob sakemm huwa waqaf jixrob. U qalet: U anke lill- ġmiel tiegħek se nagħtihom ilma sakemm il-koll jixorbu. U ħaffet u vojtat il-ġarra tal-ilma fil-ħawt, u ġriet lejn il-bir biex tigbed mill-ġdid, u ġibdet ilma għall-ġmiel kollha. Iżda l-bniedem kien qed josservaha, u baqa sieket biex ikun jaf jekk il-Mulej kienx ipprosperaw it-triq tiegħu, jew le. Ġara li meta waqfu l-ġmiel kollha jixorbu, ir-raġel ħa ħwejjeg tad-widnejn tad-deheb ta piż ta drakma, u żewġ virġolja fuq idejha, li l-piż tagħhom kien għaxra tad-deheb. U staqsiha u qal: Bint ta min int? Għidli, hemm post għalina ħdejn missierek biex noqogħdu? U qalet lilu, Jien bint Betuwel ta Melkas, li weldet lil Nakor. U qalet lilu, Għandna iben u għalf ħafna, u post biex toqgħod. U kien kuntent ir-raġel u baxxa rasu lill-Mulej U qal: Imbierrek il-Mulej, l-Alla tas-sid tiegħi Abraham, li ma abbandunax il-ġustizzja tiegħu u l-verità tiegħu lejn is-sid tiegħi, u lili wkoll irnexxieli l-Mulej fi d-dar tal-ħu tas-sid tiegħi. U wara li ġriet, il-qaddejja ħabbret fid-dar ta ommha skont dawn il-kliem. Rebecca kellha ħu li jismu Laban, u Laban ġera lejn il-bniedem barra lejn l-għajn. U ġara meta ra l-ħalqiet u l-brazzaletti fidejn oħtu, u meta sama l-kliem ta Rebekka oħtu, li qalet, Hekk kellem lili r-raġel, u ġie lejn ir-raġel, li kien wieqaf mal-ġmiel ħdejn l-għajn. U qallu: Ejja idhol, imbierrek tal-Mulej! Għaliex qiegħed barra? Jiena hejjejt id-dar u post lill-ġmiel. Daħal il-bniedem fid-dar, u ħatt it-toqol mill-

ġmiel, u ta tibn u għalf lill-ġmiel, u ilma biex jaħsel riġlejh, u r-riġlejn tal-irġiel li kienu miegħu. U qiegħed quddiemhom ħobz biex jieklu, u qal, Mhux se niekol sakemm nitkellimni l-kliem tiegħi, u qal, Tkellem.

U qal, Jien qaddej ta Abraham. Il-Mulej iżda bierek lill-mulej tiegħi ħafna, u kien imtella 'il fuq, u ta lilu nagħaġ, u għogiela, u fidda, u deheb, qaddejja u qaddejja żgħażaġh, ġmiel u ħmir. U Sarah, il-mara tas-sid tiegħi, welldet iben wiehed lis-sid tiegħi wara li xjieh, u tah dak kollu li kellu. U s-sid tiegħi ġaġħalni naħlef, u qal: Mgħandekx tieħu mara għall-iben tiegħi minn il-bniet tal-Kananin, li fostihom jiena ngħix bħala barrani fl-art tagħhom. Imma għandek tmur id-dar ta missieri u fit-tribù tiegħi, u tieħu mara lil ibni minn hemm. Jien għedt lis-sid tiegħi: Forsi l-mara mhux se tmur miegħi. U qal lili, Is-Sid il-Alla li jiena għoġbitlu quddiemu, hu se jibgħat il-Messaġġier tiegħu miegħek, u se jipprosperalek it-triq tiegħek, u int se tieħu mara lill-ibni minn it-tribù tiegħi, u mid-dar tal-missier tiegħi. Mbagħad tkun innoċenti mill-lajniet tiegħi, meta għax jekk tiġi fit-tribù tiegħi u ma jagħtukx, u tkun innoċenti mill-ġurament tiegħi. U meta ġejt illum lejn il-molol, għedt: Mulej, Alla tas-sid tiegħi Abraham, jekk int se tipprospora t-triq tiegħi li fiha jiena issa sejjer, Ara jiena nqum fuq ir-rebbiegħa tal-ilma, u l-bniet tal-irġiel tal-belt joħorġu biex jieħdu ilma, u tkun il-verġni li jiena ngħidilha: Aġhtini xorb ftit ilma minn ġarrek, U tgħidli, u int ixrob, u lill-ġmiel tiegħek se nagħtihom l-ilma, din il-mara li ipprepara s-Sid għall-qaddej tiegħu stess Izakk, u fdan se nkun naf li int għamilt ħniena lis-sid tiegħi Abraham. U ġara qabel ma tlestejt nitkellmu

fmoħħi, immedjatament Rebecca kienet toħroġ, u kellha l-ġarra tal-ilma fuq spallejha, u niżlet lejn l-ġhajn, u ġibdet ilma, u għedtilha, aġħtini xorb. U wara li ħaffet, niżżlet il-ġarra tal-ilma fuq id-driegħ tagħha minn fuqha nnifisha, u qalet: Ixrob int, u l-ġmiel tiegħek se nsaqqi. U xorob, u l-ġmiel saqqiet. U staqsejtha u għidtilha: Bint ta min int? Għidli. Hi wieġbet: Jien bint Betuwel, bin Naħor, li Melka weldet lilu. U poġġejt fuqha l-ħlieqi tal-widnejn, u l-ġriżmejn madwar idejha. U kont kuntent u stqarrejt lill-Mulej, u bierekt lill-Mulej l-Alla tas-sidi tiegħi Abraham, li pprosperani fit-triq tal-verità biex nieħu l-bint ta ħu s-sidi tiegħi għal ibnu. Jekk għalhekk intom tagħmlu ħniena u ġustizzja lejn is-sid tiegħi, u jekk le, għarrfuni, sabiex nista ndur lejn il-lemin jew ix-xellug.

Wieġeb iżda Laban u Betuwel u qalu: Minn Sid ħarġet din il-ħaġa; ma nistgħux ngħidullek kontra, la ħażin u lanqas tajjeb. Ara, Rebekka quddiemek; ħudha u mur, u ħa tkun mara lill-iben tas-sid tiegħek, kif tkellem il-Mulej. Ġara li meta l-qaddej ta Abraham sama l-kliem tagħhom, waqqa fuq l-art quddiem is-Sid. U l-qaddej ħareġ bastimenti tal-fidda u tad-deheb u ħwejjeg, ta lil Rebecca, u rigali ta lil ħuha u lil ommha. U kielu u xorbu, kemm huwa kif ukoll l-irġiel li kienu miegħu, u raqdu. U meta qam filgħodu qal: Ibgħatuni, sabiex immur lura għand sidi. Qalu iżda l-aħwa tagħha u l-omm: Ħa tibqa l-verġni magħna jiem bħal għaxra, u wara dan se titlaq. Imma hu qal lilhom, La żżommunix, u s-Sid għamel prosperu t-triq tiegħi. Ibagħtuni sabiex immur lejn sidi. Iżda huma qalu, Ejja nsejhu lit-tifla u nistaqsu lilha. U sejhu lir-Rebekka, u qalulha: Int se tmur ma

dan il-bniedem? Hija wiegbet: Se mmur. U bagħtu l barra lil Rebecca, oħthom, u l-possessonijiet tagħha, u l-qaddej ta Abraham, u dawk li kienu miegħu. U bierku lil Rebecca u qalu lilha: Oħtna inti, kun għal eluf ta għaxart eluf, u ħa jirtu ż-żerriegħa tiegħek il-bliet tal-għedewwa tagħhom. Qamu imma Rebecca u l-qaddejja tagħha, tlaw fuq il-gmiel, u marru mal-bniedem, u ħa l-qaddej lil Rebecca u telaq.

Isaac iżda kien qed jgħaddi mid-deżert skont il-bir tal-vizjoni, u huwa kien joqgħod fl-art lejn in-Nofsinhar. U Izakk ħareg biex jittellem fil-wità lejn filgħaxija, u meta rafa għajnejh ra l-gmiel ġejjin. U wara li ħarset il fuq, Rebecca rat lil Isaac bl-għajnejn tagħha, u nizzlet minn fuq il-gemel. U qal lill-qaddej, Min hu l-bniedem dak li sejjer fil-għalqa lejn laqgħa magħna? Qal iżda l-qaddej, Dan hu s-sid tiegħi. Hi iżda, wara li ħadet il-mantell, liebset. U rrakonta l-qaddej lil Isaak il-kelmiet kollha li għamel. Daħal Izakk fid-dar ta ommu, u ħa lil Rebekka, u saret martu, u ħabbha, u Izakk inkonsla dwar Sara ommu.

25

Wara dan, Abraham ħa mara, li isimha Keturah. Tweldet lilu lil Zombran, u lil Iezan, u lil Madal, u lil Midian, u lil Iesbok, u lil Soie. Iezan iżda welled lil Saba u lil Dedan, u l-ulied ta Dedan kienu Asshurim, u Letushim, u Leummim. Uljed Midian però kienu Gopher, u Apher, u Enoch, u Abida, u Eldaag; dawn kollha kienu ulied Keturah. Iżda Abraham ta l-pussess kollha tiegħu lil

Isaac, ibnu. U lill-ulied tal-konkubini tiegħu ta Abraham rigali, u bagħathom il bogħod minn Izakk ibnu, waqt li kien għadu ħaj, lejn il-lvant, għal art il-lvant. Dawn iżda kienu s-snin tal-jiem tal-ħajja ta Abraham li għex, mija u ħamsa u sebgħin sena. U nieqes miet Abraham fxjuħija tajba, raġel qadim u mimli jiem, u ntlahaq mal-poplu tiegħu. U difnuh lilu Izakk u Ixmael, il-bnin tiegħu, fl-għar id-doppju, fl-għalqa ta Efron ta Soar il-Ħittit, li huwa qabel Mamre. Il-qasam u l-għar, li Abraham akkwista minn ulied Heth, hemm difnu lil Abraham u lil Sarah martu. Ġara li wara l-mewt ta Abraham, Alla bierek lil Isaac ibnu, u Isaac għex ħdejn il-bir tal-viżjoni. Dawn huma l-ġenerazzjonijiet ta Ishmael bin Abraham, li tweldet Hagar l-Eġizzjana, il-qaddejja ta Sarah, lil Abraham. U dawn huma l-ismijiet tal-ulied ta Ishmael, skont l-ismijiet tal-ġenerazzjonijiet tiegħu: l-ewwel imwield ta Ishmael, u Nebaioth, u Kedar, u Nabdeel, u Massam, u Masma, u Duma, u Masse, u Choddan, u Thaiman, u Ietur, u Naphes, u Kedma. Dawn huma l-ulied ta Ishmael, u dawn huma l-ismijiet tagħhom fit-tined tagħhom u fil-kampamenti tagħhom, tnax-il mexxej skond in-nazzjonijiet tagħhom. U dawn is-snin tal-ħajja ta Ismaħel, mija u sebgħa u tletin sena, u meta naqas il-qawwa miet, u nġhaqad mal-poplu tiegħu. Damar iżda minn Havilah sa Shur, li tinsab quddiem Eġittu sa meta tmur lejn l-Assirjani; damar quddiem il-ħuti kollha tiegħu.

U dawn il-ġenerazzjonijiet ta Isaak, il-iben ta Abraham; Abraham nisel lil Isaak. Izakk kien erbghin sena meta ħa lil Rebekka, bint Betuwel is-Sirjan mill-Mesopotamja ta Sirja, oħt Laban is-Sirjan, bħala mara tiegħu. Izakk talab lill-Mulej dwar

Rebecca, l-mara tiegħu, għax kienet sterili, u Alla sema tiegħu, u Rebecca, l-mara tiegħu, ħadet tqila. It-tfal qabzu fiha, u qalet, Jekk hekk se jiġrili, għaliex dan? U marret biex tistaqsi lill-Mulej. U qal il-Mulej lilha: Żewġ nazzjonijiet huma fgufek, u żewġ popli minn gufek se jinfirdu, u poplu se jaqbeż fuq poplu, u l-akbar se jaqdi lill-iżgħar. U twettqu l-jiem biex twelad, u hawn kien hemm tewmin fil-guf tagħha. Hareġ iżda l-firstborn aħmar, kollu bħal ġilda xagħrija, u semmewh Esau. U wara dan hareġ ħuh, u idu kienet qabda l-għarqub ta Esau, u sejjaħ ismu Ġakobb. Izakk kien ta sittin sena meta Rebekka weldet lilhom. Żdiedu ż-żgħażaġh, u kien Esau raġel li jaf jikkaċċa, rustiku, iżda Ġakobb kien raġel sempliċi li jgħammar id-dar. Izakk ħabb lil Esau, għax il-kaċċa tiegħu kienet ikel għalih, iżda Rebekka ħabbiet lil Ġakobb.

Tajbet Ġakobb stuwa, u ġie Esaw mill-għalqa nieqes. U qal Esau lil Jakabu: Itimni minn dan l-ikel imqalli l-ahmar, għax jien dgajjef. Għal dan kien imsejjah ismu Edom. Qal iżda Ġakobb lil Esaw: Bieghli illum il-primogenitura tiegħek. U qal Esau: Ara, jien se mmut, u xinhuma dawn id-drittijiet tal-primogenitura għalija? U Ġakobb qal lilu: Oħlof li jien illum. U ħalaf lilu, u Esau biegh il-primogenitura lil Ġakobb. Ġakobb iżda ta lil Esaw ħobż u stew ta għads, u kiel u xorob, u qam u mar, u Esaw iddesprezza l-primogenitura.

26

Ġara ġuħ fuq l-art, apparti mill-ġuħ ta qabel li kien ġara fiż-
zmien ta Abraham, u Iżakk mar lejn Abimelech, sultan tal-
Filistin, fGerar. Deher lilu s-Sid, u qal: La tinzel fEġittu, iżda
oqgħod fl-art li ngħidlek. U ġħix fdin l-art, u jien se nkun
miegħek, u se mbierkek, ġħax lilek u lill-ulied tiegħek se nagħti
din l-art kollha, u se nistabbilixxi l-ġurament tiegħi, li ħlift lil
Abraham missierek. U se nimmultiplika ż-żerriegħa tiegħek
bħall-istilel tas-sema, u se nagħti liż-żerriegħa tiegħek din l-art
kollha, u se jġu mbierka fiż-żerriegħa tiegħek il-ġnus kollha tad-
dinja. Minflok li obda Abraham missierek lil vuċi tiegħi, u ħares
il-kmandamenti tiegħi, u l-kmandamenti tiegħi, u l-ordinanzi
tiegħi, u l-liġijiet tiegħi. Daħal Isaac fi Gerara. Staqsew iżda l-
irġiel tal-post dwar Rebecca, il-mara tiegħu, u qal, Oħti hi, ġħax
beża li jġħid, Marti hi, biex ma joqtluhx l-irġiel tal-post
minħabba Rebecca, ġħax kienet sabiħa fid-dehra. Sar dan u
zmien twil hemm, u wara li tbexxaq l isfel Abimelech, is-sultan
ta Gerar, permezz tat-tieqa, ra lil Isaak jilgħab ma Rebekka, il-
mara tiegħu. Sejjaħ iżda Abimelech lil Iżakk, u qal lilu: Allura
mara tiegħek hi? Xinhu li qilt, Oħti hi? U qal lilu Iżakk: Qilt ġħax,
biex ma nimutx qatt minħabba fiha. Qal iżda lilu Abimelech,
Xinhu dan li ġħamilt lilna? Kwaži raqa xi ħadd mir-razza tiegħi
mal-mara tiegħek, u kont se ġġib fuqna l-injoranza. Kmanda iżda
Abimelech lill-poplu kollu tiegħu, u qal: Kull min imiss lil dan il-
bniedem u lil martu, se jkun ħati tal-mewt. Żara Iżakk fl-art dik,
u sab fis-sena dik mitt darba xġħir, u bierku l-Mulej. U r-raġel
kien imtella fuq, u kien javvanza u sar akbar, sakemm sar kbir
ħafna. Sar però lilu bhejjem ta nagħaġ, u bhejjem ta baqar, u
biedja ħafna. Ħasdu però lilu l-Filistin. U l-bjar kollha li ħaffru l-

qaddejja ta missieru fiż-żmien ta missieru, waqqfuhom il-Filistin u mlewhom bil-ħamrija. Abimelech qal lil Isaac, Itlaq minn ħdejna, għax sirt aktar qawwi minna ħafna. U telaq minn hemm Iżakk, u waqqaf il-kampament fil-wied ta Gerar, u għex hemm.

U erga Iżakk ħaffer il-bjar tal-ilma li ħaffru l-qaddejja ta Abraham missieru, u li sakkruhom il-Filistin wara li miet Abraham missieru, u semmihom bl-ismijiet skont l-ismijiet li semma missieru. U ħafnu l-qaddejja ta Iżakk fil-wied ta Gerar, u sabu hemm bir ta ilma ħaj. U gġieldu r-ragħajja ta Gerar mar-ragħajja ta Iżakk, jgħidu li tagħhom kien l-ilma, u sejħu l-isem tal-bir Ingustizzja, għax ħasdu lilu. Ħiereg minn hemm u ħaffer bir ieħor, iżda ittikkaw ukoll dwar dak, u semmih Għdewwa. Wara li tluq minn hemm, ħaffer bir ieħor, u ma gġildux dwaru, u semmih Post Wiesgħa, u qal, Għaliex issa l-Mulej wessa lilna u ziedna fuq l-art.

Telgħa minn hemm lejn il-bir tal-ħlief. U deher lilu s-Sid fdik il-lejl, u qal: Jiena hu l-Alla ta Abraham missierek, la tibza, għax jien miegħek, u niberikhek, u nimmultiplika ż-żerriegħa tiegħek minħabba Abraham missierek. U bena hemm altar, u sejjah l-isem tal-Mulej, u waqqaf hemm it-tinda tiegħu, u ħaffru hemm il-qaddejja ta Iżakk bir fil-wied ta Gerar. U Abimelech mar lejh minn Gerar, u Ochozath il-konsulent tiegħu, u Phicol il-kmandant ġenerali tal-armata tiegħu. U qal lilhom Iżakk: Għaliex gjejt għandi? Intom però krihtuni u bgħatuni l bogħod minnkom. Izda huma qalu, Rajna ċar li kien il-Mulej miegħek, u għalhekk qulna: Ħa jkun mela bejnietna u bejnek, u se nagħmlu

miegħek patt, Mgħandekx tagħmel ħażin magħna, bħalma aħna ma trattajniekx ħażin, u kif trattajnielek tajjeb, u bgħatnielek bi paċi, u issa int mbieriek mill-Mulej. U għamel lilhom festa, u kielu u xorbu. U wara li qamu filgħodu, ħalef kull wieħed lill-gar tiegħu, u Izakk bagħathom, u telqu minn ħdejh b'sliem. Ġara madankollu fdak il-jum, u wara li waslu l-qaddejja ta Izakk ħabbru lilu dwar il-bir li ħafnu, u qalu: Ma sibniex ilma. U sejjahlu Ġurament, u minħabba dan sejjah isem lil dik il-belt Bir tal-Ġurament, sa llum il-gurnata.

Esau kien ta erbghin sena u ħa bħala mara lil Judith bint Beeri l-Ħittit, u lil Basemath bint Elon il-Ħittit. U kienu jitgħarrku lil Izakk u lil Rebekka.

27

Ġara li wara li xjieħ Izakk, u nkissru l-għajnejn tiegħu biex jara, sejjah lil Esau, ibnu l-akbar, u qallu: Ibni. U dan qal: Ara, jiena hawn. U qal, Ara, xjuħt, u ma nafx il-jum tal-mewt tiegħi. Issa għalhekk hu l-għodda tiegħek, il-quiver u l-ark, u oħroġ fil-kampanja u kaċċa sayd għalija. U aghmel lilek ikel bnin, kif inħobb jien, u ġib lili, sabiex niekol, sabiex tbierek ir-ruħ tiegħi qabel immut. Rebecca iżda semgħet lil Isaac jitkellem ma Esau ibnu, u Esau mar fil-kampanja biex jistad kaċċa għal missieru. Rebecca qalet lil Jacob, ibinha ż-żgħir: Ara, smajt lil missierek jitkellem ma Esau ħuk, u qal, Ġib lili kaċċa, u aghmel lili ikel bnin, sabiex wara li nkun kilt niberikhek quddiem il-Mulej qabel

ma mmut. Issa għalhekk, ibni, ismagħni, kif jiena qed nordnalek. U mur ġon-nagħaġ, hu lili minn hemm żewġ mogħoż żgħażaġħ rqaq u sbieħ, u nagħmilhom ikel lil missierek, kif ihobb. U int se ġġib lil missierek, u se jiekol, sabiex jiberkek missierek qabel ma jmut. Ġakobb qal lil Rebekka ommu: Esau hija huwa raġel xagħri, imma jiena raġel lixx. Mhux qatt se jmissni l-missier, u nkun quddiemu bħala wieħed li jiddisprezza, u nġib fuq rasi saħta, u mhux barka. Qalet iżda lil l-omm: Fuqi s-saħta tiegħek, ibni, biss isma leħni, u mur u ġib lili. Mar ha, u ġab lill-omm, u l-omm tiegħu għamlet ikel bnin, kif kien ihobb il-missier tiegħu.

U wara li hadet Rebecca l-ilbies ta Esau ibinha l-ikbar, is-sabiħ, li kien miegħha fid-dar, ilbiset lil Jacob ibinha ż-żgħir. U l-ġlud tal-mogħoż iż-żgħar poġġiethom madwar fuq idejh, u fuq il-partijiet għerien ta għonqu. U tat l-ikel it-tajjeb u l-hobż li kienet għamlet fidejn Ġakobb ibinha. U ġab lill-missier tiegħu, u qal: Missier. Iżda hu qal: Ara, jiena hawn. Min int inti, ibni? U qal Ġakobb lil missieru, Jien Esau, l-ewwel imwieled tiegħek. Għamilt kif tkellimtli. Qum, oqgħod u kul mill-kaċċa tiegħi, sabiex tbierki r-ruħ tiegħek. Qal Iżakk lil ibnu, Xihu dan, li malajr sibt, o wild? U hu qal, Dak li l-Mulej Alla tiegħek wassal quddiemu. Qal iżda Isaac lil Jacob: Ejja qrib lejja, u se mmiss lilek, wild, biex nara jekk int intix il-iben tiegħi Esau, jew le. Resaq iżda Ġakobb lejn Iżakk missieru, u messu, u qal: Il-leħen huwa leħen ta Ġakobb, iżda l-idejn huma idejn ta Esaww. U ma għarafx, għax idejh kienu bħal idejn Esau huħ, xagħruti, u bierku. U qal, Int il-iben tiegħi Esau? U hu qal, Jien. U qal: Ġib lili, u se niekol mis-sajd tiegħek, ibni, sabiex ir-ruħ tiegħi tbierku. U ġab lilu, u kiel, u ġab

lilu inbid, u xorob. U Izakk missieru qallu: Eqreb lejja u bewwisni, ibni. U resaq u ħabbsu, u xamm l-irjha tal-ħwejjeg tiegħu, u bierku, u qal: Ara, l-irjha ta ibni hija bħal irjha ta għalqa mimlija li bierak il-Mulej. U jista jagħtik Alla mid-dew tas-sema, u mir-rikkezz tal-art, u abbondanza ta qamħ u inbid. U ħallu jaqdu lilek in-nazzjonijiet, u ħallu jadoraw lilek il-mexxejja, u sir sid ta ħuk, u jadoraw lilek il-ulied ta missierak. Dak li jillgħen lilek ikun milgħun, iżda dak li jbierak lilek ikun mbierak.

U ġara wara li waqaf Izakk jibierak lil Ġakobb ibnu, u ġara li hekk kif ħareġ Ġakobb minn quddiem Izakk missieru, Esaw ħuh ġie mill-kaċċa. U għamel ukoll hu stess ikel bnin, u ġabu lil missieru, u qal lil missieru: Jqum missieri, u jiekol mill-kaċċa ta ibnu, sabiex ir-ruħ tiegħek tbierak lili. U qal lilu Izakk, missieru, Min int inti? U dan qal, Jiena l-iben tiegħek il-bukri, Esau. Izakk stagħġeb ħafna wisq, u qal, Min hu għalhekk dak li sab kaċċa għalija u ġabilha, u jien kilt minn kollox qabel ma ġejt int? U beriekt lilu, u mbierak se jkun. Ġara li meta sama Esau l-kliem ta missieru Izakk, beka bleħen kbir u morr ħafna, u qal: Bierak lili wkoll, missier. Qal iżda lilu: Il-ħu tiegħek ġie bingann u ħa l-barka tiegħek. U qal: Ġustament kien imsejjaħ l-isem tiegħu Ġakobb, għax huwa ppruvja jaqbżni jien ara t-tieni darba din. Id-drittijiet tal-bukri tiegħi huwa ħa, u issa ħa l-barka tiegħi. U qal Esawu lill-missier tiegħu: Ma hallejtx għalija barka, missier? Wieġeb imma Isaac qal lil Esau: Jekk sid lilu għamilt tiegħek, u l-aħwa kollha tiegħu għamilt qaddejja tiegħu, bil-qamħ u bl-inbid sostnejt lilu, lilek imma xnagħmel, ibni? Qal Esau lil missieru,

Mhux għandek barka waħda biss, missier? Bierekni wkoll lili, missier. Meta Izakk intwarra, Esau qajjem leĥnu u beka. U wiegħeb Izakk missieru u qallu: Ara, mill-għibda tal-art tkun id-djar tiegħek, u min-nida tas-sema minn fuq. U fuq ix-xabla tiegħek int se tgħix, u lill-ħu tiegħek int se taqdi, iżda meta teqred u tneħħi l-ħakma tiegħu minn għonqok, hekk se jkun.

U Esau garr grudge kontra Jacob minħabba l-barka li bih bierku missieru, u qal Esau fqalbu, ejjew jaqrbu l-jiem tal-luttu ta missieri, biex noqtol lil Jacob ħija. Kien irrappurtat lil Rebecca l-kliem ta Esau, ibinha l-kbir, u wara li baġtet sejhet lil Ġakobb, ibinha ż-żgħir, u qaltlu, Ara, Esau ħuk qed jhedded li joqtluk. Issa għalhekk, ibni, isma leĥni, u qum u aħrab lejn il-Mesopotamja għand Laban ħija lejn Ħaran. U oqgħod miegħu xi jiem, sa ma jgħaddi l-għadab U l-rabja ta ħuk tintemm minnek, u jinsà dak li int għamilt lili, u mbagħad nibgħat għalik biex niġġibek minn hemm, biex qatt ma nsir maħruma mit-tnejn tagħkom fjum wieħed. Qalet Rebecca lil Isaac: Jien mdejqa mill-ħajja tiegħi minħabba l-bniet tal-ulied ta Heth. Jekk Ġakobb jieħu mara minn il-bniet ta din l-art, xgħandi ngħix?

28

Wara li sejjaħ lil Ġakobb, Izakk bierku u ordnalu jgħid: Mgħandekx tieħu mara minn bniet il-Kananin. Qum u aħrab lejn il-Mesopotamja, lejn id-dar ta Betuwel, missier ommok, u ħu lilek minn hemm mara minn bniet Laban, ħu ommok. U Alla

tiegħi jbierku, u jżidek, u jmultiplikak, u tkun ġabra ta nazzjonijiet. U jagħti lilek il-barka ta Abraham missieri, lilek u lill-żerriegħa tiegħek warajk, biex turet l-art tal-soġġorn tiegħek, li Alla ta lil Abraham. U Iżakk baġħat lil Ġakobb, u hu mar lejn il-Mesopotamja għand Laban, bin Betuel is-Sirjan, hu Rebekka, omm Ġakobb u Esaw.

Ara iżda Esau li Isaac bierek lil Jacob, u baġħtu lejn il-Mesopotamja ta Sirja biex jieħu għalih mara minn hemm, meta bierku, u kmandalu u qallu: Mgħandekx tieħu mara minn il-bniet tal-Kananin. U Ġakobb sema lil missieru u lil ommu, u mar lejn il-Mesopotamja ta Sirja. Ra wkoll Esau li ħżiena huma l-bniet ta Kanaan quddiem Iżakk missieru, Mar Esau lejn Ishmael, u ħa lil Maeleth, bint Ishmael bin Abraham, oħt Nebaioth, bħala mara minbarra n-nisa tiegħu.

U ħareġ Ġakobb mill-Bir tal-Ġurament u mar lejn Haran. U huwa ltaqa ma post, u raqad hemm, għax ix-xemx kienet dahlet, u ħa minn il-ġebel tal-post, u poġġieh lejn rasu, u raqad fdak il-post. U huwa ħolom, u ara sellum stabbilit fl-art, li r-ras tiegħu kienet tilħaq lejn is-sema, u l-messagġieri ta Alla kienu qed jitolgħu u qed jinżlu fuqu. Imma s-Sid kien wieqaf fuqha, u qal: Jiena hu l-Alla ta Abraham missierek, u l-Alla ta Iżakk. Tibżax. L-art li fuqha int rieqed, lillek nagħtiha, u liz-żerriegħa tiegħek. U se jkun iż-żerriegħa tiegħek bħar-ramel tal-art, u se tinxtered fuq il-baħar, u n-Nofsinhar, u t-Tramuntana, u fuq il-Lvant, u se jkunu mbierka fik it-tribujiet kollha tal-art, u fiż-żerriegħa tiegħek. U ara jiena jien miegħek, nieħu ħsieb lilek fit-triq kollha

fejn tmur, u se nidder lura lilek fdin l-art, għaliex mhux se nabbanduna lilek, sa ma nagħmel jien dak kollu li tkellimt miegħek. U qam Ġakobb minn rġadu, u qal: Il-Mulej hemm fdan il-post, u jien ma kontx naf. U beża u qal: Kemm hu beżgħan dan il-post! Dan mhuwiex ħlief id-dar ta Alla, u din hija l-bieb tas-sema. U qam Ġakobb filgħodu, u ħa l-gebla li kien poġġa hemm taħt rasu, u waqqafha bħala pilastru, u xerred żejt fuq il-quċcata tagħha. U sejjah l-isem ta dak il-post Dar Alla, u Luz kien l-isem tal-belt qabel. U tallab Ġakobb wegħda u qal: Jekk ikun il-Mulej Alla miegħi, u jippreżervani fdan it-triq li qed immur fih, u jagħtini ħobż biex niekol u libsa biex nilbes, u jdawwarni lura b'salvazzjoni lejn id-dar tal-missier tiegħi, u jkun il-Mulej Alla tiegħi U din il-gebla li jien waqqaft bħala pilastru, tkun lili dar ta Alla, u minn kollox li jekk tagħtini, l-għaxar niddekma lilu lilek.

29

U wara li qagħad Ġakobb ir-riglejn, mar lejn art tal-lvant, lejn Laban bin Betuwel is-Sirjan, ħu Rebekka, omm Ġakobb u Esaw. U jara, u ara bir fil-għalqa, u kienu hemm tliet merħliet ta nagħaġ mistrieħa fuqu, għax minn dak il-bir kienu jisqu l-merħliet, u gebla kbira kienet fuq il-ħalq tal-bir. U kienu jingabru hemm il-merħliet kollha, u kienu jneħħu l-gebla minn ħalq il-bir, u kienu jisqu l-nagħaġ, u kienu jqiegħdu lura l-gebla fuq ħalq il-bir fil-post tiegħu. Qal Ġakobb lilhom, Ħuti, minn fejn intom? U huma qalu, Aħna minn Ħaran. Qal iżda lilhom, Tafux lil Laban, il-iben ta Nahor? Huma iżda qalu, Nafu. Qal lilhom:

Huwa tajjeb? Huma wieġbu: Huwa tajjeb, u ara Rachel, bint tiegħu, ġejja mal-nagħaġ. U qal Ġakobb: Għad hemm ħafna mill-jum, għadha mhix is-siegħa li jingabru l-bhejjem. Isqu n-nagħaġ u morru irħuhom. Izda huma qalu: Ma nkunux kapaċi sakemm jingabru l-ragħajja kollha, u jneħħu l-ġebbla minn fuq ħalq il-bir, u mbagħhad nisqu n-nagħaġ. Waqt li kien għadu qed jitkellem magħhom, u ara Rachel il-bint ta Laban kienet ġejja bil-nagħaġ tal-missier tagħha, għax hi kienet tirħa l-nagħaġ tal-missier tagħha. Ġara li meta ra Ġakobb lil Raħel, il-bint ta Laban, il-ħu ta ommu, u n-nagħaġ ta Laban, il-ħu ta ommu, u wara li resaq Ġakobb, ġieġhel il-ġebbla minn ħalq il-bir, u saqqa n-nagħaġ ta Laban, il-ħu ta ommu. U bewwes Ġakobb lil Raħel, u għajjat bil-lehen tiegħu u beka. U rrapporta lir-Rachel li hu ħu ta missieru, u li hu bin ta Rebecca, u wara li ġriet rrapportat lil missieru skont dawn il-kliem. Ġara li meta sama Laban l-isem ta Ġakobb, bin oħtu, ġera biex jiltaqa miegħu, u ħadnu fdirgħajh u biesu, u daħħlu fid-dar tiegħu, u rrakonta lil Laban dawn il-kliem kollha. U qal lilu Laban: Minn l-għadam tiegħi u mill-laħam tiegħi int inti. U kien miegħu xahar sħiħ.

Qal izda Laban lil Ġakobb, Għax int ħija, mhux se taqđini bxejn. Għidli xinhu l-ħlas tiegħek? Lil Laban kellu żewġ bniet, l-isem tal-kbira kien Leah, u l-isem taż-żgħira kien Rachel. L-għajnejn ta Leah kienu dgħajfa, izda Rachel kienet sabiħa fl-għamla u ħelwa ħafna fid-dehra. Habb Ġakobb lil Raħel, u qal: Se naqđilek seba snin għal Raħel, bintek iż-żgħira. Qal Laban lilu, Aħjar nagħtiha lilek milli nagħtiha lil raġel iehor. Oqgħod miegħi. U serva Ġakobb għal Raħel seba snin, u kienu quddiemu bħal ftit

jiem, minħabba li kien iħobba. Qal imma Ġakobb lil Laban: Aġhtini l-mara tiegħi, għax il-jiem ġew mimlija sabiex nidhol għandha. Izda Laban għabar l-irġiel kollha tal-post u għamel żwieġ. U ġara filgħaxija, u ha Lija bint tiegħu u daħhalha lejn Ġakobb, u Ġakobb daħal lejn tagħha. U Laban ta lil Leah bintu lil Zilpah il-qaddejja tiegħu, bħala qaddejja għaliha. Sar filgħodu, u ara kienet Leah. Qal izda Ġakobb lil Laban: Xdan għamilt lili? Mhux dwar Rachel ħdimt għandek? U għaliex qerridtni? Wieġeb izda Laban: Mhux hekk fil-post tagħna, li nagħtu l-izgħar qabel l-ikbar. Ikkompletalek għalhekk il-ġimgħa ta din, u nagħtik ukoll din minflok ix-xogħol li taħdem miegħi għal seba snin oħra. Għamel Ġakobb hekk, u mela l-ġimgħa ta din, u Laban tah lil Raħel bintu bħala mara. Ta Laban lil bintu Bilhah, il-qaddejja tiegħu, biex tkun qaddejja tagħha. U daħal għand Rachel, imma ħabb lil Rachel aktar minn Leah, u servilu seba snin oħra.

Wara li ra s-Sid Alla li Leah kienet mibgħuda, fetaħ il-ġuf tagħha, izda Rachel kienet sterili. U Leah konċepiet, u weldet iben lil Ġakobb, u sejhiet ismu Ruben, u qalet, Għaliex il-Mulej ra l-umiljazzjoni tiegħi, u tani iben, issa għalhekk ir-raġel tiegħi se jħobbni. U konċepiet mill-ġdid, u weldet iben it-tieni lil Ġakobb, u qalet: Il-Mulej sema li jiena mibegħda, u ta lili wkoll dan, u sejhiet ismu Xmun. U qabdet għad, u tweldet iben, u qalet: Issa fdan iż-żmien ir-raġel tiegħi jkun miegħi, għax tweldtlu tliet ulied. Minħabba dan sejjah ismu Levi. U wara li ħadet tqila, għadha wieldet iben, u qalet: Issa għad dan se nagħti radd il-ħajr lill-Mulej. Minħabba dan sejhiet ismu Juda, u waqfet milli twelled.

30

Meta rat Raĥel li ma kinitx ġabet lil Ġakobb, u kienet żelanti Raĥel lejn oĥtha, u qalet lil Ġakobb: Aġĥtini tfal, jekk le, se mmut jien. Imĥannaq iżda Ġakobb qal lil Raĥel, Mhux minflok Alla jien, li ċaĥdek il-frott tal-ġuf? Qalet Rachel lil Jacob, Ara l-qaddejja tiegħi Bilhah, idĥol lejha, u se twelad fuq ir-rkopptejn tiegħi, u jiena wkoll inkun mibnija minnha. U tat lil Bilhah, il-qaddejja tagħha, bħala mara, u Ġakobb daĥal għandha. U ĥadet tqila Bilhah, il-qaddejja ta Rachel, u weldet iben lil Jacob. U qalet Rachel: Alla ġudikani, u sama leĥni, u tani iben. Minĥabba dan seġhitlu Dan. U ĥadet tqila għad Bilhah, il-qaddejja ta Rachel, u weldet iben it-tieni lil Jacob. U qalet Rachel: Ikkontenda tiegħi Alla, u ġġieldt ma oĥti, u rnexxieli. U seġĥet ismu Neftali. Ra Lija iżda li waqfet milli tieĥu tarbija, u ĥadet lil Żelfa l-qaddejja tagħha, u tatha lil Ġakobb bħala mara, u daĥal lejha. U ĥadet tqila Zilpah, il-qaddejja ta Leah, u weldet lil Jacob iben. U qalet Leah: Fi fortuna! U semmiet ismu Gad. U ĥadet tqila għad Żelfa, il-qaddejja ta Lija, u weldet lil Ġakobb iben it-tieni. U qalet Leah: Hieni jien, għax se jseġĥuli hieni n-nisa. U seġĥet ismu Asher. Mar Reuben fi żmien il-ĥsad tal-qamĥ, u sab tuffieĥ mandrakes fil-għalqa, u ġabhom lil Leah ommu. Qalet Rachel lil Leah oĥtha: Aġĥtini xi ftit mill-mandrakes ta ibnek. Qalet Leah, Mhux biżżejjed għalik li ĥadt ir-raġel tiegħi? Issa se tieĥu wkoll il-mandragori ta ibni? Qalet Rachel, Mhux hekk. Ĥa jorqod miegħek il-lejl dan minflok il-mandragori ta ibnek. Daĥal Ġakobb mill-għalqa filgħaxija, u ĥarġet Lija għal-laqgħa tiegħu,

u qalet, Lejja tidhol illum, għax krejtek minflok il-mandragori ta ibni, u raqad magħha dik il-lejl. U sema Alla lil Leah, u wara li ħadet fit-tqala weldet lil Ġakobb iben il-ħames. U qalet Leah: Ta lili Alla l-ħlas tiegħi, minflok li jiena tajt il-qaddejja tiegħi lir-raġel tiegħi, u sejġet ismu Issachar, li huwa ħlas. U ħadet tqila għad Leah, u weldet sitt iben lil Jacob. U qalet Leah: Alla tani rigal tajjeb fdan iż-żmien; issa r-raġel tiegħi se jagħżelni, għax twelidt lilu sitt ulied. U sejġet ismu Zebulun. U wara dan twelidet bint, u sejjah isimha Dina. Imma Alla ftakar fRachel, u Alla sama lilha, u fetaħ ir-rahim tagħha. U wara li kienet ħadet fit-tqal, twelidet iben lil Ġakobb, u qalet Raġel: Neħħa Alla tiegħi l-għajb. U sejġet l-isem tiegħu Ġuzeppi, u qalet: Jżid Alla lili iben ieħor.

Ġara li meta Rachel weldet lil Joseph, Jacob qal lil Laban, Ibghatni, sabiex immur lejn il-post tiegħi u lejn l-art tiegħi. Agħti lura n-nisa tiegħi u t-tfal tiegħi, li għalihom servejtlek, sabiex nista nitlaq, għax int taf is-servitù li bih servejtlek. Qal Laban lilu: Jekk sibt favur quddiemek, jien ivvina li Alla bierki minħabba d-dhul tiegħek. Speċifika l-paga tiegħek lejja, u se nagħtiha. Qal imma Ġakobb, Inti taf x'servejt lilek, u kemm kien il-bhejjem tiegħek miegħi. Ftit kien dak li kellek qabel ma ġejt jien, u kiber għal numru kbir, u l-Mulej Alla bierek lilek minħabba l-preżenza tiegħi. Issa għalhekk, meta se nagħmel jiena wkoll għalija nnifsi dar? U qal lilu Laban: Xi se nagħtik? U qal lilu Ġakobb: Ma se tagħtini xejn, jekk tagħmel lili din il-kelma, mill-ġdid se nirħa n-nagħaġ tiegħek, u se noqgħod. Halli jgħaddu n-nagħaġ kollha tiegħek illum, u separa minn hemm kull nagħa skura fil-ħrief, u kull waħda mnaqqxa u mfaqqgħa

fil-mogħoż, u din se tkun ir-rikompensi tiegħi. U l-ġustizzja tiegħi se tisma lili fil-jum ta għada, għaliex dan huwa l-ħlas tiegħi quddiemek: kollox li ma jkunx imtebba u mfassal fil-mogħoż, u griż fil-ħrief, se jkun misruq minn għandi. Qal Laban lilu, Ikun skont kelmtek. U fdak il-jum hu separa l-mogħoż il-mnaqqxa u l-mfawra, u l-mogħoż kollha l-mnaqqxa u l-mfawra, u kull ma kien skur fost il-ħrief, u kull ma kien abjad fosthom, u tahom fidejn uliedu. U neħħa distanza ta tliet ijiem bejn tagħhom u bejn Ġakobb, u Ġakobb kien jirħa n-nagħaġ ta Laban li kienu fdal. Ġakobb ħa għalih innifsu virga friska ta storax u ta lewż u ta siġra tal-platan, u Ġakobb qaxarhom bqaxur bojod, u meta kien qed jikxet l-aħdar, l-abjad li qaxar deher fuq il-vireg varjat. U poġġa l-vireg li kien qaxar fil-ħawdijiet tax-xorb tal-ilma, sabiex meta jiġu n-nagħaġ jixorbu, quddiem il-vireg meta jiġu biex jixorbu, jitqabblu n-nagħaġ lejn il-vireg. U meta kienu jkun fuq in-nagħaġ lejn il-vireg, in-nagħaġ kienu jitildu bojod, varjati u griż imtebba. Il-ħrief separahom Ġakobb, u qiegħed ram mfaqqgħa quddiem in-nagħaġ, u kull wieħed varjat fil-ħrief, u separa merħliet għalih innifsu, u ma ħallatx lilhom man-nagħaġ ta Laban. Ġara però fil-ħin li n-nagħaġ kienu jikkonċepixxu fil-ġuf, Ġakobb poġġa l-vireg quddiem in-nagħaġ fil-ġrieren, biex ikkonċepixxu skont il-vireg. Meta kienet twelled in-nagħaġ, ma kienx jpoġġihom, u ġara li dawk mhux immarkati kienu ta Laban, iżda dawk immarkati kienu ta Ġakobb. U sar sinjur il-raġel ħafna ħafna, u kellu bhejjem ħafna, u baqar, u qaddejja, u qaddejja żgħar, u ġmiel, u ħmir.

31

Sama imma Ġakobb il-kliem tal-ulied ta Laban, jgħidu: Ha Ġakobb kollox tal-missier tagħna, u minn dak tal-missier tagħna għamel din il-glorja kollha. U ra Ġakobb il-wieċ ta Laban, u ara mhux kien lejha bħal ilbieraħ u l-jum ta qabel. Qal il-Mulej lil Ġakobb, Irritorna lejn l-art ta missieriek u lejn il-ġenerazzjoni tiegħek, u jien inkun miegħek. Wara li baġhat, Ġakobb sejjaħ lil Lija u lil Raħel fil-kampanja fejn kien hemm il-merħliet. U qal lilhom: Nara jien il-wieċ ta missierhom, li mhux huwa lejha bħal ilbieraħ u t-tielet jum, iżda Alla ta missieri kien miegħi. U intom stess tafu li bkull saħħti jien ħdimt lil missierkom. Iżda missieriek qallieb lili, u biddel il-paga tiegħi għaxar darbiet, iżda Alla ma tah ebda qawwa li jagħmilli ħsara. Jekk hekk jgħid, il-varjati se jkunu l-paga tiegħek, u n-nagħaġ kollha se jitwielu varjati; iżda jekk jgħid, il-bojod se jkunu l-paga tiegħek, u n-nagħaġ kollha se jitwielu bojod. U Alla ħa l-bhejjem kollha tal-missier tagħkom u tahom lili. U ġara meta n-nagħaġ kienu qed jikkonċepixxu fil-ġuf, u rajt bl-għajnejn tiegħi fl-irqad, u ara l-mogħoż u l-lħudiema kienu qed jitolgħu fuq in-nagħaġ u l-mogħoż, bojod u mnaqqxa u rmadjin imnaqqxin. U qalli lili l-Messaġġier ta Alla fil-ħolm, Ġakobb, u jiena qilt, Xihu? U qal, ħares il fuq bl-għajnejn tiegħek, u ara l-mogħoż irġiel u n-neġeġ li qed jitolgħu fuq in-nagħaġ u l-mogħoż mwettqa u varjati u rmadjin imneqqxa, għax rajt dak kollu li Laban jagħmel lilek. Jien jiena l-Alla li dhirlek fil-post ta Alla, fejn dahhant lili hemm pilastru, u wegħedtli hemm wegħda. Issa għalhekk qum, u oħroġ

minn din l-art, u mur lejn l-art tat-twelid tiegħek, u jien se nkun miegħek. U wiegħbu Rachel u Leah u qalu lilu: Mhux hemm għadna porzjon jew wirt fid-dar ta missierna? Mhux bħal il-barranin aħna meqjusa lilu? Biegh għax lilna, u bi konsum kiel il-fidda tagħna. Il-ġid kollu u l-glorja, li Alla ħa l bogħod mill-missier tagħna, se jkun tagħna u tat-tfal tagħna, issa għalhekk, dak kollu li qallek Alla, aghmlu. Wara li qam, Ġakobb ħa lil nisigu u lil uliedu u tellgħhom fuq il-ġmiel, U mexa l bogħod il-possessjonijiet kollha tiegħu, u l-bagalji kollha tiegħu li kien kiseb fil-Mesopotamja, u kollox tiegħu, biex jitlaq lejn Isaac missieru fl-art ta Kanaan. Laban mar biex iqatta in-nagħaġ tiegħu, iżda Rachel serqet l-idoli tal-missier tagħha. Ġakobb heba minn Laban is-Sirjan, biex ma jiddikjarax lilu li kien qed jaħrab. U ħarab hu nnifsu, u l-kollha tiegħu, u qasam ix-xmara, u telaq lejn il-muntanja ta Galaad. Kien irrappurtat lil Laban is-Sirjan fit-tielet jum, li Ġakobb kien ħarab. U wara li ħa l-aħwa tiegħu miegħu, insegwa warajh għal triq ta seba ijiem, u laħqu fuq il-muntanja ta Galaad. Izda Alla gie għand Laban is-Sirjan fħolma bil-lejl, u qallu, Oqgħod attent li qatt ma titkellem hażin ma Ġakobb. U laħaq Laban lil Ġakobb. Ġakobb waqqaf it-tinda tiegħu fuq il-muntanja, u Laban waqqaf lill-aħwa tiegħu fuq il-muntanja ta Galaad. Qal iżda Laban lil Ġakobb: Xgħamilt? Ghaliex ħrabt bis-sigriet, u srajtni, u ħadt il bogħod lill-bniet tiegħi bħal prigunieri bl-xabla? U jekk kont ħabbartni, kont nibgħatek bferħ, u bmużika, u btamburi, u blira. U ma kintx meqjus denju li nbews it-tfal tiegħi u l-bniet tiegħi, imma issa ġibt ruħek bmod iblah. U issa l-id tiegħi qawwija biex nagħmlek il-ħażen, iżda l-Alla ta missierek ilbieraħ qallli: Oqgħod attent li

qatt ma titkellem ma Ġakobb bmod ħażin. Issa mela mort int, bxewqa għax xtaqt tmur lejn id-dar tal-missier tiegħek, għaliex seraqt l-allat tiegħi? Wieġeb iżda Ġakobb u qal lil Laban, Li bizajt, għax għidt, ħa qatt tieġu lil bintejk minni, u kollox li huwa tiegħi. U qal Ġakobb: Minn fejn issib l-allat tiegħek, mhux se jgħix quddiem l-aħwa tagħna. Kun af xinhu minn għandi ta tiegħek, u ħu. U ma raf xejn minn għandu. Imma Ġakobb ma kienx jaf li Raġel, il-mara tiegħu, serqet lilhom. Laban daħal u fittex fid-dar ta Leah, iżda ma sab xejn, u ħareġ mid-dar ta Leah, u fittex id-dar ta Ġakobb, u fid-dar taż-żewġ qaddejja, iżda ma sab xejn, u mbagħad daħal fid-dar ta Raġel. Rachel iżda ħadet l-idoli, u tefgħethom fil-basktijiet tas-saġma tal-ġemel, u qagħdet fuqhom. U qalet lil missierha: La tieġux ħażin, sidi, ma nistax nqum quddiemek, għax il-drawwa tan-nisa għandi. Fittex Laban fid-dar kollha, u ma sabx l-idoli. Ġakobb irrabbja u ġieled ma Laban, u wieġeb Ġakobb u qal lil Laban, Xinhu l-ħażen tiegħi? U xinhu d-dnub tiegħi, li int segwejt warajja? U minħabba li int fittxejt il-vażi kollha tad-dar tiegħi; x'sibt minn kollha l-vażi tad-dar tiegħek? Poġġi hawn quddiem il-ħuti tiegħek u l-ħuti tiegħi, u ħalliehom jiġġudikaw bejnietna t-tnejn. Dawn huma għoxrin sena jien kont miegħek, in-nagħaġ tiegħek u l-mogħoż tiegħek ma sarux bla wlied, il-henjin tan-nagħaġ tiegħek ma kiltx. Dak li kien maqtul minn annimali selvaġġi ma ġibtux lilek, jien kont inħallas minn ġo ġibi serq ta nhar u serq ta lejl. Jien sirt maħruq bis-sħana matul il-jum u bil-bard matul il-lejl, u l-irqad tiegħi telaq minn għajnejja. Dawn l-affarijiet - għoxrin sena jien kont fid-dar tiegħek, servejt lilek erbatax-il sena minflok it-tnejn bniet tiegħek, u sitt snin fin-nagħaġ tiegħek, u ddeċepjajt il-paga tiegħi

għaxar darbiet. Kieku mhux l-Alla tal-missier tiegħi Abraham, u l-biża ta Izakk, kien miegħi, issa kieku vojt kont bagħattni l bogħod. L-umiljazzjoni tiegħi u l-għeja tal-idejn tiegħi, ra l-Alla, u kkastigak ilbieraħ.

Wieġeb iżda Laban u qal lil Ġakobb: Il-bniet, bniet tiegħi huma, u l-ulied, ulied tiegħi huma, u l-bhejjem, bhejjem tiegħi huma, u kollox kemm int tara, tiegħi hu. U tal-bniet tiegħi, x'se nagħmel lil dawn illum, jew lit-tfal tagħhom li wlidu? Issa għalhekk eja nagħmel patt jien u int, u jkun għal xhieda bejni u bejnek, qal iżda lilu: Ara, ħadd mhux magħna, ara l-Alla xhud bejni u bejnek. Imma Ġakobb ħa ġebli u waqqafha bħala pilastru. Qal imma Ġakobb lill-ħuti tiegħu: Iġbru ġebel, u ġabru ġebel, u għamlu għolja, u kielu hemm fuq l-għolja. U qal lilu Laban: L-għolja din tixhed bejni u bejnek illum. U Laban sejjahlu Għoljiet tax-Xhieda, iżda Ġakobb sejjahlu Għoljiet ix-Xhud. Qal iżda Laban lil Ġakobb: Ara l-munzell dan u l-pilastru li stabbilixxt bejn nofsi u nofsok. Jixhed il-munzell dan, u jixhed il-pilastru dan. Minħabba dan issejjaħ l-isem Munzell jixhed. U l-vizjoni, li kienet qalet, jara Alla bejn nofs tiegħi u tiegħek, għax se nisseparaw wieħed minn ieħor. Jekk int twaqqagħ lil bnati, jew jekk tieħu nisa oħra flimkien ma bnati, ara, ħadd minna mhemm jara, Alla huwa xhud bejni u bejnek. Jekk jien ma ngħaddix lej, u lanqas inti ma tgħaddi lejja lejn din il-għolja u dan il-pilastru għall-ħażen. Alla ta Abraham u Alla ta Nahor iħalluhom jiġġudikaw bejnietna, u Ġakobb ħalef bil-biża ta missieru Izakk. U huwa ssagrifika sagrificċju fil-muntanja, u sejjah lil ħutu, u kielu u xorbu, u raqdu fil-muntanja.

32

Qam iżda Laban filgħodu, baħħas lil uliedu u lil bnatu, u berikhom, u wara li dar lura Laban mar lejn postu.

U Ġakobb mar il bogħod fit-triq tiegħu stess, u wara li ħares il fuq ra kamp ta Alla mwaqqaf, u l-Messaġġieri ta Alla ltaqgħu miegħu. Ġakobb qal meta ra lilhom: Dan huwa kamp ta Alla, u sejjah l-isem ta dak il-post Kampijiet.

Ġakobb bagħat messaġġiera qablu lejn ħuh Esau fl-art ta Seir, fl-art ta Edom. U kmanda lilhom u qal: Hekk intom tgħidu lill-sid tiegħi Esau: Hekk jgħid il-qaddej tiegħek Ġakobb: Ma Laban jien soġġornajt, u dewwamt sa issa. U saru għalija baqar, u ħmir, u nagħaġ, u qaddejja, u qaddejja zgħażaġh, u bgħatt inħabbar lill-sid tiegħi Esau, sabiex isib il-qaddej tiegħek grazzja quddiemek. U rritornaw il-messaġġieri lejn Ġakobb u qalulu, Ġejna lejn ħuk Esau, u ara hu ġej biex jiltaqa miegħek, u erbgha mija raġel miegħu. Iżda Ġakobb beza ħafna u kien imħasseb, u qasam il-poplu li kien miegħu, u l-baqar, u l-ġmiel, u n-nagħaġ, fżewġ kampijiet. U qal Ġakobb: Jekk jiġi Esau għal kamp wieħed u jaqtah, il-kamp it-tieni jkun biex jissalva. Qal imma Ġakobb: Il-Alla tal-missier tiegħi Abraham, u l-Alla tal-missier tiegħi Izakk, Mulej, int li qal lili: Iħrab lejn l-art tal-twelid tiegħek, u tajjeb nagħmillek,' Jikun biżżejjed għalija mill-ġustizzja kollha u mill-verità kollha li int għamilt lill-qaddej tiegħek, għax bil-bastun tiegħi dan qsamt l-Ġordan dan, imma issa sirt żewġ kampijiet.

Eħlisni minn id ħija, minn id Esau, għax nibża minnu, li qatt ma jiġi u jolqotni, u l-omm fuq il-ulied. Inti iżda qult, Tajjeb naghmillek, u naghmel iz-żerriegħa tiegħek bħar-ramel tal-baħar, li ma jistax jingħadd minħabba l-kobor tiegħu. U baqa hemm dik il-lejl, u ħa minn dak li kien ġab rigali u baġathom lil Esau ħuh. mitejn mogħża, għoxrin mogħoż, mitejn naghġa, u għoxrin nismien. Ġmiel ireddgħa u t-tfal tagħhom tletin, baqar erbghin, tewri għaxra, ħmir għoxrin, u flieles għaxra. U ta lhom lit-tqaddija tiegħu, merħla waħda waħda. Qal iżda lit-tqaddija tiegħu: Morru qabel quddiem, u aghmlu distanza bejn merħla u merħla. U ordna lill-ewwel, u qallu: Jekk jiltaqa miegħek Esau ħija, u jistaqsik u jgħidlek: Ta min int? U fejn sejjer? U ta min huma dawn li qed jmorru qabilek? Int se tgħid, Tar-ragħaj tiegħek Ġakobb baġat rigali lis-sid tiegħi Esau, u ara hu ġej warajna. U ordna lill-ewwel, u lit-tieni, u lit-tielet, u lill-kollha li kienu sejrin qabel wara l-merħliet ta dawn, u qal: Skont il-kelma din tkellem lil Esau meta jsibkom. U intom tgħidu, ara l-qaddej tiegħek Ġakobb ġej warajna, għax qal, se nirrikoncilja l-wiċċ tiegħu bir-rigali li jmorru qablu, u wara dan se nara l-wiċċ tiegħu, għax forsi se jaċċetta l-wiċċ tiegħi. U d-dwieli marru quddiemu, iżda hu raqad dik il-lejl fil-kamp. Qam matul dik il-lejl, ħa ż-żewġ nisa, u ż-żewġ qaddejja, u l-ħdax-il wild tiegħu, u qasam il-qsim tal-Jabbok. U ħa lilhom u qasam it-torrent, u għadda kollox tiegħu.

Baqa Ġakobb waħdu, u raġel ġġieled miegħu sa filgħodu. Ra li ma setax jagħmlu xejn kontrih, u mess il-ġenb tal-koxxa tiegħu, u l-ġenb tal-koxxa ta Ġakobb sar insensittiv waqt li kien qed

jitlawem miegħu. U qal lilu: Ibgħatni, għax tlajja l-fajr. Imma huwa qal: Ma nibgħatekx jekk ma tberikniex. Qal lilu: Xinhu ismek? U hu wiegħeb: Ġakobb. U qal lilu: Mhux se jkun imsejjaħ aktar l-isem tiegħek Ġakobb, imma Israel se jkun l-isem tiegħek, għax saħħaht ma Alla, u ma bnedmin qawwi se tkun. Staqsa imma Ġakobb u qal: Għarrafni l-isem tiegħek. U qal: Għaliex tistaqsi dan, l-isem tiegħi? U bierku hemm. U sejjaħ Ġakobb l-isem ta dak il-post Forma ta Alla, għax rajt lil Alla wiçç imb wiçç, u ruħi kienet salvata. Tela fuqu x-xemx meta għadda l-forma ta Alla, iżda huwa kien jiçcappap bil-koxxa tiegħu. Minħabba dan, il-wlied ta Izrael ma jiklux in-nerv li sar mudlam, li jinsab fuq il-ħofra tal-koxxa, sal-lum, għax mess il-ħofra tal-koxxa ta Ġakobb, in-nerv li sar mudlam.

33

Ġakobb ħares il fuq bl-għajnejn tiegħu u ra, u ara Esaw ħuh ġej, u erbgħa mija raġel miegħu, u Ġakobb qasam it-tfal fuq Lija, u fuq Raħel, u ż-żewġ qaddejja. U poġġa ż-żewġ qaddejja u l-ulied tagħhom fil-ewwel, u lil Lija u t-tfal tagħha wara, u lil Raħel u lil Ġużeppi fl-aħħar. Huwa stess miexi l quddiem quddiemhom, u waqqa ras fuq l-art sebgħa darbiet, sakemm qorob lill-ħu tiegħu. U Esau ġera biex jiltaqa miegħu, u ħadnu fdirgħajh u waqa fuq għonqu, u biesu, u t-tnejn bkew. U wara li ħares il fuq, Esau ra n-nisa u t-tfal, u qal: Xinhu dan għalik? U hu qal: It-tfal li għalihom Alla kien ħniena mal-qaddej tiegħek. U ressq qrib il-qaddejja u t-tfal tagħhom, u adoraw. U ressqet Leah u t-tfal tagħha, u

waqgħu għar-rukeb, u wara dan ressqet Rachel u Joseph, u waqgħu għar-rukeb. U qal, Xi huma dawn għalik, il-kampijiet kollha dawn, li Itqajt magħhom? Izda hu qal, Sabiex isib il-qaddej tiegħek grazzja quddiemek, sidi. Qal iżda Esau: Għandi ħafna, ħija. Halli jkun tiegħek dak li hu tiegħek. Qal iżda Ġakobb: Jekk sibt favur quddiemek, aċċetta l-rigali minn idejja, għax minħabba dan rajt wiċċek, bħallikieku xi ħadd ra wiċċ Alla, u int se tkun kuntent bija. Hu l-barka tiegħi li ġibt lilek, għax Alla kien ħanin miegħi, u għandi kollox, u urġah, u ħa. U qal, Wara li nitilqu, nimxu fuq triq dritta. Qal iżda lilu: Is-sid tiegħi jaf li t-tfal huma ħfief, u n-nagħaġ u l-baqar qed ireddgħu taħti. Jekk għalhekk insewwaqhom bmod qawwi ġurnata waħda, se jmutu l-bhejjem kollha. Halla jmur qabel is-sid tiegħi qabel il-qaddej tiegħu, jiena iżda se nkompli fit-triq skont il-mistrieħ tal-vjaġġ li quddiem, u skont il-pass taż-żgħażaġħ, sa ma niġi jiena lejn is-sid tiegħi fSeir. Qal imma Esau: Se nħalli miegħek minn il-poplu li miegħi. Hu imma qal: Għaliex dan? Biżżejjed li sibt favur quddiemek, sinjur. Izda Esau dar lura fdak il-jum lejn it-triq tiegħu lejn Seir. U Ġakobb telaq lejn Tined, u għamel għalih innifsu hemm djar, u għall-bhejjem tiegħu għamel tined, u minħabba dan sejjaħ lil dak il-post Tined.

U Ġakobb wasal fSalem, belt ta Shekem, li tinsab fl-art ta Kanaan, meta reġa lura mill-Mesopotamja ta Sirja, u kkampja quddiem il-belt. U akkwista l-porzjon tal-għalqa fejn waqqaf hemm it-tenda tiegħu minn Emmor, missier Sikem, bmija amnon. U waqqaf hemm altar u sejjaħ lil Alla ta Izrael.

34

Ħarġet Dina, il-bint ta Leah, li kienet tweldet lil Ġakobb, biex tara l-bniet tal-indiġeni. U ra lilha Sikem il-iben ta Emmor il-Ħivvit, il-mexxej tal-art, u ħadha, raqad magħha u baxxa lilha. U ta attenzjoni lir-ruħ ta Dina bint Ġakobb, u ħabb lill-verġni, u tkellem skont il-moħħ tal-verġni magħha. Qal Sikem lil Emmor missieru u qal, Hu lili din it-tifla bħala mara. Jacob iżda sema li l-iben ta Emmor niġġes lil Dinah il-bint tiegħu. Il-ibnietu tiegħu kienu mal-bhejjem tiegħu fil-kampanja, u Jacob seket sa ma ġew huma. Ħareġ iżda Emmor, il-missier ta Sikem, lejn Ġakobb biex jitkellem miegħu. Iżda l-wlied ta Ġakobb ġew mill-kampanja, u meta semgħu, l-irġiel kienu mwegġġġhin ħafna, u kien dolorożu għalihom wisq, għax għamel haġa diżgrazzjuża fi Izrael, billi raqad mal-bint ta Ġakobb, u mhux hekk se jkun. U tkellem Emmor magħhom u qal: Sikem ibni għażel bir-ruħ tiegħu lil bintek, agħtuha għalhekk lilu bħala mara. U żżewwġu magħna, il-bniet tagħkom agħtuhom lilna, u l-bniet tagħna ħuduhom għall-ulied tagħkom. U magħna oqogħdu, u l-art ara wiesgħa quddiemkom; oqogħdu u negozjaw fuqha, u akkwistaw proprjetà fiha. Qal iżda Sikem lill-missier tagħha u lill-ħuti tagħha: Nista nsib grazzja quddiemkom, u dak li tgħidu aħna nagħtuh. Immultiplikaw id-dowry ħafna, u se nagħti kif tkunu tgħidu lili, u agħtuni lil din it-tarbija għal mara.

Wieġbu iżda l-ulied ta Ġakobb lil Sikem u lil Emmor, missieru, bingann, u tkellmu magħhom, għax kienu niġġsu lil Dina,

oħthom. U qalu lilhom Xmun u Levi, l-aħwa ta Dina: Mhux se nkunu kapaċi nagħmlu dan il-ħaġa, li nagħtu lil oħtna lil raġel li għandu l-prepuċ, għax dan huwa tgħajjir għalina. Biss fdan se nkunu magħmula bħalkom u se noqogħdu fostkom, jekk intom isiru bħalna, li jiġi ċċirkonċiż kull maskil tagħkom. U aħna se nagħtu lil uliedna nisa lilkom, u minn uliedkom nisa se nieħdu għalina nisa, u se ngħammru ħdejkom, u se nkunu bħala poplu wieħed. Jekk iżda ma tisimghux lilna li nkunu ċirkonċiżi, se nieħdu lil binna u nimxu. U l-kliem jogħgħbu lil Emmor u lil Sychem bin Emmor. U ma dewwemx iż-żagħżuġ li jagħmel dan il-kliem, għax kien urġenti għat-tifla ta Ġakobb, u hu kien l-aktar glorjuż minn kulħadd fid-dar ta missieru. Ġie iżda Emmor u Sychem, ibnu, lejn il-bieb tal-belt tagħhom, u tkellmu mal-irġiel tal-belt tagħhom u qalu, In-nies dawn huma paċifiċi, ħa jgħammru magħna fuq l-art u jinnegozjaw fiha. L-art, ara, hi wiesgħa quddiemhom. Il-bniet tagħhom nieħduhom bħala nisa għalina, u l-bniet tagħna nagħtuhom lilhom. Fdan biss se jkunu bħalna l-irġiel biex jgħammru magħna, sabiex ikunu poplu wieħed, meta jiġi ċċirkonċiż tagħna kull maskil, kif ukoll huma ġew iċċirkonċiżi. U l-bhejjem tagħhom, u l-annimali berba riġlejn, u l-proprjetajiet tagħhom, mhux se jkunu tagħna? Biss fdan ejja nkunu bħalhom, u se jgħammru magħna. U semau Emmor u Sikem ibnu, flimkien mal-kollha dawk li kienu jikkumerċjaw fil-bieb tal-belt tagħhom, u ġew iċċirkonċiżi fil-laħam tal-prepuċ tagħhom kull maskil.

Ġara fil-jum it-tielet, meta kienu fl-uġiġħ, li ż-żewġ ulied ta Ġakobb, Xmun u Levi, ħuti Dina, ħadu kull wieħed ix-xabla

tiegħu, u daħlu fil-belt mingħajr periklu u qatlu kull maskil. Lil Emmor u lil Sikem, ibnu, qatluhom bħalq ix-xabla, u ħadu lil Dinah mid-dar ta Sikem, u ħarġu. Il-ulied ta Ġakobb daħlu fuq il-midruba u ħarbu l-belt li fiha niġġsu lil Dina, oħthom. U n-nagħaġ tagħhom, u l-baqar tagħhom, u l-ħmir tagħhom, kemm kien fil-belt u kemm kien fil-għalqa, ħadu. U l-korpi kollha tagħhom, u l-bagalji kollha tagħhom, u n-nisa tagħhom ħaduhom priġunieri, u ppridaraw dak kollu li kien fil-belt, u dak kollu li kien fid-djar. Qal imma Ġakobb lil Xmun u Levi: Mibgħuż lil□ għamiltu, sabiex inkun ħażin quddiem dawk kollha li jgħammru l-art, kemm fil-Kananin kif ukoll fil-Perizzin. Jien imma ftit fl-għadd, u jekk jiġbru fuqi se jaqqtgħuni, u nkun meqrud jien u d-dar tiegħi. Imma huma qalu, Bħal prostituta għandhom jużaw lil oħtna?

35

Qal Alla lil Ġakobb, Qum u itla lejn il-post ta Betel, u oqgħod hemm, u aġmel hemm altar lil Alla li dehrillek meta kont qed taħrab minn Esaw ħuk. Qal iżda Ġakobb lid-dar tiegħu, u lill-kollha li kienu miegħu: Neħħu l-allat barranin li għandkom fostkom, tpurifikaw, u ibdlu l-ħwejjeg tagħkom. U wara li qamu, ejja nitilgħu lejn Betel u nagħmlu hemm altar lill-Alla li semgħa lili fi jum ta tbatija, li kien miegħi u salva lili fit-triq li mort fiha. U taw lil Ġakobb l-allat barranin li kienu fidejhom, u l-ħoloq li kienu fwidnejhom, u Ġakobb ħeba lilhom taħt it-terebintu li fSikem, u qered lilhom, sa llum il-ġurnata. U neħħa Israel minn

Sikem, u sar biża ta Alla fuq il-bliet ta madwarhom, u ma segwewx wara l-ulied ta Israel. Ġie iżda Ġakobb fLuża, li tinsab fil-art ta Kanaan, jiġifieri Betel, huwa u l-poplu kollu li kien miegħu. U bena hemm altar, u sejjah l-isem tal-post Betel, għax hemm deher lilu Alla meta kien qed jaħrab minn wiċċ Esau hu.

Mietet iżda Deborah, id-dalia ta Rebecca, u ndiefnet taht Bethel taht il-balluta, u sejjah Jacob l-isem tagħha Balluta tan-Niket. Deher Alla lil Ġakobb meta kien għadu fLuża, meta ġie minn Mesopotamja ta Sirja, u Alla bierku. U qallu Alla: L-isem tiegħek mhux se jkun imsejjah aktar Ġakobb, imma Izrael se jkun l-isem tiegħek. U sejjah l-isem tiegħu Izrael. Qal lilu Alla: Jiena Alla tiegħek, žid u mmultiplika. Nazzjonijiet u kongregazzjonijiet ta nazzjonijiet se jkunu minnek, u slaten se joħorġu mill-ġenbejn tiegħek. U l-art li kont tajt lil Abraham u lil Isaac, lilek tajtha u lilek tkun, u lil-żerriegħa tiegħek wara lilek nagħti din l-art. Tela imma Alla minn hdejh mill-post fejn kellem miegħu. U waqqaf Ġakobb pilastru fil-post li fih tkellem miegħu Alla, pilastru tal-ġebel, u xerred fuqu libazzjoni, u xerred fuqu żejt. U Ġakobb sejjah l-isem tal-post, fejn Alla kien tkellem miegħu hemm, Betel. Wara li tluq Ġakobb minn Betel, qasam it-tinda tiegħu lil hinn mit-torri ta Gader. Ġara li meta qarab lejn Habratha biex jiġi lejn Efrata, welldet Raħel, u kellha tbatija iebes fit-twelid. Ġara iżda meta kienet qed tweled bmod iebes, qaltilha l-qabla, Hu kuraġġ, għax dan ukoll huwa iben għalik. Ġara li meta kienet qed tirrorilaxxa r-ruħ tagħha, għax kienet qed tmut, sejhiet l-isem tiegħu Iben l-uġiġh tiegħi, iżda l-missier sejjah l-isem tiegħu Benjamín. Mietet Rachel, u ndifen fit-triq tal-ippodromo ta

Efrata, li hi Betlehem. U waqqaf Ġakobb pilastru fuq il-qabar tagħha, dan huwa l-pilastru fuq il-qabar ta Raħel sa llum il-ġurnata. Ġara li meta sken Izrael fdik l-art, mar Ruben u raqad ma Ballas, il-konkubina ta missieru Ġakobb, u Izrael sama, u dan deher ħazin quddiemu. Kienu l-ulied ta Ġakobb tnax.

L-ulied ta Leah, l-ewwel imwieved ta Jacob: Reuben, Simeon, Levi, Judah, Issachar, Zebulun. Bnin ta Rachel però kienu Joseph u Benjamin. Bnin ta Ballas, il-qaddejja ta Raqel, Dan u Neftali. Il-bnin ta Zilpah, il-qaddejja ta Leah, kienu Gad u Asher. Dawn huma l-bnin ta Jacob li twieldu lilu fMesopotamja ta Sirja. Ġie iżda Ġakobb lejn Izakk, missieru, fMamre, fil-belt tal-kampanja - din hi Hebron fl-art ta Kanaan - fejn sogħorn Abraham u Izakk. Il-jiem ta Izakk, li għex, kienu mija u tmenin sena. U meta naqas Izakk miet, u ntlahaq mal-poplu tiegħu anzjan u mimli jiem, u dfinuh Esaww u Ġakobb, il-wlied tiegħu.

36

Dawn iżda huma l-ġenerazzjonijiet ta Esaw, huwa huwa Edom. Esau ħa n-nisa għalih innifsu mill-bniet tal-Kananej: lil Ada, bint Ailom il-Hittit, u lil Olibema, bint Ana bin Sebegon l-Evaju. U lil Basemath, bint Ishmael, oħt Nebaioth. Twelidlu Ada lil Elifas, u Basemath welidtlu lil Raguel. U Olibema weldet lil Ieous, u lil Ieglom, u lil Kore. Dawn kienu l-wlied ta Esau, li twieldu lilu fl-art ta Kanaan. Ħa iżda Esau n-nisa tiegħu, u l-ulied tiegħu, u l-bniet tiegħu, u l-membri kollha tad-dar tiegħu, u l-proprjetajiet

kollha tiegħu, u l-bhejjem kollha, u kollox kemm akkwista, u kollox kemm kiseb fart Kanaan, u mar Esau minn art Kanaan minn quddiem Ġakobb hih. Kien għax il-possessjonijiet tagħhom kienu ħafna biex jgħixu flimkien, u l-art tas-soġġorn tagħhom ma kinitx kapaċi iġġorrhom minħabba l-moltitudni tal-possessjonijiet tagħhom. Daħal iżda Esau fil-muntanja ta Seir; Esau hu stess huwa Edom. Dawn iżda huma l-ġenerazzjonijiet ta Esau, missier Edom, fil-muntanja ta Seir. U dawn huma l-ismijiet tal-ulied ta Esau: Eliphaz bin Adah mara ta Esau, u Raguel bin Basemath mara ta Esau. Saru però l-ulied ta Elifaz: Thaiman, Omar, Zofar, Gothom u Kenez. Thamna kienet konkubina ta Eliphaz il-iben ta Esau, u weldet lil Amalek lil Eliphaz. Dawn kienu l-ulied ta Ada, il-mara ta Esau. Dawn iżda kienu l-ulied ta Raguel: Nahoth, Zare, Some u Moze. Dawn kienu l-ulied ta Basemath, il-mara ta Esau. Dawn iżda huma l-ulied ta Olibemas bint Ana bin Sebegon, mara Esau; u hi weldet lil Esau lil Ieous, u lil Ieglom, u lil Kore. Dawn huma l-mexxejja wlied Esau, wlied Eliphaz il-bukri ta Esau: mexxej Thaiman, mexxej Omar, mexxej Zophar, mexxej Kenaz, Mexxej Korah, mexxej Gothom, mexxej Amalek, dawn il-mexxejja ta Eliphaz fl-art ta Idumea, dawn il-wlied ta Adah. U dawn huma l-ulied ta Raguel bin Esau: mexxej Nahoth, mexxej Zare, mexxej Some, mexxej Moze. Dawn huma l-mexxejja ta Raguel fl-art ta Edom, dawn huma l-ulied ta Basemath, mara ta Esau. Dawn iżda kienu l-ulied ta Olibemas, il-mara ta Esau: il-mexxej Ieous, il-mexxej Ieglom, il-mexxej Kore. Dawn kienu l-mexxejja ta Olibemas bint Ana, il-mara ta Esau. Dawn huma l-ulied ta Esau, u dawn huma l-mexxejja tagħhom, dawn huma l-ulied ta Edom. Dawn iżda kienu l-ulied ta Seir il-

Horri, li kien jgħammar fl-art: Lotan, Xobal, Sebegon u Ana. U Deson, u Asar, u Rison, dawn kienu mexxejja tal-Horri, tal-iben Seir fl-art ta Edom. Saru wlied Lotan: Ċorri u Heman; u oħt Lotan kienet Tamna. Dawn iżda l-ulied ta Shobal: Golam, u Manahath, u Gaibel, u Zophar, u Omar. U dawn huma l-ulied ta Sebegon: Aiah u Ana. Dan huwa Ana li sab il-Jamin fid-deżert meta kien jiriegħed l-annimali tal-ġarr ta Sebegon missieru. Dawn iżda kienu wlied Anà: Dison, u Olibema bint Anà. Dawn iżda l-wlied ta Deson: Amadah, u Asban, u Ithran, u Haran. Dawn iżda l-ulied ta Asar: Balaam, u Zoukam, u Ioukam. Dawn iżda l-ulied ta Rison: Kif u Saħta. Dawn iżda kienu l-mexxejja tal-Horri: il-mexxej Lotan, il-mexxej Shobal, il-mexxej Zibeon, il-mexxej Ana. Mexxej Deson, mexxej Asar, mexxej Rison; dawn il-mexxejja Ċorri fil-mexxejjiet tagħhom fl-art ta Edom.

U dawn huma s-slaten li ħakmu fEdom, qabel ma rreġa sultan fiżrael. U renja fEdom Balak bin Beor, u l-isem tal-belt tiegħu kien Dennaba. Miet Balak, u minfloku renja Jobab bin Zara minn Bosorra. Miet Jobab, u minfloku renja Asom mill-art ta Thaiman. Miet Asom, u renja minfloku Adad bin Barad li qered lil Midjan fil-kampanja ta Moab, u l-isem tal-belt tiegħu kien Gethaim. Miet Adad, u minfloku renja Samada minn Masrekah. Miet Samada, u minfloku renja Sawl minn Rooboth li ħdejn ix-xmara. Miet Sawl, u minfloku renja Ballenon bin Akobar. Miet Ballenon bin Akobar, u renja minfloku Arad bin Barad. L-isem tal-belt tiegħu kien Fogor, u l-isem tal-mara tiegħu kien Metebeel, bint Matraith bin Maizoob. Dawn huma l-ismijiet tal-mexxejja ta Esau, fit-tribujiet tagħhom, skont il-post tagħhom, fir-regjuni tagħhom, u

fin-nazzjonijiet tagħhom: mexxej Thamna, mexxej Gola, mexxej Jether, Mexxej Olibemas, mexxej Helas, mexxej Finon. Mexxej Kenaz, mexxej Thaiman, mexxej Mazar. Mexxej Magediel, mexxej Zaphoin, dawn il-mexxejja ta Edom, fil-postijiet mibnija fl-art tal-pussess tagħhom, dan huwa Esau missier Edom.

37

Daħal Ġakobb fl-art fejn kien soġġorna missieru fl-art ta Kanaan, u dawn huma l-generazzjonijiet ta Ġakobb. Izda Ġużepp kien ta sbatax-il sena, jirha n-nagħaġ ta missieru ma ħutu, u kien żaġġżuġ, ma l-ulied ta Ballas u ma l-ulied ta Żelfas, in-nisa ta missieru. U Ġużepp ġab rapport hażin dwar ħutu lil Izrael, missier tagħhom. Ġakobb imma ħabb lil Ġużepp aktar minn uliedu kollha, għax kien iben ta xjuħitu, u għamlu tunika bil-kuluri. Wara li raw iżda l-aħwa tiegħu li lulu l-missier iħobb minn fost l-ulied kollha tiegħu, bdew jobogħduh u ma setgħux jitekellmu miegħu bxi haġa paċifika. Ġużeppi holom holma u rrapportaha lil ħutu. U qalilhom: Isimġu l-holma din li ħlomt. Hsibt li intom torbtpu xgħar fin-nofs il-kampanja, u qam ix-xgħar tiegħi u wieqaf dritt, u wara li daraw madwar ix-xgħar tagħkom, adoraw ix-xgħar tiegħi. Qalu lulu ħutu: Int se tirenja fuqna, jew se tissaltan fuqna? U ziedu aktar jibgħduh minħabba ħolmu u minħabba kliemu. Ra ħolma oħra, u rrakontaha lil missieru u lil ħutu, u qal: Ara, ħlomt ħolma oħra: ix-xemx, il-qamar u ħdax-il kewkba kienu qed jinxtegħlu quddiem. U missu ċanfriu u qallu, Xinhi din il-holma li ħlomt? Allura se niġu

jiena u ommok u ħutek biex nadorawk sal-art? Hasdu lilu l-aħwa tiegħu, iżda missieru żamm il-kelma. Marru l-ħuti tiegħu biex jirgħu n-nagħaġ tal-missier tagħhom fSikem. U qal Izrael lil Ġuzeppi, Mhux aħwek qegħdin jirħu fSikem? Ejja nibgħatlek għandhom. U qallu, Ara jien. Qal imma lilu Israel: Mur ara jekk ħutek u n-nagħaġ humiex tajbin, u ġibli l-aħbar. U bagħtu mill-wied ta Ĥebbron, u wasal fSikem. U raġel sab lilu jithawwad fil-kampanja, u r-raġel staqsieh u qallu: Xqed tfittex? U qal, Qed infittex lil ħuti. Ghidli fejn qed jirħu. Qal imma lilu l-bniedem, Huma telqu minn hawn, smajt għax tagħhom jgħidu, Ejjew immorru lejn Dothaim. U mar Ġuzeppi wara l-aħwa tiegħu, u sab lilhom fi Dothaim.

Raw lilu minn bogħod qabel ma resaq lejhom, u ppjanaw il-ħażen biex joqtluh. Qal kull wieħed lill-ħu tiegħu, Ara, dak id-dreamer qed jiġi. Issa għalhekk ejjew, noqtluh u nitfgħuh fwaħda miċ-ċistern, u ngħidu li annimal selvaġġ ħażin belgħu, u naraw x'se jsiru l-ħolm tiegħu. Wara li sema dan, Reuben ħallsu minn idejhom, u qal: Mgħandniex ninqtluh għar-ruħ. Qal iżda lilhom Reuben: Ma tixolux demm, tefgħuh fwaħda miċ-ċistern li hemm fid-deżert, iżda id ma tpoġġux fuqu, sabiex nehles lilu minn idejhom u nagħtih lura lil missieru. Ġara li meta Ġuzeppi wasal għand ħutu, neżżgħulu l-tunika bil-kuluri li kien liebes. U wara li ħaduh, tawh fil-ħofra, u l-ħofra kienet vojta, ma kellhiex ilma. Qagħdu biex jieklu ħobż, u meta ħarsu l fuq raw vjaġġaturi Izmaeliti ġejjin minn Galaad, u l-ġmiel tagħhom kienu mtella bincens, żmien u mirra. Kienu mexjin biex iwaqqgħu lejn l-Egittu.

Imma Ġuda qal lil ħutu: Xihu l-użu jekk noqtlu lil ħuna u naħbu d-demm tiegħu? Ejjew nibgħuh lill-Iżmaeliti dawn, u idejna ma jkunux fuqu, għaliex ħuna u laħamna huwa. U semgħuh ħutu. U kienu qed jgħaddu l-irġiel il-Midjaniti negożjanti, u ġibdu u tellgħu lil Ġużeppi mill-ħofra, u bieghu lil Ġużeppi lill-Iżmaeliti għal għoxrin deheb. U niżżlu lil Ġużeppi fl-Eġittu. Reuben irritorna lejn il-pit, iżda ma ra xejn lil Joseph fil-pit, u qaċċa l-ilbies tiegħu. U rritorna lejn il-ħuti tiegħu, u qal, It-tifel mhemmx, jiena iżda fejn se mmur għad? Ħadu t-tunika ta Ġużeppi, qaċċtu tifel tal-mogħoż, u niġġsu t-tunika bid-demm. U bagħtu t-tunika l-varjata, u ġabuħielha lill-missier tagħhom, u qalu: Dan sibnieh, agħraf jekk it-tunika ta ibnek hijiex, jew le. U rrikonoxxa u qal: It-tunika ta ibni hi! Annimal selvaġġ ħażin belau, annimal selvaġġ ħataf lil Ġużeppi. Qatagħ Ġakobb il-ħwejjeġ tiegħu, poġġa sakkijiet fuq ġenbejh, u beka lil ibnu għal granet ħafna. Ingabru l-ulied kollha tiegħu u l-bniet, u ġew biex jikkonfortawh, iżda ma riedx jiġi kkonfortat, u qal: Se ninzel lejn ibni nintuħ f'Ħades. U missieru beka għalih. Il-Midjaniti bieghu lil Ġużeppi f'Eġittu lil Potifar, l-eunuku ta Fargħun, il-kap tat-tabbieħa.

38

Ġara fdak iż-żmien li Ġuda niżel minn ħutu, u wasal għand raġel Adullamit li jismu Ħira. U ra hemm Ġuda bint ta raġel Kananew, li isimha Shua, u ħadha u daħal għandha. U wara li ħadet tqila, weldet iben, u sejjaħ ismu Er. U wara li ħadet tqila weldet iben

ieħor, u sejjah ismu Onan. U wara li ziedet, wieldet iben, u sejhet l-isem tieghu Shiloh. Din però kienet fChasbi meta wieldet lilhom. U Ġuda ha mara għal Er, l-ewwel wild tiegħu, li jisimha Tamar. Izda Er, il-bukri ta Ġuda, kien hażin quddiem il-Mulej, u Alla qatlu. Ġuda qal lil Onan, Idħol għand il-mara ta ħuk, żżewwiha, u qajjem nisel lil ħuk. Imma meta Onan af li ż-żerriegħa mhux se tkun tiegħu, kien isehh li meta kien jidħol għand il-mara ta ħuh, kien ixerred fuq l-art, biex ma jagħtix żerriegħa lil ħuh. Hażin izda deher quddiem Alla, għax għamel dan, u qatlu wkoll lilu.

Qal izda Ġuda lil Tamar, in-nora tiegħu, Oqghod armla fid-dar ta missirek, sakemm Shiloh ibni jikber, għax qal, Biex dan ma jmutx ukoll, bħal ahwatu. U marret Tamar u qagħdet fid-dar ta missierha. Għaddew il-jiem, u mietet Shua l-mara ta Ġuda, u wara li kien ikkumfortat, Ġuda tela għand dawk li kienu qed jgassu n-nagħaġ tiegħu, huwa stess u Hira r-ragħaj tiegħu l-Adullamit, lejn Tamna. U rrappurtaw lil Tamar, in-nora tiegħu, u qalulu: Ara, missierek tal-bniedem qed jitla lejn Thamna biex igizz in-nagħaġ tiegħu. U wara li nehhiet il-ħwejjeġ tal-armlija minn fuqha, libbset il-libsa tas-sajf, u żzejnet ruħha, u qagħdet lejn il-bibien ta Enan, li hija fil-passaġġ ta Thamna, għax rat li Shiloh kien kbir, izda hu ma tahiex lilu bħala mara. U meta raha Ġuda, deher lilu li kienet prostituta, għax kienet koppret wiċċha u ma rrikonoxxihiex. Dar in-naħa lejha fit-triq, u qalilha: Hallini nidħol għandek, għax ma kienx jaf li kienet għarusa tiegħu. Hi qalet: X'se tagħtini jekk tidħol għandi? Hu qal, Jien nibgħatlek tifel mogħoż min-nagħaġ tiegħi. Imma hi qalet, Jekk tagħtini

pegn, sa ma tibgħat int. İzda qal: Liema pegno nagħtik? Hija qalet: İc-ćurkett tiegħek, u l-kollan, u l-virga li fidek. U tahlilha, u daħal għandha, u hi ħadet fit-tqala minnu. U qamu u marret, u neħħiet il-lıbsa tas-sajf tagħha minn fuqha, u liebset il-ħwejjeg tal-armlija tagħha. Bağhat imma Ġuda l-mogħoż żgħir minn mogħoż fid ir-ragħaj tiegħu l-Adullamit, biex jirćievi lura mill-mara l-pegn, izda ma sabx lilha. Staqsa lill-irġiel tal-post: Fejn hi l-prostituta li kienet fAinan fuq it-triq? U qalu: Ma kienx hemm prostituta hawn. U dawar lura lejn Ġuda u qal, Ma sibtx, u n-nies tal-post jgħidu li ma kienx hemm prostituta hawn. Qal Ġuda, Ĥallıha jkollhom, imma biex ma jidhkux bina qatt. Jien tabılħaqq bağhatt dan il-mogħoż, imma inti ma sibthiex. Ġara li wara tliet xhur ġie rrappurtat lil Ġuda, u qalulu: Tamar, il-mara tat-tifel tiegħek, fornikiel, u ara, hi tqila mill-fornikazzjoni. U Ġuda qal: Oħorġuha u titħaraq. Din izda waqt li kienet qed tingieb bağħtet lejn missierha fiż-żwieġ, u qalet: Minn il-bniedem li tiegħu huma dawn il-ħwejjeg, jiena tqila. Aġħraf ta min huwa c-ćurkett, il-katina u l-virga din. Irrikonoxxa Ġuda, u qal, Tamar ġiet iġġustifikata aktar milli jien, minħabba li ma tajthiex lil Xilom ibni. U ma kompliex aktar jaf lilha. Sar li meta kienet qed twelled, kien hemm tewmin fil-ġuf tagħha. Ġara però li meta kienet qed twelled, wieħed minnhom ħareġ l-id, u l-qabla ħadet u rabet fuq idu ħajt skarlatt, u qalet, Dan se joħroġ l-ewwel. İzda meta ġabar l-id lura, minnufih ħareġ ħuh, u hi qalet, Xinqasam minħabba fik il-ħajt? U sejjahlu l-isem tiegħu Fares. U wara dan ħareġ ħuh, li fuq idu kien hemm l-iskarlatt, u sejjahlu Zara.

39

Ġużeppi ġie mnizzel lejn l-Egittu, u Petifres, l-eunuku ta Fargħun, il-kap tat-tabbieħa, raġel Egizzjan, xtara lilu mill-idejn tal-Izmaeliti, li kienu ġiebu lilu hemm. U l-Mulej kien ma Ġużeppi, u kien raġel li jirnexxilu, u sar fid-dar hdejn is-sid tiegħu l-Egizzjan. Imma s-sid tiegħu kien jaf li s-Sid kien miegħu, u dak kollu li jagħmel, is-Sid jirnexxieh fidejh. U Ġużeppi sab grazzja quddiem is-sid tiegħu, u għoġbu. U ħatru fuq id-dar tiegħu, u ta kollox li kellu fidejn Ġużeppi. Ġara li wara li hu ġie stabbilit fuq id-dar tiegħu u fuq dak kollu li kien tiegħu, il-Mulej bierek id-dar tal-Egizzjan minħabba Ġużepp, u l-barka tal-Mulej kienet fil-proprjetajiet kollha tiegħu fid-dar u fl-għalqa tiegħu. U permetta kollox kemm kien tiegħu fidejn Ġużeppi, u ma kien jaf xejn ta dak li kellu, ħlief il-ħobż li kien jiekol hu. U kien Ġużeppi sabiħ fil-forma u sabiħ fl-aspett ħafna. U ġara wara dawn il-kliem, u l-mara tas-sid tiegħu qieghdet għajnejha fuq Ġużepp, u qalet: Orqod miegħi. Izda hu ma riedx, u qal lill-mara tas-sid tiegħu, Jekk is-sid tiegħi ma jafx xejn minħabba fija fid-dar tiegħu, u kollox li għandu tah fidejja, U mhemm xejn fdin id-dar li jaqbeżni, u lanqas ġie miżmum minni xejn, ħlief int, minħabba li int il-mara tiegħu, u kif nagħmel dan il-ħażen, u nidneb quddiem Alla? Meta kienet qed titkellem lil Ġużeppi jum wara jum, u ma kienx jobdilha biex jorqod magħha, biex jingħaqad magħha. Sar jum bħal dan, u Ġużepp daħal fid-dar biex jagħmel ix-xogħlijiet tiegħu, u ma kien hemm ħadd ġewwa fid-dar. U ġibdet lilu mill-ilbies, u qalet, Orqod miegħi, izda hu

ħalla l-ilbies tiegħu fidejha u ħarab, u ħareġ barra. U ġara li meta rat li ħalla l-ilbies tiegħu fidejha, ħarab u ħareġ barra. U sejjah lil dawk li kienu fid-dar, u qalet lilhom: Araw, daħħal lilna qaddej Lhudi biex jistħajjar bina. Daħal lejja u qal: Orqod miegħi, u jien għajjart blehen kbir. Izda meta sama li għolejt vuċi u għajjart, ħalla l-ħwejjeġ tiegħu hdejja, ħarab u ħareġ barra. U ħalliet il-ħwejjeġ hdejha, sakemm is-sid ġie fid-dar tiegħu. U tkellmet lilu skont il-kliem dawn, u qalet: Daħal lejja l-qaddej il-Lhudi, li inti ġibt lejn aħna, biex jistħzi lili, u qal lili, Se norqod miegħek. Imma meta sama li jien għollajt leħni u għajjart, ħalla l-ħwejjeġ tiegħu miegħi, ħarab u ħareġ barra. Sar izda, meta sama s-sid il-kliem tal-mara tiegħu, dak kollu li tkellmet miegħu u qalet, Hekk għamel lili l-qaddej tiegħek, kien irrabjat ħafna.

U s-sid ħa lil Ġużepp u daħħlu fil-fortizza, fil-post fejn il-prigunieri tas-sultan kienu miżmuma hemm fil-ħabs. U kien il-Mulej ma Ġużepp, u xerred fuqu l-ħniena, u tah favur quddiem il-kap tal-ħabsin. U l-kap tal-ħabsin ta l-ħabs fidejn Ġużeppi, u l-imħabsin kollha li kienu fil-ħabs, u dak kollu li kienu jagħmlu hemmhekk, hu kien jagħmlu. Il-kap tal-ħabs ma kien jaf xejn dwar dak li kien taħt idejn Ġużeppi, għax kollox kien fidejn Ġużeppi, minħabba li l-Mulej kien miegħu, u dak kollu li kien jagħmel hu, il-Mulej kien jagħmlu jirnexxilu fidejh.

40

Ġara wara dawn il-kliem, li ddenba l-kap tas-saqqi tar-re tal-

Egittu, u l-kap tal-ħabbiež, kontra s-sid tagħhom ir-re tal-Egittu. U kien irrabjat il-Faragħun fuq iż-żewġ eunuki tiegħu, fuq il-kappillan ewlieni u fuq il-ħabbiež ewlieni, U poggiehom fil-ħabs, fil-post fejn kien magħluq Ġużeppi. U l-kap tal-ħabsin stabbilixxa lil Ġużepp magħhom, u qagħad hdejh, u kienu jiem fil-ħabs. U raw it-tnejn ħolma flejl wieħed, u l-viżjoni tal-ħolma tal-kap tas-saqqi u tal-kap tal-ħabbiež, li kienu tas-sultan tal-Egittu u li kienu fil-ħabs, kienet din. Ġużeppi daħal għandhom filgħodu, u rahom, u kienu mħassbin. U staqsa lill-eunuki ta Faraon, li kienu miegħu fil-ħabs hdejn is-sid tiegħu, u qal: Għaliex wiċċkom imdejjaq illum? Imma huma qalu lilu, Rajna ħolma, u mhemmx hadd biex jinterpretaha. U Ġużeppi qalilhom, Mhux permezz ta Alla li tiġi l-interpretazzjoni tagħhom? Għalhekk għiduli. U l-kap tal-kappiera qal lil Ġużeppi l-ħolma tiegħu, u qal, Fir-rqad tiegħi kien hemm daqqiet il-għeneb quddiem. Fil-vinja kien hemm tliet fergħat, u din kienet qed tifraħ, ħarġet ġerminali, u l-grappuni tal-għeneb kienu maturi. U t-tazza ta Faraon kienet fidi, u ħadt l-għeneb, u għasartu fit-tazza, u tajt it-tazza fid Faraon. U qal lilu Ġużeppi: Dan huwa t-tifsir tiegħu: it-tliet fergħat huma tliet ijiem. Għad tliet jiem, u Fargħun se jiftakar tal-pożizzjoni tiegħek u se jirrestawralek il-kariga tiegħek bħala kappillan kbir, u inti se tagħti l-kikkra lil Fargħun fidu skont il-pożizzjoni tiegħek ta qabel, kif kont versatur tal-inbid. Imma ftakar lili minħabba lilek innifsek, meta jsir tajjeb lilek, u tagħmel fija ħniena, u tiftakar dwari lejn Fargħun, u toħroġni minn dan il-ħabs. Li bis-serqa nstrajt mill-art tal-Lhud, u hawn ma għamilt xejn, iżda tfgħuni f'dan il-ġobb. U ra l-kap tal-ħabbieža li interpretat sew, u qal lil Ġużeppi, U jien ukoll rajt

ħolma, u ħsibt li kont qieghed ingorr tliet basktijiet ta ħobż fin fuq rasi. Fil-basket ta fuq kien hemm minn kull tip ta ikel li Pharaoh jiekol, xogħol tal-ħabbież, u l-għasafar tas-sema kienu qed jieklu minnu mill-basket li kien fuq rasi. Wiegeħb iżda Ġużepp qal lilu: Din hija l-interpretazzjoni tiegħu: it-tliet basktijiet huma tliet jiem, Għad tliet ijiem, u Fargħun se jneħħi rask minnek, u se jidendlek fuq sigra, u l-għasafar tas-sema se jieklu laħmek minnek. Ġara li fil-jum it-tielet, li kien jum it-twelid ta Fargħun, u għamel xorb għall-qaddejja kollha tiegħu, u ftakar tal-kariga tas-saqqi u tal-kariga tal-ħabbież fnofs il-qaddejja tiegħu. U regġa lura lill-kappillan kap fil-kariga tiegħu, u ta l-kikkra fid il-Fargħun. Iżda l-kap tal-ħabbieża dendlu, kif kien interpreta lilhom Ġużepp. U l-kap tas-saqajja ma ftakarx lil Ġużeppi, imma nesieħ.

41

Ġara li wara sentejn, Fargħun ra ħolma u ħaseb li kien wieqaf fuq ix-xmara. U ara, bħal minn ix-xmara kienu qed jitilgħu seba baqar, sbieħ fil-forma u magħżula fil-laħam, u kienu qed jirħaw fl-Achei. Iżda seba baqriet oħra kienu jitilgħu wara dawn mix-xmara, kerha fl-aspett u rqaq fil-laħam, u kienu jirħu ħdejn il-baqar fuq ix-xifer tax-xmara. U s-seba baqar il-kerha u r-rqaq fil-laħam kielu s-seba baqar il-ħelwin fil-forma u l-magħżula fil-laħam, u Faragħun qam. U ħolom it-tieni darba, u ara seba qamħ kienu jitilgħu fuq qasba waħda, magħżula u sbieħ. U ara, seba qsim rqaq u mħarbta mir-riħ kienu qed jinbtu magħhom. U l-

isbuħ is-seba irqaq u mħarbta mir-riħ bela l-isbuħ is-seba magħzula u mimlija, u qam Faragħun, u kien ħolma. Ġara imma filgħodu, u nqalqlet ruħu, u wara li baġhat, sejjaħ lill-interpreti kollha tal-Egittu u lill-għorrief kollha tagħha, u Faragħun qalilhom il-ħolma tiegħu, iżda ma kien hemm ħadd li jispjegahila lil Faragħun. U tkellem il-kap tas-saqajja lil Faragun u qal: Id-dnub tiegħi qed niftakar illum. Pharaoh kien irrabbja mal-qaddejja tiegħu, u poġġana fil-ħabs, fid-dar tal-kok kap, lili u l-ħabbiež kap. U rajna ħolma t-tnejn flejl wieħed, jiena u hu, kull wieħed rajna skont il-ħolma tiegħu. Kien hemm magħna żaġħżuġħ qaddej Lhudi tal-kap tat-tabbieħ, u qalnielu, u interpretalilna. Ġara però, kif interpretalilna, hekk ukoll ġara: jien ġejt restawrat fil-pożizzjoni tiegħi, iżda dak intwera mqalleb. Wara li baġhat, Fargħun sejjaħ lil Ġużeppi, u ħarguh mill-ħabs, u ħallquh, u biddlulu l-libsa tiegħu, u ġie lejn Fargħun. Qal Fargħun lil Ġużeppi, Rajt ħolma, u mhemmx min jinterpretaha, iżda jiena smajt dwarek jgħidu li meta tisma ħolmiet, tinterpretahom. Wieġeb iżda Ġużepp lil Faragun u qal: Mingħajr Alla ma tistax tingħata tweġiba ta salvazzjoni lil Faragun. Tkellem Faragħun lil Ġużeppi u qallu: Fil-ħolma tiegħi ħsibt li kont wieqaf hdejn ix-xatt tax-xmara. U bħal minn ix-xmara kienu qed jitilgħu seba baqar sbieħ fil-forma u magħzula fil-laħam, u kienu qed jirgħu fl-Aħei. U ara, seba baqar oħra kienu qed jitilgħu warajhom mix-xmara, ħżiena u miskinina fl-aspett, u rqaq fil-laħam, li bħal dawn ma rajt qatt fl-art kollha tal-Egittu aktar miskinina. U kielu s-seba baqar il-kerha u r-rqaq is-seba baqar l-ewwel, it-tajba u l-magħzula. U daħlu fil-ġuf tagħhom, iżda ma sarux distingwibbli, għax daħlu fil-ġuf

tagħhom, u l-aspett tagħhom baqa kiesaħ bħal fil-bidu. Imbagħad meta qomt, rqađt. U rajt mill-ġdid fil-ħolma tiegħi, u bħal sebgha spigoli kienu qed jitolgħu fuq zokk wieħed, mimlijin u sbieħ Izda seba qamħiet oħra rqaq u mħarbtin mir-riħ kienu qed jinbtu hdejhom. U bela s-seba spigi r-rqaq u midruba mir-riħ is-seba spigi t-tajbin u l-mimlijin, għedt għalhekk lill-interpreti, u ma kien hemm min kien qed jirrapporta lili dan.

U qal Ġuzeppi lill-Fargħun: Il-ħolma ta Fargħun waħda hi; dak kollu li Alla se jagħmel, wera lill-Fargħun. Is-seba baqar is-sbieħ huma seba snin, u s-seba spigoli s-sbieħ huma seba snin, il-ħolma ta Fargħun hija waħda. U s-seba baqar rqaq, li qed jitolgħu warajhom, huma seba snin, u s-seba spigoli rqaq u mħarbtin mir-riħ, huma seba snin, se jkunu seba snin ta ġuħ. Il-kelma li jien għidt lil Faragħun hija li dak kollu li Alla se jagħmel, wera lil Faragħun. Ara, seba snin ta abbondanza kbira ġejjin fl-art kollha tal-Eġittu. Se jiġu imma seba snin ta ġuħ wara dawn, u se jinsew il-milja li se tkun fEġittu kollha, u l-ġuħ se jikkunsmat l-art. U l-abbundanza mhux se tkun magħrufa fuq l-art minħabba l-ġuħ li se jiġi wara dan, għax se jkun qawwi ħafna. Dwar li l-ħolma ta Faragħun saret darbtejn, dan ifisser li l-kelma li ġejja minn Alla se tkun vera, u Alla se jħaffef biex jagħmilha. Issa mela ikkunsidra raġel għaqli u intelligenti, u aħħnu fuq l-art tal-Eġittu. U ħa jagħmel Faragħun u ħa jahtar governaturi fuq l-art, u ħa jiġbru kolloxx il-prodott tal-art ta Eġittu tas-seba snin tal-prosperità. U ħa jiġbru l-ikel kollu tas-seba snin it-tajbin li ġejjin dawn, u ħa jingabar il-qamħ taħt id Faragħun, u l-ikel fil-bliet ħa jinħażen. U l-ikel li jkun ġie maħżun

fl-art se jkun għas-seba snin tal-ġuħ li se jkun f'art l-Egittu, u l-art mhux se tingered bil-ġuħ. Għoġob imma l-kelma quddiem Farawon, u quddiem il-koll tal-qaddejjin tiegħu.

U qal Faragħun lill-qaddejja kollha tiegħu, Mhux se nsibu raġel bħal dan, li għandu spirtu ta Alla fih? Qal Faragħun lil Ġuzeppi, Peress li Alla wera lilek dan kollu, mhemm l-ebda bniedem aktar għaqli u intelligenti minnek. Int tkun fuq id-dar tiegħi, u fuq il-ħalq tiegħek se jobdi l-poplu kollu tiegħi, ħlief fit-tron jien inkun ikbar minnek. Qal Faragħun lil Ġuzeppi: Ara, qiegħed nahtrek illum fuq l-art kollha ta l-Egittu. U wara li neħħa Faragħun iċ-ċurkett minn fuq idu, poġġieh fuq id Ġuzeppi, u libbsu libsa ta linen fin, u poġġa katina tad-deheb madwar għonqu. U tellgħu fuq il-karru t-tieni tiegħu, u pproklamaw quddiemu herold, u ħattu fuq l-art kollha ta l-Egittu. Qal Faragħun lil Ġuzeppi: Jien Faragħun, mingħajr tiegħek ħadd mhu se jerfagħ idu fuq l-art kollha ta l-Egittu. U Faragħun sejjah lil Ġuzeppi bl-isem Psonthomphanech, u tah lil Aseneth bint Petephre, saċerdot ta Heliupolis, bħala mara. Ġuzeppi kien tletin sena meta qagħad quddiem Faragħun, sultan ta l-Egittu. Ġuzeppi ħareġ minn quddiem Faragħun u għadda mill-art kollha ta l-Egittu. U l-art għamlet xkubetti fis-seba snin tal-prosperità. U ġabar l-ikel kollu tas-seba snin, li fihom kien hemm l-abbundanza fl-art ta l-Egittu, u qiegħed l-ikel fil-bliet; l-ikel tal-pjanuri tal-belt li kienu madwarha qiegħdu fiha. U Ġuzepp ġabar qamħ bħar-ramel tal-baħar, ħafna ħafna, sa ma setax jiġi magħdud, għax ma kien hemm l-ebda numru.

Lil Ġuzeppi però twieldu żewġ ulied qabel ma ġew is-seba snin tal-ġuħ, li welditlu Aseneth il-bint ta Potiphera saċerdot ta Heliopolis. Sejjaħ iżda Ġuzeppi l-isem tal-ewwel imwield Manasse, għaliex Alla għamel lili ninsa l-tbatijiet kollha tiegħi, u kollha ta missieri. Iżda l-isem tat-tieni sejjaħ Efrajm, għax Alla żiedni fl-art tal-umiljazzjoni tiegħi. Għaddew is-seba snin tal-prosperità li kien hemm fl-art ta l-Eġittu. U bdew is-seba snin tal-ġuħ jiġu, kif qal Ġuzeppi, u sar ġuħ fl-art kollha, iżda fl-art kollha tal-Eġittu kien hemm ħobż. U kellha l-ġuħ l-art kollha ta l-Eġittu, u l-poplu ħarġu jgħajtu lil Faragun dwar il-ħobż, u qal Faragun lill-Eġizzjani kollha, Morru għand Ġuzeppi, u dak li jgħidilkom, aghmluh. U l-ġuħ kien fuq wiċċ l-art kollha, u Ġuzeppi fetaħ il-maħżen kollha, u kien qed ibiegħ lill-Eġizzjani kollha. U l-artijiet kollha ġew fl-Eġittu biex jixtru minn Ġuzeppi, għax il-ġuħ kien prewala fl-art kollha.

42

Ra Ġakobb li hemm bejgħ fl-Eġittu, qal lil uliedu: Għaliex qegħdin tidher bla xogħol? Ara, smajt li hemm qamħ fl-Eġittu; morru l isfel hemm u ixtru lilna ftit ikel, sabiex ngħixu u ma mmutu.

Niżlu l-għaxra aħwa ta Ġuzeppi biex jixtru l-qamħ mill-Eġittu. Iżda lil Benjamin, il-ħu ta Joseph, ma bagħatx ma ħutu, għax qal: Biex qatt ma jiġrilu xi dgħufija. Ġew iżda l-ulied ta Izrael biex jixtru flimkien ma dawk li kienu ġejjin, għax kien hemm il-ġuħ

fil-art ta Kanaan. Ġużeppi kien il-ħakkiem tal-art, u dan kien ibiegh lill-poplu kollu tal-art. Meta ġew l-aħwa ta Ġużeppi, adorawh bwiċċhom mal-art. Meta ra Ġużeppi lil ħutu, irrikonoxxihom, u għamel ruħu barrani minnhom, u tkellem magħhom bmod iebes, u qalilhom, Minn fejn ġejtu? Huma wiegħbu, Minn art Kanaan, biex nixtru ikel. Irrikonoxxa Ġużeppi lill-ħuti tiegħu, iżda huma ma rrikonoxxewx lilu. U ftakar Ġużeppi l-ħolm tiegħu li ra hu, u qal lilhom: Spies intom, ġejtu biex tifhmu l-passi tal-art. Iżda qalu, Le, sinjur, il-qaddejja tiegħek ġejna biex nixtru ikel. Ilkoll aħna ulied bniedem wieħed, aħna paċifiċi, il-qaddejja tiegħek mħumiex spjuni. Qal lilhom: Le, iżda ġejtu biex taraw il-punti dgħajfa tal-pajjiż. Imma qalu, Aħna tnax-il ħu, il-qaddejja tiegħek, fart Kanaan, u ara, l-iżgħar huwa mal-missier tagħna llum, u l-ieħor mgħadux jeżisti. Qal Ġużeppi lilhom: Dan huwa dak li għidtilkom, meta għidt li intom spies. Fdan intom se tintwerew, bis-saħħa ta Faragħun, ma toħroġux minn hawn, jekk ma jiġix il-ħu ż-żgħir tagħkom hawn. Ibgħatu minn fostokom wieħed, u ħudu lil ħukom, intom iżda tingibdu sakemm isiru ċari l-kliem tagħkom, jekk qed titkelmu l-verità jew le. Jekk le, bis-saħħa ta Faragħun, tabilhaqq intom spjuni. U poġġihom fil-ħabs għal tliet ijiem. Qal lilhom fit-tielet jum: Aghmlu dan u tgħixu, għax jien nibeża lil Alla. Jekk intom paċifiċi, hu wieħed minnkom jitzamm fil-ħabs, intom però morru u ġibu l-xiri tal-qamħ tagħkom. U l-ħu tagħkom iż-żgħir ġibuh lejja, u se jiġu memmuna l-kliem tagħkom, jekk imma le, tmmutu. Għamlu hekk. U qal kull wieħed lill-ħu tiegħu: Iva, fdnubiet aħna dwar ħuna, għax injorajna t-tribulazzjoni ta ruħu meta kien qed jitlobna, u ma smajna lilu. U minħabba dan ġiet

fuqna din it-tribulazzjoni. Wieġeb iżda Reuben qal lilhom: Mhux tkellem magħkom, u għedtilkom, La tagħmlux ħsara lit-tifel, u ma smajtunxi? U ara, d-demm tiegħu qed jintalab. Huma iżda ma kinux jafu li Ġużeppi kien qiegħed jisma, għax kien hemm interpretu bejniethom. Wara li darri lura minnhom, beka Ġużeppi, u mill-ġdid resaq lejhom, u tkellem magħhom, u ħa lil Xmun minnhom, u rabtu quddiemhom.

Ordna Ġużeppi biex jimla l-vażi tagħhom bil-qamħ, u biex jerga jqiegħed il-fidda tagħhom ta kull wieħed fil-boroż tiegħu, u biex jagħtihom provvisti għat-triq, u hekk sar lilhom. U wara li tgħabbew il-qamħ fuq il-ħmir tagħhom, telqu minn hemm. Wara li ħall wieħed is-sakk tiegħu biex jagħti l-għalf lil il-ħmir tiegħu, fejn qagħdu, ra l-pakkett tal-fidda tiegħu, u kien fuq il-fomm tas-sakk. U qal lil ħutu: Inġhatat lura lili l-fidda, u ara, dan huwa fil-borża tiegħi. U stagħġbet qalbhom, u tħawdu lejn xulxin, u qalu: Xdan għamel Alla lilna? Ġew iżda lejn Ġakobb, missierhom, fart Kanaan, u rrapportaw lilu dak kollu li għalhom u qalulu, Il-bniedem li hu s-sid tal-art kellem magħna bmod iebes, u poġġana fil-ħabs bħallikieku konna qed nispjunaw l-art. Qalnielu: Paċifiċi aħna, mhux aħna spies. Aħna tnax-il ħu, ulied missirna, wieħed mgħadux jeżisti, u ż-żgħir huwa mal-missier tagħna llum fl-art ta Kanaan. Qal lilna r-raġel, is-sid tal-art: Fdan se nkun naf li intom paċifiċi - hallew ħu wieħed hawn miegħi, u wara li tiegħu x-xiri tal-qamħ għad-dar tagħkom, morru. U ġibu lejja l-ħu tagħkom iż-żgħir, u nkun naf li mintomx spinji, iżda li intom paċifiċi, u l-ħu tagħkom nagħtih lura lilkom, u fl-art tinnegozjaw. Ġara li meta kienu qed jvujtu s-sakkijiet tagħhom,

il-borża tal-fidda ta kull wieħed kienet fis-sakk tiegħu, u raw il-borżi tal-fidda tagħhom huma u missierhom, u biżgħu. Qal iżda lilhom Ġakobb, missierhom: Lili tkattartu! Ġużeppi mhux hemm, Xmun mhux hemm, u lil Bengamin se tiegħdu? Fuqi ġew dawn kollha. Qal Reuben lil missierhom: Oqtol lit-tnejn ulied tiegħi jekk ma ngibilux lura lilek. Agħtih fidejja, u jiena ngibu lura lilek. Iżda qal: Mhux se jinżel ibni magħkom, għaliex hu miet, u hu waħdu ġie mitluq. U jekk jiġrilu xi haġa fit-triq li se tmxu fiha, tbaxxi x-xjuħija tiegħi bid-dwejjaq fil-Hades.

43

Iżda l-ġuħ qawa fuq l-art. Ġara li meta temmu jieklu l-qamħ li kienu ġabu mill-Eġittu, missierhom qalilhom, Morru erġa u xtru lilna ftit ikel. Qal imma lili Ġuda: Bakkuża solenni ġie ttestifikat lilna l-bniedem, is-sid tal-art, meta qal: Mhux se taraw il-wiċċ tiegħi jekk il-ħu tagħkom iż-żgħir ma jkunx magħkom. Jekk tabilhaqq għalhekk tibgħat lil ħuna magħna, se ninzlu u nixtru lilek ikel. Jekk iżda ma tibgħatx il-ħu tagħna magħna, ma morrux, għax ir-raġel qalilna u qal: Ma tarawx wiċċi jekk il-ħu tagħkom iż-żgħir ma jkunx magħkom. Qal iżda Israel: Għaliex għamiltu dan il-ħsara lili u għidtu lill-bniedem li għandkom hu? Il-iżda qalu: Jistaqsi staqsiena l-raġel dwar il-ġenerazzjoni tagħna, u qal: Għadu haj missijerkom? U għandkom hu? U rrapportajna lilu skont din il-mistoqsija. Kif konna nafu li se jgħid lilna: Ġibu lil ħukom? Qal Ġuda lil Izrael missieru: Ibgħat it-tifel miegħi, u nqumu u nimxu, sabiex ngħixu u ma nmutux, la

aħna, u lanqas inti, u lanqas il-bagalji tagħna. Jien iżda nistenna lilu, minn idi fittxu, jekk ma ngibux lejku u nqiegħdu quddiemek, inkun dnibbt lejku l-ġranet kollha. Kieku mhux għax dewwamna, diġà konna rritornaw darbtejn. Qal iżda lilhom Izrael, missierhom: Jekk hekk hu, dan aġmlu: ħudu mill-frott tal-art fil-važi tagħkom, u niżżlu lir-raġel rigali tar-reżina, u tal-għasel, incens u stakte, u terebintu, u ġewż. U l-fidda doppja ħuduha fidejkom, il-fidda li kienet irritornata fil-boroż tagħkom irritornawha magħkom, forsi kien żball. U ħudu lil ħukom, u qumu u niżlu lejn ir-raġel. Alla tiegħi jista jagħtikom favur quddiem ir-raġel u jibgħat lura lil ħukom l-ieħor u lil Benjamin, għax jien, tabilhaqq, bħal ma jien mcaħħad mill-ulied, jien mcaħħad mill-ulied.

Iżda l-irġiel ħadu dawn id-doni u l-fidda doppja fidejhom, u lil Benjamin, u qamu u niżlu lejn l-Eġittu, u waqfu quddiem Ġużepi. Ra Ġużepi lilhom, u lil Benjamin ħuh mill-istess omm, u qal lil dak li kien fuq id-dar tiegħu: Daħħal l-irġiel fid-dar, u oqtol sagrificcji, u ipprepara, għax l-irġiel se jieklu miegħi l-ħobż fin-nofsinar. Għamel ir-raġel kif qal Ġużepi, u daħħal l-irġiel fid-dar ta Ġużepi. Wara li raw, l-irġiel qalu li kienu ġew immexxija go d-dar ta Ġużepi minħabba l-fidda li kienet irritornata fil-boroż tagħna fil-bidu. Aħna qed inkunu mmexxija ġewwa biex jakkużawna bmod falz u biex jattakkawna, biex jieħduna bħala qaddejja u l-ħmir tagħna. Wara li resqu lejn ir-raġel li kien responsabbli mid-dar ta Ġużepi, tkellmu miegħu fil-bieb tad-dar, Qegħdin ngħidu: Għandna bżonn, sinjur, li niżlu fil-bidu biex nixtruw ikel. Sar iżda meta ġejna biex noqogħdu, u

ftihna l-boroż tagħna, u dan il-fidda ta kull wieħed kien fil-borża tiegħu, il-fidda tagħna bl-istess piż ġibnaha lura issa fidejna. U fidda oħra ġborna magħna, biex nixtru ikel. Ma nafux min qiegħed il-fidda fil-boroż tagħna. Qal lilhom: Grazzjuż lilkom, la tibżgħux. Alla tagħkom, u Alla tal-missirijiet tagħkom, ta lilkom teżori fil-boroż tagħkom, u l-fidda tagħkom stmata rċevejt. U ħareġ lejhom lil Simeon. U ġab ilma biex jaħsel is-saqajn tagħhom, u ta l-ġhalf lill-ħmir tagħhom. Ipprepparaw iżda r-rigali sakemm ma jiġix Joseph nofsinhar, għax semgħu li hemm kien se jiekol. Daħal Ġużeppi ġo d-dar, u ġabulu r-rigali li kellhom fidejhom, u adorawh bwicċhom fuq l-art. Staqsa lilhom: Kif għandkom? U qal lilhom: Il-missier tagħkom ix-xih li qaltu dwaru, għadu tajjeb? Għadu ħaj? Huma qalu, Il-missier tagħna, il-qaddej tiegħek, huwa tajjeb, għadu ħaj. U qal, Imbierek dak il-bniedem minn Alla, u nkenu u adorawh. Hares il fuq bl-għajnejn tiegħu Ġużeppi, u ra lil Benjaminu, ħuh ta l-istess omm, u qal: Dan hu ħukom iż-żgħir, li qaltu li ġġibuli? U qal: Alla jaħnilek, ibni. Iżda Ġużepp kien imħasseb, għax ġewwieni tiegħu kienu jintlew fuq ħuh, u kien qed ifittex jibki. Daħal fil-kamra, u beka hemm.

U wara li ħasel wiċċu, ħareġ u kkontrolla lilu nnifsu, u qal, Poġġu l-hobż. U qagħdu quddiemu waħdu, u lilhom skont ruħhom, u lill-Eġizzjani li kienu jieklu miegħu skont ruħhom, għax ma setgħux l-Eġizzjani jieklu flimkien mal-Lhud hobż, għax dan huwa abominazzjoni għall-Eġizzjani. Qagħdu quddiem tiegħu, l-ewwel imwieled skont il-privileġġi tiegħu, u l-iżgħar skont iż-żgħożija tiegħu, u n-nies kienu mistagħġbin, kull wieħed

lejn ħuh. Ħadu porzjon minnu lejn ruħhom, iżda l-porzjon ta Benjamin kien immagnifikat ħames darbiet aktar mill-porzjonijiet ta kulħadd oħrajn, u xorbu u kienu msakkra miegħu.

44

U ordna Ġużeppi lil dak li kien fuq id-dar tiegħu, u qallu: Imla l-boroż tal-irġiel bl-ikel, kemm jistgħu jerfgħu, u poġġi l-fidda ta kull wieħed fuq il-ħalq tal-borża tiegħu. U l-kikkra tiegħi tal-fidda ħutha fil-borża taż-żgħir, u l-prezz tal-qamħ tiegħu. Sar però skont il-kelma ta Ġużeppi, kif qal.

Il-filgħodu sebħ, u n-nies intbagħtu, huma u l-ħmir tagħhom. Wara li ħarġu mill-belt, ma kinux bagħdu wisq, u Ġużeppi qal lil dak li kien fuq daru: Qum u segwihom wara l-irġiel, u meta tilħaqhom għidilhom: Għaliex ħlastulna l-ħażin minflok it-tajjeb? Għaliex seraqtu l-kikkra tal-fidda tiegħi? Mhux dan li fih jixrob is-sid tiegħi? Hu stess jagħmel divinazzjoni bih. Ħażin għamiltu dak li għamiltu. Wara li sabuhom, qal lilhom skont dawn il-kliem. Iżda huma qalu lilu, Għaliex jitkellim is-sid skont il-kliem dan? Le jkun lill-qaddejja tiegħek jagħmlu skont il-kelma din. Jekk il-fidda li sibu fil-boroż tagħna rritornawha lilek minn art Kanaan, kif nistgħu nisirqu mid-dar tas-sid tiegħek fidda jew deheb? Minn min issib il-kikkra tal-qaddejja tiegħek, ħallu jmut, u aħna wkoll inkunu qaddejja tas-sid tagħna. U qal, u issa, kif tgħidu, hekk se jkun, ma min se jinstab il-kikkra, se jkun

il-qaddej tiegħi, intom iżda se tkunu nodfa. U ħaffru, u niżżlu kull wieħed il-boroż tiegħu fuq l-art, u fetħu kull wieħed il-boroż tiegħu. Fittex iżda mill-anzjan beda, sakemm wasal għall-iżgħar. U sab it-tazza fil-borża ta Benjamín. U qasmu l-ilbies tagħhom, u kull wieħed poġġa l-boroż tiegħu fuq il-ħmar tiegħu, u rritornaw lejn il-belt.

Daħal Juda u ħutu għand Ġuzeppi li kien għadu hemm, u waqgħu quddiemu mal-art. Qal Ġuzeppi lilhom, Xinhi din il-ħaġa li għamiltu? Ma tafux li bniedem bħali jista jiddivina permezz ta divinazzjoni? Qal iżda Ġuda, Xinh u aħna se nġhidu fi twegħiba lis-sid, jew xinh u aħna se nitkelmu, jew xinh u se nkunu ġustifikati? Alla iżda sab l-ingustizzja tal-qbieda tiegħek. Ara, aħna qbieda lis-sid tagħna, kemm aħna, kif ukoll min fih kien misjub il-kikkra. Qal iżda Ġuzeppi, Le, lili ma jseħħlix li nagħmel dan il-kliem. Il-bniedem li miegħu instabet il-kikkra, hu jkun qaddej tiegħi. Intom iżda telgħu bi sliem lejn missierhom. Wara li resaq lejħ Ġuda qal: Nitlob, sinjur, ħalli jitkellem il-qaddej tiegħek kelma quddiemek, u la tkunx irrabjat mal-qaddej tiegħek, għax int int ma Fargħun. Sinjur, inti staqsejt il-qaddejja tiegħek u għedtilhom, jekk għandkom missier jew hu. U qalnielu s-sid: Għandna missier anzjan, u tifel ta xjuħija iżgħar minnu, u ħuh miet, imma hu waħdu baqa għand ommu, u missieru ħabbu. Inti qalt lill-qaddejja tiegħek, ġibu l isfel lil lejja, u jien nieħu ħsieb tiegħu. U qalnielu lis-sid, it-tifel ma jkunx jista jħalli lil missieru, iżda jekk iħalli lil missieru, se jmut. Inti iżda qilt lill-qaddejja tiegħek, jekk ma jinżilx il-ħu tagħkom l-iżgħar magħkom, mhux se tkomplu taraw il-wieċ tiegħi. Ġara iżda meta

tlajniena lejn missierna, is-servjent tiegħek, irrapportajna lil l-kliem tas-sid tagħna. Qal imma missierna, Morru mill-ġdid u xtru lilna ftit ikel. Ahna iżda qalna: Mhux se nkunu kapaċi niżlu, iżda jekk il-ħu tagħna ż-żgħir niżel magħna, se niżlu, għax mhux se nkunu kapaċi nara l-wiċċ tal-bniedem jekk il-ħu tagħna ż-żgħir ma jkunx magħna. Qal iżda missierna lejn ahna: Intom tafu li tnejn weldet lili l-mara, U hareġ il-wieħed minn għandi, u intom qultulom li gie miġbur minn annimal selvaġġ, u ma rajtu qatt sa issa. Jekk għalhekk tieħdu wkoll dan minn quddiem wiċċi, u jiġrillu xi dgħjufija fit-triq, intom tniżżlu l-xjuħija tiegħi bl-uġiġħ fl-infern. Issa għalhekk jekk nidhol lejn il-qaddej tiegħek, missier tagħna, u t-tifel ma jkunx magħna, u r-ruh tiegħu tiddependi mir-ruh ta dan, u se jkun meta jara lil mhux ikun it-tifel magħna, se jmut, u se jniżżlu l-qaddejja tiegħek ix-xjuħija tal-qaddej tiegħek, missier tagħna però, bl-uġiġħ għal hades. Għax il-qaddej tiegħek mill-missier irċieva t-tifel, u qal: jekk ma nġibux lil lejk, u ma nwaqqafx lil quddiemek, se nkun ħati quddiem il-missier l-ġranet kollha. Issa għalhekk se nibqa miegħek qaddej minflok it-tifel, qaddej tas-sid, iżda t-tifel ħa jitla mal-aħwa tiegħu. Kif se nitla għand il-missier, meta t-tifel ma jkunx magħna? Sabiex ma narax il-ħżiena li se tilhaq lil missieri.

45

U ma setax Ġużeppi jissaporti lil dawk kollha li kienu wieqfa hdejh, iżda qal: Ibghatu lil kulhadd il bogħod minni. U ma kien

hemm hadd mal-Ġużeppi meta hu għarraf ruħu lil ħutu. U halla lehen wara biki, semgħu iżda l-Egizzjani kollha, u sar mismugh fid-dar ta Fargħun. Qal Ġużeppi lil ħutu, Jiena Ġużeppi, għadu ħaj missieri? U ħutu ma setgħux iwiegħbuh, għax inħawdu. Qal iżda Ġużeppi lil ħutu: Ersqu lejn lili, u ersqu, u qal: Jien Ġużeppi ħukom, li biegh̃tu għal Egittu. Issa mela la tkunu mwerwra, u lanqas iebes ma għandu jidher lilkom, li biegh̃tu lili hawn, għax għall-ħajja bagħatni Alla qabilkom. Dan hija t-tieni sena tal-ġuħ fuq l-art, u għad fadal ħames snin, li fihom mhux se jkun hemm ħarrat, u lanqas ħsad. Għax Alla bagħatni qabilkom, biex jibqqa fdal tagħkom fuq l-art, u biex jrabbi fdal kbir tagħkom. Issa għalhekk mhux intom li bgħattuni hawn, imma Alla, u għamlni bħala missier ta Fargħun, u sid ta daru kollha, u ħakkiem ta l-art kollha ta l-Egittu. Hafreg għalhekk u itilgħu lejn missieri, u għidulu: Dawn il-ħwejjeg jgħid ibnek Ġużeppi: Alla għamlni sid ta l-Egittu kollha. Niżel għalhekk għandi, u tibqax. U se toqgħod fl-art ta Ġesem tal-Arabja, u se tkun qrib tiegħi int, u l-ulied tiegħek, u l-ulied tal-ulied tiegħek, in-nagħaġ tiegħek, u l-baqar tiegħek, u dak kollu li għandek. U se nnutrixxi inti hemm, għax għad hemm ħames snin oħra ta ġuħ, sabiex ma tkunx meqrud inti, u l-ulied tiegħek, u l-proprietajiet kollha tiegħek. Ara, l-għajnejn tagħkom jaraw, u l-għajnejn ta Benjamin ħija, li l-ħalq tiegħi huwa li qed jitkellem magħkom. Irrappurtaw għalhekk lil missieri l-glorja kollha tiegħi li hemm fl-Egittu, u dak kollu li rajtom, u ħaffru u nizzlu lil missieri hawnhekk. U waqqa fuq l-għonq ta Benjamin ħuh, beka fuqu, u Benjamin beka fuq l-għonqu. U wara li bewwes lil ħutu kollha, beka fuqhom, u wara dan tkellmu ħutu miegħu.

U kien mismu ħafna l-vuċi fid-dar ta Faragħun, jgħidu: Ġew l-aħwa ta Ġużeppi. U ferih Faragħun u s-servizz tiegħu. Qal Faragħun lil Ġużeppi, Qal lill-aħwa tiegħek, dan aghmlu: imlew is-sokok tagħkom u morru lejn art Kanaan. U wara li tkunu ħadu lil missierkom u l-proprjetajiet tagħkom, ejjew għandi, u nagħtikom minn kollha l-affarijiet tajbin ta l-Egittu, u tieklu l-muħħ tal-art. Inti iżda kmandu dan: ħu lilhom karri minn art l-Egittu għat-tfal tagħkom u għan-nisa tagħkom, u wara li tieħdu l-missier tagħkom ejjew. U ma tiffrankawx l-għajnejn fuq il-possessjonijiet tagħkom, għax il-ħwejjeġ kollha tajbin ta l-Egittu se jkunu tagħkom. Għamlu hekk il-ulied ta Izrael, u Ġużeppi ta lilhom karri skond dak li qal Faragħun is-sultan, u ta lilhom provvisti għat-triq. U lil kulħadd ta żewġ ilbies, iżda lil Benjamin ta tliet mija deheb u ħames ilbies ta bidla. U lil missieru bagħat skont l-istess, u għaxar ħmir li kienu jgħorru mill-affarijiet tajbin kollha ta l-Egittu, u għaxar bagħal li kienu jgħorru ħobż lil missieru għall-vjaġġ. Bagħat il barra lil ħutu, u marru, u qal lilhom: La tirrabjawx fit-triq. U telgħu minn Egittu, u ġew fl-art ta Kanaan lejn Ġakobb, il-missier tagħhom. U rrapportaw lilu u qalulu li ibnu Ġużeppi kien ħaj, u li hu kien qed imexxi l-art kollha tal-Egittu, u Ġakobb ġie mistagħġeb fil-moħħ tiegħu, għax ma emminx lilhom. Kellmu lilu kollha dak li kien imqal minn Ġużeppi, kemm kien qal lilhom. Imma meta ra l-karri li kien bagħat Ġużeppi biex jieħdu, qam mill-ġdid l-ispirtu ta Ġakobb, missierhom. Qal iżda Israel: Kbir għalija dan, jekk għadu Joseph ibni jgħix. Se mmur nara lilu qabel mmut.

46

Wara li tluq, Izrael hu stess u l-kollox tiegħu wasal fil-Bir tas-Sebġha, u offra sagrificċju lil Alla ta missieru Izakk. Qal Alla lil Israel fvizjoni tal-lejl: Ġakobb, Ġakobb. U hu qal: Xinhu? U jgħid lilu, Jiena l-Alla tal-missirijiet tiegħek, la tibżax tinżel fl-Eġittu, għax se nagħmlek nazzjon kbir hemm. U jien se ninżel miegħek lejn l-Eġittu, u jien se ntella lilek sa l-aħħar, u Ġuzeppi se jpoġġi idejh fuq għajnejk. Qam Ġakobb mill-Bir tal-Ġurament, u l-ulied ta Izrael ħadu lil missierhom, il-bagalji u n-nisa tagħhom fuq il-karri li baġat Ġuzepp biex jerfġuh. U ħadu l-proprjetajiet tagħhom u kull il-possessi li kienu kisbu mill-art ta Kanaan, u daħlu fEġittu, Ġakobb u d-dixxendenza kollha tiegħu miegħu. Ulied, u l-ulied tal-ulied tiegħu miegħu, bniet, u l-bniet tal-bniet tiegħu, u kull iż-żerriegħa tiegħu ġab lejn l-Eġittu. Dawn huma l-ismijiet tal-ulied ta Izrael li daħlu fEġittu flimkien ma Ġakobb missierhom. Ġakobb u l-ulied tiegħu, l-ewwel imwieled ta Ġakobb, Ruben. Ulied Reuben però kienu Enoch, u Pallu, Hezron, u Charmi. Ulied Simeon però kienu Jemuel, u Jamin, u Ehud, u Jachin, u Zohar, u Saul iben il-Kanaanita. Ulied Levi: Gershon, Kath u Merari. Ulied Ġuda kienu Er, u Onan, u Xilom, u Fares, u Żara, iżda Er u Onan mietu fl-art ta Kanaan, u l-ulied ta Fares kienu Ezron u Jemwel. Ulied Issachar però kienu Tola, u Phua, u Hashum, u Shimron. Ulied Żabulon: Sered, Allon u Akoel. Dawn huma l-ulied ta Leah, li hi weldet lil Ġakobb fMesopotamja ta Sirja, u Dinah il-bint tiegħu; kollha l-erwieħ, ulied u bniet, kienu tlieta u tletin. L-ulied ta Gad però: Saphon, u

Angis, u Sannis, u Thasoban, u Aedeis, u Aroedeis, u Areeleis. Ulied Asher: Jemna, Iessoua, Ieoul, Baria, u Sara oħthom. Ulied Baria: Chobor u Melchiil. Dawn huma l-uliid ta Zilpah, li Laban ta lil Leah bint tiegħu, u hi weldet dawn lil Jacob, sittax-il ruħ. L-uliid ta Rachel, il-mara ta Ġakobb, kienu Ġużeppi u Benjamín. Saru l-wlied ta Ġużeppi fl-art ta l-Egittu, li lilu weldet Aseneth bint Potiphera saċerdot ta Heliopolis, lil Manasseh, u lil Ephraim. Saru l-wlied ta Manasseh, li lilu weldet il-konkubina s-Sirjana, lil Machir. Machir genera lil Gilead. Il-wlied ta Ephraim ħu Manasseh, Suthelah, u Tahan. Il-wlied ta Suthelah, Edom. Ulied Benjamin kienu Bala u Bechor, u Asbel. U uliid Bala kienu Xjuħija, u Noeman, u Ahijah, u Ros, u Muppim, u Xjuħija ġab lil Arad. Dawn huma l-uliid ta Rachel, li hi weldet lil Jacob; l-erwieħ kollha kienu tmintax. Ulied ta Dan: Asom. U l-uliid ta Naftali: Asiel, u Guni, u Issar, u Sollem. Dawn huma l-uliid ta Ballas, li Laban ta lil Rachel bintu, li weldet dawn lil Ġakobb, il-persuni kollha sebgħa. Il-kollha ruħ li daħlu ma Ġakobb fEgittu, dawk li ħargu mill-koxox tiegħu, mingħajr in-nisa tal-uliid ta Ġakobb, il-kollha ruħ, sitta u sittin. Il-bnin ta Ġużeppi li twieldu lilu fl-art tal-Egittu kienu disa ruħ. Ir-ruħ kollha tad-dar ta Ġakobb, li daħlu mal-Egittu ma Ġakobb, kienu ħamsa u sebgħin ruħ.

Lil Lhuda baġhat qablu lejn Ġużeppi, biex jiltaqa miegħu lejn il-belt tal-Eroj, fl-art ta Ramessu. Wara li baġhlaq Ġużeppi l-karrozzi tiegħu, tela biex jiltaqa ma Izrael missieru, lejn il-belt tal-Eroj, u meta deher quddiemu waqa fuq għonqu u beka bbiki kbir. U qal Izrael lil Ġużeppi, Se mmut issa, peress li rajt wiċċek,

għax int għadek ħaj. Qal Ġuzeppi lill-ħuti tiegħu, Meta nitla se niddikjara lill-Fargħun, u se ngħidlu, Il-ħuti tiegħi u d-dar ta missieri, li kienu fl-art ta Kanaan, ġew għandi. L-irġiel huma ragħajja, għax kienu jrabbu l-bhejjem, u ġabu l-bhejjem, u l-baqar, u kollha tagħhom. Jekk għalhekk Fargħun isejjahlkom u jgħidilkom, Xinhu x-xogħol tagħkom? Intqulu, irġiel trobbija tal-bhejjem aħna l-qaddejja tiegħek minn qaddej sa issa, u aħna u l-missirijiet tagħna, sabiex tghammru fart Ġesem tal-Arabja, għax abominazzjoni hija lill-Egizzjani kull ragħaj tal-nagħaġ.

47

Wara li wasal, Ġuzeppi rrapporta lill-Faraon u qallu: Missieri u ħuti, bl-annimali, il-baqar tagħhom, u dak kollu li għandhom, ġew mill-art ta Kanaan, u ara huma fart Gožen. Minn fost aħwa tiegħu ħa ħamsa irġiel, u waqqafhom quddiem il-Faraġun. U qal Faraġun lill-ħuti ta Ġuzeppi: Xi hu x-xogħol tagħkom? Huma qalu lill-Faraġun: Ragħajja ta nagħaġ il-qaddejja tiegħek, u aħna u l-missirijiet tagħna. Qalu lill-Faraġun: Biex noqogħdu bħala barranin fl-art ġejna, għax mhemmx mergħa lill-bhejjem tal-qaddejja tiegħek, qawwi għax il-ġuħ fl-art ta Kanagħan, issa għalhekk se noqogħdu fl-art ta Gesem. Qal Faraġun lil Ġuzeppi: Ħallihom joqogħdu fl-art ta Gesem, u jekk taf li hemm fihom irġiel qawwija, ħalli tagħhom mexxejja tal-bhejjem tiegħi. Ġew lejn l-Egittu lejn Ġuzeppi Ġakobb u l-ulied tiegħu, u sama Faraġun sultan l-Egittu. U qal Faraġun lil Ġuzeppi, jgħid: Missierek u ħutek ġew għandek. Ara, l-art ta l-Egittu quddiemek

hi; fl-aħjar art stabbilixxi lil missierek u lil ħutek. Daħħal Ġużepp lil Ġakobb missieru, u waqqfu quddiemu Fargħun, u Ġakobb bierek lil Fargħun. Qal Fargħun lil Ġakobb: Kemm snin ta ħajtek? U qal Ġakobb lill-Fargħun: Il-ġranet tas-snin tal-ħajja tiegħi, li fihom jien nisen bħala barrani, huma mitt u tletin sena. Ftit u ħżiena saru l-ġranet tas-snin tal-ħajja tiegħi, u ma waslu għall-ġranet tas-snin tal-ħajja tal-missirijiet tiegħi, dawk il-ġranet li fihom huma skenu bħala barranin. U wara li bierek Ġakobb lil Fargħun, ħareġ minn quddiemu.

U Ġużeppi stabbilixxa lil missieru u lil ħutu, u tahom pussess fl-art ta l-Eġittu, fl-aħjar art, fl-art ta Ramessu, kif ordna Faragħun. U Ġużeppi kien ikejje l-qamħ lil missieru, u lil ħutu, u lil kull dar ta missieru, il-qamħ skont il-ġisem.

Qamħ iżda ma kienx fl-art kollha, għax il-ġuħ kien prevala ħafna, u l-art tal-Eġittu u l-art ta Kanaan fallu minħabba l-ġuħ. Ġabar iżda Ġużepp il-fidda kollha li nstabet fl-art tal-Eġittu u fl-art ta Kanaan, tal-qamħ li kienu jixtru, u kien ikejje lilhom, u daħħal Ġużepp il-fidda kollha fid-dar ta Fargħun. U naqas kull il-fidda mill-art tal-Eġittu u mill-art ta Kanaan, u ġew l-Eġizzjani kollha għand Ġużeppi u qalulu: Agħtina l-ħobż, u għaliex għandna mmutu quddiemek? Għax spiccat il-fidda tagħna. Ġużeppi qalilhom: Ġibu l-bhejjem tagħkom, u nagħtikom ħobż minflok il-bhejjem tagħkom, jekk spiccat il-fidda tagħkom. Ġabu iżda l-bhejjem tagħhom lejn Ġużeppi, u Ġużeppi ta lhom ħobż minflok iż-żwiemel, u minflok in-nagħaġ, u minflok il-baqar, u minflok il-ħmir, u rabbiehom bil-ħobż minflok il-bhejjem kollha

tagħhom fdik is-sena. Għaddiet dik is-sena, u ġew lejha fit-tieni sena, u qalulu, Biex ma niperjux minn quddiem sidna! Għax spiċċat il-fidda tagħna, u l-proprjetajiet u l-bhejjem marru lilek, is-sid, u ma baqagħna xejn quddiem sidna, ħlief il-ġisem tagħna stess u l-art tagħna. Sabiex għalhekk ma nmutux quddiemek, u l-art ma ssirx deżerta, ixtarih lilna u l-art tagħna minflok ħobż, u aħna nkunu aħna u l-art tagħna qaddejja ta Fargħun, aġhti żerriegħa, sabiex inżerġu, u ngħixu u ma nmutux, u l-art ma ssirx deżerta. U Ġużeppi akkwista l-art kollha tal-Eġizzjani għal Faragun, għax l-Eġizzjani bieġu l-art tagħhom lil Faragun, peress li l-ġuħ kien prevala fuqhom, u l-art saret ta Faragun. U l-poplu esklava lillu għal qaddejja, minn l-estremi tal-konfini tal-Eġittu sal-estremi, Mingħajr l-art tas-sacerdoti biss, ma akkwistahiex din Ġużeppi, għax fġhoti ta rigal lis-sacerdoti Fargħun, u kielu l-ġhoti li ta lilhom Fargħun, minħabba dan ma bieġhux l-art tagħhom. Qal Ġużeppi lill-Eġizzjani kollha: Ara, ħadt lilkom u l-art tagħkom illum għall-Fargħun. Ħudu żerriegħa għalikom u żirġu l-art. U l-prodott tagħha se jkun, u intom se tagħtu l-ħames parti lil Faragħun, iżda l-erba partijiet se jkunu għalikom intom infuskom bħala żerriegħa għall-art, u bħala ikel għalikom, u għal kulħadd dawk li jkunu fid-djar tagħkom. U qalu, Salvajt lilna, sibu favur quddiem is-sid tagħna, u aħna se nkunu qaddejja lill-Farawni. U Ġużeppi poġġa lilhom kmand sa lllum il-ġurnata fuq l-art ta l-Eġittu, li jibagħtu lil Fargħun, ħlief l-art tal-qassisin biss, li ma kinitx ta Fargħun.

Dwella iżda Israel fart l-Eġittu, fuq l-art ta Goshen, u wertaw fuqha, u kibru u mmultiplikaw ħafna. Għex Ġakobb fl-art ta l-

Egittu sbatax-il sena, u l-jiem ta Ġakobb, snin tal-ħajja tiegħu, kienu mija u sebgħa u erbgħin sena. Qarbew il-jiem ta Izrael biex imut, u sejjaħ lil ibnu Ġużeppi, u qal lili: Jekk sibt grazzja quddiemek, poġġi idek taħt il-koxxa tiegħi, u aghmel miegħi elemożina u verità, li ma tidfinx lili fl-Egittu, Imma jiena se nirkeb ma missirija, u int se tieħudni minn Egittu, u int se tidfinni fil-qabar tagħhom. Hu mbagħad qal: Jiena se nagħmel skont kelmtek. Qal iżda, Oħlof lili, u ħalaf lili, u waqqa Izrael fuq it-tarf tal-lastata tiegħu.

48

Ġara li wara dawn il-kliem, ġie rrappurtat lil Ġużepp li missieru kien marid, u wara li ħa t-tnejn uliedu, Manasse u Efrajm, ġie lejn Ġakobb. Kien irrappurtat lil Ġakobb, u qalulu: Ara, ibnek Ġużeppi ġej lej. U Izrael saħħaħ ruħu u qagħad fuq is-sodda. U qal Ġakobb lil Ġużepp: Alla tiegħi deher lili fl-Luża fart Kanaan, u bierki. U qal lili: Ara, jiena se nżidek u nimmultiplikak, u se nagħmelek fi kongregazzjonijiet ta nazzjonijiet, u se nagħtik din l-art, u lill-żerriegħa tiegħek warajk, bħala pussess etern. Issa għalhekk, it-tnejn ulied tiegħek li twieldu lilek fl-art tal-Egittu qabel ma ġejt jiena ħdejk fl-Egittu, huma tiegħi. Efrajm u Manasse, bħal Ruben u Xmun, se jkunu tiegħi. In-nisel li jekk int tnissel wara dawn, se jkunu fuq l-isem tal-ħuti tagħhom u se jkunu msejħa fuq il-wirt ta dawk. Jien iżda meta kont ġej minn Mesopotamja ta Sirja, mietet Rachel ommok fart Kanaan, meta kont qrib l-ippodromo Chabratha tal-art, biex niġi Ephrathah, u

dfint lilha fit-triq tal-ippodromo, din hi Betlehem.

Ra iżda Israel il-ulied ta Ġużepp u qal, Min huma dawn għalik? Qal iżda Ġużeppi lil missieru, Ulied tiegħi huma, li ta lili Alla hawn. U qal Ġakobb, Ġib lili lilhom, sabiex nibierek lilhom. L-għajnejn ta Izrael iżda kienu mdaqqsa mill-età qadima, u ma kienx kapaċi jara, u resaqhom lejh, u bieshom, u ħadanhom. U qal Izrael lil Ġużeppi, Ara, mill-wieċ tiegħek ma ġejtx ipprivat, u ara, wera lili Alla wkoll iż-żerriegħa tiegħek. U Ġużeppi ħariġhom minn fuq irkopptejh, u adorawh bwiċċhom fuq l-art. Wara li ħa Ġużeppi t-tnejn ulied tiegħu, lil Efrajim fil-lemin tiegħu, fuq ix-xellug ta Izrael, u lil Manasse fuq ix-xellug tiegħu, fuq il-lemin ta Izrael, qerrabhom lejh. Wettaq ħiereġ, imma Israel poġġa l-id il-lemin fuq ir-ras ta Efraim, dan imma kien l-iżgħar, u x-xellug fuq ir-ras ta Manasse, u qasam l-idejn.

U bierek lilhom, u qal: Il-Alla, li l-missirijiet tiegħi gew pjaċuti quddiemu, Abraham u Isaac, il-Alla li jnutrini minn żgħożiti sa l-jum dan, Il-Messaġġier li ħallasni minn kull ħażen, hu jbierek littfal dawn, u jkun imsejjaħ fihom ismi, u l-isem tal-missirijiet tiegħi Abraham u Isaac, u jizdiedu fnumru kbir ħafna fuq l-art. Ra Ġużeppi li poġġa missieru idu l-leminija fuq ras Efrajm, u dan deher tqil għalih, u ħa Ġużeppi id missieru biex ineħħiha minn ras Efrajm fuq ras Manasse. Qal iżda Ġużeppi lil missieru: Mhux hekk, missier, għax dan huwa l-bukri. Poġġi idek il-leminija fuq rasu. U ma riedx, imma qal: Naf, ibni, naf. Dan se jsir poplu u dan se jkun esaltat, imma ħuh iż-żgħir se jkun akbar minnu, u iż-żerriegħa tiegħu se tkun moltitudni ta nazzjonijiet. U bierek

lilhom fdak il-jum, u qal: Fikom se jkun imbierek Izrael, u jghidu: Jagħmlek Alla bħal Efrajm u bħal Manasse. U poġġa lil Efrajm qabel Manasse. Qal imma Israel lil Joseph: Ara, jien qiegħed immut, u Alla se jkun magħkom, u se jdawwarkom lura lejn l-art tal-missirijiet tagħkom. Jien iżda nagħtik Sikem eċċezzjonali aktar mill-aħwa tiegħek, li ħadt minn id l-Amoriti bix-xabla tiegħi u l-qaws.

49

Sejjaħ iżda Ġakobb lil uliedu, u qalilhom: Ingabru, sabiex inħabbru lilkom x se jsehħ lilkom fl-aħħar tal-ġranet. Ingabru u isimġhu tiegħi, ulied Ġakobb, isimġhu Izrael, isimġhu lil missierkom. Reuben, l-ewwel imwieled tiegħi, int il-qawwa tiegħi u l-bidu tat-tfal tiegħi, iebes biex jingarr u iebes ostinata. Ġibt ruħek barroganza bħal ilma, la tgħli. Tlajt għax fuq is-sodda tal-missier tiegħek, imbagħad niġġist is-sodda fejn tlajt. Simeon u Levi, ħuti, temmu ingustizzja tal-għażla tagħhom. Fil-kunsill tagħhom la tiġi r-ruħ tiegħi, u mal-kostituzzjoni tagħhom la tikkontendi l-fwied tiegħi, għaliex fl-għadab tagħhom qatlu nies, u fix-xewqa tagħhom qatgħu l-ġenbejn ta tawru. Mišhuta l-għadab tagħhom, għax ostinati, u l-korla tagħhom, għax inqasset, se nqassimhom fi Ġakobb, u se nxerridhom fi Izrael. Judah, faħħruk l-aħwa tiegħek, l-idejn tiegħek fuq dahar l-għedewwa tiegħek, u jibzġhulek l-ulied ta missierek. Ċubu ta lejn Ġuda, minn żerriegħa, ibni, tlajt; wara li weqajt lura rqadt bħal lejn u bħal ċubu - min se jqajmu? Ma jonqosx mexxej minn

Ġuda, u mexxej mill-ġenbejn tiegħu, sakemm jiġu l-affarijiet riżervati għalih, u hu l-istennija tal-ġnus. Jorbot mal-ġheneb il-felu tiegħu, u mal-laqxa tal-ġheneb il-felu tal-ħmar tiegħu, se jaħsel fil-inbid il-libsa tiegħu, u fid-demmi tal-ġheneb il-kisja tiegħu. Għajnejh jibrillaw aktar mill-inbid, u snienha bojod aktar mill-ħalib. Zebulun se joqgħod fil-kosta u hu se jkun hdejn port ta vapuri, u se jestendi sa Sidon. Issachar xtaq il-ħaġa t-tajba, waqt li kien mistrieħ bejn il-porzjonijiet. U ra l-mistrieħ li kien sabiħ, u l-art li kienet fertili, poġġa l-ispalla tiegħu biex jaħdem, u sar raġel bidwi. Dan se jiġġudika l-poplu tiegħu, bħal tribù waħda fi Izrael. U jkun Dan serp fuq triq, bilqiegħda jistenna fuq mogħdija, jigdem l-għarqub ta žiemel, u jaqqa l-kavallier lura, jistenna s-salvazzjoni tal-Mulej. Gad, truppijiet ta rejd se jattakkawh, iżda hu stess se jattakkahom minn wara. Asher, il-ħobż tiegħu huwa għani, u hu se jagħti lussu lill-ħakkiema. Naphtali tronk mifrud, li jagħti sabiħ fil-frott. Iben miżdied Ġużepp, iben miżdied tiegħi maħsud, ibni l-iżgħar, irritorna lejja. Lejn liema jiddliberaw insultaw, u żammew rancur kontrih is-sidien tal-vleġġ. U nkisru bil-qawwa l-arki tagħhom, u nħellu n-nervi tad-driegħ ta idejhom, permezz ta id il-ħakkiem ta Ġakobb, minn hemm il-qawwi ta Izrael minn Alla tal-missier tiegħek. U għen lilek l-Alla tiegħi, u bierek lilek bil-barka tas-sema minn fuq, u bil-barka tal-art li għandha kollox, minħabba l-barka tas-sider u tal-ġuf. Il-barkiet ta missieriek u ommok prevalu fuq il-barkiet tal-muntanji permanenti, u fuq il-barkiet tal-għoljiet eterni, ikunu fuq il-ras ta Ġużeppi, u fuq il-quċċata ta dak li kkunsidra ħutu. Benjamin lupu rapaci, filgħodu se jiekol għad, u fil-għaxija jagħti l-ikel. Dawn kollha huma t-tnax-il iben ta

Ġakobb, u dan hu dak li kellew lilhom missierhom, u berikhom; lil kull wieħed skont il-barka tiegħu berikhom. U qal lilhom: Jien se ningħaqad mal-poplu tiegħi, idifnuni mal-missirijiet tiegħi fl-għar li jinsab fl-għalqa ta Efron il-Ħittit, Fil-għar doppju, li jinsab quddiem Mamre, fl-art ta Canaan, li Abraham akkwista l-għar minn Ephron il-Ħittit bħala proprjetà għal qabar. Hemm difnew lil Abraham u lil Sarah, il-mara tiegħu; hemm difnew lil Isaac u lil Rebecca, il-mara tiegħu; hemm difnew lil Leah. Fil-kisba tal-għalqa u tal-għar li kien fih, minn ulied Ħet. U waqaf Ġakobb jikkmanda lill-ulied tiegħu, u wara li gieb riglejha fuq is-sodda, waqaf, u ngħaqad mal-poplu tiegħu.

50

U waqqa Ġużepp fuq wiċċ missieru, beka fuqu u biesu. U ordna Ġużeppi lill-qaddejja tiegħu, l-imbalsamaturi, biex jimbalsamaw lill-missier tiegħu, u mbalsamaw l-imbalsamaturi lill-Izrael. U komplew erbghin jum tiegħu, għax hekk huma magħduda l-jiem tad-difna, u l-Egittu beka lilu sebgħin jum. Peress ma għaddew il-jiem tal-luttu, tkellem Ġużeppi mar-rinjara ta Fargħun u qalilhom, Jekk sibt favur quddiemkom, tkellmu dwari fi widnejn Fargħun u għidulu, Missieri ħallieni naħlef u qalli: Fil-qabar li ħfart għaliha fl-art ta Kanaan, hemm trid tidfinna. Issa għalhekk, se nitla u nidfin lil missieri, u mbagħad nerga lura. U qal Faragħun lil Ġużeppi: Itla u dfin lil missierek, kif giegħlek jaħlef. U telgħa Ġużeppi biex jidfen lil missieru, u telgħu miegħu l-qaddejja kollha ta Fargħun, u l-anzjani tad-dar tiegħu, u l-

anzjani kollha tal-art tal-Egittu, U d-dar kollha ta Ġużeppi, u ħutu, u d-dar paterna kollha tiegħu, u l-qraba tiegħu, u n-nagħaġ, u l-baqar ħallem fart Gożen. U telgħu flimkien miegħu karri u kavallieri, u l-kamp kien kbir ħafna. U waslu fl-arzna ta Atad, li tinsab lil hinn mill-Ġordan, u lamentaw lil blamentazzjoni kbira u qawwija ħafna, u għamel il-luttu għal missieru għal seba jiem. U raw l-abitanti tal-art ta Kanaan l-imdemmiya fuq l-arja ta Atad, u qalu: Imdemmiya kbira din hija tal-Egizzjani. Minħabba dan sejjah l-isem tiegħu Imdemmiya tal-Egittu, li tinsab lil hinn mill-Ġordan. U għamlu lilu hekk il-ulied tiegħu. U l-ulied tiegħu ħaduh lejn art Kanaan u difnuh fil-għar doppju li Abraham kien akkwista l-għar bħala proprjetà ta qabar minn Efron il-Ħittit, quddiem Mamre. U Ġużeppi reġa lura lejn l-Egittu, hu u ħutu, u dawk kollha li kienu telgħu miegħu biex jidfnu lil missieru.

Wara li raw l-aħwa ta Ġużeppi li miet missierhom, qalu: Forsi Ġużeppi se jzomm il-grudge kontrna u jħallasna għall-ħżiena kollha li wrewna lej. U meta waslu għand Ġużeppi qalu, Missierek ħallifna qabel ma miet hu, u qal, Hekk qulu lil Ġużeppi: Aħfer lilhom l-ingustizzja u d-dnub tagħhom, għax ħażin urew lilek, u issa aċċetta l-ingustizzja tal-qaddejja tal-Alla tal-missier tiegħek. U beka Ġużeppi meta kienu qed jirkellmu miegħu. U ġew lej u qalu: Ahna nafu li ahna qaddejja tiegħek. U qal lilhom Ġużeppi, Tibzġħux, għax jien ta Alla. Intom ippjanajtu kontra tiegħi għall-ħażin, iżda Alla ppjana dwar tiegħi għall-tajjeb, sabiex jigri bħal illum u jitgħadda poplu kbir. U qal lilhom: Tibzġħux, jien se nżommkom intom u d-djar tagħkom. U

faragħhom, u tkellem lejn qalbhom. U għex Ġużeppi fl-Egittu, hu u l-aħwa tiegħu, u l-familja kollha tal-missier tiegħu, u għex Ġużeppi mitt u għaxar sena. U ra Ġużeppi t-tfal ta Efrajm sat-tielet generazzjoni, u l-ulied ta Makir, bin Manasse, twieldu fuq irkopptejh ta Ġużeppi. U qal Ġużeppi lill-ħuti tiegħu: Jien qiegħed inmut, iżda Alla żgur se jżurkum u se jtellgħkom minn din l-art lejn l-art li Alla ħalef lill-missirijiet tagħna Abraham, Izakk u Għakobb. U Ġużeppi ħallef lill-ulied ta Izrael, u qalilhom: Meta Alla jżurkom, ħudu l-għadam tiegħi minn hawn magħkom. U miet Ġużeppi ta mija u għaxar sena, u difnuh, u poġġewh fil-kaxxa fl-Egittu.

Evangelju skont San Matthew

1

Il-Ktieb tal-ġenerazzjoni ta Ġesù Kristu, bin David, bin Abraham. Abraham ġab lil Izakk, Izakk ġab lil Ġakobb, u Ġakobb ġab lil Ġuda u lill-aħwa tiegħu. Judah ġenera lil Phares u lil Zerah minn Tamar, Phares ġenera lil Hezron, u Hezron ġenera lil Aram, Aram ħoloq lil Aminadab, Aminadab ħoloq lil Nahxon, u Nahxon ħoloq lil Salmon. Salmon ġenera lil Boaz minn Rahab, Boaz ġenera lil Obed minn Ruth, u Obed ġenera lil Jesse. Jesse ġenera lil David is-sultan. David is-sultan ġenera lil Solomon minn ta Urija, Salomon iżda ġab lil Reħobġam, Reħobġam iżda ġab lil Abija, Abija iżda ġab lil Asa, Asa ġab lil Jehoshaphat, Jehoshaphat ġab lil Joram, u Joram ġab lil Uzziah, Uzziah ġab lil Jotham, Jotham ġab lil Ahaz, u Ahaz ġab lil Hezekiah. Hezekiah ġab lil Manasseh, Manasseh ġab lil Amon, u Amon ġab lil Josiah. Josiah iżda ġab lil Jeconiah u lill-ħuti tiegħu waqt id-

deportazzjoni ta Babilonja.

Wara l-eżilju ta Babilonja, Jekonija ġab lil Shealtiel, u Shealtiel ġab lil Zerubbabel, Zerubbabel ġab lil Abiud, Abiud ġab lil Eliakim, u Eliakim ġab lil Azor. Azor ġenera lil Zadok, Zadok ġenera lil Achim, u Achim ġenera lil Eliud. Eliud ġab lil Eleazar, Eleazar ġab lil Matthan, u Matthan ġab lil Ġakobb. Ġakobb ġenera lil Ġużepp, ir-raġel ta Marija, li minnha twieled Ġesù msejjaħ il-Kristu. Il-ġenerazzjonijiet kollha għalhekk minn Abraham sa David huma erbatax ġenerazzjoni, u minn David sal-eżilju ta Babilonja erbatax ġenerazzjoni, u mill-eżilju ta Babilonja sal-Kristu erbatax ġenerazzjoni.

It-twelid ta Ġesù Kristu kien hekk. Għax wara li l-omm tiegħu Marija giet imħatba lil Ġużeppi, qabel ma ġew flimkien huma, hija nstabet li kellha fi ġufha minn Spirtu Qaddis. Ġużepp, ir-raġel tagħha, li kien ġust u ma riedx ifixkilha pubblikament, xtaq jitlaqha fis-sirr. Dawn l-affarijiet meta kien qed jaħseb dwarhom, ara, anġlu tal-Mulej deher lilu fħolma u qallu, Ġużeppi bin Dawid, tibżax tiegħu lil Marija bħala martek, għax dak li tqiegħed fiha huwa mill-Ispirtu s-Santu. Se tnissel iben u int se tissejjaħ ismu Ġesù, għax hu se jsalva lill-poplu tiegħu mid-dnubiet tagħhom. Dan kollu ġara sabiex jitwettaq dak li kien ingħad mill-Mulej permezz tal-profeta li qal, Ara, il-verġni fġufha se jkollha u se twelled iben, u se jsejġu ismu Emmanuele, li huwa tradott magħna l-Alla.

Imqajjem mill-irqad, Ġużeppi għamel kif ordnal fuq l-messaġġier

tal-Mulej u ħa lil martu. u ma kienx jafha sa ma weldet il-iben tagħha l-ewwel imwielel, u sejjaħ ismu Ġesù.

2

Ta u Ġesù li twieled fBetlehem tal-Ġudea fjiem Erodi r-re, ara maġi mill-lvant ġew fĠerusalemm Qegħdin jgħidu, Fejn huwa s-sultan tal-Lhud li twieled? Rajna l-istilla tiegħu fil-lvant u ġejna biex nagħmlulu qima. Wara li sama dan, Erodi s-sultan kien imħasseb u Ġerusalemm kollha miegħu. U wara li ġabar il-kappillani kbar kollha u l-kittieba tal-poplu, staqsa minnhom fejn se jitwieled il-Kristu. Izda qalu lili: Fi Betlehem tal-Ġudea, għax hekk huwa miktub permezz tal-profeta, U int Betlehem, art ta Ġuda, bebda mod l-iżgħar int fost il-mexxejja ta Ġuda, għax minnek se joħroġ mexxej, li se jirħa l-poplu tiegħi l-Iżrael.

Mbagħad Erodi, sigriet, sejjaħ il-maġi u stabbilixxa minnhom iż-żmien meta deher il-kwiekeb. U wara li bagħathom lejn Betlehem, qal: Morru u fittxu bmod preċiż dwar it-tifel, u meta ssibu, irrapportaw lili, sabiex jien ukoll, meta niġi, nadora lili. Huma, wara li semgħu lill-sultan, marru, u ara l-istilla li raw fil-lvant kienet qed tmexxi lilhom, sakemm ġiet u waqfet fuq fejn kien it-tifel Wara li raw l-istilla, ferħu bferħ kbir ħafna. U meta ġew fid-dar raw it-tifel ma Marija ommu, u waqgħu u adorawh, u fetħu t-teżori tagħhom u offrew lili rigali: deheb, incens u mirra. U wara li ġew imwissija fħolma biex ma jirritornawx lejn Erodi, permezz triq oħra irtiraw lejn l-art tagħhom.

Wara li rtirtu, ara, anġlu tas-Sid jidher f'holma lil Ġużeppi u jgħidlu, Qum, hu t-tifel u ommu u aħrab lejn l-Eġittu, u ibqa hemm sakemm ngħidlek, għax Erodi se jfittex it-tifel biex joqtlu. Imma meta qam, ha t-tifel u ommu bil-lejl u rtira lejn l-Eġittu, U kien hemm sa l-mewt ta Erodi, sabiex jitwettaq dak li tqal mill-Mulej permezz tal-profeta li qal: Minn l-Eġittu sejjaħt lil ibni.

Imbagħad Erodi ra li kien imbezza mill-maġi, kien irrabjat ħafna, u wara li baġhat qatel lill-ulied kollha li kienu f'Betlehem u fil-konfini kollha tagħha minn sentejn l isfel, skont iż-żmien li kien taf preċiżament mill-maġi. Mbagħad twettaq dak li kien mitqul minn Ġeremija l-profeta meta qal, Vuċi fi Ramah instema, lament u biki u niħib kbir, Rachel tibki t-tfal tagħha, u ma riedx tiġi kkunfortata, għax mhumiex jeżistu.

Wara li miet Erodi, ara messagġier tas-Sid jidher f'holma lil Ġużeppi fl-Eġittu Qiegħed jgħid, Qum, hu t-tifel u ommu u mur lejn art Izrael, għax mietu dawk li kienu qegħdin ifittxu r-ruħ tat-tifel. Imma wara li qam, ha t-tarbija u ommu u ġie fl-art ta Izrael.

Izda meta sema li Arkelaw kien qed jirenja fuq il-Ġudea minflok Erodi missieru, beza li jmur hemm, u wara li ġie mwissi f'holma, rtira lejn il-partijiet tal-Galilija, U wara li ġie, għex fbelt imsejha Nazareth, sabiex jitmela dak li kien mitqul permezz tal-profeti, li se jissejjaħ Nazaren.

3

Fdawk il-jiem jiġi Ġwanni l-Battista jippriedka fid-deżert tal-Ġudea u jgħid, Indimu, għax is-Saltna tas-Smewwiet ġiet qrib. Dan għax huwa l-imsemmi minn Isaija l-profeta li jgħid: Lehen ta wiehed jgħajjat fid-deżert, ipprepara t-triq tal-Mulej, aghmlu dritta l-mogħdijiet tiegħu.

Huwa stess, Ġwanni, kellu l-ilbies tiegħu magħmul minn xagħar tal-ġemel u ċintura tal-ġilda madwar il-lumbi tiegħu, u l-ikel tiegħu kien ġradel u għasel selvaġġ. Mbagħad kienet toħroġ lejha Ġerusalemm u l-Ġudea kollha u r-regjun kollu madwar il-Ġordan, U kienu qed jiġu mghammadin fil-Ġordan minnu, huma jikkunfessaw id-dnubiet tagħhom.

Meta ra ħafna mill-Fariżej u s-Sadduċej ġejjin għall-magħmudija tiegħu, qal lilhom: Frott ta vipri, min wera lilkom kif taħarbu mill-koroh li ġej? Aghmlu għalhekk frott denju tat-tawba. U ma taħsbux li tgħidu fqalbkom, Missier għandna lil Abraham. Ngħid lilkom li Alla jista minn dawn il-ġebel iqajjem ulied lil Abraham. Diġà l-mannara tinsab mal-għeruq tas-siġar, għalhekk kull siġra li ma tagħmilx frott tajjeb tinqata u tintrema fin-nar.

Jien tabilhaqq nibbaġtizza lilkom fl-ilma għat-tawba, iżda dak li ġej warajja hu aktar qawwi minni, li jien mhux kapaċi li ngorr is-sandali tiegħu, hu se jibbaġtizza lilkom fl-Ispirtu Santu u n-nar. Li l-winnowing fork tiegħu fidu, u se jnaddaf sewwa l-

threshing floor tiegħu, u se jiġbor il-qamħ tiegħu fil-maħžen, iżda ż-żrar se jaħrqu bnar li ma jintafax.

Imbagħad Ġesù gie mill-Galilija lejn il-Ġordan għand Ġwanni biex jingħammed minnu. Imma Ġwanni kien qed jipprevjenih u qal: Jiena għandi bżonn li niġi mgħammed minnek, u inti ġej għandi? Wieġeb iżda Ġesù qal lejha, Halli issa, għax hekk huwa xieraq lilna biex nimitlew kull ġustizzja. Imbagħad hallih. U wara li kien mgħammed, Ġesù tela immedjatement mill-ilma, u ara nfethu lilu s-smewwiet, u ra l-Ispirtu ta Alla nieżel bħal ħamiema u ġej fuqu, U ara, lehen mis-smewwiet qal: Dan huwa Ibni l-maħbub, li fih jiena kuntent ħafna.

4

Imbagħad Ġesù tmexxa lejn id-deżert mill-Ispirtu biex jiġi ttempjat mid-djavlu. U wara li sawwam erbgħin jum u erbgħin lejl, aktar tard ħass il-ġuħ. U wara li resaq lejha it-tentatur, qal: Jekk iben ta Alla int, qul sabiex il-ġebel dawn isiru ħobż. Imma hu wieġeb u qal, Huwa miktub, Mhux fuq il-ħobż biss se jgħix il-bniedem, iżda fuq kull kelma li toħroġ minn ħalq Alla. Imbagħad id-diavolu ħadu għall-belt il-qaddisa, u qieghdu fuq il-pinnaklu tat-tempju. U jgħidlu, Jekk iben int ta Alla, armi lilek innifsek l isfel, għax huwa miktub li lill-messagġiera tiegħu se jikkmanda dwarek, u fuq idejn se jerfgħuk, sabiex ma tistrihx lejn ġebli s-sieq tiegħek.

Qal lilu Ġesù: Mill-ġdid huwa miktub: M'għandekx tittempta lill-Mulej, Alla tiegħek.

Mill-ġdid, ix-xitan jieħdu fmuntanja għolja ħafna, u juri lilu r-renjiet kollha tad-dinja u l-glorja tagħhom. U jgħidlu, Dawn kollha nagħtik, jekk taqa u tadorani. Imbagħad Ġesù jgħidlu: Mur il bogħod minni, Satana, għax huwa miktub: Lill-Mulej Alla tiegħek għandek taqdi, u lilu biss għandek taqdi. Mbagħad id-diavolu ħallieh, u ara messagġieri resqu u bdew jaqdu lilu.

Izda meta sema Ġesù li Ġwanni kien ġie arrestat, irtirat lejn il-Galilija. U wara li ħalla n-Nazareth, ġie u seken fKapernaum il-kostali, fil-konfini ta Żabulon u Neftali. sabiex jitmela dak li kien imqal permezz tal-profeta Isaija li qal, Art ta Żabulon u art ta Neftali, triq il-baħar, lil hinn mill-Ġordan, il-Galilija tal-ġnus, Il-poplu li kien bilqiegħda fid-dlam ra dawl kbir, u għal dawk li kienu bilqiegħda fl-art u fid-dell tal-mewt, dawl tela lilhom.

Minn dak iż-żmien beda Ġesù jipproklamar u jgħid: Indimu, għax il-Saltna tas-Smewwiet ġiet qrib.

Waqt li kien jimxi hdejn il-baħar tal-Galilija, ra żewġ ħuti, Simon li kien imsejjaħ Pietru u Andrija ħuh, jitfġhu xibka fil-baħar, għax kienu sajjieda. U jgħid lilhom, Ejjew warajja u se nagħmilkom sajjieda tal-bnedmin. Izda huma minnufih, wara li ħallew ix-xbieki, segwewh. U wara li mar il quddiem minn hemm, ra żewġ ħuti ohra, Ġakbu bin Żebedew u Ġwanni ħuh, fid-dgħajsa ma Żebedew missierhom, qed isewwu x-xbieki

tagħhom, u sejjahhom. Imma huma minnufih hallew id-dgħajsa u missierhom u segwewh.

U Ġesù dawr madwar il-Galilija kollha jgħallem fil-kongregazzjonijiet tagħhom u jxandar l-aħbar it-tajba tas-saltna u jservi kull marda u kull mard fil-poplu. U marret is-smiġh tiegħu fis-Sirja kollha, u ġabulu lkoll dawk li kellhom il-ħsara bdiversi mard u tbatijiet, u dawk poseduti minn demons u epilettici u paralittici, u ferraħom. U segwew lilu folol hafna minn il-Galilija u Dekapolews u Ġerusalem u Ġudea u lil hinn il-Ġordan.

5

Ra l-folol, tela fil-muntanja, u wara li qagħad resqu lejh id-dixxipli tiegħu. U wara li fetaħ fommu, kien qed jgħallimhom u qal, Imbierka l-foqra fl-ispirtu, għax tagħhom hija s-saltna tas-smewwiet. Imbierka dawk li qed ibatu, għax huma se jiġu mkonsla. Imbierka l-umli, għax huma se jiritaw l-art. Imbierka dawk li jkunu bil-ġuħ u bil-għatx għall-ġustizzja, għax huma se jkunu sodisfatti. Imbierka l-ħniena, għax huma se jkunu muri ħniena. Imbierka dawk li huma nodfa fil-qalb, għax huma se jaraw lil Alla. Henjin dawk li jagħmlu l-paċi, għax huma se jissejhu wlied Alla. Imbierka dawk li ġew persegwitati minħabba l-ġustizzja, għax tagħhom hi s-saltna tas-smewwiet. Imbierka intom meta jibzġhu lilkom u jippersegwitawkom u jgħidu kull kelma ħażina kontriskom bgideb minħabba fija.

Ifirĥu u ezultaw, għax il-premju tagħkom huwa kbir fis-smewwiet, għaliex hekk ippersewitaw lill-profeti li kienu qabilkom.

Intom il-melĥ tal-art, iżda jekk il-melĥ isir bla togħma, bi xiex se jiġi mmellaĥ? Mgħadux tajjeb għal xejn ħlief li jintrema barra u jiġi mkaxkar taħt il-bnedmin. Intom id-dawl tad-dinja. Belt li tinsab fuq muntanja ma tistax tinĥeba. Lanqas jaqgħdu lampa u jpoġġuha taħt il-basket, iżda fuq il-lampstand, u tidli lil kulhadd li jkun fid-dar. Hekk ħalli jiddi d-dawl tagħkom quddiem il-bnedmin, sabiex jaraw l-opri t-tajbin tagħkom u jgħarrfu lil Missierkom li hu fis-smewwiet.

Thossbux li jiena ġejt biex neqred il-liġi jew il-profeti; mhux ġejt biex neqred, imma biex nwettaq. Tassew, għax ngħid lilkom: sakemm jgħaddi s-sema u l-art, jota waħda jew serif wiehed ma jgħaddix mill-liġi sakemm isir kollox. Min jekk għalhekk iħoll waħda mill-kmandamenti dawn l-iżgħar u jgħallem hekk lin-nies, se jissejjaħ l-iżgħar fis-saltna tas-smewwiet; iżda min jagħmel u jgħallem, dan se jissejjaħ kbir fis-saltna tas-smewwiet. Ngħid lilkom li jekk il-ġustizzja tagħkom ma tkunx aktar minn dik tal-iskribi u l-Fariżej, ma tidħlux fir-renju tas-smewwiet. Smajtu li ġie moqri lill-antiki: Ma taqtolx, u min jaqtol ikun ħati quddiem il-ġudizzju. Jien iżda ngħid lilkom li kull min ikun qed jirrabja ma ħuh mingħajr raġuni se jkun ħati quddiem il-ġudizzju, min iżda jgħid lil ħuh raka se jkun ħati quddiem il-kunsill, u min jgħid iblah se jkun ħati u jistħoqqlu l-geħennam tan-nar. Jekk għalhekk toffri l-rigal tiegħek fuq l-altar u hemm

tiftakar li huk għandu xi haġa kontrik, Halli hemm ir-rigal tiegħek quddiem l-altar, u mur l-ewwel kun rikonċiljat mal-ħu tiegħek, u mbagħad meta tiġi offri r-rigal tiegħek. Kun disponibbli tajjeb lejn l-avversarju tiegħek malajr waqt li int għadek fit-triq miegħu, halli qatt l-avversarju ma jagħtik lill-imħallef u l-imħallef ma jagħtik lill-assistenti, u ma tintramix fil-ħabs. Tassew ngħidlek, mhux se toħroġ minn hemm sakemm ma tħallasx l-aħħar ċenteżmu.

Smajtkom li kien intqal lill-antiki: Ma tizniex. Jien iżda ngħidilkom li kull min iħares lejn mara biex jixtieqha diġà għamel adulterju magħha fqalbu. Jekk iżda l-għajn il-leminija tiegħek iġġiegħlek tinzel fid-dnub, aqlaha u armha l bogħod minnek, għax huwa aħjar għalik li jintilef wieħed mill-membri tiegħek milli l-gisem kollu tiegħek jitrama fil-geħennam. U jekk il-lemin idek tikkawża dnub lilek, aqtaha u armha minnek, għax huwa vantaġġuż għalik li jintilef wieħed mill-membri tiegħek u mhux li l-gisem kollu tiegħek jintefa fil-geħennam.

Kien mitqul iżda: Min jitlaq lil martu, ħa jagħtiha ċertifikat ta divorzju. Jien iżda ngħid lilkom li min itlaq lil martu ħlief għal raġuni ta żnija, jagħmilha tadultera, u min jizzewweg mara mitleqa jikkommetti adulterju.

Mill-gdid intom smajtu li kien ingħad lill-antiki: Ma tħallefx bil-falz, iżda ħallas lill-Mulej il-ħlief tiegħek. Iżda jien ngħidilkom tħalfux għalkollox, lanqas fis-sema, għax hija t-tron ta Alla, La fl-art, għax hi skabbell tal-riglejn tiegħu, lanqas lejn Ġerusalem,

għax hi belt tas-Sultan il-Kbir. La frasu tiegħek ħlief, għax ma tistax tagħmel xagħra waħda bajda jew sewda. Izda l-kelma tagħkom tkun iva iva, le le; dak li hu żejjed minn dan ġej mill-ħażin.

Intom smajtu li kien ingħad, għajn minflok għajn u sinna minflok sinna. Jien izda ngħid lilkom li ma tirrezistux lill-ħażin, izda min se jilgħatek fuq il-ħadd il-lemin, dur lilu wkoll l-ieħor. U lil dak li jrid jiġġudikak u jieħu l-tunika tiegħek, ħallielu wkoll il-libsa. U min se jikkompelik mil wieħed, mur miegħu tnejn. Agħti lil min jitlobkom, u lil min jixtieq jissellef minnek tagħmlux dawra.

Intom smajtu li kien ingħad: Thobb lill-ġar tiegħek u tokroh lill-ġhadu tiegħek. Jien izda ngħid lilkom, hobbu lill-għedewwa tagħkom, bierku lil dawk li jilgħnukom, aghmlu tajjeb lil dawk li jobogħdukom, u itolbu għal dawk li jagħmlulkom il-ħażin u li jippersegwitawkom, sabiex intom isiru ulied tal-missier tagħkom li fis-smewwiet, għaliex ix-xemx tiegħu titla fuq il-ħżiena u t-tajbin u jixti fuq il-ġusti u l-ingusti. Jekk intom thobbu dawk li jhobbukom, xi ħlas għandkom? Mhux ukoll il-ġbiberja tal-imgħax jagħmlu l-istess? U jekk isellmu lill-ħbieb tagħkom biss, xinhu l-eċċezzjonali li qed tagħmlu? Mhux il-kolletturi tat-taxxa wkoll jagħmlu hekk? Tkunu intom mela perfetti, bħal ma missierkom li fis-smewwiet huwa perfett.

6

Oqogħdu attenti li ma tagħmlux l-alms tagħkom quddiem in-nies biex tintraw minnhom, għax inkella mgħandkomx rikompens mingħand Missierkom li fis-smewwiet. Meta tagħmel elemożina, tħabbatx it-tromba qabilek, bħal ma jagħmlu l-ipokriti fil-kongregazzjonijiet u fit-toroq, sabiex ikunu glorifikati mill-irġiel. Tassew ngħidilkom, diġà rċevew il-ħlas tagħhom. Izda meta int tagħmel karità, mgħandhiex ix-xelluga tiegħek taf xqed tagħmel il-lemina tiegħek sabiex il-karità tiegħek tkun fis-sigriet, u missieriek li jara fis-sigriet se jroddlek fil-pubbliku.

U meta titlob, mgħandekx tkun bħall-ipokriti, għax iħobbu jitolbu waqt li jkunu wieqfa fil-kongregazzjonijiet u fil-kantunieri tat-toroq, sabiex jidhru quddiem-nies. Tassew ngħidilkom li diġà rċevew il-ħlas tagħhom. Inti izda meta titlob, idħol fil-kamra ta ġewwa tiegħek, u wara li tgħalaq il-bieb tiegħek, itlob lil Missieriek li hu fis-sigriet, u Missieriek li jara fis-sigriet se jagħtik il-ħlas fil-beraħ.

Meta titolbu, tbaxxux bħall-ġentili, għax jaħsbu li permezz tal-kliem wisq tagħhom se jkunu mismugħa. Mgħandkomx għalhekk tkunu bħalhom, għax missierkom jaf xgħandkom bżonn qabel ma tistaqsuh. Hekk għalhekk itolbu intom: Missier tagħna li fis-smewwiet, jitqaddes ismek, Ejja r-renju tiegħek, ikun ir-rieda tiegħek, kif fis-sema, u fuq l-art. Il-ħobż tagħna ta kuljum agħtina llum. U halli lilna d-djun tagħna, kif ukoll aħna naħfru lid-debituri tagħna. U la ddaħħalna fit-tentazzjoni, izda eħlisna mill-ħażin. Għax tiegħek huwa s-saltna u l-qawwa u l-glorja għal dejjem, amen.

Jekk għax intom taħfru lill-nies id-dnubiet tagħhom, se jaħfer ukoll lilkom il-Missier tagħkom is-smewwi. Jekk iżda ma taħfrux lin-nies id-dnubiet tagħhom, lanqas il-Missier tagħkom se jaħfer id-dnubiet tagħkom.

Meta tisumu, la kunux bħall-ipokriti mwerwra, għax huma jhawdu l-uċuħ tagħhom sabiex jidhru lin-nies li qegħdin isumu. Tassew ngħidilkom li huma rċevew il-ħlas tagħhom. Inti iżda meta tkun qed tsum, dahren rasek u aħsel wiċċek sabiex ma tidhirx lin-nies waqt li qed tsum, iżda lill-missier tiegħek li fil-moħbi, u missierek li jara fil-moħbi se jrodd lilek fil-pubbliku.

Thażnux għalikom teżori fuq l-art, fejn il-kamla u s-sadaq jeqred, u fejn il-ħallelin jikkrsru u jisirqu Hażnu imma lilkom teżori fis-sema, fejn la mott u lanqas ikel jeqred, u fejn ħallelin ma jikkmux u lanqas jisirqu, Fejn ikun it-teżor tagħkom, hemm ikun ukoll il-qalb tagħkom.

Il-lampa tal-ġisem hija l-għajn; jekk għalhekk l-għajn tiegħek tkun ċara, kollu l-ġisem tiegħek se jkun mimli bid-dawl. Jekk imma l-għajn tiegħek tkun hażina, il-ġisem kollu tiegħek se jkun mudlam. Jekk għalhekk id-dawl li fih inti huwa dlam, id-dlam kemm ikun!

Ħadd ma jista jservi żewġ sinjuri, għax jew lil wieħed se jobgħod u lill-ieħor se jhobb, jew ma wieħed se jkun devot u lill-ieħor se jiddisprezza. Ma tistgħux iservu lil Alla u l-ġid.

Minħabba dan, ngħid lilkom: la tinkwetawx għar-ruħ tagħkom dwar x'se tieklu u x'se tixorbu, u lanqas għall-ġisem tagħkom dwar x'se tilbsu. Mhux ir-ruħ hija aktar mill-ikel u l-ġisem aktar mill-ħwejjeg? Harsu lejn l-għasafar tas-sema, għax ma jizirgħux u lanqas ma jaħsdu u lanqas ma jiġbru fil-maħžen, u l-missier tagħkom is-semawi jgħaddi lilhom. Mhux intom tiswa aktar minnhom? Min minnkom billi jinkwieta jista jżid kubit wieħed fuq l-età tiegħu? U dwar il-ħwejjeg, għaliex tinkwetaw? Ikkunsidraw il-ġilji tal-għalqa kif jikbru: ma jaħdmux u lanqas ma jispinnew, Niġi imma ngħidilkom li lanqas Suliman fil-glorja kollha tiegħu ma libes bħal wieħed minn dawn. Jekk iżda l-ħaxix tal-għalqa, li llum ikun hemm u għada jkun mitfugħ fil-forn, Alla hekk jilbes, mhux ħafna aktar intom, intom ta fidi żgħira? Għalhekk mgħandkomx tkunu anzjużi u tgħidu, X'se nieklu jew x'se nixorbu jew x'se nilbsu? Għax dawn kollha l-nazzjonijiet ifittxu, u l-missier tagħkom li hu fis-sema jaf li għandkom bżonn dawn kollha. Iżda fittxu l-ewwel is-Saltna ta Alla u l-ġustizzja tiegħu, u dawn kollha se jingħataw lilkom. Mgħandkomx tkunu anzjużi għall-għada, għax il-għada tkun anzjuża għal ruħha nnifisha; biżżejjed għall-jum il-ħażen tiegħu.

7

Mgħandkomx tiġġudikaw, sabiex ma tkunux miġġudikati. Fl-istess ġudizzju li bih tiġġudikaw se tiġu miġġudikati, u bl-istess kejl li bih tikejlu se jitkejjejl lilkom. Għaliex tara l-ispeck li fl-għajn ta ħuk, iżda t-travu li fl-għajn tiegħek ma tindunax bih?

Jew kif se tgħid lil ħuk, Halli nneħhi l-qsim minn għajnek, u ara t-travi fl-għajn tiegħek stess? Ipokrita, neħhi l-ewwel it-travu minn għajnek, u mbagħad tista tara bmod ċar biex tneħhi l-qsajja minn għajn ħuk.

Tagħtux il-qaddis lill-klieb u lanqas tarmaw il-perli tagħkom quddiem il-ħniezer, ħalli ma jdusux fuqhom bl-irgħajn tagħhom u mbagħad jduru u jqattgħukom.

Itolbu, u se jingħata lilkom; fittxu, u se tsibu; ħabbtu, u se jinfetaħ lilkom. Għax kulħadd li jitlob jirċievi, u min ifittex isib, u lil min iħabbat se jinfetaħlu. Jew min hu minnkom raġel li, jekk ibnu jitolbu ħobż, se jagħtih ġebli? U jekk jitlob ħut, mhux se jagħtih serp? Jekk għalhekk intom, minkejja li intom ħżiena, tafu kif tagħtu rigali tajbin lit-tfal tagħkom, kemm aktar il-Missier tagħkom li fis-smewwiet se jagħti affarijiet tajbin lil dawk li jitolbu lilu?

Kollox li tixtiequ li l-bnedmin jagħmlu lilkom, hekk aghmlu intom ukoll lilhom, għax dan huwa l-liġi u l-profeti.

Daħlu mill-bieb id-dejjaq, għax wiesgħa l-bieb u wiesgħa t-triq li twassal għall-qerda, u ħafna huma dawk li jidhlu minnha. Kemm hu dejjaq il-bieb u mwegġgħa t-triq li twassal għall-ħajja, u ffit huma dawk li jsibuha

Ħarsu attenzjoni mill-profeti foloz, li jiġu lejkom fi ħwejjeġ ta nagħaġ, iżda minn ġewwa huma djieb rapaci. Minn il-frott

tagħhom se tagħrfuom. Forsi jiġbru minn ix-xewk għeneb, jew minn ix-xewk tin? Hekk kull sigra tajba tagħmel frott tajjeb, iżda s-sigra maqruda tagħmel frott hażin. Sigra tajba ma tistax tagħmel frott hażin, u lanqas sigra mħassra ma tistax tagħmel frott tajjeb. Kull sigra li ma tagħmilx frott tajjeb tinqata u tintrema fin-nar. Għalhekk mill-frott tagħhom se tafuom.

Mhux kulhadd li jgħid lili Mulej, Mulej se jidhol fir-renju tas-smewwiet, imma dak li jagħmel ir-rieda tal-Missier tiegħi li hu fis-smewwiet. Hafna se jgħidu lili fdak il-jum, Mulej, Mulej, mhux fl-isem tiegħek aħna bassarna, u fl-isem tiegħek demoni ħriġna, u fl-isem tiegħek qawwiet hafna għamilna? U mbagħad se nkonfessa lilhom li qatt ma kont nafkom, itilqu minn hdejjja intom li taħdmu l-iniqwità.

Kull min jisma dawn il-kliem tiegħi u jagħmilhom, se nqabblu ma raġel għaqli li bena d-dar tiegħu fuq il-blat, U niżlet ix-xita u ġew ix-xmajjar u nefħu r-riħiet u laqgħu fuq id-dar dik, u ma waqgħetx, għax kienet mibnija fuq il-blata. U kull min jisma dawn il-kliem tiegħi u ma jagħmilhomx se jkun ixxabbaħ għal raġel iblah, li bena d-dar tiegħu fuq ir-ramel, U niżlet ix-xita u ġew ix-xmajjar u nefħu r-riħiet u laħqu d-dar dik, u waqgħet, u kienet il-waqgħa tagħha kbira.

U ġara meta Ġesù temm dawn il-kliem, il-folol kienu mistagħġbin bit-tagħlim tiegħu, Kien qed jgħallimhom bħal wieħed li għandu awtorità, u mhux bħall-iskribi.

8

Meta niżel mill-muntanja, segwew lilu folol ħafna. U ara lebbroz ġie sġud lilu u qal, Mulej, jekk trid, tista tnaddafni. U wara li medd l-id, Ġesù mess lilu u qal, Irrid, kun nadif. U minnufih il-ġdiem tiegħu tnaddaf. U jgħid lilu Ġesù, Ara li ma tgħid lil ħadd, iżda mur uri lilek innifsek lis-sacerdot u offri r-riġal li kmanda Mosè bħala xhieda lilhom.

Meta daħal fKapernaum, resaq lejha ċenturjun jitolbu u jgħidlu, Mulej, il-qaddej tiegħi huwa mitluq fid-dar paralizzat, qed jiġi ttormentat terribbilment. U jgħid lilu Ġesù, Jien ġej se nfejjaq lilu. U wieġeb iċ-ċenturjun u qal, Mulej, minie x kapaċi sabiex tidhol taht is-saqaf tiegħi, iżda biss għid kelma, u s-servjent tiegħi se jkun fejjaq. U għax jien raġel taht awtorità, li għandi suldati tahti, u ngħid lil dan, Mur, u jmur, u lil ieħor, Ejja, u jiġi, u lill-iskjav tiegħi, Aghmel dan, u jagħmel. Wara li sama, imma Ġesù staghgeb u qal lil dawki li jsegwu: Tassew ngħid lilkom, lanqas fi Izrael ma sibt fidi daqshekk kbira. Ngħid iżda lilkom li ħafna mill-lvant u mill-punent se jiġu u se jistilhu ma Abraham u Isaac u Jacob fis-Saltna tas-Smewwiet. Iżda l-ulied tar-renju se jkunu mitfugħin fid-dlam ta barra, hemm se jkun il-biki u t-tqarżim tas-snien. U qal Ġesù liċ-ċenturjun: Mur, u kif emmint, ha jkun magħmul lilek. U nfejjaq il-qaddej tiegħu fdik is-siegħa.

U meta ġie Ġesù fid-dar ta Pietru, ra lil sinjura tiegħu mimduda u tbat bid-deni. U mess l-id tagħha, u ħallieha d-deni, u qamgħet

u serviet lilu. Filgħaxija meta seħħet, gābulu ħafna possedjuti minn demons, u ħareġ l-ispirtu bkelma u ferih lil dawk kollha li kienu morda. Sabiex jitwettaq dak li tqal permezz tal-profeta Isaija meta qal: Hu stess ħa d-dgħufijiet tagħna u garr il-mard tagħna.

Meta ra Ġesù ħafna nies madwaru, ordna li jmorru lejn il-parti l-oħra. U kittieb wieħed resaq u qal lilu, Mgħallem, se nsegwik fejn ukoll tmur. U jgħidlu Ġesù: Il-lpup folol għandhom u l-għasafar tas-sema bnadi għandhom, iżda l-Iben tal-bniedem mgħandux fejn jpoġġi rasu. Ieħor mid-dixxipli tiegħu qallu: Mulej, ippermettili l-ewwel immur u nidfen lil missieri. Imma Ġesù qal lilu: Segwini, u ħalli l-mejtin jidfen il-mejtin tagħhom.

U wara li tela fil-vapur, segwew id-dixxipli tiegħu. U ara, terremot kbir seħħ fil-baħar, tant li l-vapur kien qed jiġi kopert mill-mewġ, iżda hu kien qed jorqod. U wara li resqu, id-dixxipli tiegħu qajmuh u qalulu: Mulej, salvana, qegħdin nieħdu! U jgħid lilhom: Għaliex intom biżgħana, intom ta fidi ftit? Imbagħad qam u kkeċċa lir-riħ u lil-baħar, u saret kalma kbira. L-irġiel iżda stednew u qalu: Xtip ta bniedem huwa dan, li anke r-riħ u l-baħar jobdu lilu?

U meta wasal lil hinn fl-art tal-Gergeżini, iltaqqgħu miegħu żewġ irġiel possedjuti mid-demonji li kienu heġgin mill-oqbra, perikolużi ħafna, tant li ħadd ma setax jgħaddi minn dik it-triq. U ara kienu jgħajtu u jgħidu: Xgħandna aħna u inti, Ġesù Bin Alla? Ġejt hawn qabel iż-żmien biex tittormentana? Kien hemm

il bogħod minnhom merħla ta ħafna ħanzrijiet qed tirgħa. Izda d-demoni kienu qed jhegġuh u jgħidulu: Jekk int tkeccina, ippermettilna nimxu gol-merħla tal-ħnieżer. U qal lilhom: Morru. Izda dawk li kienu ħargu marru ġewwa l-merħla tal-ħnieżer, u ara griet kollha l-merħla tal-ħnieżer l isfel mill-irdum ġewwa l-baħar u mietu fl-ilmijiet. Ir-ragħajja ħarbu, u wara li marru lejn il-belt irrapportaw kollox u dak tal-irġiel possedjuti mid-demonji. U ara l-belt kollha ħarget għal-laqgħa ma Ġesù, u meta raw lilu talbu sabiex jitlaq mill-konfini tagħhom.

9

U wara li daħal fvapur, qasam u ġie fil-belt tiegħu stess. U ara kienu qed iġibu lilu paralitiku fuq sodda midfun, u meta ra Ġesù l-fidi tagħhom qal lill-paralitiku: Hu kuraġġ, ibni, huma maħfura lilek id-dnubiet tiegħek. U ara xi wħud mill-iskribani qalu fqalbhom: Dan iġaddaf. U wara li ra Ġesù l-ħsibijiet tagħhom, qal: Għaliex intom taħsbu ħażin fil-qlub tagħkom? Xinhu għax huwa aktar faċli li tgħid id-dnubiet tiegħek huma maħfura, jew li tgħid qum u mxi? Sabiex izda intom tkunu tafu li l-Iben tal-bniedem għandu awtorità fuq l-art li jaħfer dnubiet, imbagħad jgħid lill-paralitiku: Qum, hu s-sodda tiegħek u mur ġo d-dar tiegħek. U wara li qam, mar lejn id-dar tiegħu. Wara li raw, il-folol marvelja u glorifikaw lil Alla li ta awtorità bħal din lill-bnedmin.

U waqt li kien jgħaddi minn hemm, Ġesù ra raġel bilqiegħda fuq

il-bank tal-ħlas tat-taxxi, imsejjaħ Mattew, u qallu, Segwini. U gam u segwieh. U ġara li meta kien qiegħed mistrieħ fid-dar, u ara ħafna ġbara tal-imġhax u midinbin ġew u qagħdu flimkien ma Ġesù u mad-dixxipli tiegħu. U wara li raw, il-Fariżej qalu lid-dixxipli tiegħu: Għaliex l-imġhallem tagħkom jiekol ma l-pubblikani u l-midinbin? Imma Ġesù, wara li sama, qal lilhom: Il-qawwija mġhandhomx bżonn ta tabib, imma dawk li għandhom ħazin. Morru iżda tgħallmu xinhi l-ħniena rrid u mhux sacrificju. Għax ma ġejtx insejjaħ il-ġusti, iżda l-midinbin għat-tawba.

Imbagħad resqu lejħ id-dixxipli ta Ġwanni u qalulu: Għaliex aħna u l-Fariżej insum ħafna, iżda d-dixxipli tiegħek ma jsumux? U qal lilhom Ġesù: Mhux jistgħu l-ulied tal-kamra tan-nuptial jibku kemm żmien li l-għarus huwa magħhom? Iżda se jiġu jiem meta l-għarus jitneħħa minn magħhom, u mbagħad se jismu. Hadd iżda ma jpoġġi biċċa drapp mhux imqabbad fuq ilbies antik, għax tieħu l-mimlija tiegħu mill-ilbies, u jsir qsim aġħar. Lanqas ma jitfġu inbid ġdid fi qliegħ tal-ġilda antiki, jekk le, jinqasmu l-qliegħ tal-ġilda, u l-inbid jitferra u l-qliegħ tal-ġilda jintilfu, iżda inbid ġdid jitfġuh fi qliegħ tal-ġilda ġodda, u t-tnejn jiġu ppreservati.

Waqt li hu kien qed j itkellmu dawn il-affarijiet lilhom, ara, ħakem wieħed approċċja u adora lilu u qal: Il-binti issa kemm mietet, iżda ejja poġġi idek fuqha u se tgħix. U wara li qam, Ġesù segwieh u d-dixxipli tiegħu. U ara mara li kienet tbat minn fsada ta tnax-il sena, resqet minn wara u messet il-ġifen tal-libsa

tiegħu. Qalet għax fi ruhha: Jekk biss nimmes il-ħwejjeg tiegħu, inkun salvata. Imma Ġesù dar u ra lilha u qal: Hu kuragg, binti, il-fidi tiegħek salvatek. U l-mara kienet salvata minn dik is-siegħa. U meta gie Ġesù fid-dar tal-mexxej u ra l-plejer tal-flawtijiet u l-folla storbjuża, qalilhom, Irtiraw, għax it-tifla ma mietitx, imma rieqda. U kienu jidhku bih. Meta madankollu tkecça l-folla, daħal u qabad idha, u qamgħet it-tifla. U ħarġet ir-rumur din fl-art kollha dik.

U meta Ġesù kien għaddej minn hemm, żewġ irġiel għomja segwewh u kienu jgħajtu u jgħidu: Ħenn fuqna, Bin David! Wara li wasal fid-dar, ersqu lejh l-għomja, u Ġesù qalilhom: Temmnu li nista nagħmel dan? Qalulu: Iva, Mulej. Imbagħad mess l-għajnejn tagħhom u qal: Skont il-fidi tagħkom, jigi magħmul lilkom. U nfethu għajnejhom, u Ġesù twiddibhom bmod qawwi u qalilhom: Araw li ħadd ma jkun jaf. Izda wara li ħarġu, xterdu l-aħbar dwaru fl-art kollha dik.

Waqt li kienu qed joħorġu, ara, ġabulu raġel imsikket posedut mid-demoni. U meta gie mkecçi d-demon, tkellem il-mewt, u l-folol stħajru jgħidu li qatt ma deher hekk fil-Israël. Izda l-Farisei kienu qed jgħidu, Fil-kap tad-demonji jitfa barra d-demonji.

U Ġesù dawar l-ibliet kollha u l-irħula jgħallem fil-kongregazzjonijiet tagħhom u jxandar l-aħbar it-tajba tas-Saltna u jservi kull marda u kull dgħufija fil-poplu.

Wara li ra l-folol, kellu ħniena dwarhom, għax kienu mdejqa u

mitfughin bħal nagħaġ mingħajr ragħaj. Imbagħad jgħid lid-dixxipli tiegħu: Il-ħsad tassew kbir, iżda l-ħaddiema ftit. Itolbu għalhekk lis-Sid tal-ħsad sabiex jibgħat ħaddiema fil-ħsad tiegħu.

10

U wara li sejjah it-tnax-il dixxiplu tiegħu, ta lilhom awtorità fuq spirti mniġġsa sabiex ikeċċuhom u jfejqu kull marda u kull malattija. Tal-tnax-il appostlu l-ismijiet huma dawn: l-ewwel Simon imsejjaħ Pietru u Andrija ħuh, Ġakbu ta Żebedew u Ġwanni ħuh, Filippu u Bartilmew, Tumas u Mattew il-pubblikan, Ġakbu ta Alfew u Lebbu msejjaħ Taddew, Simon il-Kananit u Ġuda l-Iskarjot, li kkonsejna lilu.

Dawn it-tnax bagħathom Ġesù wara li ordnalhom u qalilhom: Fit-triq tan-nazzjonijiet la tmorux, u fbelt tas-Samaritani la tidħlux, Morru iżda aktar lejn in-nagħaġ mitlufa ta dar Izrael. Waqt li tmur iżda ipproklamaw u għidu li resqet is-saltna tas-smewwiet. Fejqu l-morda, naddfu l-lebbużi, qajmu l-mejtin, keċċu d-dimonji, bxejn irċevejtu, bxejn agħtu. Takkwistawx deheb, lanqas fidda u lanqas bronż fiż-żunnari tagħkom, La borża għat-triq lanqas żewġ toqob, lanqas sandli, lanqas virga, għax denju huwa l-ħaddiem tal-ikel tiegħu. Fkull belt jew raħal li tidħlu fih, investigaw min fiha jixraq, u hemm ibqgħu sakemm toħorġu. Daħlin iżda fid-dar, sellmulha waqt li tgħidu: Sliem lil din id-dar. U jekk tabilhaqq tkun id-dar denja, ejja tiġi l-paċi tagħkom fuqha; jekk imma ma tkunx denja, il-paċi tagħkom

terġa lura lejkom. U min jekk ma jirċevix lilkom u lanqas jismax il-kliem tagħkom, meta toħorgu barra mid-dar jew mill-belt dik, hottu t-trab ta fuq riġlejkom. Tassew ngħidilkom, iktar sopportabbli se tkun għall-art ta Sodoma u Gomorra fil-jum tal-gudizzju milli għal dik il-belt.

Ara, jien qed nibgħatkom bħal nagħaġ fnofs id-djeb, għalhekk kunu għoqla bħas-sriep u innocenti bħall-ħamiem. Harsu attenzjoni iżda mill-bnedmin, għax se jagħtukom fil-kunsilli, u fil-kongregazzjonijiet tagħhom se jflagellawkom. U fuq mexxejja u slaten se tkunu mgieba minħabba fija bħala xhieda lilhom u lin-nazzjonijiet. Meta madankollu jagħtuk, tagħmlux tħassib dwar kif jew x'se tgħid, għax se jingħatalek fdik is-sieġha stess xgħandek tgħid. Għax mhux intom li tkellmu, iżda l-Ispirtu tal-missier tagħkom li jitkellem fikom. Se jagħti hu lil hu għall-mewt u missier lil ibnu, u se jqumu t-tfal kontra l-ġenituri u se jqatluhom. U se tkunu mibgħuda minn kulħadd minħabba l-isem tiegħi, iżda dak li jkun sabar sal-aħħar, dan se jkun salvat. Meta jippersegwitawkom fdin il-belt, aħorbu lejn l-oħra, għax tassew ngħidilkom, mhux seitlestu l-bliet ta Izrael sakemm jiġi l-Iben tal-bniedem. Ma hux id-dixxiplu akbar mill-imgħallem, u lanqas il-qaddej akbar mis-sid tiegħu. Biżżejjed għad-dixxiplu li jsir bħall-imgħallem tiegħu, u lill-qaddej bħas-sid tiegħu. Jekk lill-sid tad-dar sejhulu Beelzebub, kemm aktar lill-membri tad-dar tiegħu? Għalhekk tibzghux lilhom, għax xejn mhemm mgħotti li mhux se jinkixef, u moħbi li mhux se jsir magħruf. Dak li ngħid lilkom fid-dlam, għiduh fid-dawl, u dak li tisimgħu fil-widna, ixandruh fuq is-soqfa. U ma tibzghux minn dawk li

joqtlu l-ġisem, iżda li mhumiex kapaċi joqtlu r-ruħ, iżda ibżgħu aktar minn dak li hu kapaċi jeqred kemm ir-ruħ kif ukoll il-ġisem fi ġeħennem. Mhux żewġ għasafar jinbiegħu bassarion? U wieħed minnhom mhux se jaqa fuq l-art mingħajr il-missier tagħkom. Iżda anke x-xagħar ta raskompkollu huwa mgħodud. Mhux għalhekk tibżgħu, intom tiswa aktar minn ħafna għasafir.

Kull wieħed għalhekk li jikkonferma fija quddiem il-bnedmin, se nikkonferma fih ukoll jien quddiem Missieri li fis-smewwiet, Min iċaħħad lili quddiem il-bnedmin, se niċħdu jien ukoll quddiem Missieri li fis-smewwiet.

Taħsbux li jiena ġejt biex ingib il-paċi fuq l-art; ma ġejtx biex ingib il-paċi, imma x-xabla. Għax jiena ġejt biex naqsam raġel kontra missieru u bint kontra ommha u nora kontra sinjurha, U l-għedewwa tal-bniedem huma d-domestiċi tiegħu.

Min iħobb lil missieru jew lil ommu aktar minni mhuwiex denju tiegħi, u min iħobb lil ibnu jew lil bintu aktar minni mhuwiex denju tiegħi, U min ma jieħux is-salib tiegħu u jsegwi warajja, mhux huwa denju tiegħi. Dak li jsib ir-ruħ tiegħu se jitlifha, u dak li jitlef ir-ruħ tiegħu minħabba fija se jsibha.

Ir-riċeviment tagħkom lili jirċievi, u r-riċeviment tiegħi jirċievi lil dak li baġhatni. Dak li jirċievi profeta fisem profeta se jieħu rikompenza ta profeta, u dak li jirċievi bniedem ġust fisem bniedem ġust se jieħu rikompenza ta bniedem ġust. U min jekk jagħti jixrob lil wieħed minn dawn iż-żgħar tazza ilma kiesaħ

biss fl-isem ta dixxiplu, tassew ngħidilkom, ma jtlifx il-premju tiegħu.

11

U ġara li meta Ġesù temm jgħallem lit-tnax-il dixxiplu tiegħu, telaq minn hemm biex jgħallem u jxandar fil-bliet tagħhom.

Izda Ġwanni, wara li sama fil-ħabs dwar ix-xogħlijiet tal-Kristu, baġhat tnejn mid-dixxipli tiegħu Qal lilu: Int il-wiehed li ġej, jew għandna nistennew lil ieħor? U wieġeb Ġesù u qal lilhom, Morru u rrapportaw lil Ġwanni dak li qed tisimġhu u taraw. L-għomja jergġhu jaraw u ż-żoppi jimxu, il-lebbużi jitnaddfu u t-trux jisimġhu, il-mejtin iqumu u l-foqra jiġu mbassra l-aħbar it-tajba. U mbierrek huwa min jekk ma jiskandalizzax fija.

Ta dawn iżda waqt li kienu mexjin, beda Ġesù jgħid lill-folol dwar Ġwanni: Xhriġtu fil-deżert biex taraw? Qasba mithawda mir-riħ? Imma xi hriġtu taraw? Bniedem milbus bi lbies artab? Ara, dawk li jilbsu l-artab huma fid-djar tas-slaten. Imma xiex hriġtu taraw? Profeta? Iva, ngħidilkom, u aktar minn profeta. Dan huwa dak li dwaru huwa miktub: Ara, jiena nibgħat il-messaġġier tiegħi qabel wiċċek, li se jipprepara t-triq tiegħek quddiemek.

Tassew ngħid lilkom, ma tqajjimx fost il-mwielda tan-nisa wiehed akbar minn Ġwanni l-Battista, iżda l-iżgħar fis-Saltna

tas-Smewwiet huwa akbar minnu. Izda mill-jiem ta Ġwanni l-Battista sa issa, is-Saltna tas-Smewwiet qed tittieħed bil-forza, u nies vjolenti qed jieħdu tagħha. Ġhax il-profeti kollha u l-liġi profetizzaw sa Ġwanni. U jekk trid tirċievu, huwa huwa Elija li kien se jiġi. Dak li għandu widnejn biex jisma, ħallu jisma.

Lil xiex imma nqabbel din il-ġenerazzjoni? Hija simili għal tfal bilqiegħda fis-swieq, li jsejħu lill-šhab tagħhom u jgħidu, Daqaqna l-flawtija għalikom, u ma rqastux; kantajna dirġa għalikom, u ma nħazzintux. Ġie għax Ġwanni lanqas kiel u lanqas xorob, u jgħidu: Demonu għandu. Ġie l-Iben tal-bniedem jiekol u jixrob, u jgħidu, Ara bniedem giedu u xarrab tal-inbid, ħabib tal-pubblikani u tal-midinbin. U ġiet iġġustifikata l-għeġel minn uliedha.

Imbagħad beda jirrimprovjera l-bliet li fihom saru l-aktar mirakli tiegħu, għaliex ma nidmux. Woe lilek, Korazin, woe lilek, Betsajda, għax jekk fi Tiru u Sidon saru l-mirakli li saru fikom, žmien ilu kienu bil-mkejjen u r-rmied bilqiegħda indimu. Izda ngħid lilkom, Tiru u Sidon se jkun aktar sopportabbli fil-jum tal-ġudizzju minn lilkom. U inti Kapernaum, li ġejt esaltata sal-lejl tas-sema, sal-infern se tinżel, għax jekk fSodoma saru l-mirakli li saru fik, kienu jibqgħu sal-lum. Izda ngħid lilkom li l-art ta Sodoma se tkun aktar sopportabbli fil-jum tal-ġudizzju minn lilek.

Fdak iż-żmien wieġeb Ġesù u qal: Nirringrazzjak, Missier, Sid tas-sema u tal-art, għax ħbejt dawn il-ħwejjeġ mill-għorrief u

mill-intelliġenti, u żvelajtom lit-tfal żgħar, Iva, Missier, għax hekk kien il-pjaċir tiegħek. Kollox ġie mogħti lili mill-missier tiegħi, u ħadd ma jaf lill-iben ħlief il-missier, u lanqas lill-missier ħadd ma jaf ħlief il-iben u lil min jixtieq il-iben jikxef. Ejjew lejja il-koll li qed titħabtu u li qed tbatu taħt il-piż, u jien nagħtikom il-mistrieħ. Ħudu l-ħakma tiegħi fuqkom u tghallmu minni, għax ġentili jien u umli fil-qalb, u insibu mistrieħ għall-erwieħ tagħkom. Għax il-ġugu tiegħi huwa tajjeb u l-piż tiegħi huwa ħafif.

12

Fdak iż-żmien mar Ġesù fis-Sibt permezz tal-ġhelieqi tal-qamħ, u d-dixxipli tiegħu kellhom il-ġuħ, u bdew jaqilgħu l-qamħ u jieklu. Il-Farisei iżda, wara li raw, qalu lilu: Ara, id-dixxipli tiegħek jagħmlu dak li mhux permess li jagħmel fis-Sibt. Imma hu qal lilhom, Ma qrajtux xgħamel David meta kien bil-ġuħ hu u dawk li kienu miegħu? Kif daħal fid-dar ta Alla u kiel il-ħobż tal-prezentazzjoni, li ma kienx possibbli għalih jiekol u lanqas għal dawk li kienu miegħu, jekk mhux biss għall-qassisin? Jew ma qrajtux fil-liġi li fis-Sibt il-qassisin fit-tempju jipprofanaw is-Sibt, u huma bla ħtija? Ngħid lilkom li hawn hemm xi ħaġa akbar mit-tempju. Jekk iżda kont taftu xinhu ħniena rrid u mhux saġrificċju, ma kontux ikkundannaw lill-innoċenti. Għax is-sid huwa l-iben tal-bniedem u tas-sibt.

U wara li telaq minn hemm, ġie fil-kongregazzjoni tagħhom. U

ara, raġel kien hemm li kellu l-id xotta, u staqsewh u qalulu: Huwa permess li wieħed ifejjaq fis-Sibt? sabiex ikunu jistgħu jakkużawh. Izda qal lilhom: Min minnkomm ikun raġel li jkollu nagħġa waħda, u jekk din taqa fhofra fis-Sibt, mhux se jaqbadha u jqajjimha? Kemm allura jiddiferixxi bniedem minn nagħġa? Għalhekk huwa permess fis-Sibt li jagħmel tajjeb. Imbagħad jgħid lir-raġel, Imtedd idek, u mteddha, u giet restawrata b'saħħitha bħall-oħra. Izda l-Fariżej, wara li ħarġu, ħadu kunsill kontra tiegħu sabiex jeqirduh. Izda Ġesù, wara li kien jaf, irtirat minn hemm, u folol kbar segwewh, u fejjaqhom ilkoll. u rripreda lilhom sabiex ma jagħmlux lilu ċar sabiex jissodisfa dak li ntqal permezz tal-profeta Isaija li qal, Ara l-qaddej tiegħi li għażilt, il-maħbub tiegħi li fih ir-ruħ tiegħi kienet kuntenta. Se npoġġi l-ispirtu tiegħi fuqu, u ġudizzju lill-nazzjonijiet se jipproklamar. Ma jitgħarekx u lanqas jgħajjat, u lanqas ħadd ma jisma leħnu fit-toroq. Qasba mkissra mhux se jikser, u linen jifjajar mhux se jifji, sakemm ikeċċi l-ġudizzju għall-vittorja. u fl-isem tiegħu n-nazzjonijiet se jittamaw

Imbagħad ġie miġjub lilu wieħed possedjut mid-demoni, għama u abjad, u fejjgħu, sabiex l-għama u l-abjad seta jitkellem u jara. U l-folol kollha kienu mistagħġba u kienu qegħdin jgħidu: Mhux dan huwa l-Kristu, bin Dawid? Il-Fariżej però, wara li semgħu, qalu: Dan ma jkeċċix id-dimonji ħlief permezz ta Beelżebul, il-mexxej tad-dimonji. Imma Ġesù, billi kien jaf il-ħsibijiet tagħhom, qalilhom: Kull saltna maqsuma kontra ruħha tinħareb, u kull belt jew dar maqsuma kontra ruħha ma tistax tiegaf. U jekk is-Satana jifja 'l barra lil Satana, huwa nqasam

kontra lilu nnifsu, kif allura se jieqaf ir-renju tiegħu? U jekk jien f'Beelzebul inkeċċi d-demonji, l-ulied tagħkom fmin se jkeċċu? Minħabba dan huma se jkunu l-imħallfin tagħkom. Jekk iżda jien fl-Ispirtu ta Alla nkeċċi d-dimonji, allura waslet fuqkom is-Saltna ta Alla. Jew kif jista xi hadd jidhol fid-dar tal-qawwi u jaqbad il-bastimenti tiegħu, jekk mhux l-ewwel jorbot lill-qawwi? U mbagħad se jisraq id-dar tiegħu. Dak li mhux miegħi huwa kontra tiegħi, u dak li ma jigborx miegħi jferrex.

Minħabba dan ngħid lilkom, kull dnuw u kufri se jkun maħfur lill-bnedmin, iżda l-kufri tal-Ispirtu mhux se jkun maħfur lill-bnedmin. U min jekk jgħid kelma kontra l-Iben tal-bniedem, se jkun maħfur lilu, iżda min jgħid kontra l-Ispirtu l-Qaddis, mhux se jkun maħfur lilu, la fdan iż-żmien u lanqas fdak li ġej.

Jew aghmlu s-sigra tajba u l-frott tagħha tajjeb, jew aghmlu s-sigra mhassra u l-frott tagħha mhassar, ghax is-sigra tingharaf mill-frott tagħha. Frott tal-iserpenti, kif intom kapaċi tgħidu hwejjeġ tajbin, u intom hżiena? Ghax mill-abbundanza tal-qalb il-halq jitkellem. Il-bniedem it-tajjeb minn tat-teżor it-tajjeb johrog affarijiet tajbin, u l-bniedem il-hazin minn tat-teżor il-hazin johrog affarijiet hżiena. Imma ngħidilkom li kull kelma bla hsara li jitkellmu l-irgiel, se jagħtu kont dwarha fjum il-gudizzju. Ghax mill-kliem tiegħek int se tiġi ggustifikat, u mill-kliem tiegħek int se tiġi kkundannat.

Imbagħad wiegħbu xi wħud mill-iskribani u l-Fariżej u qalu: Mgħallem, irridu naraw sinjal minnek. Imma hu wiegħeb u

qalilhom: Ġenerazzjoni ħażina u adultera tfittex sinjal, u l-ebda sinjal mhux se jingħata lilha ħlief is-sinjal ta' Ġona l-profeta. Bħal ma sar Ġona l-profeta fiż-żaqq tal-ħut il-kbir għal tliet ijiem u tliet iljieli, hekk se jkun ukoll Bin il-Bniedem fil-qalb tal-art għal tliet ijiem u tliet iljieli. L-irġiel Niniviti se jqumu fil-ġudizzju ma din il-ġenerazzjoni u se jikkondannawha, għax huma indimu għall-proklamazzjoni ta' Ġona, u ara, aktar minn Ġona hemm hawn. Ir-reġina tan-nofsinar se tqum fil-ġudizzju ma din il-ġenerazzjoni u tikkundannaha, għax giet mill-aħħar tad-dinja biex tisma l-għeql ta' Solomon, u ara, aktar minn Solomon hawn.

Meta l-ispirtu mhux nadif joħroġ mill-bniedem, jgħaddi minn postijiet mingħajr ilma fittex mistrieħ, iżda ma jsibx. Imbagħad jgħid, Lura lejn id-dar tiegħi se nirritorna minn fejn ħriġt, u meta jiġi jsibha vojta, imkennsa u mzejna. Imbagħad imur u jieħu miegħu seba spirti oħra aktar ħżiena minnu, u daħlu joqgħod hemm, u l-aħħar ta' dak il-bniedem isir aġħar mill-ewwel. Hekk ikun ukoll għal din il-ġenerazzjoni ħażina.

Waqt li kien għadu qed jitkellem mal folol, ara l-omm u l-ħuti tiegħu kienu qegħdin barra, ifittxu li jkellmuh. Qal iżda xi hadd lilu: Ara, ommok u ħutek qegħdin barra u qed ifittxuk biex jarawk. Iżda hu wieġeb u qal lil dak li kien qed jgħid lilu: Min hi ommi u min huma ħuti? U wettaq idu fuq id-dixxipli tiegħu u qal, Ara l-omm tiegħi u l-aħwa tiegħi, Min jagħmel ir-rieda ta' missieri li fis-smewwiet, hu nnifsu huwa ħija, oħti u ommi.

13

Fdak il-jum, Ġesù ħareġ mid-dar u qagħad ħdejn il-baħar. U ngabru lejħ folol ħafna, hekk li hu daħal fdgħajsa u qagħad, u l-folla kollha kienet wieqfa fuq ix-xatt. U kellem lilhom ħafna fparabboli u qal: Ara, ħareġ iż-żerriegħa biex iżżara. U waqt li kien qed jżerra hu, xi wħud waqa ħdejn it-triq, u ġew l-għasafar u belgħuhom. Imma oħrajn waqgħu fuq il-postijiet bl-irkejjen, fejn ma kienx hemm ħafna art, u minnufih nibtu minħabba li ma kellhomx fond ta art, Izda meta tela x-xemx kien maħruq, u minħabba li ma kellux għerq inxoffa. Oħrajn izda waqgħu fuq ix-xewk, u telgħu x-xewk u ħenquhom. Imma oħrajn waqgħu fuq l-art it-tajba u taw frott, wieħed mitt, wieħed sittin, u wieħed tletin. Dak li għandu widnejn biex jisma, ħallu jisma.

U wara li resqu lejħ, id-dixxipli qalu lilu: Għaliex fparabboli titkellem lilhom? Imma hu wieġeb u qalilhom: Lilkom ingħata li tkunu tafu l-misteri tas-Saltna tas-smewwiet, imma lil dawk ma ngħatax. Għax min għandu, se jingħata lilu u se jkollu abbondanza, izda min mgħandux, anke dak li għandu se jitneħħa minnu. Minħabba dan nitkellimhom bil-parabboli, sabiex meta jaraw ma jarawx, u meta jisimgħu ma jisimgħux u lanqas jifhmu. Ħalli ma jirritornawx, u mbagħad se timentela lilhom il-profezija ta Isaija li tgħid: Bis-smiġħ intom tisimgħu izda mhux se tifhmu, u waqt li qed taraw intom se taraw izda mhux se taraw. Sar maħxun għax il-qalb tal-poplu dan, u bl-widnejn tqal semgħu, u l-għajnejn tagħhom għalqu biex qatt ma

jaraw bl-għajnejn u bl-widnejn jisimġhu u bil-qalb jifhmu u jduru lura, u nfejjaq lilhom.

Iżda mbierka l-għajnejn tagħkom, għax jaraw, u l-widnejn tagħkom, għax jisimġhu. Tabilhaqq ngħidilkom li hafna profeti u nies ġusti xtaqu jaraw dak li qed taraw intom, iżda ma rawx, u jisimġhu dak li qed tisimġhu intom, iżda ma smagħux.

Intom għalhekk isimġhu l-parabola ta dak li żara. Kull wieħed li jisma l-kelma tar-renju u ma jifhimx, jiġi l-ħażin u jieħu dak li kien miżrugħ fil-qalb tiegħu. Dan huwa dak li kien miżrugħ ħdejn it-triq. Dak li nżera fuq il-postijiet bl-irkejjen, dan huwa dak li jisma l-kelma u minnufih jirċeviha bferħ u jieħudha. Mgħandux għerq fih innifsu, iżda huwa temporanju, u meta sseħħ afflizzjoni jew persekuzzjoni minħabba l-kelma, immedjatament jitbattal. Dak li nżera fix-xewk, dan huwa dak li jisma l-kelma, u t-tħassib ta din iż-żmien u l-qarrieqa tal-ġid jogħnoq il-kelma, u jsir bla frott. Iżda dak li nżera fuq l-art it-tajba, dan huwa dak li jisma l-kelma u jifhimha, li tassew iġorr frott u jagħmel wieħed mija, ieħor sittin, u ieħor tletin.

Parabola oħra qiegħed quddiemhom u qal: Is-Saltna tas-Smewwiet kienet simili għal raġel li żara żerriegħa tajba fl-għalqa tiegħu, Filwaqt li kienu jorqdu n-nies, ġie l-għadu tiegħu u żara ħaxix ħażin fin-nofs tal-qamħ u telaq. Meta nibtet il-ħaxix u għamel frott, mbagħad dehru wkoll il-ħaxix ħażin. Wara li resqu, l-ilsiera tas-sid tad-dar qalulu: Sid, mhux żerriegħa tajba żrajt fl-għalqa tiegħek? Minn fejn mela għandha l-ħaxix ħażin?

Imma hu qal lilhom, Bniedem għadu dan għamel. U l-ilsiera qalu lilu, Trid għalhekk li mmorru u niġbru huma? Imma hu qal: Le, ħa ma meta tiġbru l-ħaxix ħazin taqilgħu flimkien miegħu l-qamħ. Ħallu jikbru flimkien it-tnejn sa l-ħsad, u fiż-żmien tal-ħsad ngħid lill-ħassada: Iġbru l-ewwel il-ħxejjex u orbtu huma fi faxex biex tinħarqu, iżda l-qamħ iġbruh fil-maħzen tiegħi.

Parabbola oħra qiegħed quddiemhom u qal, is-Saltna tas-Smewwiet hija simili għal ħabba tal-mustarda, li raġel ħa u żara fl-għalqa tiegħu, Li huwa ż-żgħar tabilhaqq minn kollha ż-żrieragħ, imma meta jikber, isir l-akbar mill-ħxejjex kollha u jsir siġra, sabiex jiġu l-għasafar tas-sema u jgħammru fil-fergħat tiegħu.

Parabbola oħra tkellem magħhom: Is-Saltna tas-Smewwiet hija simili għal ħmira, li mara ħaditha u ħbiet fi tliet misuri ta dqiq, sakemm inħamar kollu.

Dawn l-affarijiet kollha tkellem il-Ġesù fi paraboli lill-folol, u mingħajr parabola xejn ma kien jitkellem magħhom. Sabiex jitwettaq dak li tqal mill-profeta li kien qal, Niftaħ ħalqi bil-paraboli, nintefaħ hwejjeg moħbija minn meta nħoloq id-dinja.

Imbagħad ħalla l-folol u daħal fid-dar tiegħu. U d-dixxipli tiegħu ġew għandu u qalulu, Spjegalilna l-parabbola tal-ħaxix ħazin tal-għalqa. Imma hu wieġeb u qal lilhom: Dak li jiżra ż-żerriegħa t-tajba huwa l-Iben tal-bniedem, L-għalqa huwa d-dinja, iż-żerriegħa t-tajba huma l-ulied tas-saltna, u l-ħaxix ħazin huma l-

ulied tal-ħażin, Il-għadu li żara lilhom huwa d-diavlu, il-ħsad huwa t-tmiem tal-età, u l-ħassada huma messagġieri. Bħalma għalhekk jingabru l-ħaxix ħażin u jinħarqu bin-nar, hekk se jkun fit-tmiem ta din l-età. Se jibgħat il-Iben tal-bniedem il-messagġieri tiegħu, u se jiġbru mis-saltna tiegħu l-impedimenti kollha u dawk li jagħmlu l-illegalità. U se jitfgħuhom fil-forn tan-nar, hemm se jkun il-biki u l-grizz tas-snien. Mbagħad il-ġusti se jidhru bħax-xemx fis-saltna tal-Missier tagħhom. Min għandu widnejn biex jisma, jisma.

Mill-ġdid, is-Saltna tas-Sema hi simili għal teżor moħbi fgħalqa, li meta raġel sab, ħbieh, u mill-ferħ tiegħu mur u biegh dak kollu li kellu u xtara dik l-għalqa.

Mill-ġdid, is-Saltna tas-Sema hi simili għal raġel negozjant li jfittex perli sbieħ, li wara li sab perla waħda prezzjuża, mar u biegh dak kollu li kellu u xtaraha

Mill-ġdid, is-Saltna tas-Sema hi simili għal xibka li ġiet mitfugħa fil-baħar u li ġabret flimkien minn kull razza. Li meta kien mimli, telgħuh fuq ix-xatt u bilqiegħda ġabru t-tajjeb fi važi, iżda l-ħażin tafuh il barra. Hekk se jkun fit-tmiem tal-età. Se joħroġu l-messagġieri u se jiseparaw il-ħżiena minn nofs il-ġusti, U se jitfgħuhom fil-forn tan-nar, hemm se jkun il-biki u l-grizz tas-snien. Ġesù jgħidilhom: Fhimtu dawn il-ħwejjeg kollha? Huma jgħidulu: Iva, Mulej. Imma hu qal lilhom: Minħabba dan, kull skribba li ġie mħarreġ fir-renju tas-smewwiet hu bħal raġel sid tad-dar, li joħroġ mit-teżor tiegħu affarijiet godda u antiki.

U gara li meta temm Ġesù dawn il-parabboli, telaq minn hemm. U wara li wasal fart twelidu, kien qed jgħallem lilhom fil-kongregazzjoni tagħhom, tant li huma stagħġbu u qalu, Minn fejn gie lil dan dan l-għerf u dawn il-poteri? Mhux dan huwa l-iben tal-karpentar? Mhux l-omm tiegħu msejħa Marjam u l-aħwa tiegħu Ġakbu u Ġużi u Xmun u Ġuda? U l-aħwa tiegħu mhux kollha magħna huma? Minn fejn mela dan dawn kollha? U kienu skandalizzati fih. Izda Ġesù qal lilhom: Mhux hemm profeta bla unur ħlief fil-pajjiż tiegħu u fid-dar tiegħu. U ma għamilx hemm ħafna mirakli minħabba n-nuqqas ta fidi tagħhom.

14

Fdak iż-żmien sema Erodi t-tetrarku dwar Ġesù U qal lill-qaddejja tiegħu, Dan huwa Ġwanni l-Battista, huwa kien imqajjem mill-mejtin, u minħabba dan il-poteri jaħdmu fih. Għax Erodi ħa lil Ġwanni, rabtu u poġġieh fil-ħabs minħabba Erodijada, il-mara ta Filippu ħuh. Għax Ġwanni kien qal lilu, Mhux permess lilek li jkollok lilha. U rrid joqtlu, biża mill-folla, għax kellhom lilu bħala profeta. Fl-għeluq tal-għid tal-twelid ta Erodi, danzat il-bint ta Erodijada fin-nofs u pjaċiet lil Erodi. Għalhekk bġurament wiegħed lilha li jagħtiha dak kollu li kienet se titlob. Hija, wara li giet imħegġa minn ommha, tgħid: Agħtini hawn fuq platt ir-ras ta Ġwanni l-Battista. U kien imdejjaq is-sultan, izda minħabba l-guramenti u l-mistednin ordna li tingħata. U wara li baġhat, qatel bqatgħa tar-ras lil Ġwanni fil-

ħabs. U ġiet miġjuba r-ras tiegħu fuq platt u nġhatat lit-tifla, u ġabitha lill-omm tagħha. U wara li resqu, id-dixxipli tiegħu ħadu l-ġisem u difnuh, u wara li ġew irrapportaw lil Ġesù.

Wara li sema dan, Ġesù rtira minn hemm bdgħajsa lejn post deżert waħdu, u meta semgħu l-folol segwewh bil-mixi mill-ibliet. U meta ħareġ, Ġesù ra folla kbira, u kien imħasseb għalihom u fejjaq il-morda tagħhom. Filgħaxija meta sehħet, resqu lejh id-dixxipli tiegħu u qalulu: Dan il-post huwa deżert u l-ħin diġà għadda. Ibgħat lill-folol biex imorru fil-irħula u jixtru ikel għalihom infushom. Izda Ġesù qal lilhom, Mgħandhomx bżonn jitolqu, agħtuhom intom xi jieklu. Izda huma qalulu, Mgħandniex hawn ħlief ħames ħobżiet u żewġ ħut. Imma hu qal, Ġibuhomli hawn. U wara li ordna lil il-folol biex jistendew fuq il-ħxejjex, ħa l-ħames ħobżiet u ż-żewġ ħutiet, ħares il fuq lejn is-sema u bierek, u wara li kisser ta lil id-dixxipli l-ħobżiet, u d-dixxipli lil il-folol. U kielu l-kollha u kienu sodisfatti, u ħadu l-bqija tal-frammenti, tnax-il basket mimlijin. Dawk li kienu qed jieklu kienu irġiel bħal ħamest elef, mingħajr in-nisa u t-tfal.

U immedjatament Ġesù ġieghel lid-dixxipli tiegħu jitolgħu fid-dgħajsa u jmorru quddiemu lejn il-lil hinn, sakemm ma jkeċċix il-folol. U wara li keċċa l-folol, tela fil-muntanja waħdu biex jitlob. Meta saret il-lejl, kien hemm waħdu. Id-dgħajsa diġà kienet fin-nofs tal-baħar, qed tiġi mwahħxa mill-mewġ, għax irriħ kien kontra. Fir-raba gwardja tal-lejl Ġesù mar lejhom mixi fuq il-baħar. U wara li raw lilu d-dixxipli miexja fuq il-baħar, ġew imħawda u qalu li kien fantasma, u minn il-biża għajjtu.

Immedjatament però Ġesù tkellem magħhom u qalilhom: Hudu l-kuraġġ, jien hu, tibzġhux. Wieġeb iżda Pietru u qallu: Mulej, jekk inti hu, ordnali niġi lejku fuq l-ilmijiet. Iżda qal, Ejja. U Pietru niżel mill-bastiment u mexxa fuq l-ilmijiet biex jiġi lejn Ġesù. Iħares iżda lejn ir-riħ qawwi u beża, u meta beda jegħreq għajjat u qal, Mulej, salvani. Immedjatament però, Ġesù medd idu u qabdu u qallu: O int ta fidi ftit, għaliex ddebitajt? U meta telgħu fil-vapur, waqaf ir-riħ. Iżda dawk li kienu fil-vapur ġew u adorawh waqt li qalu, Tassew int Bin Alla.

U wara li qasmu, waslu fl-art ta Gennesaret. U wara li raw lillu, l-irġiel tal-post dak baġħtu ġo kollha r-regjun ta madwar dik, u ġabu lillu l-kollha li kienu morda. U kienu qed iħeġġuh sabiex jekk biss jmissu l-fringe tal-ilbies tiegħu, u kemm missu kienu salvati.

15

Mbagħhad il-kittieba u l-Fariżej minn Ġerusalem jersqu lejn Ġesù u jgħidu, Għaliex id-dixxipli tiegħek jittrasgredixxi t-tradizzjoni tal-anzjani? Għax ma jaħslux idejhom meta jieklu l-ħobż. Iżda hu wieġeb u qalilhom, Għaliex intom ukoll tikksru l-kmandament ta Alla minħabba t-tradizzjoni tagħkom? Għax Alla kmanda u qal: Onorar lil missierek u lil ommok, u Min jitkellem ħażin kontra missier jew omm, bil-mewt għandu jmut. Intom iżda tgħidu, min kieku jgħid lil missieru jew lil ommu, Rigal huwa dak li kieku minni tibbenefika, u mhux se jonoraw lil

missieru jew lil ommu, U invalidajtu l-kmandament ta Alla minhabba t-tradizzjoni tagħkom. Ipokritii, Isaija profetizza tajjeb dwarkum meta qal, Joqorob lejja dan il-poplu bil-ħalq tagħhom u bil-xufftejn jonoruni, iżda l-qalb tagħhom hija l bogħod minni. Iżda fil-vanu jaqduhni, u jgħallmu bħala tagħlim il-kmandamenti tal-bnedmin.

U wara li sejjah il-folla, qal lilhom: Isimghu u ifhmu, Mhux dak li jidhol fil-ħalq iħassar lill-bniedem, iżda dak li joħroġ mill-ħalq dan iħassar lill-bniedem. Imbagħad meta resqu d-dixxipli tiegħu qalu lili: Taf li l-Farisei ġew skandalizzati meta semgħu l-kelma? Imma hu wieġeb u qal, Kull żerriegħa li ma żarax Missieri s-Sema se tinqala mill-għeruq. Ħalluhom, huma gwidi għomja tal-għomja, u jekk għama jmexxi lil għama, it-tnejn se jaqgħu fħofra. Wieġeb iżda Pietru qal lili: Spjega lilna din il-parabbola. Imma Ġesù qal, Għadkom intom ukoll bla fehim? Għadkom ma tifhmux li kollox li jidhol fil-ħalq imur fil-żaqq u jintrema fil-latrina? Iżda dak li joħroġ mill-ħalq, joħroġ mill-qalb, u dak jniġġes lill-bniedem. Għax mill-qalb joħorġu ħsibijiet ħżiena, qtil, adulterji, prostituzzjoni, serq, xhieda foloz u blaġfemji. Dawn huma l-affarijiet li jniġġsu l-bniedem, iżda li tiekol bidejn mhux maħsula ma jniġġisx il-bniedem.

U wara li ħareġ minn hemm, Ġesù rtira lejn il-partijiet ta Tiru u Sidone. U ara, mara Kanaanija minn dawk il-ħdud ħarġet u ġarrbet lili u qalet: Henn fuqi, Mulej, Iben David! Binti qiegħda ħażin ipposseduta minn demon. Iżda ma wegibhiex kelma. U meta resqu d-dixxipli tiegħu staqsewh u qalulu: Ibgħatha l

bogħod, għax qed tgħajjat warajna. Imma hu wieġeb u qal: Jien ma ntbagħtx hliet għan-nagħaġ it-tajbin ta dar Izrael. Izda hi ġiet u ntxtet quddiemu u qalet, Mulej, għinni. Izda hu wieġeb u qal, Mhux tajeb li jieħu l-hobż tat-tfal u jitfgħu lill-klieb żgħar. Izda hi qalet: Iva, Sinjur, għax anke l-klieb iż-żgħar jieklu mill-frac li jaqa mill-mejda tas-sidien tagħhom. Mbagħad wieġeb Ġesù u qalilha, O mara, kbira hi l-fidi tiegħek! Ikun lilek kif trid. U ġiet fejqet bintha minn dik is-sieġha.

U wara li telaq minn hemm, Ġesù gie hdejn il-baħar tal-Galilija, u telqa fuq il-muntanja u qağhad hemm. U resqu lejha folol hafna li kellhom magħhom imxerrdin, għomja, torox, sakati u oħrajn hafna, u tefgħuhom hdejn riglejn Ġesù, u fejjaqhom. Sabiex il-folol jimmiraviljaw meta raw it-toqox jisimgħu, il-mewta jitkelmu, il-midruma sħaħ, iż-żopop jimxu u l-għomja jaraw, u glorifikaw lil Alla ta Izrael.

Ġesù sejjah id-dixxipli tiegħu u qal, Għandi hniena fuq il-folla, għaliex digà tliet ijiem huma miegħi u mgħandhomx xjieklu, u ma rridx nwarrbhom bil-ġuħ, halli ma jdgħajfux fit-triq. U jgħidu lil d-dixxipli tiegħu, Minn fejn lilna fdeżert hobżiet daqshekk biex issaħħu folla daqshekk? U Ġesù jgħid lilhom, Kemm hobż għandkom? Huma wiegħbu, Seba, u ftit hut żgħir. U ordna lill-folol biex jistendew fuq l-art. U wieħed ha s-seba hobżiet u l-hut, u wara li ta radd il-ħajr, kisser u ta lill-dixxipli tiegħu, u d-dixxipli lill-folol. U kielu l-kollha u kienu sodisfatti, u ħadu l-bqija tal-frammenti seba basktijiet sħaħ. Dawk li kienu qed jieklu kienu erbat elef raġel mingħajr in-nisa u t-tfal. U wara

li keċċa l-folol, daħal fil-vapur u gie fil-konfini ta Magdala.

16

U wara li resqu, il-Fariżej u s-Sadducej, filwaqt li kienu qed jittestjawh, staqsewh biex juri lilhom sinjal mis-sema. Imma hu wieġeb u qal lilhom: Meta ssir il-filgħaxija, intom tgħidu, Se jkun hemm temp sabiħ, għax is-sema jkun ħamrani, U filgħodu, illum tempesta, għax is-sema huwa aħmar u mdlam. Ipokrati, intom tafux tiddistingwu l-wiċċ tas-sema, iżda s-sinjali taż-żminijiet ma tistgħux tgħarfuhom? Ġenerazzjoni ħażina u adultera tftitex sinjal, iżda l-ebda sinjal mhux se jingħata lilha ħlief is-sinjal ta Ġona l-profeta. U wara li ħallihom mar.

U meta ġew id-dixxipli tiegħu fil-lil hinn, insew jieħdu l-ħobż. Imma Ġesù qal lilhom: Araw u oqogħdu attenti mill-ħmira tal-Fariżej u s-Sadducej. Iżda kienu qed jirraġunaw fi ħudhom infushom u jgħidu li ma ħadux il-ħobż. Wara li kien jaf dan, Ġesù qal lilhom, Xinhu li qed tirraġunaw fqalbkom, intom ta fidi żgħira, għaliex ma ħadtux il-ħobż? Għadkom ma tifhmux, u lanqas ma tiftakru l-ħames ħobżiet tal-ħamest elef u kemm basketti ħadtu? Lanqas is-seba ħobżiet tal-erbgħa elef, u kemm basketti ħadtu? Kif ma tifhmux li mhux dwar il-ħobż għidt lilkom li toqogħdu attenti mill-ħmira tal-Fariżej u s-Sadducej? Imbagħad fehmli li ma qalx li jieħdu ħsieb mill-ħmira tal-ħobż, iżda mit-tagħlim tal-Fariżej u s-Sadducej.

Iżda meta Ġesù wasal fil-partijiet ta Ċesarja ta Filippu, staqsa lid-dixxipli tiegħu u qal: Min jgħidu n-nies li jien hu l-Iben tal-bniedem? U huma qalu: Xi wħud Ġwannu l-Battista, oħrajn Elija, u oħrajn Ġeremija jew wieħed mill-profeti. Jgħid lilhom, Imma intom, min tgħidu li jiena nkun? Wieġeb iżda Simon Pietru u qal: Inti l-Kristu, l-Iben ta Alla l-ħaj. U wieġeb Ġesù u qal lilu: Imbierek int, Xmun Bar Jona, għax laħam u demm ma kxifx dan lilek, imma Missieri li hu fis-smewwiet. U jien ukoll ngħidlek lilek li inti int Pietru, u fuq din il-blata se nibni l-assemblea tiegħi, u l-bibien ta Hades mhux se jegħlbuha. U se nagħtik iċ-ċwieviet tar-renju tas-smewwiet, u dak li torbot fuq l-art se jkun marbut fis-smewwiet, u dak li tħoll fuq l-art se jkun maħlul fis-smewwiet. Imbagħad ikkmanda lid-dixxipli tiegħu sabiex lil ħadd ma jgħidulu li hu huwa Ġesù l-Kristu.

Minn dak iż-żmien beda Ġesù juri lid-dixxipli tiegħu li kien meħtieġ li jmur f'Ġerusalem u li jsofri ħafna mill-anzjani u l-qassisin il-kbar u l-iskribi u li jinqatel, u fit-tielet jum jitqajjem. U wara li ħadu ġenb, Pietru beda jċensrah u qallu: Alla jħarisna, Mulej! Dan qatt ma se jiġrilek. Imma meta dar qal lil Pietru, Mur wara tiegħi, Satana, intix xkiel għalija, għax ma taħsibx dak ta Alla, imma dak tal-bnedmin.

Mbagħad Ġesù qal lid-dixxipli tiegħu: Jekk xi ħadd jixtieq jiġi warajja, jcaħħad lilu nnifsu, jieħu s-salib tiegħu u jsegwini. Min għax jixtieq isalva r-ruħ tiegħu, se jitlef lilha; iżda min jitlef ir-ruħ tiegħu minħabba fija, se jsib lilha. Xinhu għax jiġi mgħejjun bniedem jekk id-dinja kollha jirbaħ, iżda r-ruħ tiegħu titlef? Jew

xinhu se jagħti bniedem bi skambju tar-ruħ tiegħu? Se jmiss għax il-Iben tal-bniedem jiġi fil-glorja tal-Missier tiegħu mal-messagġieri tiegħu, u mbagħad se jagħti lura lil kull wieħed skont l-għemil tiegħu. Tassew ngħid lilkom, hemm xi wħud minn dawk li qeġhdin hawn, li mhux se jdoqqu l-mewt sakemm jaraw lill-Iben tal-bniedem ġej fis-saltna tiegħu.

17

U wara sitt ijiem, Ġesù ħa lil Pietru u lil Ġakbu u lil Ġwanni ħuh, u tellagħhom fuq muntanja għolja wahedhom. U sar trasfiguratur quddiemhom, u daqqet il-wieċ tiegħu bħax-xemx, u l-ħwejjeġ tiegħu saru bojod bħad-dawl. U ara, dehru lilhom Mosè u Elija jitkelmu miegħu. Wieġeb iżda Pietru u qal lil Ġesù, Mulej, tajjeb li aħna nkunu hawn. Jekk trid, nagħmlu hawn tliet tined: wahda għalik, wahda għal Mosè, u wahda għal Elija. Waqt li kien għadu jitkellmu, ara shaba luminuża ġġarrat lilhom, u ara vuċi minn ġos-shaba tgħid: Dan huwa Ibni l-maħbub, li fih jiena kuntent; isimghuh. U wara li semgħu, id-dixxipli waqqgħu fuq wieċhom u beżgħu ħafna. U wara li resaq, Ġesù mess tagħhom u qal: Qumu u la tibzghux. U meta rfaġgħu għajnejhom, ma raw lil hadd ħlief lil Ġesù wahdu. U waqt li kienu qed jinzlu mill-muntanja, Ġesù ordnalhom u qalilhom: Lil hadd ma tgħidu l-vizjoni sakemm Bin il-bniedem ma jqumx mill-mejtin. U staqsewh id-dixxipli tiegħu u qalulu: Għaliex mela l-iskribi jgħidu li Elija għandu jiġi l-ewwel? Iżda Ġesù wieġeb u qal lilhom, Elija tabilhaqq jiġi l-ewwel u jirrestawra kolloxx, Ngħidilkom li Elijah diġà gie, u ma

rrkonoxewx lilu, iżda għamlu fih dak kollu li riedu. Hekk ukoll il-Iben tal-bniedem se jbati minnhom. Imbagħad id-dixxipli fehmu li kien qed jitkellem lilhom dwar Ġwanni l-Battista.

U meta ġew lejn il-folla, resaq lejha raġel birkubtejn u qallu, Mulej, iħenn fuq ibni, għax huwa msellef u jsofri ħażin, għax spiss jaqqa fin-nar u spiss fl-ilma. U ġibt lilu għand id-dixxipli tiegħek, u ma kinux kapaċi jfejquh. Wieġeb iżda Ġesù u qal: O generazzjoni bla fidi u mferdha, sa meta jien se nkun magħkom? Sa meta jien se nistharreġkom? Ġibuh lili hawn. U Ġesù ċċansar lilu, u d-demonu ħareġ minnu u s-servjent nfejjaq minn dik is-siegħa. Imbagħad meta resqu d-dixxipli quddiem Ġesù waħedhom qalu, Għaliex aħna ma stajna nkeċċuh? Imma Ġesù qal lilhom, Minħabba n-nuqqas ta' fidi tagħkom. Tassew għax ngħid lilkom, jekk ikollkom fidi bħal haħba waħda tal-mustarda, intom tgħidu lil din il-muntanja, Imxi minn hawn għal hemm, u se timxi, u xejn ma jkun impossibbli għalikom. Dan ir-razza ma joħroġx ħlief permezz ta' talb u sawm.

Waqt li kienu jduru madwar fil-Galilija, qal lilhom Ġesù: Il-Bin tal-bniedem se jiġi tradut fidejn il-bnedmin. U se joqtluh, u fit-tielet jum se jitqajjem. U kienu mdejqa ħafna.

Meta wasal Kapernaum, dawk li jiġbru d-didrakmi resqu għand Pietru u staqsewh, L-imgħallem tagħkom ma jħallasx id-didrakmi? Jgħid, Iva. U meta daħal fid-dar, Ġesù antċipah u qallu, Xjidhirlek, Xmun? Is-slaten tad-dinja minn min jieħdu t-taxxi jew it-tribut? Mill-ulied tagħhom jew mill-barranin? Jgħid

lilu Pietru, Minn ta l-oħrajn. Qal lilu Ġesù, Għalhekk il-ulied huma ħielsa. Sabiex iżda ma noffendux lilhom, mur fil-baħar, itfa l-ganċ u l-ewwel ħut li jitla ħu, u meta tiftaħ ħalqu se ssib stater, ħu dak u aġġtih lilhom minflok jien u inti.

18

Fdik is-siegħa ġew id-dixxipli għand Ġesù u qalulu: Min hu l-akbar fir-Renju tas-Smewwiet? U wara li sejjaħ tifel, Ġesù waqqfu fnofshom u qal, Tassew ngħidilkom, jekk ma tintirwx u ssiru bħat-tfal, ma tidħlux fis-saltna tas-smewwiet. Min jinnixxi lilu nnifsu bħal dan it-tifel, dan huwa l-akbar fir-renju tas-smewwiet. u min jekk jirċievi tifla bħal din waħda fismi, lili jirċievi Min iżda li jikkawża li jitfixkel wieħed minn dawn iż-żgħar li jemmnu fija, ikun aħjar għalih li jiġi mdendel muljun ta ħmar madwar għonqu u jiġi megħruq fil-fond tal-baħar. Woe lill-dinja minħabba l-ostakli, għax huwa meħtieġ li jiġu l-ostakli, iżda woe lill-bniedem dak li permezz tiegħu jiġi l-ostakolu. Jekk imma l-id tiegħek jew is-sieq tiegħek jagħmlek tinħażzar, aqtagħhom u armihom minn għandek, għax aħjar għalik li tidhol fil-ħajja miċħud jew imqattgħa, milli jkollok żewġ idejn jew żewġ rignejn u tintrema fin-nar l-eternu. U jekk l-għajn tiegħek tikkawżalek dnuh, aqlaha u armha l bogħod minnek, għax aħjar għalik li tidhol fil-ħajja bgħajn waħda, milli jkollok żewġ għajnejn u tintrema fil-ġeħennam tan-nar. Araw li ma tiddispjaċkawx wieħed minn dawn iż-żgħar, għax ngħidilkom li l-anġli tagħhom fis-smewwiet dejjem jaraw il-wieċ ta Missieri li

hu fis-smewwiet. Għax ġie l-Iben tal-bniedem biex isalva l-mitluf.

Xjidher lilkom? Jekk ikun hemm raġel li għandu mija nagħa u wieħed minnhom jintilef, mhux se jhalli d-disgħa u disgħin fuq il-muntanji u jmur ifittex dak li tilef? U jekk jiġri li jsibha, tassew ngħidilkom li jifraħ fuqha aktar milli fuq dawk id-disgħin u disa li ma marux fit-triq hażin. Hekk mhux hi r-rieda ta Missierkom li hu fis-smewwiet li jintilef wieħed minn dawn iż-żgħar.

Jekk iżda jidneb kontra tiegħek il-ħu tiegħek, mur u ikkoreġih bejnkomm biss, jekk jismagħek, inti rbhajt lil ħuk. Jekk iżda ma jismax, ħu miegħek għad wieħed jew tnejn, sabiex fuq haq tnejn xhieda jew tlieta jitwaqqaf kull kelma. Jekk iżda jinjora tagħhom, għid lill-assemblya; jekk iżda jinjora wkoll lill-assemblya, ikun lilek bħall-ġentili u l-kollettur tat-taxxa. Tassew ngħid lilkom, dak kollu li torbtu fuq l-art se jkun marbut fis-sema, u dak kollu li tħollu fuq l-art se jkun maħlul fis-sema. Mill-ġdid tassew ngħidilkom li jekk tnejn minnkomm jaqblu fuq l-art dwar kull haġa li jitolbu, se jsir lilhom minn Missieri li fis-smewwiet. Għax fejn hemm żewġ jew tliet miġbura fismi, hemm jien fnofshom.

Imbagħad Pietru resaq lejha u qallu: Mulej, kemm-il darba għandu jidneb kontra tiegħi ħija u jien naħfirlu? Sa seba darbiet? Ġesù jgħidlu: Mhux ngħidlek sa seba darbiet, iżda sa sebgħin darba seba.

Minħabba dan, is-Saltna tas-Smewwiet kienet xbiha għal raġel sultan, li ried jirregola l-kont mal-ilsiera tiegħu. Wara li beda jiswa l-kontijiet tiegħu, gie mgħib quddiemu debitur wiehed ta għaxart eluf talent. Izda minħabba li ma kellux biex iħallas lura, is-sid tiegħu ordna li jinbiegħ hu u l-mara tiegħu u t-tfal tiegħu u dak kollu li kellu, u li jithallas. Waqqa għalhekk il-ilsir u qiegħed jagħmel qima lilu jgħid: Sinjur, kun pazjenti miegħi u kollox lura lilek se nħallas. Imħasseb bil-ħniena, is-sid ta dak l-ilsir ħelsu u ħallielu s-self. Wara li ħareġ barra, dak l-ilsir sab wiehed mill-ishab ilsiera tiegħu, li kien jixraqlu mitt denarju, u qabdu u beda jonqsu waqt li qal: Aġhti lura lili dak li tixraqli. Waqgħa għalhekk is-sieħeb ilsir tiegħu fuq riglejha u kien qed jitlobbu jgħid: Kun pazjenti miegħi u se nħallsek. Izda hu ma riedx, imma mar u tefgħu fil-ħabs sakemm iħallas dak li kien jiddevilu.

Wara li raw dan, is-sħab il-qaddejja tiegħu l-li seħħ kienu mwegħa ħafna, u wara li ġew spjegaw bmod ċar lis-sid tagħhom dak kollu li seħħ. Mbagħad wara li sejjajlu, is-sid tiegħu qallu: Ilsir ħazin, id-dejn kollu dak ħallejtlek, peress li faragħni. Mhux kien meħtieġ li inti wkoll thenn fuq is-sieħeb ilsir tiegħek, kif jien kelli ħniena fuqek? U wara li sar irrabjat, is-sid tiegħu għaddih lill-qassasa sakemm ma jħallashx kollox li kien jiswi lilu. Hekk ukoll il-Missier tiegħi li fis-sema se jagħmel lilkom, jekk ma taħfrux kull wiehed lil ħuh mill-qlub tagħkom id-dnubiet tagħhom.

U gara li meta Ġesù temm dawn il-kliem, tneħħa mill-Galilija u gie fil-konfini tal-Ġudea lil hinn mill-Ġordan. U segwew lilu folol ħafna, u fejjaq lilhom hemm. U resqu lejħ il-Fariżej biex jittestjawh u qalulu: Huwa permess għal raġel li jitlaq martu għal kull kawża? Izda hu wieġeb u qal lilhom, Mhux qrajtu li min għamel mill-bidu għamel lilhom maskil u mara u qal, Minħabba dan se jħalli raġel lil missieru u lil ommu u se jingħaqad ma martu, u t-tnejn se jsiru laħam wieħed. Sabiex ma jibqgħux aktar żewġ, imma laħam wieħed. Dak li għalhekk Alla gaghad flimkien, il-bniedem mgħandux jifirdu. Jgħidulu: Xgħalhekk Mosè ordna li jingħata ktieb ta divorzju u li tiġi mħollija? Jgħidilhom, li Mosè minħabba l-qalb iebsa tagħkom ippermettilkom li tħallu lill-nisa tagħkom, izda mill-bidu ma kienx hekk. Ngħid izda lilkom li min jitlaq lil martu mhux minħabba żnija u jizzewweġ waħda oħra, jagħmel adulterju, u min jizzewweġ mara mitleqa jagħmel adulterju. Jgħidu lilu d-dixxipli tiegħu: Jekk hekk hi l-kawża tal-bniedem mal-mara, mhux jiswa li jizzewweġ. Imma hu qal lilhom: Mhux ilkoll jircievu din il-kelma, imma biss dawk li lilhom ingħatat. Huma għax eunukki li minn ġuf ommhom twieldu hekk. U huma eunukki li saru eunukki mill-irġiel, u huma eunukki li għamlu eunukki lilhom infushom minħabba s-saltna tas-smewwiet. Li jista jaċċetta, jaċċetta.

Imbagħad ġew miġjuba lilu tfal, sabiex ipoġġi fuqhom l-idejn u jitlob, izda d-dixxipli ċaħħduhom. Izda Ġesù qal, Ħallu t-tfal u la twaqqfuhomx jiġu lejja, għax ta dawn bħalhom hija s-Saltna tas-Smewwiet. U wara li poġġa l-idejn fuqhom, marr minn hemm.

U ara wiehed li ħa approċċjat qal lilu: Mgħallem tajjeb, xinhu t-tajjeb li nagħmel sabiex ikollni ħajja eterna? Imma qal lilu, Għaliex qed tgħidli tajjeb? Hadd mhuwiex tajjeb ħlief Alla biss. Jekk trid tidħol fil-ħajja, żomm il-kmandamenti. Jgħid lilu, Ta liema tip? U Ġesù qal, It-tqotlox, tiżnix, tisraqx, ixxehdx ix-xhieda falza, Onoraw il-missier u l-omm, u thobb il-ġar tiegħek bħal lilek innifsek. Jgħidlu ż-żagħżuġh, Dawn kollha ħarsthom minn żgħożiti. Xgħad nieqes? Ġesù qallu: Jekk trid tkun perfett, mur bieġh il-possessjonijiet tiegħek u aġtihom lill-foqra, u se jkollok teżor fis-sema, u eija segwini. Imma ż-żagħżuġh, wara li semgħu l-kelma, mar barra jibki, għax kellu proprjetajiet ħafna. Izda Ġesù qal lid-dixxipli tiegħu: Tassew ngħidilkom li bdiffikultà sinjur se jidħol fir-renju tas-smewwiet. Mill-ġdid izda ngħidilkom, aktar faċli huwa li ġemel jgħaddi minn għajn ta labra milli sinjur jidħol fir-renju ta Alla. Wara li semgħu dan, id-dixxipli tiegħu kienu mistagħġba ħafna u qalu: Min allura jista jigi salvat? Izda Ġesù ħares u qal lilhom, Dan huwa impossibbli għan-nies, imma għal Alla kollox huwa possibbli. Imbagħad Pietru wieġeb u qallu, Ara, aħna ħallejna kollox u segwejnilek, x'se jkun għalina allura? Imma Ġesù qal lilhom: Tassew ngħid lilkom li intom li segwejtuni, fir-rigenerazzjoni, meta joqgħod il-Iben tal-bniedem fuq tron il-glorja tiegħu, toqogħdu wkoll intom fuq tnax-il tron u tiġġudikaw it-tnax-il tribù ta Izrael. U kull min ħalla djar jew aħwa jew ħutijiet jew missier jew omm jew mara jew tfal jew għelieqi minħabba l-isem tiegħi, se jirċievi mitt darba u se jiret il-ħajja eterna. Ħafna izda se jkun l-ewwel l-aħħar, u l-aħħar l-ewwel.

20

Simili għax hi s-Saltna tas-Smewwiet lil raġel sid tad-dar, li hareġ kmieni filgħodu biex jiekri ħaddiema għall-għalqa tal-inbid tiegħu. U wara li qabel mal-ħaddiema għal denarju kuljum, baġathom fil-għalqa tiegħu. U wara li hareġ madwar it-tielet siegħa ra oħrajn wieqfa fil-suq bla xogħol, U lil dawk qal, Morru intom ukoll fil-injam, u dak li jkun ġust nagħtikom. Izda dawk marru l bogħod. Reġa hareġ madwar is-sitt u d-disa siegħa u għamel l-istess. Madwar il-ħdax-il siegħa, hareġ u sab oħrajn wieqfa mingħajr xogħol, u qalilhom: Għaliex qegħdin hawn il-jum kollu mingħajr xogħol? Jgħidulu: Ħadd ma kerana.

Jgħidilhom: Morru intom ukoll fil-għalqa tal-inbid, u dak li jkun ġust tircievu. Filgħaxija meta ġara dan, is-sid tal-għenba jgħid lill-amministratur tiegħu: Sejjah il-ħaddiema u aġthom il-paga tagħhom, u ibda mill-aħħar sa l-ewwel. U dawk li ġew madwar il-ħdax-il siegħa ħadu denarju wieħed kull wieħed. Meta ġew l-ewwel, ħasbu li se jieħdu aktar, iżda ħadu wkoll huma denarju kull wieħed. wara li ħadu, kienu qed jitbaqbuq kontra s-sid tad-dar Qegħdin jgħidu li dawn l-aħħarin għamlu siegħa waħda biss, u int għamilthom ugwali magħna aħna li ggarrewna l-piż tal-ġurnata u s-šana. Izda wieħed wara li wieġeb qal lil wieħed minnhom, Ħabib, ma nkunx qed nagħmel ingustizzja lilek.

Mhux għal denarju ftehimt miegħi? Hu t-tiegħek u mur, iżda nixtieq nagħti lil dan l-aħħar daqs lilek. Jew mhux permess lili nagħmel dak li rrid fit-tiegħi? Jekk l-għajn tiegħek ħażina hija għaliex jiena tajjeb? Hekk se jkunu l-aħħar l-ewwel u l-ewwel l-

aħħar, għax ħafna huma mistiedna, iżda ftit huma magħżula.

U waqt li kien qed jitla Ġesù lejn Ġerusalemm, ħa t-tnax-il dixxiplu waħedhom fit-triq u qalilhom, Ara, aħna qegħdin nitilgħu lejn Ġerusalemm, u l-Iben tal-bniedem se jingħata fidejn il-qassisin il-kbar u l-kittieba, u se jikkondannawh għall-mewt, U se jgħadduh lil lill-nazzjonijiet biex jistħžu bih u jflagellawh u jisalbuh, u fit-tielet jum se jqum.

Imbagħad resqet lejh l-omm tal-ulied ta Żebedew mal-ulied tagħha, tadorah u titolbu xi ħaġa minnu. Imma hu qal lilha, Xi trid? Hija tgħidlu, Għid sabiex joqogħdu dawn it-tnejn ulied tiegħi, wieħed fuq il-lemin tiegħek u wieħed fuq ix-xellug tiegħek, fis-saltna tiegħek. Wieġeb iżda Ġesù qal: Intom ma tafux xqed titolbu. Tistgħu tixorbu l-kikkra li jiena ser nixrob, jew il-magħmudija li jiena ser inkun magħmud biha? Qalulu: Nistgħu. U jgħid lilhom: It-tazza tiegħi tassew tixorbuha, u l-magħmudija li jiena nkun magħmudin biha intom ukoll se tkunu magħmudin biha, iżda li toqogħdu fuq il-lemin tiegħi u fuq ix-xellug tiegħi mhux tiegħi li nagħti, imma hija għal dawk li għalihom giet ippreparata minn missieri. U meta semgħu, l-għaxra kienu indinnjati dwar it-tnejn ħuti. Imma Ġesù, wara li sejjahlhom, qal: Intom tafu li l-ħakkiem tan-nazzjonijiet jissiggu fuqhom u l-kbar jeżerçitaw awtorità fuqhom. Mhux hekk se jkun fostkom, iżda min irid isir kbir fostkom, se jkun qaddej tagħkom u min jekk irid fostkom ikun l-ewwel, se jkun ilsir tagħkom Bħal ma l-Iben tal-Bniedem ma ġiex biex ikun servut, imma biex jservi u biex jagħti r-ruħ tiegħu fidwa minflok ħafna.

U waqt li kienu qed joħorġu minn Ġeriko, segwitu folla kbira. U ara, żewġ għomja bilqiegħda hdejn it-triq, wara li semgħu li Ġesù kien qiegħed jgħaddi, għajtu u qalu: Henn fuqna, Mulej, Iben Dawid. Il-folla imma kkeċċathom biex jisktu, iżda huma aktar kienu jgħajtu u jgħidu: Henn fuqna, Mulej, bin Dāwid. U wieqaf Ġesù, sejjah lilhom u qal: Xi triduni naghmel għalikom? Jgħidulu, Sinjur, sabiex jinfethu għajnejna. Iżda Ġesù, li kien imħasseb bil-ħniena, mess l-għajnejn tagħhom, u minnufih l-għajnejn tagħhom raw, u segwewh.

21

U meta resqu qrib Ġerusalem u waslu fBetfage lejn il-Muntanja taż-Żebbuġ, imbagħad Ġesù bagħat żewġ dixxipli Qiegħed jgħid lilhom, Morru fil-raħal li quddiemkom, u minnufih issibu ħmar marbuta u għaġel magħha. Holluha u ġibuhli. U jekk xi hadd jgħidilkom xi haġa, għidu li s-Sid għandu bżonn tagħhom, u minnufih se jibgħathom lura. Dan kollu sar sabiex jitmela dak li kien ingħad mill-profeta li qal, Għidu lill-bint ta Sijon: Ara, is-sultan tiegħek jiġi għandek umli u rkieb fuq ħmar u fuq felu, bin annimal tal-garr.

Morru imma d-dixxipli u għamlu kif ordna lilhom Ġesù. Ġabu l-ħmara u l-felu, u poġġew fuqhom il-ħwejjeġ tagħhom, u hu qagħad fuqhom. Il-folla l-kbira frxew il-ħwejjeġ tagħhom fit-triq, u oħrajn kienu jaqtgħu fergħat mis-siġar u jinfirxuhom fit-triq. Iżda l-folol li kienu qed imorru l quddiem u dawk li kienu qed

isegwu kienu qed jgħajtu u jgħidu: Hosanna lill-iben ta David!
Imbierek dak li ġej fl-isem tal-Mulej! Hosanna fl-ogħla!

U meta daħal hu fĠerusalem, inħawdet il-belt kollha u kienet
qed tgħid: Min hu dan? Il-folla kienet qed tgħid: Dan huwa Ġesù
l-profeta minn Nazaret tal-Galilija.

U daħal Ġesù fit-tempju ta Alla, u ħareġ lil kulhadd li kien qed
ibiegħ u jixtri fit-tempju, u qaleb l-imwejjed tal-kambjavaluti u s-
siġġijiet ta dawk li kienu qed ibiegħu l-ħamiem. U jgħid lilhom:
Huwa miktub: Id-dar tiegħi dar ta talb se tissejjaħ, iżda intom
għamiltuha għar ta ħallelin.

U ġew għandu mejtin u għomja fit-tempju u fejjaqhom. Wara li
raw, iżda, il-qassisin kbar u l-kittieba l-għeġubijiet li għamel u t-
tfal jgħajtu fit-tempju u jgħidu, Hosanna lil Bin David, kienu
indinnjati. U qalu lillu: Tisma xdawn jgħidu? Iżda Ġesù qalilhom:
Iva, qatt ma qrajtu li minn ħalq it-trabi u dawk li qed ireddgħu
ippreparat tifhir? U wara li ħallihom, ħareġ barra mill-belt lejn
Betanja u qagħad hemm.

Filgħodu, waqt li kien qed jerġa lura lejn il-belt, sar bil-ġuħ. U
wara li ra siġra tat-tin waħda fuq it-triq, ġie lejha u ma sab xejn
fiha ħlief weraq biss, u qalilha: Qatt mgħandu johroġ minnek
frott għal dejjem. U s-siġra tat-tin nixfet immedjatament. U wara
li raw, id-dixxipli stgħagbu u qalu, Kif immedjatament inxoffa s-
siġra tat-tin? Wieġeb iżda Ġesù u qal lilhom: Tassew ngħid
lilkom, jekk ikollkom fidi u ma tiddubjtawx, mhux biss dak tas-

siġra tat-tin tagħmlu, iżda anki jekk tgħidu lil dan il-muntanja, Itla u tintrema fil-baħar, se jsir. U kollox kemm jekk tistaqsu fit-talb waqt li temmnu, tircievu.

U wara li wasal fit-tempju sagru, resqu lejha waqt li kien qed jgħallem il-qassisin kbar u l-anzjani tal-poplu u qalulu: Fliema awtorità qed tagħmel dawn il-ħwejjeg, u min tak din l-awtorità? Wieġeb iżda Ġesù qal lilhom: Nistaqsi lilkom ukoll jien kelma waħda, li jekk tgħiduli, jien ukoll ngħidilkom fliema awtorità nagħmel dawn il-ħwejjeg. Il-magħmudija ta Ġwanni minn fejn kienet, mis-sema jew mill-bnedmin? Iżda huma kienu jirragunaw ma ruħhom u jgħidu: Jekk ngħidu mis-sema, se jgħidilna: Għaliex mela ma emmintux bih? Jekk iżda ngħidu, Minn bnedmin, nibzghu mill-folla, għax ilkoll iħobbu lil Ġwanni bħala profeta. U wieġbu lil Ġesù u qalu, Ma nafux. Qalilhom hu wkoll, Lanqas jien ngħidilkom fliema awtorità nagħmel dawn il-ħwejjeg.

Imma xjidher lilkom? Kien hemm raġel li kellu żewġt itfal, u meta resaq għall-ewwel wieħed qallu, Ibni, mur illum aħdem fil-għelieqi tiegħi. It-tieni wieġeb u qal: Ma rridx. Imma aktar tard, wara li ndimet, mar. U wara li resaq lejha it-tieni, qal bl-istess mod. Imma hu wieġeb u qal, Jien, Sinjur, iżda ma marx. Min minn it-tnejn għamel ir-rieda tal-missier? Jgħidulu: L-ewwel. Jgħidilhom Ġesù: Tassew ngħidilkom li l-pubblikani u l-prostituti jmorru qabilkom lejha is-Saltna ta Alla. Ġie għax lejkom Ġwanni fit-triq tal-ġustizzja, u ma emmintu lilu, iżda l-kolletturi tat-taxxi u l-prostituti emmnu lilu, intom iżda wara li rajtu ma tbiddiltu

qalbkom biex temmnu lilu.

Isingħu parabbola oħra. Kien hemm raġel sid tad-dar, li hareġ għalqa tal-inbid u poġġa ħajt madwarha u haffer fiha torċa u bena torri, u kerriha lill-bdiewa u mar barra mill-pajjiż. Meta resaq iż-żmien tal-frott, baġhat il-qaddejja tiegħu lejn il-bidwielin biex jieħdu l-frott tiegħu. U wieħed ħadu l-bdiewa l-ilsiera tiegħu: wieħed dabu, wieħed qatlu, u wieħed ġargru. Darboħra baġhat ilsiera oħra aktar mill-ewwel, u ghamlu lilhom bl-istess mod. Aktar tard iżda baġhat lejhom lil ibnu u qal, Se jirrisperraw lil ibni. Il-bdiewa però, meta raw lil iben, qalu fqalbhom: Dan huwa l-wierit. Ejjew noqtluh u nieħdu l-wirt tiegħu. U wara li ħaduh, tefgħuh barra mill-injam u qatluh. Meta mbagħhad jiġi s-sid tal-għalqa, x'se jagħmel lil dawk il-bdiewa? Jgħidulu: Lill-ħżiena se jeqridhom ħażin, u l-għalqa tal-inbid se jagħtiha lil bdiewa oħrajn, li se jagħtuh lura l-frott fiż-żminijiet tagħhom. Jgħidilhom Ġesù, Qatt ma qrajtu fil-kitbiet: Il-ġebbla li rrifjutaw il-bennejja, din saret ir-ras tal-kantuniera; minn Mulej seħhet din, u hi meraviljuża fġhajnejna?

Minħabba dan, ngħidilkom li s-saltna ta Alla se tittiehed minnkom u se tingħata lil nazzjon li jagħmel il-frott tagħha. U dak li jaqa fuq il-ġebbla din se jkun imkisser fbiċċiet, u fuq min jaqa, se jfarraklu. U wara li semgħu l-qassisin kbar u l-Farizej il-parabboli tiegħu, kienu jafu li dwar tagħhom kien qed jgħid. U kienu qed ifittxu li jaqbduh, iżda biżgħu mill-folol, peress li kellhom lilu bħala profeta.

U wiegeb il-Ġesù mill-ġdid u qal lilhom fi parabboli jgħid, Is-saltna tas-smewwiet kienet magħmula bħal sultan li għamel tiegħ għal ibnu. U bagħat il-ilsiera tiegħu biex isejjhu lil dawk li kienu mistiedna għat-tiegħ, u ma ridux jigu. Darboħra bagħat ilsiera oħra u qalilhom: Ghidu lill-mistiedna: Ara, il-pranzu tiegħi hejjejt, it-tiri tiegħi u l-annimali msemma nqatlu, u kollox lest. Ejjew għat-tiegħ. Izda dawk li nJORAW marru, wieħed fil-għalqa tiegħu stess, u ieħor fil-kummerç tiegħu, Izda l-bqija, wara li rnexxielhom jaqbd u l-ilsiera tiegħu, insulaw u qatlu. Wara li sema, dak is-sultan irrabja, u wara li bagħat l-armati tiegħu, qered lil dawk il-qattiela u ħaraq il-belt tagħhom. Imbagħad jgħid lill-ilsiera tiegħu: It-tiegħ tabilhaqq huwa lest, izda l-mistiedna ma kinux jisthoqqilhom. Morru għalhekk fuq il-passaġġi tat-toroq, u kemm sibu, sejju għaž-żwiġijiet. U wara li ħarġu, l-ilsiera dawk fil-toroq ġabru lil kulhadd li sabu, ħziena u tajbin, u mtela t-tiegħ bdawk li kienu mimduda. Izda meta daħal ir-re biex jara lill-mistiedna, ra hemm bniedem li ma kienx liebes ilbies tat-tiegħ, U jgħidlu, Sieħbi, kif dħalt hawn mingħajr ma għandek ilbies tat-tiegħ? Imma huwa skiet. Imbagħad qal is-sultan lill-qaddejja: Orbtulu saqajh u idejh, ħuduh u armuh fid-dlam ta barra. Hemm se jkun il-biki u t-tgħažżiż tas-snien. Għax ħafna huma l-mistiedna, izda ftit huma l-magħżula.

Imbagħad il-Farizej marru u ħadu kunsill sabiex jaqbd u ħkelma. U jibagħtu lilu d-dixxipli tagħhom flimkien mal-

Erodijani u jgħidu: Mgħallem, nafu li int vera u li tgħallem it-triq ta Alla bil-verità, u ma jimpurtakx dwar ħadd, għax ma tarax lejn wiċċ il-bnedmin. Għidilna għalhekk, xtidher lilek? Huwa permess li wieħed jagħti t-tribut lil Ċesare jew le? Imma meta Ġesù kien jaf il-ħażen tagħhom, qal, Għaliex qed tippruvawni, ipokrit? Uri lili l-munita tal-taxxa. Huma mbagħhad għabulu denarju. U jgħid lilhom: Ta min din l-immagna u l-kitba? Jgħidulu, Ta Ċesare. Imbagħhad jgħidilhom, Agħtu lura mela dak ta Ċesare lil Ċesare, u dak ta Alla lil Alla. U wara li semgħu stagħgħbu, u wara li ħallew lilu marru.

Fdak il-jum ġew għandu s-Sadducej, li kienu jgħidu li ma hemmx qawmien mill-imwiet, u staqsewh Qegħdin jgħidu, Mgħallem, Mosè qal: Jekk xi ħadd imut mingħajr ma jkollux tfal, ħuh għandu jiżżewweġ lil martu u jqajjem nisel għal ħuh. Kien hemm fost tagħna seba ħuti, u l-ewwel wieħed li żżewweġ miet, u peress li ma kellux żerriegħa ħalla lil martu lil ħuh. L-istess u t-tieni u t-tielet, sa tas-seba. Aktar tard, wara l-kollha, mietet ukoll il-mara. Fil-qawmien għalhekk, ta min mis-seba se tkun il-mara? Għax ilkoll kellhom lilha. Wieġeb iżda Ġesù u qal lilhom: Intom maqlubin, għax ma tafux il-Kitbiet u lanqas il-qawwa ta Alla. Għax fil-qawmien la jiżżewġu u lanqas ma jingħataw fiż-żwieġ, iżda jkunu bħall-messaġġieri ta Alla fis-sema. Iżda dwar ir-resurrezzjoni tal-mejtin, ma qrajtux dak li ntqal lilkom minn Alla meta qal, Jien il-Alla ta Abraham u l-Alla ta Isaac u l-Alla ta Jacob; Alla mhuiex Alla tal-mejtin, imma tal-ħajjin. U wara li semgħu, il-folol kienu mistagħgħba bit-tagħlim tiegħu.

Il-Fariżej iżda, wara li semgħu li huwa kien isket is-Sadducej, ingabru flimkien. U wiehed minnhom, avukat, staqsieh biex jittestjah u qallu, Mgħallem, liema kmandament kbir fil-ligi? U Ġesù qal lilu: Thobb lill-Mulej Alla tiegħek bqalbek kollha u bruħek kollha u bmoħħok kollu. Dan huwa l-ewwel u l-akbar kmandament. It-tieni waħda hija simili għal din: thobb lil ġarek bħalek innifsek. Fdawn iż-żewġ kmandamenti l-ligi kollha u l-profeti jiddependu.

Waqt li kienu miġbura l-Fariżej, staqsiehom Ġesù Qieghed jgħid, Xjidhrilkom dwar il-Kristu? Iben ta min huwa? Qalulu, Ta David. Jgħid lilhom, Kif allura Dawid fl-Ispirtu jsejjahlu Sid, meta jgħid, Qal il-Mulej lil Mulej tiegħi: Oqgħod fuq il-lemin tiegħi sakemm nagħmel lill-għedewwa tiegħek skabbell taħt riglejck.

Jekk għalhekk David isejjahlu Sid, kif huwa ibnu?

U hadd ma kien kapaċi jwiegħbu, u lanqas ma ġarrab hadd minn dak il-jum li jistaqsih aktar.

23

Imbagħad Ġesù tkellem lill-folol u lid-dixxipli tiegħu. Qieghed jgħid: Fuq is-sigġu ta Mosè qagħdu l-iskribani u l-Fariżej. Kollox għalhekk, kemm jekk jgħidu lilkom li zommu, zommu u aghmlu. Imma skont l-opri tagħhom la tagħmlux, għax jgħidu u ma jagħmlux. Huma jorbtu għaliex tagħbijiet tqal u diffiċli biex

jingarru, u jpoġġu hom fuq il-spalel tal-bnedmin, iżda bis-saba tagħhom ma jridux iċaqilquhom. Kollox iżda l-xoġġlijiet tagħhom jagħmlu sabiex jidhru lin-nies. Iwessgħu għax il-filatterji tagħhom, u jkabbru l-ħwejjeġ tal-ilbies tagħhom. Iżda jħobbu l-post ta ġieħ fil-festi u s-siġġijiet ewlenin fil-kongregazzjonijiet u t-tislina fis-swieq u li jkunu msejħa mill-irġiel rabbi, rabbi. Intom iżda mgħandkomx tissejħu rabbi, għax wieħed biss huwa l-ġhalliem tagħkom, il-Kristu, u intom ilkoll aħwa. U missier ma sejjahx tagħkom fuq l-art, għax wieħed huwa l-Missier tagħkom, li hu fis-smewwiet. Lanqas għandkomx tissejħu mgħalmin, għax wieħed biss huwa l-mgħallem tagħkom, il-Kristu. Il-akbar fostkom se jkun qaddej tagħkom. Min iżda jgħolli lilu nnifsu se jiġi mbaxxar, u min ibaxxar lilu nnifsu se jiġi mgħolli.

Woe iżda lilkom, scribes u Pharisees ipokritii, għax intom tieħdu d-djar tal-armli u bil-pretest twwal fil-talb, minħabba dan intom se tircievu aktar kundanna. Woe lilkom, scribes u Farizej ipokriti, għax tagħlqu s-saltna tas-smewwiet quddiem il-bnedmin, intom għax ma tidhlux, u lanqas lil dawk li qed jidhlu ma thallu hom jidhlu. Woe għalikom, kittieba u Farizej ipokriti, għax taqlgħu l-baħar u x-xott biex tagħmlu wieħed proselitu, u meta jsir, tagħmluh iben ta ġeħennam darbtejn aktar minnkom. Woe lilkom, gwidi blind, li qeġħdin jgħidu: Min iħallef fit-tempju, mhuiwix xejn, iżda min iħallef fid-deheb tat-tempju, huwa obblgat. Fools u blind, min huwa akbar, id-deheb jew it-tempju li jqaddes id-deheb? U, min jħallef fl-artal, mhuiwix xejn, iżda min jħallef fid-don li fuqu, huwa obblgat. Fools u

blind, xinhu akbar, ir-rigal jew l-altar li jqaddes ir-rigal? Dak li jhalef fuq l-altar, ihalef bih u bdak kollu li jkun fuqu. U dak li halef fit-tempju jhallel fih u fdak li seken fih. U dak li jhalf fis-sema jhallel fit-tron ta Alla u fdak li qiegħed fuqu. Woe lilkom, skribi u Fariżej ipokriti, għax intom tagħtu l-għaxra fil-mija tal-mentastru u tad-dill u tal-kemmun, iżda hallejtu l-aktar tqal tal-ligi: il-ġudizzju, il-ħniena u l-fidi. Dawn però kien meħtieġ li tagħmlu u dawk ma tħallux. Gwidi blind, dawk li jisfiaw il-ġifen, iżda l-ġemel jibilgħu. Woe lilkom, scribes u Fariżej ipokriti, għax tindfu l-barra tal-kikkra u tal-platt, iżda ġewwa huma mimlija minn ħtif u ingustizzja. Pharisee aghma, naddaf l-ewwel il-ġewwa tal-kikkra u tal-platt, sabiex isir ukoll il-barra tagħhom nadif. Woe lilkom, scribes u Fariżej ipokriti, għax intom jixbhu oqbra mfaqqgħa bl-abjad, li minn barra jidhru sbieħ, iżda minn ġewwa huma mimlija għadam tal-mejtin u kull hażen. Hekk ukoll intom minn barra tabilhaqq jidhru lin-nies ġusti, iżda minn ġewwa intom mimlijin bipokriżija u iniqità. Gwaj lilkom, skribi u Fariżej ipokriti, għax tibnu t-tombi tal-profeti u iżżejnu l-monumenti tal-ġusti, U tghidu, Kieku konna fil-jiem tal-missirijiet tagħna, ma konnux sħab tagħhom fid-demmi tal-profeti. Sabiex tishdu x-xhieda kontra nfuskom li intom ulied ta dawk li qatlu l-profeti. U intom imlew il-kejl tal-missirijiet tagħkom. Srieq, wild tal-vipri, kif se taħarbu mill-ġudizzju tal-ġeħennem? Minħabba dan, ara, jien qed nibgħat lejkom profeti u għorrief u kittieba, u minnhom se toqtlu u tissalbbu, u minnhom se tislta fil-kongregazzjonijiet tagħkom u tippersegwitu minn belt għal belt, Sabiex jiġi fuqkom id-demmi kollu ġust li tixtered fuq l-art, mid-demmi ta Abel il-ġust sal-

demm ta Żakkarija bin Barakija, li intom qatiltu bejn it-tempju u l-artal. Tassew ngħid lilkom li dawn kollha se jiġu fuq din il-generazzjoni. Ġerusalemm, Ġerusalemm, li toqtol il-profeti u tirgem bil-ġebel dawk li huma mibgħuta lejha! Kemm-il darba ridt niġbor it-tfal tiegħek, kif tiġbor għasfur iż-żgħażaġh tagħha taħt il-ġwienah, iżda intom ma ridtux. Ara, id-dar tagħkom se tithalla mitruka. Ngħid għax lilkom, mhux se tarawni minn issa sakemm tgħidu, Imbierrek li ġej fisem il-Mulej.

24

U wara li ħareġ, Ġesù kien sejjer mit-tempju, u ġew id-dixxipli tiegħu biex juru lilu l-bini tat-tempju. Iżda Ġesù qal lilhom, Ma tarawx dawn kollha? Tassew ngħid lilkom, mhux se jithalla hawn ġebbla fuq ġebbla li mhux se tiġi mwaqqgħa. Waqt li kien bilqiegħda fuq il-muntanja taż-żebbuġ, ġew għandu d-dixxipli waħedhom u qalulu, Għidilna meta se jkunu dawn l-affarijiet, u xinhu s-sinjal tal-preżenza tiegħek u tat-tlestija tal-età? U wieġeb Ġesù qal lilhom: Araw li hadd ma jdawwarkom. Għax ħafna se jiġu fl-ismi tiegħi u jgħidu, Jiena hu l-Kristu, u se jqarrqu lil ħafna. Intom se tkunu se tisimgħu gwerer u smiġh ta gwerer, araw la tinkwetatux, għax huwa meħtieġ li jseħħ kollox, imma għadha mhix it-tmiem. Għax se jitqajjem nazzjon kontra nazzjon u saltna kontra saltna, u se jkunu ġuħ u pesti u terremoti fdiversi postijiet, Iżda dawn kollha huma bidu ta uġiġh tat-tqala. Imbagħad se jagħtukom ftribulazzjoni u se joqtlukom, u intom tkunu mibgħuda minn in-nazzjonijiet kollha minħabba ismi. U

mbagħad ħafna se jitbiegħdu, u lil xulxin se jittradixxi u se jobogħdu lil xulxin. U ħafna profeti foloz se jqumu u se jdgħajru lil ħafna. U minħabba li l-lawlessness se tiżdied, l-imħabba tal-ħafna se tibred. Izda dak li jissaporta sat-tmiem, dan se jkun salvat. U se jiġi pproklamat dan l-aħbar it-tajjeb tar-renju fid-dinja kollha abitata bħala xhieda lin-nazzjonijiet kollha, u mbagħad se jiġi t-tmiem. Meta għalhekk taraw l-abominazzjoni tad-deżolazzjoni li tkellem dwarha Danjel il-profeta wieqfa fpost qaddis, min jaqra jifhem. Mbagħad dawk li jkunu fil-Ġudea ħallu jaħarbu lejn il-muntanji. Dak li jkun fuq is-saqaf mgħandux jinżel biex jieħu l-affarijiet minn go daru U dak li jkun fil-għalqa mgħandux jidderieġa lura biex jieħu l-ħwejjeg tiegħu. Izda woe lil dawk li jkunu tqal u lil dawk li jkunu qed ireddgħu fdawk il-jiem. Itolbu izda sabiex ma ssirx il-ħarba tagħkom fix-xitwa u lanqas fis-Sibt. Għax dak iż-żmien se jkun hemm tribulazzjoni kbira, bħal ma qatt ma sar minn bidu d-dinja sa issa, u lanqas qatt mhux se jsir: U jekk ma kinux imqassra dawk il-jiem, ma kien isalva ħadd, izda minħabba l-magħżulin se jkunu mqassra dawk il-jiem. Mbagħad jekk xi ħadd jgħidilkom, Ara, hawn il-Kristu, jew Hawn, la temmnu. Se jqumu għax Kristijiet foloz u profeti foloz, u se jagħtu sinjali kbar u ghegubijiet, sabiex iżommu, jekk possibbli, anke lill-magħżulin. Ara, jien għidt lilkom qabel. Jekk għalhekk jgħidulkom, Ara, huwa fid-deżert, toħrogux; Ara, huwa fil-kmamar, temmnux. Bħal ma l-berqa toħroġ mill-lvant u tidher sal-punent, hekk se tkun il-preżenza tal-Iben tal-bniedem, Fejn ikun il-karkassa, hemm se jingabru l-ajkli.

Immedjatament wara t-tribulazzjoni ta dawk il-jiem, ix-xemx se tkun skurita u l-qamar mhux se jagħti d-dawl tiegħu, u l-kwiekeb se jaqgħu mis-sema, u l-qawwiet tas-smewwiet se jiġu mkeċċija.

U mbagħad se jidher is-sinjal tal-Iben tal-bniedem fis-sema, u mbagħad se jibku t-tribujiet kollha tal-art u se jaraw lill-Iben tal-bniedem ġej fuq is-sħab tas-sema bqawwa u glorja kbira. U se jibgħat il-messaġġiera tiegħu bvuci ta tromba kbira, u huma se jiġbru flimkien il-magħżula tiegħu mill-erbgha irjieħ, mill-estremi tas-smewwiet sa l-estremi tagħhom. Imma minn siġra tat-tin itgħallmu l-parabola. Meta diġà l-fergħa tagħha ssir ħelwa u l-weraq joħorġu, tkunu tafu li s-sajf qrib. Hekk ukoll intom, meta taraw dawn il-ħwejjeġ kollha, kun tafux li huwa qrib, fuq il-bibien. Tassew ngħid lilkom, mhux se tgħaddi din il-ġenerazzjoni sakemm ma jsirux dawn l-affarijiet kollha. Is-sema u l-art se jgħaddu, iżda l-kliem tiegħi qatt mhux se jgħaddi. Dwar dak il-jum u dik is-sieġha ħadd ma jaf, lanqas il-messaġġieri tas-smewwiet, ħlief Missieri biss. Bħal ma kienu l-jiem ta Noe, hekk se tkun il-preżenza tal-Iben tal-bniedem. Għax bħal ma kienu fl-ijiem qabel l-għargħar, kienu jieklu u jixorbu, jiżżewġu u jagħtu fiż-żwieġ, sa l-jum li fih daħal Nwè fl-arka u ma kinux jafu sa ma ġie l-għargħar u ħa lil kulhadd, hekk se jkun ukoll il-miġja tal-Iben tal-bniedem. Mbagħad tnejn se jkunu fl-għalqa, wieħed jithaddem u wieħed jithalla. Tnejn nisa qed jithnu fil-mill, waħda tittieħed u waħda tintrema. Oqogħdu fuq il-ħarsa mela, għaliex ma tafux fliema sieġha jiġi s-Sid tagħkom. Izda intom tafu dan: li kieku kien jaf is-sid tad-dar fliema gwardja jiġi l-

ħalliel, kien ikun ħares u ma kienx ikun ħalla li tingered id-dar tiegħu. Minħabba dan, intom ukoll kunu lesti, għax fis-siegħa li ma taħsbux fiha l-Iben tal-bniedem jiġi.

Min allura huwa l-ilsir fidil u prudenti, li s-sid tiegħu ħatar fuq is-servizz tiegħu biex jagħti lilhom l-ikel fil-ħin? Imbierrek dak il-skjav li meta jiġi sidu se jsib jagħmel hekk. Tassew ngħid lilkom li se jaħtru fuq il-possessjonijiet kollha tiegħu. Jekk iżda jgħid dak il-qaddej ħazin fi qalbu: Qed jdum is-sid tiegħi biex jiġi, u jibda jdoqq lill-išhab ilsiera tiegħu, jiekol u jixrob mal-fdallin, se jiġi s-sid ta dak l-ilsir fjum li ma jistenniex u f'siegħa li ma jafx, U se jaqsmu fnofs lilu, u l-parti tiegħu mal-ipokritri se jpoġġi. Hemm se jkun il-biki u l-grizz tas-snien.

25

Imbagħad is-saltna tas-smewwiet se tkun xebħa għaxar verġni, li wara li ħadu l-lampi tagħhom ħargu biex jiltaqgħu mal-għarus. Hamsa minnhom kienu għoqlin, u l-ħamsa l-oħra kienu bla għaqal. li kienu stulti, wara li ħadu t-torċi tagħhom stess, ma ħadux magħhom żejt Izda l-għaqlin ħadu żejt fil-važi tagħhom flimkien mal-lampi tagħhom. Izda waqt li l-għarus kien qed jiddawwar, kollha saru ngħasanin u raqdu. Fnofs il-lejl iżda saret għajta, Ara, l-għarus ġej! Oħorġu lejn il-laqgħa tiegħu. Mbagħad qamu l-verġni kollha dawk u żejnu l-lampi tagħhom. Il-bniet il-foolish qalu lill-bniet il-wise: Agħtuna ftit miż-żejt tagħkom, għax il-lampi tagħna qed jintfew. Wieġbu iżda l-

għaqlin u qalu: Le, ħalli ma jkunx biżżejjed għalina u għalikom. Morru aktar lejn dawk li jbiegħu u ixtru għalikom infuskom. Waqt li telqu biex jixtru, wasal l-għarus u dawk li kienu lesti daħlu miegħu fit-tiegħ, u ngħalqet il-bieb. Aktar tard iżda ġew ukoll il-verġni l-oħra u qalu, Sinjur, sinjur, iftaħ għalina. Imma hu wieġeb u qal, Tassew ngħidilkom, ma nafx lilkom. Oqogħdu fuq il-gwardja għalhekk, għaliex ma tafux il-jum u lanqas is-siegħa li fiha l-Iben tal-bniedem jiġi.

Bħal ma raġel li kien sejjer barra mid-dar sejjaħ lill-ilkoll tiegħu l-għabid u għadda lilhom il-possessjonijiet tiegħu, U lil wieħed ta ħames talenti, lil ieħor tnejn, u lil ieħor wieħed, lil kull wieħed skont il-kapaċità tiegħu, u telaq minnufih. Imma wara li mar, dak li ħa l-ħames talenti ħadem fihom u għamel oħra ħames talenti. L-istess ukoll dak li kiseb it-tnejn, kiseb huwa wkoll tnejn oħra. Iżda dak li ħa l-wieħed mur ħaffer fl-art u ħeba l-fidda tas-sid tiegħu. Wara żmien twil jiġi s-sid ta dawk l-ilsiera u jiswa l-kont magħhom. U wara li resaq dak li ħa l-ħamsa talenti, ppreżenta ħamsa talenti oħra u qal: Sinjur, ħamsa talenti affidajtli; ara, ħamsa talenti oħra rbħajt fuqhom. Qal lilu s-sid tiegħu: Tajjeb, ilsir tajjeb u fidil! Fuq ftit kont fidil, fuq ħafna se npoġġik. Idħol fil-ferħ tas-sid tiegħek. Wara li approċċja, dak li kien ħa ż-żewġ talenti qal: Sinjur, żewġ talenti fdajtli. Ara, rbħajt żewġ talenti oħra fuqhom. Qal lilu s-sid tiegħu: Tajjeb, ilsir tajjeb u fidil! Fuq ftit kont fidil, fuq ħafna se npoġġik. Idħol fil-ferħ tas-sid tiegħek. Wara li approċċja, dak li kien ħa t-talent wieħed qal: Sinjur, kont naf li int raġel iebes, li tqatta fejn ma żriegħtx u tiġbor minn fejn ma xerridtx, u billi bżajt, mort u ħbejt it-talent

tieghek fl-art; ara, għandek dak li hu tieghek. Izda s-sid tiegħu wieġeb u qallu: Ilsir ħażin u pigri, kont taf li jiena nqatta fejn ma żrajtx u niġbor minn fejn ma xerridtx. Kien meħtieġ mela li int twarrab il-fidda tiegħi lill-bankiera, u meta ġejt jiena kont nirċievi t-tiegħi flimkien ma l-imgħax. Ħudu għalhekk minnu t-talent u aġtuh lil dak li għandu l-għaxar talents. Għax lil kull min għandu se jingħata u se jkollu abbondanza, izda minn dak li mgħandux anke dak li għandu se jitneħħa minnu. U l-ilsir l-inutli armuh l barra fid-dlam ta barra; hemm se jkun il-biki u l-grizz tas-snien.

Meta jiġi l-Iben tal-bniedem fil-glorja tiegħu u l-messaġġiera qaddisa kollha miegħu, mbagħad se joqgħod fuq it-tron tal-glorja tiegħu. u se jingabru quddiemu l-nazzjonijiet kollha, u se jissepara lilhom minn xulxin bħal ma r-ragħaj jissepara n-nagħaġ mill-mogħoż U se jqiegħed in-nagħaġ fuq il-lemin tiegħu, izda l-mogħoż fuq ix-xellug. Imbagħad ir-re se jgħid lil dawk fuq il-lemin tiegħu: Ejjew intom l-imbierka ta Missieri, irstu r-renju li ġie ppreparat għalikom minn meta nħoloq id-dinja. Jien kont bil-ġuħ, u intom tajtu lili biex niekol; jien kont bil-għatx, u intom xarrabtuni; barrani kont, u intom laqqajtuni, Kont għeri, u inti lbistuni; kont marid, u inti żortuni; kont fil-ħabs, u inti ġejtu għandi. Imbagħad il-ġusti jwieġbu lilu u jgħidu: Mulej, meta rajanek bil-ġuħ u tajnielek ikel, jew bil-għatx u tajnielek txixrob? Meta qatt rajajna lilek barrani u ġbarnaħ, jew għeri u lbisnieh? Meta darawk dgħajjef jew fil-ħabs, u ġejna għandek? U wieġeb, is-Sultan se jgħid lilhom: Tassew ngħidilkom, dak kollu li għamiltu lil wieħed mill-iżgħar fost dawn l-aħwa tiegħi, lili

għamiltuh. Imbagħad se jgħid ukoll lil dawk tax-xellug: Morru l bogħod minni, intom l-imsaħħtin, lejn in-nar l-etern li ġie ppreparat għad-djaul u għall-messaġġieri tiegħu. Kont bil-ġuħ u ma tajtuni xniekol, kont bil-għatx u ma tajtuni xnixrob. Barrani kont, u ma ġbartux lili; għeri, u ma lbistux lili; dgħajjef u fil-ħabs, u ma żzurtux lili. Imbagħad se jwieġbu lilu u huma wkoll jgħidu: Sinjur, meta rajna lil int bil-ġuħ jew bil-għatx jew barrani jew għeri jew dgħajjef jew fil-ħabs, u ma servejna lil int? Mbagħad se jwieġeb lilhom u jgħid: Tassew ngħid lilkom, dak li ma għamiltu lil wiehed mill-iżgħar fost dawn, lanqas lili ma għamiltu. U se jmorru dawn għal kastig etern, iżda l-ġusti għal hajja eterna.

26

U gara li meta Ġesù temm dawn il-kliem kollha, qal lid-dixxipli tiegħu, Intom tafu li wara jumejn isir l-Għid, u l-Iben tal-bniedem jiġi tradut biex jiġi msallab. Mbagħad ingabru l-qassisin il-kbar u l-kittieba u l-anzjani tal-poplu fil-qorti tal-qassis il-kbir li kien jissejjaħ Kajafa u ħadu parir flimkien sabiex il-Ġesù bingann jaqdbu u joqtlu. Izda kienu qed jgħidu: Mhux matul il-festa, sabiex ma jsirx disturb fost il-poplu.

Ta Ġesù li sar fBetanja fid-dar ta Xmun il-lebbruż, Resqet lejha mara li kellha alabastru ta żejt prezzjuż ħafna, u xerrdet fuq rasu waqt li kien mimdud. Meta raw dan, id-dixxipli tiegħu kienu indinnjati u qalu, Għal xiex din il-ħsara? Kien jista għax

dan iż-żejt setgħa jinbiegħ għal hafna flus u jingħata lill-foqra. Wara li safa, iżda, Ġesù qal lilhom: Għaliex qed tagħmlu tbatija lil din il-mara? Għax xogħol sabiħ għamlet lejja. Il-foqra għax dejjem għandkom magħkom, iżda lili mhux dejjem għandkom. Għax din li xerrdet dan iż-żejt fuq ġismi, għamlet dan biex tidfen lili. Tassew ngħid lilkom, fejn ukoll jiġi pproklammat dan l-Evangeliu fid-dinja kollha, se jitkellem ukoll dak li għamlet din bħala tifikira tagħha.

Imbagħad mar wiehed mit-tmax, li kien jissejjaħ Ġuda Iskarjota, lejn il-qassisin kbar u qal, Xtriduni tagħtuni, u jien nagħtihulkom? Huma tawh tletin biċċa fidda. U minn dak iż-żmien kien qed ifittex opportunità sabiex jagħtih.

Fl-ewwel jum tal-ħobż mhux imħammar, id-dixxipli ġew għand Ġesù u qalulu: Fejn trid li nippreprawlek biex tiekol l-Għid? Imma hu qal, Morru fil-belt għand dak il-bniedem u għidulu, L-Imgħallem jgħid: Iż-żmien tiegħi qrib hu, għandek se nagħmel il-Għid mad-dixxipli tiegħi. U għamli d-dixxipli kif ordna lilhom Ġesù, u ppreparaw il-Għid. Filgħaxija meta seħħet, huwa kien imtedd mal-tmax. U waqt li kienu qed jieklu, qal: Tassew ngħidilkom li wiehed minnkom se jittradixxi lili. U mimduma hafna bdew jgħidulu kull wiehed minnhom: Mhux jien, Mulej? Iżda hu wiegħeb u qal: Dak li għamel tgħammis miegħi fid-dixx l-id, dan se jittradixxini. Il-Bin tal-bniedem tassew imur kif huwa miktub dwaru, iżda woe lil dak il-bniedem li permezz tiegħu l-Bin tal-bniedem qed jiġi tradut. Tajjeb kien għalih kieku dak il-bniedem ma kienx twieled. Wiegħeb iżda Ġuda, li kien qiegħed

jagħtih, u qal, Mhux jien, Rabbi? Qallu, Inti għedt. Waqt li kienu qed jieklu, Ġesù ħa l-ħobż u wara li ta ħajr, kisru u kien qed jagħtih lid-dixxipli u qal, Ħudu, kulu, dan huwa ġismi. U wara li ħa l-kalċi u ta r-radd ħajr, tah lilhom u qal: Ixorbu minnu ilkoll. Dan għax dan huwa d-demmm tiegħi tal-patt il-ġdid li qed jitxerred għal ħafna għall-maħfra tad-dnubiet. Ngħid lilkom li minn issa l quddiem ma nixrob minn dan il-frott tal-vinja sa dak il-jum meta nixrob lilu ġdid magħkom fis-Saltna ta Missieri.

U wara li kantaw innu, ħarġu lejn il-muntanja taż-żebbuġ. Imbagħad Ġesù jgħid lilhom, Intom ilkoll se taqgħu l bogħod minni fdin il-lejl, għax huwa miktub: Se ninqata lill-ragħaj, u n-nagħaġ tal-merħla se jkunu mxerrda.

Iżda wara li nkun mqajjem, jien se nimxi qabelkom lejn il-Galilija. Wieġeb iżda Pietru u qallu: Jekk ilkoll se jaqgħu minħabba fik, jien qatt mhux se naqgħa. Qal lilu Ġesù: Tassew ngħidlek li fdin il-lejl, qabel ma jgħajjat is-serduk, tliet darbiet se tinnegani. Pietru qallu: Anki jekk ikun meħtieġ li mmut miegħek, qatt mhu se ninkrek. Bl-istess mod ukoll id-dixxipli kollha qalu.

Mbagħad Ġesù mar magħhom fpost imsejjaħ Ġetsemani, u qal lid-dixxipli: Oqogħdu hawn sakemm immur nitlob hemm. U wara li ħa lil Pietru u liż-żewġ ulied ta Żebedew, beda jkun imħasseb u mwegġa. Imbagħad Ġesù jgħid lilhom: Imdejqa ħafna hija ruħi sa mewt. Ibbqgħu hawn u oqogħdu attenti miegħi. U wara li miexi l quddiem ftit, waqa fuq wiċċu jitlob u jgħid:

Missieri, jekk possibbli, halli jgħaddi minni dan il-kalċi, iżda mhux kif irrid jien, iżda kif trid int. U jiġi lejn id-dixxipli u jsib lilhom rieqda, u jgħid lil Pietru: Hekk ma kontux kapaċi li tħarsu miegħi għal siegħa waħda? Oqogħdu fuq il-ħares u itolbu, sabiex ma tidhlux ftentazzjoni; l-ispirtu tabilhaqq lest, iżda l-laħam dgħajjef. Mill-ġdid, għat-tieni darba, wara li mar il bogħod, talab u qal: Missieri, jekk dan il-kalċi ma jistax jgħaddi minni sakemm ma nixrobux minnu, ikun magħmul il-wille tiegħek. U meta ġie, sabha mill-ġdid rieqda, għax għajnejhom kienu mtaqqlin. U wara li hallihom u telaq, mill-ġdid talab għat-tielet darba u qal l-istess kliem. Mbagħad jiġi lejn id-dixxipli tiegħu u jgħid lilhom: Intom rieqda l-bqija u qed tistrieħu? Ara, waslet is-siegħa u l-Iben tal-bniedem qed jiġi tradut fidejn il-midinbin. Qumu, ejjew, ara wasal dak li qed jittradixxini.

U waqt li kien għadu qed jitkellem, ara, Ġuda, wieħed mit-tnax-il, wasal, u miegħu folla kbira bxwabel u lsien minn għand il-qassisin il-kbar u l-anzjani tal-poplu. Iżda dak li kien qed jagħtih ta lil huma sinjal u qal, Lil min se nbuslu, hu huwa; aqbduh. U immedjatement wara li resaq lejn Ġesù, qal: Sliem, Rabbi, u biesu. Iżda Ġesù qal lilu, Ħabib, għal dan inti prezenti hawn. Imbagħad meta resqu poggew idejhom fuq Ġesù u qabduh. U ara, wieħed minn dawk li kienu ma Ġesù medd idu, qabad is-sejf tiegħu, u laqat lill-qaddej tal-arcisaqaf u qatalu widnu. Imbagħad Ġesù jgħidlu: Dawwar lura s-sejf tiegħek fil-post tiegħu, għax dawk kollha li jieħdu s-sejf bis-sejf se jmutu. Jew taħseb li ma nistax issa nsejjaħ lil missieri, u se jipprovdili aktar minn tnax-il legġun ta messaggġiera? Kif allura jiġu mitmuma l-

Kitbiet li hekk huwa meħtieġ li jsir? Fdik is-sieġha qal Ġesù lill-folol: Bħal kontra ħalliel ħriġtu bxwabel u l-injam biex taqbduni? Kuljum kont bilqiegħda nġhallem fit-tempju fostkom, u ma qbadtunx. Dan kollu sar biex jitwettqu l-kitbiet tal-profeti. Imbagħad id-dixxipli kollha ħallew lilu u ħarbu.

Iżda dawk li qabdu lil Ġesù mexxewh lejn Kajfa l-arcisqof, fejn l-iskritturi u l-anzjani kienu miġbura. Pietru kien qiegħed isegwih minn bogħod sa l-ġnien tal-qassis il-kbir, u wara li daħal ġewwa qagħad mal-assistenti biex jara t-tmiem. Il-qassisin il-kbar u l-anzjani u l-kunsill kollu kienu qed ifittxu xhieda falza kontra Ġesù sabiex jistgħu jqtluh. U ma sabux, u ħafna xhieda foloz ġew il quddiem, ma sabux. Aktar tard però ġew il quddiem żewġ xhieda foloz. Jien qal, dan qal, Nista neqred it-tempju ta Alla u fi tliet ijiem nibnih mill-ġdid. U wieqaf il-qassis il-kbir u qallu, Mgħandekx xtwieġeb? Xinhu dan li dawn qed jixhdu kontra tiegħek? Iżda Ġesù kien silenzjuż. U wieġeb il-qassis il-kbir u qallu: Niġġurak skont Alla l-ħaj sabiex tgħidilna jekk intix il-Kristu, l-Iben ta Alla. Jgħidlu Ġesù: Inti qult, iżda nġhidilkom, minn issa l quddiem taraw lill-Iben tal-bniedem bilqiegħda fuq il-lemin tal-qawwa u ġej fuq is-sħab tas-sema. Imbagħad il-qassis il-kbir qaċċa l-ħwejjeġ tiegħu u qal li huwa bbestimja. Xgħandna għad bżonn xhieda? Ara, issa smajtu l-bestemmja tiegħu. Xjidher lilkom? Iżda huma wieġbu u qalu: Ħati tal-mewt huwa. Mbagħad huma bżqu ġo wiċċu u lkmuh, u oħrajn saffquh. jgħidu, Bassarlek lilna, Kristu, min hu li darabek?

Pietru kien qiegħed barra fil-kourt, u resqet lejha mara

zagħżugħa u qaltlu: Int ukoll kont ma Ġesù l-Galilean. Izda huwa ċaħad quddiemhom ilkoll u qal, Ma nafx xqed tgħid. Wara li ħareġ, rat lilu waħda oħra lejn il-bieb u qalet lilhom: Dan ukoll kien ma Ġesù n-Nazarenu. U mill-ġdid ċaħad bil-ġurament li ma jafux lill-bniedem. Wara ftit, dawk li kienu wieqfa ġew u qalu lil Pietru: Tassew inti wkoll minnhom int, għax il-kelma tiegħek tagħmlek ċar. Imbagħad beda jilgħan u jaħlef li ma jafx lill-bniedem. U minnufih serduk għajjat. U ftakar Pietru l-kelma ta Ġesù li kien qal lilu li qabel ma jsejjah is-serduk tliet darbiet int se tiċħdu lili, u telaq barra u beka bmod morr.

27

Filgħodu meta ġara, ħadu kunsill il-qassisin kbar kollha u l-anzjani tal-poplu kontra Ġesù sabiex joqtluh. U wara li rabtu lilu, mexxewh il bogħod u konsenjawh lil Ponzju Pilatu, il-mexxej.

Imbagħad meta ra Ġuda, li kien qed jagħtih, li kien ikkundannat, ħass indiemha u rritorna t-tletin biċċa fidda lill-qassisin il-kbar u lill-anzjani Qiegħed jgħid, Jiena dnubt wara li kkonsenji demm innocenti. Izda huma qalu, Xgħandna xnaqsmu aħna? Inti tara. U wara li tefa il-fidda fit-tempju, irtira, u wara li mar il bogħod inħenaq. Il-qassisin kbar izda, wara li ħadu l-fidda, qalu: Mhux permess li nitfgħuhom fit-teżor, peress li huma prezz ta demm. Wara li ħadu kunsill, xtraw bih il-għalqa tal-faħħar għal sepultura tal-barranin, Għalhekk il-għalqa dik kienet imsejja

Għalqa tad-Demm sal-lum. Imbagħad twettaq dak li kien mitqul permezz tal-profeta Ġeremija meta qal: U ħadu t-tletin biċċa tal-fidda, il-prezz tal-wieħed li kien ipprezzat, li prezzaw mill-ulied ta Izrael, U taw huma lilhom fl-għalqa tal-faħħar, kif ordna lili l-Mulej.

Izda Ġesù qagħad quddiem il-mexxej, u l-mexxej staqsieh u qal: Inti l-sultan tal-Lhud? U Ġesù qallu: Inti qed tgħid. U meta kien qed jiġi akkużat minn il-qassisin il-kbar u l-anzjani, xejn ma wieġeb. Imbagħad Pilatu jgħid lilu, Mhux qed tisma kemm qed jixhdu kontra tiegħek? U ma wegibx lilu lanqas bkelma waħda, sabiex il-gvernatur stagħġeb ħafna. Skont il-festa, il-mexxej kien imdorri li jirrilaxxa prigunier wieħed lill-folla, dak li kienu jixtiequ huma. Kellhom dak iż-żmien ħabs distint imsejjaħ Barabba. Meta kienu miġbura għalhekk, qalilhom Pilatu, Lil min trid li nirrilaxxa għalikom? Lil Barabba jew lil Ġesù msejjaħ il-Kristu? Kien jaf li minħabba l-għira wassluh. Waqt li kien bilqiegħda fuq il-pjattaforma, martu bagħtet għandu tgħidlu: Xejn lilek u lil dak il-ġust, għax illum sofrest ħafna fħolma minħabba fih. Izda l-qassisin kbar u l-anzjani pperswadew lill-folol biex jitolbu lil Barabba, u biex Ġesù jqattlu. Wieġeb izda l-mexxej u qal lilhom: Liema minn tat-tnejn trid li nirrilaxxa lilkom? Huma qalu: Barabba. Pilatu jgħidilhom, Xiex għalhekk se nagħmel lil Ġesù msejjaħ il-Kristu? Kollha jgħidulu, Jkun imsallab. Il-mexxej qal, Xi ħażin għamel? Izda huma bmod eċċessiv kienu jgħajtu u jgħidu, Jitfassal fuq is-salib. Wara li ra Pilatu li xejn ma kien qed jgħin, imma pjuttost kien qed isir taqlib, ħa ilma u ħasel idejh quddiem il-folla u qal: Innoċenti

jiena mid-demmm tal-ġust dan; intom taraw. U wieġeb il-poplu kollu u qal: Id-demmm tiegħu fuqna u fuq it-tfal tagħna. Imbagħad heles lilhom lil Barabba, iżda lil Ġesù, wara li ġeldu, wasslu biex jiġi msallab.

Imbagħad is-suldati tal-mexxej, wara li ħadu lil Ġesù ġewwa l-pretorju, ġabru fuq l-korti kollha. U wara li qaxxruh, l-bisuh mantell aħmar, U wettqu kuruna minn xewk, poġġewha fuq rasu u qasba fuq il-lemin tiegħu, u rkibbu quddiemu u sthażżew bih jgħidu: Sliem, is-Sultan tal-Lhud! U wara li bżqu fuqu, ħadu l-qasba u kienu qed idarbu fuq rasu. U meta sthażżew bih, neżżgħulu l-mantell u liebsuh il-ħwejjeġ tiegħu, u mexxewh biex isallib.

Meta kienu ħierġin barra, sabu raġel Ċirenaiku jismu Xmun, u dan ġiegħluh biex iġorr is-salib tiegħu. U meta ġew fpost imsejjaħ Golgotha, li huwa msejjaħ il-post tal-kranju, Tawh jixrob ħall imħallat ma mara, u wara li dam ma ridx jixrob. Wara li sawwbuh, qasmu l-ħwejjeġ tiegħu billi tefgħu l-qargħa. U bilqiegħda kienu qed iħarsuh hemm. U poġġew il fuq minn rasu l-kawża tiegħu miktuba: Dan huwa Ġesù, is-Sultan tal-Lhud. Imbagħad ġew msallab miegħu żewġ ħallelin, wieħed fuq il-lemin u wieħed fuq ix-xellug. Iżda dawk li kienu qed jgħaddu kienu qed jibbesmu lilu u jcaqlqu rashom. U qegħdin jgħidu, Dak li jeqred it-tempju u fi tliet ijiem jerga jibnih, salva lilek innifsek! Jekk int Bin Alla, niżel mis-salib. Bl-istess mod ukoll il-qassisin kbar kienu jistħargu flimkien mal-kittieba u l-anzjani u l-Fariżej u kienu jgħidu, Lil oħrajn salva, lilu nnifsu ma jstax

isalva; jekk huwa sultan ta Izrael, ha niżel issa mis-salib u nemmnu fih. Ittafda fuq Alla, ha jsalvah issa, jekk jixtiequ, ghax qal li jien Bin Alla. L-istess haġa wkoll il-ħallelin li kienu msalbin miegħu kienu jirrimproveraw lilu.

Imma mis-sitt siegħa, dlam sar fuq l-art kollha sad-disgħa siegħa. Madwar id-disa siegħa Ġesù saħaq bvuci kbira u qal, Eli, Eli, lama sabaktani? Dan ifisser, Alla tiegħi, Alla tiegħi, ghaliex abbandunajt lili? Xi wħud minn dawk li kienu qegħdin hemm, wara li semgħu, kienu qed jgħidu li dan qiegħed isejjah lil Elija. U immedjatement wieħed minnhom ġera u ha sponza, mlieha bl-ħall, u poġġieha fuq qasba u tah jixrob. Il-bqija kienu qed jgħidu, Halli naraw jekk jiġi Elija biex isalvah. Imma Ġesù, wara li ghajjat mill-ġdid bvuci kbira, halla l-ispirtu. U ara, il-velu tat-tempju nqasam ftnejn minn fuq sa isfel, u l-art inħawdet u l-blat inqasmu. U l-monumenti infetħu u hafna ġisem tal-qaddisin li kienu rġadu tqajmu, U wara li ħarġu mill-oqbra, wara l-qawmien tiegħu, daħlu fil-belt il-qaddisa u dehru lil hafna. Iċ-centurjun u dawk li kienu miegħu jħarsu lil Ġesù, meta raw it-terremot u dak kollu li seħħ, beżgħu hafna u qalu: Tassew dan kien Bin Alla. Kienu hemm ukoll nisa hafna minn bogħod iħarsu, li kienu segwew lil Ġesù mill-Galilija u jaqdu lilu. Fi liema kienet Marija l-Magdalena, u Marija omm ta Ġakbu u Ġożè, u l-omm tal-ulied ta Żebedew.

Filghaxija meta seħhet, ġie raġel sinjur minn Arimatija, jismu Ġużeppi, li hu nnifsu kien sar dixxiplu ta Ġesù, Dan wara li resaq lejn Pilatu, talab il-ġisem ta Ġesù. Imbagħad Pilatu ordna li

jingħata lura l-ġisem. U wara li ħa l-ġisem, Ġuzepp kebbbu ftela tal-linin nadif. U poġġieh dan fil-qabar il-ġdid tiegħu li kien qata fil-blata, u wara li daħrg ġebba kbira lejn il-bieb tal-qabar, mar. Kien hemm Marija l-Magdalena u Marija l-oħra, bilqiegħda quddiem il-qabar.

Fil-ġħada, li kienet wara l-preparazzjoni, ingabru l-qassisin kbar u l-Farizej quddiem Pilatu Qeġhdin jġhidu, Sinjur, ftakarna li dak id-deċettur qal meta kien għadu ħaj: Wara tliet ijiem nqum. Ordna għalhekk li jsir żgurat il-qabar sat-tielet jum, halli qatt ma jġu d-dixxipli tiegħu bil-lejl u jisirquh u jġhidu lill-poplu, Qam mill-mejtin, u tkun l-aħħar żball aġħar mill-ewwel. Pilatu qalilhom: Għandkom gwardja; morru u sigurawhom kif tafu. Imma huma, wara li marru, sigurizzaw il-qabar billi ssiġillaw il-ġebba flimkien mal-gwardja.

28

Tard wara s-Sibt, meta kien qed jiddi lejn l-ewwel jum tas-Sibt, ġiet Marija l-Magdalena u l-oħra Marija biex jaraw il-qabar. U ara, seħħ terremot kbir, għax messagġier tal-Mulej niżel mis-sema, resaq u daħrġet il-ġebba mill-bieb u kien bilqiegħda fuqha. Izda d-dehra tiegħu kienet bħal berqa u l-ilbies tiegħu abjad bħas-silġ. Mill-biża tiegħu nħawdu l-gwardji u saru bħal mejtin. Izda l-aṅġlu wieġeb u qal lin-nisa: Intom tibzġħux, għax naf li qeġhdin tfittxu lil Ġesù li kien imsallab. Mhuwiex hawn, għax qam kif kien qal. Ejjew raw il-post fejn kien mimdud is-Sid. U

malajr morru u qulu lid-dixxipli tiegħu li qam mill-mejtin, u ara hu se jmur qabilkom lejn il-Galilija, hemm tarawh, ara għeditkom. U wara li ħarġu malajr mill-qabar bbiza u ferħ kbir, grew biex jirrapportaw lill-dixxipli tiegħu. Kif imma kienu marru biex jirrapportaw lid-dixxipli tiegħu, u ara Ġesù ltaqa magħhom u qalilhom, Ifirħu. Huma mbagħhad resqu, qabdu saqajh u adorawh. Mbagħhad Ġesù jgħid lilhom: Tibzġhux, morru u rrapportaw lil ħuti sabiex jmorru fil-Galilija, u hemm jarawni.

Waqt li kienu qed jimxu, ara, xi wħud mill-gwardja ġew fil-belt u rrapportaw lill-qassisin kbar dak kollu li kien seħħ. U wara li nġabru flimkien mal-anzjani u ħadu kunsill, taw fidda biżżejjed lis-soldati u qalulhom, Qulu li d-dixxipli tiegħu ġew bil-lejl u serquh waqt li aħna konna rieqda. U jekk jinstema dan quddiem il-gvernatur, aħna se nipperswaduh u nagħmlulkom bla tħassib. Izda dawk li ħadu l-biċċiet tal-fidda għamlu kif kienu mgħallma. U din il-kelma nxterdet fost il-Lhud sa llum il-ġurnata.

Il-ħdax-il dixxipli marru lejn il-Galilija, lejn il-muntanja fejn Ġesù kien ordnalhom. U meta raw lilu adorawh, iżda xi wħud dubbitaw. U wara li approċċja, Ġesù tkellem lilhom u qal: Inġhatat lili l-awtorità kollha fis-sema u fuq l-art. Morru u aghmlu dixxipli mill-ġnus kollha, tghammidhom fl-isem tal-Missier u tal-Iben u tal-Ispirtu s-Santu, Ngħallmuhom iħarsu kollox kemm ordnajtilkom, u ara jiena magħkom inkun l-iljiem kollha sal-tmiem taż-żmien. Amen.

Ezodu

1

Dawn huma l-ismijiet tal-ulied ta Izrael li daħlu f'Egittu flimkien ma Ġakobb missierhom, kull wieħed bid-dar kollha tiegħu daħal. Reuben, Simeon, Levi, Judah, Issachar, Zebulun, Benjamin, Dan, u Naphtali, Gad, u Asher. Ġużeppi kien fl-Egittu, u l-ilsna kollha minn Ġakobb kienu ħamsa u sebgħin. Miet Ġużepp, u l-ħuti kollha tiegħu, u dik il-ġenerazzjoni kollha. Il-wlied ta Izrael żdiedu, u kienu mmultiplikati, u saru numerużi, u prevalu ħafna ħafna, u l-art immultiplikathom. Qam iżda sultan ieħor fuq l-Egittu, li ma kienx jaf lil Ġużeppi. Qal linnazzjon tiegħu, Ara, ir-razza tal-ulied ta Izrael hija moltitudni kbira, u hija aktar qawwija minna. Ejjew għalhekk nagħmlu bgħaqal magħhom, ħalli ma jiżdiedux, u meta jiġrilna gwerra, dawn ukoll jingħaqdu mal-għedewwa, u wara li jagħmlu gwerra kontra tagħna, joħorġu mill-art. U ħa jpoġġi fuqhom sorveljanti tax-xogħlijiet, sabiex jafligġuhom fix-xogħlijiet. U bnew bliet fortifikati lil Faragun, il-Persuazjoni u Ramezi u Dak li hu, li hi l-belt tax-Xemx. Iżda kemm-il darba kienu jopprimuhom,

daqskemm aktar kienu jiżdiedu, u kienu jsiru qawwija ħafna ħafna, u l-Egizzjani kienu jikrhu lill-ulied ta Izrael. U l-Egizzjani oppressaw lill-ulied ta Izrael bil-forza. U kienu jafliggu ħajjithom fix-xogħlijiet iebsa, fit-tajn u fl-għamil tal-briks, u fl-xogħlijiet kollha li kienu jsiru fl-għelieqi, skont ix-xogħlijiet kollha li bihom kienu jagħmluhom ilhom skjavi bil-forza.

U qal ir-re tal-Egizzjani lill-qwiebel tal-Lhud, lill-waħda minnhom isimha Sefforà, u l-isem tat-tieni Fua, U qal, meta tagħmlu l-qabla lill-Lhud, u huma jkunu qed iwelldu, jekk ikun raġel oqtluh, iżda jekk ikun mara ħalluh jgħix. Beżgħu iżda l-qwiebel lill-Alla, u ma għamlux kif ordna lilhom is-sultan tal-Egittu, u żammew ħajjin it-tfal irġiel. Sejjaħ iżda s-Sultan ta l-Egittu lill-qwiebel u qal lilhom: Xinhu dan li għamiltu din il-ħaġa u żżomtu ħajjin it-tfal irġiel? Qalu iżda l-qwiebel lil Faragħun: Mhux bħan-nisa tal-Egittu l-Ebrej, għax jagħtu t-twelid qabel ma jidhlu lejhom il-qwiebel, u taw it-twelid. Alla għamel tajjeb lill-qwiebel, u l-poplu mmultiplika u sar qawwi ħafna. Peress li l-qwiebel kienu jibżgħu minn Alla, huma għamlu djar għalihom infushom. Ordna iżda Faragħun lil kull il-poplu tiegħu u qal: Kull maskil li jitwieled lill-Lhud, armuh fin-nixgħa, u kull mara, ħalluha ħajja.

2

Kien hemm xi ħadd mit-tribù ta Levi, li ħa waħda mid-bniet ta Levi. U fi gūfha ħadet, u weldet maskil, u meta rawh raffinat,

ħbewh għal tliet xhur. Peress iżda ma kinux jistgħu jżommu moħbi aktar, ommu ħadet basket, u daħħnet lilha bqatran tal-asfaltu, u daħħlet it-tifel fiha, u poġġietha fil-marġ ħdejn ix-xmara. U kienet qed tosserva oħtu minn bogħod biex tgħarraf x'se jiġri lilu.

Nizlet il-bint ta Fargħun biex tgħum fix-xmara, u l-qaddejja tagħha kienu jgħaddu ħdejn ix-xmara. Meta rat il-basket fil-marża, baġtet il-qaddejja u ħaditha. Wara li fetħet, tara tifel jibki fil-basket, u l-bint ta Pharaoh ħelset lilu, u qalet: Dan huwa minn it-tfal tal-Lhud. U qalet oħtu lil bint Faragħun: Trid insejjaħ lilek mara li tredda mill-Ebrej, u hi tredda lilek it-tarbija? U qalet il-bint ta Fargħun: Mur. U meta ġiet, iż-żagħżuġha sejħet l-omm tat-tifel. Qalet il-bint ta Fargħun lilha: Żomm lili dan it-tifel u reddagħu lili, u jiena nagħtik il-paga. Ħadet il-mara t-tifel u reddgħetu. Wara li kien imkabbar it-tifel, ġabtu lejn il-bint ta Faragun, u sar lilha bħala iben. Semmietu Mosè, u qalet, Mill-ilma ġbidtu.

Ġara li fdawk il-jiem ħafna, meta Mosè kien sar kbir, ħareġ lejn ħutu l-ulied ta Izrael, u wara li osserva l-għeja tagħhom, ra raġel Eġizzjan jilgħab xi Lhudi, wieħed mill-ħuti tiegħu stess l-ulied ta Izrael. Wara li ħares madwar hawn u hawn ma ra ħadd, u wara li laqat lill-Eġizzjan, ħbieh fir-ramel. Ħiereġ barra fil-jum it-tieni, jara żewġ irġiel Lhud jithabtu, u jgħid lil dak li qed jagħmel ħażen: Għaliex int qed tolqot lill-ġar tiegħek? Imma hu qal, Min ħarejtek ħakkiem u mħallef fuqna? Mhux trid toqtlni inti, bl-istess mod kif qatilt ilbieraħ lill-Eġizzjan? U Mosè beża, u qal,

Jekk hekk, din il-ħaġa saret magħrufa. Sama imma Faragħun din il-kelma, u fittex joqtol lil Mosè. Irtirat imma Mosè minn wiċċ Faragħun, u għex fart Midjan, u meta wasal fart Midjan, qagħad fuq il-bir. Lill-saċerdot ta Midjan kienu seba bniet, li kienu jirgħu n-nagħaġ ta missierhom Jetro, u meta waslu kienu jigbdu l-ilma sakemm mlaw iċ-ċisternijiet, biex jisqu n-nagħaġ ta missierhom Jetro. Waslu imma l-irgħajja u keċcewhom, imma Mosè qam u salvahom, u niżżel ilma għalihom, u xarrab in-nagħaġ tagħhom. Ġew lejn Raguel, missierhom, u hu qalilhom: Għaliex ħaffieftu biex tigu llum? Izda huma qalu, Raġel Egizzjan salvana mill-rgħajja, u niżżel ilma għalina, u xarrab in-nagħaġ tagħna. Izda qal lill-bniet tiegħu: U fejn huwa? U għaliex ħallejtu lill-bniedem? Sejħulu għalhekk, sabiex jiekol ħobż. Mosè stabbilixxa ruħu mal-bniedem, u dan tah lil Sefora bintu bħala mara. Fil-ġuf u ħadet, il-mara weldet iben, u Mosè semmie l-isem tiegħu Gershom, u qal: Għax foristier jien fart barranija. Wara dawk il-jiem il-ħafna, miet is-sultan tal-Egittu, u stennew il-ulied ta Izrael minħabba x-xogħol, u għajjtu, u telgħet il-għajta tagħhom lejn Alla minħabba x-xogħol. U sema Alla l-ġemgħa tagħhom, u ftakar Alla l-patt tiegħu li għamel ma Abraham, u Isaac, u Jacob. U ra Alla l-ulied ta Izrael, u sar magħruf lilhom.

3

U Mosè kien jiriegħi n-nagħaġ ta Jethro, missier martu, il-qassis ta Midjan, u mexa bin-nagħaġ lejn id-deżert, u wasal għall-muntanja ta Horeb. Dehru lilu Messaġġier tal-Mulej ffjamma

tan-nar minn ġewwa l-ġholliq, u ra li l-ġholliq kien qed jieħu n-nar, iżda l-ġholliq ma kienx qed jinħaraq. Mosè qal, Wara li għaddejt, se nara din il-viżjoni l-kbira, għaliex il-ġholliq mhux qed jinħaraq. Meta ra s-Sid li huwa qed jaqrab biex jara, sejjaħlu s-Sid mill-ġholliq u qallu: Mosè, Mosè. U hu qal: Xinhu? Izda qal, Ma taqrabx hawn, holl is-sandal minn riġlejk, għax il-post li inti wieqaf fih, art qaddisa hi. U qal: Jiena l-Alla ta missierek, Alla ta Abraham, u Alla ta Izakk, u Alla ta Ġakobb. Mosè dawwar wiċċu, għax kien jibza li ħares direttament lejn Alla. Qal il-Mulej lil Mosè, Rajt sewwa l-afflizzjoni tal-poplu tiegħi li hemm fl-Eġittu, u smajt l-għajta tagħhom minħabba s-sorveljanti tax-xogħol, għax naf l-uġiġ tagħhom, U nżilt biex neħilishom minn id l-Eġizzjani u biex inneħihom minn dik l-art, u biex indaħħalhom fart tajba u vasta, fart li tgħaddi ħalib u għasel, fil-post tal-Kananin, u l-Hittiti, u l-Amoriti, u l-Perizziti, u l-Girgaxiti, u l-Hiviti, u l-Jebusiti. U issa ara, l-għajta tal-ulied ta Izrael waslet lejja, u jien rajt l-oppressjoni li l-Eġizzjani qed jopprimuhom biha. U issa ejja, se nibgħatek lejn il-Fargħun, sultan tal-Eġittu, u int toħroġ lill-poplu tiegħi, lill-ulied ta Izrael, minn art l-Eġittu.

U qal Mosè lil Alla: Min jien jiena, biex immur għand il-Fargħun, sultan tal-Eġittu, u biex noħroġ lill-ulied ta Izrael minn art l-Eġittu? Qal Alla lil Mosè, u qallu: Jien se nkun miegħek, u dan ikun is-sinjal lilek li jien nibagħtek: meta toħroġ lill-poplu tiegħi mill-Eġittu, intom se taqdu lil Alla fuq din il-muntanja. U qal Mosè lill-Alla: Ara, jien se noħroġ lejn l-ulied ta Izrael, u se ngħid lilhom: L-Alla tal-missirijiet tagħna bagħatni għandkom. Se jistaqsuni: X'inhu ismu? Xi se ngħid lilhom? U qal

Alla lil Mosè, jgħid: Jiena huwa Dak Li Huwa. U qal: Hekk tgħid lill-ulied ta Izrael: Dak Li Huwa bagħatni għandkom. U qal Alla mill-ġdid lil Mosè: Hekk int se tgħid lill-ulied ta Izrael: il-Mulej, il-Alla tal-missirijiet tagħna, Alla ta Abraham, u Alla ta Izakk, u Alla ta Ġakobb, bagħatni lejkom. Dan huwa ismi l-etern, u tifikira għal generazzjonijiet lil generazzjonijiet. Wara li ġej, għalhekk iġbor il-kunsill tal-anzjani tal-ulied ta Izrael, u int tgħid lilhom: Il-Mulej, l-Alla tal-missirijiet tagħna, deher lili - l-Alla ta Abraham, u l-Alla ta Izakk, u l-Alla ta Ġakobb - u qal: B'ispezzjoni spezzjonajt lilkom, u dak kollu li ġara lilkom fEgittu. U qal: Se ngħib il fuq lilkom mill-afflizzjoni tal-Egizzjani, lejn l-art tal-Kananin, u l-Hittiti, u l-Amoriti, u l-Perizziti, u l-Ġirgaxiti, u l-Hiviti, u l-Ġebusiti, lejn art li tiddefaq ħalib u għasel. U se jisimgħu l-vuċi tiegħek, u se tidhol int, u l-kunsill tal-anzjani ta Izrael, lejn il-Faragħun re tal-Egittu, u se tgħid lilu: Il-Alla tal-Lhud sejjah lilna, se mmorru mela triq ta tlett ijiem ġod-deżert, sabiex nissagrifikaw lil Alla tagħna. Izda jien naf li s-Sultan Faragħun ta l-Egittu mhux se jhallikomu tmorra jekk mhux bid qawwija. U wara li nkun medd l-id, se nlaqqa lill-Egizzjani fil-għegubijiet tiegħi kollha li se nagħmel fostom, u wara dan se jibgħatkom il barra. U se nagħti favur lil dan il-poplu quddiem l-Egizzjani, u meta tħallu, mhux se tħallu bxejn. Imma kull mara se titlob minn ġarha u mill-koabitant tagħha važi tal-fidda u tad-deheb u ħwejjeg, u intom se tpoġġuhom fuq uliedkom u fuq bnietkom, u se tislujaw lill-Egizzjani.

4

Wieġeb iżda Mosè u qal: Jekk ma jemmnu lili, u lanqas ma jisimgħu l-vuċi tiegħi, għax se jgħidu li ma dehrilekx Alla, x'se ngħid lilhom? Qal lilu s-Sid, Xihu dan li hemm fidek? U hu wieġeb, Virga. U qal: Armilha fuq l-art. U armaha fuq l-art, u saret serp, u Mosè ħarab minnha. U qal il-Mulej lil Mosè: Imtedd idek u aqbad id-denb. Imtedd mela idu u qabad id-denb, u dan sar virga fidu. Sabiex jemmnu lilek, li dehrillek il-Alla tal-missirijiet tagħhom, Alla ta Abraham, u Alla ta Izakk, u Alla ta Ġakobb. Is-Sid qallu mill-ġdid, Daħħal idek f'giewwienek, u hu daħħal idu f'giewwienu, u ħareġ idu minn giewwienu, u saret idu bħas-silġ. U qal mill-ġdid: Daħħal idek f'sidrek, u daħħal idu f'sidru, u ħariġha minn sidru, u mill-ġdid reggħet lura għall-kulur tal-laħam tagħha. Jekk iżda ma jemmnu bik, u lanqas ma jisimgħu l-leħen tas-sinjal tal-ewwel, se jemmnu bik bil-leħen tas-sinjal tat-tieni. U se jkun jekk ma jemmnu lilek fiż-żewġ sinjali dawn, u lanqas jisimgħux il-vuċi tiegħek, tieħu mill-ilma tax-xmara u tferra fuq ix-xott, u se jkun l-ilma li tieħu mix-xmara demm fuq ix-xott. Qal iżda Mosè lill-Mulej, Nitlob, Mulej, mhux kapaċi jien, la qabel il-bieraħ u lanqas qabel it-tielet jum, u lanqas minn meta bdejtni titkellem lill-qaddej tiegħek. Dgħajjef tal-vuċi u bil-mod tal-ilsien jien. Qal imma s-Sid lil Mosè, Min ta l-ħalq lill-bniedem? U min għamel lil min hu iebes ta smiġ u mudlum, lil min jara u lill-għama? Mhux jien, Alla? U issa mur, u jien se niftaħ ħalqek, u se ngħallek dak li se tgħid. U qal Mosè, Nitlob, Mulej, ħatar lil xi ħadd ieħor li jkun jista, lil dak li int se tibgħat. U kien irrabbja brabja s-Sid fuq Mosè, u qal, Mhux ara Aron, ħuk il-Levit? Naf li hu se jitkellem lilek, u ara hu se joħroġ biex jiltaqa miegħek, u meta jarah se jifraħ fih innifsu.

U int tgħid lilu, u tagħtih il-kliem tiegħi fħalqu, u jien niftaħ ħalqek u ħalqu, u ningħallemkom dak li għandkom tagħmlu. U hu se jittellem għalik mal-poplu, u hu se jkun il-ħalq tiegħek, imma int lilu tkun dak li jmur lejn Alla. U l-virga din, li nqalbet f'serp, ħuha fidek, li biha se tagħmel is-sinjali.

Mar Mosè u dar lura lejn Jetro, missier martu, u qallu, Se mmur u nirritorna lejn ħuti li hemm fl-Egittu, u nara jekk għadhomx ħajjin. U Jetro qal lil Mosè, Mur f'saħħtek. U wara dawk il-jiem il-ħafna miet is-sultan tal-Egittu. Qal il-Mulej lil Mosè f'Midjan, Mur, itlaq lejn l-Egittu, għax mietu lkoll dawk li kienu qed ifittxu ruħek. Wara li ħa Mosè l-mara u t-tfal, tellgħhom fuq l-animali tal-piż u reġa lura lejn l-Egittu. Ħa wkoll Mosè l-virga ta Alla fidu. Qal imma l-Mulej lil Mosè, meta tmur u tirritorna lejn l-Egittu, ara l-għeġubijiet kollha li tajt fidejk, int se tagħmilhom quddiem Fargħun, jiena imma se noqsija qalbu, u mhux se jibgħat lill-poplu. Int però tgħid lil Faraġun, dawn il-ħwejjeg jgħid il-Mulej: Ibni l-ewwel imwield huwa Izrael. Jien għedtlek, ibgħat il barra l-poplu tiegħi sabiex jaqdi lili. Jekk tabilhaqq mela ma tridx tibgħathom il barra, ara mela, jien se noqtol lil ibnek l-ewwel imwield. Ġara madankollu fit-triq fil-lukanda li Anġlu tal-Mulej iltqa miegħu, u kien qed ifittex joqtlu. U wara li ħadet Sefforà ġebbla zġhira, ċirkoncidiet il-prepuċju ta ibinha, u waqgħet quddiem riġlejha, u qalet: Waqaf id-demm taċ-ċirkonciżjoni tat-tarbija tiegħi. U marret il bogħod minnu, għax qalet: Waqaf id-demm tal-qċiġħ tat-tarbija tiegħi. Qal imma l-Mulej lil Aaron: Mur għal-laqgħa ta Mosè fid-deżert. U mar, u ltaqa miegħu fuq il-muntanja ta Alla, u bewsu lil xulxin. U Mosè rrapporta lil Aaron

il-kliem kollu tal-Mulej, li bagħat, u l-kliem kollu, li kmanda lilu. Mar Mosè u Aaron, u ġabru l-kunsill tal-anzjani tal-ulied Izrael. U tkellem Aaron il-kliem kollu dan, li tkellem Alla lil Mosè, u għamel is-sinjali quddiem il-poplu. U emmen il-poplu u feraħ, għax Alla żar lil ulied Izrael u ra t-tbatija tagħhom, u l-poplu waqqa rasu u qiegħed.

5

U wara dawn l-affarijiet, daħal Mosè u Aaron lejn Faragun, u qalulu: Dawn l-affarijiet jgħid il-Mulej, il-Alla ta Izrael: Ibghat il barra l-poplu tiegħi, sabiex jiċcelebraw lilji fid-deżert. U qal Faragħun, Min hu li se nisma għal leħnu, sabiex nibghat il bogħod lill-ulied ta Izrael? Ma nafx lill-Mulej, u lill-Izrael ma nibghatx il barra. U jgħidulu: Il-Alla tal-Lhud se jjaħ lilna. Se mmorru għalhekk triq ta tliet ijiem fid-deżert, sabiex nissagrifikaw lill-Mulej Alla tagħna, biex ma jiltaqax magħna mewt jew qtil. U qal lilhom is-sultan tal-Eġittu: Għaliex Mosè u Aaron qed tiddistrakaw lill-poplu mix-xogħol tagħhom? Morru, kull wieħed minnkom, lejn ix-xogħol tiegħu. U qal Faragħun, Ara, issa l-poplu huwa numeruż, għalhekk mgħandniex inwaqqfuhom mix-xogħol. Faragħun kmanda lill-sorveljanti tal-poplu u lill-iskribi, u qal, Mgħadkomx se tingħataw biex tagħtu tibn lill-poplu għall-għamil tal-briks, bħal ilbieraħ u t-tielet jum, imma huma stess jmorru u jiġbru għalihom infushom tibn. U l-arranġament tal-għamil tal-blat, li huma jagħmlu skont kull jum, int se tpoġġi fuqhom. Mintix se tneħħi xejn, għax huma fil-każ.

Minhabba dan huma jkunu qed jgħajtu u jgħidu: Ejjew inqumu u nidbaħu lill-Alla tagħna. Ejjew jiġu mgħobbija x-xogħlijiet ta dawn l-irġiel, u ejjew ikunu anzjużi dwar dawn, u mhux ejjew ikunu anzjużi fkliem vojti.

Kienu qed iheggu lilhom is-sorveljanti u l-iskribi, u kienu qed jgħidu lill-poplu: Dan jgħid Fargħun: Mgħadnix nagħtikom it-tiben. Intom stess morru ġibdu lilkom it-tiben minn fejn isibu, għax mhux se jitneħħa xejn mill-kwota tagħkom. U l-poplu kien mxerred fl-art kollha ta l-Egittu biex jiġbru l-qasab għat-tiben. Il-kapijiet tax-xogħol kienu qed ihegguhom u jgħidulhom: Lestew ix-xogħlijiet li għandkom tagħmlu kuljum, eżatt kif meta kien qed jingħatilkom it-tiben. U kienu mżelqin l-iskribani tar-razza tal-ulied ta Izrael, dawki li kienu maħtura fuqhom mill-issorveljanti ta Fargħun, u qalulhom: Għaliex ma tlestux il-kwoti tagħkom tal-għamil tal-briks bħal bieraħ u t-tielet jum, u llum? Daħlu iżda l-iskribani tal-ulied ta Izrael għajtu lejn Fargħun u qalu: Għaliex int tagħmel hekk lill-qaddejja tiegħek? Tiben ma jingħatax lill-qaddejja tiegħek, u l-briks jgħidulna nagħmlu, u ara l-qaddejja tiegħek ġew imferzqa. Se tagħmel hażin għalhekk lin-nies tiegħek. U qal lilhom: Intom battiela, battiela intom. Minhabba dan tghidu: Ejjew immorru nissagrifikaw lill-Alla tagħna. Issa għalhekk morru u aħdmu, għax it-tiben mhux se jingħata lilkom, u l-kwantità tal-briks irrenduhelha. Raw l-iskribi tal-ulied ta Izrael lilhom infushom fħżuniet, u qalu: Mhux se thallu l-għamil tal-briks, l-ammont preskrittiv għal kull ġurnata. Iltaqgħu ma Mosè u Aaron li kienu ġejjin biex jiltaqgħu magħhom, waqt li kienu ħierġin minn Fargħun. U qalulhom:

Jara Alla lilek u jiġġudikak, għax int ġġibtu r-riħa tagħna abbominabbli quddiem Fargħun u quddiem l-attendenti tiegħu, biex tagħti xabla fidejħ biex joqtolna. Irritorna iżda Mosè lejn il-Mulej, u qal: Nitlob, Mulej, għaliex ikkastigajt lil dan il-poplu? U għaliex baġhattni? U minn meta mort lejn Faragħun biex nitkellem fismek, huwa kkastiga lil dan il-poplu, u int ma salvajt lill-poplu tiegħek.

6

U qal il-Mulej lil Mosè, Diġà se tara dak li se nagħmel lill-Fargħun, għax bid qawwija se jibgħat il bogħod lilhom, u bdriegħ għoli se jkeċċihom mill-art tiegħu. Iżda Alla tkellem ma Mosè u qallu: Jien il-Mulej. U dhrajt lil Abraham u lil Isaac u lil Jacob, Alla li kien tagħhom, u l-isem tiegħi Mulej ma wrejthomx lilhom. U stabbillejt il-patt tiegħi magħhom, sabiex nagħtihom l-art tal-Kananej, l-art li kienu soġġornaw fiha u li soġġornaw fuqha. U jiena smajt il-ġemgħa tal-ulied ta Izrael, li l-Eġizzjani jiskjavizzaw lilhom, u ftakart il-patt tagħkom. Mur, qal lill-wlied ta Izrael, u qal: Jien il-Mulej, u se noħroġ lilkom mill-poter tal-Eġizzjani, u se nħallas lilkom mill-iskjavitù, u se nifdi lilkom bdriegħ għoli u bġudizzju kbir, U se nieħu lilkom għaliya bħala poplu tiegħi, u se nkun Alla tagħkom, u se tafu li jien il-Mulej Alla tagħkom, li ħariġtkom mill-oppresjoni tal-Eġizzjani. U se ndaħħalkom ġol-art li meddejt idi biex nagħtiha lil Abraham, u lil Isaac, u lil Jacob, u se nagħtiha lilkom bwirt, jien il-Mulej. Tkellem però Mosè hekk lill-ulied ta Izrael, iżda ma smawhx lil

Mosè minħabba l-qalb żghira, u minħabba x-xogħlijiet il-harshin. Qal il-Mulej lil Mosè u qallu, Idħol, itkellem lil Fargħun, sultan tal-Egittu, sabiex jibgħat il barra lill-ulied ta Izrael minn artu. Tkellem iżda Mosè quddiem il-Mulej u qal: Ara, l-ulied ta Izrael ma smawtx tiegħi, u kif se jisma tiegħi Fargħun? Jien iżda mhux raġonevoli. Qal iżda l-Mulej lil Mosè u lil Aron, u ordnalhom dwar Fargħun sultan l-Egittu, sabiex jibgħat lil ulied Izrael minn art l-Egittu.

U dawn huma mexxejja tad-djar tal-familji tagħhom, ulied Ruben, l-ewwel imwieled ta Izrael: Enok, u Fallu, Asron, u Karmi. Din hija l-qraba ta Ruben. U l-wlied ta Simeon: Jemuel, u Jamin, u Ehud, u Jachin, u Zohar, u Saul li minn il-mara Kanaanija, dawn il-familji tal-wlied ta Simeon. U dawn l-ismijiet tal-ulied ta Levi skont il-qraba tagħhom: Gershon, Kohath u Merari, u s-snin tal-ħajja ta Levi kienu mija u tletin u seba. U dawn huma l-ulied ta Gershon: Libni u Shimei, skont il-familji tagħhom. U l-wlied ta Kaath: Amram, u Isaakar, Hebron, u Ozeiel, u s-snin tal-ħajja ta Kaath kienu mija u tletin u tlieta snin. U l-ulied ta Merari, Mahli u Mushi. Dawn id-djar tal-familji ta Levi skont il-qraba tagħhom. U Amram ħa lil Jochebed, bint ħu missieru, bħala mara, u hi welditlu lil Aaron u lil Moses, u lil Miriam oħthom. Is-snin tal-ħajja ta Amram kienu mija u tnejn u tletin sena. U l-wlied ta Issachar, Korah, u Naphek, u Zechri. U l-ulied ta Ozeiel, Misael, u Elisaphan, u Segrei. Ħa Aaron lil Elizabeth bint Aminadab, oħt Nahshon, bħala mara, u weldet lilu lil Nadab, u lil Abiud, u lil Eleazar, u lil Ithamar. Ulied Korah iżda: Asir, u Elkanah, u Abiasar; dawn il-generazzjonijiet ta

Korah. U Eleazar ta Aaron ħa waħda mid-bniet ta Phutiel bħala mara, u hi welditlu lil Phinehas. Dawn huma l-kapijiet tal-familji tal-Levitin, skont il-ġenerazzjonijiet tagħhom. Dan Aaron u Moses, li lilhom qalilhom Alla biex iħargu lill-ulied ta Israel minn art l-Egittu bil-qawwa tagħhom. Dawn huma dawk li kienu qed jitkellmu ma Faragħun, is-sultan tal-Egittu, u ġiebu l barra lill-ulied ta Izrael minn art l-Egittu - huwa nnifsu Aron u Mosè. Fil-jum li fih tkellem il-Mulej lil Mosè fl-art tal-Egittu. U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu: Jiena l-Mulej, kellem lil Fargħun, sultan tal-Egittu, dak kollu li jien ngħidlek. U qal Mosè quddiem il-Mulej: Ara, jien dgħajjed fil-vuċi, u kif se jismagħni l-Fargħun?

7

U qal il-Mulej lil Mosè: Ara, għamiltlek alla għal Fargħun, u Aaron ħuk se jkun il-profeta tiegħek. Int u se tkellem lilu dak kollu li lilek jien nikkumanda, u Aaron ħuk se jtkellem ma Faraon, sabiex jibgħat lil ulied Israel minn artu. Jien iżda se noqssi l-qalb ta Fargħun, u se nimmultiplika s-sinjali tiegħi u l-għegubijiet fl-art ta l-Egittu. U Fargħun mhux se jismagħkom, u se npoġġi idi fuq l-Egittu, u se noħroġ bil-qawwa tiegħi lill-poplu tiegħi, lill-ulied ta Izrael, minn art l-Egittu bvendetta kbira. U se jafu l-Egizzjani kollha li jien il-Mulej, meta niezel idi fuq l-Egittu, u noħroġ lil ulied Izrael minn fosthom. Għamel Mosè u Aaron bħal ma kmanda lilhom il-Mulej, hekk għamlu. Mosè kien ta tmenin sena, u Aaron ħuh kien ta tlieta u tmenin sena, meta tkellem ma Faragun. U qal il-Mulej lil Mosè u lil Aron, u qal, U

jekk Faragħun jitkellem magħkom u jgħid, Agħtuna sinjal jew prodigi, int tgħid lil Aaron ħuk, Ħu l-virga u armha fuq l-art quddiem Faragħun u quddiem is-servitori tiegħu, u se ssir dragun. Daħal iżda Mosè u Aaron quddiem Fargħun u s-serventi tiegħu, u għamlu hekk, eżatt kif ordna lilhom il-Mulej, u tefa Aaron il-virga quddiem Fargħun u quddiem is-serventi tiegħu, u saret dragun. Sejjah flimkien iżda Fargħun is-sofisti tal-Egittu u s-saħħara, u għamlu wkoll l-inkantaturi tal-Egizzjani bis-saħar tagħhom bl-istess mod. U taw kull wieħed il-virga tiegħu, u saru sriep, u l-virga ta Aaron bela dawk il-vireg tagħhom. U prevala l-qalb ta Fargħun, u ma semax magħhom, eżatt kif kien ordna lilhom il-Mulej.

Qal il-Mulej lil Mosè, giet imkebbisa l-qalb ta Fargħun, biex ma jibgħatx il bogħod il-poplu. Mur lejn Fargħun filgħodu, ara hu joħroġ lejn l-ilma, u int tkun qiegħed tistennieh fuq ix-xatt tax-xmara, u l-virga li nqalbet f'serp ħuha fidek. U int tgħid lilu, Il-Mulej, l-Alla tal-Lhud, bagħatni lej, u qal: Ibghat lil poplu tiegħi sabiex jaqqduni fil-deżert, u ara, ma smajtx sa issa. Dawn l-affarijiet jgħid il-Mulej: f'dan tgħarf li jiena l-Mulej. Ara, jiena ninqala bil-virga li fidi fuq l-ilma li fix-xmara, u se tinbidel f'demm. U l-ħut li jkun fix-xmara se jmut, u x-xmara se tintenn, u l-Egizzjani mhux se jkunu jistgħu jixorbu ilma mix-xmara. Qal imma s-Sid lil Mosè, Qal lil Aaron ħuk, ħu l-virga tiegħek fidek, u medd idek fuq il-ilmijiet tal-Egittu, u fuq ix-xmajjar tagħhom, u fuq il-kanali tagħhom, u fuq il-baħar tagħhom, u fuq kull ilma miġbur tagħhom, u se jsir demm. U sar demm fil-pajjiż kollu tal-Egittu, fil-injam u fil-ġebel. U għamlu hekk Mosè u Aaron,

bħalma kmanda lilhom il-Mulej, u wara li rafa l-virga tiegħu, laqat l-ilma li kien fix-xmara quddiem Fargħun u quddiem is-servitori tiegħu, u bidel kull l-ilma li kien fix-xmara fdemm. U l-ħut li kien fix-xmara miet, u l-xmara ħammet, u l-Egizzjani ma setgħux jixorbu ilma mix-xmara, u kien hemm id-demmm fl-art kollha ta l-Egittu. Għamlu wkoll bl-istess mod l-inkantaturi tal-Egizzjani bis-sorċeriji tagħhom, u nqasset il-qalb ta Faraon, u ma semax tagħhom, bħalma qal il-Mulej. Wara li darar, Fargħun daħal fid-dar tiegħu, u lanqas ma ħa ħsieb dan. Ħaffru kollha l-Egizzjani madwar ix-xmara sabiex jixorbu ilma, u ma setgħux jixorbu ilma mix-xmara. U tlestew seba jiem wara li l-Mulej laqat ix-xmara.

Qal is-Sid lil Mosè, Idħol għand Fargħun u għidlu, Dan jgħid is-Sid: Ibgħat lil poplu tiegħi sabiex jaqdu lili. Jekk iżda ma tridx tibgħat il bogħod, ara jiena se ninqata l-konfini kollha tiegħek bil-żringijiet. U x-xmara se tifaċċa ż-żringijiet, u telgħin se jidhlu fid-djar tiegħek, u fil-maħžen tal-kmamar tas-sodda tiegħek, u fuq is-sodod tiegħek, u fuq id-djar tal-qaddejja tiegħek, u tal-poplu tiegħek, u fil-maġuni tiegħek, u fil-fran tiegħek. U fuqek, u fuq il-qaddejja tiegħek, u fuq il-poplu tiegħek, se jitilgħu ż-żringijiet.

8

Qal il-Mulej lil Mosè: Qul lil Aaron, ħuk, imtedd idek bil-virga tiegħek fuq ix-xmajjar, u fuq il-kanali, u fuq il-baħar, u ġib il fuq

iz-żringijiet. U stenda Aaron idu fuq l-ilmijiet tal-Egittu, u ġab il fuq iz-żringijiet, u tela ż-żring, u kopra l-art tal-Egittu. Għamlu bl-istess mod ukoll l-inkantaturi tal-Egizzjani bis-sorċeriji tagħhom, u ġiebu l fuq iz-żringijiet fuq l-art ta l-Egittu. U sejjaħ Farġhun lil Mosè u lil Aaron, u qal: Itolbu dwari lejn il-Mulej, u ha jneħhi l-żringijiet minni u mill-poplu tiegħi, u nibgħat lilhom il barra, u jissagrifkaw lill-Mulej. Qal imma Mosè lil Farġhun: Irranġa miegħi meta nitlob għalik, u għall-qaddejja tiegħek, u għall-poplu tiegħek, biex jeqred iz-żringijiet minnek, u mill-poplu tiegħek, u mid-djar tagħkom, ħlief fix-xmara se jibqgħu. Imma hu qal, Għal għada. Qal għalhekk, Kif int għedt, sabiex tkun taf li mhemm ħadd ieħor ħlief il-Mulej. U se jitneħhew iz-żringijiet minnek, u mid-djar tagħkom, u mill-kmamar, u mill-qaddejja tiegħek, u mill-poplu tiegħek, ħlief fix-xmara se jibqgħu. Hareġ iżda Mosè u Aaron minn Farġhun, u għajjat Mosè lejn il-Mulej dwar il-ħatra taż-żringijiet, kif kien ħatar Farġhun. Għamel il-Mulej bħal ma qal Mosè, u mietu ż-żringijiet mid-djar, u mill-kmamar, u mill-għelieqi. U ġabruhom f'comos comos, u l-art ħannet. Ra Farġhun li sar rifjut, intiżnet il-qalb tiegħu, u ma semax tagħhom, bħalma tkellem il-Mulej. Qal imma l-Mulej lil Mosè, jien qal lil Aaron, imtedd bidek il-virga tiegħek, u laqat it-trab tal-art, u se jkunu ħanzir fiż-żewġ in-nies, u fl-annimali berba riġlejn, u fl-art kollha ta l-Egittu. Medd għalhekk Aaron idu bil-virga u laqat it-trab tal-art, u saru l-qmiel fuq il-bnedmin u fuq l-annimali berba riġlejn, u fit-trab kollu tal-art saru l-qmiel. Għamlu bl-istess mod ukoll l-inkantaturi bis-sorċeriji tagħhom, biex iħarġu l-qmiel, iżda ma setgħux, u saru l-qmiel kemm fl-irġiel, kif ukoll fl-annimali berba riġlejn. Qalu għalhekk

l-inkantaturi lil Firawn: Saba ta Alla huwa dan. U nqasset il-qalb ta Firawn, u ma semax tagħhom, bħalma tkellem il-Mulej. Qal is-Sid lil Mosè, Qum kmieni filgħodu, u qiegħed quddiem Fargħun, u ara hu se joħroġ lejn l-ilma, u tgħid lilu, Dan jgħid is-Sid: Ibgħat lill-poplu tiegħi sabiex jaqdu fi d-deżert. Jekk iżda ma tridx tibgħat lill-poplu tiegħi, ara jiena se nibgħat fuqek u fuq il-qaddejja tiegħek u fuq il-poplu tiegħek u fuq id-djar tagħkom dubbiena tal-klieb, u se jimtlew id-djar tal-Egizzjani bid-dubbien tal-klieb, u fl-art li fuqha huma. U fdak il-jum se nagħmel għegubijiet fl-art ta Gožen, fejn jgħix il-poplu tiegħi, u fejn ma jkunx hemm id-dubbiena tal-kelb, sabiex tkun taf li jiena jien il-Mulej, l-Alla tal-art kollha. U se nagħti distinzjoni bejn il-poplu tiegħi u l-poplu tiegħek, u għada dan se jkun fuq l-art. Għamel hekk is-Sid, u giet moltitudni ta dubbien tal-klieb fid-djar ta Fargħun, u fid-djar tal-qaddejja tiegħu, u fl-art kollha ta l-Egittu, u l-art giet imqassma minħabba d-dubbien tal-klieb.

Fargħun sejjaħ lil Mosè u lil Aaron u qalilhom, Ejjew sagrafikaw lil Mulej Alla tagħkom fdin l-art. U qal Mosè: Mhux possibbli li jsir hekk, għax l-abominazzjonijiet tal-Egizzjani nissagrafikaw lill-Mulej Alla tagħna. Jekk nissagrafikaw l-abominazzjonijiet tal-Egizzjani quddiemhom, aħna se nkunu mwerwra bl-ġebel. Triq ta tliet ijiem se mmorru fid-deżert, u nissagrafikaw lill-Alla tagħna, bħalma qal il-Mulej lilna. U qal Faragħun, Jien nibgħatkom, u sagrafikaw lill-Alla tagħkom fid-deżert, iżda tmurx il bogħod wisq, itolbu għalhekk għalija lill-Mulej. Qal Mosè, Jiena se noħroġ minn hdejk, u se nitlob lill-Alla, u d-dubbiena tal-klieb se titlaq minnek u mill-qaddejja tiegħek, u

mill-poplu tiegħek għada. Izda Fargħun mgħandux jerga jqarraq, biex ma jibgħatx il-poplu jsagrifikaw lill-Mulej. Hareġ izda Mosè minn Fargħun, u talab lil Alla. Għamel il-Mulej bħalma qal Mosè, u neħħa d-dubbiena tal-klieb minn Fargħun, u mill-qaddejja tiegħu, u mill-poplu tiegħu, u ma baqgħat l-ebda waħda. U Fargħun għamel qalbu tqila u fdan il-ħin, u ma ridx jibgħat il bogħod lill-poplu.

9

Qal il-Mulej lil Mosè: Idhol għand il-Fargħun u għidlu: Dan jghid il-Mulej, il-Alla tal-Lhud: Ibghat lil poplu tiegħi sabiex jaqdu nilix. Jekk tabilhaqq għalhekk ma tridx tibghat il-poplu tiegħi, izda għadek żżommhom, Ara, id il-Mulej se tkun fuq il-bhejjem tiegħek li hemm fl-għelieqi, fuq iż-żwiemel u fuq l-animali tal-piż u fuq il-gmiel u fuq il-baqar u fuq in-nagħaġ, mewt kbira ħafna. U jien se naħdem għegubijiet fdak iż-żmien bejn il-bhejjem tal-Egizzjani u l-bhejjem tal-ulied ta Izrael, mhux se jmut xejn minn kollha tal-ulied ta Izrael. U ta Alla limitu, u qal, Fil-għada l-Mulej se jagħmel dan il-kliem fuq l-art. U għamel il-Mulej din il-kelma l-għada, u mietu l-bhejjem kollha tal-Egizzjani, izda mill-bhejjem tal-ulied ta Izrael ma miet xejn. Meta ra Faragħun li ebda haġa ma mietet mill-bhejjem kollha tal-ulied ta Izrael, il-qalb ta Faragħun inqabbdet, u ma bagħatx il-poplu. Qal il-Mulej lil Mosè u lil Aaron: Hudu intom l-idejn mimlijin ħmieġ ta forn, u ħa jitfarrak Mosè lejn is-sema quddiem il-Fargħun u quddiem il-qaddejja tiegħu. U ħalli jkun trab fuq l-

art kollha tal-Egittu, u jkun fuq il-bnedmin u fuq l-animali berba riglejn, qaruħ u bziezaq jinfaqu fil-bnedmin u fl-animali berba riglejn, fl-art kollha tal-Egittu. U ħa l-ħmieg tal-forn quddiem il-Fargħun, u Mosè xerred-ha fis-sema, u saru qruġħ, bziezaq jinfaqu, fil-bnedmin u fl-animali berba riglejn. U s-saħħara ma setgħux jieqfu quddiem Mosè minħabba l-qaruħ, għax il-qaruħ kienu fuq is-saħħara u fl-art kollha ta l-Egittu. Iebbes imma l-Mulej il-qalb ta Fargħun, u ma semax magħhom, kif kien ordna l-Mulej. Qal il-Mulej lil Mosè, Qum kmieni filgħodu, u qiegħed quddiem il-Fargħun, u għidlu, Dan jgħid il-Mulej, l-Alla tal-Lhud: Ibgħat lil poplu tiegħi sabiex jaqduhli. Fdan iż-żmien issa jien qed nibgħat il-pjagi kollha tiegħi lejn qalbek, u lejn il-qaddejja tiegħek, u lejn il-poplu tiegħek, sabiex tkun taf li mhemm ħadd ieħor bħali fl-art kollha. Issa għax jekk kont bagħatt idi kont se ninqalgħek, u l-poplu tiegħek kont se nqattilhom, u kont se tkun meqrud mill-art. U minħabba dan inti ġejt ippreservat, sabiex nuri fik il-qawwa tiegħi, u sabiex jiġi pproklamat l-isem tiegħi fl-art kollha. Għad mela inti qed tikkawża lill-poplu tiegħi, biex ma tibgħathomx il bogħod? Ara, jien se nixxi għada fdin is-siegħa silġ kbir ħafna, li bħalu qatt ma kien fl-Egittu, mill-jum li nħoloq sa llum. Issa għalhekk aħfar iġbor il-bhejjem tiegħek u dak kollu li għandek fil-għalqa, għax in-nies kollha u l-bhejjem, kemm li għandek fil-għalqa, in-nies kollha u l-bhejjem, kemm li jinstab fil-għelieqi u ma jidhix fid-dar, meta jaqa fuqhom is-silġ, se jmut. Dak li kien jibza mill-kelma tal-Mulej fost il-qaddejja ta Fargħun gabar il-bhejjem tiegħu fid-djar. Min iżda ma tax każ bil-moħħ għall-kelma tal-Mulej, ħalla l-bhejjem fl-għelieqi.

Qal il-Mulej lil Mosè, Estendi idek lejn is-sema, u se jkun hemm borra fuq l-art kollha tal-Egittu, fuq in-nies, fuq il-bhejjem, u fuq il-ħaxix kollu li fuq l-art. Mosè medd idu lejn is-sema, u l-Mulej ta raġġi u silġ, u n-nar ġera fuq l-art, u l-Mulej xita silġ fuq l-art kollha ta l-Egittu. Kien hemm is-silġ u n-nar jilgħab fin-silġ, u s-silġ kien kbir ħafna, li bħal dan qatt ma sar fl-Egittu, minn meta saret fuqha nazzjon. Laqat is-silġ fl-art kollha tal-Egittu, mill-bniedem sal-bhima, u kull ħaxixa li kienet fil-kampanja laqtet is-silġ, u l-injam kollu li kien fil-kampanjiet kissret is-silġ. Hlief fl-art ta Ġesem, fejn kienu l-ulied ta Izrael, ma sarx is-silġ. Wara li baġhat, Faragħun sejjaħ lil Mosè u lil Aron, u qalilhom, Dnibt issa, il-Mulej hu ġust, jiena iżda u l-poplu tiegħi aħna ħżiena. Itolbu għalhekk għalija lill-Mulej, u ħalli jieqaf li jsir il-leħen ta Alla, u s-silġ, u n-nar, u nibgħatkom, u mgħadkomx se tibqgħu. Qal Mosè lilu: Hekk kif noħroġ mill-belt, se nifraxx idejja lejn il-Mulej, u l-ħsejjes se jieqfu, u s-silġ u x-xita ma jibqgħux iktar, sabiex tkun taf li l-art hija tal-Mulej. U inti u l-attendantanti tiegħek, naf li għadkom ma bżajtux mill-Mulej. Il-linu u x-xgħir kienu midruba, għax ix-xgħir kien wieqaf u l-linu kien fis-sunbula. Il-qamħ iebes u l-ispelta ma kinux midruba, għax kienu tard. Hareġ Mosè minn Fargħun barra mill-belt, u medd idejh lejn il-Mulej, u l-ħsejjes waqfu, u l-borra u x-xita ma baqgħux jinżlu fuq l-art. Ra però Faragħun li ċessat ix-xita u l-borra u l-ħsejjes, zied li jidneb, u qasssa qalbu, u ta l-attendantanti tiegħu. U l-qalb ta Fargħun kienet imsaħħha, u ma baġhatx il barra lill-ulied ta Izrael, bħalma kien tkellem il-Mulej lil Mosè.

10

Qal il-Mulej lil Mosè: Idhol għand il-Faragun, għax jien indejna qalbu u qalb is-serventi tiegħu, sabiex dawn is-sinjali jkomplu jigu fuqhom. sabiex tirrakuntaw fl-widnejn tat-tfal tagħkom, u lit-tfal tat-tfal tagħkom, kemm stħajjejt bil-Egizzjani, u s-sinjali tiegħi li għamilt fihom, u tkunu tafu li jiena l-Mulej. Daħal Mosè u Aaron quddiem Fargħun, u qalulu: Dan jgħid il-Mulej, l-Alla tal-Lhud: Sa meta ma tridx tinqeda minni? Ibgħat lil poplu tiegħi biex jaqdu lili. Jekk iżda ma tridx tibgħat lil poplu tiegħi, ara jiena se ngib għada fdin is-siegha gradel kbir fuq il-konfini kollha tiegħek. U se jkopri d-dehra tal-art, u mhux se tkun tista tara l-art, u se jiekol dak kollu li jifdal żejjed mill-art, dak li ħalliet lilkom il-silg, u se jiekol kull sigra li tikber għalikom fuq l-art. U se jimtlew id-djar tiegħek, u d-djar tal-qaddejja tiegħek, u d-djar kollha fkull art tal-Egizzjani, li qatt ma raw il-missirijiet tiegħek, u lanqas il-proantenati tagħhom, mill-jum li saru fuq l-art, sal-jum ta llum, u wara li dar lejn in-naħa l-oħra Mosè ħareġ minn Faragun. U jgħidu l-qaddejja ta Fargħun lejha: Sa meta dan se jkun impediment għalina? Ibgħat il barra lill-irġiel sabiex jaqdu lil Alla tagħhom, jew trid tkun taf li Egittu ħarbtet? U darrbu lura lil Mosè u lil Aaron lejn Faragun, u qal lilhom: Morru u aqdu lill-Mulej Alla tagħkom. Imma min u min huma dawk li sejrini? U jgħid Mosè: Ma l-żgħażaġh u l-anzjani se mmorru, ma l-ulied u l-bniet, u n-nagħaġ u l-baqar tagħna, għax hemm festa tal-Mulej. U qal lilhom, Ikun hekk il-Mulej magħkom, kif nibgħat lilkom, mhux u l-bagalji tagħkom? Araw li

l-ħażen huwa miżjud lilkom. Mhux hekk, iżda ħallu l-irġiel jmorru u jaqdu lill-Alla, għax dan intom tfittxu. Iżda tefgħuhom il barra minn quddiem Fargħun. Qal is-Sid lil Mosè, Imtedd idek fuq art l-Egittu, u jitla l-ġradda fuq l-art, u jiekol kull ħaxix tal-art, u kull frott tal-injam, li ħalla warajh is-silġ. U qajjem Mosè l-virga lejn is-sema, u s-Sid ġab riħ tan-nofsinhar fuq l-art il-ġurnata kollha dik, u l-lejl kollu. Fis-sebħ sar, u r-riħ tan-nofsinhar ħa l-ġradella. U ġiebha fuq l-art kollha ta l-Egittu, u waqfet fuq il-konfini kollha ta l-Egittu, ħafna ħafna; qabilha qatt ma kien hemm ġradda bħalha, u warajha qatt mhux se jkun hekk. U kissa l-vista tal-art, u nqerdet l-art, u kiel kull ħaxix tal-art, u kull frott tal-injam li kien baqa mill-silġ. Ma baqax xejn aħdar fl-injam, u fkull ħaxix tal-għalqa, fkull art ta l-Egittu.

Ħaffef iżda Fargħun biex isejjaħ lil Mosè u lil Aron, u qal: Dnibt quddiem il-Mulej, l-Alla tagħkom, u kontrakom. Aċċettaw għalhekk id-dnub tiegħi għad issa, u itolbu lill-Mulej Alla tagħkom, u jneħħi minni din il-mewt. Ħareġ iżda Mosè minn Fargħun u talab lill-Alla. U biddel is-Sid riħ qawwi mill-baħar, u ħa l-ġradella, u tefgħaha fil-baħar l-aħmar, u ma baqgħetx ġradella waħda fl-art kollha ta l-Egittu. U l-Mulej qassa l-qalb ta Fargħun, u ma bagħatx lil ulied Izrael. Qal il-Mulej lil Mosè, Imtedd idek lejn is-sema, u jkun hemm dlam fuq art l-Egittu, dlam li jista jinmess. Imtedd barra Mosè idu lejn is-sema, u sar dlam u dlam u tempesta fuq l-art kollha ta l-Egittu għal tlett ijiem. U ħadd ma ra lil ħuh għal tliet ijiem, u ħadd ma qam minn soddu għal tliet ijiem, iżda l-ulied kollha ta Izrael kellhom dawli fkull post fejn kienu joqgħodu. U sejjah il-Faragħun lil Mosè u lil

Aron, u qalilhom: Morru aqdu lill-Mulej Alla tagħkom, iżda n-nagħaġ u l-baqar ħalluhom lura, u l-bagalji tagħkom jistgħu jmorru magħkom. U qal Musa, Imma inti wkoll se tagħtina offerti maħruqa u sacrificċji, li se nagħmlu lill-Mulej Alla tagħna. U l-bhejjem tagħna se jmur magħna, u mhux se nħallu ħoffa, għax minnhom se nieħdu biex nagħmlu qima lill-Mulej Alla tagħna. Ahna iżda ma nafux xinh u li se nagħmlu qima lill-Mulej Alla tagħna, sa ma naslu hemm. Issaħħaħ iżda l-Mulej il-qalb ta Fargħun, u ma xtaqx jibgħathom. U jgħid Faragħun: Imlaq minn għandi! Oqgħod attent għalik innifsek! Tharsx terġa tara wiċċi! Għax fliema jum tidher quddiem, tmut! Jgħid Mosè, Int għedt, Mhux se nidher lilek aktar wiċċ imb wiċċ.

11

Qal is-Sid lil Mosè, Għad waħda darba se ngħib fuq il-Faragħun u fuq l-Egittu, u wara dan se jibgħat lilkom minn hawn. Meta jibgħat lilkom ma kollox, se jkeċċikom kompletament. Kellem għalhekk fis-sigriet fil-widnejn tal-poplu, u jitlob kull wieħed mill-gar tiegħu oġġetti tal-fidda u tad-deheb u ħwejjeġ. Il-Mulej però ta l-favur lil poplu tiegħu quddiem l-Egizzjani, u użaw lilhom, u l-bniedem Mosè sar kbir ħafna quddiem l-Egizzjani, u quddiem il-Faraon, u quddiem l-attendants tiegħu. U qal Mosè: Dawn l-affarijiet jgħid il-Mulej: Madwar nofsillejl jien se nidhol nofs l-Egittu, U se jmut kull l-ewwel imwieved fl-art ta l-Egittu, mill-ewwel imwieved ta Faragħun li joqgħod fuq it-tron, sa l-ewwel imwieved tal-qaddejja li hdejn il-mithna, u sa l-ewwel

imwieled ta kull annimal. U se jkun hemm għajta kbira madwar l-art kollha tal-Egittu, li bħalha qatt ma kien hemm, u bħalha qatt ma se jkun hemm aktar. U fost il-bnin kollha ta Izrael, l-ebda kelb mhux se jgħajjat bil-ilsien tiegħu, minn bniedem sa annimal, sabiex tkun taf kemm se jagħmel distinzjoni l-Mulej bejn l-Egizzjani u Izrael. U se jinżlu l-qaddejja kollha tiegħek dawn lejja, u se jadoraw lili, u jgħidu, Ohroġ inti, u l-poplu kollu tiegħek, li inti tmexxi, u wara dan noħroġ. Hareġ iżda Mosè minn Faragħun brabja. Qal is-Sid lil Mosè, Il-Fargħun mhux se jismagħkom, sabiex nimmultiplika s-sinjali u l-għegubijiet tiegħi fl-art tal-Egittu. Mosè u Aaron għamlu s-sinjali kollha u l-għegubijiet dawn fl-art ta l-Egittu quddiem il-Fargħun, iżda s-Sid qassa l-qalb tal-Fargħun, u ma semax biex jibgħat il bogħod lill-ulied ta Izrael minn art l-Egittu.

12

Qal il-Mulej lil Mosè u lil Aron fl-art ta l-Egittu u qalilhom: Dan ix-xahar huwa l-bidu tax-xhur għalikom, l-ewwel huwa għalikom fix-xhur tas-sena. Tkellem mal-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael u għidilhom: Fl-għaxar jum ta dan ix-xahar, kull wieħed jieħu naghġa skont id-djar tal-familji tagħhom, kull wieħed naghġa għal kull dar. Jekk iżda huma ftit fid-dar, sabiex ma jkunux biżżejjed għal naghġa, se jieħu miegħu l-ġar tiegħu, skont in-numru ta ruħ, kull wieħed dak li huwa biżżejjed għalih se jkun magħdud għan-naghġa. Naghġa perfetta, maskil, ta sena ser ikollkom, mill-ħrief u mill-mogħoż zghazagh tiehdu. U se

jkun lilkom miżmum sa l-erbatax-il jum ta dan ix-xahar, u se joqtlu it-moltitudni kollha tal-kongregazzjoni tal-ulied ta Izrael lejn filgħaxija. U se jieħdu mid-demmm, u se jpoġġu fuq iż-żewġ stipiti u fuq l-arktrejv, fid-djar li fihom ikunu se jieklu huma. U se jieklu l-laħam fdin il-lejl mixwi bin-nar, u ħobż mhux imħammar ma hxejjex morr se jieklu. Mgħandkomx tieklu minnhom spallejn, lanqas magħluq fl-ilma, imma mixwi bin-nar, ras ma riġlejn u msaren. Mgħandux jithalla xejn minnu sa filgħodu, u għadma mgħandkomx tkissru minnu, iżda dak li jithalla minnu sa filgħodu għandkom taħarquh bin-nar. Hekk iżda tieklu dan: il-lumbi tagħkom imċinglin, is-sandli fuq riġlejk, u l-bastuni fidejk, u tieklu dan bħeffa, Għid huwa tas-Sid. U se ngħaddi fl-art tal-Egittu fdin il-lejl, u se nħabbat kull ewwilnett fl-art tal-Egittu minn bniedem sa animal, u fuq l-allat kollha tal-Egizzjani se nagħmel il-vendetta, jien il-Mulej. U d-demmm se jkun lilkom bħala sinjal fuq id-djar li fihom intom hemm, u nara d-demmm u nkoprilkom, u ma jkunx fikom pjaga ta qirda meta nistrajkja fl-art ta l-Egittu.

U dan il-jum se jkun memorjal għalikom, u se tiċcelebrawh bħala festa lill-Mulej għal kollha l-ġenerazzjonijiet tagħkom, statut etern se tiċcelebrawh. Għal seba jiem ħobż mingħajr ħmira għandkom tieklu, u mill-ewwel jum għandkom tneħħu l-ħmira mid-djar tagħkom. Kull min jiekol ħmira, dik ir-ruħ għandha tingered minn Izrael, mill-ewwel jum sas-seba jum. U l-ewwel jum se jissejjaħ qaddis, u s-seba jum se jkun imsejjaħ qaddis għalikom, ebda xogħol servili ma tagħmlu fihom, ħlief dak li jsir għal kull ruħ, dan biss se jsir għalikom. U intom se

żżommu dan il-kmandament, għax fdan il-jum jien se noħroġ il-qawwa tagħkom minn art l-Eġittu, u intom se tagħmlu dan il-jum għal generazzjonijiet tagħkom statut etern. Tibdew fl-erbatax-il jum tax-xahar l-ewwel, mill-filgħaxija tieklu ħobż mhux imħammar, sa jum wieħed u għoxrin tax-xahar, sal-filgħaxija. Għal seba jiem ma tinstabx hmira fid-djar tagħkom, u kull min jiekol xi haġa mħammra, dik ir-ruħ tinqered mill-kongregazzjoni ta Izrael, kemm fil-barranin kif ukoll fin-nativi tal-art. Kull ħobż imħammar mgħandkomx tieklu, iżda fkull post ta residenza tagħkom għandkomx tieklu ħobż mhux imħammar.

Mosè sejjaħ lill-kunsill kollu tal-anzjani tal-ulied ta Izrael, u qalilhom: Morru u ħudu nagħaġ għalikom skont il-qraba tagħkom, u sagrafikaw il-Għid. Intom se tircievu bunch ta hissop, u wara li tgħaddsu mid-demmm li jkun ħdejn il-bieb, se taplikaw fuq il-postu tal-bieb u fuq iż-żewġ posti tal-bieb, mid-demmm li jkun ħdejn il-bieb, u intom mgħandkomx toħroġu, kull wieħed mill-bieb tad-dar tiegħu, sa filgħodu. U l-Mulej se jgħaddi biex jolqot lill-Eġizzjani, u se jara d-demmm fuq il-poġġamantar u fuq iż-żewġ poġġamantar, u l-Mulej se jgħaddi mill-bieb, u mhux se jħalli lill-qerrieda jidħol fid-djar tagħkom biex jolqot. U oħorsu din il-kelma bħala statut għalik innifsek u għal uliedek, sa l-eternità. Jekk iżda intom tidhlu fl-art li se jagħtikom il-Mulej, kif tkellem, iħarsu dan is-servizz. U se jkun jekk jgħidu lejkom il-ulied tagħkom, Xinhi l-qima din? U intom tgħidu lilhom: Sagrafiċċju tal-Għid dan lill-Mulej, kif koper id-djar tal-ulied ta Izrael fEġittu meta laqat lill-Eġizzjani, iżda d-djar tagħna salva. U wara li nkieb il-poplu, qiegħed. U wara li marru, l-ulied ta Izrael

għamlu kif ordna s-Sid lil Mosè u lil Aaron; hekk għamlu.

Ġara li fnofs il-lejl, il-Mulej laqat kull bukri fl-art ta l-Egittu, mill-bukri ta Fargħun li kien qiegħed fuq it-tron, sal-bukri tal-mara priġuniera li kienet fil-ħofra, u sal-bukri ta kull annimal. U qam Fargħun bil-lejl, u l-qaddejja tiegħu, u l-Egizzjani kollha, u saret għajta kbira fl-art kollha ta l-Egittu, għax ma kienx hemm dar li ma kienx fiha mejjet. U sejjaħ Faragħun lil Mosè u lil Aaron bil-lejl, u qal lilhom: Qumu, u oħorġu minn il-poplu tiegħi, intom u l-ulied ta Izrael. Morru u aqdu lill-Mulej Alla tagħkom, kif tghidu. U ħudu n-nagħaġ u l-baqar tagħkom u morru, u bierku wkoll lili. U l-Egizzjani kienu qed jippressaw fuq il-poplu bżelu biex jitfgħuhom il barra mill-art, għax qalu: Aħna lkoll se mmmutu. Ħadu l-poplu l-għaġina tagħhom qabel ma tkun imħammira, l-għaġin imħawwar tagħhom marbut fil-ħwejjeg tagħhom fuq spallejhom. Il-wlied ta Izrael għamlu kif kmanda lilhom Mosè, u talbu mill-Egizzjani oġġetti tal-fidda u tad-deheb u ħwejjeg. U l-Mulej ta favur lil poplu tiegħu quddiem l-Egizzjani, u huma selfaw minnhom, u plundraw lill-Egizzjani.

Wara li telqu, il-wlied ta Izrael minn Ramezi go Sukkot, sitt mija elf raġel bil-mixi, mingħajr il-bagalji. U mħallta kbira telgħet magħhom, u nagħaġ, u baqar, u bhejjem ħafna ħafna. U saħhew l-għaġina li ħarġu minn l-Egittu, ħobż maħbi bla ħmira, għax ma kinitx imħammira, peress li l-Egizzjani keccewhom, u ma setgħux jibqgħu, u lanqas ma għamlu provvisti għalihom infushom għall-vjaġġ. Izda d-dwelling tal-bnin ta Izrael, li dwelt fl-art ta l-Egittu u fl-art ta Kanaan, kien erbgħa mija u tletin sena.

U sar wara l-erbgħa mija u tletin sena, ħarġet il-qawwa kollha tal-Mulej minn art l-Egittu bil-lejl. Gwardja hi lill-Mulej, sabiex iħarreg lihom minn art l-Egittu. Dik il-lejl din, gwardja lill-Mulej, sabiex għall-ulied kollha ta Iżrael tkun għall-generazzjonijiet tagħhom. Qal il-Mulej lil Mosè u lil Aaron: Din hija l-ligi tal-Għid, kull barrani mgħandux jiekol minnu, U kull qaddej jew wiehed mixtri bil-fidda taqtalu, u mbagħad jista jiekol minnu. Soġġurnant jew ħaddiem ma jistax jiekol minnu. Fdar waħda jittiekel, u ma tħargux mill-dar il-laħam barra, u għadma ma tkissrux minnu. Il-kongregazzjoni kollha tal-bnin ta Iżrael se tagħmlu. Jekk iżda xi ħadd barrani jaqrab lejkom biex jagħmel il-Għid lill-Mulej, inti taqta tiegħu kull maskil, u mbagħad hu se jaqrab biex jagħmel dan, u se jkun bħall-indiġenu tal-art, kull mhux imqatta ma jistax jiekol minnu. Ligi waħda se tkun għall-indiġenu u għall-barrani li ġie fostkom. U għamlu l-ulied ta Iżrael kif ordna l-Mulej lil Mosè u lil Aaron lejhom, hekk għamlu. U ġara fdak il-jum, il-Mulej ħareġ lill-ulied ta Iżrael minn art l-Egittu bil-qawwa tagħhom.

13

Qal imma s-Sid lil Mosè u qallu: Ikkonsagra lili kull ewwel imwieled, l-ewwel iproduci li jiftaħ kull ġuf fost il-wlied ta Iżrael, minn bniedem sa annimal - tiegħi huwa. Mosè qal lill-poplu: Ftakru dan il-jum li fih ħriġtu mill-art tal-Egittu, mid-dar tal-jasar, għax bid qawwija l-Mulej ħarġkom minn hemm, u mgħandux jittiekel ħmira. Għax illum intom toħorġu fix-xahar

tal-ġdid. U se jkun meta jdaħħlek il-Mulej Alla tiegħek fl-art tal-Kananin, u l-Ħittiti, u l-Amoriti, u l-Ħiviti, u l-Ġebusiti, u l-Girgaxiti, u l-Periziti, li ħalef lill-missirijiet tiegħek li jagħtik art li tgħix ħalib u għasel, inti tagħmel dan is-servizz f'dan ix-xahar. Sitt ijiem intom tieklu ħobż mhux imħammar, iżda fil-jum is-seba festa tal-Mulej. Ħobż mhux imħammar għandek tiekol għal seba jiem, ma jidherx lilek ħobż imħammar, u lanqas ikun hemm ħmira għandek fil-konfini tiegħek kollha. U int se tiddikjara lill-iben tiegħek fdak il-jum, u tgħidlu: Minħabba dan għamel il-Mulej Alla għalija, meta kont qed noħroġ mill-Eġittu. U se jkun lilek sinjal fuq l-idejn tiegħek, u memorjal quddiem l-għajnejn tiegħek, sabiex ikun il-liġi tal-Mulej fil-ħalq tiegħek, għax bidejn qawwija ħareġ lilek il-Mulej Alla minn Eġittu. U ħarsu l-liġi din skont iż-żminijiet staguni, minn jum għal jum.

U se jkun meta jdaħħlek il-Mulej il-Alla tiegħek fl-art tal-Kananin, kif ħalef lill-missirijiet tiegħek, u se jagħtihielek. U int se tnehħi kull wieħed li jiftaħ ġuf, il-maskili lill-Mulej, kull wieħed li jiftaħ ġuf mill-merħliet jew fil-bhejjem tiegħek, kemm il darba jsir lilek, il-maskili int se tqaddes lill-Mulej. Kull li jiftaħ il-ġuf ta ħmar, tibdlu bi nagħġa, iżda jekk ma tibdlux, ifdu. Kull l-ewwel imwieled tal-bniedem mill-ulied tiegħek, ifdu. Jekk iżda jistaqsik ibnek wara dan, u jgħid, Xinqu dan? int tgħidlu, Bid qawwija l-Mulej ħarignha mill-art tal-Eġittu, mid-dar tal-iskjavitù. Meta mbagħad issaħħan Faragħun biex jibgħatna, qatel kull bukri fl-art ta l-Eġittu, mill-bukri tal-bnedmin sal-bukri tal-bhejjem. Minħabba dan, jien nissagrifika lill-Mulej kull maskil li jiftaħ ġuf, u nifdi kull bukri mill-ulied tiegħi. U se jkun għal

sinjal fuq idek, u bla thawwid quddiem għajnejk, għax bid qawwija ħarek il-Mulej minn l-Egittu.

Kif iżda bagħat Faragħun il-poplu, Alla ma mexxiehomx fit-triq tal-art tal-Filistin, għax kienet qrib, għax qal Alla: Halli qatt ma jnidem il-poplu meta jara l-gwerra, u jdur lura lejn l-Egittu. U dawwar Alla l-poplu fit-triq lejn id-deżert, lejn il-Baħar l-Aħmar, u fil-ħames generazzjoni telgħu l-ulied ta Izrael minn art l-Egittu. U Mosè ħa l-għadam ta Ġuzeppi miegħu, għax bġurament kien ħallef lill-ulied ta Izrael, u qal, Żgur il-Mulej se jżurkum, u intom se ttellgħu l-għadam tiegħi minn hawn magħkom.

Irtingħu però l-ulied ta Izrael minn Sukkot, u kampaw fEtam ħdejn id-deżert. Alla mexa quddiemhom, matul il-jum fpilastru ta shaba biex jurihom it-triq, u matul il-lejl fpilastru ta nar. Ma ċessx il-pilastru tas-shaba matul il-jum, u l-pilastru tan-nar matul il-lejl, quddiem il-poplu kollu.

14

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Tkellem lill-ulied ta Izrael, u wara li jkunu darew lura, ħallihom jattendaw quddiem is-settlement, bejn Migdol u bejn il-baħar, opposta Baal-Zephon; quddiemhom għandek tattenda fuq il-baħar. U se jgħid il-Faragħun lill-poplu tiegħu: Il-bnin ta Izrael qed jithawdu dawn fl-art, għax id-deżert għalaqhom. Jien iżda se noqssi l-qalb ta Fargħun, u se jissegwi warajhom, u se nkun glorifikat fFargħun

u fl-armata kollha tiegħu, u se jafu l-Egizzjani kollha li jiena Jien il-Mulej, u għamli hekk. U gie rrappurtat lir-re tal-Egizzjani li l-poplu kien ħarab, u nqalbet il-qalb ta Fargħun u tal-qaddejja tiegħu fuq il-poplu, u qalu: Xinhu dan li għamilna, li bgħatna lil ulied Izrael sabiex ma jaqdu lina? Għalhekk Pharaoh joked il-karri tiegħu, u ħa miegħu l-poplu kollu tiegħu. U ħa sitt mija karru magħżula, u ż-żwiemel kollha tal-Egizzjani, u terzisti fuq kollha. U l-Mulej eħmieg il-qalb ta Fargħun, sultan tal-Egittu, u tal-qaddejja tiegħu, u segwa wara l-ulied ta Izrael, iżda l-ulied ta Izrael ħargu bid għolja. U l-Egizzjani segwewhom, u sabuwhom akkampati ħdejn il-baħar, u kollha ż-żwiemel u l-karri ta Faragħun, u l-kavallieri, u l-armata tiegħu kienu quddiem l-inkampament, opposta Beelsephon. U Faragħun kien qed jersaq, u wara li ħarsu l fuq, il-ulied ta Izrael bl-għajnejn jaraw, u l-Egizzjani kienu nstabu warajhom, u beżgħu ħafna, u l-ulied ta Izrael ċajtu lejn il-Mulej. U qalu lil Mosè: Minħabba li ma kienx hemm oqbra fl-Egittu, int ħriġtna biex tmitna fid-deżert? Xdan għamilt lilna billi ħriġtna mill-Egittu? Mhux din kienet il-kelma li tkelimna lej k fl-Egittu, meta qulna, ħallina, sabiex naqdu lill-Egizzjani? Ahjar għalina li naqdu lill-Egizzjani, milli mmutu f dan id-deżert.

Qal imma Mosè lill-poplu: Ħudu l-kuraġġ, iqgħu u raw is-salvazzjoni mill-Mulej, li se jagħmel lilna llum, għax kif rajtu lill-Egizzjani llum, mhux se tkomplu tarawhom aktar għall-eternità. Il-Mulej se jippolemi għalikom, u intom tisktu. Qal imma l-Mulej lil Mosè: Għaliex qed tibgħat lejja? Kellem lill-ulied ta Izrael u ħa jartilqu. U inti erfagħ il-virga tiegħek, u medd idek fuq il-baħar u

qasmu, u ħalli jidħlu l-ulied ta Izrael fnofs il-baħar fuq l-art xotta. U ara jiena se nħarrix il-qalb ta Fargħun u tal-Egizzjani kollha, u jidħlu warajhom, u jiena nkun glorifikat fFargħun u fil-armata kollha tiegħu u fil-karri u fiż-żwiemel tiegħu. U se jafu l-Egizzjani kollha li jien il-Mulej, meta jiġi glorifikat ismi fFargħun, u fil-karrozzi u ż-żwiemel tiegħu. Neħħa iżda l-Messagġier ta Alla li kien sejjer qabel il-kamp tal-ulied ta Izrael, u mar minn wara; neħħa wkoll il-kolonna tas-šaba minn quddiemhom u qagħdet warajhom. U daħal bejn nofs il-kamp tal-Egizzjani u bejn nofs il-kamp ta Izrael, u waqaf, u sar dlam u dlam, u għaddiet il-lejl, u ma tħalltux ma xulxin il-lejl kollu. Mosè temed idu fuq il-baħar, u s-Sid mexa lura l-baħar briħ qawwi tan-nofsinhar matul il-lejl kollu, u għamel il-baħar niexef, u l-ilma nqasam. U daħlu l-ulied ta Izrael fnofs il-baħar fuq l-art xotta, u l-ilma tagħha kien ħajt mil-lemin, u ħajt mix-xellug.

U segwew l-Egizzjani u daħlu warajhom, u kull żiemel ta Fargħun, u l-karri, u r-rikkieba, fnofs il-baħar. Ġara li fil-gwardja tal-ghodwa, u l-Mulej ħares l isfel fuq il-kamp tal-Egizzjani fi pilastru ta nar u šaba, u tefgħa fil-konfuzjoni l-kamp tal-Egizzjani, U rabtathom l-assi tal-karri tagħhom, u mexxiehom bil-forza, u qalu l-Egizzjani: Aħna naħarbu minn quddiem Izrael, għax il-Mulej jippoema għalihom kontra l-Egizzjani. Qal is-Sid lil Mosè, Imtedd idek fuq il-baħar, u ħalli l-ilma jerga lura, u ħalli jgħatti lill-Egizzjani, il-karri tagħhom u r-rikkieba tagħhom. Mosè tawwal idu fuq il-baħar, u l-ilma reġa lura ma l-ghodwa fuq l-art. L-Egizzjani ħarbu taħt l-ilma, u l-Mulej ħawwad lill-

Egizzjani fnofs il-baħar. U wara li rritorna lura, l-ilma kissa l-karri u r-rikkieba, u l-qawwa kollha ta Fargħun, dawk li kienu daħlu warajhom fil-baħar, u ma tħalla minnhom lanqas wieħed. Il-wlied ta Izrael marru fuq l-art xotta fin-nofs tal-baħar, u l-ilma kien ħajt għalihom mil-lemin, u ħajt mix-xellug. U l-Mulej salva lil Izrael fdak il-jum minn id l-Egizzjani, u Izrael ra lill-Egizzjani mejta fuq ix-xatt tal-baħar. Ra Izrael l-id il-kbira li għamel il-Mulej lill-Egizzjani, u l-poplu biża mill-Mulej, u emmnu fAlla u fMosè l-qaddej tiegħu.

15

Imbagħad kanta Mosè u l-ulied ta Izrael din il-kanzunetta lil Alla, u qalu: Ejjew ngħannu lill-Mulej, għax glorjożament gie glorifikat; iż-żiemel u r-rikkieb tefagħhom fil-baħar. Għajnuna u protettur sar lili għal salvazzjoni, dan huwa Alla tiegħi, u se nglorifikah, Alla ta missieri, u se nesaltah. Il-Mulej li jikser il-gwerer, il-Mulej hu ismu. Il-karrozzi tal-Faraon u l-qawwa tiegħu tefa fil-baħar, ir-rkieba magħzula u l-uffiċjali tat-tielet grad inbulgħu fil-Baħar l-Aħmar. Il-baħar kissa lilhom, għerqu fil-fond bħal ġebbla. Il-lemin tiegħek, Mulej, gie glorifikat fil-qawwa; il-lemin tiegħek, Mulej, kisser il-għedewwa. U bl-abbundanza tal-glorja tiegħek kissirt l-għedewwa, bagħatt il-korla tiegħek li kiolet lilhom bħal qasab. U permezz l-ispirtu tar-rabja tiegħek inqasam l-ilma, ingabru bħal ħajt l-ilmijiet, ingabru l-mewġ fnofs il-baħar. Qal l-għadu: Wara li nigri se naqbadhom, se naqsam l-ispojli, se nimla ruħi, se noqtol bis-sejf tiegħi, se

taħkem idi. Bgħatt ir-ruħ tiegħek, u l-baħar kissihom; għerqu bħal ċomb fil-ilma qawwi. Min hu bħalek fost l-allat, Mulej? Min hu bħalek? Glorifikat fil-qaddisin, mill-isbaħ fil-glorji, jagħmel għegubijiet. Int stendejt il-lemin tiegħek, belgħathom l-art. Inti mmexxejt bil-gustizzja tiegħek dan il-poplu tiegħek li fdejt, u kkunfortajt bil-qawwa tiegħek lejn il-post qaddis tiegħek. Semgħu n-nazzjonijiet u kienu rrabjati; uġiġħ hadu dawk li jgħammru Filistin. Imbagħad ħaffu l-mexxejja ta EDOM, u l-ħakkiem tal-Moabitin, ħadhom ir-roġħda, ddebu kollha dawk li joqogħdu fKanaan. Jaqgħu fuqhom ir-roġħda u l-biża, bil-kbir ta driegħek ħalliehom isiru bħall-ġebel, sakemm jgħaddi l-poplu tiegħek, Mulej, sakemm jgħaddi l-poplu tiegħek dan, li int ksibt. Wara li dħalt, ħawwilhom fil-muntanja tal-wirt tiegħek, fil-post lest tal-għamara tiegħek li inti ppreparajt, Mulej, is-santwarju, Mulej, li ppreparaw idejk. Il-Mulej jirregna għall-eterinità, u għall-eterinità, u għad. Għax daħal iż-żiemel ta Fargħun mal-karri u r-rikkebi tiegħu fil-baħar, u l-Mulej ġab fuqhom l-ilma tal-baħar, iżda l-ulied ta Izrael marru fuq l-art xotta fnofs il-baħar.

Ħadet Mirjam il-profetessa, oħt Aaron, id-daqqa fidha, u ħarġu n-nisa kollha warajha bid-daqqiet u l-kori. Bdiet Mirjam tghid lilhom: Ejja ngħannu lill-Mulej, għax ġie glorifikat bmod gloriuż; iż-żiemel u r-rikkebi warrabhom fil-baħar. Mosè neħħa lill-ulied ta Izrael mill-Baħar l-Aħmar, u mexihom lejn id-deżert ta Sur, u marru tliet ijiem fid-deżert, u ma sabux ilma biex jixorbu. Ġew fMerrah, iżda ma setgħux jixorbu mill-ilma ta Merrah, għax kien morr; minħabba dan, isimha lil dak il-post Morra. U l-poplu beda jgunguna kontra Mosè, u qalu: X'se nixorbu? Għajjat Mosè lejn

il-Mulej, u l-Mulej wera lilu sigra, u hu tefagħha fl-ilma, u l-ilma sar ħelu. Hemm poġġa lilu ordnijiet u ġudizzji, u hemm ittestjah. U qal, Jekk tisma sew il-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, u tagħmel dak li hu pjaċevoli quddiemu, u toqgħod attent għall-kmandamenti tiegħu, u tħares l-ordinanzi kollha tiegħu, l-ebda marda minn dawk li ġibt fuq l-Eġizzjani mhux se ngħib fuqek, għax Jien hu l-Mulej Alla tiegħek li jfejjeqek. U ġew fElim, u kien hemm tnax molol ilma u sebghin tronk ta palm, u ħallaw kampa hemm ħdejn l-ilmijiet.

16

Telqu minn Elim, u l-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael ġiet fid-deżert ta Sin, li jinsab bejn Elim u bejn Sinai. Fil-ħmistax-il jum, fix-xahar it-tieni wara li kienu ħarġu minn art l-Eġittu, l-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael bżgħet kontra Mosè u Aaron. U qalu lejhom il-ulied ta Izrael: Kieku konna mietna midruba minn Mulej fl-art ta Eġittu, meta qgħadna fuq il-qodor tal-laħam u konna nieħdu l-ħobż għas-seba, għax ħriġtu lilna fdan id-deżert biex toqtlu lil din il-kongregazzjoni kollha bil-ġuħ. Qal is-Sid lil Mosè, Ara, jiena se nixxattar ħobż minn is-sema, u l-poplu joħroġ u jiġbor il-ħtiġijiet ta kull jum, sabiex nittestjahom jekk jimxux skont il-liġi tiegħi jew le, U se jkun fil-jum is-sitt, u huma se jipprepraw dak li jdaħħlu għewwa, u se jkun doppju ta dak li jiġbru kuljum. U qal Mosè u Aaron lill-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael: Filgħaxija intom se tkunu jafu li l-Mulej huwa li ħariġkom mill-art ta Eġittu, U filgħodu intom se taraw il-

glorja tal-Mulej meta jisma l-ilment tagħkom quddiem Alla, iżda aħna xahna, li qed tgergru kontra tagħna? U qal Mosè: Meta s-Sid jagħtikom filgħaxija laħam biex tieklu, u ħobż fil-għodu biex tixbghu, dan minħabba li s-Sid sama l-ilmenti tagħkom li qed tgergru kontra tagħna. Aħna xiex aħna? Għax l-ilmenti tagħkom mhumiex kontra tagħna, iżda kontra Alla.

Qal Mosè lil Aaron, Għid lill-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael: Ejjew qrib quddiem Alla, għax huwa sama l-ilmenti tagħkom. Meta kien qed jitkellem Aaron lill-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael, u daraw lura lejn id-deżert, u l-glorja tal-Mulej dehret fi sħaba. U tkellem il-Mulej lil Mosè, u qal, Jien smajt l-imtaħwid tal-ulied ta Izrael. Tkellem magħhom u għidilhom: Lejn filgħaxija intom se tieklu laħam, u fil-għodu intom se timtlew ħobż, u intom se tagħrfu li jien il-Mulej, Alla tagħkom. Ġara li filgħaxija telgħet is-summiena u koppret il-kamp, u fil-għodwa, meta waqfet id-dgiela madwar il-kamp. U ara, fuq wiċċ id-deżert kien hemm xi ħaġa rqiqa bħal zerriegħa tal-kożbor, bajda bħas-silġ fuq l-art. Raw dan il-ulied ta Izrael, qalu wieħed lill-ieħor: Xinqu dan? Għax ma kinux jafu xkien. Qal Mosè lilhom: Dan huwa l-ħobż li ta l-Mulej lilkom biex tieklu. Din il-kelma li ordna s-Sid: iġbru minnu kull wieħed għall-bżonnijiet tiegħu homer, skont kull persuna, skont in-numru ta nies tagħkom; kull wieħed ma sħabu tat-tinda tagħkom iġbru. Għamlu hekk il-bnin ta Izrael, u ġabru dak li kien ħafna u dak li kien inqas. U wara li kielu bhomer, dak li kellu ħafna ma kellux aktar, u dak li kellu inqas ma naqasx, kull wieħed ġabar skont dak li kien jixraq għalih innifsu. Qal Mosè

lilhom: Hadd mgħandu jhalli xejn minn tiegħu għall-għodu.

U ma smawhomx lil Mosè, iżda xi wħud hallew minnu għall-għodu, u għela dudu, u ħareġ riħa ħażina, u Mosè mrar fuqhom. U ġabru dan filgħodu filgħodu, kull wieħed l-ammont preskritturat tiegħu, u meta kienet tišon ix-xemx kien jinħall. Ġara fil-jum is-sitt, li ġabru doppju tal-meħtieġ, żewġ homer għal kull wieħed, u daħlu l-mexxejja kollha tal-kongregazzjoni, u rrapportaw lil Mosè. Qal imma Mosè lilhom: Mhux din il-kelma li tkellem biha l-Mulej? Is-Sibt huwa mistrieħ qaddis għall-Mulej għada. Kemm jekk taħmew, aħmew, u kemm jekk issajru, sajru, u kull ma jkun żejjed ħalluh għall-ħażna għall-filgħodu. U hallew minn tiegħu sa filgħodu, kif kmandata lilhom Mosè, u ma tintenx, u lanqas dudu ma sar fih. Qal Mosè, Iklu llum, għax illum huwa s-Sibt tal-Mulej, mhux se jinstab fil-kampanja. Sitt ijiem intom se tiġbru, iżda fil-jum is-seba huwa s-Sabbatu, għax mhux se jkun fih. Iżda fis-seba jum, xi wħud mill-poplu ħarġu biex jiġbru, imma ma sabux xejn. Qal il-Mulej lil Mosè, Sa meta mintomx se tixtiequ tisimgħu l-kmandamenti tiegħi u l-liġi tiegħi? Araw, għax is-Sid ta lilkom is-Sibt fdan il-jum. Minħabba dan, hu ta lilkom fis-sitt jum ħobż għal jumejn. Oqogħdu kull wieħed fid-djar tagħkom, u hadd mgħandu joħroġ mill-post tiegħu fis-seba jum. U l-poplu wieqaf fis-sebat fil-jum is-seba. U semmewhulu l-ulied ta Izrael l-isem tiegħu Manna, u kien bħal żerriegħa ta koriandru abjad, u t-togħma tiegħu kien bħal kejk bl-għasel. Qal Mosè, Din hija l-kelma li kmandata s-Sid: Imlew il-gomer tal-manna għal ħażna għall-generazzjonijiet tagħkom, sabiex jaraw il-ħobż li kilt intom fid-deżert, meta ħareġkom is-Sid minn art l-

Eġittu. U qal Mosè lil Aaron: Hu ġarra tad-deheb waħda, u armi fiha gomer mimli bil-manna, u poġġiha quddiem Alla, biex tinzamm għall-ġenerazzjonijiet tagħkom. Kif ordna l-Mulej lil Mosè, u Aaron poġġieh quddiem x-xhieda għall-preservazzjoni. Il-wlied ta Izrael kielu l-manna għal erbgħin sena, sakemm waslu fid-dinja abitata; kielu l-manna sakemm waslu fparti mill-Feniċja. Il-homer kien it-tielet tal-tliet kejl.

17

U telqet il-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael mid-deżert ta Sin skont il-kampijiet tagħhom, minħabba l-kelma tal-Mulej, u kampaw fRafidin, iżda ma kienx hemm ilma għall-poplu biex jixorbu. U l-poplu kien jitgħajjar lejn Mosè, u qalu, Aġhtina ilma biex nixorbu. U Mosè qalilhom, Għaliex qed titgħajjru miegħi, u għaliex qed tittestjaw lill-Mulej? Għatxan iżda hemm il-poplu għall-ilma, u tkellem hemm il-poplu lil Mosè u qalu: Għaliex dan? Ġibtna l fuq minn Eġittu biex toqtolna aħna, it-tfal tagħna u l-bhejjem tagħna bl-għatx? Qara u Mosè lejn il-Mulej jgħid, x'se nagħmel lil dan il-poplu? Ftit ieħor, u se jirġmuni bl-ġebel. U qal il-Mulej lil Mosè, Mur qabel dan il-poplu, u hu miegħek xi wħud mill-anzjani tal-poplu, u l-virga li biha laqatt ix-xmara, huha fidek, u mur. Dan jien nieqaf hemm qabilek fuq il-blata fHoreb, u int se tħabbat il-blata, u se joħroġ minnha ilma, u se jixrob il-poplu. U Mosè għamel hekk quddiem il-ulied ta Izrael. U semma l-isem ta dak il-post, Test u Rimproveru, minħabba r-rimproveru tal-ulied ta Izrael u minħabba li ttestjaw lill-Mulej, waqt li kienu

qed jgħidu: Hemm il-Mulej fosthom jew le?

Ġie però Amalek u wettaq gwerra kontra Israel fRaphidein. Qal Mosè lil Ġozwè: Aghzel għalik irġiel qawwija, u oħroġ ittella għall-battalja kontra Amalek għada, u ara, jien se nqum fuq il-quccata tal-għolja, u l-virga ta Alla fidi. U għamel Ġozwè bħalma qal lilu Mosè, u hareġ hażżar għall-battalja kontra Amalek, u Mosè u Aron u Hur telgħu fuq il-quccata tal-għolja. U ġara li meta Mosè rafa l-idejn, Izrael kien jirbaħ, iżda meta waqqaf l-idejn, Amalek kien jirbaħ. L-idejn ta Mosè kienu tqal, u wara li ħadu ġebbla poġġewha tahtu, u huwa qagħad fuqha, u Aaron u Hur appoġġaw l-idejn tiegħu minn naħa waħda, u min-naħa l-oħra waħda, u saru l-idejn ta Mosè sodi sa ma daħlet ix-xemx. U Ġozwè rotta lill-Amalek u lill-poplu kollu tiegħu bil-qtil tax-xwabel. Qal il-Mulej lil Mosè, Ikteb dan bħala memorjal fktieb, u qiegħed fwidnejn Ġozwè, li kompletament se neħħi l-memorjal ta Amalek minn taht is-sema. U bena Mosè artal lill-Mulej, u sema l-isem tiegħu Il-Mulej rifuġju tiegħi. Li fid moħbija s-Sid jagħmel gwerra kontra Amalek minn ġenerazzjoni għal ġenerazzjoni.

18

Sema però Jethro, saċerdot ta Midian, il-missier fil-liġi ta Moses, dak kollu li għamel il-Mulej għal Israel, il-poplu tiegħu stess, għax il-Mulej hareġ lil Israel minn Egittu. Ha però Jethro, il-missier fil-liġi ta Mosè, lil Zipporah, il-mara ta Mosè, wara l-

ħelsien tagħha. u ż-żewġ ulied tagħha, l-isem ta wieħed minnhom Gershom, u qal, Kont barrani fart barranija, U l-isem tat-tieni kien Eliezer, u qal: Għax Alla ta missieru kien għajnuna tiegħi, u salvani minn id Fargħun. U ħareġ Ġetro, il-missier fil-liġi ta Mosè, u l-ulied u l-mara lejn Mosè fid-deżert, fejn kien ikkampja fuq il-muntanja ta Alla. Kien irrappurtat lil Mosè, u qalulu: Ara, missierek fil-liġi Jetro ġej għandek, u martu u t-tnejn uliedek miegħu. Mosè ħareġ biex jiltaqa mal-missier fil-liġi tiegħu, u waqqa ruħu quddiemu, u biesu, u sallamaw lil xulxin, u daħħalhom fit-tinda. U rrakonta Mosè lill-missier fis-sinjur kollox kemm għamel is-Sid lill-Fargħun u lill-Eġizzjani kollha minħabba Izrael, u t-tbatija kollha li saret lilhom fit-triq, u kif salvahom is-Sid minn id Fargħun u minn id l-Eġizzjani. Jethro stagħġeb fuq il-ġid kollu li għamel is-Sid magħhom, għax salvahom minn idejn l-Eġizzjani u minn idejn Fargħun. U qal Ġetro: Imbierek il-Mulej, li salva lilhom minn idejn l-Eġizzjani u minn idejn Fargħun. Issa kont nafu li l-Mulej huwa kbir minn l-allat kollha minħabba dan, li attackkaw lilhom. U ħa Jethro, il-missier fil-liġi ta Mosè, olokawtomati u sagrafiċċji lil Alla, u ġie Aaron u l-anzjani kollha ta Izrael biex jieklu l-ħobż mal-missier fil-liġi ta Mosè quddiem Alla.

U gara li l-ġhada l-oħra qagħad Mosè biex jiġġudika l-poplu, iżda kull il-poplu wieqaf quddiemu minn filgħodu sa filgħaxija. U wara li ra Ġetro dak kollu li kien jagħmel mal-poplu, qal, Xinhu dan li qed tagħmel mal-poplu? Għaliex int toqgħod waħdek, filwaqt li l-poplu kollu jibqa wieqaf quddiemek minn filgħodu sa filgħaxija? U Mosè jgħid lill-missier fis-sinjur, Il-poplu jiġi lejja

biex ifittex il-ġudizzju minn Alla. Meta kull darba li jsir lilhom tilwima u jiġu għandi, nieqaf kull wieħed, u nagħrafhom il-kmandamenti ta Alla u l-liġi tiegħu. Qal iżda l-missier fil-liġi ta Mosè lilu: Mhux sewwa dak li qed tagħmel. Bqirda se tinqered bnuqqas ta paċenzja kemm int, kif ukoll dan il-poplu kollu li huwa miegħek. Din il-kelma hija tqila għalik, mhux se tkun tista tagħmel dan int waħdek. Issa għalhekk isma tiegħi, u se nagħtik parir, u se jkun Alla miegħek. Kun inti għall-poplu dak li jmur lejn Alla, u inti toffri l-kliem tagħhom lil Alla. U int se tisħaq lilhom il-kmandamenti ta Alla u l-liġi tiegħu, u int se turi lilhom it-toroq li fihom se jimxu, u l-opri li se jagħmlu. U inti stess ikkunsidra minn fost il-poplu kollu irġiel qawwija, li jibzġu minn Alla, irġiel ġusti, li jobogħdu l-arroganza, u ħatarhom fuqhom kmandanti ta elf, kmandanti ta mija, kmandanti ta ħamsin u kmandanti ta għaxra. U jiġġudikaw il-poplu kull siegħa, iżda l-kelma diffiċli joffru fuqek, u l-affarijiet żgħar tal-ġudizzji jiġġudikaw huma stess, u jħaffu minn fuqek, u jgħinuk. Jekk tagħmel dan il-kelma, Alla se jipprevali fuqek u se tkun tista tieqaf, u dan il-poplu kollu se jiġi għall-post tiegħu bi paċi. Mosè sema l-vuċi ta missieru fil-liġi u għamel dak kollu li qallu. U Mosè għażel irġiel qawwija minn kull Izrael, u ħaalhom kmandanti ta eluf u kmandanti ta mitt u kmandanti ta ħamsin u kmandanti ta għaxra fuqhom. U ġudikaw il-poplu kull ħin, iżda kull kelma diffiċli ġewha quddiem Mosè, u kull kelma ħafifa ġudikawha huma stess. Mosè baġħat lil missieru fil-liġi, u dan telaq lejn l-art tiegħu.

19

Fit-tielet xahar tal-ħruġ tal-ulied ta Izrael minn art l-Eġittu, f'dan il-jum, waslu fid-deżert ta Sinai. U telqu minn Rafidin, u ġew fid-deżert ta Sinaj, u Izrael attenda hemm opposta l-muntanja. U Mosè tela fuq il-muntanja ta Alla, u Alla sejjahlu mill-muntanja u qallu: Dawn l-affarijiet għid lid-dar ta Ġakobb, u habbarhom lill-ulied ta Izrael. Intom rajtom kemm għamilt lill-Eġizzjani, u ħadtkom bħal fuq ġwienah tal-ajkli, u ġibtkom lejn lili nnifsi. U issa jekk bis-smiġħ tisimġħu l-vuċi tiegħi, u tħarsu l-patt tiegħi, tkunu lili poplu speċjali minn kollha n-nazzjonijiet, għax tiegħi hi l-art kollha. Intom però tkunu lilija renju ta saċerdoti u nazzjon qaddis; dawn il-kliem tgħid lill-ulied ta Izrael. Ġie iżda Mosè, u sejjah lill-anzjani tal-poplu, u qiegħed quddiemhom il-kliem kollu dan li kmandu lilhom Alla. Wieġeb iżda l-poplu kollu bqbil wieħed, u qalu: Kollox li qal Alla nagħmluh u nismġħuh. U Mosè offra dawn il-kliem lil Alla. Qal is-Sid lil Mosè: Ara, jiena ġej lej k fpilastru ta sħaba, sabiex il-poplu jisma meta nitkellem miegħek, u sabiex jemmnu fik għal dejjem. U Mosè rrapporta l-kliem tal-poplu lis-Sid. Qal is-Sid lil Mosè, Inżel twissi lill-poplu, u naddafhom illum u għada, u ħallihom jaħslu l-ħwejjeg tagħhom. U jkunu lesti għall-jum it-tielet, għax fil-jum it-tielet se jinżel is-Sid fuq il-muntanja tas-Sinai, quddiem il-poplu kollu. U int se tifrid il-poplu madwar, u tgħid, Oqogħdu attenti lilkom infuskom li ma titilgħux fuq il-muntanja u li ma tmissux xi haġa tagħha. Kull min imiss il-muntanja se jmut bil-mewt. Mhux se tmiss idu tiegħu, għax bil-ġebel se jingebel, jew bil-vleġġa se

jintrema. Kemm jekk annimal u kemm jekk bniedem, mhux se jgħix. Meta l-vuċijiet u t-trombi u s-sħaba titlaq mill-muntanja, dawk se jitilgħu fuq il-muntanja.

Mosè niżel mill-muntanja lejn il-poplu, kkonsgrahom u haslu l-ħwejjeg tagħhom. U qal lill-poplu: Kunu lesti għal tliet ijiem; la taqrbux mara. Ġara li fit-tielet jum, meta beda jiddi, saru vuċi u beriqi u sħaba mudlama fuq il-muntanja ta Sinaj, u l-vuċi tat-tromba daqqet b'saħħitha, u l-poplu kollu li kien fil-kamp inħazen. U Mosè ħareg lill-poplu għal laqgħa ma Alla mill-kamp, u waqfu taħt il-muntanja. Il-muntanja tas-Sinai kienet qed tpejjep kollha, minħabba li kien niżel fuqha Alla fnar, u kien qed jitla d-duħħan, bħal duħħan ta forn, u stagħgeb il-poplu kollu ħafna. Il-vuċijiet tat-tromba kienu qed jizdiedu aktar b'saħħithom ħafna. Mosè tkellem, u Alla wiegeb lilu bvuċi. Niżel il-Mulej fuq il-muntanja ta Sinai, fuq il-quċcata tal-muntanja, u sejjah il-Mulej lil Mosè fuq il-quċcata tal-muntanja, u tela Mosè. U qal Alla lil Mosè: Inzel u twissi lill-poplu biex qatt ma jaqrbu lejn Alla biex jaraw, inkella jaqa minnhom numru kbir. U s-saċerdoti li joqorbu lejn il-Mulej Alla għandhom ikunu santifikati, ħalli l-Mulej ma jeqridx minnhom.

U qal Mosè lil Alla: Il-poplu mhux se jkun jista jitle lejn il-muntanja tas-Sinai, għax int ixhidt lilna u għeditilna: Issepara l-muntanja u qaddisha. Qal imma lilu s-Sid: Mur, inzel, u itla inti u Aaron ma tiegħek, imma l-qassisin u l-poplu la jisfurzaw ruħhom jitilgħu lejn Alla, la qatt is-Sid jitlef xi ħadd minnhom. Mosè niżel lejn il-poplu u qal lilhom.

20

U tkellem il-Mulej dawn il-kelmiet kollha u qal, Jien il-Mulej Alla tiegħek, li ħriġtek minn art l-Eġittu, mid-dar tal-iskjavitù. Ma jkollokx allat oħra ħlief jien. Mgħandekx tagħmel għalik immagni, u lanqas xbieha ta xejn minn dak li hemm fis-sema l fuq, u minn dak li hemm fl-art l isfel, u minn dak li hemm fl-ilmijiet taħt l-art. Mgħandekx taqdi lilhom, u lanqas mgħandek taqdi lilhom, għax jien Jien il-Mulej Alla tiegħek, Alla ġelos, li nagħti lura d-dnubiet tal-missirijiet fuq il-ulied, sat-tielet u r-raba ġenerazzjoni lil dawk li jobogħduni, u jagħmel ħniena għal eluf lil dawk li jhobbuni, u lil dawk li jharsu l-kmandamenti tiegħi. Mgħandekx tieħu l-isem tal-Mulej Alla tiegħek bil-batal, għax il-Mulej Alla tiegħek mhux se jħalli bla ħtija lil min jieħu ismu bil-batal. Ftakar il-jum tas-Sibt biex issaqquh. Sitt ijiem taħdem, u tagħmel ix-xogħlijiet kollha tiegħek. Fil-jum is-seba, sabbaths lill-Mulej Alla tiegħek, mgħandekx tagħmel fih ebda xogħol int, u l-iben tiegħek, u l-bint tiegħek, il-qaddej tiegħek, u l-qaddejja tiegħek, il-baqra tiegħek, u l-annimal tal-piż tiegħek, u kull annimal tiegħek, u l-barrani li jgħix fostok. Għax fi sitt ijiem għamel il-Mulej is-sema u l-art u l-baħar u kollha li fihom, u waqaf fis-seba jum; minħabba dan bierak il-Mulej is-seba jum, u qaddsu. Onoraw lil missierek u lil ommok, sabiex ikun tajjeb għalik u sabiex tgħix ħajja twila fuq l-art it-tajba li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik. Mgħandekx tagħmel żnija. Mgħandekx tisraq. Mgħandekx toqtol. Mgħandekx ixxehhed bxhieda falza kontra l-ġar tiegħek. Ma tisthix il-mara tal-ġar tiegħek, ma tisthix id-dar

tal-ġar tiegħek, lanqas il-ġhalqa tiegħu, lanqas is-servjent tiegħu, lanqas il-qaddejja tiegħu, lanqas it-tur tiegħu, lanqas l-annimal miġbud tiegħu, lanqas kull annimal tiegħu, lanqas dak kollu li huwa tal-ġar tiegħek.

U l-poplu kollu ra l-vuċi, u l-lampi, u l-vuċi tat-tromba, u l-muntanja tipjip. Izda l-poplu kollu, imbezża, qagħdu l bogħod. U qalu lil Mosè, Itkellem int magħna, u la jitkellem magħna Alla, biex ma nmutux. U jgħid lilhom Mosè: Ħudu l-kuraġġ, għax minħabba li jittestjakom ġie Alla lejkom, sabiex tkun il-biża tiegħu fikom, biex ma tiddnbux. Qagħad il-poplu minn bogħod, izda Mosè daħal fid-dlam fejn kien Alla. Qal is-Sid lil Mosè: Dawn l-affarijiet tgħid lill-dar ta Ġakobb, u tiddikjara lill-ulied ta Izrael: intom rajtu li mis-sema tkellimtilkom. Mgħandkomx tagħmlu għalikom infuskom allat tal-fidda, u allat tad-deheb mgħandkomx tagħmlu għalikom infuskom. Altar minn art int se tagħmel lili, u int se tissagrifika fuqu l-offerti maħruqa tiegħek, u s-salvazzjoni tiegħek, u n-nagħaġ, u l-għoġġiela tiegħek fkull post fejn jien se nikkawża li jkun imsemmi l-isem tiegħi hemm, u jien se niġi lejkom, u jien se mbierrek lilek. Jekk izda tagħmel altar minn ġebel għalija, mgħandekx tibnih minn ġebel imqattgħa, għax is-sejf tiegħek ħawwadt fuqhom, u huma mniġġsa. Mgħandekx titla bi gradini fuq l-altar tiegħi, sabiex ma tkexxi x-xeni tiegħek fuqu.

21

U dawn huma l-ordinanzi li trid tpoġġi quddiemhom. Jekk tixtri qaddej Lhudi, sitt snin se jaqdi lilek; fit-tmienja sena se jitlaq ħieles bxejn. Jekk huwa jidhol waħdu, joħroġ waħdu, iżda jekk mara tidhol miegħu, toħroġ ukoll il-mara tiegħu. U jekk iżda s-sid jagħtih mara, u hi tweldu lilu wlied jew bniet, il-mara u t-tfal ikunu tas-sid tiegħu, iżda hu waħdu joħroġ. Jekk iżda wieġeb jgħid il-qaddej: Jien ħabbejt is-sid tiegħi, u l-mara, u t-tfal, ma mmurx ħieles. Isidu jgħibilih quddiem il-gudikati ta Alla, u mbagħad igħibilih lejn il-bieb jew il-postijiet, u sidu jtoqqob widnejh bil-mogħżel, u jaqdu għal dejjem.

Jekk iżda xi ħadd ibiġh lil bintu bħala qaddejja, mhix se titlaq bħalma joħroġu l-ilsiera. Jekk ma joghġobhiex lis-sid tagħha, li lilu qabel, se jifdiha; lil nazzjon barrani però mhux sid huwa li jbiġhha, għax ċaħad fiha. Jekk iżda lill-iben jikkonċediha, skont id-dritt tal-bniet jagħmel lilha. Jekk iżda jieħu waħda oħra għalih innifsu, il-affarijiet meħtieġa u l-ħwejjeġ u l-assoċjazzjoni tagħha ma jcaħħadx. Jekk iżda dawn it-tliet ħwejjeġ ma jagħmilx għaliha, toħroġ bxejn mingħajr fidda. Jekk iżda xi ħadd jilhaq lil xi ħadd ieħor u jmut, jinqatel bil-mewt. Iżda mhux volontarjament, iżda Alla ħa fih fidejh, se nagħtik post fejn se jaħrab hemm il-wieħed li qatel. Jekk iżda xi ħadd jattakka lill-gar biex joqtlu bl-ingann u jieħu refuġju, hu lilu minn fuq l-altar tiegħi biex tmitu. Min jolqot lil missieru jew lil ommu, bil-mewt għandu jinqatel. Dak li jitkellem ħażin kontra missieru jew ommu, se jmut bil-mewt. Min jekk jisraq xi ħadd minn ulied Izrael, u wara li jopprimih ibiegħu, u jinstab fidejh, bmewt imut. Jekk iżda żewġ irġiel jinsultaw lil xulxin, u jilħqu l-proxxmu

bġebbla jew bil-pumn, u ma jmutx, iżda jiddem fis-sodda Jekk gam il-bniedem u jimxi barra fuq bastun, innocenti se jkun il-wieħed li laqat, iżda għall-hin mitluf tiegħu se jhallas, u l-ispejjeż mediċi. Jekk iżda xi ħadd jilħaq il-qaddej tiegħu jew il-qaddejja tiegħu bi virga, u jmut taħt l-idejn tiegħu, bil-gustizzja se jiġi ppunit. Jekk iżda jgħix jum wieħed jew jumejn, ma jkunx ikkundannat, għax il-fidda tiegħu hi. Jekk iżda jithabtu żewġ irġiel u jolqtu mara tqila, u joħroġ it-tarbija tagħha mhux iffurmat, se jiġi ppenalizzat bmulta, skont dak li jimponi r-raġel tal-mara, u se jagħti skont il-valutazzjoni. Jekk iżda jkun mifforma, jagħti ruħ minflok ruħ. Għajn minflok għajn, sinna minflok sinna, id minflok id, riġel minflok riġel. Hruq minflok hruq, ferita minflok ferita, livid minflok livid. Jekk iżda xi ħadd jolqot l-għajn tal-qaddej tiegħu, jew l-għajn tal-qaddejja tiegħu u jagħmiha għomja, se jibgħathom ħielsa minflok l-għajn tagħhom. Jekk iżda jaqla s-sinna tal-qaddej, jew is-sinna tal-qaddejja tiegħu, se jibgħathom ħielsa minflok is-sinna tagħhom. Jekk iżda tawru jgħaffeg raġel jew mara u jmut, it-tawru se jitgħadam bil-ġebel, u l-laħam tiegħu mhux se jittiekel, iżda s-sid tat-tawru se jkun innocenti. Jekk iżda t-towr ikun gorer qabel il-bieraħ u qabel it-tielet jum, u jixhdu lis-sid tiegħu, u ma jeqridux, iżda joqtol raġel jew mara, it-towr għandu jingarraf, u s-sid tiegħu għandu jinqatel. Jekk iżda jiġi impost fidwa fuqu, se jagħti fidwa għal ħajtu kemm jimponu fuqu. Jekk iżda jgħajjat iben jew bint, skont dan id-dritt jagħmlu lilu. Jekk iżda t-tawru jgħajjat qaddej jew qaddejja, jagħti tletin didrakma ta fidda lis-sid tagħhom, u t-tawru jintrema bil-ġebel. Jekk iżda xi ħadd jiftaħ ħofra jew iħaffer ħofra u ma jkoprixha, u jaqa hemm vitell

jew hmar, Is-sid tal-ħofra għandu jhallas; fidda jagħti lis-sid tagħhom, iżda l-mejjet ikun tiegħu. Jekk iżda t-tawru ta xi hadd jgħajjar it-tawru tal-ġar, u jmut, jibigħu t-tawru l-ħaj, u jaqsmu l-fidda tiegħu, u t-tawru l-mejjet jaqsmu. Jekk iżda jkun magħruf li t-tawru huwa gorer qabel l-ilbieraħ u qabel it-tielet jum, u jkunu xehdu lis-sid tiegħu, u ma jneħħix lilu, iħallas tawru minflok tawru, iżda l-mejjet ikun tiegħu.

Jekk iżda xi hadd jisraq għogol jew naghġa, u jisbaħha jew ibiegħha, għandu jhallas ħames għogġiela minflok l-għogol, u erbġha naghġa minflok in-naghġa.

22

Jekk iżda fil-ħofra instab il-ħalliel, u mwettaq imut, mhemmx għalih qatla. Jekk iżda titla x-xemx fuqu, huwa ħati u għandu jmut; iżda jekk mgħandux, jinbiegħ minflok dak li seraq. Jekk iżda jithalla u jinstab fidu l-ħaġa misruqa, minn hmar sa naghġa ħajjin, iħallas doppju għalihom. Jekk iżda xi hadd jirħa għalqa jew għeneb, u jħalli l-annimal tiegħu jirħa għalqa oħra, iħallas mill-għalqa tiegħu skont il-prodott tagħha. Iżda jekk jirħa l-għalqa kollha, iħallas bl-aħjar hwejjeġ tal-għalqa tiegħu u bl-aħjar hwejjeġ tal-għeneb tiegħu. Jekk iżda ħiereġ nar u sab xewk, u haraq irziezet jew qamħ jew għalqa, iħallas dak li qabbad in-nar.

Jekk iżda xi hadd jagħti lill-ġar fidda jew važi biex jgħassa, u

jinsteraq mid-dar tal-bniedem, jekk jinstab is-seraq, iħallas id-doppju. Jekk iżda ma jinstabx is-serieq, is-sid tad-dar se joqrob quddiem Alla u jaħlef li tabilhaqq ma ġiex aġixxa ħażin fuq id-depożitu kollu tal-ġar. Skont kull ħażen imsemmi, dwar viżell, u annimal tal-piż, u nagħġa, u libsa, u kull telf allegat, xi ħaġa li tkun, quddiem Alla se jiġi l-ġudizzju tat-tnejn, u dak li jinstab ħati permezz ta Alla, se jħallas doppju lill-ġar. Jekk iżda xi ħadd jagħti lill-ġar tiegħu annimal taħt il-madmad, jew vitella, jew nagħġa, jew kull annimal biex iħarsu, u dan jinkiser, jew imut, jew jittieħed prigionier, u ħadd ma jkun jaf Ġurament ta Alla se jkun bejn it-tnejn, li tabilhaqq hu ma aġixxiex ħażin fir-rigward tad-depożitu tal-ġar tiegħu, u hekk is-sid tiegħu se jaċċetta, u mhux se jħallas. Jekk iżda jinsteraq minn għandu, iħallas lis-sid. Jekk iżda jinqatel minn annimali selvaġġi, se jmexxi għall-kaċċa, u mhux se jħallas. Jekk iżda xi ħadd jitlob minn ta ġaru, u jinkiser jew imut jew jisir prigionier, u s-sid ma jkunx miegħu, iħallas. Jekk iżda s-sid ikun miegħu, ma jħallasx; jekk iżda kien haddiem bil-paga, dan ikun minflok il-paga tiegħu.

Jekk iżda xi ħadd jiddeċievi verġni mhux maħtuba u jikeb magħha, bid-dowry se jagħtiha dowry lilu bħala mara. Jekk iżda jiċhad jiċhad, u ma jridx il-missier tagħha jagħtiha lilu bħala mara, iħallas il-fidda lill-missier skont kemm hi d-dowry tal-verġni. Is-saħħara mgħandekx iżzommhom ħajjin. Kull wieħed li jorqod ma annimal għandkom toqtluh bil-mewt. Dak li jissagrifika lil allat se jinqered bil-mewt, ħlief lill-Mulej biss.

U lill-barrani mgħandkomx tagħmlulu ħażin, u lanqas

tippressawh, għax intom kont barranin fl-art tal-Egittu. Mgħandkomx tikkawżaw lil ebda armla jew ltiema. Jekk iżda bħażen tħassruhom, u wara li jkunu għajtu jgħajtu lejja, bis-smiġ se nisma l-vuċi tagħhom, U se nirrabjaw brabja, u se noqtolkom bix-xabla, u se jkunu n-nisa tagħkom romol, u t-tfal tagħkom orfni. Jekk iżda tissellef fidda lill-ħu l-fqir hdejk, ma tkunx qed tippressah, ma tpogġix fuqu imgħax. Jekk iżda tieħu bħala pegn il-libsa tal-ġar tiegħek, qabel ma tidlam ix-xemx terġa tagħtiha lili, Huwa għax dan il-kisja tiegħu, dan biss il-libsa tal-qahba tiegħu, fxiex se jorqod? Jekk għalhekk jgħajjat lejja, nisma tiegħu, għax jien ħanin. Allat mgħandekx titkellem ħażin dwarhom, u mexxej tal-poplu tiegħek mgħandekx tgħid ħażin dwaru. L-ewwel frott tal-arja tad-dras u tal-magħsra tal-inbid tiegħek ma tiddewwemx, il-primġenituri tal-ulied tiegħek tagħtihom lili. Hekk tagħmel l-għoġol tiegħek u n-nagħġa tiegħek u l-annimal tal-piż tiegħek, sebat ijiem ikun taħt l-omm, iżda fit-tmien jum tirritornah lili. U rġiel qaddisa intom se tkunu lili, u laħam maqtul minn annimali selvaġġi mgħandkomx tieklu, warmu lill-kelb.

23

Mgħandekx taċċetta xhieda falza, u lanqas mgħandek taqbel ma l-ingust biex issir xhud ingust. Mgħandekx tkun mal-maġġoranza fil-ħażen, u mgħandekx tingħaqad mal-moltitudni biex timxi mal-maġġoranza u tgħawweġ il-ġustizzja. U mhux se jkollok ħniena fuq il-fqir fil-ġudizzju. Jekk iżda tiltaqa mal-baqra

tal-ghadu tieghek jew mal-annimal tat-tagħbija tiegħu li jkunu mitlufa, wara li tkun dawwarthom lura, terġa tagħtihom lilu. Jekk iżda tara l-annimal imġarrab tal-ghadu tieghek waqgħa taħt it-tagħbija tiegħu, mġhandekx tghaddi minnu, iżda għandek tghinu terfagħu miegħu.

Mġhandekx tghawweg il-gudizzju tal-fqir fil-kawża tiegħu. Minn kull kelma ingusta ibgħad, lill-innoċenti u l-gust ma toqtolx, u ma tiġġustifikax lill-impju minħabba rigali. U rigali mġhandekx tieħu, għax ir-rigali jagħmu għomja l-għajnejn ta dawk li jaraw, u jħassru l-kelmiet ġusti. U lill-barrani ma topprimux, għax intom tafu r-ruħ tal-barrani, peress li intom stess kont barranijiet fart l-Egittu. Għal sitt snin thawwad l-art tieghek, u tiġbor il-prodott tagħha. Fis-seba sena għandek tagħmel rilaxxa, u thalliha mistrieħa, u l-foqra tal-poplu tieghek jieklu minnha, u dak li jibqa jiekluh l-annimali selvaġġi. Hekk għandek tagħmel mal-għeneb tieghek u maż-żebbuġ tieghek. Fi sitt ijiem int tagħmel ix-xogħlijiet tieghek, iżda fis-seba jum, mistrieħ, sabiex jistrieħ it-tor tieghek u l-annimal taħt il-madmad tieghek, u sabiex jieħu n-nifs il-iben tal-qaddejja tieghek u l-barrani. Kollox li jien għidt lilkom, iħarsuh, u l-isem ta allat oħra ma tiftakrux fih, u lanqas ma jintsema mill-ħalq tagħkom.

Tliet żminijiet tas-sena iċċelebraw lili. Il-festa tal-ħobż mhux imħammira iħarsuhiex biex tagħmluha. Seba ijiem tieklu ħobż mhux imħammira, bħalma kmajtlek skont iż-żmien tax-xaħar il-ġdid, għax fih ħriġt mill-Egittu. Ma tidhirx quddiemi bidejk vojta. U se tagħmel festa tal-ħsad tal-ewwel frott tax-xogħlijiet tieghek,

dak li tizra fl-għalqa tiegħek, u festa tat-tlestija fi tmiem is-sena fil-ġbir tax-xogħlijiet tiegħek mill-għalqa tiegħek. Tliet darbiet fis-sena se jidher kull maskil tiegħek quddiem il-Mulej Alla tiegħek. Meta nkeċi l-ġnus minn quddiemek u nwessa l-konfini tiegħek, mgħandekx tissagrifika fuq ħmira d-demmm tal-incens tiegħi, u lanqas ma għandu jorqod ix-xaħam tal-festa tiegħi sa filgħodu. L-ewwel frott tal-ewwel prodott tal-art tiegħek għibhom fid-dar tal-Mulej Alla tiegħek, mgħandekx tisla ħaruf fil-ħalib ta ommu. U ara, jiena qed nibgħat il-messagġier tiegħi quddiemek, biex iħarsek fit-triq, sabiex idahħlek fl-art li ppreprajtlek. Oqgħod attent għalik innifsek, u isma lilu, u la disobedixxih, għax mhux se jzommok lura, għax ismi huwa fuqu. Jekk bis-sema tisimgħu l-lehen tiegħi, u tagħmlu kollox li jien nikkmandakom, u tħarsu l-patt tiegħi, intom tkunu lili poplu speċjali minn fost il-ġnus kollha, għax tiegħi hi l-art kollha. Intom iżda tkunu lili renju ta saċerdoti, u nazzjon qaddis. Dawn il-kliem tgħid lill-ulied ta Izrael: Jekk bis-sema tisimgħu leħni, u tagħmlu kollox li jien ngħidilkom, jien inkun għadu għall-għedewwa tagħkom, u noponi lill-avversarji tagħkom. Għax il-messagġier tiegħi ser jimxi quddiemek, u ser iġibek lejn l-Amoritin, u l-Ħittitin, u l-Perizzitin, u l-Kananejin, u l-Ġergazitin, u l-Ħivitin, u l-Ġebużitin, u jien ser neqridhom. Mgħandekx taqdi lill-allat tagħhom, u lanqas taqdi lilhom, u mgħandekx tagħmel skont il-għemejjel tagħhom, iżda għandek twaqqagħhom kompletament, u għandek tkisser il-pilastri tagħhom kompletament. U int se sservi lill-Mulej, l-Alla tiegħek, u jiena se mbierek il-hobż tiegħek u l-inbid tiegħek u l-ilma tiegħek, u jiena se nehles il-mard minn fostokom. Mhux se jkun

barren, lanqas barren fuq l-art tiegħek, in-numru tal-jiem tiegħek se nimla. U l-biża se nibgħat quddiemek, u se nistħarreg il-ġnus kollha li inti tidħol għandhom, u se nagħmel lill-għedewwa kollha tiegħek jaħarbu. U se nibgħat iż-żunżan qabilek, u int se tkeċċi l-Amoriti, u l-Ħiviti, u l-Kananejn, u l-Ħittiti minn quddiemek. Ma nkeċċihomx f'sena waħda, sabiex l-art ma ssirx deżerta u l-bhejjem selvaġġi tal-art ma jsirux ħafna fuqek. Ftit ftit se nkeċċihom minn quddiemek, sakemm tikber u turet l-art. U se nagħmel il-konfini tiegħek mill-Baħar l-Aħmar, sal-Baħar tal-Filistin, u mid-deżert, sax-xmara l-kbir Eufrate, u se nagħti fidejkom l-abitanti fl-art, u se nkeċċihom minnek. Ma taqbilx magħhom u ma tagħmilx patt mal-allat tagħhom. U mhux se jistabbilixxu fl-art tiegħek, sabiex ma jagħmlukx tiddneb lejja, għax jekk taqdi lill-allat tagħhom, dawn se jkunu imblukk għalik.

24

U lil Mosè qal: Itla lejn il-Mulej int u Aaron, u Nadab, u Abiud, u sebghin mill-anzjani ta Izrael, u se jadoraw lill-Mulej minn bogħod. U Mosè waħdu se joqrob lejn Alla, iżda huma mhux se joqorbu, u l-poplu mhux se jitla flimkien magħhom. Daħal Mosè u rrakonta lill-poplu l-kliem kollu ta Alla u l-ordinanzi. Wieġeb il-poplu kollu bvuci waħda u qal: Il-kliem kollu li tkellem il-Mulej nagħmluh u nisimgħuh. U kiteb Mosè l-kliem kollu tal-Mulej, u qam kmieni Mosè filgħodu u bena altar taħt il-muntanja, u tnax-il ġebba għat-tnax-il tribù ta Izrael. U baġhat il

barra ż-żgħażagħ tal-ulied ta Izrael, u offrew offerti maħruqa, u sagrafikaw sagrafiċċju ta salvazzjoni lil Alla, l-għoġġiela. Mosè ħa n-nofs tad-demmm u xerrdu fi skutelli, u n-nofs l-iehor tad-demmm xerrdu lejn l-artal. U wara li ħa l-ktieb tal-patt, qara fil-widnejn tal-poplu, u qalu: Kollox kemm tkellim il-Mulej nagħmlu u nisimgħu. Mosè ħa d-demmm u xerrdu fuq il-poplu, u qal, Ara d-demmm tal-patt li l-Mulej għamel magħkom dwar dawn il-kliem kollha.

U telgħu Mosè u Aaron, u Nadab, u Abiud, u sebghin tal-kunsill tal-anzjani ta Izrael. U raw il-post fejn kien wieqaf l-Alla ta Israel, u dak li kien taħt riglejha, bħal xogħol ta bini taż-żaffir, u bħal dehra tal-firmament tas-sema fil-purità tiegħu. U tal-magħżulin ta Izrael ma miet lanqas wieħed, u dehru fil-post ta Alla, u kielu u xorbu. U qal is-Sid lil Mosè: Itla għewwa l-muntanja lejja u kun hemm, u nagħtik il-pilloli tal-ġebel, il-liġi u l-kmandamenti li jiena ktibthom biex nagħti l-liġi lilhom. U wara li qam Mosè u Ġozwè li kien wieqaf hdejha, telgħu fuq il-muntanja ta Alla. U lill-anzjani qalu: Oqogħdu kwiet hawn, sakemm aħna nirritornaw lejkom, u ara Aaron u Hur huma miegħkom. Jekk xi ħadd ikollu kwistjoni ta ġudizzju, ħa jersaq lejhom. U telgħa Mosè u Ġozwè fuq il-muntanja, u l-shaba kipriet il-muntanja. U niżlet il-glorja ta Alla fuq il-muntanja ta Sinai, u l-shaba koprieta għal sitt ijiem, u s-Sid sejjaħ lil Mose fis-seba jum minn nofs is-shaba. Il-forma tal-glorja tal-Mulej kienet bħal nar jaqbad fuq il-quċċata tal-muntanja, quddiem il-ulied ta Izrael. U Mosè dahal fin-nofs tas-shaba, tela fuq il-muntanja, u baqa hemm fuq il-muntanja erbgħin jum u erbgħin lejl.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Jien għedt lill-ulied ta Izrael: Hudu l-ewwel frott minn kulhadd li jidher tajjeb fqalbu, u intom se tiehdu l-ewwel frott tiegħi. U dan huwa l-ewwel frott li se tircievu minnhom: deheb, fidda u bronż. u jaćintu, u purpura, u skarlatt doppju, u linen fin mibrum, u xagħar tal-mogħoż u ġlud ta ilham miżbugħa ħamra, u ġlud ijaćintini, u injam inkorruttibbli u ġebel ta Sardju, u ġebel għall-incizjoni għall-ispallin, u l-libsa twila. U int se tagħmel santwarju għalija, u jien se nidher fostkom. U tagħmel lili skont dak kollu li jien nuri lilek fuq il-muntanja, l-eżempju tat-tinda, u l-eżempju tal-oġġetti kollha tagħha, hekk tagħmel. U int se tagħmel arka tax-xhieda minn injam li ma jithassarx, żewġ kubiti u nofs it-tul, u kubit u nofs il-wisa, u kubit u nofs il-ġholi. U int se tgħattiha bid-deheb nadif, minn ġewwa u minn barra se tgħattiha, u se tagħmilha mudelli tad-deheb imfettla madwar. U int se tagħmel għaliha erba ċrieki tad-deheb, u int se tpoġġihom fuq l-erba naħat: żewġ ċrieki fuq naħa waħda, u żewġ ċrieki fuq in-naħa t-tieni. Int se tagħmel imsieħba minn injam li ma jithassarx, u int se tkassihom bid-deheb. U int se ddaħħal il-poles fiċ-ċrieki li hemm fuq il-ġnub tal-kaxxa, biex titla l-kaxxa bihom. Fil-ċrieket tal-arka se jkunu l-pali mhux imćaqilqa. U int se tpoġġi ġewwa l-kaxxa x-xhieda li se nagħtik. U int se tagħmel sedil tal-ħniena, kisi tad-deheb nadif, żewġ kubiti u nofs it-tul, u kubit u nofs il-wisa. U se tagħmel żewġ kerubim ta deheb imtarqgħa, u se tpoġġihom fuq iż-żewġ naħat tas-sede tal-ħniena. Se jsiru

magħmula kerubu wiehed minn naħa waħda, u kerubu wiehed min-naħa t-tnejn tal-propizjatorju, u int se tagħmel iż-żewġ kerubin fuq iż-żewġ naħat. Il-kerubini jkunu jmiddu l-gwienah tagħhom minn fuq, jagħmlu dell bil-gwienah tagħhom fuq il-propizjatorju, u l-uçuħ tagħhom ikunu hdejn xulxin, lejn il-propizjatorju jkunu l-uçuħ tal-kerubini. U int se tpoġġi s-siġġ tal-ħniena fuq il-kaxxa minn fuq, u fil-kaxxa int se tpoġġi x-xhieda li se nagħtik. U se nkun magħruf lilek minn hemm, u se nitkellem mieghek minn fuq is-sede tal-ħniena bejn it-tnejn kerubini li huma fuq l-arka tax-xhieda, u skont dak kollu li nkun nordnalek dwar il-ulied ta Izrael. U tagħmel mejda tad-deheb nadif, żewġ kubti t-tul, u kubit il-wisa, u kubit u nofs l-għoli. U għandek tagħmel għal dan imwiežen imdardar tad-deheb madwar, u għandek tagħmel għal dan kuruna ta wisa tal-id madwar,

U int se tagħmel kumazzjoni miftuħ għall-kuruna madwar. U se tagħmel erba ċrieket tad-deheb, u se tpoġġi l-erba ċrieket fuq l-erba partijiet tar-riglejn tagħha taħt il-kuruna. U ċ-crieket se jkunu bħala oqbra għall-roles li jgorris, sabiex jerfghu l-mejda bihom. U int se tagħmel il-pali minn injam inkorruttibbli, u int se tgħatti lilhom bdeheb pur, u l-mejda se tingarr bihom. U se tagħmel id-dixxun tagħha, u ċ-ċensers, u l-libation bowls, u l-kikkri, li fihom se tfarrax, minn deheb pur se tagħmilhom. U int se tpoġġi fuq il-mejda ħobżiet tal-preżenza quddiemi kontinwament.

U int se tagħmel lampstand minn deheb pur, immartelljat int se tagħmel il-lampstand; il-baži tagħha, u l-fergħat, u l-koppijiet, u

l-bulbi, u l-gilji se jkunu minnha. Sitta fergħat iżda joħorġu mill-
għnub, tlieta fergħat tal-lampadarju minn ġenb wieħed tagħha, u
tlieta fergħat tal-lampadarju mill-ġenb it-tieni. U tliet tazzi
mnaqqxa bl-almond, ffergħa waħda bowl u zigarella, hekk is-sitt
fergħat li joħorġu mil-lampstand. U fil-lampstand kien hemm
erbgħa tazzi mnaqqxa bl-forma tal-lewż, fil-fergħa waħda kienu
hemm bulbi, u l-gilji tagħha. Il-boċċa taħt iż-żewġ fergħat
minnha, u boċċa taħt l-erbgħa fergħat minnha, hekk għas-sitt
fergħat li joħorġu mill-lampadarju, u fil-lampadarju erbgħa
skutelli mnaqqxa bl-forma ta lewż. Il-bulbs u l-fergħat minnha
jkunu, kollha xogħol imnaqqax minn deheb safja waħda. U se
tagħmel il-lampi tagħha seba, u se tpoġġi l-lampi, u se jiddu
minn wiċċ wieħed. U l-incensier tagħha u l-bażijiet tagħha minn
deheb pur int tagħmel. Dawn il-bastimenti kollha kienu ta talent
ta deheb saffi. Ara, int tagħmel skont il-forma li ntweriet lilek
fuq il-muntanja.

26

U t-tinda int se tagħmel minn għaxar purtieri ta linen fin
imgeddum, u blu, u purpura, u skarlatt imgeddum, bil-kerubin,
xogħol maħdum int se tagħmilhom. It-tul tal-purtiera waħda
tmien u għoxrin kubit, u l-wisa erbgħa kubti l-purtiera waħda se
tkun, kejl l-istess se jkun għall-purtieri kollha. Ħamsa purtieri se
jkunu mwahħla waħda ma l-oħra, u ħamsa purtieri se jkunu
magħqudin waħda ma l-oħra. U se tagħmel lilhom holoq blu fuq
it-tarf tal-purtiera l-waħda, minn naħa waħda għat-togħma, u

hekk se tagħmel fuq it-tarf tal-purtiera ta barra lejn it-togħma t-tieni. Hamsin ganċ tagħmel fuq il-purtiera l-waħda, u hamsin ganċ tagħmel fuq il-parti tal-purtiera skont il-għaqda tat-tieni, korrispondenti li jaqgħu kontra xulxin fkull waħda. U se tagħmel hamsin ċirku tad-deheb, u se tgħaqqad il-purtieri waħda mal-oħra biċ-ċrieki, u t-tinda tkun waħda. U int agħmel ġlud xagħrin kopertura fuq it-tinda, ħdax ġlud int agħmel lilhom. It-tul tal-ġilda waħda huwa tletin kubit, u l-wisa tal-ġilda waħda huwa erba kubit; l-istess kejl se jkun għall-ħdax-il ġilda. U se tingħaqad il-ħames ġlud flimkien, u s-sitt ġlud flimkien, u se tirdoppja l-ġilda s-sitta quddiem wiċċ tat-tinda. U tagħmel hamsin ganċijiet fuq it-tarf tal-kurtin tal-waħda, dik li hija fin-nofs skont il-għaqda, u hamsin ganċijiet tagħmel fuq it-tarf tal-kurtin li tgħaqqad mat-tieni.

U se tagħmel hamsin ċirku ta bronż, u se tgħaqqad iċ-ċrieki mill-lupi, u se tgħaqqad il-ġlud, u se jkunu waħda. U int se tpoġġi taħt l-eċċess fl-irtejjien tat-tinda, in-nofs tal-irtijna li jibqa int se tkopri fil-parti li taqbeż tal-irtejjien tat-tinda, int se tkopri wara t-tinda. Kubit minn dan, u kubit minn dan, minn dak li jaqbeż tal-purtieri, mit-tul tal-purtieri tat-tabernaklu, se jkun jgħatti fuq in-naħat tat-tabernaklu minn hemm u minn hemm, sabiex jgħatti. U int se tagħmel kisi għat-tinda minn ġlud ta ilham imcabbgħa ħomor, u kisja ta ġlud ijaċintini minn fuq.

U int se tagħmel il-pilastru tat-tinda minn injam inkorruttibbli. Għaxar kubiti se tagħmel il-pilastru wieħed, u kubit u nofs il-wisa tal-pilastru wieħed. Żewġ tenons għall-pilastru l-wieħed,

korrispondenti wiehed mal-iehor, hekk tagħmel għall-kollha l-pilastri tat-tinda. U int se tagħmel pilastri għat-tinda, għoxrin pilastru mill-ġenb li jmur lejn it-Tramuntana. U erbghin baži tal-fidda int se tagħmel għall-għoxrin pilastru, żewġ bażijiet għall-pilastru wiehed għaž-żewġ partijiet tiegħu, u żewġ bażijiet għall-pilastru wiehed għaž-żewġ partijiet tiegħu. U n-naħa t-tnejn lejn in-Nofsinhar, għoxrin pilastru, U erbghin baži tagħhom tal-fidda, żewġ bażijiet għal kull pilastru wiehed fuq iż-żewġ naħat tiegħu, u żewġ bażijiet għal kull pilastru wiehed fuq iż-żewġ naħat tiegħu. U minn wara t-tinda, skont il-parti lejn il-baħar, int se tagħmel sitt pilastri. U żewġ pilastri tagħmel fuq il-kantunieri tat-tinda minn ta wara. U se jkun minn ugwali minn taht, skont l-istess se jkunu ugwali mill-kapijiet għal laqgħa waħda, hekk tagħmel lit-tnejn iż-żewġ kantunieri, ugwali jkunu. U se jkunu tmien pilastri, u l-bażijiet tagħhom tal-fidda sittax, żewġ bażijiet għal kull pilastru fuq iż-żewġ naħat tiegħu, u żewġ bażijiet għal kull pilastru. U tagħmel vireg minn injam inkorruttibli, ħamsa għall-pilastru wiehed minn naħa waħda tat-tinda, U ħamsa bars għall-pilastru tan-naħa l-waħda tat-tinda t-tieni, u ħamsa bars għall-pilastru tan-naħa ta wara tat-tinda lejn il-baħar. U l-bar tan-nofs bejn il-pilastri jithalla jestendi minn naħa waħda għall-naħa l-oħra. U l-pillari se tgħattihom bid-deheb, u ċ-crieket tagħmlihom tad-deheb, li fihom iddaħħal l-istanghi, u l-istanghi tgħattihom bid-deheb. U int se tqum it-tenda skont il-forma li ntweriet lilek fil-muntanja.

U int se tagħmel tenda minn blu, u purplu, u skarlatt imgeddum, u linen fin maħdum; xogħol maħdum int se tagħmilha

bkerubini. U int se tpoġġih fuq erba kolonni inkorruttibbli miksija bid-deheb, u l-kapitelli tagħhom tad-deheb, u l-bażijiet tagħhom erba tal-fidda. U int se tpoġġi l-velu fuq il-pilastri, u int se ġġib ġewwa hemm ġewwa tal-velu l-kaxxa tax-xhieda, u se jissepara l-velu lilkom bejn il-qaddis u bejn il-qaddis tal-qaddisin. U int se tkopri bil-velu l-kaxxa tax-xhieda fil-Qaddis tal-Qaddisin. U int se tpoġġi l-mejda barra mill-velu, u l-lampadarju quddiem il-mejda fuq il-parti tat-tinda lejn in-Nofsinhar, u l-mejda se tpoġġiha fuq il-parti tat-tinda lejn it-Tramuntana. U int se tagħmel kisi għall-bieb tat-tinda minn blu, purplu, skarlatt imfettul u linen fin imfettul, xogħol ta rikamatur. U int se tagħmel għall-purtiera ħames pilastri, u se tgħattihom bid-deheb, u l-kapittelli tagħhom dehbiyin, u se tiffondi għalihom ħames bażijiet ta bronż.

27

U int se tagħmel altar minn injam inkorruttibbli, ħames kubiti t-tul, u ħames kubiti l-wisa. Kwadru se jkun l-altar, u tliet kubiti l-għoli tiegħu. U int se tagħmel il-qrun fuq l-erbgħa kantunieri, minnha nnifisha se jkunu l-qrun, u int se tkopri lilhom bil-bronż. U int se tagħmel kuruna għall-artal, u l-kopertura tiegħu, u l-bwieqi tiegħu, u l-immiežel tal-laħam tiegħu, u ċ-ċensier tiegħu, u l-ilmijiet kollha tiegħu int se tagħmel minn bronż. U int agħmel lilu gradilja xogħol imnaqqax ta bronż, u int agħmel għall-gradilja erbgħa ċrieki ta bronż taħt l-erbgħa għnub. U int se tpoġġi lilhom taħt il-gratikalata tal-artal minn taħt, u l-gratikalata tkun

sa nofs l-artal. U se tagħmel għall-altar pali minn injam li ma jithassarx, u se tgħattihom bil-bronż. U int se ddaħħal il-pali fiċ-crieket, u jkunu l-pali fuq in-naħat tal-artal meta titgħollih. Vokwa mingħajr ħjata tagħmlu, skont dak li ntwerek fuq il-muntanja, hekk tagħmlu. U tagħmel kourt għat-tinda, għan-naħa lejn in-Nofsinhar drappijiet tal-kourt minn linen fin imgeddum, tul mitt kubit għan-naħa waħda. U l-pilastri tagħhom għoxrin, u l-bażijiet tagħhom għoxrin ta bronż, u ċ-crieki tagħhom u l-msakkra ta fidda. Hekk, il-ġenb lejn il-lvant kellu drappijiet ta mitt kubit fit-tul, u l-pilastri tagħhom kienu għoxrin, u l-bażijiet tagħhom għoxrin ta ram, u ċ-crieki u l-mażek tal-pilastri, u l-bażijiet tagħhom kienu mgħottija bil-fidda. Il-wisa tal-kowrt li lejn il-baħar, tendi ta ħamsin kubit, il-pilastri tagħhom għaxra, u l-bażijiet tagħhom għaxra. U l-wisa tal-kowrt lejn in-Nofsinhar tendi ta ħamsin kubit, il-pilastri tagħhom għaxra, u l-bażijiet tagħhom għaxra. U ħmistax-il kubit l-għoli tal-purtieri għan-naħa l-waħda, il-pilastri tagħhom tlieta, u l-bażijiet tagħhom tlieta. U n-naħa t-tieni ta ħmistax kubit tal-purtieri fl-għoli, il-pilastri tagħhom tlieta, u l-bażijiet tagħhom tlieta. U fil-bieb tal-kurtil kien hemm kisi ta għoxrin kubit għoli, magħmul minn ħjacint, purpura, skarlatt imgeddum u linen fin imgeddum bil-varjetà tal-imrakkam. Il-pilastri tagħhom kienu erbgħa, u l-bażijiet tagħhom kienu erbgħa. Il-pilastri kollha tal-kort madwar kienu mgħottija bil-fidda, u l-kapittelli tagħhom kienu tal-fidda, u l-bażijiet tagħhom kienu tar-ram. It-tul tal-kowrt mija fuq mija, u l-wisa ħamsin fuq ħamsin, u l-għoli ħamsa kubiti minn linen fin imgeddum, u l-bażijiet tagħhom ta bronż. U l-kostruzzjoni kollha u l-għodod kollha u l-piżżijiet tal-qorti bronż.

U inti ordna lill-ulied ta Izrael, u hu lilek żejt miż-żebbuġ mhux impress, nadif, midfuq għad-dawl biex jaħraq, sabiex tinħaraq il-lampa kontinwament. Fit-tinda tax-xhieda, barra mill-velu li fuq il-patt, Aaron u l-ulied tiegħu se jaħrquh minn filgħaxija sa filgħodu, quddiem il-Mulej. Din hija liġi eterna għall-generazzjonijiet tagħkom minn l-ulied ta Izrael.

28

U inti ġib qriblek Aaron huk, u l-ulied tiegħu, minn fost il-ulied ta Izrael, biex jaqdu bhala saċerdoti għalija: Aaron, u Nadab, u Abiud, u Eleazar, u Itamar, ulied ta Aaron. U int se tagħmel libsa qaddisa lil Aaron, huk, għal ġieħ u glorja. U int kellem lill-kollha l-għoqlin bl-moħħ, li jiena mlejt b'spirtu ta għeqal u perċezzjoni, u huma jagħmlu l-libsa l-qaddisa ta Aaron għall-qaddis, li fiha huwa jservi bhala saċerdot lili. U dawn huma l-ilbies li huma se jagħmlu: il-pettoral, u l-ephod, u l-libsa twila, u tunika maħduma, u turbant, u ċintura, u huma se jagħmlu ilbies imqaddes għal Aaron u għal uliedu biex jaqdu bhala saċerdoti għalija. U huma jieħdu d-deheb, u l-ħjassint, u l-purpura, u l-iskarlatt, u l-linen fin. U se jagħmlu l-biċċa tal-spalel minn linen fin imfettel, xogħol minsuġ ta tessitor. Żewġ postijiet tal-ispalla li jżommu se jkun lili, waħda mal-oħra, fuq iż-żewġ partijiet imwaħħla. U d-drapp tal-spallejn li huwa fuqu, skont ix-xogħol tiegħu se jkun mid-deheb pur, u mill-blu, u mill-purplu, u mill-iskarlatt mighzul, u mill-linen fin imghawweg. U se tiegħu ż-żewġ ġebel, ġebel ta žmirald, u se tniqqex fihom l-ismijiet tal-ulied ta

Iżrael. Sitt ismijiet fuq il-ġebbla l-waħda, u s-sitt ismijiet il-bqija fuq il-ġebbla t-tieni skont il-ġenerazzjonijiet tagħhom. Xogħol ta l-arti tal-ħidma tal-ġebel, imnaqqxa ta sigill, int se tnaqqax iż-żewġ ġebel fuq l-ismijiet tal-ulied ta Iżrael. U int poġġi ż-żewġ ġebel fuq l-ispallejn tal-ephod, ġebel ta tifikira huma għall-ulied ta Iżrael, u se jieħu Aaron l-ismijiet tal-ulied ta Iżrael quddiem il-Mulej fuq iż-żewġ spallejn tiegħu, tifikira dwarhom. U tagħmel spallejn minn deheb nadif. U int se tagħmel żewġ ktajjen imfaħħra minn deheb nadif, imħallta fil-fjuri, xogħol ta nsig, u int se tpoġġi l-ktajjen imfaħħra l-magħquda fuq il-pezzi tal-ispalla, skont il-pezzi tal-ispalla tagħhom minn quddiem.

U tagħmel pettorale tal-ġudizzji, xogħol ta rikamaturi, skont ir-ritmu tal-efod. Tagħmlu minn deheb, u blu, u purpura, u skarlatt imgeddum, u linen fin imgeddum. Int aghmel dan kwadru, se jkun doppju, ta spann it-tul tiegħu, u ta spann il-wisa. U int tisġi fih drapp imqiegħed bil-ġebel berba ringieli; ringiela ta ġebel se tkun: sardju, topaġju, u żmirald, ir-ringiela l-ewwel. U r-ringiela t-tieni, karbonju, u żaffir, u ġaspru. U r-ringiela t-tielet: liġurju, agata u ametista. U r-ringiela r-raba, krizolitu, u berillju, u oniċi, mgħottija bid-deheb, marbuta fid-deheb, ikunu skont ir-ringiela tagħhom. U l-ġebel ikunu mill-ismijiet tal-ulied ta Iżrael, tnax skont l-ismijiet tagħhom, inċiżjonijiet ta sigilli; kull wieħed skont l-isem ikun għat-tnax-il tribù. U int aghmel fuq l-oraklu ċrossijiet magħqudin flimkien, xogħol bħal katina minn deheb pur. U se jieħu Aaron l-ismijiet tal-ulied ta Israel fuq il-pettorale tal-ġudizzju fuq is-sider, meta jidħol fil-qaddis bħala tifikira quddiem Alla. U int se tpoġġi fuq il-pettorale tal-ġudizzju l-

manifestazzjoni u l-verità, u din tkun fuq is-sider ta Aaron meta jidhol fil-qaddis quddiem il-Mulej, u Aaron se jgorr il-gudizzji tal-ulied ta Izrael fuq is-sider quddiem il-Mulej kontinwament. U int se tagħmel libsa ta taħt twila kollha blu. U se jkun il-ftuħ tiegħu fin-nofs, bħajt madwaru, xogħol minsuġ, bil-għaqda minsuġa flimkien minnu, sabiex ma jaqtax. U int aghmel taħt il-ħaxix tal-tunika minn taħt, bħal rummien li qed jiffjorixxu, rummiena minn blu u purplu u skarlatt magħżul u linen fin magħżul, taħt il-ħaxix tal-tunika madwar. L-istess forma: rummiena tad-deheb u tnabar bejn dawn madwar. Minn rummien dehbi dodona, u fjuri fuq it-tarf tar-robe madwar, U se jkun Aaron meta jkun qed jisservi mismu il-vuċi tiegħu, meta jidhol fil-qaddis quddiem il-Mulej, u meta joħroġ, sabiex ma jmutx. U int se tagħmel plakka tad-deheb nadif, u int se tinkiża fuqha inkizjoni ta sigill: Santwarju tal-Mulej. U int poġġih fuq blu miftuħ, u se jkun fuq it-turban, quddiem it-turban se jkun. U se jkun fuq il-xufftejn ta Aaron, u Aaron se jneħhi d-dnubiet tal-ħagiet imqaddsa, kemm jikkonsagra il-ulied ta Izrael ta kull rigal tal-ħagiet imqaddsa tagħhom, u se jkun fuq il-xufftejn ta Aaron kontinwament aċċettabbli lilhom quddiem il-Mulej.

U l-imdawrin tal-qmis minn linen fin, u int se tagħmel turbant ta linen fin, u ċinturin se tagħmel, xogħol rikamat. U lill-ulied ta Aaron int tagħmel tuniki u żonn, u turbanti tagħmel lilhom għal unur u glorja. U int se tilbes lilhom lil Aaron ħuk, u lil uliedu miegħu, u int se tidhen lilhom, u int se timla idejhom, u int se tikkonsagrahom, sabiex ikunu jaqdu bħala saċerdoti għalija. U tagħmel lilhom qalziet tal-linen biex tkopri l-għeri tal-gisem

tagħhom, minn ġenbejhom sa fħudhom se jkun. U se jkollu Aaron dawn u l-ulied tiegħu meta jidħlu fit-tinda tax-xhieda, jew meta joqorbu biex jaqdu lejn l-artal tal-qaddis, u mhux se jġibu fuq ruħhom dnuw sabiex ma jmutux, liġi eterna lilu, u liz-zerriegħa tiegħu miegħu.

29

U dawn huma li int se tagħmel lilhom, int se tikkonsagra lilhom, sabiex jaqdu bħala saċerdoti lili. Int se tieħu vitella waħda mill-baqar, u żewġ ħrufan mingħajr difett. U ħobż aħmar mhux imħammar imħallat fiż-żejt, u wafers aħmar mhux imħammar mimsuħa fiż-żejt, dqiq fin minn qamħ tagħmel lilhom. U se tpoġġihom fuq basket wieħed, u se toffrilhom fuq il-basket, u l-mużew, u ż-żewġ nieraq. U Aaron u l-ulied tiegħu se ġġibhom lejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda, u se taħsilhom bl-ilma. U wara li tieħu l-ilbies, se tilbes lil Aaron ħuk it-tunika t-twila, u l-efod, u l-pettorale, u se tgħaqqad lilu l-pettorale mal-efod. U int se tpoġġi t-turban fuq rasu, u int se tpoġġi l-pjanċa tal-qaddis fuq it-turban. U se tieħu ż-żejt tad-daħna, u se tferra fuqu fuq rasu, u se tidħnu. U l-ulied tiegħu se ġġibhom, u se tilbishom it-tuniki. U se żżonn lilhom bil-żunnari, u se tpoġġi madwarhom it-turbanti, u se jkun lilhom saċerdozju lili għall-eternità, u se tikkonsakra lil Aaron l-idejn tiegħu, u l-idejn tal-ulied tiegħu. U int se ġġib il-vitell lejn il-bieb tat-tenda tax-xhieda, u Aaron u l-ulied tiegħu se jpoġġu idejhom fuq ir-ras tal-vitell quddiem il-Mulej, ħdejn il-bieb tat-tenda tax-xhieda. U int se toqtol l-għoġol quddiem il-

Mulej, ħdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda. U int se tieġu mid-demmm tal-vitell, u se tpoġġi fuq il-qrun tal-altar b'subgħek, iżda d-demmm li jibqa kollu se txerrdu ħdejn il-baži tal-altar. U se tieġu kull ix-xaħam li fuq iż-żaqq, u l-lob tal-fwied, u ż-żewġ kliewi, u x-xaħam li fuq tagħhom, u se tpoġġihom fuq l-artal. Il-laħam tal-għoġol u l-gilda u l-ħmieġ se taħraq bin-nar barra mill-kamp, għax huwa dnuh.

U l-neħla hu l-wieħed, u jpoġġu Aaron u l-ulied tiegħu l-idejn tagħhom fuq l-ras tan-neħla. U int issaffa lilu, u wara li tkun ħadt id-demmm, int ser issobb lejn l-artal madwar. U n-neħla taqsimha ftnejn skont il-membri, u taħsel il-ġewwieni u s-saqajn bl-ilma, u tpoġġihom fuq il-bicċiet mal-ras. U int se toffri shiħ il-ram fuq l-altar, olokowst lill-Mulej għal riħa ta fragranza; incens lill-Mulej huwa. U int se tieġu l-berħa t-tieni, u Aaron u l-ulied tiegħu se jpoġġu idejhom fuq il-ras tal-berħa. U int se toqtlu, u int se tieġu mid-demmm tiegħu, u int se tpoġġi fuq il-lob tal-widna tal-lemin ta Aaron, u fuq il-ponta tal-id il-lemina, u fuq il-ponta tas-sieq tal-lemin, u fuq il-lobi tal-widnejn tal-lemin tal-ulied tiegħu, u fuq il-ponot tal-idejn tal-lemin tagħhom, u fuq il-ponot tas-saqajn tal-lemin tagħhom. U int se tieġu mid-demmm tal-altar, u miż-żejt tal-msiħ, u tirraxxa fuq Aaron u fuq il-lbsa tiegħu, u fuq il-wlied tiegħu u fuq il-lbiesi tal-wlied tiegħu miegħu, u se jsir imqaddes hu stess u l-lbsa tiegħu, u l-wlied tiegħu u l-lbiesi tal-wlied tiegħu miegħu, iżda d-demmm tal-muntun int se tferra lejn l-altar madwar. U int se tieġu mir-ram ix-xaħam tiegħu, u x-xaħam li jkopri ż-żaqq, u l-lob tal-fwied, u ż-żewġ kliewi, u x-xaħam li fuqhom, u d-driegħ il-lemin, għax din hija tkomplija. U

ħobża waħda biż-żejt, u kejk wieħed mill-basket tal-ħobż aħna li kien imqiegħed quddiem il-Mulej. U se tpoġġi l-kollox fuq l-idejn ta Aaron, u fuq l-idejn tal-ulied tiegħu, u se tifrilihom bħala offerta quddiem il-Mulej. U se tieħu lilhom minn idejhom, u se toffri fuq l-artal tal-olokowst għal riħa ta fragranza quddiem il-Mulej; offerta hija lill-Mulej. U se tieħu s-sider mir-ram tal-konsagrazzjoni, li huwa ta Aaron, u se tifriddha bħala offerta quddiem il-Mulej, u se tkun lilek bħala porzjon. U int se tikkonsagra s-sider tal-offerta u d-driegħ tal-offerta, li huwa separat u li huwa meħud il bogħod mill-raqħaj tal-konsagrazzjoni minn Aaron u minn uliedu. U se jkun ta Aaron u tal-ulied tiegħu liġi eterna minn ulied Israel, għax dan huwa kontribuzzjoni, u offerta se tkun minn ulied Israel mis-sagrificċji tas-salvazzjoni tal-ulied ta Israel, offerta lill-Mulej.

U r-roba l-qaddisa, li hi ta Aaron, se tkun tal-bnin tiegħu warajh, biex jiġu msiħin fiha, u biex jiġu kkonsagrati l-idejn tagħhom. Għal seba jiem se jilbisha l-sacerdot li jieħu postu minn fost uliedu, li se jidħol fit-tinda tax-xhieda biex jaqdi fil-post il-qaddis. U l-neħla tal-konsagrazzjoni tiegħu, u tisla l-laħam fpost qaddis. U se jieklu Aaron u l-ulied tiegħu l-laħam tal-mazzar, u l-ħobżiet li hemm fil-basket, ħdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda. Jieklu huma dak li bih ġew ikkonsagrati biex jikkompletixxu l-idejn tagħhom u biex jikkonsagraw lilhom infushom, u barrani ma jiekolx minnhom, għax huma affarijiet qaddisa. Jekk iżda jithalla xi ħaġa mil-laħam tas-sagrificċju tal-konsagrazzjoni u mill-ħobż sa filgħodu, inti għandek taħraq dak li jifdal bin-nar; ma għandux jittiekel, għax hu qaddis.

U int se tagħmel lil Aaron u lill-ulied tiegħu hekk skont dak kollu li kmajtlek, seba jiem int se tikkonsakra l-idejn tagħhom. U l-vitell tad-dnub int tagħmel fil-jum tal-purifikazzjoni, u int tippurifikaw l-altar meta ssaqqsi fuqu, u int tiżzebbgħu biex tissaqqsi. Għal seba jiem inti se tindif l-artal u tikkonsagrah, u l-artal se jkun qaddis tal-qaddis; kull min imiss l-artal se jsir qaddis. U dawn huma li int se tagħmel fuq l-altar: ħrief ta sena mingħajr difett, tnejn kuljum fuq l-altar kontinwament, offerta kontinwa.

Il-ħaruf il-wieħed tagħmlu filgħodu, u l-ħaruf it-tieni tagħmlu filgħaxija. U għaxar ta dqiq fin imħallat fiż-żejt imkisser ir-raba tal-hin, u offerti tax-xorb ir-raba tal-hin tal-inbid lill-ħaruf il-wieħed. U l-ħaruf it-tieni tagħmlu fil-filgħaxija, skont is-sagrificċju tal-għodwa, u skont l-offerti tax-xorb tiegħu, tagħmlu bħala riħa ta fragranza, offerta lill-Mulej. Sagrificċju kontinwu għal generazzjonijiet tagħkom, fuq il-bieb tat-tinda tax-xhieda quddiem il-Mulej, fejn se nagħraf ruħi lilek minn hemm, biex nitkellimlek. U se nordna hemm lill-ulied ta Izrael, u se nkun santifikat fil-glorja tiegħi. U se nikkonsagra t-tenda tat-testmonianza u l-altar, u Aaron u l-ulied tiegħu se nikkonsagra biex iservu bħala saċerdoti lili. U se jkun imsejjaħ fost il-wlied ta Israele, u se nkun Alla tagħhom. U se jafu, li jien jiena l-Mulej Alla tagħhom, li ħariġhom minn art l-Egittu, biex inkun magħhom, u biex inkun Alla tagħhom.

U int se tagħmel altar ta incens minn injam li ma jithassarx. U int se tagħmel dan kubit it-tul, u kubit il-wisa, kwadru se jkun, u żewġ kubiti l-għoli, minnu se jkunu l-qrun tiegħu. U int se tgħatti bdeheb nadif il-gratalja tiegħu, u l-ħitan tiegħu madwar, u l-qrun tiegħu, u int se tagħmel lilu kuruna miftuħa tad-deheb madwar. U żewġ ċrieket tad-deheb pur int se tagħmel taħt il-kuruna mtawra tiegħu, fuq iż-żewġ naħat int se tagħmilhom fuq iż-żewġ għnub, u se jkunu żammiet għall-pali, sabiex tgħollih bihom. U int se tagħmel il-pali minn injam li ma jithassarx, u se tgħattiha bid-deheb. U int se tpoġġih quddiem il-velu, li jkun fuq il-kaxxa tax-xhieda, fejn se nagħraf ruħi lilek minn hemm. U se jaħraq incens fuqu Aaron, incens kompożitu fin, filgħodu filgħodu, meta jirraġa l-lampi, se jaħraq incens fuqu. U meta jqabba Aaron il-lampi tard, se jaħraq incens fuqu. Incens kontinwu dejjem quddiem il-Mulej għal ġenerazzjonijiet tagħhom. U mhux se jitla fuqu incens ieħor, offerta, saġrificċju, u libazzjoni mhux se tfarrax fuqu. U se jagħmel keffara fuqu Aaron fuq il-qrun tiegħu darba fis-sena, mid-demmm tal-purifikazzjoni se jnaddfu fuq il-ġenerazzjonijiet tagħhom; qaddis tal-qaddisin huwa lill-Mulej.

U tkellem is-Sid lil Mosè u qallu, Jekk tiegħu ċ-ċensus tal-ulied Iżrael fl-ispezzjoni tagħhom, u jagħtu kull wieħed fidwa tar-ruħ tiegħu lill-Mulej, u mhux se jkun fihom waqgħa fl-ispezzjoni tagħhom. U dan huwa li se jagħtu dawkk kollha li jgħaddu mill-ispezzjoni: il-nofs tad-didrakma, li huwa skont id-didrakmon il-qaddis - għoxrin obol id-didrakmon - u l-nofs tad-didrakma kontribuzzjoni lill-Mulej. Kulhadd li jgħaddi għall-ispezzjoni minn għoxrin sena l fuq jagħti l-kontribuzzjoni lill-Mulej. Is-

sinjur mhux se jżid, u l-faqir mhux se jnaqqas mill-nofs tad-didrakmu fil-għoti tal-kontribuzzjoni lill-Mulej, biex jagħmel kappara għall-erwieh tagħkom. U int se tiegħu l-fidda tal-kontribuzzjoni minn ulied Izrael, u int se tagħtiha għas-servizz tat-tinda tax-xhieda, u tkun lil ulied Izrael memorjali quddiem il-Mulej, biex tagħmel kappara għall-erwieh tagħkom. U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Aghmel baċin tal-bronż, u bażi tiegħu tal-bronż, sabiex wiehed jaħsel, u tpoġġih bejn it-tinda tax-xhieda u l-artal, u tferra fih ilma. U se jaħsel Aaron u l-ulied tiegħu minnha l-idejn u l-aqdam bl-ilma. Meta jidhlu fit-tenda tax-xhieda, għandhom jaħslu bl-ilma, u mhux se jmutu, meta jersqu lejn l-artal biex jaqdu u joffru l-offerti maħruqa lill-Mulej. Għandhom jaħslu l-idejn u r-riglejn bl-ilma meta jidhlu fit-tinda tax-xhieda, għandhom jaħslu bl-ilma sabiex ma jmutux, u dan se jkun għalihom liġi eterna, għalih u għall-ġenerazzjonijiet tiegħu warajh. U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, U int hu hwawar, il-fjura ta mirra magħżula ħames mitt siklu, u kannella fwieha nofs dan, mitejn u ħamsin, u qasba fwieha mitejn u ħamsin, u iris ħames mitt siklu tal-qaddis, u żejt miż-żebbuġ hin. U int se tagħmel dan żejt tal-msiħ imqaddes, merħem imħejji bl-arti tal-għattar; żejt tal-msiħ imqaddes se jkun. U int tghammid minnha t-tinda tax-xhieda, u l-kaxxa tat-tinda tax-xhieda, u l-oġġetti kollha tagħha, u l-lampstand u l-ilkoll il-vessels tagħha, u l-altar tal-incens, u l-altar tal-ofrendi maħruqa u l-vażi kollha tiegħu, u l-mejda u l-vażi kollha tagħha, u l-ġizira. U int se tissagra lilhom u se jkunu qaddisa tal-qaddisin, kull wiehed li jmiss tagħhom se jiġi mqaddes. U lil Aaron u lil uliedu tidlok, u tikkonsagrahom biex iservu bħala saċerdoti lili. U lill-ulied ta Izrael int se

titkellem, u tghid: Żejt tat-tittijib tal-imsieħ qaddis se jkun dan għalikom għall-ġenerazzjonijiet tagħkom. Fuq laħam ta bniedem mgħandux jiġi mimsuħ, u skont il-kompożizzjoni din mgħandkomx tagħmlu għalikom infuskom bl-istess mod, qaddis huwa, u santwarju se jkun għalikom. Min jagħmel hekk ukoll, u min jagħti minn tiegħu lil barrani, se jitqered minn il-poplu tiegħu.

U qal il-Mulej lil Mosè, Ħu għalik ħwawar: stakti, onika, galbanu ta riħa helwa u lub□□ trasparenti, kollha fproporzjonijiet ugwali. U se jagħmlu fih incens tal-għattar, xogħol tal-għattar imħallat, nadif, xogħol qaddis. U int se tħabbat minn dawn fin, u int se tpogġi quddiem ix-xhieda fit-tinda tax-xhieda, minn fejn se nkun magħruf lilek minn hemm, qaddis tal-qaddisin se jkun lilkom l-incens. Skont il-kompożizzjoni din ma tagħmlux lilkom infuskom, santwarju se jkun lilkom għall-Mulej. Min jagħmel bħal dan sabiex joxomm fih, se jintilef minn il-poplu tiegħu.

31

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Ara, jien sejaħt bismu lil Bezael bin Uri bin Ħur, mit-tribù ta Juda. U mlejt b'spiritu divin ta għerf u fehim u għarfien, fkull xogħol biex jaħseb, u biex jiddisinja, biex jaħdem id-deheb, u l-fidda, u l-bronż, u l-ħjaċint, u l-purpura, u l-iskarlatt il-mibrum u x-xogħol tal-ġebel, u fix-xogħlijiet tat-tinjara tal-injam, biex jaħdmu skont kull xogħol. U jien tajt lilu u lil Eliab bin Ahisamach mit-tribù ta Dan, u lil kull

wieħed intelligenti ta qalb tajt fehim, U se jagħmlu kollha kemm ordnajtlek, it-tinda tax-xhieda, u l-kaxxa tal-patt, u s-sede tal-ħniena li fuqha, u l-għamara tat-tinda, u l-altari, u l-mejda u l-važi kollha tagħha, u l-lampadarju l-pur u l-važi kollha tiegħu u l-baċin u l-baži tiegħu, u l-ilbies għall-ministeru ta Aaron, u l-ilbies ta uliedu biex jaqdu bħala saċerdoti lili, U ż-żejt tat-tinsija, u l-inċens tal-kompożizzjoni tal-qaddis, skont kollox kemm ordnajtlek, se jagħmlu.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, U int ordna lill-ulied ta Izrael, u għid, Ara, u s-sabbati tiegħi zommuhom, għax sinjal huwa bejni u bejnietkom għall-generazzjonijiet tagħkom, sabiex tkunu jafu li jien il-Mulej li nqaddisikom. U intom għandhom iżommu s-sabbti, għax dan hu qaddis għall-Mulej għalikom. Dak li jipprofanah, bil-mewt se jinqatel; kull min jagħmel xi xogħol fih, dik ir-ruħ se tinqered minn nofs il-poplu tiegħu. Sitt ijiem int se tagħmel xogħlijiet, iżda fil-jum is-seba sabbati, mistrieħ qaddis lill-Mulej. Kull min jagħmel xogħol fil-jum is-seba se jitqatel. U se jżommu l-ulied ta Izrael is-Sibt, biex jagħmluh għall-generazzjonijiet tagħhom Patt etern bejni u bejn il-ulied ta Izrael, sinjal huwa bejni etern, għax fi sitt ijiem għamel il-Mulej is-sema u l-art, u fis-seba jum ta l-mistrieħ, u waqaf. U ta lil Musa meta waqaf jitkellem miegħu fuq il-muntanja ta Sinai, iż-żewġ pjanċi tax-xhieda, pjanċi tal-ġebel miktuba b'subgħa Alla.

32

U wara li ra l-poplu li Mosè dewwem biex jinzel mill-muntanja, il-poplu gie magħmul fuq Aaron, u jgħidulu: Qum u aghmilna allat li jimxu quddiemna, għax dan Mosè, il-bniedem li ħariġna minn art l-Egittu, ma nafux x'sar bih. U jgħid lilhom Aaron: Neħħu l-ħoloq tad-deheb li fl-widnejn tan-nisa tagħkom u l-bniet tagħkom, u ġibuhom lejja. U neħħew il-poplu kollu l-ħoloq tad-deheb li kienu fl-widnejn tagħhom, u ġabuhom lil Aaron. U rċieva minn idejhom, u fformahom bl-istajl, u għamel minnhom vitell imdewweb u qal: Dawn huma l-allat tiegħek, Izrael, li tellgħuk minn art l-Egittu. U meta ra Aaron, bena altar quddiemu, u pproklamà Aaron u qal: Festa tal-Mulej għada. U qam kmieni l-għada l-ieħor, ġab il fuq offertu maħruqa u offra sacrificċju ta salvazzjoni, u l-poplu qagħad biex jiekol u jixrob, u gamu biex jilagħbu.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu: Mur malajr, nizel minn hawn, għax il-poplu tiegħek li inti ħriġt mill-art tal-Egittu dneb. Transgredew malajr mit-triq li kmajtithom, għamlu għalihom infushom vitell, u adorawh, u sagrafikawlu, u qalu: Dawn huma l-allat tiegħek, Izrael, li tellgħuk mill-art tal-Egittu. U issa ħallini, u meta nkun imħanżer bir-rabja kontra tagħhom, se neqridhom, u nagħmlek nazzjon kbir. U Mosè talab quddiem il-Mulej Alla, u qal: Għaliex, Mulej, int irrabjat brabja lejn il-poplu tiegħek, li int ħriġt minn art l-Egittu bqawwa kbira u bid-driegħ tiegħek l-għoli? Ħalli qatt ma jgħidu l-Egizzjani jgħidu: Bħażen ħariġhom biex joqtolhom fil-muntanji u biex jeqridhom minn l-art. Waqqaf l-għadab tal-korla tiegħek, u kun grazzjuż dwar il-ħażen tal-poplu tiegħek. Ftakar lil Abraham u lil Isaac u lil Jacob, is-

servitori tiegħek, li lilhom ħlift skont lilek innifsek, u tkellemt magħhom u għedtilhom: Se nimmultiplika ż-żerriegħa tagħkom bħall-istilel tas-sema fil-moltitudni, u l-art kollha din li għedt li tagħti lilhom, u se jipposedu lilha għall-eternità. U l-Mulej kien propiżjat biex jippreserva l-poplu tiegħu.

U wara li dahar lura, Mosè niżel mill-muntanja, u ż-żewġ pjanċi tax-xhieda fidejħ, pjanċi tal-ġebel inkitba fuq iż-żewġ naħat tagħhom, minn naħa u minn naħa kienu miktuba. U l-pjanċi kienu xogħol ta Alla, u l-kitba kienet kitba ta Alla mqanxija fuq il-pjanċi. U wara li sema Ġozwè l-vuċi tal-poplu jgħajtu, jgħid lil Mosè, Vuċi ta gwerra fil-kamp. U jgħid: Mhijiex il-leħen ta dawk li jmexxu bqawwa, u lanqas il-leħen ta dawk li jmexxu t-taħbit, iżda l-leħen ta dawk li jmexxu l-inbid jien qed nisma.

U meta kien qed jersaq lejn il-kamp, ra l-għoġol u ż-żfin, u ġie miġġarrab brabja Mosè u tefa mill-idejn tiegħu ż-żewġ pjanċi, u kissarhom taħt il-muntanja. U ħa l-vitell li huma kienu għamlu, ħarqu fnar, u tħanu rqiq, u xerrdu taħt l-ilma, u tah ix-xorb lill-bnin ta Izrael. U qal Mosè lil Aaron: Xi għamel lilek il-poplu dan, li int ġibt fuqhom dnuv kbir? U qal Aaron lil Moses, La tkunx irrabjat, sinjuri, għax int taf xinhu l-impetu ta dan il-poplu. Jgħiduli, Aghmilna allat li jimxu quddiemna, għax dan Mosè, il-bniedem li ħariġna minn Egittu, ma nafux x'sar bih. U qaltilhom: Jekk xi ħadd għandu ornamenti tad-deheb, neħħuhom. U taw lili, u tfajthom fin-nar, u ħareġ dan l-għoġol. U meta ra Mosè l-poplu li kien mxerred, għax Aaron kien xerridhom bħala ferħ għall-avversarji tagħhom Qam iżda Mosè

fuq il-bieb tal-kamp, u qal, Min hu mas-Sid? Ejja lejn jien. Ġew flimkien mela lejha il-ulied kollha ta Levi. U jgħid lilhom: Dawn jgħid il-Mulej, il-Alla ta Izrael: Poġġu kull wieħed ix-xabla tiegħu fuq il-koxxa, u għaddu u erġġhu lura minn bieb għal bieb permezz tal-kamp, u oqtlu kull wieħed lil ħuh, u kull wieħed lil ġaru, u kull wieħed lill-eqreb tiegħu. U l-ulied ta Levi għamlu kif kellem lilhom Mosè, u waqgħu mill-poplu fdak il-jum tliet elef raġel. U qal lilhom Mosè: Intom mlejtom idejkom illum lill-Mulej, kull wieħed fil-iben jew fil-ħu tiegħu, biex tingħata fuqkom barka.

U ġara li l-għada qal Mosè lill-poplu, Intom dnibtu dnub kbir, u issa se nitla lejn Alla sabiex nagħmel kaffara għad-dnub tagħkom. Irritorna iżda Mosè lejn il-Mulej, u qal: Nitlob, Mulej, dan il-poplu dneb dnub kbir, u għamlu lilhom infushom allat tad-deheb. U issa, jekk talli tħalli lilhom id-dnub tagħhom, ħallih; iżda jekk le, ħassarni mill-ktieb tiegħek li kitibta. U qal is-Sid lil Mosè: Jekk xi hadd iddneb quddiem, se neħhi lill-mill-ktieb tiegħi. Issa imma mur, inżel, u mmexxu dan il-poplu lejn il-post li qal jien lilek. Ara, l-anġlu tiegħi se jmur qabilek. Iżda fil-jum meta nżur, se nġib fuqhom id-dnub tagħhom. U l-Mulej laqat il-poplu minħabba l-għamla tal-vitell li kien għamel Aaron.

33

U qal il-Mulej lil Mosè: Mur il quddiem, itla minn hawn inti u l-poplu tiegħek, li inti ħriġt mill-art ta l-Egittu, lejn l-art li jiena

ħlift lil Abraham, u lil Izakk, u lil Ġakobb, meta għidt: Lil zerriegħa tagħkom nagħtiha. U se nibgħat il-messaġġier tiegħi qabel wiċċek, u se jkeċċi lill-Amorriti, u lill-Ħittiti, u lill-Perizziti, u lill-Girgaxiti, u lill-Ħiviti, u lill-Jebusiti, u lill-Kanaaniti. U se ndaħħlek fart li tigri ħalib u għasel, iżda mhux se nitla magħek, minħabba li int poplu qashin tal-għonq, sabiex ma neqridekx fit-triq. U wara li sema il-poplu l-kelma l-ħażina din, beka bil-ħażen. U qal il-Mulej lill-ulied ta Izrael: Intom poplu bgħonq iebes. Raw, ma ngibx jien fuqkom daqqa oħra u nikkonsmakom. Issa għalhekk neħħu l-ilbies tal-opinjoni tagħkom u d-dinja, u nurikom lilek dak li nagħmel lilek. U neħħew il-bnin ta Izrael iż-żina tagħhom u l-ilbies mill-muntanja ta Ħoreb. U wara li ħa Mosè t-tenda tiegħu, waqqafha barra mill-kamp, il bogħod mill-kamp, u kienet imsejġha t-Tenda tax-Xhieda, u ġara li kull wieħed li kien qed ifittex lill-Mulej kien joħroġ lejn it-tenda li kienet barra mill-kamp. Meta kien jidħol Mosè fit-tenda barra mill-kamp, kien jieqaf il-poplu kollu jirrikkaw, kull wieħed ħdejn il-bieb tat-tenda tiegħu, u kienu josservaw lil Mosè jitlaq sakemm daħal fit-tenda. Kif kien jidħol Mosè fit-tinda, kien jinżel il-pilastru tas-sħaba, u jieqaf fuq il-bieb tat-tinda, u kien jitkellem ma Mosè. U kien qed jitkellem ma Mosè. U ra l-poplu kollu l-għamud tas-sħaba wieqaf fuq il-bieb tat-tinda, u meta waqaf il-poplu kollu, adoraw kull wieħed minn bieb it-tinda tiegħu. U tkellem il-Mulej lil Mosè, wiċċ imb wiċċ, bħalma jitkellem wieħed mal-ħabib tiegħu, u mbagħad kien jirritorna fil-kamp, iżda l-qaddej Ġesù bin Nun, li kien żagħżuġ, ma kienx joħroġ mit-tinda.

U qal Mosè lill-Mulej, Ara, int tgħidli, Ġib il fuq dan il-poplu, iżda int ma wreitlix min se tibgħat miegħi. Madankollu int qaltli, Nafek minn kulħadd, u għandek grazzja miegħi. Jekk għalhekk sibt favur quddiemek, uri lilek innifsek lili bmod ċar, biex nara lilek, sabiex inkun sibt favur quddiemek, u sabiex inkun naf li l-poplu tiegħek huwa din in-nazzjon il-kbira. U jgħid, Jien stess se mmur qabilek, u nagħtik mistrieħ. U jgħid lilu: Jekk int stess ma tmurx miegħi, la ttellagħnix minn hawn. U kif se jkun magħruf verament, li jien u l-poplu tiegħek sibna grazzja minnek, ħlief jekk int ivvjagġa magħna? U jien u l-poplu tiegħek se nkunu glorifikati aktar mill-ġnus kollha li hemm fuq il-art. U qal il-Mulej lil Mosè: Dan il-kelma li int tkellemt se nagħmilha, għax sibt grazzja quddiem, u naf lilek minn kollha. U jgħid, Uri lilek innifsek lili. U qal: Jien se ngħaddi quddiemek bil-glorja tiegħi, u se nsejjaħ bl-isem tiegħi, Mulej, quddiemek, u nkun ħniena ma min inkun ħniena, u nkun kompassjonati ma min inkun kompassjonati. U qal, Mhux se tkun tista tara wiċċi, għax l-ebda bniedem ma jista jara wiċċi u jgħix. U qal il-Mulej, Ara, hemm post ħdejja; tieqaf fuq il-blata, Meta tkun tgħaddi l-glorja tiegħi, se npoġġik fxaqq tal-blata, u se nkoprik bidi fuqek, sakemm ngħaddi. U se neħhi l-id tiegħi, u mbagħad int se tara dak li jkun warajja, iżda l-wiċċ tiegħi mhux se jidher lilek.

34

U qal il-Mulej lil Mosè: Inħat għalik tnejn pjanċi tal-ġebel, bħall-ewwel, u itla lejn fil-muntanja, u nikteb fuq il-pjanċi l-kliem li

kien fil-pjanċi l-ewwel, li inti ksirt. U kun lest għal fil-għodu, u int se titla fuq il-muntanja tas-Sinai, u int se tieqaf għalija hemm fuq il-quċċata tal-muntanja. U hadd mgħandu jitla miegħek u lanqas mgħandu jidher fl-muntanja kollha, u n-nagħaġ u l-baqar mgħandhomx jirgħu qrib dik il-muntanja. U qaċċat żewġ pjani tal-ġebel, bħal ma kienu l-ewwel, u Mosè qam kmieni u tela fuq il-muntanja tas-Sinaj, kif kien ordnal u s-Sid, u Mosè ha ż-żewġ pjani tal-ġebel. U niżel il-Mulej fi sħaba, waqaf hdejh hemm, u sejjaħ bl-isem il-Mulej. U l-Mulej għadda quddiemu, u sejjaħ il-Mulej Alla kompassjonanti u hanin, pazjenti u abbondanti fil-ħniena u veru. U jzomm il-ġustizzja u l-ħniena għal eluf, jneħhi l-bla liġi u l-ingustizzja u d-dnubiet, u mhux se jnaddaf lill-ħati, iġib il-bla liġi tal-missirijiet fuq it-tfal u fuq it-tfal tat-tfal fuq it-tielet u r-raba ġenerazzjoni. U wara li haffef, Mosè nkieb fuq l-art u nxtered. U qal: Jekk sibt favur quddiemek, jmur il-Mulej tiegħi magħna, għax il-poplu huwa rqaba iebsa, u int tneħhi d-dnubiet tagħna u l-ħtijiet tagħna, u aħna nkunu tiegħek.

U qal is-Sid lil Mosè, Ara, jien qed inpoġġi miegħek patt quddiem il-poplu kollu tiegħek. Nagħmel hwejjeġ gloriużi li qatt ma saru fl-art kollha u fkull nazzjon. U l-poplu kollu, li inti fostom, jara l-opri tas-Sid, għax mill-isbaħ huma dak li jien se nagħmel għalik. Oqgħod attent għal dak kollu li jien nikkmandak. Ara, jien se nkeċċi minn quddiemkom lill-Amorriti, u l-Kananiti, u l-Perizziti, u l-Hittiti, u l-Hiviti, u l-Gergaziti, u l-Ġebużiti. Oqgħod attent għalik innifsek, biex qatt ma tagħmel patt mal-abitanti fuq l-art li int se tidhol fiha, biex ma jsirx imblokk ta tħabbil fostkom. L-altari tagħhom għandhom twaqqgħu, u l-pilastri tagħhom

għandhom tkissru, u l-bosk tagħhom għandhom taqtgħu, u l-immagini mqattgħa tal-allat tagħhom għandhom taħarqu finnar. Mgħandekx taqdi lil allat oħra, għax il-Mulej Alla, isem żelluż, huwa Alla żelluż. Mgħandekx qatt tagħmel patt mal-abitanti fuq l-art, u jipprostitwixxu warajn l-allat tagħhom, u jissagrifikaw lill-allat tagħhom, u jistiednu lilek, u tiekol mill-tagħhom, U tieħu mill-bniet tagħhom għall-ulied tiegħek, u mill-bniet tiegħek tagħti lill-ulied tagħhom, u jipprostitwixxu l-bniet tiegħek wara l-allat tagħhom, u jipprostitwixxu l-ulied tiegħek wara l-allat tagħhom. U allat imwettqa ma tagħmilx għalik innifsek. U l-festa tal-ħobż mhux imħammar għandek iżżomm, seba ijiem tiekol ħobż mhux imħammar, bħalma kmajtlek, fiż-żmien fix-xahar il-ġdid, għax fix-xahar il-ġdid ħriġt mill-Egittu. Kull li jiftaħ il-ġuf, lili l-irġiel, kull l-ewwel imwieled ta għoġol u l-ewwel imwieled ta nagħġa. U l-ewwel imwieled ta annimal taż-żieg trid tifdi bi nagħġa, jekk iżda ma tefdix lilu, trid tagħti prezz. Kull ewwel imwieled tal-ulied tiegħek trid tifdi, ma tridx tidher quddiem i vojti.

Sitt ijiem taħdem, iżda fis-seba jum tirta, fiż-żriegħa u fil-ħsad ikun hemm mistrieħ. U festa ta ġimgħat tagħmel lili, bidu tal-ħsad tal-qamħ, u festa tal-ġbir fnofs is-sena. Tliet darbiet fis-sena se jidher kull raġel tiegħek quddiem il-Mulej, l-Alla ta Izrael. Meta nkun se nkeċċi n-nazzjonijiet minn quddiemek u nwessa l-konfini tiegħek, ma jkun se jixtieq ħadd l-art tiegħek meta tkun se titla biex tidher quddiem il-Mulej Alla tiegħek tliet darbiet fis-sena. Mgħandekx tislaħ fuq ħmira d-demmi tas-sagrificċji tiegħi, u mgħandhomx jibqgħu sal-għodu s-sagrificċji tal-festa tal-Għid.

L-ewwel frott tal-art tiegħek tpoġġi fid-dar tal-Mulej Alla tiegħek, ma tislax ħaruf fil-ħalib ta ommu. U qal il-Mulej lil Mosè, Ikteb għalik dawn il-kliem, għax fuq dawn il-kliem għamilt patt miegħek u ma Izrael. U kien hemm Mosè quddiemil-Mulej erbgħin jum u erbgħin lejl, ħobż ma kielx u ilma ma xorbx, u kiteb fuq il-pilloli dawn il-kliem tal-patt, l-għaxar kelmiet.

Hekk kif kien qed jinzel Mosè mill-muntanja, u ż-żewġ pjanċi fuq idejh ta Mosè, waqt li kien qed jinzel mill-muntanja, Mosè ma kienx jaf li d-dehra tal-kulur ta wiċċu kienet giet glorifikata meta kien qed jitkellem miegħu. U ra Aaron u l-anzjani kollha ta Izrael lil Mosè, u kienet glorifikata d-dehra tal-kulur ta wiċċu. U biżgħu jersqu lejh. U Mosè sejjahlhom, u Aaron u l-mexxejja kollha tal-kongregazzjoni daraw lura lejh, u Mosè tkellem magħhom.

U wara dawn il-ħwejjeġ ġew lejh ilhom kollha l-ulied ta Izrael, u kmanda lilhom kollha kemm kmanda l-Mulej lejh fil-muntanja ta Sinaj. U peress li ħallas jitkellem magħhom, poġġa fuq wiċċu kisja. Meta kien jidħol Mosè quddiem il-Mulej biex jitkellem miegħu, kien jitneħħa l-kisja sa ma johroġ, u wara li johroġ kien jitkellem lill-ulied kollha ta Izrael dak kollu li kien ordna lilu l-Mulej. U raw il-ulied ta Izrael il-wiċċ ta Mosè, li kien glorifikat, u Mosè poġġa kisi fuq wiċċu, sakemm jidħol biex jitkellem miegħu.

U Mosè ġabar flimkien il-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Iżrael, u qal: Dawn huma l-kliem li s-Sid qal li jagħmluhom. Sitta jiem tagħmel xogħlijiet, iżda fis-seba jum mistrieħ, qaddis, sabbtu, mistrieħ lill-Mulej; kull min jagħmel xogħol f'dan il-jum, għandu jmut. Mgħandkomx taqbdun nar febda abitazzjoni tagħkom fil-jum tas-Sibt, jien il-Mulej. U qal Mosè lill-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Iżrael: Din hija l-kelma li kmandata s-Sid, u qal, Ħudu minnkom offerta lill-Mulej, kull min jaċċetta bil-qalb, se jġibu l-ewwel frott lill-Mulej: deheb, fidda, bronż, ħjacint, purplu, skarlatt doppju m□□□□, u linen fin m□□□□, u xagħar tal-mogħoż, u ġlud ta ilħam miżbugħa ħamra, u ġlud ijaċintini, u injam li ma jithassarx u ġebel tas-sardju, u ġebel għall-inciżjoni għall-ispallin u l-libsa twila. U kull wieħed għaref fil-qalb fostkom, ejja jaħdem dak kollu li ordna l-Mulej It-tenda u l-koperturi u l-veli u t-travatura u l-bari u l-pilastri u l-arċ tax-xhieda, u l-gallejja tagħha, u s-sede tal-ħniena tagħha, u l-purtiera, u l-mejda u l-bastimenti kollha tagħha, u l-imnara tad-dawl u l-ilmijiet kollha tagħha, u l-altar u l-bastimenti kollha tiegħu, u l-ilbies il-qaddisa ta Aaron is-sacerdot, u l-ilbies li fihom se jaqdu, u t-tnieket għall-ulied ta Aaron tas-sacerdozju, u ż-żejt tal-misiħ, u l-incens tal-kompożizzjoni.

U l-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Israel ħarġet minn quddiem Moses. U ġabu kull wieħed dak li ġabet il-qalb tagħhom, u dawk kollha li dehrilhom lir-ruħ tagħhom, offerta, u ġabu offerta lill-Mulej għall-opri kollha tat-tinda tax-xhieda, u għas-servizz kollu tagħha u għall-ħwejjeġ kollha tal-qaddis. U l-irġiel ġabu minn ġo n-nisa, kull min deher lilu fmoħħu, ġabu

siġilli, u hlewwem tal-widnejn, u ċrieket, u ktajjen magħqudin, u braċċaletti, kull oġġett tad-deheb. U kollha kemm huma ġiebu kontribuzzjonijiet ta deheb lill-Mulej, u kull min instab miegħu linen fin, u ġlud blu, u ġlud ta nagħaġ miżbugħa ħomor, ġiebu. U kull wieħed li jneħhi offerta ġabu fidda u bronż, l-offerti lill Mulej, u minn dawk li nstab għandhom injam li ma jithassarx, u għall-xogħlijiet kollha tal-preparazzjoni ġabu. U kull mara għaqli fl-intellekt bl-idejn biex tgħažżel, ġabu affarijiet imgħažżla, il-ġakint, u l-purpura, u l-iskarlatt, u l-linen fin. U n-nisa kollha, li dehrilhom fmoħħhom bgħeqal, ħaku x-xagħar tal-mogħoż. U l-mexxejja ġabu l-ġebel tal-żmirald u l-ġebel tal-mimli għall-spaliera u l-petturale. u l-kompożizzjonijiet, u għaž-žejt tat-tinsija, u l-kompożizzjoni tal-inċens. U kull raġel u mara, li l-moħħ tagħhom iġġarrbhom jidħlu biex jagħmlu l-opri kollha li l-Mulej ordna li jagħmluhom permezz ta Mosè, il-ulied ta Izrael ġabu offerta lill-Mulej. U qal Mosè lill-ulied ta Izrael: Ara, Alla sejjah bl-isem lil Bezael bin Uri bin Hur, mit-tribù ta Ġuda, U mela lilu spirtu divin ta għeqel u ta fehim, u ta għarfien ta kollox. li tkun arkitett skont ix-xogħlijiet kollha tal-arkitettura, li tagħmel id-deheb u l-fidda u l-bronż u biex jaħdem il-ġebel, u biex jaħdem l-injam, u biex jagħmel kull xogħol ta għerf. U biex javvanza mill-inqas ta fil-moħħ lilu wkoll, u lil Eliab bin Ahisamach, mit-tribù ta Dan, U mlihom bl-għerf, il-fehim u l-moħħ, kollha biex jifhmu kif jagħmlu x-xogħlijiet tal-imqaddes, u l-ħwejjeġ maħsulini u l-ħwejjeġ imrakkmin, biex jinsegu bl-iskarlatt u bl-linen fin, biex jagħmlu kull xogħol ta arkitettura u ta rakkmu.

36

U għamel Beżalel u Eliab, u kull wieħed għaqli fl-moħħ, li lilu nġhatat għerf u għarfien fihom, biex jifhmu jagħmlu l-opri kollha, skont il-ħwejjeġ imqadssa xierqa, skont dak kollu kemm ordna l-Mulej. U sejjah Mosè lil Beżalel u lil Eliab, u lil kulhadd li kellu l-għerf, li lilu Alla ta l-għarfien fil-qalb, u lil kulhadd li volontarjament xtaq jiġi lejn ix-xogħlijiet, sabiex jilhquhom. U ħadu minn Mosè l-offerti kollha li ġabu l-ulied ta Izrael għax-xogħlijiet kollha tal-qaddis biex jagħmluhom, u huma kienu għadhom qed jircievu l-offerti li kienu qed jingiebu minn dawk li kienu jġibu filgħodu. U ġew il-għorrief kollha li kienu jagħmlu x-xogħlijiet tal-qaddis, kull wieħed skont ix-xogħol tiegħu, li kienu qed jagħmlu huma. U qal lil Mosè, li l-poplu qed iġib hafna skont ix-xogħlijiet kollha li kmanda l-Mulej li jagħmlu. U Mosè kmanda, u pproklamà fil-kamp u qal: Raġel u mara mgħadhomx jaħdmu għall-offerti tal-qaddis, u l-poplu twaqqaf milli joffri aktar. Ix-xogħlijiet kienu biżżejjed għalihom biex jagħmlu l-kostruzzjoni, u ħallew aktar. U għamel kull wieħed għaref fost il-ħaddiema l-ilbies tal-ħaġiet imqadssa, li huma ta Aron is-sacerdot, kif ordna l-Mulej lil Mosè. U għamel il-efod minn deheb, u blu, u purplu, u skarlatt imfettel, u linen fin imfettel. U nqatgħu l-weraq tad-deheb fxagħar, sabiex jinsġu flimkien mal-ħjassint, u mal-purpura, u max-xarlatt il-mimdud, u mal-bissu l-imgedwel, xogħol mimsug għamluh. Spallejn li jzommu flimkien miż-żewġ naħat, xogħol minsuġ magħqud ma xulxin fih innifsu. Minnu għamluh skont il-ħidma tiegħu, mid-deheb, u mill-blu, u

mill-purplu, u mill-iskarlatt magħżul, u mill-linen fin magħżul, kif ordna l-Mulej lil Mosè. U għamlu ż-żewġ ġebel tal-żmirald imwahħla flimkien u magħluqa madwar bid-deheb, imnaqqxa u maqtugħa bnaqx ta sigill mill-ismijiet tal-ulied ta Izrael. U poġġa lilhom fuq l-ispalli tal-ephod, ġebel ta tifikira tal-ulied ta Izrael, kif ordna s-Sid lil Mosè.

U għamlu pettorali, xogħol maħdum bvarjetà skont ix-xogħol tal-ephod, minn deheb, u blu, u purpura, u skarlatt miftuħ, u linen fin imtawwem. Għamlu l-petturale kwadru u miżmum doppju, tul ta spann u wisa ta spann. U kien minsuġ fih drapp imqieġhed bil-ġebel berba ringieli, ringiela ta ġebel: sardju u topaġju u żmirald, ir-ringiela l-ewwel, u l-filiera t-tieni, karbonju u saffir u ġaspru U l-filiera t-tielet, ligurju u agata u ametista. U r-ringiela r-raba, krizolitu u berillju u oniku mimdawra bid-deheb, u marbuta bid-deheb. U l-ġebel kienu mill-ismijiet tal-ulied ta Izrael tnax, mill-ismijiet tagħhom imnaqqxa f'siġilli, kull wieħed mill-isem tiegħu stess għat-tnax tribù. U għamlu fuq il-petturale ċ-crossbeams magħqudin flimkien, xogħol ta braiding, minn deheb pur. U għamlu żewġ pezzi tal-ispalla tad-deheb, u żewġ ċrieki tad-deheb, u poġġew iż-żewġ ċrieki tad-deheb fuq it-tnejn it-truf tal-petturale. U poġġew il-ktajjen tad-deheb fuq iċ-ċrieki fuq iż-żewġ naħat tal-petturale. U fiż-żewġ settings iż-żewġ ktajjen magħqudin. U qieġduhom fuq iż-żewġ settings tal-ispalla, u qieġduhom fuq l-ispallel tal-efod fil-parti ta quddiem. U għamlu żewġ ċrieket tad-deheb, u poġġewhom fuq iż-żewġ ġwenħat fuq il-quċcata tal-pitturali, u fuq il-quċcata tal-parti ta wara tal-efod minn ġewwa. U għamlu żewġ ċrieki tad-deheb, u

poġġewhom fuq iż-żewġ spalel tal-ephod minn taħt tiegħu, quddiem, hdejn il-ġonta, il fuq mix-xogħol maħdum tal-ephod. U rabat il-petturale miċ-ċrieket tiegħu għaċ-ċrieket tal-efod, imwahaħħla bil-blu u magħquda fid-drapp tal-efod, sabiex il-petturale ma jinħallx mill-efod, kif ordna l-Mulej lil Mosè. U għamlu l-ilbies ta taħt taħt il-spallin, xogħol minsuġ, kollu blu. Il-ftuħ tal-libsa fin-nofs minsuġ magħqud, btarf madwaru li ma jinħallx. U għamlu fuq it-tarf tal-tunika minn taħt bħal ta rummien jiffjura rummiena żgħar, minn blu, u purplu, u skarlatt mimdud, u linen fin imfettel. U huma għamlu tncabar tad-deheb, u poġġew it-tncabar fuq il-ħaxix tal-tunika madwar bejn in-nofs tar-rummien, Qanqla tad-deheb u rummien fuq it-tarf tar-rotta madwar, biex jaqdi, kif ordna l-Mulej lil Mosè. U għamlu tuniki ta linen fin, xogħol minsuġ, għal Aaron u għal uliedu, u t-turbanti minn linen fin, u t-turban minn linen fin, u l-qalziet minn linen fin imgedula U ż-żonn tagħhom minn linen fin, u blu, u purplu, u skarlatt mighżul, xogħol imrakkam, kif ordna l-Mulej lil Mosè. U għamlu l-pjanċa tad-deheb, l-offerta tas-santu, mid-deheb nadif, u kiteb fuqha ittri incizi ta sigill: Santwarju għall-Mulej. U poġġew fuq il-ħajt blu, sabiex ikun imqiegħed fuq it-turbant minn fuq, bl-istess mod kif ordna l-Mulej lil Mosè.

37

U għamlu għaxar purtieri għat-tinda. Tmien u għoxrin kubit it-tul tal-purtiera waħda, kien l-istess għal kollha, u erba kubit il-wisa tal-purtiera waħda. U għamlu l-velu minn blu, purplu,

skarlatt imfettul u linen fin imfettul, xogħol maħdum tal-kerubin. U poġġewh fuq erba pilastri li ma jithassrux, midħubin bid-deheb, u l-kapittelli tagħhom deheb, u l-bażijiet tagħhom erba tal-fidda. U għamlu l-velu tal-bieb tat-tinda tax-xhieda minn blu, u purplu, u skarlatt imfettel, u linen fin imfettel, xogħol minsuġ tal-kerubin. U l-pilastri tagħhom ħamsa, u ċ-ċrieki, u l-kapitelli tagħhom, u l-ganċijiet tagħhom kisew bid-deheb, u l-bażijiet tagħhom ħamsa ta bronż.

U għamlu l-kourt lejn in-Nofsinhar, tendi tal-kourt minn linen fin imgeddum mitt fuq mitt. U l-pilastri tagħhom għoxrin, u l-bażijiet tagħhom għoxrin. U l-ġenb lejn it-Tramuntana, mija fuq mija, u l-ġenb lejn in-Nofsinhar, mija fuq mija, u l-pilastri tagħhom għoxrin, u l-bażijiet tagħhom għoxrin. U n-naħa lejn il-baħar, purtieri ta ħamsin kubit, il-pilastri tagħhom għaxra, u l-bażijiet tagħhom għaxra. U l-ġenb lejn il-lvant ħamsin kubit tendi, ħmistax-il kubit skont id-dahar. U l-pilastri tagħhom tlieta, u l-bażijiet tagħhom tlieta. U fuq id-dahar tat-tieni naħa, minn hemm u minn hemm skont il-bieb tal-kurtina, kurtini ta ħmistax-il kubit, il-pilastri tagħhom tlieta, u l-bażijiet tagħhom tlieta il-kurtini kollha tat-tinda kienu minn linen fin imgeddum. U l-bażijiet tal-pilastri tagħhom bronż, u l-ganċijiet tagħhom fidda, u l-kapitelli tagħhom mġhottija bil-fidda, u l-pilastri mġhottija bil-fidda, kollha l-pilastri tal-kurtil. U l-velu tal-bieb tal-kurtina xogħol ta weaver minn blu, u purplu, u skarlatt imfettel, u linen fin imfettel, għoxrin kubit it-tul, u l-għoli u l-wisa ħamsa kubiti jikkorrispondi mal-kwadri tal-kurtina, U l-pilastri tagħhom erbgħa, u l-bażijiet tagħhom erbgħa ta bronż, u

l-ganċijiet tagħhom ta fidda, u l-kapitelli tagħhom mgħottija bil-fidda. U l-imbliet kollha tal-kourt madwar kienu ta bronż, u huma nfushom mgħottija bil-fidda. U dan huwa l-arrangament tat-tenda tax-xhieda, kif kien ikkommandat lil Mosè, li l-ministeru jkun tal-Leviti permezz ta Itamar bin Aron il-saċerdot.

U Bezalel ta Uri, mit-tribù ta Judah, għamel kif ordna l-Mulej lil Moses U Eliab bin Ahisamach mit-tribù ta Dan, li kien il-kap artigjan tal-affarijiet maħdumin u tal-affarijiet imrakkmin u tax-xogħlijiet artistici, biex jinseg bl-iskarlatt u bil-linen fin.

38

U għamel Beżalel il-kaxxa. U għattaha bdeheb puru minn ġewwa u minn barra, U cast dan erbgħa ċrieket tad-deheb, tnejn fuq il-ġenb il-wieħed, u tnejn fuq il-ġenb it-tieni. Wiesgħa għall-lewi, sabiex jerfgħuha fihom. U għamel is-sede tal-ħniena minn fuq l-arka minn deheb nadif, u ż-żewġ kerubini tad-deheb Kerubu wieħed fuq it-tarf tas-sede tal-kappara l-wieħed, u kerubu wieħed fuq it-tarf tas-sede tal-kappara t-tieni. jkatru bgwienahhom fuq is-sede tal-ħniena. U għamel it-tabella mqiegħda quddiem minn deheb nadif, U sabu dan erba ċrieket, tnejn fuq il-ġenb tal-wieħed, u tnejn fuq il-ġenb tat-tieni, wiesgħa, sabiex jerfgħu bl-imwejjed fihom. U l-pali tal-arka u tal-mejda għamel, u kisahom bid-deheb. U għamel il-važi tal-mejda, it-tazzi, u ċ-ċensers, u l-kikkri, u l-važi tal-libazzjonijiet, li fihom se jxerred, tad-deheb. U għamel il-lampstand li tidli, tad-deheb.

solidu l-zokk, u t-tubijiet minn taż-żewġ il-partijiet tagħha, Mill-qasab tagħha l-irmiet, mill-qasab tagħha l-irmiet li joħorgu, tlieta minn dan, u tlieta minn dan, li jsiru ugwali lil xulxin. U l-lampadjiet tagħhom li huma fuq l-estremi, forma ta ġewż minnhom, u s-sokets minnhom, sabiex ikunu l-lampi fuqhom, u s-soket is-seba, li fuq l-estremità tal-lampstand fuq il-quċċata minn fuq, solidu kollu dehbi. U seba lampi fuqha tad-deheb, u l-mollqat tagħha tad-deheb, u l-vażetti tagħhom tad-deheb. Dan kisja l-pilastri bil-fidda, u sab għall-pilastri ċrieki tad-deheb, u kisja l-imwejjel bid-deheb, u kisja l-pilastri tal-purtiera bid-deheb, u għamel il-ganċijiet tad-deheb. Dan għamel ukoll iċ-ċrieki tad-deheb tat-tinda, u ċ-ċrieki tal-kurtina, u ċ-ċrieki tar-ram biex jimtedd il-kisi minn fuq. Dan huwa fonda l-kapitelli tal-fidda tat-tabernaklu, u l-kapitelli tal-bronż tal-bieb tat-tabernaklu, u l-bieb tal-kowrt, u għamel ganċijiet tal-fidda għall-pilastri, fuq il-pilastri dan kisihom bil-fidda, Dan għamel il-piżzi tat-tinda u l-piżzi tal-kurtina ta bronż, Dan għamel l-altar tal-bronż mill-injam tan-nar tal-bronż, li kienu tal-irġiel li rribellew ma il-kongregazzjoni ta Korah, Dan għamel il-bastimenti kollha tal-altar, u l-incensier tiegħu, u l-baži, u l-skutelli, u l-ganċijiet tal-laħam tal-bronż. Dan għamel għall-altar kisi, xogħol ta xibka minn taħt tal-forn taħtu sa nofs tiegħu, u poġġa fuqu erbgħa ċrieki minn erba partijiet tal-kisi tal-altar ta bronż, wiesgħa għall-imwejjel, sabiex jerfgħu bihom l-altar. Dan għamel iż-żejt tal-imsieħa mqaddes, u l-kompożizzjoni tal-incens nadif, xogħol ta għattar. Dan għamel il-baċir tal-bronż u l-baži tiegħu tal-bronż mill-mera tan-nisa li sawmu, li sawmu hdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda, fil-jum li waqqafha.

U għamel il-baċin sabiex Mosè u Aaron u l-ulied tiegħu jaħslu minnha l-idejn tagħhom u l-aqdam, meta kienu jidhlu fit-tenda tax-xhieda, jew meta kienu jersqu lejn l-altar biex jaqdu. Kienu jaħslu minnha, bħalma kmandu l-Mulej lil Mosè.

39

Kull id-deheb li kien ippreparat għall-xogħlijiet skont kull ix-xogħol tal-affarijiet imqaddsa, sar deheb tal-firstfruits, disa u għoxrin talent, u seba mija u għoxrin shekel skont ix-shekel il-imqaddsa. U l-fidda tal-offerta minn l-irġiel spezzjonati tal-kongregazzjoni kienet mija talent, u elf seba mija u ħamsa u sebghin siklu, drakma waħda għal kull ras, in-nofs tas-siklu, skont is-siklu l-qaddis. Kull wiehed li jgħaddi l-ispezzjoni minn għoxrin sena u l fuq: sittin myriad, u tlett elef ħames mitt u ħamsin. U saru l-mitt talent tal-fidda għall-fużjoni tal-mitt kapitell tat-tabernaklu u għall-kapitelli tal-velu, Mija kapitali għal mija talenti, talent għal kull kapitali. U l-elf sebgha mija u sebghin u ħamsa siklu għamel fil-ganċijiet għall-pilastri, u kisja bid-deheb il-kapitelli tagħhom, u żejjinhom.

U l-bronż tal-offerta kien sebghin talent u elf ħames mitt sikel. U għamlu minnu l-bażijiet tal-bieb tat-tinda tax-xhieda, u l-bażijiet tal-kourt madwar, u l-bażijiet tal-bieb tal-kourt, u l-pizzijiet tat-tinda, u l-pizzijiet tal-kourt madwar, u l-grilla tal-bronż tal-altar, u l-bastimenti kollha tal-altar, u l-għodod kollha tat-tabernaklu tax-xhieda, U għamlu l-ulied ta Israel, kif ordna l-Mulej lil Mosè,

hekk għamlu. Id-deheb li kien fadal mill-offerta għamlu minnu oġġetti biex jaqdu bihom quddiem il-Mulej. U l-ibjad li kien fadal, u l-purplu, u l-iskarlatt għamlu ilbies tal-ministeru għal Aaron, sabiex jaqdi l-ministeru fihom fil-qaddis. U ġiebu l-ilbies lejn Mosè, u t-tenda, u l-važi tagħha, il-bażijiet u l-imwieżeb tagħha, u l-pilastri, u l-altar, u l-važi kollha tiegħu.

U ż-żejt tal-unsija, u l-incens tal-kompożizzjoni, u l-lampadarju n-nadif, u l-lampi tagħha, lampi tal-ħruq, u ż-żejt tad-dawl, U l-mejda tal-prezentazzjoni, u l-važi kollha tagħha, u l-ħobż imqiegħed il quddiem, U l-ilbies tal-qaddis, li huma ta Aaron, u l-ilbies tal-ulied tiegħu, għas-sacerdozju. U s-sails tal-qorti, u l-pillars, u l-kurtina tal-bieb tat-tabernaklu, u tal-bieb tal-qorti, U l-bastimenti kollha tat-tenda, u l-għodod kollha tagħha, u l-ġlud tal-henjin miżbugħa ħomor, u l-kisi blu ġakkinti, u l-kisi tal-bqija, u l-imsiemer, u l-għodod kollha għax-xogħlijiet tat-tenda tax-xhieda. Dak kollu li ordna s-Sid lil Mosè, hekk għamlu l-ulied ta Izrael bl-bagalji kollha, U ra Mosè l-xogħlijiet kollha, u kienu għamluhom kif ordna s-Sid lil Mosè, hekk għamluhom, u bierku Mosè.

40

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Fil-jum wieħed tax-xahar il-ewwel, fil-qamar il-ġdid, int se twaqqaf it-tinda tax-xhieda. U int se tpoġġi l-kaxxa tax-xhieda, u int se tisheb l-kaxxa bil-purtiera. U int se ddaħħal il-mejda u tpoġġi l-intenzjoni tagħha, u int se

ddaħħal il-lampadar u tpoġġi l-lampi tagħha. U tpoġġi l-altar tad-deheb biex taħraq l-incens quddiem il-kaxxa, u tpoġġi l-kopertura tal-purtiera fuq il-bieb tat-tenda tat-testmonjanza. U l-altar tal-offerti tpoġġih ħdejn il-bieb tat-tinda tax-xhieda, U se tpoġġi madwar it-tinda, u kollha tagħha se tikkonsagra madwar. U se tieħu ż-żejt tat-tinsim, u se tintaxxar it-tinda, u dak kollu li hemm fiha, u se tikkonsagraha, u l-bastimenti kollha tagħha, u se tkun qaddisa. U int se tidhen l-altar tal-offerti, u l-važi kollha tiegħu, u int se tikkonsagra l-altar, u l-altar se jkun qaddis tal-qaddisin. U int se ġġib lil Aaron u lil uliedu fuq il-bibien tat-tinda tax-xhieda, u int se taħslhom bl-ilma. U int ilbes lil Aaron l-ilbies il-imqaddsa, u tidhen lilu, u tqaddes lilu, u hu jservi bħala saċerdot lili. U l-ulied tiegħu se ġġibhom, u se tilbishom it-tuniki. U se tidhen lilhom kif dahren lil missierhom, u se jaqdu bħala saċerdoti lili, u se jkun, sabiex ikun lilhom tidhen tas-saċerdozju għal dejjem, għal il-ġenerazzjonijiet tagħhom. U Mosè għamel kollox li ordnalu l-Mulej; hekk għamel.

U ġara fix-xahar l-ewwel, fis-sena t-tieni ta ħruġhom mill-Eġittu, fil-qamar il-ġdid twaqqfet it-tinda. U waqqaf Musa t-tinda, poġġa l-kapitelli, daħħal il-bari u waqqaf il-pilastri. U medd il-purtieri fuq it-tenda, u qiegħed il-kisi tat-tenda fuqha minn fuq, kif ordna l-Mulej lil Mosè. U wara li ħa t-testimonji, tefgħom fil-arka, u poġġa l-pali taht l-arka. U daħħal l-arka fit-tinda, u poġġa l-kisi tal-purtiera, u kopra l-arka tax-xhieda, kif ordna l-Mulej lil Mosè. U poġġa l-mejda fit-tenda tax-xhieda, in-naħa lejn it-Tramuntana, barra mill-velu tat-tenda. U żied fuqha l-hobż tal-prezentazzjoni quddiem il-Mulej, kif kien ordna l-Mulej lil Mosè.

U poġġa l-lampadarju fit-tinda tat-testmonjanza, fuq in-naħa tan-nofsinar tat-tinda. U poġġa l-lampi tagħha quddiem il-Mulej, kif ordna l-Mulej lil Mosè. U poġġa l-altar id-dehbi fit-tinda tax-xhieda quddiem il-velu. U ħaraq fuqu l-incens tal-kompożizzjoni, bħalma kmandu l-Mulej lil Mosè. U l-altar tal-offerti poġġieh ħdejn il-bibien tat-tinda. U waqqaf il-qorti madwar it-tinda u l-artal, u Mosè temm ix-xogħlijiet kollha.

U s-sħaba kopra t-tenda tax-xhieda, u t-tenda mimliet bil-glorja tal-Mulej. U Mosè ma setax jidhol fit-tenda tax-xhieda, għax is-sħaba kienet qed tgħatti fuqha, u t-tenda kienet mimlija bil-glorja tal-Mulej. Meta kienet titla s-sħaba minn fuq it-tabernaklu, kienu jtilqu l-ulied ta Izrael bit-tagħbija tagħhom. Jekk iżda ma telgħetx is-sħaba, ma tellgħux il-kamp sa l-jum li fih telgħet is-sħaba. Għax kien hemm sħaba fuq it-tabernaklu matul il-jum, u kien hemm nar fuqu matul il-lejl quddiem Izrael kollu, matul it-tluq kollu tagħhom.

Evangelju skont San Mark

1

Il-bidu tal-aħbar it-tajeb ta Ġesù Kristu, Bin Alla. Kif huwa miktub fil-profeti: Ara, jiena nibgħat il-messagġier tiegħi qabel wiċċek, li se jipprepara t-triq tiegħek qabilek. Vuċi ta wieħed jgħajjat fid-deżert: Ippreparaw it-triq tal-Mulej, aghmlu dritti l-mogħdijiet tiegħu,

Sar Ġwanni jgħammed fid-deżert u jipprietka magħmudija ta pentenża għal maħfra tad-dnubiet. U kienet toħroġ lejħ il-pajjiż kollu tal-Ġudea u l-Ġerusalemm, u kienu qed jiġu mgħammdin ilkoll fix-xmara tal-Ġordan minnu, u huma jikkunfessaw id-dnubiet tagħhom. Kien Ġwanni liebsa xagħar ta ġemel u ċintura tal-ġilda madwar il-lumbi tiegħu, u kien jiekol ġradel u għasel selvaġġ. U kien qed jipprietka jgħid: Jiġi wara jien wieħed aktar b'saħħtu minni, li jien mhux kapaċi, anki jekk nitni, li nħoll iċ-

ċinga taż-żraben tiegħu. Jien tabilhaqq mgħammadtkom fl-ilma, iżda hu se jgħammadkom fl-Ispirtu s-Santu.

U ġara fdawk il-jiem li ġie Ġesù minn Nazaret tal-Galilija u kien mgħammed minn Ġwanni fil-Ġordan. U immedjatament meta tela mill-ilma, ra s-smewwiet jinqasmu u l-Ispirtu nieżel fuqu bħal ħamiema, U lehen ġie mis-smewwiet: Inti hu l-Iben tiegħi l-maħbub, fik jiena gost.

U immedjatament l-Ispirtu tefa lilu fid-deżert, U kien hemm fid-deżert erbgħin jum qiegħed jiġi mgarrab minn Satana, u kien mal-bhejjem selvaġġi, u l-anġli kienu jaqdu lilu.

Wara li Ġwanni kien ingħata, Ġesù ġie fil-Galilija jipproklamar l-aħbar it-tajjeb tar-renju ta Alla. u jgħid li ġie mitmum iż-żmien u resqet ir-renju ta Alla, indimu u emmnu fl-aħbar it-tajjeb.

Waqt li kien mixi hdejn il-baħar tal-Galilija, ra lil Simon u lil Andrew, hu Simon, jitfgħu x-xibka fil-baħar, għax kienu sajjieda. U qal lilhom Ġesù, Ejjew warajja, u se nagħmilkom sajjieda tal-bnedmin. U immedjatament hallewha x-xbieki tagħhom u segwewh. U wara li mar il quddiem minn hemm ffit, ra lil Ġakbu bin Żebedew u lil Ġwanni huh, u lilhom fil-dgħajsa jissewwu x-xbieki. U immedjatament sejjahhom. U hallewlhom lil missierhom Żebedew fid-dgħajsa mal-ħaddiema bil-paga u marru warajh.

U daħlu fKapernaum, u minnufih fis-Sibt, wara li daħal fil-

kongregazzjoni kien qed jgħallem. U kienu mistagħġba fuq it-tagħlim tiegħu, għax kien qed jgħallimhom bħala wieħed li għandu awtorità, u mhux bħall-iskribi. U kien hemm fil-kongregazzjoni tagħhom raġel bi spirtu mhux nadif, u qagħad jgħajjat. jgħid, Hallina! Xgħandna xnaqsmu magħak, Ġesù Nazaren? Ġejt biex teqridna? Jien naf min int, il-Qaddis ta Alla. U Ġesù ċčanfru u qallu: Kun silenzjuż u oħroġ minnu. U wara li kellha konvulzjoni lilu, l-ispirtu l-imniġġes, u wara li kienet ċajta bvuci kbira, ħarġet minnu. U stagħġbu l-kollha, hekk li bdew jiddiskutu bejniethom u jgħidu: Xinqu dan? Xinqui din it-tagħlim il-ġdid? Għax bawtorità jordna anke lill-ispiriti l-imniġġsa, u huma jobdu lilu! U ħarġet is-smiġħ tiegħu minnufih fir-regjun kollu ta madwar il-Galilija.

U immedjatement wara li ħarġu mill-kongregazzjoni, daħlu fid-dar ta Simon u Andrija ma Ġakbu u Ġwanni. Il-omm fis-sinjura ta Simon kienet mimduda bdeni. U minnufih jgħidulu dwariha. U wara li resaq, qajjimha wara li ħa l-id tagħha, u ħallieha ddeni minnufih, u serviet lilhom. Filgħaxija meta għarab ix-xemx, kienu qed iġibu lejħ il-kollha dawk li kellhom ħażin u dawk li kienu poseduti mid-dimonji. U kien il-belt kollha miġbura lejħ il-bieb. U fiehem ħafna li kellhom ħażin bvarji mard, u ħafna dimonji tefgħa l barra, u ma ħallihomx jitkellmu lill-dimonji, għax kienu jafu li hu kien il-Kristu.

U filgħodu kmieni ħafna, wara li qam, ħareġ u mar lejħ post deżert, u hemm kien qed jitlob. u segwew lilu Simon u dawk li kienu miegħu U wara li sabu lilu, jgħidulu li lkoll qegħdin

ifittxuk. U jgħid lilhom: Ejja mmorru fil-bliet li ġejjin, sabiex hemm ukoll nippritka, għax għal dan ħriġt. U kien jippriedka fil-kongregazzjonijiet tagħhom fil-Galilija kollha u kien ikeċċi d-demoni.

U ġie lejh lebbruž qed jitolbu u jinżel fuq irkopptejh u jgħid lilu: Jekk int trid, tista tindifni. Imma Ġesù, li kellu ħniena, medd idu u messlu u qallu, Nixtieq, kun nadif. U wara li qal dan, minnufih il-lebbra marret il bogħod minnu, u tnaddaf. U wara li twiddbu bmod sever, immedjatament keċċieh u qallu Ara li lil hadd xejn tgħid, iżda mur uri lilek innifsek lis-sacerdot u offri dwar il-purifikazzjoni tiegħek dak li kmandu Mosè bħala xhieda lilhom. Imma hu, wara li ħareġ, beda jipproklamar ħafna u jxerred il-kelma, sabiex ma setax aktar jidħol miftuħ fil-belt, iżda baqa barra fpostijiet deżerti, u kienu jiġu lejha minn kull naħa.

2

U daħal mill-ġdid fKapernaum wara xi jiem, u nstema li kien fid-dar. U immedjatament ingabru ħafna, hekk li ma kienx hemm aktar spazju, lanqas lejn il-bieb, u kien qed jitkellem magħhom il-kelma. U jiġu lejha ġieġħla paralitiku, li kien qed jingarr minn erbġha. U minħabba li ma setgħux jersqu lejha minħabba l-folla, neħhew is-saqaf fejn kien, u wara li ħaffru niżżlu l-mat li kien mimdud fuqu l-paralitiku. Ra Ġesù l-fidi tagħhom u qal lill-paralitiku: Ibni, id-dnubiet tiegħek huma maħfura lilek. Kienu iżda xi wħud tal-iskritturi hemm bilqiegħda u jirragunaw fil-

qlub tagħhom. Xihu dan hekk jitkellem blażfemiji? Min jista jaħfer dnuviet jekk mhux Alla waħdu? U minnufih wara li għaraf Ġesù bl-ispirtu tiegħu li hekk huma jaħsbu fqalbhom, qal lilhom: Għaliex qegħdin taħsbu dawn il-ħwejjeg fil-qlub tagħkom? Xihu aktar faċli, li tgħid lill-paralitiku, Huma maħfura dnuvietek, jew li tgħid, Qum u hu l-mat tiegħek u mxi? Sabiex tkunu tafu li l-Iben tal-bniedem għandu l-awtorità li jaħfer dnuviet fuq l-art, jgħid lill-paralitiku Lilek ngħid, qum u hu l-mat tiegħek u mur lejn id-dar tiegħek. U qam immedjatament, u ha l-mat u hareg quddiem il-kollha, sabiex stagħgħbu l-kollha u glorifikaw lil Alla waqt li kienu jgħidu li qatt qabel ma rajna hekk.

U hareg mill-gdid hdejn il-baħar, u l-folla kollha kienet gejjja lejha, u kien qed jgħallem lilhom. U waqt li kien qed jgħaddi, ra lil Levi ta Alfew bilqiegħda fuq il-booth tal-taxxa, u qallu: Segwini. U qam u segwiegħ. U gara li meta kien mistrieħ hu fid-dar tiegħu, hafna għbara tal-taxxi u midinbin kienu mistirħin flimkien ma Ġesù u mad-dixxipli tiegħu, għax kienu hafna, u segwewh. U l-iskribi u l-Farizej, wara li raw lil jiekol ma il-għbara tal-taxxi u l-midinbin, kienu qed jgħidu lid-dixxipli tiegħu: Għaliex ma il-għbara tal-taxxi u l-midinbin jiekol u jixrob? U wara li sema, Ġesù jgħid lilhom: Mhux bżonn għandhom it-tabib dawk li huma b'saħħithom, iżda dawk li għandhom hażin. Mhux gejt biex insejjaħ lill-gusti, iżda lill-midinbin għall-indiema.

U kienu d-dixxipli ta Ġwanni u tal-Farizej isum. U gew u qalulu: Għaliex id-dixxipli ta Ġwanni u tal-Farizej isum, iżda d-dixxipli

tiegħek ma isumux? U qal lilhom Ġesù, Jistgħux il-bnin tal-kamra taż-żwieġ isumu waqt li l-għarus magħhom? Kemm żmien li għandhom l-għarus magħhom, ma jistgħux isumu. Jiġu iżda jiem meta jitneħħa minnhom l-għarus, u mbagħad se jsum fdawk il-jiem. Hadd ma jqatta biċċa drapp mhux imqabbad fuq ilbies qadim, għax inkella l-mimlija l-ġdida tiegħu mill-qadim, u jsir qsim aġar. U hadd ma jarmi inbid ġdid fi qliegħ tal-ġilda antiki, jekk le, jinfaqa l-inbid il-ġdid il-qliegħ tal-ġilda, u l-inbid jitferra u l-qliegħ tal-ġilda jintilfu, imma inbid ġdid għandu jitpogġa fi qliegħ tal-ġilda ġodda.

U ġara li hu kien jgħaddi fis-Sibt permezz tal-għelieqi tal-qamħ, u d-dixxipli tiegħu bdew jagħmlu triq huma jaqilgħu l-spigi tal-qamħ. U l-Farizej kienu qed jgħidu lilu: Ara xjagħmlu fis-sibt li mhux permess. U hu kien qiegħed jgħid lilhom: Qatt ma qrajtu xgħamel David meta kellu bżonn u kien bil-ġuħ hu u dawk li kienu miegħu? Kif daħal fid-dar ta Alla fuq Abjatar il-qassis il-kbir u kiel il-ħobż tal-prezentazzjoni, li mhuwiex permess li jittiekel hlief mill-qassisin, u ta wkoll lil dawk li kienu miegħu? U kien qiegħed jgħid lilhom: Is-sibt sar minħabba l-bniedem, mhux il-bniedem minħabba s-sibt. Sabiex is-Sid huwa l-Iben tal-bniedem u tas-Sabbatu.

3

U daħal mill-ġdid fil-kongregazzjoni, u kien hemm raġel li kellu l-id mixwija. U kienu qed josservawh jekk fis-Sibt kien se jfejqu,

sabiex ikunu jistgħu jakkużawh. U jgħid lill-bniedem li kellu l-id mixjuħa, Qum fil-nofs. U jgħid lilhom: Huwa permess fis-Sibt li tagħmel it-tajjeb jew li tagħmel il-ħażin? Li ssalva ruħ jew li toqtol? Izda huma kienu sieket. U wara li ħares madwarhom brabja, imnikket fuq it-twebbis tal-qalb tagħhom, qal lill-bniedem: Imtedd idek. U medd, u l-id tiegħu giet restawrata b'saħħitha bħall-oħra. U l-Fariżej ħargu immedjatement ma l-Erodijani u kienu jagħmlu kunsill kontra tiegħu, sabiex jeqirdu lilu.

U Ġesù rtira mad-dixxipli tiegħu lejn il-baħar, u moltitudni kbira mill-Galilija segwewh, U minn il-Ġudea u minn Ġerusalemm u mill-Idumea u minn hinn mill-Ġordan u dawk ta madwar Tiru u Sidon, moltitudni kbira, wara li semgħu dak kollu li kien qed jagħmel, ġew għandu. U qal lid-dixxipli tiegħu li dgħajsa tistenna lilu minħabba l-folla, sabiex ma jimbuttawx lilu. Għax fejjaq ħafna, sabiex jaqa fuqu biex jmissu tiegħu dawk kollha li kellhom xferzuni. U l-ispiriti l-mhux nodfa, meta kienu jarawh, kienu jaqgħu quddiemu u jgħajtu jgħidu: Inti int il-Iben ta Alla. U ħafna kien jirrimpruvera lilhom biex ma jagħmluhx magħruf.

U tela fil-muntanja, u sejjah lil dawk li ried hu, u marru lejh. U għamel tnax, sabiex ikunu miegħu u sabiex jibgħathom jipproklamaw u li jkollhom l-awtorità biex jgħinu l-morda u jkeċċu d-dimonji, U poġġa isem lil Simon, Pietru. u Ġakbu bin Żebedew u Ġwanni ħu Ġakbu, u poġġielhom l-ismijiet Boanerges, li jfisser binijiet ir-ragħad, u Andrew u Philip u Bartholomew u Matthew u Thomas u James ta Alfew u Taddew u

Simon il-Kananew u Ġuda Iskariota, li wkoll wasslu.

U jigu fdar, u tiġbor flimkien mill-ġdid il-folla, sabiex ma jkunux jistgħu huma lanqas jieklu l-ħobż. U wara li semgħu, dawk minn ħdejh ħarġu biex jaqbduh, għax kienu qed jgħidu li kien ħiereġ minn sensih. U l-iskribi minn Ġerusalem li kienu niżlu kienu qed jgħidu li għandu Beelzebub, u li bil-mexxej tad-demonji jkeċċi d-demonji. U wara li sejjaħhom, kien qiegħed jgħid lilhom fparabboli: Kif jista Satana jkeċċi lil Satana? U jekk renju tkun maqsuma kontra ruħha, dak ir-renju ma jistax jibqa jgħix U jekk dar tkun maqsuma kontra lilha nnifisha, ma tistax tieqaf dik id-dar. U jekk is-Satana qam kontra lilu nnifsu u huwa maqsum, ma jistax jiegqaf, imma għandu tmiem. Ħadd ma jista jisraq l-oġġetti tal-bniedem qawwi jekk jidħol fdaru, sakemm l-ewwel ma jorbotx lill-bniedem qawwi, u mbagħad jisraq daru. Tassew ngħid lilkom li kollha se jkunu maħfura lill-ulied tal-bnedmin, id-dnubiet u l-blaqsemji kemm kemm jekk jiblasfemaw. Min ikollu jiblasfema kontra l-Ispirtu s-Santu, mgħandux maħfra għall-eterinità, imma hu ħati ta ġudizzju etern. Għax kienu qed jgħidu li għandu spirtu mhux nadif.

Jigu għalhekk l-omm tiegħu u ħutu, u waqt li kienu wieqfa barra, baġtu lejħ biex isejjulu. U kien qiegħed madwaru folla, u qalulu: Ara, ommok u ħutek barra qegħdin ifittxuk. U wieġeb lilhom jgħid, Min hi l-omm tiegħi jew l-aħwa tiegħi? U wara li ħares madwar dawk li kienu bilqiegħda madwaru, jgħid: Ara l-omm tiegħi u l-aħwa tiegħi, Għax min jagħmel ir-rieda ta Alla, dan huwa ħija u oħti u ommi.

4

U erga beda jgħallem hdejn il-baħar, u ngabret lejħ folla kbira, tant li hu daħal fid-dgħajsa u qagħad fil-baħar, u l-folla kollha kienet hdejn il-baħar fuq l-art. U kien qed jgħallimhom bhafna parabboli, u kien jgħidilhom fit-tagħlim tiegħu, Isimgħu. Ara, ħareġ iż-żerrigh biex jżerra. U ġara li waqt li kien qed jitzara, xi wħud waqa fuq it-triq, u ġew l-għasafar u belgħuh. U ieħor waqa fuq il-blat, fejn ma kellux art ħafna, u minnufih nibet minħabba li ma kellux fond ta art. Ix-xemx imma wara li tela, kien maħruq, u minħabba li ma kellux għerq, inxtehet. U ieħor waqa fix-xewk, u telgħu x-xewk u ħenqu lilu, u frott ma tax. U ieħor waqa fl-art it-tajba u ta l-frott li kien qed jikber u jizdied, u ġab tletin, u sittin, u mija. U kien qiegħed jgħid lilhom: Min għandu widnejn biex jisma, jisma. Meta kien waħdu, staqsewh dawk li kienu madwaru flimkien mat-tnax dwar il-parabbola. U kien qiegħed jgħid lilhom: Lilkom ingħatat li tkunu jafu l-misteri tas-Saltna ta Alla, iżda lil dawk li huma barra, kollox isir fil-parabboli, sabiex meta jaraw jaraw iżda ma jarawx, u meta jisimgħu jisimgħu iżda ma jifhmux, ħalli qatt ma jmorru lura u jiġu maħfura lilhom id-dnubiet tagħhom.

U jgħid lilhom: Intom ma tafux din il-parabola, u kif se tagħrfu l-paraboli kollha? Dak li jżerra l-kelma jżerra. Dawn iżda huma dawk hdejn it-triq fejn tinżera il-kelma, u meta jisimgħu, immedjatament jiġi x-Xitan u jneħħi l-kelma li tkun inżergħet fil-qlub tagħhom. U dawn bl-istess mod huma dawk li fuq il-

postijiet bl-irkejjen jiġu miżrugħin, li meta jisimġhu l-kelma, immedjatament bferħ jieħduha, U ma għandhomx għerq fihom infushom, iżda huma temporanji, imbagħad meta sseħħ afflizzjoni jew persekuzzjoni minħabba l-kelma, immedjatament jitbatbtu. U dawn huma dawk li huma miżrugħin fix-xewk, dawk li jisimġhu l-kelma, U l-inkwetajiet ta din l-età u l-ingann tal-għana u x-xewqat dwar l-affarijiet l-oħra li jidhlu jgħaffġu l-kelma, u ssir bla frott. U dawn huma l-miżrugħin fuq l-art it-tajba, li jisimġhu l-kelma u jirċevuha, u jagħmlu frott fi tletin u fi sittin u fi mija.

U kien qiegħed jgħid lilhom: Mhux jiġi l-lampa sabiex titqiegħed taħt il-basket jew taħt is-sodda? Mhux sabiex titqiegħed fuq il-lampadar? Għax mhux hemm moħbi li jekk mhux se jiġi żvelat, u lanqas sar sigriet, imma sabiex jiġi għall-ċar. Jekk xi ħadd għandu widnejn biex jisma, ejja jisma. U kien qiegħed jgħid lilhom: Araw xtisimġhu. Bil-kejl li bih tkejlu, se jinkejjel lilkom, u se jizdied lilkom intom li tisimġhu. Min għax li jkollu, se jingħata lilu, u min ma jkollux, anke dak li jkollu se jitneħħa minnu. U kien qiegħed jgħid: Hekk hi s-Saltna ta Alla, bħal kieku bniedem jitfa ż-żerriegħa fuq l-art, U jorqod u jqum bil-lejl u bin-nhar, u ż-żerriegħa tinbet u tikber kif ma jafx hu. Awtomatikament għax l-art iġġorr frott: l-ewwel ħaxix, imbagħad spiga ta qamħ, imbagħad qamħ sħiħ fl-ispiga. Meta l-frott ikun lest, immedjatament jibgħat il-mungel, għax wasal il-ħsad.

U kien qed jgħid, Kif se nxebbhu s-saltna ta Alla? Jew fliema parabola se nqabbluha? Bħal ħabba waħda tal-mustarda, li

meta tiżdara fuq l-art, hija l-iżgħar taż-żrieragħ kollha li hemm fuq l-art, U meta huwa miżrugħ, jitla u jsir ikbar mill-ħxejjex kollha, u jagħmel fergħat kbar, sabiex il-għasafar tas-sema jkunu jistgħu jgħammru taħt id-dell tiegħu.

U btali parabboli hafna kien qed jitkellem lilhom il-kelma, kif kienu jistgħu jisimgħu. Mingħajr parabola ma kienx jitkellem magħhom, iżda lid-dixxipli tiegħu kien jispjega kollox waħdu.

U qalilhom fdak il-jum meta saret filgħaxija: Ejjew ngħaddu lejn in-naħa l-oħra. U ħallew il-folla u ħaduh miegħu kif kien fid-dgħajsa, u kien hemm ukoll dgħajjes oħra miegħu. U sar tempesta tar-riħ kbira, u l-mewg kien qed jidhol fil-bastiment, hekk li diġà dan kien qed jimtela. U kien huwa fuq il-poppa fuq il-mħadda rieqed, u qajmuh u qalulu, Mgħallem, mhux jimportok li aħna qed nintilfuh? U meta qam, ikkaċċa r-riħ u qal lill-baħar, Iskot, kun kwiet. U r-riħ waqaf, u sar kalma kbira. U qal lilhom: Għaliex intom qalbiela hekk? Kif mgħandkomx fidi? U biżgħu biża kbira u kienu qegħdin jgħidu lil xulxin: Min jista jkun dan, li anke r-riħ u l-baħar jobdu lilu?

5

U ġew fil-parti l-oħra tal-baħar, fl-art tal-Gergeżini. U wara li ħareg mid-dgħajsa, immedjatament iltaqqa miegħu raġel mill-oqbra li kellu spirtu niegès. li l-għamara kellha fl-oqbra, u lanqas bktajjen ħadd ma kien jista jorbtuh, Minħabba li huwa spiss bil-

katini u bil-ktajjen kien marbut, u nqasmu minnu l-ktajjen u l-katini nkissru, u ħadd ma kien jista jdommnu. U permezz ta kull lejl u jum fl-oqbra u fil-muntanji kien jgħajjat u jaqta lilu nnifsu bl-ġebel. Wara li ra lil Ġesù minn bogħod, ġera u waqqa quddiemu. U wara li kien għajjat bleġen kbir, jgħid: Xgħandi jien u int, Ġesù, Iben ta Alla l-Ogħla? Naħliflek bAlla, la tittormentani. Qal għax lilu: Oħroġ, l-ispirtu l-mhux nadif, mill-bniedem. U kien qed jistaqsih, Xinhu ismek? U wieġeb u qal, Leġjun hu ismi, għax aħna ħafna. U kien qed iħeggu ħafna sabiex ma jibgħathomx barra mill-art. Kien hemm merħla kbira ta ħnieżer tirgħa lejn il-muntanja. U ħegġew lilu l-dimonji kollha u qalu, Ibgħatna fil-ħnieżer, sabiex nidhlu fihom. U Ġesù permetta lilhom immedjatement. U l-ispirti l-imniġġsa ħargu u daħlu fil-ħnieżer, u l-merħla ħarget mill-blata lejn il-baħar. Kienu madwar elfejn, u kienu qed jegħrqu fil-baħar. U r-rgiel li kienu jirħu l-ħnieżer ħarbu u rrapportaw fil-belt u fl-għelieq, u ħargu biex jaraw xinhu li kien ġara. U jiġu lejn Ġesù, u jaraw lill-possedu mid-demoni bilqiegħda u libbes u ta moħħ sħiħ, dak li kellu l-leġjun, u beżgħu. U rrakontaw lilhom dawk li raw kif ġara lir-raġel possedu mid-demoni u dwar il-ħnieżer. U bdew jistiednu lilu biex jitlaq mill-konfini tagħhom. U waqt li kien qed jitla fid-dgħajsa, id-demonizzat kien qed jitolbu biex ikun miegħu. U ma ħallihx, iżda qallu: Mur id-dar tiegħek għand it-tiegħek u għidilhom kemm għamel lilek il-Mulej u kif kellu ħniena fuqek. U marr u beda jipproklamar fid-Dekapoli kemm għamel lilu Ġesù, u l-kollha stagħġbu.

U wara li Ġesù qasam mill-ġdid bid-dgħajsa lejn in-naħa l-oħra,

ingabret folla kbira madwaru, u kien ħdejn il-baħar. U jiġi wieħed mill-mexxejja tal-kongregazzjoni, ismu Ġajru, u meta raha jaqa go riġlejh. U kien qed iħeggu ħafna, jgħid li bintickena tiegħi qiegħda fil-punt tal-mewt, sabiex meta tiġi tpogġi idejk fuqha, biex tkun salvata u tgħix. U mar miegħu, u folla kbira kienet qed isegwih, u kienu qed jagħfsuh. U mara waħda li kienet fi fluss ta demm għal tnax-il sena, U ħafna soffriet minn ħafna tobba u nefqet kollox li kellha, u xejn ma ġiet meġġuna, iżda aktar għall-aġħar marret Li sema dwar Ġesù, ġiet fil-folla minn wara u messet l-ilbies tiegħu. Kienet qalet fqalbha li jekk nimmes anki mill-ħwejjeġ tiegħu, se nsalva. U immedjatement inxtehet is-sors tad-demmi tagħha, u kienet taf bil-ġisem li hi tfejjet mill-frosta. U immedjatement Ġesù, wara li ġie jaf fi ruħu l-qawwa li ħarġet minnu, dar lura fil-folla u qal, Min mess l-ilbies tiegħi? U kienu qed jgħidu lilu d-dixxipli tiegħu, Tara l-folla qed tagħfas lilek, u tgħid Min messni? U kien qed iħares madwaru biex jara lil dik li kienet għamlet dan. Il-mara, biża u titriegħed, u taf dak li sar fuqha, ġiet u waqgħet quddiemu u qaltli l-verità kollha. Imma hu qal lilha, Binti, il-fidi tiegħek salvat lilek. Mur fi paċi u kun b'saħħtek mill-afflizzjoni tiegħek. Waqt li kien għadu qed jitkellem, ġew minn għand il-mexxej tal-kongregazzjoni u qalu: Bintek mietet, għaliex għadek qed iddejjaq lill-imgħallem? Imma Ġesù, malli sama il-kelma li qed tingħad, qal lill-kap tas-sinagoga: Tibżax, biss emmen. U ma ħallix lil ħadd imur miegħu ħlief Pietru u Ġakbu u Ġwanni, hu Ġakbu. U jiġi fid-dar tal-mexxej tal-kongregazzjoni, u jara storbuju, u nies jibku u jgħajtu ħafna. U daħal u qalilhom: Għaliex intu mħawdin u tibku? It-tarbija ma mietx, imma riegħda. U

kienu jidhku bih. Imma wara li hareg lil kulhadd, ha mieghu lill-missier tat-tifel u lill-omm u lil dawk li kienu mieghu, u daħal fejn kien hemm it-tifel mimdud. U wara li ha fidu l-id tat-tarbija, jghid lilha: Talitha koumi, li huwa jigi tradott: It-tifla, lilek nghid, qum. U immedjatament qamot it-tifla u bdiet timxi, ghax kellha tnax-il sena. U staghgbu b'staghgib kbir. U kmandahom hafna sabiex hadd ma jkun jaf dan, u qal li jinghata lilha xi tiekol.

6

U hareg minn hemm u gie fl-art tweliduh, u d-dixxipli tieghu segwew mieghu. U meta sar is-Sibt, beda jghallem fil-kongregazzjoni, u hafna li kienu qed jisimgħu kienu mistaghgbin u qalu: Minn fejn għand dan dawn il-ħwejjeg? U xinhi l-għeql li ngħatat lillu, u setgħat bħal dawn li jsiru permezz tal-idejn tieghu? Mhux dan huwa l-artigjan, l-iben ta Marija, u hu ta Ġakbu u ta Ġuzè u ta Ġuda u ta Xmun? U mhux huma l-aħwa tieghu hawn magħna? U kienu skandalizzati fih. Kien qed jghid lilhom Ġesù li mhux hemm profeta bla gieħ ħlief fil-art twelidu tieghu u fost il-qaraba tieghu u fid-dar tieghu. U ma setax hemm jagħmel ebda azzjoni ta qawwa, ħlief li fejjaq ftit morda wara li poġġa idejh fuqhom. U kien qed jistgħageb minħabba n-nuqqas ta fidi tagħhom. U kien qed imur madwar il-irħula jghallem.

U sejjaħ it-tnax, u beda jibgħathom tnejn tnejn, u kien jagħtihom awtorità fuq l-ispirti mhux nodfa. U ordnalhom li ma jieħdu xejn

għat-triq ħlief virga biss, la borża, la ħobż, u lanqas flus tal-bronż fiċ-ċinturin, Imma li jkunu lbsu sandali, u li ma jilbsux żewġ toniki. U kien qiegħed jgħid lilhom: Fejn jekk tidhlu fdar, hemm ibqgħu sakemm toħorġu minn hemm. U dawk kollha li jekk ma jirċevux lilkom u lanqas ma jisimghux lilkom, meta toħorġu minn hemm, infedu t-trab li taht riġlejkom bħala xhieda kontrihom. Tassew ngħid lilkom, aktar sopportabbli se jkun għal Sodom jew Gomorrah fil-jum tal-gudizzju milli għal dik il-belt. U ħargu u ppriedku biex jippentu, U demoni ħafna kienu jkeċċu, u kienu jdehnu bžejt ħafna morda u kienu jfejqu.

U sama r-re Erodi, għax l-isem tiegħu sar magħruf, u kien qiegħed jgħid li Ġwanni l-Magħmdan qam mill-mejtin, u minħabba dan il-qawwiet qegħdin jaħdmu fih. Oħrajn kienu jgħidu li huwa Elija, iżda oħrajn kienu jgħidu li huwa profeta bħal wieħed mill-profeti. Wara li sema, Erodu qal: Lil Ġwanni li jiena qattajt rasu, dan huwa; hu qam mill-mejtin. Huwa stess għax Erodu, wara li baġħat, qabad lil Ġwanni u rabtu fil-ħabs minħabba Erodijada, il-mara ta Filippu ħuh, għax liha żżewwiġ. Għax Ġwanni kien qal lil Erodi li mhux permess lilek li jkollok il-mara ta ħuk. Imma Herodias kienet iżżomm grudgu kontrih u riedet toqtlu, iżda ma setgħetx. Għax Erodu kien jibża minn Ġwanni, billi kien jaf li hu kien raġel ġust u qaddis, u kien jipproteġih, u meta kien jisimghu kien jagħmel ħafna affarijiet u kien jisimghu bferħ. U meta gie jum opportun, meta Erodu fil-għeluq tat-twelid tiegħu għamel ċena lill-akbar wħud tiegħu u lill-kmandanti tal-elf u lill-ewwel nies tal-Galilija, U meta dahlet it-tifla tagħha ta Erodijada u żfinet u għoġbet lil Erodu u lil dawk

li kienu mimduda miegħu, qal is-sultan lit-tifla: Itlob lili dak li trid, u nagħtik. U ħalef lilha li dak li jekk tistaqsini nagħtik, sa nofs ir-renju tiegħi. U wara li ħarġet, qalet lil ommha: X'se nitlob? U hi qalet: Ir-ras ta Ġwanni l-Battista. U daħlet immedjatament bħeffa lejn ir-re u talbet, u qalet: Nixtieq li taġhtini minnufih fuq platt ir-ras ta Ġwanni l-Battista. U deeply grieved sar is-sultan, minħabba l-ġuramenti u l-mistiedna ma ridx jirrifjutaha. U immedjatament wara li baġħat, ir-re ordna lill-ispekulatur li tingieb ir-ras tiegħu. Imma hu mar u qatillu rasu fil-ħabs, u ġab rasu fuq platt u tahiela lit-tifla, u t-tifla tahiela lil ommha. U wara li semgħu, id-dixxipli tiegħu ġew u ħadu l-ġisem tiegħu, u poġġewh fqabar.

U l-appostli nġabru lejn Ġesù, u rrapportaw lilu kollox, kemm dak li għamlu kif ukoll dak li għallmu. U qal lilhom: Ejjew intom infuskom waħedkom għal post deżert, u irġġu ftit. Kienu għax il-ġejjin u l-marrin ħafna, u lanqas biex jieklu kellhom ħin. U marru fpost deżert bil-dgħajsa waħedhom. U raw lilhom sejrin, u ħafna għarfuhom, u bil-mixi mill-ibliet kollha ġrew hemmhekk u telgħu qabilhom u nġabru lejha. U wara li ħareġ, Ġesù ra folla kbira u kellu ħniena fuqhom, għaliex kienu bħal nagħaġ mingħajr raġġaj, u beda jgħallimhom ħafna affarijiet. U diġà meta għaddiet ħafna mill-ħin, id-dixxipli tiegħu resqu lejha u qalulu: Dan il-post huwa deżert u diġà għadda ħafna mill-ħin. Ibaħat il bogħod lilhom, sabiex immorru lejn l-għelieqi u l-irħula tal-madwar u jixtru ħobż għalihom infushom, għax mgħandhomx xjieklu. Imma hu wieġeb u qalilhom: Aġtuhom intom biex jieklu. U qalulu: Għandna mmorru nixtru ħobż

bmitejn denarju u nagħtuhom biex jieklu? Imma hu qalilhom, Kemm għandkom ħobż? Morru u raw. U wara li raw qalu, Hamsa u żewġ ħut. U ordna lilhom li jqiegħdu lil kulħadd jistilqu fgruppi fgruppi fuq il-ħaxix aħdar. U raqdu fgruppi ta mitt u ta ħamsin. U wara li ħa l-ħames ħobżiet u ż-żewġ ħutiet, ħares il fuq lejn is-sema u bierek, u qasam il-ħobż u kien jagħtih lid-dixxipli biex jitqiegħdu quddiemhom, u ż-żewġ ħutiet qassamhom lil kulħadd. U kielu l-kollha u kienu sodisfatti. U ħadu tnax-il basket mimli frammenti, u wkoll minn tal-ħut. U kienu l-irġiel li kielu l-ħobż ħamest elef.

U minnufih ġibed id-dixxipli tiegħu biex jitilgħu fid-dgħajsa u jmorru qabel lejn il-banda l-oħra lejn Betsajda, sakemm hu jkeċċi l-folla. U wara li qal addiju lilhom, mar il bogħod lejn il-muntanja biex jitlob. U meta seħħet il-filgħaxija, kien hemm id-dgħajsa fin-nofs tal-baħar, u hu kien waħdu fuq l-art. U wara li ra lilhom ikunu qed jiġu ttormentati fl-isuq, kien għax ir-riħ kien kontra tagħhom, u madwar ir-raba gwardja tal-lejl ġie lejhom jimxi fuq il-baħar, u ried jgħaddi minnhom. Imma wara li raw lilu mixi fuq il-baħar, dehrilhom li kien fantasma, u għajjtu. Il-kollha għax rawh u nħawdu. U minnufih tkellem magħhom u qalilhom, Hudu l-kuraġġ, jiena hu, la tibzghux. U tela fid-dgħajsa lejhom, u waqaf ir-riħ, u ħafna ħafna fruhhom kienu mistagħġba u stagħġbu. Mhux għax fehmu fuq il-ħobż, iżda kien qalbhom imsaħħra.

U wara li qasmu, marru lejn l-art ta Gennesaret u ankrav. U wara li ħarġu mill-vapur, immedjatament raw lilu. daraw

madwar ir-regjun kollu ta madwar dik u bdew igorru fuq il-pallets lil dawk li kellhom ħażin fejn semgħu li kien hemm U fejn kien jidħol firħula jew bliet jew għelieqi, fis-swieq kienu jpoġġu l-morda u kienu jhegġuh biex anki l-ħaxx tal-libsa tiegħu jmissu, u kemm kienu jmissu lilu, kienu jsalvaw.

7

U jigbru lejh il-Fariżej u xi wħud mill-iskribi li kienu ġew minn Ġerusalem, U wara li raw xi wħud mid-dixxipli tiegħu bidejn komuni, jigifieri mhux maħsula, jieklu ħobż, sabuhom ħażin. Il-Fariżej u l-Lhud kollha, jekk ma jaħslux l-idejn bil-gabra, ma jiklux, u jzommu t-tradizzjoni tal-anzjani. U mis-suq, jekk ma jaħsilx, ma jieklu, u iżda ħafna huma li rċevew biex iżommu, ħasil ta tazez u brokek u važi ta bronż u sodod. Mbagħad jistaqsu lilu l-Fariżej u l-kittieba: Ghaliex ma jimxux id-dixxipli tiegħek skont it-tradizzjoni tal-anzjani, iżda bidejn mhux maħsula jieklu l-ħobż? Imma hu wiegeb u qal lilhom li tajjeb profetizza Isaija dwarhom intom l-ipokriti, kif huwa miktub: Dan il-poplu bix-xufftejn tiegħu jħabbni, imma l-qalb tagħhom il bogħod tinsab minni. Fil-vain iżda jaqdu lili, jgħallmu bħala tagħlim kmandamenti tal-bnedmin.

Wara li ħallejtu l-kmandament ta Alla, żzommu t-tradizzjoni tal-bnedmin: ħasil ta bwieqi u tazzi, u ħafna affarijiet oħra simili bħal dawn tagħmlu. U kien qiegħed jgħid lilhom: Tajjeb intom twarrab il-kmandament ta Alla sabiex iżzommu t-tradizzjoni

tagħkom. Moses għax qal, onorar il-missier tiegħek u l-omm tiegħek, u dak li jitkellem hażin kontra missier jew omm jmut bil-mewt. Intom iżda tgħidu: jekk jgħid bniedem lill-missier jew lill-omm, Korban (li huwa rigal) dak li jekk minn jien tibbenefika, u ma tibqgħux tħalluh jagħmel xejn għall-missier tiegħu jew għall-omm tiegħu, Qed tagħmlu bla valur il-kelma ta Alla bit-tradizzjoni tagħkom li intom wrettu, u hafna affarijiet simili bħal dawn tagħmlu. U wara li sejjaħ il-folla kollha, kien qiegħed jgħid lilhom: Isingħuni lkoll u ifhmu. Xejn minn barra tal-bniedem li jidhol fih ma jistax jniġġsu, iżda dak li joħroġ minnu huwa dak li jniġġes lill-bniedem. U meta daħal fid-dar minn ġol-folla, id-dixxipli tiegħu staqsewh dwar il-parabbola. U jgħid lilhom: Hekk ukoll intom bla fehim? Għadkom ma tifhmux li kull ma jidholx mill-barra fil-bniedem ma jistax inigġsu? għax ma tidholx fil-qalb tiegħu, iżda fiż-żaqq, u toħroġ fil-latrina, u tnaddaf l-ikel kollu. Kien qal iżda li dak li joħroġ mill-bniedem, dak jniġġes lill-bniedem. Għax minn ġewwa, mill-qalb tal-bnedmin, joħorġu l-ħsibijiet il-ħżiena: adulterji, prostituzzjoni u qtil, serq, qlieġħ, ħżunijiet, ingann, licenzjożità, għajn hażina, blasfemja, kburija, stultezza, Dawn kollha l-ħwejjeġ ħżiena joħorġu minn ġewwa u jniġġsu lill-bniedem.

U minn hemm qam u mar lejn il-konfini ta Tiru u Sidone. Meta daħal fdar, ma ried li ħadd jaf, iżda ma setax jibqa mohbi. Għax mara li kellha bitha spirtu mhux nadif, wara li semgħet dwaru, ġiet u waqgħet quddiem riġlejh. Il-mara kienet Griega, Sirofenicja skont ir-razza, u kienet qed titolbu biex ikeċċi d-dimonju minn bintha. Iżda Ġesù qalilha: Halli l-ewwel

jissodisfaw it-tfal, għax mhux tajjeb li tieħu l-ħobż tat-tfal u tarmih lill-klieb żgħar. Izda hi wieġbet u qaltlu: Iva, Mulej, u l-klieb iż-żgħar taħt il-mejda jieklu mill-frak tat-tfal. U qal lilha: Minħabba din il-kelma, mur. Ħareġ id-demon minn bintek. U wara li marret lura d-dar tagħha sabtilha t-tarbija mimduda fuq is-sodda u d-demonu kien ħareġ.

U mill-ġdid, wara li ħareġ mill-konfini ta Tir u Sidon, ġie lejn il-baħar tal-Galilija, permezz tan-nofs tal-konfini ta Dekapoli. U ġabulu wieħed trux li ma jitkellemx sew u talbu biex ipogġi fuqu l-id. U ħadu lil-naħa minnu mill-folla waħdu, daħħal is-swaba tiegħu fil-widnejn tiegħu, u baxx u messa lsienu. U wara li ħares il fuq lejn is-sema, ntebaħ u qallu: Effatha, li tfisser iftaħ. U immedjatement infetħu widnejh u nħall ir-rabtiet ta ilsienu, u kien qiegħed jitkellem sewwa. U kmanda lilhom sabiex lil ħadd ma jgħidu, iżda kemm aktar hu kien jikkmanda lilhom, daqskemm aktar kienu jippriedku. U lil hinn mill-kejl kienu mistagħġba u qalu, Tajjeb għamel kollox, u jagħmel lit-torox jisimġu u lill-mewta jitkelmu.

8

Fdawk il-jiem, mill-ġdid, meta kien hemm folla kbira u ma kellhomx xjieklu, Ġesù sejjaħ id-dixxipli tiegħu u qalilhom, Jien għandi ħniena fuq il-folla, għax diġà tliet ijiem huma jibqgħu miegħi u mgħandhomx xjieklu. U jekk nirrilaxjahom bil-ġuħ lejn darhom, se jkunu dgħajfin fit-triq, għax xi wħud minnhom ġew

minn bogħod. U wiegħbu lilu d-dixxipli tiegħu: Minn fejn se jkun jista xi ħadd hawn jixbgħhom bil-ħobż f'dan id-deżert? U kien qed jistaqsihom: Kemm għandkom ħobż? Huma wiegħbu: Seba. U ordna lill-folla biex joqogħdu fuq l-art, u wara li ħa s-seba ħobżiet u ta radd il-ħajr, kisser u kien qed jagħti lid-dixxipli tiegħu sabiex ipogġu quddiem il-folla, u huma poġġew quddiem il-folla. U kellhom ftit ħut żgħir, u wara li berikhom qal li jpoġġuhom ukoll. Kielu u kienu sodisfatti, u ħadu l-fdal tal-frammenti f'seba basktijiet. Kienu madwar erbat elef, u keccìhom. U daħal immedjatement fil-dgħajsa mad-dixxipli tiegħu u gie fil-partijiet ta Dalmanutha.

U l-Farizej ħarġu u bdew jiddiskutu miegħu, qed ifittxu minnu sinjal mis-sema, biex jittestjawh. U wara li nħenn fil-fond fl-ispirtu tiegħu, jgħid: Xinhi din il-ġenerazzjoni li qed tfittex sinjal? Tassew ngħidilkom, jekk jingħata sinjal lil din il-ġenerazzjoni. U wara li ħallihom, daħal fil-vapur u mar il bogħod mill-ġdid.

U nsew jieħdu ħobż, u ma kellhomx magħhom fil-dgħajsa ħlief ħobża waħda. U kien qed jordnahom u jgħidilhom: Araw, oqogħdu attenti mill-ħmira tal-Farizej u mill-ħmira ta Erodu. U kienu qed jirragunaw ma xulxin u jgħidu li ma għandhomx ħobż. U wara li kien jaf, Ġesù qalilhom, Ghaliex qed tirragunaw li mgħandkomx ħobż? Għadkom ma tifhmux u lanqas ma tifhmu? Għadkom għandkom qalbkom imqassija? Għandkom għajnejn u ma tarawx, u għandkom widnejn u ma tisimghux? U ma tiftakrux?

Meta kiser il-ħames ħobżiet għall-ħamest elef, kemm basketta mimlija bi frammenti ġbajtu? Qalulu: Tnax. Meta s-seba għall-erbgha elef, kemm basketta mimlija bi frammenti ġbartu? U huma qalu, Seba. u kien qiegħed jgħid lilhom, Għadkom ma tifhmux?

U jiġi fBethsaida. U jġibu lilu għama u jitolbuh biex imissu. U wara li ħa l-id tal-agħma, ħareġ lilu barra mill-raħal, u wara li bżaq fl-għajnejn tiegħu u poġġa l-idejn fuqu, staqsieh jekk jara xi ħaġa. U wara li ħares il fuq qal, Nara n-nies bħal sigar jimxu. Imbagħad reġa poġġa l-idejn fuq l-għajnejn tiegħu u għamlu jħares il fuq, u ġie restawrat, u ħares bmod ċar lil kulhadd. U baġhtu lejn daru u qallu: La tidhol fil-villagġ u lanqas tgħid lil hadd fil-villagġ.

U ħareġ Ġesù u d-dixxipli tiegħu lejn l-irħula ta Ċesarea ta Filippu, u fit-triq kien qed jistaqsi lid-dixxipli tiegħu u jgħid lilhom: Min jgħidu n-nies li jien? Huma wieġbu: Ġwanni l-Battista, u oħrajn Elija, u oħrajn wieħed mill-profeti. U huwa stess qalilhom, Imma intom, min tgħidu li jien? U Pietru wieġeb u qallu, Inti l-Kristu. U kkarrigahom biex lil hadd ma jgħidu dwaru.

U beda jgħallimhom li huwa meħtieġ li l-Iben tal-bniedem iħabbat ħafna, u jiġi miċħud mill-anzjani u l-qassisin kbar u l-kittieba, u jinqatel, u wara tliet ijiem jqum, U bfranchezza kien qed jitkellem il-kelma. U Pietru, wara li ħadu, beda jirrimproveralu. Imma wara li darar u ra d-dixxipli tiegħu,

ċaħad lil Pietru u qallu, Mur warajja, Satana, ġħax ma taħsibx dak ta Alla, imma dak tal-bnedmin.

U wara li sejjah il-folla flimkien mad-dixxipli tiegħu, qalilhom: Min irid jimxi warajja, jċaħhad lilu nnifsu, jefagħ is-salib tiegħu, u jimxi warajja. Min ġħax jixtieq isalva r-ruħ tiegħu se jitlefha, iżda min jitlef ir-ruħ tiegħu minħabba fija u l-Evangeliu, dan se jsalvaha. Xinhu ġħax se jġħin bniedem jekk jirbaħ id-dinja kollha, u jitlef ir-ruħ tiegħu? Jew x'se jagħti bniedem bi skambju ta ruħu? Ġħax min jistħi minni u mill-kliem tiegħi fdin il-ġenerazzjoni adultera u ħatja, ukoll il-Bin tal-bniedem se jistħi minnu meta jiġi fil-ġlorja tal-Missier tiegħu mal-messaggiera mqaddsa.

9

U kien qiegħed jġħid lilhom: Tassew ngħid lilkom li hemm xi wħud minn dawk li qegħdin hawn, li mhux se jdoqqu l-mewt sakemm jaraw is-Saltna ta Alla li tkun ġiet bil-qawwa.

U wara sitt ijiem, Ġesù ħa lil Pietru u lil Ġakbu u lil Ġwanni u tellagħhom fuq muntanja ġħolja waħedhom biss, u ġie trasfigurat quddiemhom, U l-ilbies tiegħu sar jiddi, abjad ħafna bħal borra, bħal ma fullier fuq l-art ma jistax ibajjad hekk. U deher lilhom Elija ma Mosè, u kienu qed jirkellmu ma Ġesù. U wieġeb Pietru u qal lil Ġesù, Rabbi, tajjeb li aħna hawn, u nagħmlu tliet tined: waħda lilek, waħda lil Mosè u waħda lil

Elija. Mhux għax kien jaf xjitkellem, għax kienu mbezzgħin. U ġara sħaba tidlel fuqhom, u ġiet vuċi minn is-sħaba tgħid: Dan huwa Ibni l-maħbub, lilu isimgħu. U fdaqqa waħda meta ħarsu madwarhom, ma rawx lil ħadd aktar, ħlief lil Ġesù biss magħhom. Waqt li kienu qed jinżlu mill-muntanja, kmandahom biex ma jgħidulx lil ħadd dak li raw, sakemm Bin il-bniedem ma jqumx mill-imwiet. U ż-żammew il-kelma, jiddiskutu bejniethom xinhu li wieħed jqum mill-mejtin. U kienu qed jistaqsuh u jgħidulu: Għaliex jgħidu l-iskribi li Elija jrid jiġi l-ewwel? Imma hu wieġeb u qalilhom, Elijah tabilhaqq jiġi l-ewwel u jirrestawra kolloxx, u kif huwa miktub dwar il-Bin tal-bniedem li għandu jbati ħafna u jiġi miċħud? Imma ngħidilkom li anki Elija ġie, u għamlulu dak kollu li riedu, kif hu miktub fuqu.

U wara li wasal għand id-dixxipli, ra folla kbira madwarhom u l-iskribi jargumentaw magħhom. U minnufih il-folla kollha, meta rawh, stagħgħbu, u ġrew lejh u sellmulu. u staqsa lill-iskribi, Xqed tiddibbattu bejnietkom infuskom? U wieħed mill-folla wieġeb u qal: Mgħallem, ġibt ibni lejk, li għandu spirtu mewt. U fejn kien jaqbd, jitfgħu, u jispuma u jiġġarraf snienu, u jinxf. U jien qalt lid-dixxipli tiegħek sabiex jitfgħuh barra, iżda ma setgħux. Imma wieġeb u qallu: O ġenerazzjoni bla fidi, sa meta nkun magħkom? Sa meta nieħu magħkom? Ġibuh hawn għandi. U ġabuh ħdejh. U wara li raha, immedjatement l-ispirtu konvulsah, u waqa fuq l-art u kien qed idahrġet jifforma. U staqsa lill-missier tiegħu, Kemm żmien hu li dan sar lilu? U huwa qal, Minn tfulija. U ħafna drabi tefgħu fin-nar u fl-ilmijiet, sabiex jeqirdu, iżda jekk tista xi ħaġa, għinna u ħenn fuqna. Iżda Ġesù qal lilu: Jekk inti

kapaci temmen, kollox hu possibbli għal dak li jemmen. U minnufih il-missier tat-tifel għajjat bid-dmugħ u qal: Nemmen, Mulej! Għin in-nuqqas ta fidi tiegħi. Meta ra Ġesù li kienet qed tigri flimkien il-folla, huwa kkaċċa lill-ispirtu l-imniġġes u qallu: Int, l-ispirtu l-imbikkem u l-atrux, jien nordnok, oħroġ minnu u qatt ma terġa tidhol fih. U wara li għajjat u għamlu ħafna konvulzjonijiet, ħareġ, u sar bħal mejjet, tant li ħafna qalu li miet. Izda Ġesù qabdu mill-id u qajmu, u qam. U meta daħal fid-dar, id-dixxipli tiegħu staqsewh bmod privat, Ghaliex aħna ma stajaħx inkeċċuh? U qal lilhom: Dan il-ġens ma jistax johroġ bebda mod, ħlief permezz tat-talb u s-sawm.

U minn hemm, wara li ħarġu, kienu qed jgħaddu mill-Galilija, u ma riedx li xi ħadd ikun jaf, Kien qed jgħallem lid-dixxipli tiegħu u kien qed jgħid lilhom li l-Iben tal-bniedem se jkun tradut fidejn il-bnedmin, u se joqtluh, u wara li jkun maqtul fit-tielet jum se jqum. Izda huma ma kinux jifhmu l-kelma, u kienu jibzġu jistaqsuh.

U ġie fKapernaum, u meta kien fid-dar kien qed jistaqsihom: Xkien tiddiskutu bejnietkom fit-triq? Izda huma kienu silenżjużi, għax kienu diskutew ma xulxin fit-triq min kien l-akbar. U wara li qagħad, sejjah it-tnax u qalilhom: Jekk xi ħadd jixtieq ikun l-ewwel, ikun ta kulħadd l-aħħar u qaddej ta kulħadd. U ħa tifel u waqqfu fnofshom, u ħaddnu u qal lilhom, Min jekk jirċievi wieħed minn dawn it-tfal fuq ismi, lili jkun qed jirċievi, u min jirċievi lili, mhux lili biss qed jirċievi, iżda lil dak li bagħatni. Wieġeb lili Ġwanni u qal: Mgħallem, rajna xi wieħed ikeċċi x-

xjaten fismek, li ma jsegwix magħna, u projbejniah għax ma jsegwix magħna. Imma Ġesù qal, Twaqqfuhx, għax hadd mhemm li se jagħmel qawwa fl-isem tiegħi u jkun jista malajr jitkellem hażin fuqi. Min mhux kontra tagħkom, hu għalikom. Min għax ikun jagħtikom tazza ilma biex tixorbu fismi, għaliex intom ta Kristu, tassew ngħidilkom, mhux se jitlef il-ħlas tiegħu.

U min ikun jikkawża wieħed minn dawn iż-żgħar li jemmnu fija, aħjar għalih li jkun mitqiegħed ġebbla tal-mithna madwar għonqu u jkun mitfugh fil-baħar. U jekk tikkawża li tinzel int l-id tiegħek, aqtaha, aħjar għalik li tidhol fil-ħajja midrub, milli jkollok iż-żewġ idejn u tmur fil-ġehennam, fin-nar li ma jintafax, Fejn id-dud tagħhom ma jmutx u n-nar ma jintefax. U jekk is-sieq tiegħek jikkawża li tinzel int, aqtau, tajjeb għalik huwa li tidhol fil-ħajja mejjem, milli jkollok iż-żewġ saqajn u tintrema fil-Ġehenna, fin-nar li ma jintafax. Fejn id-dud tagħhom ma jmutx u n-nar ma jintefax. U jekk l-għajn tiegħek tikkawżalek li tinzel, neħhiha. Aħjar għalik li tidhol fir-renju ta Alla bġajjn waħda, milli jkollok iż-żewġ għajnejn u tmur fil-ġehenna tan-nar. Fejn id-dud tagħhom ma jmutx u n-nar ma jintefax. Għax kulhadd se jiġi mmellaħ bin-nar, u kull sagrafiċċju se jiġi mmellaħ bil-melħ. Tajjeb il-melħ, iżda jekk il-melħ isir bla saħħa, bxiex se tagħmluh tajjeb mill-ġdid? Ikollkom melħ ġewwa lilkom infuskom, u għixu fi paċi ma xulxin.

10

U minn hemm qam u gie fil-konfini tal-Ġudea permezz tal-lil hinn tal-Ġordan, u mill-ġdid il-folol ingabru lejha, u kif kien imdorri, mill-ġdid kien qed jgħallimhom. U wara li ressqu, il-Fariżej kienu qed jistaqsuh jekk huwa permess lil raġel li jitlaq mara, u kienu qed jittestjawh. Imma hu wieġeb u qalilhom: Xordnalkom Mosè? Izda huma qalu, Mosè ippermetta li jinkiteb ktieb ta divorzju u li wieħed jitlaq lil mara. U wieġeb Ġesù u qal lilhom, Minħabba l-qalb iebsa tagħkom kiteb lilkom dan il-kmandament, Izda mill-bidu tal-ħolqien, Alla għamilhom maskil u mara. Minħabba dan, il-bniedem se jhalli lil missieru u lil ommu, u se jingħaqad ma martu, u t-tnejn se jsiru laħam wieħed. Sabiex ma jibqgħux huma tnejn, izda laħam waħda. Dak li għalhekk Alla gaghad flimkien, il-bniedem mgħandux jifirdu. U fid-dar mill-ġdid, id-dixxipli dwar dan kienu qed jistaqsuh. U jgħid lilhom: Min jitlaq il-mara tiegħu u jizzewweġ waħda oħra, jagħmel adulterju kontra tagħha. U jekk mara, wara li ddivorzjat lil raġelha, tizzewweġ iehor, tagħmel adulterju.

U kienu qed iġibu lilu tfal, sabiex imiss tagħhom, izda d-dixxipli kienu qed jirrimproveraw lil dawki li kienu qed iġibuhom. Meta ra dan, Ġesù resentja u qal lilhom, Hallu lit-tfal jigu lejja, u la twaqqfuhomx, għax ta dawn bħalhom hija s-Saltna ta Alla. Tassew ngħid lilkom, min jekk ma jirċevix is-saltna ta Alla bħal tifel, ma jidholx fiha. U wara li hadanhom fdirgħajh, bierkhom waqt li poġġa idejha fuqhom.

U waqt li kien ħiereg fit-triq, wieħed gera lejha u rkibbtejn

quddiemu u staqsieh: Mgħallem tajjeb, xi għandi nagħmel biex nirtu l-ħajja eterna? Izda Ġesù qal lilu, Għaliex qed issejjaħli tajjeb? Hadd mhu tajjeb ħlief wiehed, Alla. Il-kmandamenti taf: la tażnix, la toqtolx, la tisraqx, la tixhidx il-falz, la tipprivax, onoraw lil missierek u lil ommok. Imma hu wieġeb u qallu, Għalliem, dawn kollha żammthom minn żgħożiti. Ġesù ħares lejx u ħabbih, u qallu: Waħda tonqosk. Jekk trid tkun perfett, mur, bieġħ dak kollu li għandek u aġtuh lill-foqra, u se jkollok teżor fis-sema. Imbagħad ejja u segwini, u garr is-salib tiegħek. Imma hu mar il bogħod imdejjaq minħabba l-kelma, għax kellu proprjetajiet ħafna.

U wara li ħares madwaru, Ġesù qal lid-dixxipli tiegħu: Kemm bdiffikultà dawk li għandhom il-flus se jidhlu fis-Saltna ta Alla! Id-dixxipli kienu mistagħġba mill-kliem tiegħu. Izda Ġesù mill-ġdid wieġeb u qalilhom, Tfal, kemm hu diffiċli għal dawk li jemmnu fil-flus li jidhlu fir-renju ta Alla, Aktar faċli li ġemel jgħaddi minn toqba ta labra milli sinjur jidhol fir-renju ta Alla. Izda huma kienu mistagħġba ħafna u qalu lil xulxin: U min jista jigi salvat? Wara li ħares lejhom, Ġesù jgħid: Minn nies dan huwa impossibbli, imma mhux minn Alla, għax kollox huwa possibbli minn Alla. Beda Pietru jgħid lilu: Ara, aħna ħallejna kollox u segwejnilek. Wieġeb izda Ġesù u qal: Tassew ngħidilkom, hadd mhemm li ħalla dar jew aħwa jew ħutna jew missier jew omm jew mara jew tfal jew għelieqi minħabba fija u minħabba l-Evangēlju, jekk ma jirċevix mitt darba issa fdan iż-żmien djar u ħutu u ħutietu u missier u omm u tfal u għelieqi flimkien ma persekuzzjonijiet, u fiż-żmien li ġej ħajja eterna.

Hafna iżda se jkunu l-ewwel l-aħħar, u l-aħħar l-ewwel.

Kienu fit-triq telgħin lejn Ġerusalem, u Ġesù kien mexji quddiemhom, u kienu mistagħġba, u waqt li kienu qed isegwuh kienu jibzġħu. U wara li ha mill-ġdid it-tnax, beda jgħidilhom dak li kien se jiġrilhu. li ara aħna sejr in il fuq lejn Ġerusalem u l-Iben tal-bniedem se jkun mogħti lill-qassisin il-kbar u lill-kittieba, u se jikkondannawh għall-mewt u se jagħtuh lill-nazzjonijiet U se jibzġħu lilu u se jflagellawh u se jbużqu fuqu u se joqtlu, u fit-tielet jum se jqum.

U jersqu lejha Ġakbu u Ġwanni, ulied Zebedew, u jgħidu: Mgħallem, nixtiequ li dak li nitolbuk tagħmillu għalina. Imma hu qal lilhom: Xtriduni nagħmel għalikom? Iżda huma qalulu: Agħtina biex wieħed joqgħod fuq il-lemin tiegħek u wieħed fuq ix-xellug tiegħek fil-glorja tiegħek. Imma Ġesù qal lilhom: Intom ma tafux xqed titolbu. Tistgħu tixorbu l-kalċi li jiena nixrob, u l-magħmudija li jiena nkun mgħammed biha tkunu mgħammda? Iżda qalu lilu, Nistgħu. U Ġesù qal lilhom, Il-kalċi li jiena nixrob intom tixorbu, u l-magħmudija li jiena nkun magħmud biha intom tkunu magħmudin biha, Iżda li joqgħod fuq il-lemin tiegħi u fuq ix-xellug mhux huwa tiegħi li nagħti, imma huwa għal dawk li ġie ppreparat għalihom.

U meta semgħu l-għaxra bdew jindinjaw dwar Ġakbu u Ġwanni. Iżda Ġesù, wara li sejjahlhom, qalilhom: Intom tafu li dawk li jidhru li jmexxu lin-nazzjonijiet jissigġu fuqhom, u l-kbar tagħhom jeżerċitaw awtorità fuqhom, Iżda mhux hekk se jkun

fostkom, imma min jixtieq li jsir kbir fostkom, se jkun qaddej tagħkom, U min jekk jixtieq minnkom li jsir l-ewwel, ikun il-qaddej tal-kulhadd U anki għax il-Iben tal-bniedem ma ġiex biex ikun servut, iżda biex jservi, u biex jagħti r-ruħ tiegħu fidwa minflok ħafna.

U jigu fĠeriku. U meta kien ħiereg minn Ġeriku hu u d-dixxipli tiegħu u folla kbira, Bartimawju bin Timawju, l-agħma, kien bilqiegħda ħdejn it-triq jitlob. U wara li sema li Ġesù n-Nazarenu huwa, beda jgħajjat u jgħid: Iben Dawid, Ġesù, irħam lili. U ħafna kienu qed jikkmandawh biex jiskot, imma hu kien qed jgħajjat ħafna aktar, Iben Dāwid, irħamni! U wieqaf Ġesù u qal, Sejħulu. U sejħu lill-agħma u qalulu, Hwu kuraġġ, qum, qiegħed isejjaħlek. Izda hu, wara li tefa l-ilbies tiegħu u qam, ġie lejn Ġesù. U wiegħeb u qallu Ġesù, Xtrid li nagħmel għalik? U l-agħma qallu, Rabboni, sabiex nerga nara. U Ġesù qal lilu: Mur, il-fidi tiegħek salvat lilek. U minnufih reġa ra, u kien qiegħed isegwi lil Ġesù fit-triq.

11

U meta jersqu lejn Ġerusalemm, lejn Betfage u Betanja, lejn il-muntanja taż-żebbuġ, jibgħat tnejn mid-dixxipli tiegħu. U jgħid lilhom: Morru fir-raħal li jinsab quddiem tagħkom, u malli tidhlu fih, insibu gāhl marbut, li ħadd mill-bnedmin qatt ma qagħad fuqu. Holluh u ġibuh. U jekk xi ħadd jgħidilkom, Xqed tagħmlu dan? għidu li l-Mulej għandu bżonn tiegħu, u minnufih

jibgħatu lura hawn. Marru l bogħod u sabu l-felu marbut lejn il-bieb barra fit-triq, u hallew. U xi wħud minn dawk li kienu wieqfa hemm qalu lilhom: Xqegħdin tagħmlu tħollu l-felu? Izda qalu lilhom kif ordna Ġesù, u hallew lilhom. U ġiebu l-felu lejn Ġesù u qagħdu fuqu l-hwejjeġ tagħhom, u qagħad fuqu. Hfna firxu l-ilbies tagħhom fit-triq, izda oħrajn kienu jaqtgħu friegħi bil-weraq mis-siġar u kienu jifirxuhom fit-triq. U dawk li kienu qed jimxu l quddiem u dawk li kienu qed isegwu kienu qed jgħajtu u jgħidu: Hosanna! Imbierek dak li ġej fisem il-Mulej. Imbierka s-saltna li ġejja fl-isem tal-Mulej, missier tagħna David, hosanna fl-oghla

U Ġesù daħal fĠerusalemm u fit-tempju, u wara li ħares madwar kollox, peress li diġà kienet is-siegħa tal-filgħaxija, ħareġ lejn Betanja mat-tnax.

U l-ġhada wara li ħarġu minn Betanja, kien bil-ġuħ, U wara li ra siġra tat-tin minn bogħod li kellha weraq, ġie biex ara jekk isibx xi ħaġa fiha, u meta wasal għandha ma sab xejn ħlief weraq, għax ma kienx iż-żmien tat-tin. U wieġeb u qal lilha, Aktar xejn minn tiegħek għall-żmien dejjem hadd ma jiekol frott. U kienu qed jisimġu d-dixxipli tiegħu.

U jiġu mill-ġdid go Ġerusalemm, u meta daħal Ġesù fis-sagratu beda jkeccì lil dawk li kienu qed ibiegħu u lil dawk li kienu qed jixtru fis-sagratu, u qaleb l-imwejjed tal-kambjavaluti u s-siġġijiet ta dawk li kienu qed ibiegħu l-ħamiem. u ma kienx jippermetti li xi hadd iġorr xi vaż permezz tat-tempju U kien qed

jgħallem u jgħid lilhom: Mhux miktub li d-dar tiegħi se tissejjaħ dar ta talb għall-ġnus kollha? Intom iżda għamiltuha għar tal-ħallelin.

U semgħu l-skribi u l-Fariżej u l-qassisin kbar, u kienu qed ifittxu kif jeqirdu lilu, għax kienu jibzġu minnu, għaliex il-folla kollha kienet mistagħġba mit-tagħlim tiegħu. U meta sar tard, kien joħroġ barra l-belt.

U waqt li kienu għaddejjin filgħodu, raw is-sigra tat-tin imnixxfa mill-għeruq. U wara li ftakar, Pietru qallu: Rabbi, ara, is-sigra tat-tin li int lajjamtha nixfet. U wieġeb Ġesù u qalilhom: Ikollkom fidi fAlla. Tassew, għax ngħid lilkom li min jgħid lil din il-muntanja, Itla u jintrema fil-baħar, u ma jdubbitax fqalbu, imma jemmen li dak li jgħid isir, ikun lilu dak li jgħid. Minħabba dan, ngħid lilkom: kollox li titolbu waqt li qed titolbu, emmnu li tircievu, u se jkun tagħkom. U meta tqumu titolbu, aħfru jekk għandkom xi haġa kontra xi hadd, sabiex ukoll Missierkom li fis-smewwiet jaħfer lilkom id-dnubiet tagħkom. Jekk iżda intom ma taħfrux, lanqas Missierkom ma jaħfrilkom id-dnubiet tagħkom.

U jiġu mill-ġdid fĠerusalemm, u fit-tempju waqt li kien jimxi, jiġu lejħ il-qassisin kbar u l-kittieba u x-xjuħ U jgħidulu, Fliema awtorità qed tagħmel dawn il-ħwejjeg? Jew min tak din l-awtorità biex tagħmel dawn il-ħwejjeg? Iżda Ġesù wieġeb u qalilhom, Se nistaqsikhom jien ukoll mistoqsija waħda, u wieġbuni, u ngħidilkom bliema awtorità nagħmel dawn il-ħwejjeg. Il-magħmudija ta Ġwanni minn is-sema kienet, jew

minn il-bnedmin? Wieġbu lili. U kienu jirragunaw ma ruħhom u jgħidu: Jekk ngħidu minn is-sema, se jgħid, Għaliex mela ma emmintuxx bih? Imma ngħidu, minn bnedmin? Kienu jibzġhu mill-poplu, għax kulhadd kien jqis lil Ġwanni bħala profeta. U wieġbu u qalu lil Ġesù, Ma nafux. U Ġesù wieġeb u qalilhom, Lanqas jien ngħidilkom fliema awtorità nagħmel dawn il-ħwejjeg.

12

U beda jgħid lilhom fparaboli: Raġel żara għalqa u poġġa ħajt madwarha u ħaffer magħsra u bena torri, u kerrieha lill-bidwielin u mar il bogħod. U bagħat lill-bidwielin fil-hin skjav, sabiex minnhom jieħu mill-frott tal-għeneb. U wara li ħaduh, daqquh u bagħtuh vojt. U erġa bagħat lejhom ilsir ieħor, u dak wieħed wara li ċcaqlquh bil-ġebel, ferħuh fir-ras u bagħtuh miżmum. U mill-ġdid bagħat ieħor, u dak ukoll qatlu, u ħafna oħrajn, lil xi wħud idoqquhom u lil oħrajn joqtluhom. Għad kellu wieħed iben, il-maħbub tiegħu, u bagħat lilu wkoll fl-aħħar lejhom u qal li se jirrispejtaw lil ibni. Izda daww il-bidwiela, meta raw lilu ġej, qalu bejniethom li dan huwa l-wieried, ejjew noqtluh, u l-wirt ikun tagħna. U wara li ħaduh, qatluh u tefgħuh barra mill-għalqa tal-inbid. X'se jagħmel allura s-sid tal-għalqa? Se jiġi u jeqred lil dawn il-bidwielin, u jagħti l-għalqa lil oħrajn. Lanqas din il-kitba ma qrajtuha? Il-ġebli li ċaħdu l-bennejja, din saret il-ras tal-kantuniera. Minn Mulej ġara dan, u hu mill-isbaħ fġhajnejna.

U kienu qed ifittxu li jaqbduh, iżda bibbew mill-folla, għax kienu jafu li lejhom qal il-parabbola. U hallewh u marru.

U jibagħtu lejx xi wħud mill-Fariżej u mill-Erodijani biex jaqbduh bil-kelma. Dawk li ġew jgħidulu: Mgħallem, nafu li int vera u ma jimpurtakx dwar ħadd, għax ma tħarisx lejn wiċċ il-bnedmin, imma tgħallem it-triq ta Alla bil-verità. Għalhekk għidilna, huwa permess li nagħtu t-tribut lil Ċesare jew le? Nagħtuh jew ma nagħtuhx? Imma hu, jafu l-ipokrisija tagħhom, qal lilhom: Għaliex qed tittestjawni? Ġibuli denarju biex nara. Iżda huma ġabuh. U jgħid lilhom: Ta min hija din l-immagni u l-kitba? Huma wiegħbu: Ta Ċesare. U wiegħeb Ġesù u qal lilhom, Agħtu lura lil Ċesare dak li hu ta Ċesare, u lil Alla dak li hu ta Alla. U stagħġbu minnu.

U jiġu Sadducej lejx, li jgħidu li ma hemmx qawmien, u kienu qed jistaqsuh u jgħidu: Għalliem, Mosè kiteb lilna li jekk xi ħu jmut u jħalli mara, iżda ma jħallix tfal, il-ħu tiegħu għandu jieħu l-mara tiegħu u jqajjem nisel għall-ħu tiegħu. Seba għalhekk kien hemm ħuti. U l-ewwel ħa mara, u meta miet ma ħallix żerriegħa. U t-tieni ħadha, u miet, u lanqas hu ma ħalla żerriegħa. U t-tielet bl-istess mod. U ħadha s-seba, u ma hallewx żerriegħa. L-aħħar ta kollha mietet ukoll il-mara. Fil-qawmien mill-mewt, għalhekk, meta jqumu, ta min minnhom se tkun il-mara? Għax is-sebġha kellhom lilha bħala mara. U wiegħeb Ġesù u qal lilhom, Mhux minħabba dan intom imqallbin, għax ma tafux il-Kitbiet u lanqas il-qawwa ta Alla? Meta kull minn mejtin jqumu, la jizzewġu u lanqas ma jiġu miżżewġin, iżda huma

bhall-messaġġiera li hemm fis-smewwiet. Dwar il-mejtin li huma mqajma, ma qrajtux fil-ktieb ta Mosè, fuq l-għollieq, kif qallu Alla jgħid: Jien l-Alla ta Abraham u l-Alla ta Izakk u l-Alla ta Ġakbu? Alla mhux Alla tal-mejtin, imma tal-ħajjin, u għalhekk intom qegħdin tinqatlu ħafna.

U wara li resaq wieħed mill-iskribi, wara li sema lilhom jiddisputaw u ra li wiegiġhom tajjeb, staqsieh: Liema hi l-ewwel kmandament minn kollha? Izda Ġesù wiegebb lillu li l-ewwel kmandament ta kollha huwa, isma, Izrael, il-Mulej Alla tagħna huwa Mulej wieħed, U int tħobb lill-Mulej Alla tiegħek minn qalbek kollha u minn ruġek kollha u minn moħħok kollu u minn qawwtek kollha. Din hija l-ewwel kmandament. U t-tieni hija simili, din: tħobb lill-ġar tiegħek bħalek innifsek. Mhemm l-ebda kmandament ieħor akbar minn dawn. U qal lillu l-iskrittur: Tajjeb, Mgħallem, bil-verità qilt li wieħed hu, u mhemm ħadd ieħor ħlief hu. U li tħobbu minn qalbek kollha, u minn fehmtok kollha, u minn ruġek kollha, u minn qawwitek kollha, u li tħobb lill-ġarek bħalek innifsek, hija aktar minn l-olokawtomata u s-sagrificċji kollha. U Ġesù, meta ra li wiegebb bintelligenza, qal lillu: Mhux il bogħod int mis-Saltna ta Alla. U ħadd aktar ma kellu l-kuraġġ jistaqsih.

U wiegebb Ġesù u qal waqt li kien qiegħed jgħallem fit-tempju, Kif jgħidu l-iskriptturi li l-Kristu hu bin Dawid? Huwa stess għax David qal fl-Ispirtu s-Santu: Jgħid il-Mulej lill-Mulej tiegħi, oqgħod fuq il-lemin tiegħi sakemm inpoġġi l-għedewwa tiegħek bħala skann taħt riglejk. Huwa stess għalhekk David jgħid lillu

Sid, u minn fejn huwa ibnu? U l-folla kbira kienet qed tisma lilu bferh.

U kien qiegħed jgħid lilhom fit-tagħlim tiegħu: Oqogħdu attenti mill-iskribani li jixtiequ jimxu bil-libsiet u jirċievu t-tislim fis-swieq. u l-postijiet ewlenin fil-kongregazzjonijiet u l-postijiet ewlenin fil-ikli. Dawk li qed jibilaw id-djar tal-armli u bil-pretest jitolbu twal, dawn se jirċievu ġudizzju akbar.

U wara li qagħad Ġesù opposti t-teżor, kien qed josserva kif il-folla tarmi flus fil-teżor. U hafna sinjuri kienu qed jitfgħu hafna, u ġiet armla waħda fqira u tfgħet żewġ muniti żgħar, li huma kwadrans. U wara li sejjah id-dixxipli tiegħu, qal lilhom: Tassew ngħidilkom li din l-armla l-fqira hattet aktar minn kulhadd li kienu qed iħottu fil-ħażna, Il-kollha għax minn l-abbundanza tagħhom rmew, iżda din minn il-faqar tagħha rmet dak kollu li kellha, il-ħajja sħiħa tagħha.

13

U waqt li kien qed joħroġ mit-tempju, wiehed mid-dixxipli tiegħu qallu, Mgħallem, ara xtip ta ġebel u xtip ta bini! U Ġesù wieġeb u qal lilu, Tara dawn il-bini kbar? Mhux se jithalla hawn ġebbla fuq ġebbla li mhux se tinqered. U waqt li kien bilqiegħed fuq il-muntanja taż-żebbuġ, opposti t-tempju, Pietru u Ġakbu u Ġwanni u Andrija kienu qed jistaqsuh waħedhom, Qal lilna meta dawn se jkunu, u xinhu s-sinjal meta dawn kollha se

jitlestew? Imma Ġesù wieġeb u beda jgħid lilhom: Araw li ħadd ma jdawwarkom. Għax ħafna se jiġu fismi u jgħidu li jiena hu, u se jdgħajru lil ħafna. Meta tisimghu gwerer u xnighat ta gwerer, la tinkwetawx, għax huwa meħtieġ li jsir, imma għadu mhux it-tmiem. Għax se jqum nazzjon kontra nazzjon u saltna kontra saltna, u se jkunu terremoti fdiversi postijiet, u se jkunu ġuħ u disturbi. Il-bidu tal-uġiġħ tat-tqala huma dawn. Izda oqogħdu attenti intom infuskom. Għax se jagħtukum fil-kunsilli u fil-kongregazzjonijiet tagħhom se tintlaqtu, u quddiem mexxejja u slaten se tqumu minħabba fija bħala xhieda lilhom. U ġo kollha l-nazzjonijiet huwa meħtieġ l-ewwel li jiġi pproklammat l-aħbar it-tajba. Meta jieħduk biex jagħtuk, tagħmlux tħassib qabel dwar x'se tgħidu, u lanqas tipprattikaw, izda dak li jingħatalek fdik is-siegħa, itkellem dak, għax mhumieħ intom li tkunu qed titkelmu, izda l-Ispirtu s-Santu. Se jiddelibera ħu lil ħu għall-mewt, u missier lil ibnu, u se jqumu t-fal kontra l-ġenituri tagħhom u se jqatluhom. U se tkunu mibgħuda minn kulħadd minħabba l-isem tiegħi, izda dak li jkun baqa sal-aħħar, dan se jiġi salvat.

Meta intom taraw l-abominazzjoni tad-deżolazzjoni li tkellem dwarha Danjel il-profeta, wieqfa fejn mgħandhiex tkun - dak li jaqra jifhem - imbagħad dawk li huma fil-Ġudea jħarbu lejn il-muntanji. Dak li jkun fuq is-saqaf mgħandux jinżel fid-dar u lanqas jidhol biex iġorr xi haġa minn daru, U dak li jkun fl-għalqa mgħandux jirritorna lura biex jieħu l-ilbies tiegħu. Izda woe lil dawk li jkunu tqal u lil dawk li jkunu qed ireddgħu fdawk il-jiem. Itolbu izda sabiex ma jsirx il-ħarba tagħkom taxxitwa. Għax dawk il-jiem se jkunu tribulazzjoni, tali li ma sarx

bħalha minn bidu l-ħolqien li ħalaq Alla sa issa u lanqas qatt ma ssir. U jekk il-Mulej ma qassarx il-jiem, ma kienx jiġi salvat kull laħam, imma minħabba l-magħżulin li għażel, qassar il-jiem. U mbagħad, jekk xi ħadd jgħidilkom: Ara, hawn il-Kristu! jew Ara, hemm!, ma temmnu. Għax se jqumu Kristi foloz u profeti foloz, u se jagħtu sinjali u għegubijiet sabiex idawwru, jekk possibbli, anke lill-magħżulin. Intom però oqogħdu attenti; ara, għeditkom kollox minn qabel. Imma fdawk il-jiem, wara dik it-tribulazzjoni, ix-xemx se tiddlam, u l-qamar mhux se jagħti d-dawl tiegħu, U l-istilel se jkunu minn is-sema jiġu niżlin, u s-setgħat li fis-sema se jithawdu. U mbagħad huma se jaraw lill-Iben tal-bniedem ġej fis-sħab bqawwa kbira u glorja. U mbagħad se jibgħat il-messagġiera tiegħu u se jiġbor flimkien il-magħżulin tiegħu mill-erbgha irjieħ, minn tarf l-art sa tarf is-sema.

Minn is-siġra tat-tin tgħallmu l-parabbola. Meta l-fergħa tagħha diġà ssir artab u toħroġ il-weraq, tkunu tafu li s-sajf huwa qrib. Hekk ukoll intom, meta taraw dawn li qed jiġru, kun jafu li hu qrib fuq il-bibien. Tassew ngħid lilkom li mhux se tgħaddi din il-ġenerazzjoni sakemm ma jsirux dawn kollha. Is-sema u l-art se jgħaddu, iżda l-kliem tiegħi mhux se jgħaddi.

Izda dwar dak il-jum jew dik is-siegħa ħadd ma jaf, lanqas il-messagġieri fis-sema, lanqas il-Iben, ħlief il-Missier. Ara, kun vigilantanti u itlob, għax ma tafux meta jkun il-ħin. Bħal raġel fil-vjaġġ li ħalla d-dar tiegħu u ta lill-ilsiera tiegħu l-awtorità, u lil kull wieħed ix-xogħol tiegħu, u ordna lill-portinar sabiex jaqbad il-gwardja. Ikunu fghassa għalhekk, għax ma tafux meta s-sid

tad-dar jiġi, tard jew nofsillejl jew meta jsejjaħ is-serduk jew filgħodu, Biex ma jiġix fdaqqa waħda u jsibkom rieqda. Dak li jiena ngħid lilkom, ngħid lil kulhadd: ħarsu.

14

Kien iżda l-Għid u l-Ħobż Azzmu wara jumejn. U kienu qed ifittxu l-qassisin il-kbar u l-isqfijiet kif jaqbduh bingann biex joqtluh. Kienu qed jgħidu iżda: Mhux matul il-festa, ħalli ma jkunx hemm storbu fost il-poplu.

U meta kien hu fBetanja fid-dar ta Simon il-lebbruž, waqt li kien mimdud, giet mara li kellha flixkun ta alabastru bzejt perfumat ta nardu pura u għalja ħafna, u kissret il-flixkun ta alabastru u xerrdet fuq rasu. Iżda kien hemm xi wħud li kienu qed jiddejuqu u qed jgħidu bejniethom: Għaliex saret din il-ħela tal-għatr? Kien jista għax dan il-għattar jinbiegħ għal aktar minn tliet mija denarju u jingħata lill-foqra, u kienu qed jikkritikawha. Iżda Ġesù qal, Halluha. Għaliex qed tagħmluha tbatu? Xogħol tajjeb għamlet fija. Dejjem għax il-foqra għandkom magħkom, u meta trid tista tagħmel tajjeb lilhom, imma lili mhux dejjem ikollkom. Dak li kellha din għamlitu, antiċipat li tgħattar ġismi għad-difna. Tassew ngħidilkom, fejn ukoll jekk jiġi pproklamant dan l-aħbar it-tajjeb fid-dinja kollha, dak li għamlet din se jkun mitkellem bħala tifkira tagħha.

U Ġuda l-Iskarjota, wieħed mit-tnax, mar lejn il-qassisin kbar

biex jagħtih fidejhom. Izda meta semgħu ferħu, u wiegħdulu li jagħtuh il-fidda, u huwa kien qed ifittex kif jagħtih fħin opportun.

Fl-ewwel jum tal-Ħobż Mhux Imħammar, meta kienu qed jissakrifikaw l-Għid, id-dixxipli tiegħu qalulu: Fejn trid li mmorru nippreparaw biex tiekol l-Għid? U jibgħat tnejn mid-dixxipli tiegħu u jgħid lilhom: Morru fil-belt, u se jiltaqa magħkom raġel iġorr ġarra tal-ilma, segwuh. U fejn jekk jidhol, qulu lil sid id-dar li l-imgħallem jgħid: Fejn huwa l-post tal-qagħda tiegħi fejn niekol il-Għid mad-dixxipli tiegħi? U huwa stess se jurikom kamra ta fuq kbira mfurnixxata u lesta; hemm ippreparaw għalina. U ħarġu d-dixxipli tiegħu u ġew fil-belt, u sabu kif kien qalilhom, u ppreparaw il-Għid. U meta saret il-filgħaxija, jiġi mal-tnax-il, U waqt li kienu mimduda u jieklu, qal Ġesù, Tassew ngħid lilkom li wieħed minnkom se jittradixxi lili, dak li qed jiekol miegħi. Izda huma bdew jiddispjaċaw u jgħidu lili wieħed wieħed, Mhux jiena? u ieħor, Mhux jiena? Izda hu wieġeb u qal lilhom, Wieħed mill-tnax, dak li qed jgħaddas miegħi fil-skutella. Il-Bin tal-bniedem tassew imur kif huwa miktub dwaru, iżda woe lil dak il-bniedem li permezz tiegħu l-Bin tal-bniedem qed jiġi tradut; aħjar kien għalih li dak il-bniedem ma kienx twieled. U waqt li kienu qed jieklu, Ġesù ħa l-ħobż, bierku, kisru u tah lilhom u qal: Ħudu, kulu, dan huwa l-ġisem tiegħi. U wara li ħa t-tazza u ta r-radd ħajr, taha lilhom, u xorbu minnha lkoll. U qal lilhom: Dan huwa d-demmi tiegħi tal-patt il-ġdid li qed jitxerred għal ħafna. Tassew ngħid lilkom li ma se nixrob aktar mill-frott tal-ġheneb sa dik il-ġurnata meta

nixrbu ġdid fir-Renju ta Alla.

U wara li kantaw innu, ħargu lejn il-muntanja taż-żebbuġ. U jgħid lilhom Ġesù li lkoll se tiskandlizzaw minħabba fija fdin il-lejl, għax huwa miktub: Se ninqata lill-ragħaj u n-nagħaġ se jitferrxu. Imma wara li nkun mqajjem, se nimxi qabilkom lejn il-Galilija. Izda Pietru qal lilu, U jekk ilkoll se jaqgħu, izda jien le. U jgħid lilu Ġesù, Tassew ngħidlek li inti llum fdin il-lejl, qabel ma jsejjaħ is-serduk darbtejn, tliet darbiet se tiċhadni. Izda Pietru bmod eċċessiv kien qed jgħid aktar: Jekk ikun meħtieġ li mmut miegħek, qatt ma se ninkarek. Bl-istess mod ukoll il-kollha kienu qed jgħidu.

U jiġu fpost li jismu Ġetsemani, u jgħid lid-dixxipli tiegħu: Oqogħdu hawn sakemm nitlob. U ħa lil Pietru u lil Ġakbu u lil Ġwanni miegħu, u beda jithawwad ħafna u jinkwieta. U jgħid lilhom: Imdejqa ħafna hija r-ruħ tiegħi sa l-mewt. Ibqgħu hawn u ħarsu. U wara li miexi l quddiem ftit, waqa fuq wiċċu fuq l-art u kien qed jitlob li, jekk possibbli, tgħaddi minn hdejh is-siegħa, U kien qiegħed jgħid, Abba, Missier, kollox possibbli għalik, neħhi dan il-kalċi minn quddiemi, imma mhux dak li jien nixtieq, imma dak li inti. U ġie u sab lilhom rieqda, u qal lil Pietru, Xmun, int rieqed? Ma stajtux siegħa waħda tharsu? Oqogħdu fuq il-ħares u itolbu, sabiex ma tidħlux ftentazzjoni; l-ispirtu tabilhaqq lest, izda l-laħam dgħajjed. U mill-ġdid telaq u tlaħħaq, u qal l-istess kelmiet. U wara li rega lura, sab lilhom mill-ġdid rieqda, għax l-għajnejn tagħhom kienu mitqula, u ma kinux jafu xgħandhom iwiegħbu lilu. U jiġi t-tielet darba u jgħid

lilhom: Intom rieqda għad u qed tirtiġu? Biżżejjed! Wasal il-ħin. Ara, il-Bin tal-bniedem qed jingħata fidejn il-midinbin. Qumu, ejja mmorru; ara, dak li qed jagħtini wasal qrib.

U minnufih, waqt li kien għadu qed jittellem, wasal Ġuda l-Iskarjota, wieħed mit-tnax, u miegħu folla kbira bxwabel u lsien tal-injam, mibgħutin mill-qassisin il-kbar u l-kittieba u l-anzjani. Imma dak li kien qed jagħtih kien ta sinjal lilhom u qal, Lil min inbews, huwa hu; aqbduh u ħuduh bmod sigur. U wara li wasal, immedjatement resaq lejha u qallu: Sliem, Rabbi, u biesu. Izda huma ħottu idejhom fuqu u qabduh. Izda wieħed minn dawk li kienu wieqfa ħareġ is-sejfa, laqat lill-ilsir tal-qassis il-kbir u qatalu widna. U wiegħeb Ġesù u qal lilhom: Bħal kontra ħalliel ħriġtu bxwabel u azzar biex taqbduni? Kuljum kont magħkom fit-tempju ngħallem, u ma qbadtux lili. Izda dan biex jimlew il-Kitbiet. U wara li ħallew lilu, ħarbu kollha. U wieħed żagħżuġ segwalu, liebes drapp tal-linen fuq ġismu għeri, u ż-żgħażaġh qabduh. Izda hu ħalla l-drapp tal-linen u ħarab qabeż minnhom.

U waslu lil Ġesù lejha is-sacerdot il-kbir, u ngabru miegħu l-isqfijiet kollha tal-qassisin u l-anzjani u l-kittieba. U Pietru minn bogħod segwa lilu sa ġewwa fil-kourt tal-qassis il-kbir, u kien bilqiegħda flimkien mal-assistenti u qed jishon lejha id-dawl. Il-qassisin kbar u l-kunsill kollu kienu qed ifittxu xhieda kontra Ġesù biex iwaqqgħuh għall-mewt, iżda ma sabux. Għax ħafna kienu qed jagħtu xhieda folza kontrih, u x-xhiediet ma kinux jaqblu ma xulxin. U xi wħud qamu u kienu qed jagħtu xhieda folza kontra tiegħu, u qalu Li aħna smajna lilu jgħid, li jien se

neqred dan it-tempju magħmul bl-idejn, u fi tliet ijiem se nibni ieħor mhux magħmul bl-idejn. U lanqas hekk kienet ugwali x-xhieda tagħhom. U wieqaf il-qassis il-kbir fin-nofs u staqsa lil Ġesù u qal: Ma twiegibx xejn? Xinhu dak li dawn qed jixhdu kontrik? Izda hu kien silenzjuż u ma wieġeb xejn. Mill-ġdid il-qassis il-kbir kien qed jistaqsih u qallu: Int il-Kristu, il-Iben tal-Imbierek? Imma Ġesù qal, Jiena jien, u intom se taraw lill-Iben tal-bniedem bilqiegħda fuq il-lemin tal-qawwa u ġej fuq is-sħab tas-sema. Izda l-qassis il-kbir, wara li ċarrat il-ħwejjeg tiegħu, jgħid: Xgħad hemm bżonn ta xhieda? Intom smajtom il-blasfemja bmod ċert, xjidher lilkom? Izda l-kollha kkundannawh bħala ħati tal-mewt. U bdew xi wħud jibzqu fuqu u jgħattu wiċċu u jħabbtu lilu u jgħidulu, itbassar lilna min hu li laqtek. U l-assistenti bdaqqiet tawh.

U waqt li Pietru kien isfel fil-kurtil, tigi waħda mill-qaddejja tal-qassis il-kbir. U wara li rat lil Pietru jkun qed jissahħan, ħarset lejha u tgħid: U int ma Ġesù n-Nazarenu kont. Izda hu ċaħad u qal, Ma nafx u lanqas ma nifhem xint tgħid. U ħareġ barra fil-forecourt, u s-serduk għajjat. U l-qaddejja, wara li rat lilu mill-ġdid, bdiet tgħid lil dawk li kienu wieqfa hemm li dan huwa wieħed minnhom. Izda huwa mill-ġdid ċaħad. U wara ftit, mill-ġdid dawk li kienu wieqfa qalu lil Pietru, Tassew int minnhom, u għax int Galilajan u l-kelma tiegħek tixbah. Imma hu beda jilgħan u jaħlef li ma jafx lil dan il-bniedem li qed tgħidu. U għattieni darba s-serduk għajjat. U Pietru ftakar il-kelma li qallu Ġesù, li qabel ma jsejjah is-serduk darbtejn, int se tiċhadni tliet darbiet; u meta ħareġ barra, beda jibki.

15

U immedjatement fil-ġħodu, il-qassisin il-kbar wettqu konsulta mal-anzjani u l-iskribani u l-kunsill kollu, rabtew lil Ġesù, ħaduh u konsenjawh lil Pilatu. U staqsah Pilatu, Inti l-Sultan tal-Lhud? Izda hu wieġeb u qallu, Inti qed tgħid. U s-sacerdoti kbar akkużawh ħafna, izda huwa ma wieġeb xejn. Pilatu mill-ġdid kien qed jistaqsih u jgħid: Mhux se twieġeb xejn? Ara kemm qed jixhdu kontra tiegħek. Izda Ġesù ma wieġeb xejn aktar, sabiex Pilatu stagħġeb. Skont il-festa kien iħalli libre lilhom priġunier wieħed, dak li kienu jitolbu. Kien hemm wieħed imsejjaħ Barabbas marbut ma sħabu r-ribelli, li kienu għamlu qtil waqt ir-ribelljoni. U wara li għajjat, il-folla bdiet titlob kif dejjem kien jagħmel magħhom. Izda Pilatu wieġeb lilhom u qal: Triduni nħalli libre għalikom ir-re tal-Lhud? Huwa kien jaf għax minħabba l-ġħira l-qassisin kbar kienu wasslu lilu. Izda l-qassisin il-kbar qajmu l-folla sabiex aktar malajr iħallas lil Barabba għalihom. Izda Pilatu wieġeb mill-ġdid u qalilhom: Xiex allura trid nagħmel lil min tgħidu s-sultan tal-Lhud? Izda huma mill-ġdid kienu jgħajtu: Issallbu! Izda Pilatu kien qiegħed jgħid lilhom, Xi ħażin għamel? Izda huma aktar bmod eċċessiv kienu jgħajtu, Issallibu! Pilate, li ried jagħmel dak li kien bizzejjed għall-folla, ħeles lilhom lil Barabba, u konsenja lil Ġesù wara li żlaqqu sabiex ikun imismar fuq is-salib.

Is-suldati però mexxewh ġewwa fil-qorti, jġigifieri l-pretorju, u sejħu l-korti kollha flimkien. U jilbsuh purpura u jqiegħdu

madwaru, wara li nseġu kuruna tax-xewk. U bdew jisellmuh. Merħba r-Re tal-Lhud, U kienu qed jilgħbu lilu fuq rasu bqasba u kienu qed jbużqu fuqu, u jpoġġu rkoptejhom kienu qed jinżlu quddiemu. U meta stħazzew bih, neżżgħulu l-purpura u liebsuh l-ilbies tiegħu stess, u ħarġuh biex jisalbu.

U huma jikkompellu lil xi wieħed Xmun Ċirenejk, li kien ġej mill-ġhalqa, il-missier ta Alessandru u ta Rufu, biex jieħu s-salib tiegħu.

U jgħorru lilu fuq il-post Golgotha, li huwa tradott il-post tal-kranju. U kienu jagħtu lilu biex jixrob inbid imħallat bil-mirra, imma hu ma ħadx. U wara li sawwbuh, qasmu l-ħwejjeġ tiegħu u tfgħu l-qargħa fuqhom biex jaraw min xjieħu. Kienet is-sieġha terza u salbu. U kien il-kitba tal-kawża tiegħu miktuba: Ir-Re tal-Lhud.

U miegħu jsalbu żewġ ħallelin, wieħed fuq il-lemin u wieħed fuq ix-xellug tiegħu. U twettqet il-Kitba li tgħid, U ma ħatjin kien magħdud. U dawk li kienu qed jgħaddu kienu qed jibbesmu lilu, jcaqlqu rashom u jgħidu: Ha! Dak li jeqred it-tempju u jibnih fi tliet ijiem... Salva lilek innifsek u niżel mis-salib. Bl-istess mod ukoll il-qassisin kbar, waqt li kienu jistħarġu ma xulxin flimkien mal-iskribani, kienu qed jgħidu: Lil oħrajn salva, iżda lilu nnifsu ma jstax isalva. Il-Kristu, is-Sultan ta Izrael, niżel issa mis-salib, sabiex naraw u nemmnu fih. U dawk li kienu mkrucifixi miegħu kienu jirrimproverawh.

Meta seh̄het is-siegħa sittien, dlam seh̄h fuq l-art kollha sa s-siegħa disgħien. U fis-siegħa id-disa, saħaq Ġesù bleħen kbir u qal: Eloi, Eloi, lama sabachthani? – li tffisser: Alla tiegħi, Alla tiegħi, għaliex tlaqtni?

U xi wħud minn dawk li kienu wieqfa hdejhom, wara li semgħu, kienu qed jgħidu: Ara, qiegħed isejjaħ lil Elija. Ħareg wieħed u mela sponza bħall, poġġieha madwar qasba u kien jagħtih x-xorb, u qal: Ħallu naraw jekk jigix Elija biex ineh̄h. Izda Ġesù, wara li ħalla leħen kbir, nefah l-aħħar. U l-velu tat-tempju nqasam ftnejn minn fuq sa isfel. Meta ra ċ-ċenturjun li kien wieqaf quddiemu li hekk wara li għajjat nefah l-aħħar nifs, qal: Tassew dan il-bniedem kien Bin Alla. Kienu hemm ukoll nisa jħarsu minn bogħod, li fosthom kienet Marija l-Magdalena u Marija omm Ġakbu ż-żgħir u Ġuzè, u Salome, Dawk li meta kien fil-Galilija segwew lilu u servew lilu, u ħafna nisa oħra li telgħu miegħu lejn Ġerusalemm.

U diġà meta saret filgħaxija, peress li kien il-jum tal-preparazzjoni, jigiġifieri l-jum qabel is-Sabtu, Wara li gie Ġuzepp minn Arimatija, membru prominenti tal-kunsill, li hu wkoll kien qiegħed jistenna r-renju ta Alla, bkuragġ daħal għand Pilatu u talab il-gisem ta Ġesù. Izda Pilatu stagħgeb jekk diġà kien miet, u wara li sejjaħ iċ-ċenturjun staqsieh jekk żmien ilu miet. U wara li kien af minn iċ-ċenturjun, ta l-gisem lil Ġuzeppi. U wara li xtara drapp tal-linen u niżżlu, laffah fid-drapp tal-linen u qiegħdu fi qabar li kien imqatta mill-blat, u daħrg ġebbla fuq il-bieb tal-qabar. Il-Marija l-Maddalena u Marija ta Ġuzeppi kienu

qed jaraw fejn kien qiegħed jitqiegħed.

16

U wara li għadda s-Sabbatu, Marija l-Maddalena u Marija ta Ġakbu u Salome xraw ħwawar biex morru jidhnuh. U filgħodu kmieni ħafna tal-ewwel jum tas-Sibt, jiġu lejn il-qabar wara li tela x-xemx. U kienu qed jgħidu lil xulxin, Min se jdawwar lilna l-ġebbla mill-bieb tal-qabar? U wara li ħarsu l fuq, raw li l-ġebbla kienet diġà mneħħija, għax kienet kbira ħafna. U meta daħlu fil-qabar raw żagħżuġ bilqiegħda fuq il-lemin, liebes libsa bajda, u stagħġbu ħafna. Izda huwa jgħid lilhom: Tibżgħux, intom qegħdin tfittxu lil Ġesù n-Nazaren li kien ikroċifiss. Huwa qam, mhuiwex hawn. Ara l-post fejn kienu poġġewh. Imma morru għidu lid-dixxipli tiegħu u lil Pietru li jimxi quddiemkom lejn il-Galilija, hemm tarawh, kif qal lilkom. U wara li ħarġu, ħarbu mill-qabar, għax kellhom roġħda u paniku, u ma qalu xejn lil hadd, għax kienu jibżgħu.

Wara li qam filgħodu kmieni tal-ewwel jum tas-sibt, deher l-ewwel lil Marija l-Maddalena, li minnha kien ħareġ seba dimonji. Dik marret u rrapportat lil dawk li kienu miegħu, li kienu qed jibku u jbattu. U dawk, wara li semgħu li jgħix u li kien deher lilha, ma emmnu. Wara dan, lil tnejn minnhom li kienu miexja, deher fforma oħra, waqt li kienu sejrin lejn l-għalqa. U dawk, wara li marru, rrapportaw lill-bqija, izda lanqas lilhom ma emmnu. Aktar tard, waqt li kienu mimduda, deher

lilhom lill-ħdax, u rriproċċahom għan-nuqqas ta fidi tagħhom u l-qalb iebsa tagħhom, għaliex ma emmnux lil dawk li kienu raw lilu mqajjem. U qal lilhom: Morru fid-dinja kollha u xandru l-Aħbar it-Tajjeb lill-ħolqien kollu. Dak li jkun emmen u ngħammed se jsalva, iżda dak li ma jkunx emmen se jiġi kkundannat. Sinjali u lil dawk li emmnu dawn se jsegwu, fl-isem tiegħi dimonji se joħorġu, blingwi godda se jitkellmu. Srieq se jerfgħu, u anki jekk jixorbu xi ħaġa mortali, mhux se jagħmlilhom il-ħsara. Fuq morda se jpoġġu idejhom, u dawn se jkunu tajjeb.

Il-Mulej tassew, għalhekk, wara li tkellem magħhom, kien meħud il fuq fis-sema u qagħad fuq il-lemin ta Alla. Dawk iżda, wara li ħarġu, pproklomaw kullimkien, u l-Mulej kien qed jikkoopera u jikkonferma l-kelma permezz tas-sinjali li kienu qed jakkumpanjaw. Amen.

Numri

1

U tkellem il-Mulej lil Mosè fid-deżert ta Sinaj, fit-tinda tax-xhieda, fil-wieħed tax-xahar it-tieni, fis-sena t-tnejn wara li ħarġu minn art l-Eġittu, u qallu: Ħudu l-bidu tal-kongregazzjoni kollha ta Izrael skont il-qraba, skont id-djar tal-missirijiet tagħhom, skont in-numru mill-ismijiet tagħhom, skont irjushom, Kull raġel minn għoxrin sena l fuq, kull min joħroġ fil-qawwa ta Izrael, għodduhom skont il-qawwiet tagħhom, int u Aaron għodduhom. U magħkom se jkunu kull wieħed skont it-tribù tiegħu, mexxejja ta kull wieħed, skont id-djar tal-missirijiet tagħhom se jkunu.

U dawn l-ismijiet tal-irġiel li se jqumu magħkom: ta Ruben, Elisur bin Sediur, Ta Xmun, Salamiel bin Surisadai. Ta Judah, Nahshon bin Aminadab. Ta Issachar, Nathanael bin Sogar, Ta Zebulun, Eliab bin Helon; ta ulied Joseph ta Ephraim, Elishama bin Ammihud, ta Manasseh, Gamaliel bin Pedahzur. Ta Benjamin, Abidan bin Gideoni. Ta Dan, Aħiezer bin

Ammishaddai. Ta Asher, Phagaiel, bin ta Echran. Ta Gad, Elisaph bin Raguel. Ta Naftali, Ahira bin Enan. Dawn huma msejha tal-kongregazzjoni, mexxejja tat-tribujiet skont il-familji tagħhom, kmandanti ta elf ta Izrael.

U Mosè u Aaron hadu dawn l-irġiel li kienu msejha bl-isem. U ġabru l-kongregazzjoni kollha fl-ewwel jum tax-xahar tat-tieni sena, u ġew irregistrati skont il-ġenerazzjonijiet tagħhom, skont il-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, minn għoxrin sena l fuq, kull maskil skont rasu. Bl-istess mod kif ordna s-Sid lil Mosè, u kienu mgħoddija fid-deżert tas-Sinaj.

U saru l-ulied ta Reuben il-bukri ta Izrael skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont il-ras tagħhom, kollha l-irġiel minn għoxrin sena l fuq, kull wieħed li joħroġ fil-qawwa. L-iċċensar tagħhom mit-tribù ta Reuben, sitta u erbghin elf u ħames mija. Lill ulied Xmun skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ir-ras tagħhom, il-kollha maskili minn għoxrin sena u l fuq, kull min joħroġ fil-qawwa, Iċ-ċensiment tagħhom mit-tribù ta Xmun, disgħa u ħamsin elf u tlett mija.

Lill-ulied ta Ġuda skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ir-ras tagħhom, il-mard kollha minn għoxrin sena l fuq, kulhadd li joħroġ fil-qawwa. Iċ-ċensus

tagħhom mit-tribù ta Ġuda, erbgħa u sebgħin elf u sitt mija.

Lill ulied Issakar skont il-familji tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji ancestrali tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ir-ras tagħhom, kollha l-irġiel minn għoxrin sena l fuq, kulħadd li joħroġ fil-qawwa. Iċ-ċensus tagħhom mit-tribù ta Issakar, erbgħa u ħamsin elf u erbgħa mija. Lill ulied Żabulon skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ir-ras tagħhom, il-maskini kollha minn għoxrin sena u l fuq, kull wieħed li joħroġ fil-qawwa. L-iċċensar tagħhom mit-tribù ta Żabulon, sebgħa u ħamsin elf u erbgħa mija.

Lill-ulied ta Ġużeppi, ulied ta Efrajm, skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ir-ras tagħhom, il-maskili kollha minn għoxrin sena l fuq, kull wieħed li joħroġ fil-qawwa. L-iċċensar tagħhom mit-tribù ta Efrajm, erbgħin elf u ħames mitt. Lill-ulied ta Manasseh skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ras tagħhom, il-kollha maskili, minn għoxrin sena l fuq, kulħadd li joħroġ fil-qawwa, Iċ-ċensus tagħhom mit-tribù ta Manasseh, tnejn u tletin elf u mitejn. Lill ulied Benjamin skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ir-ras tagħhom, il-kollha maskili minn għoxrin sena u l fuq, kull wieħed li joħroġ fil-qawwa, Iċ-

ċensiment tagħhom mit-tribù ta Benjamin, ħamsa u tletin elf u erbgħa mija. Lill-ulied ta Gad skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ir-ras tagħhom, il-maskili kollha minn għoxrin sena l fuq, kull wiehed li joħroġ fil-qawwa, L-iċċensar tagħhom, minn it-tribù ta Gad, ħamsa u erbgħin elf u sitt mija u ħamsin.

Lill ulied Dan skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ras tagħhom, il-maskili kollha minn għoxrin sena l fuq, kulhadd li joħroġ fil-qawwa, Il-ċensiment tagħhom mit-tribù ta Dan, tnejn u sittin elf u seba mija. Lill-ulied ta Aser skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ras tagħhom, il-maskili kollha minn għoxrin sena l fuq, kulhadd li joħroġ fil-qawwa, Iċ-ċensus tagħhom mit-tribù ta Asher, wiehed u erbgħin elf u ħames mitt.

Lill-ulied ta Naftali skont il-qraba tagħhom, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, skont in-numru tal-ismijiet tagħhom, skont ras tagħhom, il-kollha maskili minn għoxrin sena l fuq, kull wiehed li joħroġ fil-qawwa, Iċ-ċensus tagħhom mit-tribù ta Neftali, tliet u ħamsin elf u erbgħa mija.

Dan iċ-ċensus, li eżaminaw Mosè u Aaron u l-mexxejja ta Izrael tnax-il raġel, raġel wiehed għal kull tribù, skont it-tribù tad-djar tal-familji kienu. U sar iċ-ċensus kollu tal-ulied ta Izrael mal-

qawwa tagħhom minn għoxrin sena l fuq, kull wieħed li joħroġ biex jitqiegħed fordni tal-battalja Iżrael. sitt mija elf u tlett eluf u ħames mija u ħamsin.

Il-Leviti iżda mit-tribù tal-familja tagħhom ma kinux magħduda fost il-ulied ta Iżrael. U tkellem il-Mulej lil Musa u qallu, Ara, it-tribù ta Levi ma tieħux ċensiment tagħha, u n-numru tagħhom ma tieħux, fnofs ulied Iżrael. U int poġġi l-Leviti fuq it-tinda tax-xhieda, u fuq il-važi kollha tagħha, u fuq dak kollu kemm hu fiha. Huma jgħorru t-tinda u l-važi kollha tagħha, u huma jservu fiha, u madwar it-tinda jattendaw. U meta jneħħu t-tenda, il-Leviti iwaqqgħuha, u meta jqiegħdu t-tenda, iqimha, u l-barrani li joqrob imut. U se jikkampjaw il-ulied ta Iżrael, kull raġel fl-ordni tiegħu stess, u kull raġel skont it-tmexxija tiegħu stess, mal-qawwa tagħhom. Il-Leviti imma għandhom jattendaw madwar it-tinda tat-testmonjanza, u ma jkunx hemm dnub fost il-bnin ta Iżrael. U l-Leviti nfushom għandhom iżommu l-ħarsien tat-tinda tat-testmonjanza. U għamlu l-ulied ta Iżrael skont dak kollu li kmanda s-Sid lil Mosè u lil Aron; hekk għamlu.

2

U tkellem il-Mulej lil Mosè u lil Aron u qalilhom: Raġel żammejn tiegħu skont ordni, skont bnadar, skont id-djar tal-familji tagħhom, ħallu jattendaw il-ulied ta Iżrael opposti; madwar it-tinda tat-testmonjanza se jattendaw il-ulied ta Iżrael. U dawk li jkunu qed jikkampjaw l-ewwel lejn il-lvant, l-ordni tal-kamp ta

Ġuda mal-qawwa tagħhom, u l-mexxej tal-ulied ta Ġuda, Nasson bin Aminadab. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati, kienu erbgħa u sebgħin elf u sitt mija. U dawk li qed jikkampjaw hdejn it-tribù ta Issachar, u l-mexxej tal-ulied ta Issachar, Nathanael bin Sogar. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati: erbgħa u ħamsin elf u erbgħa mija. U dawk li qed jikkampjaw hdejn it-tribù ta Żabulon, u l-mexxej tal-ulied ta Żabulon, Eliab bin Ħelon. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati: sebgħa u ħamsin elf u erbgħa mija. Il-kollha l-ispezzjonati mill-kamp ta Ġuda, mija u tmenin elf u sitt elef u erbgħa mija, mal-qawwa tagħhom, l-ewwel se jtilqu. Id-diviżjonijiet tal-kamp ta Reuben, lejn in-nofsinhar il-qawwa tagħhom, u l-mexxej tal-ulied ta Reuben, Elizur bin Shedeur. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati, sitta u erbgħin elef u ħames mitt. U dawk li qed jikkampjaw hdejh tat-tribù ta Simeon, u l-mexxej tal-ulied ta Simeon, Salamiel bin Surisadai. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati: disa u ħamsin elf u tlett mija. U dawk li jkunu qed jikkampjaw hdejh it-tribù ta Gad, u l-mexxej tal-ulied ta Gad, Elisaf bin Raguel. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati, kienu ħamsa u erbgħinelf u sitt mija u ħamsin. Il-kollha li ġew ispezzjonati tal-kamp ta Reuben, mija u ħamsin u wieħed elf u erbgħa mija u ħamsin, ma il-qawwa tagħhom, it-tieni se jtilqu.

U se tittieħed it-tenda tat-testmonja, u l-kamp tal-Leviti fnofs il-kampijiet, kif se jikkampjaw, hekk se joħorġu kull wieħed li jżomm skont il-mexxejja. L-Ordni tal-kamp ta Efrajm hdejn il-baħar bil-qawwa tagħhom, u l-mexxej tal-ulied ta Efrajm, Elixama bin Emmiud. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati,

erbgħin elef u ħames mija.

U dawk li jkunu qed jikkampjaw ħdejn it-tribù ta Manasseh, u l-mexxej tal-ulied ta Manasseh, Gamaliel bin Phadassur. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati: tnejn u tletin elef u mitejn. U dawk li jkunu qed jikkampjaw ħdejn it-tribù ta Benjamin, u l-mexxej tal-ulied ta Benjamin, Abidan bin Gadeoni. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati, kienu ħamsa u tletinelf u erbgħa mija. Il-kollha l-ispezzjonati tal-kamp ta Efrajm, mija elf u tmienja eluf u mija, ma il-qawwa tagħhom, it-tielet se jitilqu.

Ordni tal-kamp ta Dan lejn it-tramuntana bis-saħħa tagħhom, u l-mexxej tal-ulied ta Dan, Aħiezer bin Ammixaddaj. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati: tnejn u sittin elf u seba mija. U dawk li jkunu qed jikkampjaw ħdejh it-tribù ta Asher, u l-mexxej tal-ulied ta Asher, Phagiel bin Echrān. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati, waħda u erbgħin elf u ħames mija. U dawk li jkunu qed jikkampjaw ħdejn it-tribù ta Neftali, u l-mexxej tal-ulied ta Neftali, Aħire bin Ajnan. Il-qawwa tiegħu, dawk li ġew ispezzjonati: tliet u ħamsin elf u erbgħa mija. Il-kollha l-ispezzjonati tal-kamp ta Dan, mija u ħamsin u seba eluf u sitt mija, se jitilqu l-aħħar skond l-ordni tagħhom.

Din iċ-ċensiment tal-ulied ta Izrael skont id-djar tal-familji tagħhom, kollu ċ-ċensiment tal-kampijiet mal-forzi tagħhom, sitt mija elf u tlett eluf u ħames mija u ħamsin. Il-Levitin ma kinux magħduda flimkien magħhom, kif kien ordna l-Mulej lil Mosè. U għamlu l-ulied ta Izrael kollha kemm ordna s-Sid lil Mosè; hekk

ħajmu skont l-ordni tagħhom, u hekk telqu kull wieħed li jmiss skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom.

3

U dawn il-ġenerazzjonijiet ta Aaron u Moses, fil-jum li fih tkellim il-Mulej lil Moses fil-muntanja ta Sinai. U dawn huma l-ismijiet tal-ulied ta Aaron: l-ewwel imwieled Nadab, u Abiud, Eleazar, u Ithamar. Dawn l-ismijiet tal-ulied ta Aaron, il-qassisin il-mimsuġħin, li ġew ikkonsagrati biex iservu bħala qassisin. U miet Nadab u Abiud quddiem il-Mulej, meta offrew nar barrani quddiem il-Mulej fid-deżert ta Sinaj, u ma kellhomx tfal, u Eleazar u Ithamar servew bħala saċerdoti ma Aaron missierhom.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Hu t-tribù ta Levi u waqqafhom quddiem Aaron il-saċerdot, u huma jservu lilu. U se jżommu l-gwardji tiegħu u l-gwardji tal-ulied ta Izrael quddiem it-tinda tax-xhieda, biex jaħdmu x-xogħlijiet tat-tinda. U se jżommu l-važi kollha tat-tinda tax-xhieda, u l-ħarsien tal-ulied ta Izrael skont ix-xogħlijiet kollha tat-tinda. U int se tagħti l-Leviti lil Aaron u lil uliedu l-qassisin; dawn huma mogħtija bħala rigal lili mill-ulied ta Izrael. U lil Aaron u lil uliedu int se twaqqaf fuq it-tenda tax-xhieda, u huma se jżommu l-kahhunija tagħhom, u kollox skont l-artal, u ġewwa l-purtiera, u l-barrani li jmiss se jmut. U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, U ara, jiena ħadt il-Leviti minn nofs ulied Izrael minflok kull bukri li jiftaħ il-ġuf

minn ulied Izrael, fidwa tagħhom se jkunu, u l-Leviti se jkunu tiegħi. Lili għax kull ewwel imwieleđ, fil-jum li jien laqt kull ewwel imwieleđ fart l-Egittu, qaddizt lili kull ewwel imwieleđ fIzrael, minn bniedem sa annimal lili se jkunu, jien il-Mulej.

U tkellem il-Mulej lil Mosè fid-deżert ta Sinaj, u qallu, Eżamina l-ulied ta Levi skont id-djar tal-missirijiet tagħhom, skont il-klani tagħhom, kull maskil minn xahar il fuq, għodduhom. U żaru huma Mosè u Aaron minħabba l-vuċi tal-Mulej, bl-istess mod li ordna lilhom il-Mulej.

U dawn kienu l-ulied ta Levi skont isimjiethom: Gershon, Kohath u Merari. U dawn l-ismijiet tal-ulied ta Gershon skont il-klani tagħhom: Lobeni u Shimei. U l-ulied ta Kaath skont il-klanjiet tagħhom: Amram u Issar, Hebron u Oziel. U l-ulied ta Merari skont il-klanjiet tagħhom, Mooli u Mushi, dawn huma l-klanjiet tal-Levitin skont id-djar tal-familji tagħhom. Lil Gershon: il-poplu tal-Lobeni, u l-poplu tax-Ximei, dawn huma l-popli ta Gershon. Iċ-ċensiment tagħhom skont in-numru ta kull maskil minn xahar il fuq, iċ-ċensiment tagħhom, seba elef u ħames mitt. U l-ulied ta Gershon se jattendaw wara t-tinda ħdejn il-baħar. U l-mexxej tad-dar tal-familji tal-poplu ta Gershon, Eliasaph bin Dael. U l-gwardja tal-ulied ta Gershon fit-tenda tax-xhieda, it-tenda u l-kisi, u l-kisi tal-bieb tat-tenda tax-xhieda, u l-irtendi tal-awla, u l-purtiera tal-bieb tal-awla li tkun fuq it-tenda, u l-fdal kollu tal-opri tiegħu.

Lil Kohath: il-poplu ta Amram wieħed, u l-poplu ta Izhar wieħed,

u l-poplu ta Hebron wiehed, u l-poplu ta Uzziel wiehed. Dawn huma l-popli ta Kohath, skont in-numru. Kull maskil minn xahar il fuq, tmien elef u sitt mija, jieħdu ħsieb il-ħarsiet tal-affarijiet imqaddsa. Il-popli tal-ulied ta Kaath se jattendaw fuq il-ġenb tat-tinda lejn in-Nofsinhar. U l-mexxej tad-dar tal-familji tal-popli ta Kohath, Elizaphan bin Uzziel.

U l-ħarsien tagħhom hija l-kaxxa, u l-mejda, u l-lampadarju, u l-altari, u l-važi tal-qaddis kemm jaqdu fihom, u l-kisja, u l-xogħlijiet kollha tagħhom. U l-mexxej fuq il-mexxejja tal-Levitin, Eleazar il-iben ta Aaron is-sacerdot, maħtur biex iħares il-ħarsiet tal-ħwejjeg imqaddsa. Lil Merari: il-poplu tal-Mooli u l-poplu tal-Mushi; dawn huma l-popli ta Merari. Iċ-ċensus tagħhom skont in-numru, kull maskil minn xahar wiehed il fuq, sitt elef u ħamsin. U l-mexxej tad-dar tal-familji tal-poplu ta Merari, Zuriel bin Abihail, se jattendaw fuq il-ġnub tat-tabernaklu lejn it-tramuntana. Il-ġhadd tal-ħarsien tal-ulied ta Merari: il-kapittelli tat-tinda, u l-imwieżeb tagħha, u l-pilastri tagħha, u l-bażijiet tagħha, u l-oġġetti kollha tagħhom, u x-xogħlijiet tagħhom U l-pilastri tal-kort madwar, u l-bażijiet tagħhom, u l-pizzijiet, u l-ħbula tagħhom.

Dawk li jikkampjaw quddiem it-tinda tax-xhieda mill-lvant, Mosè u Aaron u l-ulied tiegħu, li jħarsu l-ħarsiet tal-qaddis għall-ħarsiet tal-ulied ta Izrael, u l-barrani li jmiss, se jmut. Iċ-ċensus kollu tal-Leviti, li żaru Mosè u Aaron permezz tal-vuċi tal-Mulej skont il-klani tagħhom, kull maskil minn xahar il fuq, tnejn u għoxrin elf.

U qal il-Mulej lil Mosè: Eżamina kull bukri maskil tal-ulied ta Izrael minn xahar il fuq, u hu n-numru tagħhom skont l-isem. U se tieħu l-Leviti għalija, jien il-Mulej, minflok il-primġenituri kollha tal-ulied ta Izrael, u l-bhejjem tal-Leviti minflok il-primġenituri kollha fil-bhejjem tal-ulied ta Izrael. U żar Mosè kif kmanda s-Sid kull ewwel imwieded fost il-bnin ta Izrael. U saru l-ewwel imwielda kollha l-irġiel skont in-numru mill-isem minn xahar wieħed il fuq miċ-ċensiment tagħhom, tnejn u għoxrin elf u tlieta u sebgħin u mitejn. U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Hu l-Leviti minflok l-ewwel imwielda kollha tal-ulied ta Izrael, u l-bhejjem tal-Leviti minflok il-bhejjem tagħhom, u l-Leviti se jkunu tiegħi, jien il-Mulej. U l-fidwa ta tliet u sebgħin u mitejn li jaqbżu minn il-Levitin minn il-primġenituri tal-ulied ta Izrael, U se tieħu ħames shekels għal kull ras, skont id-didrachma l-qaddis se tieħu, għoxrin obol għas-shekel. U int tagħti l-fidda lil Aaron u lil il-ulied tiegħu, fidwa ta dawk li jkunu żejda fihom. U ħa Mosè l-fidda tar-riskatt ta dawk li kienu jaqbżu għall-fidwa tal-Levitin. Minn il-firstborn tal-ulied ta Izrael ħa l-fidda, elf u tliet mija u ħamsa u sittin siklu, skont is-siklu l-qaddis. U ta Mosè l-fidwa tal-wieħed li jaqbżu lil Aaron u lil uliedu, permezz tal-vuċi tal-Mulej, bl-istess mod kif ordna l-Mulej lil Mosè.

4

U tkellem il-Mulej lil Mosè u lil Aron u qalilhom, Hu l-għadd tal-ulied ta Kaath minn fost l-ulied ta Levi, skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, Minn għoxrin u ħamsa sena l

fuq sa ħamsin sena, kull min jidhol biex jaqdi, biex jagħmel il-xogħlijiet kollha fit-tinda tax-xhieda.

U dawn huma x-xogħlijiet tal-ulied ta Kahat fit-tinda tax-xhieda, il-qaddis tal-qaddisin. U se jidhol Aaron u wlied tiegħu meta tneħħi l-kamp, u se jnizzlu l-velu li jkopri, u se jkopru bih l-arka tax-xhieda, U se jpoġġu fuqu kisi ta ġilda blu, u se jpoġġu fuqha libsa sħiħa blu minn fuq, u se jdaħħlu l-galbiena.

U fuq il-mejda li tkun imqiegħda quddiemhom se jitfgħu fuqha drapp kollu vjola, u l-platti, u ċ-ċensers, u t-tazez, u l-važi tal-libazzjonijiet li fihom isir il-libazzjoni, u l-ħobżiet li kontinwament fuqha se jkunu. U se jpoġġu fuqha libsa skarлата, u se jkopruha bkopertura tal-ġilda blu, u se jdaħħlu minnha l-pali. U huma se jieħdu libsa blu u se jkopru l-umnara li tagħti d-dawl u l-lampi tagħha u l-moqoss tagħha u l-pitchers tagħha u l-vessels kollha taż-żejt li bihom huma jministru. U se jitfgħuha lilha u l-ilma kollha tagħha fkisi tal-ġilda blu, u se jpoġġuha lilha fuq il-qasab tat-trasport. U fuq l-altar id-dehbi se jkopru libsa blu, u se jkopru lilu bkopertura tal-ġilda blu, u se jdaħħlu l-galbiena tiegħu.

U se jieħdu l-bastimenti kollha tal-ministeru li bihom jaqdu l-ministeru fil-post imqaddes, u se jpoġġuhom flibsa blu, u se jkopru lilhom bkopertura tal-ġilda blu, u se jpoġġuhom fuq il-pali. U l-kisi se jpoġġi fuq l-altar, u se jkopru fuqu ilbies kollu vjola. U se jpoġġu fuqu l-ilma l-oġġetti kollha li bihom jaqdu s-servizz fuqu, u ċ-ċensers, u l-forket tal-laħam, u l-bwieqi, u l-

kopertura, u l-ilma l-oġġetti kollha tal-artal, u se jitfgħu fuqu kopertura tal-ġilda blu, u se jdaħħlu l-pali tiegħu, u se jieħdu libsa purpura, u se jkopru l-baċin u l-baži tiegħu, u se jpoġġu fih kopertura tal-ġilda blu, u se jpoġġu fuq il-pali. U meta jkunu tlestew Aaron u l-ulied tiegħu jikopru l-oġġetti qaddisa u l-oġġetti kollha mqaddsa meta jitneħħa l-kamp, u wara dan se jidhlu l-ulied ta Kaath biex iġorru, iżda ma jmissux l-oġġetti qaddisa sabiex ma jmutux. Dawn se jġorru l-ulied ta Kaath fit-tinda tax-xhieda.

Overseer Eleazar bin Aaron il-qassis, iż-żejt tad-dawl, u l-incens tal-kompożizzjoni, u s-sagrificċju ta kuljum, u ż-żejt tal-msiħ, is-supervizzjoni kollha tat-tinda, u dak kollu li hemm fiha fil-post qaddis, fl-opri kollha.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u lil Aron, u qalilhom, Mgħandkomx teqirdu l-poplu tat-tribù ta Kaath minn nofs il-Leviti. Dan aghmlu lilhom, u jghixu u ma jmutux, meta jersqu lejn il-qaddis tal-qaddisin, Aaron u l-ulied tiegħu jersqu, u jwaqqfu lilhom kull wieħed skont ir-referenza tiegħu. U mhux se jidhlu biex jaraw fdaqqa waħda l-affarijiet imqaddsa, u se jmutu.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Hu l-bidu tal-ulied ta Gershon, u dawn skont id-djar tal-familji tagħhom, skont il-klani tagħhom. Minn ħamsa u għoxrin sena l fuq sa ħamsin sena, eżamina lilhom, kull min jidhol biex jaqdi, biex jagħmel ix-xogħlijiet tiegħu fit-tinda tax-xhieda. Din il-ministeru tal-poplu ta Gershon, biex jimministra u jġorr. U se jerfġu l-ġlud tat-tinda,

u t-tinda tax-xhieda, u l-kisja tagħha, u l-kisja blu li tkun fuqha minn fuq, u l-kisja tal-bieb tat-tinda tax-xhieda, u l-qniepen tal-kurtina, dawk li fuq it-tinda tax-xhieda, u dak li jifdal, u l-bastimenti kollha tal-ministeru li bihom jaqdu l-quddiesa, se jagħmlu. Skont il-ħalq ta Aaron u tal-ulied tiegħu se tkun il-ministeru tal-ulied ta Gershon skont il-ministeri kollha tagħhom, u skont ix-xogħlijiet kollha tagħhom, u tissorvelja lilhom bl-isem kollha l-ħobż li jippreparaw huma. Dan il-ministeru tal-ulied ta Gershon fit-tinda tax-xhieda, u l-gwardja tagħhom fid Ithamar il-iben ta Aaron il-saċerdot.

Il-ulied ta Merari skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, għodduhom. Minn ħamsa u għoxrin sena l fuq sa ħamsin sena, għodduhom, kulhadd li jidhol biex iħadem ix-xogħlijiet tat-tinda tax-xhieda. U dawn l-ordinanzi ta dawk li jitilgħu minnhom skont ix-xogħlijiet kollha tagħhom fit-tinda tax-xhieda: il-kapitelli tat-tinda, u l-imwieżeb, u l-pilastri tagħha, u l-bażijiet tagħha, u l-kisi, u l-bażijiet tagħhom, u l-pilastri tagħhom, u l-kisi tal-bieb tat-tinda. U l-pilastri tal-kurtil madwar, u l-bażijiet tagħhom, u l-pilastri tal-velu tal-bieb tal-kurtil, u l-bażijiet tagħhom, u l-piżżijiet tagħhom, u l-ħbula tagħhom, u l-ilma l-bastimenti tagħhom, u l-ilma l-oġġetti tal-qima tagħhom, bl-ismijiet għandkom tirreġistrawhom, u l-ilma l-bastimenti tal-ħarsien ta dawk li jingarru minnhom. Dan huwa l-ministeru tal-poplu tal-ulied ta Merari fl-opri kollha tagħhom fit-tinda tax-xhieda fidejn Ithamar bin Aaron il-saċerdot.

U żar Mosè u Aaron u l-mexxejja ta Iżrael lil il-ulied ta Kahat

skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, Minn għoxrin u ħamsa sena l fuq sa ħamsin sena, kull wieħed li jidhol biex jaqdi u jagħmel fit-tinda tax-xhieda. U sar iċ-ċensiment tagħhom skont il-klani tagħhom, elfejn u seba mija u ħamsin. Dan huwa ċ-ċensiment tal-poplu ta Kohath, kull wieħed li jservi fit-tinda tax-xhieda, kif żar Mosè u Aaron permezz tal-vuċi tal-Mulej, fidejn Mosè.

U kienu magħduda l-ulied ta Gershon skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom. Minn ħamsa u għoxrin sena l fuq sa ħamsin sena, kull wieħed li jidhol biex jaqdi u jagħmel ix-xogħlijiet fit-tinda tax-xhieda. U sar iċ-ċensus tagħhom skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, elfejn u sitt mija u tletin. Din iċ-ċensiment tal-poplu tal-ulied ta Gershon, kull min jaqdi l-ministeru fit-tenda tax-xhieda, li żar Mosè u Aaron minħabba l-vuċi tal-Mulej, fidejn Mosè.

Ġew innumerati wkoll il-poplu tal-ulied ta Merari skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, Minn ħamsa u għoxrin sena l fuq sa ħamsin sena, kull wieħed li jidhol biex jaqdi s-servizz fix-xogħlijiet tat-tinda tax-xhieda. U sar l-għadd tagħhom skont il-klani tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, tliet elef u mitejn. Dan huwa ċ-ċensiment tal-poplu tal-ulied ta Merari, li żar Mosè u Aaron minħabba l-vuċi tal-Mulej, fidejn Mosè. Il-kollha l-ispezzjonati, li żar Mosè u Aaron u l-mexxejja ta Izrael lill-Leviti, skont il-klani u skont id-djar tal-missirijiet tagħhom, Minn ħamsa u għoxrin sena l fuq sa ħamsin sena, kull wieħed li jidhol għax-xogħol tax-xogħlijiet, u x-

xogħlijiet li jingarru fit-tinda tax-xhieda. U saru dawk li gew innumerati tmien elef u ħames mitt u tmenin. Permezz tal-vuċi tal-Mulej żarhom fid Mosè, raġel skont raġel fuq ix-xogħlijiet tagħhom, u fuq dak li jerfgħu huma, u kienu magħduda, kif ordna l-Mulej lil Mosè.

5

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Ordna lill-ulied ta Izrael, u ħa jibagħtu l barra mill-kamp lill-lebbbru kollha, u lil dawk kollha briħ, u lil dawk kollha mhux nodfa minħabba ruħ. Minn maskil sa mara, ibgħatuhom barra mill-kamp, biex ma jniġġsux il-kampijiet tagħhom, fejn jien noqgħod fosthom. U huma għamlu hekk il-ulied ta Izrael, u bagħtuhom barra mill-kamp, kif tkellem il-Mulej lil Mosè, hekk għamlu l-ulied ta Izrael.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Tkellem lill-ulied ta Izrael u għidilhom: Raġel jew mara, kull min jagħmel wieħed mid-dnubiet kollha tal-bnedmin, u billi jinjora jinjora u tagħmel dnuv dik ir-ruħ, Jikkunfessa d-dnuv li kien għamel, u jrodd lura t-trasgressjoni, il-prinċipal, u l-ħames parti tiegħu jżid fuqu, u jrodd lura lil min hu trasgreda kontrih. Jekk iżda ma jkunx għall-bniedem l-avenger sabiex jagħti lura lilu l-offenza lejn lilu, l-offenza li qiegħda tiġi mħallsa lill-Mulej, lill-sacerdot tkun, ħlief tal-bellus tal-kappara, li bih se jagħmel kappara fih dwaru.

U l-ewwel frott kollha skont il-ħwejjeġ imqaddsa kollha fost

ulied Izrael, dak kollu li joffru lill-Mulej, se jkun tas-sacerdot. U l-affarijiet ikkonsagrati ta kull wiehed se jkunu tiegħu, u raġel li jagħti lill-sacerdot, lilu se jkunu.

U tkellem il-Mulej lil Mosè, u qallu, Tkellem lill-ulied ta Izrael u għidilhom: Jekk il-mara ta xi raġel timxi hażin u tinjorah, U jorqod xi hadd magħha fis-sodda taż-żerriegħa, u dan jaħrab mill-għajnejn tar-raġel tagħha, u hi taħbi dan, u hi tkun imniġġsa, u ma kienx hemm xhud magħha, u hi ma tkunx inqabdet, u jiġi fuqu spirtu ta ġeloża, u jkun ġelluż tal-mara tiegħu, u din tkun ġiet imniġġsa, jew jiġi fuqu spirtu ta ġeloża, u jkun ġelluż tal-mara tiegħu, u din ma tkunx imniġġsa, U se jmexxi l-bniedem il-mara tiegħu lejn is-sacerdot, u se jgħib ir-rigal dwarha, l-għaxar tal-efa dqiq tax-xgħir, mhux se jferra fuqu żejt, u lanqas se jpoġġi fuqu lubien, għax hija sagrafiċċju ta ġelosija, sagrafiċċju ta tifikira, li tfakkar id-dnub.

U se jgħib lilha l-sacerdot, u se jwaqqaf lilha quddiem il-Mulej. U se jieħu s-sacerdot ilma nadif haż fvażett tal-ħaġar, u mid-dinja li tkun fuq l-art tat-tinda tax-xhieda, u wara li jkun ha s-sacerdot se jarmi fl-ilma. U se jwaqqaf is-sacerdot il-mara quddiem il-Mulej, u se jikxef ir-ras tal-mara, u se jagħti fuq l-idejn tagħha s-sagrafiċċju tal-memorja, is-sagrafiċċju tal-ġeluzija, u fid is-sacerdot se jkun l-ilma tar-rimproveru tal-imsaħħar dan. U se jpoġġi taħt ġurament lilha s-sacerdot, u se jgħid lill-mara: Jekk hadd ma raqadx miegħek, jekk ma trasgredixxejtx biex tkun imniġġsa taħt ir-raġel tiegħek stess, kun innocenti mill-ilma tal-ilwim tal-maledizzjoni dan. Jekk imma inti transgrejt waqt li

tkun miżżewġa, jew inti ġejt imniġġsa, u xi ħadd ta s-sodda tiegħu fik, ħlief ir-raġel tiegħek, U se jpoġġi taħt ġurament is-saċerdot lill-mara fil-ġuramenti tal-lajnet dan, u se jgħid is-saċerdot lill-mara: jalla jagħtik is-Sinur fil-lajn u ġurament fin-nofs tal-poplu tiegħek, meta jagħti s-Sinur il-koxxa tiegħek waqgħa u ż-żaqq tiegħek miżbugħ. U se jidħol l-ilma l-imsaħħar dan fil-ġuf tiegħek biex jintefah iż-żaqq, u biex taqa l-koxxa tiegħek, u l-mara se tgħid, Ikun, ikun.

U l-saċerdot se jikteb dawn is-saħtiet fktieb, u mbagħad se jħassarhom fl-ilma tal-ilwien tas-saħta. U se jagħti lill-mara biex tixrob l-ilma tal-imwieġa tal-miṣhuta, u se jidħol fiha l-ilma tal-miṣhuta tal-imwieġa.

U se jieħu s-saċerdot minn id il-mara s-sagrifiċċju tal-ġeloża, u se jpoġġi s-sagrifiċċju quddiem il-Mulej, u se jġib lilha lejn l-altar. U se jieħu s-saċerdot mis-sagrifiċċju l-memorjal tagħha, u se joffriha fuq l-altar, u wara dan se jagħti x-xorb lill-mara l-ilma. U se jkun jekk tkun mniġġsa u nsija tiskappa mir-raġel tagħha, u jidħol fiha l-ilma tal-rimproveru l-imsaħħar, u tintefah iż-żaqq tagħha, u taqa il-koxxa tagħha, u tkun il-mara f'saħta lill-poplu tagħha. Jekk iżda mhux tkun mniġġsa l-mara, u tkun nadifa, u tkun innoċenti u tiżra żerriegħa. Dan huwa l-liġi tal-ġeluzija, meta mara miżżewġa tintrasgredixxi u tiġi mniġġsa. Jew raġel li jekk jiġi fuqu spirtu ta ġeloża u jkun ġelluż tal-mara tiegħu, u jwaqqaf il-mara tiegħu quddiem il-Mulej, u jagħmel lilha s-saċerdot dan kollu l-liġi, U innoċenti se jkun il-bniedem minn dnuv, u l-mara dik se tieħu d-dnuv tagħha.

6

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu: Kellem lil ulied Izrael, U int tghid lilhom, raġel jew mara, li jekk jagħmel vot kbir biex jikkonsagra ruħu fil-purità lill-Mulej, Minn inbid u xorb qawwi se jabstjeni, u ħall ta inbid u ħall ta xorb qawwi ma jixrobx, u dak kollu li jiġi prodott mill-għeneb ma jixrobx, u għeneb frisk u żbib ma jiekolx il-jiem kollha tal-wegħda tiegħu. Minn dak kollu li jiġi mill-għeneb, inbid minn qlief l-għeneb sa żerriegħa tal-għeneb, ma jiekolx il-jiem kollha tal-purifikazzjoni. Muss ma jmurx fuq rasu, sakemm jimlew il-jiem li fihom weġa lill-Mulej, qaddis ikun jirabbija x-xagħar tar-ras il-jiem kollha tal-wegħda lill-Mulej. fuq kull ruħ mejta mhux se jidhol għand missieru u ommu U fuq ħuh u fuq oħtu, ma jkunx imniġġes fuqhom meta jmutu, għaliex il-vot ta Alla tiegħu huwa fuq fuq rasu.

Il-jiem kollha tal-vot tiegħu se jkun qaddis għall-Mulej. Jekk xi ħadd imut fuqu fdaqqa, immedjatament se tiġi mniġġsa r-ras tal-vot tiegħu, u se jħallaq rasu fliema jum jiġi mċarrat; fis-seba jum se jiġi mħallaq. U fil-jum it-tmien huwa se jġib żewġ tortri, jew żewġ zġhar tal-ħamiem, lejn is-sacerdot, fuq il-bibien tat-tinda tax-xhieda.

U l-qassis se jagħmel waħda għad-dnub u waħda għall-olokawtoma, u l-qassis se jagħmel kaffara dwaru dwar dak li huwa dneb dwar ir-ruħ, u se jikkonsagra rasu fdak il-jum meta kien ikkonsagrat lill-Mulej, il-jiem tal-wegħda. u se jġib ħaruf ta

sena waħda għal ksur, u l-jiem ta qabel se jkunu bla valur, għax intilfet ir-ras tal-wegħda tiegħu.

U din hija l-liġi tal-wieħed li jkun ippreka: fil-jum li jimla l-jiem tal-wegħda tiegħu, hu nnifsu għandu jgħib hdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda. U se joffri r-rigal tiegħu lill-Mulej: ħaruf ta sena bla difett wieħed għal olokawtoma, u nagħga ta sena waħda bla difett għal dnuv, u ragħel wieħed bla difett għal salvazzjoni. U basket ta ħobż mhux imħammar ta dqiq fin, ħobżiet imħallta fiż-żejt, u gallettiet ċatti mhux imħammra miksija fiż-żejt, u s-sagrificċju tagħhom, u l-offerta tax-xorb tagħhom. U se jgħib is-sacerdot quddiem il-Mulej, u se jagħmel dwar id-dnuv tiegħu, u l-offerta mahruqa tiegħu. U n-nehla jagħmel sacrificċju ta salvazzjoni lill-Mulej fuq il-basket tal-ħobż aħna mhux imħammar, u jagħmel is-sacerdot is-sagrificċju tiegħu, u l-libazzjoni tiegħu. U se jqaxxar dak li wiegħed hdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda r-ras tal-wegħda tiegħu, u se jpoġġi x-xagħar fuq in-nar li huwa taħt is-sagrificċju tas-salvazzjoni.

U se jieħu s-sacerdot id-driegħ imselluq mill-berħan, u ħobż wieħed bla ħmira mill-basket, u torta bla ħmira waħda, u se jpoġġi fuq l-idejn tal-wieħed li għamel wegħda wara li jkun garrad lilu nnifsu l-wegħda tiegħu. U se jgħib lilhom is-sacerdot offerta quddiem il-Mulej; qaddis se jkun lis-sacerdot fuq is-sider tal-offerta u fuq id-driegħ tal-offerta, u wara dawn se jixrob il-vvowjat inbid. Din hija l-liġi tal-wieħed li jkun talab, li jekk jitlob lill-Mulej rigal tiegħu lill-Mulej dwar it-talba tiegħu, mingħajr dak li ssib idu, skont il-qawwa tat-talba tiegħu, li kien jitlob

skont il-liġi tal-purità.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Kellem lil Aaron u lill ulied tiegħu, u għidilhom: Hekk għandkom tbierek lill ulied Israel, u għidulhom: Jbierek lilek is-Sid, u jħarsek. Jiddi l-Mulej wiċċu fuqek, u jhenn fuqek. Jgħolli l-Mulej wiċċu fuqek, u jagħtik paċi. U se jpoġġu l-isem tiegħi fuq il-ulied ta Izrael, u jien il-Mulej se mbierек lillhom.

7

U ġara fil-jum li fih temm Mosè sabiex iqajjem it-tinda, li dahanha u qaddisha, flimkien mal-ilma kollha tagħha, u l-artal mal-ilma kollha tiegħu, u daħanhom u qaddishom. U ġabu l-mexxejja ta Izrael, tnax-il mexxej tad-djar tal-familji tagħhom, dawn il-mexxejja tat-tribujiet, dawn li kienu wieqfa fuq l-ispezzjoni. U ġabu r-rigal tagħhom quddiem il-Mulej, sitt karri koperti u tnax-il baqra, karru minn żewġ mexxejja u għoġol minn kull wieħed, u ġabuhom quddiem it-tinda. U qal is-Sid lil Mosè, u qallu, Hu minn tagħhom, u se jkunu għax-xogħlijiet ministerjali tat-tinda tax-xhieda, u se tagħtihom lill-Leviti, lil kull wieħed skont il-ministeru tiegħu. U wara li ħa Mosè l-karri u l-baqar, tahom lil-Levitin. U l-żewġ karri u l-erbgha baqar ta lill-ulied ta Gershon skont il-ministeru tagħhom. U l-erba karri u t-tmienja towr ta lil ulied Merari skont il-ministeri tagħhom, permezz ta Ithamar iben Aaron is-sacerdot. U lill-ulied ta Kohath ma tax, għax il-ħwejjeġ tal-ministeru tal-qaddis għandhom fuq

spallejhom se jerfgħu.

U l-mexxejja ġabu għad-dedikazzjoni tal-altar, fil-jum li daħnu, u l-mexxejja ġabu r-rigali tagħhom quddiem l-altar. U qal il-Mulej lil Mosè: Mexxej wieħed kuljum, mexxej kuljum se joffru r-rigali tagħhom għad-dedikazzjoni tal-artal.

U kien il-wiehed li offra fil-jum l-ewwel ir-rigal tiegħu, Nahshon bin Aminadab, mexxej tat-tribù ta Juda. U ġab ir-rigal tiegħu, skutella waħda tal-fidda, tletin u mija l-piż tagħha, skutella waħda tal-fidda, sebghin sikli skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija dqiq fin imhallat fiż-żejt għal sagrafiċċju. Ċensier wieħed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wiehed minn baqar, neġġa wiehed, ħaruf wiehed ta sena għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnuh. U għal sagrafiċċju ta salvazzjoni: ġenċi tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien ir-rigal ta Nahshon bin Aminadab.

Fit-tieni jum, Natanael bin Sogar, il-mexxej tat-tribù ta Issakar, ġab il-offerta tiegħu. U ġab ir-rigal tiegħu: skutella waħda tal-fidda, tletin u mija l-piż tagħha, u skutella waħda tal-fidda ta sebghin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imhallat fiż-żejt għas-sagrafiċċju. Ċensier wiehed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wiehed minn baqar, neġġa waħda, ħaruf wiehed ta sena għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnuh. U għal sagrafiċċju ta salvazzjoni: ġenċi tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien id-don ta Natanael bin Sogar.

Fit-tielet jum, il-mexxej tal-ulied ta Żabulon, Eliab bin Helon. Ir-rigal tiegħu: skutella waħda tal-fidda, li l-piż tagħha kien mija u tletin, u skutella waħda tal-fidda ta sebghin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imħallat fiż-żejt għas-sagrificċju, Ċensier wiehed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wiehed minn baqar, negġa wiehed, ħaruf wiehed ta sena għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnu. U għal sacrificċju ta salvazzjoni: ġenċri tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien ir-rigal ta Eliab bin Helon.

Fil-jum ir-raba, il-mexxej tal-ulied ta Reuben, Elizur bin Shedeur. Ir-rigal tiegħu: skutella waħda tal-fidda li l-piż tagħha kien mija u tletin, u skutella waħda tal-fidda ta sebghin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imħallat biż-żejt għal sacrificċju, Ċensier wiehed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wiehed minn baqar, negġa wiehed, ħaruf wiehed ta sena għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnu. U għal sacrificċju ta salvazzjoni: ġenċ tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien id-don ta Elisur bin Sediur.

Fil-jum il-ħames, il-mexxej tal-ulied ta Simeon, Salamiel bin Surisadai. Ir-rigal tiegħu: skudella waħda tal-fidda li l-piż tagħha kien mija u tletin, skudella waħda tal-fidda ta sebghin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imħallat fiż-żejt għal sacrificċju. Ċensier wiehed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wiehed minn baqar, negġa wiehed, ħaruf wiehed ta

sena għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnu. U għal sagrafiċċju ta salvazzjoni: ġenċ tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien ir-rigal ta Salamiel bin Surisadai.

Fil-jum is-sitt, il-ħakkiem tal-ulied ta Gad, Eliasaf bin Raguel. Ir-rigal tiegħu: skutella waħda tal-fidda, li l-piż tagħha kien mija u tletin, u skutella waħda tal-fidda ta sebgħin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imħallat biż-żejt għas-sagrafiċċju. Ċensier wiehed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wiehed minn baqar, neġġa wiehed, ħaruf wiehed ta sena għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnu. U għas-sagrafiċċju tas-salvazzjoni: ġenċri tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien id-don ta Elisaf bin Raguel.

Fis-seba jum, il-mexxej tal-ulied ta Efrajm, Elixama bin Ammihud. Id-donazzjoni tiegħu: skutella waħda tal-fidda li l-piż tagħha kien mija u tletin, u skutella waħda tal-fidda ta sebgħin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imħallat fiż-żejt għal sagrafiċċju. Ċensier wiehed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wiehed minn baqar, neġġa wiehed, ħaruf wiehed ta sena għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnu. U għal sagrafiċċju ta salvazzjoni: ġenċer tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien ir-rigal ta Elishama bin Ammihud.

Fil-jum it-tmien, il-ħakkiem tal-ulied ta Manasseh, Gamaliel bin

Phadassur. Id-donazzjoni tiegħu: skutella waħda tal-fidda, li l-piż tagħha kien mija u tletin, u skutella waħda tal-fidda ta sebghin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imħallat fiż-żejt għal sagrificċju. Ċensier wieħed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wieħed minn baqar, neġġa wieħed, ħaruf wieħed ta sena għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnub U għal sagrificċju ta salvazzjoni: ġenċer tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien ir-rigal ta Gamaliel bin Phadassur.

Fil-jum id-disa, il-mexxej tal-ulied ta Benjamin, Abidan bin Gideoni. Ir-rigal tiegħu, skutella waħda tal-fidda, mitt u tletin il-piż tagħha, skudella waħda tal-fidda, sebghin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imħallat fiż-żejt għal sagrificċju, Ċensier wieħed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wieħed minn baqar, neġġa wieħed, ħaruf wieħed ta sena għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnub. U għal sagrificċju ta salvazzjoni: ġenċ tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien ir-rigal ta Abidan bin Gideoni.

Fil-jum l-għaxar, il-mexxej tal-ulied ta Dan, Ahiezer bin Ammixaddaj. Ir-rigal tiegħu: skutella waħda tal-fidda, il-piż tagħha mija u tletin, u skutella waħda tal-fidda ta sebghin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imħallat fiż-żejt għas-sagrificċju. Ċensier wieħed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wieħed minn baqar, neġġa wieħed, ħaruf wieħed ta sena għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnub.

U għal sagrafiċċju ta salvazzjoni: ġenċri tnejn, neġġa ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief ta sena ħamsa. Dan kien id-don ta Aħieżer bin Ammixaddaj.

Fil-jum il-ħdax-il mexxej tal-ulied ta Aser, Faġiel bin Ekran. Ir-rigal tiegħu: skutella waħda tal-fidda, il-piż tagħha mija u tletin, u skutella waħda tal-fidda ta sebghin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imħallat biż-żejt għas-sagrafiċċju. Ċensier wieħed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wieħed mill-baqar, neġġa wieħed, ħaruf ta sena wieħed għal olokowst. u mogħża waħda minn mogħoż dwar dnuw. U għal sagrafiċċju ta salvazzjoni: ġenċer tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien id-don ta Faġiel bin Ekran.

Fit-tnax-il jum, il-ħakkiem tal-ulied ta Neftali, Aħira bin Ajnan. Ir-rigal tiegħu: skutella waħda tal-fidda, li l-piż tagħha kien mija u tletin, u skutella waħda tal-fidda ta sebghin siklu skont is-siklu l-qaddis, it-tnejn mimlija bid-dqiq fin imħallat biż-żejt għas-sagrafiċċju. Ċensier wieħed ta għaxra tad-deheb, mimli incens. Vitell wieħed mill-baqar, neġġa wieħed, ħaruf wieħed ta sena għal olokowst. U mgħoża waħda minn mgħeż dwar dnuw. U għal sagrafiċċju ta salvazzjoni: ġenċi tnejn, ħrief ħamsa, mogħoż ħamsa, ħrief nisa ta sena ħamsa. Dan kien ir-rigal ta Aħira bin Ajnan.

Din hija d-dedikazzjoni tal-altar fil-ġurnata li tela lilu, minn ħand il-mexxejja tal-ulied ta Izrael: platti tal-fidda tnax, skutelli

tal-fidda tnaħ, inċensieri tad-deheb tnaħ. Mija u tletin siklu kull skutella waħda, u sebgħin siklu kull skutella waħda, il-fidda kollha tal-važi, elfejn u erbgħa mija siklu, skont is-siklu l-qaddis. Ċensers tad-deheb tnaħ-il mimlijin bl-inċens, id-deheb kollu taċ-ċensers, mija u għoxrin tad-deheb. Il-baqar kollu għall-oħruq shih: għoġġiela tnaħ, negġa tnaħ, ħrief ta sena tnaħ, u s-sagrificċji tagħhom, u l-offerti tax-xorb tagħhom, u tnaħ-il mgħoġġa minn mogħoż għad-dnub. Il-baqar kollu għal sagrificċju ta salvazzjoni: għoġiela erbgħa u għoxrin, ħrief sittin, mogħoż sittin ta sena waħda, ħrief sittin ta sena waħda mingħajr difett. Din hija d-dedikazzjoni tal-altar, wara li mela idejh u wara li dahanhu.

Meta Mosè kien jidħol fit-tinda tax-xhieda biex jitkellem miegħu, sama l-vuċi tal-Mulej titkellem lejħ minn fuq il-propizjatorju, li kien fuq il-kaxxa tax-xhieda, bejn iż-żewġ kerubini, u kien jitkellem miegħu.

8

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu: Kellem lil Aaron, U int għid lejħ: Meta tqiegħed il-lampi minn naħa waħda, quddiem il-lampadarju jagħtu dawl is-seba lampi. U għamel hekk Aaron, minn naħa waħda quddiem il-lampstand waħħal il-lampi tagħha, kif ordna l-Mulej lil Mosè. U din il-kostruzzjoni tal-lampiera, solida, dehbija, il-baži tagħha, u l-gilji tagħha, solida kollha, skont il-forma li wera l-Mulej lil Mosè, hekk għamel il-

lampiera.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Hu l-Leviti minn fost il-wlied ta Izrael, u ppurifika lilhom. U hekk tagħmilhom il-purifikazzjoni tagħhom: tixxerredhom bl-ilma tal-purifikazzjoni, u rażur għandu jgħaddi fuq ġisimhom kollu, u jhasslu l-ħwejjeġ tagħhom, u jkunu nodfa.

U huma se jieħdu għoġol wieħed mill-baqar, u ta dan sagrificċju dqiq fin imħallat fiż-żjit, u għoġol ta sena mill-baqar int se tieħu għad-dnub. U int se ġġib il-Leviti quddiemu t-tinda tax-xhieda, u int se tiġbor il-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael, U se ġġib il-Leviti quddiemu l-Mulej, u l-ulied ta Izrael se jpoġġu idejhom fuq il-Leviti. U Aaron se jafda l-Levitin bħala offerta quddiem il-Mulej minn fost il-ulied ta Izrael, u se jkunu sabiex jaħdmu x-xogħlijiet tal-Mulej. Il-Levitin se jpoġġu idejhom fuq rjus l-għoġġiela, u int se tagħmel wieħed bħala sagrificċju għad-dnub, u l-ieħor bħala olokowst lill-Mulej, biex tagħmel kappara għalihom.

U se tqum il-Leviti quddiem il-Mulej, u quddiem Aaron, u quddiem il-ulied tiegħu, u se tagħtihom bħala offerta quddiem il-Mulej. U int se tifrid il-Leviti minn nofs ulied Izrael, u se jkunu tiegħi. U wara dan, il-Levitin se jidhlu biex jaħdmu x-xogħol tat-tinda tax-xhieda, u int se tpurifikahom u tippreżentahom quddiem il-Mulej. Għax dawn huma mogħtija lili bħala rigal minn fost ulied Izrael, minflok il-bukrin kollha li jifthu kull ġuf minn ulied Izrael, ħadt lilhom għalija. Għax tiegħi huwa kull

bukri fost il-wlied ta Iżrael, mill-bnedmin sal-bhejjem. Fil-jum li fih lkoll kull bukri fl-art ta l-Eġittu, qaddishtom lilhom lili. U ħadu l-Leviti minflok kull ewwel imwieled fost il-wlied ta Iżrael. U tajt lura l-Leviti bħala offerta mogħtija lil Aaron u lill-ulied tiegħu minn fost l-ulied ta Iżrael, biex jaħdmu x-xogħlijiet tal-ulied ta Iżrael fit-tinda tax-xhieda, u biex jagħmlu kaffara għall-ulied ta Iżrael, u mhux se jkun fost l-ulied ta Iżrael ħadd li jersaq lejn il-ħwejjeg imqaddsa.

U għamel Mosè u Aaron u l-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Iżrael lill-Leviti kif ordna l-Mulej lil Mosè dwar il-Leviti, hekk għamlu lilhom il-ulied ta Iżrael. U ppurifikaw ruħhom il-Leviti, u ħaslu l-ilbies tagħhom, u Aaron offriehom bħala offerta quddiem il-Mulej, u Aaron għamel espiazzjoni għalihom biex jippurifika lilhom. U wara dawn l-affarijiet daħlu l-Levitin biex jaqdu l-qadi tagħhom fit-tinda tax-xhieda quddiem Aaron u quddiem l-ulied tiegħu, kif ordna l-Mulej lil Mosè dwar il-Levitin, hekk għamlu lilhom.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Dan huwa dak li jikkonċerna l-Leviti: minn għoxrin u ħames sena l fuq, jidħlu biex jaħdmu fit-tinda tax-xhieda. U minn ħamsin sena se jitbiegħed mill-ministeru, u ma jaħdimx aktar. U se jservi ħuh fit-tinda tax-xhieda biex iħares il-ħarsiet, iżda xogħlijiet ma jagħmilx, hekk tagħmel lill-Levitin fil-ħarsiet tagħhom.

9

U tkellem il-Mulej lil Mosè fid-deżert ta Sinaj fis-sena t-tnejn, wara li hargu minn art l-Egittu, fix-xahar l-ewwel, u qallu, Jien qal, u l-ulied ta Izrael jagħmlu l-Għid fil-ħin tiegħu, Fl-erbatax-il jum tax-xahar l-ewwel lejn filgħaxija, tagħmlu skont iż-żminijiet, skont il-liġi tiegħu, u skont l-interpretazzjoni tiegħu tagħmlu. U tkellem Mosè lill-ulied ta Izrael biex jagħmlu l-Għid fil-bidu tar-raba jum ta l-xahar fid-deżert ta Sinaj. Kif kkmanda l-Mulej lil Mosè, hekk għamlu l-ulied ta Izrael.

U waslu l-irġiel li kienu mnigġsa fuq ruħ ta bniedem, u ma setgħux jagħmlu l-Għid fdak il-jum, u ġew quddiem Mosè u Aron fdak il-jum. U dawk l-irġiel qalulu: Aħna mnigġsa minħabba ruħ ta bniedem, għalhekk mgħandniex naqsu milli noffru d-don lill-Mulej fiż-żmien tiegħu fnofs ulied Izrael? U qal lilhom Mosè, Iqfu hawn, u se nisma x'se jikkmanda l-Mulej dwarkom. U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Kellem lill-ulied ta Izrael u qul: Kull bniedem li jsir mhux nadif minħabba ruħ ta bniedem, jew ikun ftriq il bogħod minnkom, jew fil-ġenerazzjonijiet tagħkom, għandu jagħmel l-Għid għall-Mulej fix-xahar it-tieni, fil-erbatax-il jum. Lejn filgħaxija jagħmlu dan, fuq ħobż mhux imħammar u ħxejjex morr jieklu dan. Ma jħallux minnu għal filgħodu, u għadma ma jikisrux minnu, skont il-liġi tal-Għid jagħmluh. U raġel li jekk ikun nadif, u mhux ikun fi triq il bogħod, u jonqos li jagħmel il-Għid, tingered dik ir-ruħ minn il-poplu tagħha, għax id-don lill-Mulej ma offrax skont iż-żmien tiegħu, u dak ir-raġel jieħu d-dnub tiegħu. Jekk iżda jaqrab lejkom barrani fl-art tagħkom, u jagħmel il-Għid tas-Salib lill-Mulej, skont il-liġi tal-Għid tas-Salib u skont l-arranġament tiegħu se jagħmlu, liġi

waħda se tkun għalikom u għall-barrani u għall-indiġenu tal-art.

U fil-jum li fih twaqqfet it-tenda, is-sħaba koppret it-tenda, id-dar tax-xhieda, u fil-għaxija kien hemm fuq it-tenda bħal forma ta nar sa filgħodu. Hekk kien ikun kontinwament, is-sħaba kienet tkopri lilha matul il-jum, u forma ta nar matul il-lejl. U meta telgħet is-sħaba minn tat-tenda, u wara dan telqu l-ulied ta Izrael, u fil-post fejn qagħdet is-sħaba, hemm ħajmu l-ulied ta Izrael. Permezz ta kmand tal-Mulej se jattendaw il-wlied ta Izrael, u permezz ta kmand tal-Mulej se jitilqu. Matul il-ġranet kollha li fihom is-sħaba tidlel fuq it-tinda, se jibqgħu jattendaw il-wlied ta Izrael. U meta tingibed is-sħaba fuq it-tenda għal jiem aktar, il-ulied ta Izrael se jzommu l-ħarsien ta Alla, u mhux se jitilqu. U se jkun meta s-sħaba tkopri għal numru ta jiem fuq it-tinda, minħabba l-vuċi tal-Mulej huma jattendaw, u minħabba l-kmand tal-Mulej huma jitilqu. U se jkun meta ssir is-sħaba minn filgħaxija sa filgħodu, u titla is-sħaba filgħodu, u jitilqu jum jew lejl. Xahar jew jiem meta kienet qed tiżdied is-sħaba li kienet tagħmel dell fuqha, kienu jattendaw il-wlied ta Izrael, u ma kinux se jitilqu. Li permezz tal-kmand tal-Mulej huma se jitilqu; iż-żamma tal-Mulej żammewha permezz tal-kmand tal-Mulej fidejn Mosè.

10

U tkellem il-Mulej lejn Mosè u qallu: Aghmel lilek innifsek zewġ trumbetti tal-fidda, Midruba int tagħmel lilhom, u jkunu lilek

biex issejjaħ lura l-kongregazzjoni u biex tnehħi l-kampijiet. U int se tifqa fihom, u se tingabar il-kongregazzjoni kollha fuq il-bieb tat-tinda tax-xhieda, Jekk iżda jdoqqu t-tromba waħda, se jiġu lejġ il-ħakkiema kollha, il-mexxejja ta Izrael. U se iddoqqu sinjal bit-trumba, u se jitolqu dawġ li jkunu kkampjaw lejn il-lvant, U intom tiddoqqqu s-sinjal it-tieni, u jitolqu l-kampijiet li jkunu qed jikkampjaw fin-Nofsinhar, u intom tiddoqqqu s-sinjal it-tielet, u jitolqu l-kampijiet li jkunu qed jikkampjaw ħdejn il-baħar, u intom tiddoqqqu s-sinjal ir-raba, u jitolqu l-kampijiet li jkunu qed jikkampjaw lejn it-Tramuntana, b'sinjal idoqqqu fit-tluq tagħhom. U meta tiġbru l-kongregazzjoni, iddoqqu t-tromba, u mhux b'sinjal. U l-ulied ta Aaron il-qassisin se jdoqqu t-trombi, u dan se jkun għalikom liġi eterna għall-generazzjonijiet tagħkom. Jekk iżda toħorġu għal gwerra fl-art tagħkom kontra l-avversarji li jopponu lilkom, u ddoqqu bit-trombi, u tinfakru quddiem il-Mulej, u ssalvaw mill-għedewwa tagħkom. U fil-jiem tal-ferħ tagħkom, u fil-festi tagħkom, u fix-xhur il-ġodda tagħkom, iddoqqu t-trumbetti fuq l-offerti maħruqa, u fuq is-sagrificċji tas-salvazzjoni tagħkom, u tkun lilkom tifkira quddiem l-Alla tagħkom. Jien il-Mulej, l-Alla tagħkom.

U ġara fis-sena t-tieni, fix-xaħar it-tieni, fl-għoxrin tax-xaħar, li telgħet is-sħaba minn it-tenda tax-xhieda. U telgħu l-ulied ta Izrael bil-provvizjonijiet tagħhom mid-deżert ta Sinaj, u waqfet is-sħaba fid-deżert ta Paran. U telgħu l-ewwel minħabba l-leħen tal-Mulej permezz ta Mosè.

U telgħu l-ordni tal-kamp tal-ulied ta Ġuda l-ewwel bil-qawwa

tagħhom, u fuq il-qawwa tagħhom kien Nasson bin Aminadab. u fuq il-qawwa tat-tribù tal-ulied ta Issachar, Nathanael bin Sogar. U fuq il-qawwa tat-tribù tal-ulied ta Żabulon, Eliab, bin ta Helon. U se jwaqqgħu t-tenda, u se jtilqu l-ulied ta Gershon u l-ulied ta Merari, li jgħorru t-tenda.

U telgħu l-ordni tal-kamp ta Reuben mas-saħħa tagħhom, u fuq is-saħħa tagħhom, Elisur bin Sediur. U fuq il-qawwa tat-tribù tal-ulied ta Xmun, Salamiel bin Surisadai. U fuq il-qawwa tat-tribù tal-ulied ta Gad, Elisaph bin Raguel. U se jtilqu l-ulied ta Kahat jfergħu l-affarijiet qaddisa, u se jqumu t-tenda sakemm jaslu. U se jtilqu l-ordni tal-kamp ta Efrajim bil-qawwa tagħhom, u fuq il-qawwa tagħhom Elixama bin Ammihud.

U fuq il-qawwa tat-tribù tal-ulied ta Manasseh, Gamaliel bin Phadassur. U fuq il-qawwa tat-tribù tal-ulied ta Benjamín, Abidan bin Gideoni. U se jtilqu l-ordni tal-kamp tal-ulied ta Dan, l-aħħar tal-kampijiet kollha, bil-qawwa tagħhom, u fuq il-qawwa tagħhom, Ahiezer bin Ammishaddai. U fuq il-qawwa tat-tribù tal-ulied ta Asher, Phagiel bin Echrán. U fuq il-qawwa tat-tribù tal-ulied ta Neftali, Ahira bin Enan. Dawn l-armati tal-ulied ta Izrael, u telgħu bis-saħħa tagħhom.

U qal Mosè lil Hobab bin Raguel il-Midjanit, il-qraba ta Mosè: Ahna qed nitilqu lejn il-post li qal il-Mulej, Dan nagħti lilkom. Ejja magħna, u nagħmlu tajjeb lilek, għax il-Mulej tkellem tajjeb dwar Izrael. U qal lilu, Mhux se mmur, imma lejn l-art tiegħi u lejn il-familja tiegħi. U qal, Tabbandunaniex, għax kont magħna

fid-deżert, u tkun magħna bħala raġel anzjan. U se jkun jekk tmur magħna, u se jkun dawk il-ħwejjeġ tajbin kollha li jagħmel il-Mulej lilna, u aħna nagħmlulek tajjeb.

U telgħu mill-muntanja tal-Mulej vjaġġ ta tliet ijiem, u l-kaxxa tal-patt tal-Mulej marret quddiemhom vjaġġ ta tliet ijiem biex tfittex għalihom post ta mistrieħ. U ġara li meta tneħħiet l-arka, Mosè qal: Qum, Mulej, u jitxerrdu l-għedewwa tiegħek, jaħarbu kollha dawk li jobogħduk. U meta waqaf qal, Irritorna, Mulej, lejn l-eluf u l-myrjadi ta Izrael. U s-šaba saret tidlel fuqhom matul il-jum, meta kienu qed jitneħħew mill-kamp.

11

U kien il-poplu jitbaqbaq ħażin quddiem il-Mulej, u sama l-Mulej, u rrabja brabja, u qabad jaqbad fihom nar minn għand il-Mulej, u bela xi parti tal-kamp. U għajjat il-poplu lil Mosè, u Mosè talab lis-Sid, u n-nar waqaf. U kien imsejjaħ l-isem tal-post dak Konflagrazzjoni, għax kien ixgħel fihom minn Mulej. U l-imħallat li kien fosthom xtaq xewqa, u bilqiegħda bkew u wkoll il-wlied ta Izrael, u qalu, min se jitingħana laħam? Ftakarna l-ħut li klejna fl-Eġittu bxejn, u l-ħjar, u l-bettieħ, u l-kurrat, u l-basal, u t-tewm. Issa imma r-ruħ tagħna mnixxfa kompletament, xejn ħlif il-manna quddiemna. Il-manna huwa bħal żerriegħa tal-koriandru, u l-forma tiegħu hija bħal forma tal-kristall. U nies kienu jgħaddu, u ġabru, u thanuh fil-miħna, u tgħafsuh fil-mortar, u salquh fil-qasrija, u għamluh ħobżiet, u kien il-pjaćir

tiegħu bħal togħma ta ħobża miż-żejt. U meta nizlet id-dagħa fuq il-kamp bil-lejl, kien jinżel il-manna fuqha.

U Mosè sema lilhom jibku skont il-klanjiet tagħhom, kull wieħed fuq il-bieb tiegħu, u s-Sid kien irrabjat ħafna, u dan kien ħazin quddiem Mosè. U qal Mosè lill-Mulej: Għaliex inti afflggejt lill-qaddej tiegħek, u għaliex ma sibtiex favur quddiemek, biex tpoġġi l-piż ta dan il-poplu fuqi? Mhux jien fil-ġuf ħadt dan il-poplu kollu, jew jien twelidt lilhom? Għaliex tgħidli: Hū lilu fil-ħoġor tiegħek, bħal ma terfagħ nutris it-tarbija li qed ireddagħ, lejn l-art li ħlift lill-missirijiet tagħhom? Minn fejn se nġib laħam biex nagħti lil dan il-poplu kollu? Għax qed jibku quddiemi u jgħidu: Aġħtina laħam biex nieklu. Ma nkunx nista jien waħdi nġorr dan il-poplu, għax din il-kelma tqila wisq għalija. Jekk iżda hekk int tagħmel lili, oqtolni bqatla, jekk sibt ħniena minn hdejk, sabiex ma narax it-tbatija tiegħi.

U qal il-Mulej lil Mosè, Iġbor lili sebghin raġel mill-anzjani ta Izrael, dawk li int taf li huma anzjani tal-poplu u kittieba tagħhom, u ġibhom lejn it-tinda tax-xhieda, u se jqumu hemmhekk miegħek. U se ninżel u se nitkellem hemm miegħek, u se nieħu mill-ispirtu li fuqek u se npoġġi fuqhom, u se jgħinuk bil-piż tal-poplu, u mhux se ġġorr int waħdek. U lill-poplu int tgħid, ikkonsagra lilkom infuskom għal għada, u intom se tieklu laħam, għaliex intom bkejtu quddiem il-Mulej, u qegħdin tgħidu, min se jitimghana laħam? Għaliex tajjeb kien għalina fl-Eġittu. U se jagħti l-Mulej lilkom biex tieklu laħam, u intom se tieklu laħam. Mhux jum wieħed se tieklu, lanqas jumejn, lanqas

ħamest ijiem, lanqas għaxart ijiem, lanqas għoxrin jum, Sa xahar ta jiem intom se tieklu, sa ma johroġ mill-immieher tagħkom, u se jkun lilkom fdagħdugħa, għax intom disobbijtom lill-Mulej, li huwa fikom, u intom bkejtom quddiemu, u għedtu, Għaliex ħriġna mill-Egittu? U qal Mosè: Sitt mija elf suldat bil-riġel huma l-poplu li fih jien magħhom, u int qilt: Laħam nagħti lilhom biex jieklu, u jieklu xahar ta jiem. Mhux se jinqatlu nagħaġ u baqar għalihom, u jkun biżżejjed għalihom? Jew se jingabar għalihom il-ħut kollu tal-baħar, u jkun biżżejjed għalihom? U qal is-Sid lil Mosè: Mhux l-id tas-Sid se tkun biżżejjed? Diġà se tkun taf jekk il-kelma tiegħi se taqbddek jew le.

U Mosè ħareġ u tkellem mal-poplu l-kliem tal-Mulej, u ġabar sebghin raġel mill-anzjani tal-poplu, u huwa waqqafhom madwar it-tinda. U niżel is-Sid fi sħaba, u tkellem miegħu, u ħa mill-ispirtu li kien fuqu, u poġġieh fuq is-sebghin raġel l-anzjani. Meta waqaf l-ispirtu fuqhom, profetizzaw, u ma żiedux aktar. U kienu mitluqa żewġ irġiel fil-kamp, l-isem ta wieħed kien Eldad, u l-isem tat-tieni kien Medad, u l-ispirtu niżel fuqhom, u dawn kienu fost dawk li kienu rreġistrati, iżda ma marux lejn it-tinda, u profetizzaw fil-kamp. U ħareġ lejn iż-żagħżuġħ, irrapporta lil Mosè, u qal: Eldad u Medad qeġhdin jiprofetizzaw fil-kamp. U wieġeb Ġesù bin Nun, li kien wieqaf hdejn Mosè, l-magħżul, u qal: Sidi Mosè, waqqafhom. U qal Mosè lilu: Mhux qed tiġġelluż għalija? U min jagħti li l-poplu kollu tal-Mulej ikunu profeti, meta l-Mulej jagħti l-ispirtu tiegħu fuqhom? U telaq Musa lejn il-kamp huwa u l-anzjani ta Izrael.

U spirtu ħareġ minn Mulej, u ġab il quċċa mill-baħar, u qagħadhom fuq il-kamp, distanza ta jum minn hawn u distanza ta jum minn hemm, madwar il-kamp, bħal żewġ mkiebeb il fuq mill-art. U qamu n-nies il-ġurnata kollha, u l-lejl kollu, u l-ġurnata kollha tal-għada, u ġabru s-summiena. Dak li ġabar ftit, ġabar għaxar miżuri, u kessħu għalihom madwar il-kamp. Il-laħam għadu kien f'snienhom qabel ma spiċċa, u l-Mulej irrabjat mal-poplu, u l-Mulej laqat lill-poplu bdarba kbira ħafna. U kien imsejjaħ l-isem ta dak il-post, Oqbra tad-Desiderju, għax hemmhekk difnu lill-poplu li xtaq. Minn Oqbra tax-Xewqat neħħa l-poplu lejn Aseroth, u l-poplu sar fAseroth.

12

U tkellmet Mirjam u Aaron kontra Mosè minħabba l-mara l-Etjopja li kien ħa Mosè, għax mara Etjopja kien ħa. U qalu, Mhux lil Mosè biss kellem il-Mulej? Mhux lilna wkoll kellem? U sama il-Mulej. U l-bniedem Mosè kien ġentili ħafna aktar minn il-bnedmin kollha li kienu fuq l-art. U qal il-Mulej immedjatement lil Mosè u lil Aron u lil Mirjam, Oħorgu intom it-tlieta lejn it-tinda tat-testmonjanza. U ħarġu t-tlieta ġot-tinda tax-xhieda, u niżel il-Mulej fpilastru ta sħaba, u qagħad fuq il-bieb tat-tinda tax-xhieda, u nsejħu lil Aaron u lil Mirjam, u ħarġu t-tnejn. U qal lilhom: Isimgħu l-kliem tiegħi. Jekk ikun hemm profeta tagħkom tal-Mulej, fvizzjoni nkun magħruf lilu, u frqad nitkellem miegħu. Mhux hekk il-qaddej tiegħi Mosè, huwa fidil fid-dar tiegħi kollha. Ħalq għal ħalq se nitkellem miegħu, fi forma, u mhux permezz

ta enigma, u ra l-glorja tal-Mulej, u għaliex ma bżajtux titkelmu kontra l-qaddej tiegħi Mosè? U r-rabja tal-Mulej kienet fuqhom, u huwa mar il bogħod. U s-sħaba marret il bogħod minn fuq it-tenda, u ara Mirjam kienet lepruża bħas-silġ, u Aaron ħares lejn Mirjam, u ara kienet lepruża. U qal Aaron lil Moses: Nitlob, sinjur, la tgħaqqad fuqna dnu, għax aġixxna binjoranza skont li dnibbna. Ma jsirx bħal ugwali għall-mewt, bħal abort li johroġ minn gūf omm, u jiekol in-nofs tal-laħam tagħha. U baqa jgħajjat Mosè lejn il-Mulej u qal: Alla, nistqarrekk, fejjaqha. U qal il-Mulej lil Mosè, Jekk missieru baża fwiċċha, mhux se tinħażen għal seba jiem? Għalhekk tinfasal seba jiem barra mill-kamp, u wara dan tidħol.

U Mirjam kienet isseparata barra mill-kamp għal seba ijiem, u l-poplu ma telaqx sakemm Mirjam ittaħħret.

U wara dan, il-poplu tluq minn Aseroth u attendaw fid-deżert ta Paran.

13

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu: Ibghat irġiel għalik, U ħalliehom jispeċċjonaw l-art tal-Kananej li jiena nagħti lil ulied Izrael għal pussess. Raġel wieħed skont tribù, skont il-klani tal-familji tagħhom, tibghat lilhom, kollha mexxej minnhom.

U Mosè bagħathom mid-deżert ta Paran minħabba l-vuċi tal-

Mulej, dawn kollha kienu irġiel mexxejja tal-ulied ta Izrael. U dawn l-ismijiet tagħhom, tat-tribù ta Reuben, Samuel bin Zaccur. Tat-tribù ta Simeon, Safat bin Sourì. Tat-tribù ta Ġuda, Kaleb bin Ġefonni. Tat-tribù ta Issakar, Igal bin Ġużepp. Tat-tribù ta Efraim, Awsè bin Nawè. Tat-tribù ta Benjamin, Palti bin Raphu. Tat-tribù ta Zebulun, Gudiel bin Sudi. Tat-tribù ta Ġużeppi, mill-ulied ta Manasse, Gaddi bin Susi. Tat-tribù ta Dan, Ammiel bin Gemalli. Tat-tribù ta Asher, Sathour bin Michael. Tat-tribù ta Naftali, Nabi bin Sabi. Tat-tribù ta Gad, Gudiel bin Maki. Dawn l-ismijiet tal-irġiel li bagħat Mosè biex jispiaw l-art, u Mosè sema lil Hoshea bin Nun, Ġożwè.

U bagħat lilhom Mosè biex jispijaġġaw l-art ta Kanaan, u qal lilhom: Itilgħu f'din id-deżert, u se titilgħu fil-muntanja, U se taraw l-art xinhi, u n-nies li joqogħdu fuqha, jekk qawwi hu jew dgħajef, jew ftit huma jew ħafna. U min hi l-art li fiha dawn joqogħdu fuqha, jekk hi sabiħa jew ħażina, u liema huma l-ibliet li dawn jgħammru fihom, jekk fi kampijiet imwaħħla jew fi postijiet mhux imwaħħla. U min hija l-art, jew għanja jew imwaqqa, jekk hemm fiha siġar jew le, u wara li tkunu pperseweraw tiegħu mill-frott tal-art. U l-jiem, jiem tar-rebbiegħa, prekursori tal-għeneb.

U telgħin esploraw l-art mid-deżert ta Sin sa Rehob, fid-dhul ta Hamath. U telgħu skont id-deżert, u marru sa Hebron, u hemm kien Aħiman, u Xexaj, u Talmaj, il-ġenerazzjonijiet ta Anak, u Hebron inbniet seba snin qabel Tanis tal-Eġittu. U ġew sal-wied tal-għonq tal-għeneb, u spjaw lilha, u qtgħu minn hemm fergħa

u għonq tal-għeneb wiehed fuqha, u rfgħuh fuq il-pali, u mill-rummien, u mit-tin. U l-post dak semmieh Wied tal-Għonq tal-Għeneb, minħabba l-għonq li qatgħu minn hemm il-ulied ta Izrael. U rritornaw minn hemm wara li esplorjaw l-art wara erbgħin jum.

U wara li marru, ġew lejn Mosè u Aron u lejn il-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael, fid-deżert ta Paran, Kadesx, u wiegħbuhom u wiegħbu lill-kongregazzjoni kollha, u wrewlhom il-frott tal-art. U rrakontaw lilu u qalu: Ġejna fl-art li inti bgħatna fiha, art li tiddefaq ħalib u għasel, u dan hu l-frott tagħha. Imma dik il-ġens li jgħammar fuqha hija qalbiza, u l-bliet huma mħarsija u mħajta, kbar ħafna, u rajna hemm il-ġenerazzjoni ta Enak. U Amalek joqgħod fl-art tan-Nofsinhar, u l-Hittit, u l-Hivvit, u l-Ġebusit, u l-Amorit joqgħod fil-muntanji, u l-Kananew joqgħod ħdejn il-baħar u ħdejn ix-xmara Ġordan. U Caleb sikkta l-poplu quddiem Mosè, u qal lilu, Le, imma aħna nitilgħu u niritawha, għax aħna nistgħu nkunu qawwija kontrihom. U nies li telgħu flimkien miegħu qalu: Mhux se nitilgħu, għax ma nkunux kapaċi nitilgħu lejn in-nazzjon, għax huwa aktar b'saħħtu minna. U ħarġu rapport tal-biza dwar l-art li kienu spjaw lilha lill-ulied ta Izrael, u qalu: L-art li għaddejna minnha biex nisprawha hi art li teqred lil dawk li jgħixu fuqha, u l-poplu kollu li rajna fiha huma irġiel ta daqs kbir ħafna. U hemm rajna l-ġganti, u konna quddiemhom bħal ġradilli, imma hekk konna quddiemhom.

14

U wara li hadet il fuq il-kongregazzjoni kollha, tat lehen, u beka l-poplu dik il-lejl kollha. U kienu qed jitgħajtu fuq Mosè u Aaron il-ulied kollha ta Izrael, u qalet lilhom il-kongregazzjoni kollha, Kieku ahna mitna fl-art tal-Egittu, jew fdin id-deżert! U għaliex il-Mulej qed igibna fdin l-art biex ninqatlu fil-gwerra? In-nisa tagħna u t-tfal se jsiru preda. Issa għalhekk ahjar li nmorru lura lejn l-Egittu. U qalu wiehed lill-iehor: Ejja nagħtu mexxej u nerggħu lura lejn l-Egittu. U waqa Mosè u Aaron fuq wiċċhom quddiem il-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael.

Izda Ġozwè bin Nun u Kaleb bin Jefonnu, minn dawk li kienu spjaw l-art, qasmu l-ħwejjeġ tagħhom, U qalu lill-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael: L-art li esplorajna hija tajba ħafna ħafna. Jekk il-Mulej jagħżelna, se jdaħħalna fdin l-art u se jagħtihielna, art li tikkorri ħalib u għasel. Imma mill-Mulej la tkunux ribelli, u intom la tibzghux mill-poplu tal-art, għax ikel għalikom huwa, għax il-ħin twarrab minnhom, u l-Mulej huwa magħna, la tibzghux minnhom.

U l-kongregazzjoni kollha qalet li tirgimhom bil-gebel, u l-glorja tal-Mulej dehret fis-sħaba fuq it-tinda tax-xhieda lill-ulied kollha ta Izrael. U qal is-Sid lil Mosè, Sa meta jipprovokani dan il-poplu? U sa meta ma jemmnux bija wara s-sinjali kollha li għamilt fosthom? Se ninqtilhom bil-mewt, u se neqridhom, u se nagħmlek int u d-dar ta missierek fnazzjon kbir, u ħafna aktar

minn dan. U qal Mosè lill-Mulej, U se tisma l-Egittu, li inti tlajt bil-qawwa tiegħek lil dan il-poplu minn fosthom. Imma wkoll il-kollha dawk li jgħammru fuq din l-art semgħu, li inti Mulej fil-poplu dan, li għajn ma għajn tidher Mulej, u s-šaba tiegħek tqum fuqhom, u fpilastru ta šaba inti tmur quddiemhom matul il-jum, u fpilastru ta nar matul il-lejl. U int se teqred il-poplu dan bħal raġel wiehed, u l-ġnus kollha li semgħu l-isem tiegħek se jgħidu: Minħabba li l-Mulej ma setax iġib dan il-poplu fl-art li kien ħalef lilhom, qatilmhom fid-deżert. U issa titgħolla l-qawwa tiegħek Mulej, kif int qilt u qult, Il-Mulej huwa paċenzjuż, abbondanti fil-ħniena u veru, jneħhi l-illegittajiet, l-ingustizzji u d-dnubiet, iżda bit-tindif mhux se jnaddaf lill-ħati, u jagħti lura d-dnubiet tal-missirijiet fuq it-tfal sat-tielet u r-raba generazzjoni. Aħfer id-dnub lil dan il-poplu skont il-ħniena l-kbira tiegħek, bħalma kont grazzjuż magħhom minn l-Egittu sa issa.

U qal il-Mulej lil Mosè, Jien ħanin magħhom skont kelmttek. Imma ngħix jien u ħaj l-isem tiegħi, u timla l-glorja tal-Mulej l-art kollha. Għax l-irġiel kollha li raw il-glorja tiegħi, u s-sinjali li għamilt f'Egittu u fid-deżert, u ttestjawni dan l-għaxar darba, u ma smawtx il-vuċi tiegħi, Tabilħaqq mhux se jaraw l-art li ħliff lill-missirijiet tagħhom, iżda biss it-tfal tagħhom li huma miegħi hawn, dawk kollha li ma jafux tajjeb u lanqas ħażin, kull wiehed iżgħar u bla esperjenza - lil dawn nagħti l-art. Iżda dawk kollha li pprovokaw lili, mhux se jaraw lilha. Il-qaddej tiegħi Caleb, għax spirtu iehor fih, u segwa lili, se nidhol lilu fl-art li daħal fiha hemm, u ż-żerriegħa tiegħu se turet lilha. L-Amalek u l-

Kanaanit jgħammru fil-wied, għada duru lura u itilqu intom lejn id-deżert, it-triq tal-Baħar l-Aħmar.

U qal il-Mulej lil Mosè u lil Aaron jgħid: Sa meta din il-kongregazzjoni ħażina? It-tbaqbiq li huma jitbaqbu quddiem, it-tbaqbiq tal-ulied ta Izrael, li tbaqbu dwarkum, smajt. Qal lilhom: Ngħix jien, jgħid il-Mulej, tabilhaqq kif tkellimtu fwidnejja, hekk nagħmel lilkom. Fdan id-deżert se jaqgħu l-gisem tagħkom, u l-ispezzjoni kollha tagħkom, u l-magħduda tagħkom minn għoxrin sena l fuq, dawk kollha li mbottaw kontra tiegħi. Jekk intom se tidhlu fl-art li fuqha meddejt idi biex noqgħodkom fuqha, ħlief Caleb bin Jephunneh u Joshua bin Nun. U t-tfal, li intom qultilhom li se jkunu fi preda, se ndaħħalhom fl-art, u se jiritaw l-art li intom tbeġhadtu minnha. U l-membri tagħkom se jaqgħu fdan id-deżert. Izda l-ulied tagħkom se jkunu jitgħarrqu fid-deżert għal erbgħin sena, u se jgħorru l-konsegwenzi tal-prostituzzjoni tagħkom, sakemm il-gisem tagħkom jintemm fid-deżert, Skont in-numru tal-jiem li fihom spijastu l-art, erbgħin jum, jum għal kull sena, tiehdu d-dnubiet tagħkom għal erbgħin sena, u tkunu tafu l-qawwa tal-korla tiegħi. Jien is-Sid tkellemt, tabilhaqq hekk nagħmel lil din il-kongregazzjoni ħażina, lil dik li ngabret flimkien kontra tiegħi, fdan id-deżert se jintemmu, u hemm se jmutu.

U n-nies li baġhat Mosè biex jispiaw l-art, u meta waslu għarbu dwariha lejn il-kongregazzjoni biex igibu kliem ħażin dwar l-art, U mietu n-nies li tkellmu ħażin dwar l-art bil-pjaga quddiem il-Mulej. U Ġozwè bin Nawn u Kaleb bin Ġefunne għexu minn

dawk l-irġiel li kienu marru biex jesploraw l-art. U Mosè tkellem dawn il-kliem lill-Iżraeliti kollha, u l-poplu nidem ħafna.

U telgħu kmieni filgħodu u marru il fuq lejn il-quċċata tal-muntanja, u qalu: Ara, aħna nafu li aħna se nitilgħu lejn il-post li qal il-Mulej, għax idnibna. U qal Mosè, Għaliex intom qed tikksru l-kelma tal-Mulej? Dan mhux se jkun prosperu għalikom. Ttelgħux, għax il-Mulej mhux magħkom, u se taqgħu quddiem l-għedewwa tagħkom. Għax l-Amalek u l-Kananew hemm quddiemkom, u se taqgħu bis-sejef, minħabba li ntqalbu diżubbidienti lill-Mulej, u mhux se jkun il-Mulej magħkom. U wara li sfurzaw, telgħu fuq il-quċċata tal-muntanja, iżda l-kaxxa tal-patt tal-Mulej u Mosè ma tharrkux mill-kamp. U niżel l-Amalek u l-Kanaanit li kien jgħammar fdik il-muntanja, u darrbu lilhom, u qatgħu lilhom sa Hormah, u darrbu lura lejn il-kamp.

15

U qal il-Mulej lil Mosè: Kellem lil ulied Iżrael, U int tgħid lilhom, meta tidhlu fl-art tal-ikamar tagħkom, li jiena nagħti lilkom, U int tagħmel offerti maħruqa lill-Mulej, offerta maħruqa sħiħa jew sagriċċju, biex tikber wegħda, jew skont volontarju, jew fil-festi tagħkom biex tagħmlu riħa ta fragranza lill-Mulej, jekk tabilhaqq mill-baqar jew min-nagħaġ. U se jgib dak li qed joffri d-don tiegħu lill-Mulej, sagriċċju ta dqiq fin, għaxar tal-ephah imħallat fiż-żejt, fir-raba tal-hin. U nbid għal libazzjoni r-raba

tal-hin tagħmlu fuq l-olokawtoma, jew fuq is-sagrificċju, lill-ħaruf il-wieħed tagħmel daqshekk, offerta ta riħa ta fragranza lill-Mulej. U lill-ħaruf, meta tagħmluh folokawtoma jew f'sagrificċju, tagħmel sacrificċju ta dqiq żewġ għaxriet imħallat fiż-żejt, it-tielet tal-hin, U nbid għal libazzjoni t-tielet tal-hin toffru għal riħa fragranti lill-Mulej.

Jekk iżda tagħmlu minn tal-baqar għal olokawtoma jew għal sacrificċju biex ikabbru vot, jew għal sacrificċju ta salvazzjoni lill-Mulej U se jgħib fuq il-vitell sacrificċju ta dqiq fin, tliet għaxriet imħallta fiż-żejt, nofs il-hin. U nbid għal libazzjoni n-nofs tal-hin, offerta ta riħa ta fragranza lill-Mulej.

Hekk tagħmel għall-għogol il-wieħed, jew għall-mazzun il-wieħed, jew għall-ħaruf il-wieħed min-nagħaġ jew mill-mogħoż, Skont in-numru ta dawk li jekk tagħmlu, hekk għandkom tagħmlu għal kull wieħed, skont in-numru tagħhom.

Kull nattiv se jagħmel hekk biex joffri tali offerti friħa ta fragranza lill-Mulej. Jekk iżda barrani fostkom jiġi miżjud fl-art tagħkom, jew min ikun fostkom fil-ġenerazzjonijiet tagħkom, u jagħmel offerta ta riħa fragranti lill-Mulej, kif tagħmlu intom, hekk tagħmel il-kongregazzjoni lill-Mulej.

Liġi waħda se tkun għalikom u għall-barranin li jgħixu fostkom, liġi eterna għall-ġenerazzjonijiet tagħkom; bħalkom intom, hekk ukoll il-barrani se jkun quddiem il-Mulej. Liġi waħda se tkun u dritt wieħed se jkun għalikom u għall-barrani li jgħammar

fostkom.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Tkellem lill-ulied ta Izrael, u għidilhom: Meta tidhlu fl-art li jiena se ndaħħalkom fiha, U se jkun meta tieklu intom mill-ħobż tal-art, tqassmu offerta ta separazzjoni lill-Mulej, l-ewwel frott tal-għaġina tagħkom. Ħobż tqassmu bħala offerta, bħal offerta mill-qiegħ tat-tebġha, hekk tneħħuh. L-ewwel frott tal-għaġina tagħkom tagħtuh bħala offerta lill-Mulej għall-ġenerazzjonijiet tagħkom.

Meta darba intom tittrasgredixxi u ma tagħmlux il-kmandamenti kollha dawn li tkellem il-Mulej lil Mosè, Kif ordna l-Mulej lejkom fid Mosè, mill-jum li fih ordna l-Mulej lejkom u l-hemm fil-ġenerazzjonijiet tagħkom, U se jkun jekk minn għajnejn il-kongregazzjoni jigri involontarjament, u se tagħmel il-kongregazzjoni kollha vitella wieħed minn oxen mingħajr tebġha għal offerti maħruqa għal riħa ta fragranza lill-Mulej, u saġrificċju ta dan u libazzjoni tiegħu skont l-arranġament, u kid minn mogħoż wieħed dwar dnu. U s-sacerdot se jagħmel keffara għall-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael, u se jkun maħfur lilhom, għax involontarju huwa, u huma ġabu r-rigal tagħhom bħala offerta lill-Mulej dwar il-ħatja tagħhom quddiem il-Mulej, dwar l-involontarji tagħhom. U se jkun maħfur lill-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael, u lill-barrani li jgħix fostkom, għax il-poplu kollu involontarju kien.

Jekk ruħ waħda tidneb involontarjament, se jġib mogħża waħda ta sena għad-dnu. U l-sacerdot se jagħmel il-kappara għall-

persuna li dnibiet mingħajr intenzjoni, u li dnibiet involontarjament quddiem il-Mulej, biex jagħmel il-kappara għaliha. Għall-nattiv fost il-bnin ta Izrael u għall-barrani li qiegħed jgħammar fosthom, liġi waħda tkun għalihom, dak li jagħmel xi haġa involontarjament.

U ruħ li tagħmel bid ta arroganza, kemm minn in-nattivi kif ukoll minn il-proselytes, dan jipprovoka lil Alla, u r-ruħ dik se tingered minn fost il-poplu tagħha, Għax il-kelma tal-Mulej iżżomm, u l-kmandamenti tiegħu kiser, se tingered tingered dik ir-ruħ, id-dnub tagħha fiha.

U kienu l-ulied ta Izrael fid-deżert, u sabu raġel qed jiġbor injam fil-jum tas-Sabbatu. U ġabuh lilu dawk li kienu sabu jiġbor injam fil-jum tas-Sabbtu lejn Mosè u Aron, u lejn il-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael. U poġġewh fil-ħabs, għax ma kinux iddeċidew xgħandhom jagħmlu lilu. U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu: Bil-mewt għandu jitmewwet ir-raġel, irġmuh bil-ġebel il-kongregazzjoni kollha. U ħarġu lilu l-kongregazzjoni kollha barra mill-kamp, u saqawh bil-ġebel il-kongregazzjoni kollha barra mill-kamp, kif kien ordna s-Sid lil Mosè.

U qal il-Mulej lil Mosè, u qallu, Kellem lill-ulied ta Izrael, u għidilhom, u ha jagħmlu lilhom infushom ħjut fuq ix-xtut tal-ilbies tagħhom għall-ġenerazzjonijiet tagħhom, u poġġu fuq il-ħjut tal-kantunieri ħajt ikħal. U se jkun għalikom fil-fringes, u intom se tarawhom, u intom se tiftakru l-kmandamenti kollha tal-Mulej, u intom se tagħmluhom, u mhux se tkunu mibdula

wara l-ħsibijiet tagħkom u wara l-għajnejn li bihom intom tipprostitwixxu infuskom warajhom, sabiex tiftakru u tagħmlu l-kmandamenti kollha tiegħi. U se tkunu qaddisin lil Alla tagħkom. Jien il-Mulej, Alla tagħkom, li ħriġtkom minn art l-Eġittu, biex inkun Alla tagħkom. Jien il-Mulej, Alla tagħkom.

16

U tkellem Kore bin Isahar bin Kaath bin Levi, u Dathan u Abiron ulied Eliab, u On bin Phaleth bin Reuben. U gamu quddiemu Mosè, u rġiel mill-ulied ta Izrael ħamsin u mitejn, mexxejja tal-kongregazzjoni, msejħin tal-kunsill, u rġiel magħrufa. Ingħaqdu kontra Mosè u Aaron, u qalu: Biżżejjed għalikom! Il-kongregazzjoni kollha, ilkoll huma qaddisa, u l-Mulej qiegħed fosthom. Għaliex mela tqumu fuq il-kongregazzjoni tal-Mulej? U wara li sama Musa, waqa fuq wiċċu. U tkellem lil Kore u lill-kongregazzjoni kollha tiegħu, u qal: Alla żar u għaraf lil dawk li huma tiegħu u lill-qaddisin, u ġibhom qrib lejħ innifsu; u dawk li għażel għalih innifsu, ġibhom qrib lejħ innifsu. Dan aghmlu, ħudu lilkom incensieri Korah, u l-kongregazzjoni kollha tiegħu, U poġġu fuqhom nar, u poġġu fuqhom incens quddiem il-Mulej għada, u se jkun ir-raġel li l-Mulej għażel, dan qaddis. Ħallih ikun biżżejjed lilkom, ulied Levi. U qal Musa lil Korah, Isimghuni, ulied Levi. Mhux zġhir dan għalikom, li Alla ta Izrael separa lilkom mill-kongregazzjoni ta Izrael u qerreb lilkom lejħ innifsu biex isservu l-ministeri tat-tinda tal-Mulej, u biex tqumu quddiem it-tinda biex taqdu lilhom? U qerreb lilek u l-aħwa

kollha tiegħek, ulied Levi, miegħek, u qed tfittxu wkoll li sservev bħala saċerdoti? Hekk inti u l-kongregazzjoni kollha tiegħek li miġbura lejn Alla, u Aaron min huwa, li qed tgergru kontrieh?

U Musa baġhat isejjaħ lil Dathan u lil Abiram, ulied Eliab, u huma qalu: Mhux se nitilgħu. Mhux żgħir dan, li inti ġibtna l fuq fart li tiddefaq ħalib u għasel biex toqtolna fid-deżert, u li int taħkem fuqna? Fakkjem int, u inti daħħaltna fart li tgħaddi ħalib u għasel, u tajt lilna wirt ta għalqa u għeneb? L-għajnejn ta dawk l-irġiel kieku qalghajthom? Mhux se nitilgħu. U kien imdejjaq Mosè ħafna, u qal lill-Mulej: Tharisx lejn is-sagrificċju tagħhom. Ma ħadt xejn li xtaqt minnhom, u lanqas ma dnejt lil ħadd minnhom. U qal Mosè lil Kore: Ikkonsagra l-kongregazzjoni tiegħek, u kunu lesti quddiem il-Mulej inti u Aaron u huma għada, U ħudu kull wieħed iċ-ċensier tiegħu, u poġġu fuqhom incens, u ġibu quddiem il-Mulej kull wieħed iċ-ċensier tiegħu, ħamsin u mitejn ċensier, u inti u Aaron kull wieħed iċ-ċensier tiegħu.

U ħa kull wieħed iċ-ċensier tiegħu, u poġġew fuqhom in-nar, u rmew fuqhom l-incens, u qagħdu hdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda Mosè u Aaron. U Korah ġabar fuqhom il-kongregazzjoni kollha tiegħu hdejn il-bieb tat-tinda tax-xhieda, u dehret il-glorja tal-Mulej lill-kongregazzjoni kollha. U tkellem il-Mulej lil Mosè u lil Aron u qalilhom, Separaw lilkom minn nofs din il-kongregazzjoni, u se nikkunsma lilhom fdaqqa waħda. U waqgħu fuq wiċċhom, u qalu, Alla, Alla tal-spirti u tal-laħam kollu, jekk raġel wieħed idneb, fuq il-kongregazzjoni kollha r-

rabja tal-Mulej? U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Kellem lill-kongregazzjoni u qul: Irtiraw minn madwar il-kongregazzjoni ta Korah.

U qam Mosè u mar lejn Dathan u Abiram, u marru flimkien miegħu l-anzjani kollha ta Izrael. U tkellem lejn il-kongregazzjoni u qal: Isseparaw infuskom mit-tined ta dawn l-irgħiel iebsin, u la tmissux xejn minn dak kollu li huwa tagħhom, biex ma tintlifux flimkien fid-dnub kollu tagħhom. U huma telqu minn madwar it-tenda ta Kore, u Dathan u Abiram ħarġu u waqfu ħdejn il-bibien tat-tendi tagħhom, flimkien man-nisa tagħhom, it-tfal tagħhom u l-bagalji tagħhom.

U qal Mosè: Fdan intom se tkunu jafu li l-Mulej bagħatni biex nagħmel dawn ix-xogħlijiet kollha, u li mhux minn jien innifsi. Jekk dawn se jmutu skont il-mewt tal-bnedmin kollha, u jekk l-ispezzjoni tagħhom tkun skont l-ispezzjoni tal-bnedmin kollha, il-Mulej ma bagħatx lili. Imma jew fil-viżjoni se juri s-Sinniur, u miftuħa l-art ħalqha se tibla lilhom, u d-djar tagħhom, u t-tined tagħhom, u kollox kemm hu tagħhom, u se jinżlu ħajjin ġol-infern, u se tkunu tafu li pprovokkaw in-nies dawn lis-Sinniur.

Kif waqaf jitkellem dan il-kliem kollu, inqasmet l-art taħthom. U nfethet l-art u bela lilhom, id-djar tagħhom, u n-nies kollha li kienu ma Korah, u l-bhejjem tagħhom. U niżlu huma u dak kollu li kien tagħhom waqt li kienu ħajjin fil-hades, u l-art koperiet lilhom, u telfu minn nofs il-kongregazzjoni. U l-Izrael kollu li kien madwarhom ħarab mill-vuċi tagħhom, għax qalu: Biex qatt

ma tiblagħna l-art. U nar ħareġ minn ħdejn il-Mulej, u bela l-ħamsin u mitejn raġel li kienu qed joffru l-inċens.

17

U qal il-Mulej lil Mosè, U lil Eleazar il-iben ta Aaron il-qassis, ħudu l-inċensieri tal-bronż minn nofs il-maħruqin, u n-nar barrani dan xerrdu hemmhekk, għax ikkonsagraw l-inċensieri ta dawn il-midinbin bl-irwieħ tagħhom. U aghmel lilhom platti midruba bħala kisi għall-altar, għax ġew offruti quddiem il-Mulej u ġew ikkonsagrati, u saru bħala sinjal lill-ulied ta Izrael. U ħa Eleazar, bin Aaron is-sacerdot, iċ-ċensers tal-bronż, kemm ma offrew il-maħruqin, u ziedu huma bħala kisi għall-altar. Memorjal lill-ulied ta Izrael, sabiex ma jaqrabx ħadd barrani, li mhuwiex mid-dixxendenza ta Aaron, biex ipoġġi inċens quddiem il-Mulej, u ma jkunx bħal Kore u l-assemblea tiegħu, kif tkellem il-Mulej permezz ta Mosè lilu.

U l-ulied ta Izrael garmew fil-għada fuq Mosè u Aron, u qalu: Intom qtiltu l-poplu tal-Mulej. U ġara li meta l-kongregazzjoni ngabret kontra Mosè u Aaron, u huma ħarġu lejn it-tinda tax-xhieda, din inkistet bis-sħaba, u dehret il-glorja tal-Mulej. U Mosè u Aaron daħlu quddiem it-tinda tax-xhieda. U tkellem il-Mulej lil Mosè u lil Aron u qalilhom, Itilqu minn nofs il-kongregazzjoni din, u se nieħu aħħom fdaqqa waħda, u waqgħu fuq wiċċhom. U qal Mosè lil Aaron: Hu ċ-ċensier, u poġġi fuqu n-nar mill-altar, u armi fuqu l-inċens, u ġorru malajr fil-kamp, u

agħmel kappara għalihom, għax ħarġet ir-rabja minn quddiem il-Mulej, beda jeqred il-poplu. U ħa Aaron bħalma kellem lil Mosè, u ġera ġol-kongregazzjoni, u diġà kienet bdiet il-pjaga fil-poplu, u qiegħed l-incens u għamel kaffara għall-poplu. U qagħad bejn il-mejtin u l-ħajjin, u waqfet il-pjaga. U saru l-mejtin fil-pjaga erbatax-il elf u seba mija, mingħajr il-mejtin minħabba Korah. U reġa lura Aaron lejn Moses fuq il-bieb tat-tinda tax-xhieda, u waqfet il-pjaga.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Itkellem lill-ulied ta Izrael, u ħu minnhom virga, virga skont id-djar tal-familji minn kollha l-mexxejja tagħhom, skont id-djar tal-familji tagħhom, tnax-il virga, u ta kull wieħed l-isem tiegħu ikteb fuq il-virga. U l-isem ta Aaron iktbu fuq il-virga ta Levi, għax hija virga waħda; skont it-tribù tad-dar tal-ġenituri tagħhom se jagħtu. U int se tpoġġihom fit-tenda tax-xhieda, quddiem ix-xhieda, fejn se nagħraf ruħi lilek hemm. U se jkun ir-raġel li kieku nagħżel lilu, il-virga tiegħu se tnixxef, u se neħħi minn ġo jien il-ilmenti tal-ulied ta Izrael, li huma jilmentaw fuqkom.

U tkellem Mosè lill-ulied ta Izrael, u taw lilu l-mexxejja kollha tagħhom virga, lill-mexxej il-wieħed virga skont mexxej, skont djar tal-familji tagħhom, tnax-il virga, u l-virga ta Aaron kienet bejn il-vireg tagħhom. U poġġa Mosè l-vireg quddiem il-Mulej fit-tinda tax-xhieda. U ġara fil-jum ta wara, u daħal Mosè u Aaron fit-tinda tax-xhieda, u ara nixxet il-virga ta Aaron għad-dar ta Levi, u ħarġet ġerminazzjoni, u iffjorixxa fjuri, u nixxet ġewż. U Mosè ħareġ il-vireg kollha minn quddiem il-Mulej lejn il-ulied

kollha ta Izrael, u raw, u kull wieħed ħa l-virga tiegħu.

U qal il-Mulej lil Mosè, Pogġi l-virga ta Aaron quddiem it-testimonji biex tinzamm, bħala sinjal lill-ulied tad-diżubbidenti, u jieqaf il-grumbling tagħhom kontra jien, u ma jmutux. U għamel Mosè u Aaron kif ordna s-Sid lil Mosè, hekk għamlu. U qalu l-ulied ta Izrael lil Mosè: Ara, qed ninqerdu, tlafna, qed jitmiežu! Kulhadd li jmiss it-tabernaklu tal-Mulej imut, sa fl-aħħar aħna mmutu?

18

U qal il-Mulej lil Aaron: Inti u l-ulied tiegħek u d-dar ta missierek tieħdu d-dnubiet tal-ħwejjeg imqaddsa, u inti u l-ulied tiegħek tieħdu d-dnubiet tas-sacerdozju tagħkom. U l-aħwa tiegħek, it-tribù ta Levi, il-poplu tal-missier tiegħek, ġibhom qrib lejn ruħek, u jkunu magħqudin miegħek, u jservu lilek, u int u l-ulied tiegħek magħkom quddiem it-tinda tax-xhieda. U se jżommu l-gwardji tiegħek, u l-gwardji tat-tinda. Izda lejn il-važi l-imqaddsa, u lejn l-altar ma joqorbux, u ma jmutux la dawn u lanqas intom. U se jingħaqdu miegħek, u se jżommu l-gwardji tat-tinda tax-xhieda, skont il-ministeri kollha tat-tinda, u l-barrani mhux se joqrob lejk. U intom għandhom iżommu l-ħarsien tal-ħwejjeg imqaddsa u l-ħarsien tal-artal, u mhux se jkun hemm korla fil-ulied ta Izrael. U jien ħadt lil ħutkom il-Leviti minn fost il-ulied ta Izrael, rigal mogħti lill-Mulej, biex jaqdu l-quddiesi tat-Tinda tax-Xhieda. U int u l-ulied tiegħek

miegħek intom se tosservaw is-saċerdozju tagħkom, skont kull manjiera tal-artal, u dak li jinsab ġewwa mill-velu, u intom se timministraw il-ministeri bħala rigal tas-saċerdozju tagħkom, u l-barrani li japproċċa se jmut.

U tkellem il-Mulej lil Aaron, u ara jien tajt lilkom il-ħarsien tal-ewwel frott minn dak kollu li ġie kkonsagrat lili mill-ulied ta Izrael, lilek tajt dan bħala premju, u lill-ulied tiegħek miegħek bħala statut etern. U dan jekk ikun lilkom mill-affarijiet issantifikati qaddisa tal-offerti, minn kollha r-rigali tagħhom, u minn kollha s-sagrificċji tagħhom, u minn kull trasgressjoni tagħhom, u minn kollha d-dnubiet tagħhom, dak kollu li jagħtu lura lili mill-affarijiet il-qaddisa, lilek ikun u lill-ulied tiegħek. Fil-post il-qaddis tal-affarijiet il-qaddisa tieklu lilhom; kull maskil jiekol lilhom, inti u l-ulied tiegħek; qaddisa se tkun lilek.

U dan se jkun lilkom l-ewwel frott tar-rigali tagħhom, minn kollha l-offerti tal-ulied ta Izrael. Lilek tajt dawn u lil uliedek u lil bnietok miegħek, liġi eterna. Kull wieħed nadif fid-dar tiegħek se jiekol minnhom.

Il-frott kollha tal-ewwel taż-żejt, u l-frott kollha tal-ewwel tal-inbid, tal-qamħ - l-ewwel frott tagħhom, dak kollu li jagħtu lill-Mulej, lilek tajthom. L-ewwel frott kollha kemm huma fl-art tagħhom, kemm huma li jġibu lill-Mulej, se jkunu tiegħek; kull wieħed nadif fid-dar tiegħek se jiekol minnhom.

Kull devot fost il-wlied ta Izrael se jkun tiegħek. U kull wieħed li

jiftaħ il-ġuf minn kull laħam, kemm joffru lill-Mulej minn bniedem sa bhima, ikun tiegħek, iżda bl-fidwa jiġu mifdjin l-ewwel imwielda tal-bnedmin, u l-ewwel imwielda tal-bhejjem in-niġsa tifdi. U r-redenzjoni tiegħu, minn xahar wieħed, il-valutazzjoni hija ħames shekels, skont ix-shekel il-qaddis li huma għoxrin obol. Ħlief l-ewwel imwielda tal-ġhoggiela u l-ewwel imwielda tan-nagħaġ, u l-ewwel imwielda tal-mogħoż ma tirredimix, qaddis huma, u d-demmm tagħhom tixxtarrab lejn l-artal, u x-xaħam toffri offerta għal riħa ta fragranza lill-Mulej.

U l-laħam se jkun tiegħek, bħas-sider tal-offerta tal-mewġa u d-driegħ il-lemin, se jkun tiegħek. Kull offerta tal-ħaġiet imqaddsa, kemm jekk jieħdu l-ulied ta Izrael lill-Mulej, tajt lilek u lill-ulied tiegħek u lill-bniet tiegħek miegħek, statut etern. Patt ta melħ etern huwa quddiem il-Mulej, lilek u lill-żerriegħa tiegħek miegħek.

U tkellem il-Mulej lil Aaron: Fl-art tagħhom int ma tiritx, u ebda porzjon ma jkollok fihom, għax jien il-porzjon tiegħek u l-wirt tiegħek fnofs ulied Izrael.

U lill-ulied ta Levi, ara, tajt kull għaxra fi Israel bħala wirt minflok il-ministeru tagħhom, dak kollu li huma jagħmlu bħala ministeru fit-tinda tax-xhieda. U l-ulied ta Izrael mgħadhomx se jersqu lejn it-tinda tax-xhieda biex jieħdu fuqhom dnuh li jġib il-mewt. U l-Levit se jministra hu stess il-ministeru tat-tinda tax-xhieda, u huma se jieħdu d-dnubiet tagħhom, statut etern għall-generazzjonijiet tagħhom, u fnofs ulied Izrael ma jiritux wirt.

Għax l-għoxrin tal-ulied ta Izrael, kemm jekk jisseparaw lill-Mulej bħala offerta, tajt lill-Leviti bħala wirt, minħabba dan għidt lilhom: fnofs l-ulied ta Izrael mhux se jiritaw wirt.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, U lill-Leviti tkellimhom, u tghidilhom, jekk tircievu minn ulied Izrael l-għaxra li jiena tajt lilkom minnhom fwirt, u tneħhu intom minnu offerta lill-Mulej, għaxra mill-għaxra. U se jiġi kkalkulat lilkom id-deduzzjonijiet tagħkom bhall-qamħ mill-bejtad, u l-offerta mill-magħsra tal-inbid. Hekk intom tieħdu ħin minnhom u intom minn kollha l-offerti tal-Mulej, minn kollha l-għexri tagħkom, kemm jekk tircievu minn ulied Izrael, u tagħtu minn tagħhom offerta lill-Mulej, lil Aaron is-sacerdot. Minn kollha r-rigali tagħkom tneħhu offerta lill-Mulej, jew minn kollha l-ewwel frott il-ħaġa mqaddsa minnha. U int tghid lilhom, meta tieħdu l-ewwel frott minnu, se jiġi magħdud lill-Leviti bħala prodott mill-bejtdar u bħala prodott mill-magħsra tal-inbid. U intom tieklu dan fkull post, intom u d-djar tagħkom, għaliex din hija l-paga tagħkom minflok is-servizzi tagħkom li tagħmlu fit-tinda tax-xhieda. U ma tieħdux permezz tiegħu dnuw, għaliex jekk tneħhu l-ewwel frott minnu, u l-ħaġiet il-qaddisa tal-ulied ta Izrael ma tprofanawx, sabiex ma tmutu.

19

U tkellem il-Mulej lil Mosè u lil Aron u qalilhom, Din hija d-distinzjoni tal-liġi, daqskemm ikkmanda s-Sid, qal: Tkellem lill-

ulied ta Izrael, u ha lejg għoġġla hamra bla tebgħa, li ma għandhiex fiha tebgħa, u li ma tpoġġietx fuqha niġ. U int tagħtiha lil Eleazar is-sacerdot, u huma se jħarġuha barra l-kamp fpost nadif, u huma se joqtluha quddiemu. U se jieħu Eleazar mid-demmm tagħha, u se jroxxi quddiem il-wiċċ tat-tinda tax-xhieda mid-demmm tagħha seba darbiet. U se jaħarqu lilha quddiemu, u l-ġilda u l-laħam tagħha u d-demmm tagħha ma l-ħmieg tagħha se jinħaraq. U se jieħu s-sacerdot injam taċ-ċedru u hissop u skarlatt, u huma se jarmu fin-nofs tal-ħruq tal-għoġġla.

U se jaħsel il-ħwejjeġ tiegħu s-sacerdot, u se jgħassel il-ġisem tiegħu bl-ilma, u wara dan se jidħol fil-kamp, u nieqes mill-purità se jkun is-sacerdot sa filgħaxija. U dak li jkun qed jaħraqha għandu jaħsel il-ħwejjeġ tiegħu, u għandu jilħaq ġismu, u se jkun niġes sal-għaxija. U raġel nadif se jiġbor ir-rmied tal-għoġġla, u se jpoġġih barra mill-kamp fpost nadif, u se jkun għall-kongregazzjoni tal-ulied ta Izrael għall-preservazzjoni. Ilma ta tixrid purifikazzjoni huwa. U dak li jiġbor ir-rmied tal-għoġġla jħassal il-ħwejjeġ tiegħu, u jkun nieqes mill-purità sa filgħaxija, u dan ikun liġi eterna għall-ulied ta Izrael u għall-barranin li jgħixu magħhom.

Dak li jmiss il-mejjet ta kull ruħ tal-bniedem, se jkun nieqes mill-purità għal seba jiem. Dan se jkun ippurifikat fit-tielet jum u fis-seba jum, u se jkun nadif. Izda jekk ma jkunx ippurifikat fit-tielet jum u fis-seba jum, ma jkunx nadif. Kull min imiss il-mejjet minn ruħ ta bniedem, jekk imut u ma jkunx ippurifikat, niġges

it-tinda tal-Mulej, tingered dik ir-ruħ minn Izrael, għax ilma tal-purifikazzjoni ma kienx mifruż fuqu; mhux nadif huwa, għad in-niġsa tiegħu fiha hi. U din hija l-liġi: jekk bniedem jimut fi dar, kull min jidhol fid-dar, u dak kollu li hemm fid-dar, ikun niġes għal seba ijiem. U kull bastiment miftuħ li ma jkunx marbut rabit fuqu huwa mhux nadif. U kull min jimiss fuq wiċċ il-għalqa maqtul jew mejjet jew għadma umana jew qabar, se jkun nieqes għal seba ijiem.

U se jieħdu għall-mniġġes mir-rmied tal-maħruqa tat-tindif, u se jxerrdu fuqha ilma ħaj fbastiment. U se jieħu ħyssop u jgħaddsu fl-ilma raġel nadif, u se jxerred fuq id-dar u fuq il-vażi u fuq l-erwieħ kemm ikunu hemm, u fuq dak li mmes l-għadam tal-bniedem, jew tal-maqtul, jew tal-mejjet, jew tal-qabar. U ċ-ċaċċa n-nadif fuq l-imniġġes fit-tielet jum u fis-seba jum, u jiġi purifikat fis-seba jum, u jaħsel il-ħwejjeġ tiegħu, u jilħaq bl-ilma, u jkun imniġġes sa filgħaxija. U bniedem li jekk jiġi mniġġes, u ma jiġix purifikat, tingered ir-ruħ dik minn nofs il-kongregazzjoni, għaliex il-ħaġiet qaddisa tal-Mulej niġġes, għax ilma ta tixrid ma ġiex imxerred fuqu, mniġġes huwa. U se jkun lilkom statut etern, u dak li jroxxi l-ilma tal-purifikazzjoni jaħsel il-ħwejjeġ tiegħu, u dak li jmiss l-ilma tal-purifikazzjoni se jkun nieqes sa filgħaxija. U kulma li jekk imiss tiegħu l-mhux nadif, mhux nadif se jkun, u ruħ li timiss, mhux nadifa se tkun sa filgħaxija.

U ġew il-ulied ta Izrael, il-kongregazzjoni kollha, fid-deżert ta Sin, fix-xahar l-ewwel, u l-poplu baqa fKadesh, u Mirjam mietet hemm, u ndiefnet hemm. U ma kienx hemm ilma għall-kongregazzjoni, u ngabru fuq Mosè u Aaron. U l-poplu tkellem bmod ta lment lejn Mosè u qal: Kieku konna mietna fil-qerda tal-aħwa tagħna quddiem il-Mulej! U għaliex ġibtulna l fuq il-kongregazzjoni tal-Mulej fdan id-deżert biex toqtlu lilna u l-bhejjem tagħna? U għaliex dan? Intom ġibtuna l fuq minn Egittu biex niġu fdan il-post il-ħażin, post fejn ma jizzara xejn, lanqas sigar tat-tin, lanqas dwieli, lanqas rummien, u lanqas hemm ilma biex nixorbu.

U Mosè u Aaron ġew minn quddiem il-kongregazzjoni lejn il-bieb tat-tinda tax-xhieda, u waqgħu fuq wiċċhom, u l-glorja tal-Mulej dehret lilhom. U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Hu l-virga tiegħek, u iġbor il-kongregazzjoni inti u Aaron ħuk, u tkellmu mal-blata quddiemhom, u hi tagħti l-ilma tagħha, u toħorġu lilhom ilma mill-blata, u tagħtu x-xorb lill-kongregazzjoni u lill-bhejjem tagħhom. U ha Mosè l-virga minn quddiem il-Mulej, kif ordna l-Mulej. U Mosè u Aaron ġabru l-kongregazzjoni quddiem il-blat, u qal lejhom: Isimġhuni, intom id-diżubbidenti! Mhux minn din il-blat se noħorġu lilkom ilma? U wara li rafa Mosè idu, laqat il-blata bl-virga darbtejn, u ħareġ ilma ħafna, u xorbot il-kongregazzjoni u l-bhejjem tagħhom. U qal il-Mulej lil Mosè u lil Aron, Minħabba li ma emmintuxx biex issaqqufuni quddiem quddiem il-ulied ta Izrael, għalhekk intom ma ddaħħlux din il-kongregazzjoni fl-art li tajt lilhom. Dan l-ilma tal-Kontradizzjoni, għax kienu mcaħħda l-ulied ta Izrael

quddiem il-Mulej, u kien ikkonsagrat fihom.

U bagħat Mosè messaġġieri minn Kadesh lejn is-sultan ta Edom, u qal: Dan jgħid huk Izrael: Inti taf l-għeja kollha li sabna. U niżlu l-missirijiet tagħna lejn l-Egittu, u aħna għexna fl-Egittu jiem hafna, u l-Egizzjani ikkawżawna lilna u lill-missirijiet tagħna. U aħna bkejna lejn il-Mulej, u sema il-Mulej il-vuċi tagħna, u bagħat messaġġier u ħareġna minn Egittu, u issa aħna fKadesh, belt fil-parti tal-konfini tiegħek. Aħna se nġhadu minn ġo l-art tiegħek, mhux se nġhadu minn ġo l-għelieqi, lanqas minn ġo l-injam, u lanqas mhux se nixorbu ilma mill-ħofra tiegħek. Bit-triq rjali se nimxu, mhux se nmexxu la lil lemin u lanqas lil xellug, sakemm nġhadu l-konfini tiegħek. U qal lil Edom: Ma tgħaddix minni, u jekk le, noħroġ fil-gwerra biex niltaqa miegħek. U jgħidulu l-ulied ta Izrael: Hdejn il-muntanja se nġhadu. Jekk izda mill-ilma tiegħek nixorbu jiena u l-bhejjem tiegħi, nagħtik il-ħlas. Imma l-ħaġa mhix xejn. Hdejn il-muntanja se nġhadu. Imma hu qal, Le tgħaddi minni, u Edom ħareġ għal laqgħa miegħu bfolli kbira u bid qawwija. U ma ridax Edom li jagħti lil Israel jgħaddi mill-konfini tiegħu, u dar l-bogħod Israel minnu. U telqu minn Kadesh, u l-ulied ta Izrael, il-kongregazzjoni kollha, waslu fMuntanja Hor.

U qal il-Mulej lil Mosè u lil Aron fi Hhor, il-muntanja fuq il-konfini tal-art ta Edom, u qal, Jitżied Aaron mal-poplu tiegħu, għax mhux se tidhlu fl-art li tajt lil ulied Izrael, għaliex irritajtuni fuq l-ilma tal-insulti. Hu lil Aaron, u lil Eleazar ibnu, u ġibhom il fuq lejn il-muntanja ta Hor, quddiem il-kongregazzjoni kollha. U

neżża lil Aaron il-libsa tiegħu, u ilbes lil Eleazar il-iben tiegħu, u Aaron, wara li jkun miżjud, jmut hemm. U għamel Mosè kif ordna l-Mulej lilu, u tellgħu għal Hor il-muntanja, quddiem il-kongregazzjoni kollha. U neżża lil Aaron il-ħwejjeġ tiegħu, u libbisha lil Eleazar ibnu, u miet Aaron fuq il-qofol tal-muntanja, u niżlu Moses u Eleazar mill-muntanja. U rat il-kongregazzjoni kollha li Aron kien miet, u bkew għal Aron tletin jum id-dar kollha ta Izrael.

21

U sama s-sultan Kananew ta Arad li kien joqgħod fid-deżert, li Izrael wasal mit-triq ta Atharein, u ġġieled kontra Izrael, u ħa xi wħud minnhom bħala priġunieri. U Israel talaba wegħda lill-Mulej u qal: Jekk tagħtini dan il-poplu fidejja, se neqridlu kompletament lilu u l-ibliet tiegħu. U l-Mulej semgħa l-vuċi ta Izrael, u għadda l-Kananew taħt il-kontroll tagħhom, u devotaw lilu u l-ibliet tiegħu, u sejħu lil dak il-post bl-isem Maledett.

U wara li telqu minn Hor il-muntanja, bit-triq lejn il-Baħar l-Aħmar, dawwru madwar art Edom, u l-poplu sar skoraġġat fit-triq. U tkellmet il-poplu kontra Alla u kontra Mosè, u qalu: Għaliex dan? Inti ħriġtna mill-Eġittu biex toqtolna fid-deżert? Għax mhemmx ħobż u lanqas ilma, u ruħna krah dan il-ħobż bla valur. U l-Mulej bagħat go l-poplu s-sriep il-qattiela, u gidmu lill-poplu, u miet poplu kbir mill-ulied ta Izrael. U wara li wasal il-poplu lejn Mosè, kienu qed jgħidu: Aħna dnibna, għax tkellimna

kontra l-Mulej u kontrik. Itlob għalhekk lill-Mulej biex ineħhi minna s-serp. U Mosè tallab lill-Mulej dwar il-poplu, u l-Mulej qal lil Mosè: Aghmel għalik serp, u poġġih fuq sinjal, u jekk serp jigdem bniedem, kull wieħed li jkun ġie mordum meta jara lilu se jgħix. U Mosè għamel serp tal-bronż, u waqqfu fuq sinjal, u kien li meta serp kien jigdem lil bniedem, u dan iħares lejn is-serp tal-bronż, kien jgħix.

U telqu l-ulied ta Israel u attendaw fOboth. U telgħu minn Oboth, u ħabbtu l-kamp fAchalga mill-barra fid-deżert, li tinsab quddiem Moab, lejn il-lvant tax-xemx. U minn hemm telqu u waqfu l-kamp fil-wied ta Żared. U minn hemm, wara li telqu, ħabbtu l-kamp lejn il-barra ta Arnon fid-deżert, dak li jipprojetta mill-konfini tal-Amorriti, għax Arnon huwa l-konfini ta Moab, bejn Moab u bejn l-Amorrit. Minħabba dan huwa maqgħul fil-ktieb, il-gwerra tal-Mulej qabbdet lil Zahab u t-torrenti ta Arnon. U l-torrenti ħadd biex jgħammar Er, u dan huwa miżjud mal-fruntieri ta Moab.

U minn hemm il-bir, dan il-bir li qal il-Mulej lil Mosè: Iġbor il-poplu, u nagħtihom ilma biex jixorbu. Imbagħad kanta Israel dan il-kant fuq il-bir, ibdew għalih bir Haffru it il-mexxejja, qatgħuh is-slaten tan-nazzjonijiet fis-saltna tagħhom, meta kienu qed jaħkmu. U mill-bir għal Manthanaein, u minn Manthanaein għal Naaliel, u minn Naaliel għal Bamoth, u minn Bamoth għal Ianin, li hi fil-pjan ta Moab, mill-quċcata tal-imqatta, dik li tħares lejn wiċċ id-deżert.

U Mosè bagħat anzjani lejn Sihon, sultan tal-Amorriti, bkelmiet paċifiċi, u qal, Aħna se ngħaddu permezz tal-art tiegħek, bit-triq se nimxu, mhux se niddevjaw la fghalqa u lanqas fgheneb. Mhux se nixorbu ilma minn bierek, fit-triq rjali se nimxu sakemm ngħaddu mill-konfini tiegħek. U ma tax Sihon lil Israel jgħaddi permezz tal-konfini tiegħu, u ġabar Sihon il-poplu kollu tiegħu, u ħareġ biex jitqatel ma Israel fid-deżert, u gie fjahaz, u rranġa ruħu għall-battalja kontra Israel. U laqgħu lilu Israel bil-qtil tax-xabla, u ħadu pussess tal-art tiegħu, minn Arnon sa Jabbok, sa wlied Ammon, għax Jazer hija l-konfini tal-wlied ta Ammon. U ħa Israel dawn il-bliet kollha, u għex Israel fil-bliet kollha tal-Amoriti, fHeshbon, u fil-bliet kollha li jgħaddu magħha. Hija għax Heshbon, belt ta Sihon sultan tal-Amorriti, u dan ġieled kontra s-sultan ta Moab qabel, u ħadu l-art kollha tiegħu, minn Aroer sa Arnon. Minħabba dan, jgħidu dawk li jitekellmu fenigmi: Ejjew go Heshbon, sabiex tinbena u tiġi stabbilita l-belt ta Sihon. Għax nar ħareġ minn Heshbon, fjamma minn belt Sihon, u bela sa Moab, u bela l-pilastri ta Arnon. Woe lilek Moab, telef il-poplu ta Kamosh, ngħataw il-ulied tagħhom biex jinżammu ħajjin, u l-bniet tagħhom prigunieri lill-sultan tal-Amorriti Sihon. U ż-żerriegħa tagħhom se tinqered, Heshbon sa Dajbon, u n-nisa għadhom qabbdu aktar nar fuq Moab.

Stabbilixxa Izrael fil-bliet kollha tal-Amoriti. U Mosè bagħat biex jispiġġaw lil Jazer, u qabdulha, u l-irħula tagħha, u tefgħu barra lill-Amorriti li kien jgħammar hemm. U wara li raw lura, telgħu t-triq li twassal għal Baxan, u ħareġ Og, is-sultan ta Baxan, biex jiltaqa magħhom, u l-poplu kollu tiegħu għall-gwerra fEdrejn. U

qal il-Mulej lil Mosè, La tibza minnu, għax fidejk ha ngħatajtu lilu, u l-poplu kollu tiegħu, u l-art kollha tiegħu, u int tagħmel lilu kif għamilt lil Sihon, sultan tal-Amoriti, li kien joqgħod f'Feshbon. U laqgħu lilu u lil uliedu u lill-poplu kollu tiegħu, sa ma hallew l-ebda sopravvissut tiegħu, u irtu l-art tiegħu.

22

U wara li telqu, l-ulied ta Israel ħabbtu l-kamp fil-punent ta Moab ħdejn il-Ġordan, skont Ġeriko. U ra Balak bin Zippor kollox kemm għamel Israel lill-Amorit, U Moab beza ħafna mill-poplu għax kienu ħafna, u Moab ħass disgust minn quddiem il-ulied ta Israel. U qal Moab lill-kunsill ta Midian: Issa din il-kongregazzjoni se tleħħes lil kulhadd madwarna, bħalma jleħħes l-ghoġol il-ħaxix aħdar mill-ghalqa. U Balak bin Zippor, sultan ta Moab, kien hemm fdak iż-żmien. U baġħat ambaxxaturi lejn Balaam bin Beor f'Pethor, li tinsab fuq ix-xmara fl-art tal-ulied tal-poplu tiegħu, biex isejjaħlu, u qallu: Ara, poplu ħareġ minn Eġittu, u ara, kissa d-dehra tal-art, u dan qiegħed bilqiegħda ħdejja. U issa eja sħaħ lili dan il-poplu, għax dan huwa qawwi minna, biex jekk nistgħu nħabbtu xi wħud minnhom, u nkeċċihom mill-art, għax naf li dawk li inti tbierik ikunu mbierka, u dawk li inti tilgħan ikunu mgħuna. U marret il-kunsill tal-anzjani ta Moab u l-kunsill tal-anzjani ta Midjan, u l-orakli fidejhom, u ġew għand Balaam u qalulu l-kliem ta Balak. U qal lilhom: Ibaqgħu hawn il-lejl, u nwieġeb lilkom dwar l-affarijiet li jitkellimli dwarhom il-Mulej. U l-mexxejja ta Moab

baqgħu ma Balaam.

U Alla ġie għand Balaam, u qallu: Xinhuma dawn il-irġiel li għandek? U qal Balaam lil Alla, Balak bin Zippor, is-sultan ta Moab, baġhathom għandi u qal, Ara, poplu ħareġ minn Eġittu, u kopra l-vista tal-art, u dan qiegħed joqgħod hdejja, u issa ejja ssaħħarli lilu, biex forsi nkun nista ninqas lilu, u nitfgħu minn l-art. U qal Alla lil Balaam: Mgħandekx tmur magħhom, u lanqas għandek tilgħan il-poplu, għax huwa mbierek. U wara li qam Balaam filgħodu, qal lill-mexxejja ta Balak: Morru lura lejn is-sid tagħkom, l-Alla ma jhallinix nimxi magħkom. U qamu l-mexxejja ta Moab, ġew lejn Balak, u qalu: Ma jridx Balaam imur magħna.

U zied Balak jibgħat aktar ħakkiem, u aktar onorevoli minn dawn. U ġew lejn Balaam, u qalulu: Dan jgħid Balak bin Zippor: Nitlobkom trid ma ddumx tiġi għandi. Bmod onorevoli għax se ninnorawlek, u dak kollu li tgħid se nagħmillek, u ejja ikkursali dan il-poplu. U wieġeb Balaam u qal lill-mexxejja ta Balak: Jekk Balak jagħtini d-dar tiegħu mimlija fidda u deheb, ma nkunx nista nikkontravvjani l-kelma tal-Mulej Alla, biex nagħmel xi ħaġa żgħira jew kbira skont il-fehma tiegħi. U issa stennew hawn intom ukoll din il-lejl, u se nkun naf x se jżid il-Mulej jgħid lili. U Alla ġie għand Bileam bil-lejl, u qallu, Jekk dawn l-irġiel ġew biex isejjħuk, qum u mur magħhom, iżda l-kelma li nkellmek biha, din għandek tagħmel.

U qam Balaam filgħodu, sella l-ħmar tiegħu, u mar mal-imħallfin ta Moab. U kien irrabbja frabja Alla għax mar hu, u qam il-

messagġier ta Alla biex jopponi lilu, u hu kien żelaq fuq il-ħmara tiegħu, u ż-żewġ qaddejja tiegħu miegħu. U meta rat il-ħmar il-messagġier ta Alla wieqaf quddiemha fit-triq, u s-sejf imġibud fidu, il-ħmar darit mit-triq u marret lejn il-kampanja, u hu laqatha bir-razzett tiegħu biex iġġarha lura fit-triq.

U qagħad il-messagġier ta Alla fis-sulki tal-injam, ħajt minn hawn u ħajt minn hawn, U wara li rat il-ħmara l-messagġier ta Alla, pressiet ruħha lejn il-ħajt, u kkrushjat is-sieq ta Bala'am kontra l-ħajt, u huwa kompla jilgħabha.

U zied il-messagġier ta Alla, u wara li mar il bogħod qagħad sod fpost dejjaq, fejn ma kienx possibbli li jiddevja la l-lemin u lanqas ix-xellug. U wara li rat il-ħmara l-messagġier ta Alla, qagħdet taħt Bileam, u Bileam irrabjat u laqat lill-ħmara bil-virga. U fetaħ Alla l-ħalq tal-ħmar, u qalet lil Balaam, Xi għamilt lilek, li int laqattni t-tielet darba? U qal Balaam lill-ħmar, li inti stħajt bija, u kieku kelli xabla fidi, digà kont inħabbtek. U tgħid il-ħmar lil Balaam, Mhux jiena l-ħmar tiegħek li fuqu kont tirkeb minn zgħożitek sa llum? Qatt inħarist l isfel u għamilt lilek hekk? U hu qal, Le. Izda Alla żvela l-għajnejn ta Balaam, u jara l-messagġier tal-Mulej wieqaf oppost fit-triq, u s-sejf miġbud fidu, u wara li nkieb baqa bwicċu. U qal lilu l-messagġier ta Alla, Għaliex laqat il-ħmar tiegħek dan it-tielet darba? U ara, jiena ħriġt kontra tiegħek, għax il-mod tiegħek mhux tajjeb quddiem, u meta rat lili l-ħmar, daritilha minni t-tlet darbiet. U jekk ma daritx il barra, issa għalhekk kont inqtlek, izda dik kont insalvajt. U qal Balaam lill-messagġier tal-Mulej, Jiena dnibt,

għax ma kontx naf li inti kont qiegħed topponi lili fit-triq biex tiltaqa miegħi, u issa jekk mhux se jkun biżżejjed għalik, se nidderiegi lura. U qal il-messagġier ta Alla lil Balaam: Mur ma l-irġiel, iżda l-kelma li ngħidlek, din żomm biex titkellem. U mar Balaam ma l-mexxejja ta Balak.

U wara li sama Balak li wasal Balaam, hareġ biex jiltaqa miegħu lejn belt ta Moab, li tinsab fuq il-konfini ta Arnon, li hija fuq parti mill-konfini. U qal Balak lil Balaam, Mhux bagħatt għalik biex insejjaħlek? Għaliex ma ġejtx għandi? Tassew mhux se nkun kapaċi nonorak? U qal Balaam lil Balak: Ara, ġejt għandek issa. Kapaċi nkun nitkellem xi haġa? Il-kelma li Alla jitfa fħalqi, din nitkellem. U mar Balaam ma Balak, u ġew fil-ibliet tal-irħula. U sagrafikà Balak nagħaġ u għoġiela, u bagħat lil Balaam u lill-mexxejja li kienu miegħu. U ġara filgħodu, u wara li ha Balak lil Balaam, tellgħu fuq il-pilastru ta Baal, u wera lilu minn hemm parti mill-poplu.

23

U qal Balaam lil Balak: Ibni hawn seba altari, u ipprepara lili hawn seba għoġiela u seba nieraq. U għamel Balak kif qal lilu Balaam, u offra vitell u nagħga fuq l-artal. U qal Balaam lil Balak, Aqgħod fuq is-sagrificċji tiegħek, u se mmur biex nara jekk Alla se jidhirli fil-laqgħa, u kull kelma li jurini, se nħabbrek biha. U Balak qagħad fuq is-sagrificċji tiegħu. U Balaam mar jistaqsi lil Alla, u mar dritt, u Alla deher lil Balaam, u Balaam qal lilu: Is-

seba altari hejjejt, u offrejtt vitell u haruf fuq l-altar. U rema Alla kelma fhalq Bileam, u qal, wara li dar lejn Balak: Hekk għandek titkellem. U darriju lejha, u hu kien wieqaf fuq l-olokawtomata tiegħu, u l-mexxejja kollha ta Moab miegħu, u l-ispirtu ta Alla niżel fuqu. U wara li ha l-parabola tiegħu, qal: Minn Mesopotamja bagħat għaliha Balak, is-sultan ta Moab, mill-muntanji tal-Ivant, u qal: Ejja ssaħħar lili lil Ġakobb, u ejja ikkursa lili lil Izrael. Xgħandi nişat lil min ma jishatx is-Sid? Jew xgħandi nişat lil min ma jishatx Alla? Għax minn qućcata l-muntanji nara lili, u mill-għoljiet nosserva lili, ara poplu waħdu jgħammar, u fin-nazzjonijiet ma jigix imqies. Min ipperfezzjona ż-żerriegħa ta Ġakobb, u min se jgħodd il-klani ta Izrael? Tmut ir-ruħ tiegħi fl-irwieħ tal-gusti, u ssir iż-żerriegħa tiegħi bħaż-żerriegħa ta dawn.

U qal Balak lil Balaam, Xgħamilt lili? Biex issaħħar lill-għedewwa tiegħi sejjatlek, u ara bierekt barka. U qal Balaam lil Balak, Mhux dak kollu li jqiegħed Alla fhalqi, dan se noqgħod ngħid? U qal lejha Balak, Ejja għad miegħi fpost ieħor minn fejn ma tarax lili minn hemm, iżda tara biss parti minnu, imma lil kulhadd ma tarax, u saħħarli lili minn hemm.

U ħadu lejn torri ta ħares fil-għalqa fuq qućcata maqtugħa, u bena hemm seba altari, u offra vitella u nemel fuq l-altar. U qal Balaam lil Balak, Aqgħod ħdejn is-sagrificćji tiegħek, jiena se mmur nistaqsi lil Alla. U ltaqa Alla ma Balaam, u daħħal kelma fhalqu, u qal: Mur lura lejn Balak, u dawn l-affarijiet għid. U dar lejha, u hu kien qiegħed fuq l-olokowst tiegħu, u l-mexxejja kollha

ta Moab miegħu, u qallu Balak: Xtkellem il-Mulej? U wara li ħa l-parabola tiegħu, qal: Qum Balak, u isma, agħti widnejk, xhud bin Sepphor. Mhux bħal bniedem Alla biex jigdeb, lanqas bħal bin il-bniedem biex jiġi mhedded. Hu qal, mhux se jagħmel? Se jitkellem, u mhux se jibqa? Ara, ħadt fuqi li nibberik, se nibberik, u mhux se nirtira lura. Ma jkunx hemm tbatija fi Ġakobb, u lanqas ma jidher uġiħ fi Izrael. Il-Mulej Alla tiegħu jkun miegħu, u l-glorji tal-mexxejja jkun fih. Alla li ħargu minn Eġittu, bħal glorja ta unikorn għalih. Għax mhemmx divinazzjoni fĠakobb, u lanqas profezija fIzrael; skont iż-żmien se jingħad lil Ġakobb u lil Izrael, x'se jwettaq Alla? Ara, poplu bħal ġru se jqum, u bħal iljun se jifraħ. Mhux se jorqod sakemm jiekol il-kaċċa, u jixrob id-demmm tal-mwettqa.

U qal Balak lil Balaam: La bligi tili lili lili, u lanqas bierek ma tbierrek lili. U wieġeb Balaam u qal lil Balak: Mhux tkellimtlek u għedtlek, Il-kelma li Alla jitkellem, din nagħmel? U qal Balak lil Balaam, Ejja nieħu lilek għal post ieħor, jekk jogħgob lil Alla, u sebbilhuli minn hemm. U ħa Balak lil Balaam fuq il-quċċata ta Peor, li testendi ġod-deżert. U qal Balaam lil Balak: Ibni hawn seba altari, u ipprepara lili hawn seba għoġġiela u seba harbiet. U għamel Balak bħalma qal lili Balaam, u offra vitell u nagħga fuq l-artal.

24

U wara li ra Balaam li tajjeb huwa quddiem il-Mulej li jbierek lil

Israel, ma marx skont id-drawwa tiegħu lejn laqgħa mal-fal, u dawar wiċċu lejn id-deżert. U wara li qallagħ Balaam għajnejh, jara lil Israel akkampat skont it-tribujiet, u niżel fuqu l-ispirtu ta Alla. U wara li ħa l-parabola tiegħu, qal: Jgħid Balaam bin Beor, jgħid il-bniedem li tassew jara, Huwa jgħid li jisma kliem qawwi, min ra vizjoni ta Alla fraqda, u l-għajnejn tiegħu mikxufin. Kemm huma sbieħ id-djar tiegħek, o Ġakobb, it-tined tiegħek, o Izrael! Bħal widien li jagħmlu dell, u bħal ġnien fuq xmara, u bħal tined li waqqaf il-Mulej, u bħal ċedri ħdejn l-ilmijiet. Joħroġ raġel minn iż-żerriegħa tiegħu, u jissorvelja nazzjonijiet ħafna, u tinzel ir-renju ta Gog, u tikber is-saltna tiegħu. Alla mexa lilu minn Egittu, bħal glorja ta unikorn, se jiekol nazzjonijiet għedewwa tiegħu, u l-partijiet xaħmin tagħhom se jmoss, u bl-vleġeġ tiegħu se jirtira l-għadu. Wara li kien mimdud nieda bħal iljun, u bħal ġru, min se jqajmu? Dawk li jberkuk huma mbierka, u dawk li jilgħnuk huma milgħuna.

U kien irrabjat Balak fuq Balaam, u ħabbat idejh, u qal Balak lil Balaam: Biex issaħħar lill-għadu tiegħi sejjaħtlek, u ara, beriekt it-tielet darba din. Issa mela aħrab lejn il-post tiegħek; jien għedt li se nonorak, imma issa l-Mulej ċaħdek mill-glorja. U qal Balaam lil Balak, Mhux lill-messaġġieri tiegħek li bghatt lejja tkellimt, u għedt, Jekk Balak jagħtini d-dar tiegħu mimlija fidda u deheb, ma nkunx nista naqbeż il-kelma tal-Mulej biex nagħmel xi ħaġa tajba jew ħażina minn rasi, imma dak kollu li jgħid Alla, dak ngħid. U issa ara, se mmur lejn il-post tiegħi. Ejja, se nagħtik parir dwar x'se jagħmel dan il-poplu lill-poplu tiegħek fl-aħħar tal-jiem.

U wara li ħa l-parabola tiegħu qal,

Jgħid Balaam bin Beor, jgħid il-bniedem li verament jara, li jisma l-kliem ta Alla, li jaf l-għarfien mill-Ogħla, u li ra l-vizjoni ta Alla fraqda, mikxufin l-għajnejn tiegħu. Nurix lilu, u mhux issa, nibberik, u ma joqrobx. Jitla kewkba minn Ġakobb, jqum raġel minn Izrael, u jikser il-mexxejja ta Moab, u jippredja l-ulied kollha ta Set. U Edom se tkun wirt, u l-wirt ta Esau l-għadu tiegħu se tkun, u Israel għamel bqawwa. U se jqum minn Ġakobb, u se jeqred lil min ikun qed jiġi salvat minn belt. U wara li ra lil Amalek, u wara li ħa l-parabbola tiegħu, qal: Il-bidu tan-nazzjonijiet huwa Amalek, u ż-żerriegħa tagħhom se tinqered. U wara li ra l-Kenit, u ħa l-parabbola tiegħu, qal: Qawwija l-abitazzjoni tiegħek, u jekk tpoġġi l-bejta tiegħek fuq il-blat, U jekk isir lil Beor bejta ta ħila ħażina, l-Assirjani jieħduk priġunier. U wara li ra lil Og, u wara li ħa l-parabbola tiegħu, qal: O, o! Min se jgħix meta Alla jpoġġi dawn il-ħwejjeg? U se johroġ minn id il-Kittim, u se jikkawżaw ħsara lill-Assur, u se jikkawżaw ħsara lill-Lhud, u huma stess bqalb waħda se jintilfu. U wara li qam, Balaam mar lura lejn il-post tiegħu, u Balak mar lejn daru.

25

U qagħad Izrael fShittim, u l-poplu ġie profanat billi fornicja mal-bniet ta Moab. U sejhulhom għas-sagrificċji tal-idoli tagħhom, u l-poplu kiel mis-sagrificċji tagħhom, u adoraw l-idoli

tagħhom, U Israel ingħaqad ma Baal Peor, u l-Mulej irrabja ħafna kontra Israel. U qal il-Mulej lil Mosè: Hū l-mexxejja kollha tal-poplu u aghmel eżempju minnhom quddiem il-Mulej fil-beraħ tax-xemx, u hekk se tiddevja l-korla tar-rabja tal-Mulej minn Izrael. U qal Mosè lit-tribujiet ta Izrael: Oqtlu kull wieħed lil dak li huwa tiegħu li kien ilu inizjat lil Baal Peor. U ara, raġel mill-ulied ta Izrael gie u gab lil ħuh lejn il-mara Madjanitin quddiem Mosè, u quddiem il-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael, u huma kienu qed jibku hdejn il-bieb tat-tinda tax-xhieda. U meta ra Fineħas bin Eleazar bin Aaron il-sacerdot, qam minn nofs il-kongregazzjoni u ħa lanċa fidu, Daħal wara r-raġel l-Izraelit ġol-forn, u taqab lit-tnejn, ir-raġel l-Izraelit u l-mara permezz tal-ġuf tagħha, u waqfet il-plaga minn ulied Izrael. U saru l-mejtin fil-pjaga erbgħa u għoxrin elf.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Phinehas bin Eleazar bin Aaron il-qassis waqqa l-għadab tiegħi minn ulied Israel, meta wera ż-żelu tiegħi fosthom, u ma qerridtx lil ulied Israel biż-żelu tiegħi. Hekk qal, ara jiena nagħtih patt ta paċi. U se jkun lilu u liz-żerriegħa tiegħu warajh patt ta sacerdozju etern, minħabba li kien żelanti għall-Alla tiegħu, u għamel kappara għall-ulied ta Izrael. L-isem tal-bniedem Izraelit li kien maqtul, li ngatel ma l-Madjanitiża, kien Żambri, bin Salmon, mexxej tad-dar tal-familja ta Simgħon. U l-isem tal-mara l-Midjanita li kienet midruba kien Ħasbi, bint Sur, mexxej tan-nazzjon ta Ommoth, dar tal-familja tal-Midjan.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu: Kellem lill-ulied ta Izrael u

għidilhom: Kunwu ostili lejn il-Midjaniti u aqtluhom. Ghax huma hostili magħkom bl-ingann, kemm jingannawkom minħabba Peor, u minħabba Chasbi, bint il-mexxej ta Midjan, oñthom, dik li ntqatlet fil-jum tal-plaga minħabba Peor.

26

U ġara wara d-darba, u tkellem il-Mulej lil Mosè u lil Eleazar il-sacerdot, u qalilhom, Hu ċ-ċensiment tal-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael minn għoxrin sena l fuq skont id-djar tal-familji tagħhom, kull wiehed li johroġ għall-battalja fi Izrael.

U tkellem Mosè u Eleazar il-sacerdot fAraboth Moab fuq il-Jordan skont Jericho, u qal, minn għoxrin sena u l fuq, kif kmanda s-Sid lil Mosè, u l-ulied ta Izrael li ħargu mill-Egittu Reuben, l-ewwel imwieled ta Israel, u l-ulied ta Reuben: Enoch, u l-poplu ta Enoch; ta Pallu, il-poplu ta Pallu. Lil Asron, il-poplu tal-Asronei; lil Charmi, il-poplu ta Charmi. Dawn huma l-popli ta Reuben, u ċ-ċensiment tagħhom kien tliet u erbghin elf u seba mija u tletin.

U l-ulied ta Pallu, Eliab. U l-wlied ta Eliab: Namuel, u Dathan, u Abiram. Dawn kienu msejħa mill-kongregazzjoni; dawn huma dawk li qamu kontra Mosè u Aaron fil-kongregazzjoni ta Korah, fir-ribelljoni kontra l-Mulej. U wara li fetħet l-art ħalqha, bela lilhom u lil Korah, fil-mewt tal-kongregazzjoni tiegħu, meta qered in-nar il-ħamsin u mitejn, u saru sinjal Izda l-ulied ta

Korah ma mitux.

U l-ulied ta Simeon, il-poplu tal-ulied ta Simeon, lil Namuel, il-poplu tan-Namueliti, lil Jamin, il-poplu tal-Jaminiti, lil Jachin, il-poplu tal-Jachiniti, Lil Żara l-poplu ż-Żarai, lil Sawl, il-poplu s-Sawli. Dawn il-popli ta Simeon miċ-ċensiment tagħhom, tnejn u għoxrin elf u mitejn.

Ulited Ġuda però kienu Er u Onan, u mietu Er u Onan fl-art ta Kanaan. U saru l-ulied ta Ġuda skont il-klani tagħhom: minn Xelom, il-klan tax-Xelonin; minn Fares, il-klan tal-Faresin; minn Żara, il-klan taż-Żarain. U saru l-ulied ta Fares: lil Asron, il-poplu Asronit; lil Iamun, il-poplu Iamunit. Dawn il-popli ta Ġuda skont l-ispezzjoni tagħhom, sitt u sebghin elf u ħames mitt.

U l-bnin ta Issakar skont il-klani tagħhom: lil Tola, il-poplu tat-Tolaiti; lil Fua, il-poplu tal-Fuaiti, Lil Iasoub, il-poplu l-Iasoubi; lil Samram, il-poplu s-Samrami. Dawn il-popli ta Issachar miċ-ċensiment tagħhom, erbgħa u sittin elf u erbgħa mija.

Il-wlied ta Żabulon skont il-klani tagħhom: ta Seređ, il-klan tas-Seređiti; ta Allon, il-klan tal-Alloniti; ta Allel, il-klan tal-Alleliti. Dawn il-popli ta Żabulon mill-ċensiment tagħhom, sittin elf u ħames mitt.

Ulited Gad skont il-klani tagħhom: lis-Saphon, il-poplu Saphonit; lil Haggi, il-poplu Haggit; lis-Shuni, il-poplu Shunit, Lill-Azene, il-poplu Azeni; lill-Addi, il-poplu Addi. Lil Arod, il-poplu tal-Aroadi;

lil Ariel, il-poplu tal-Arieli. Dawn il-popli tal-ulied ta Gad minn iċ-ċensiment tagħhom, erbgha u erbghin elf u ħames mitt.

Il-wlied ta Asher skont il-klani tagħhom: minn Jamin, il-klan tal-Jaminiti; minn Jesou, il-klan tal-Jesouiti; minn Baria, il-klan tal-Bariaiti. Lil Kober, il-poplu tal-Koberi; lil Melchiel, il-poplu tal-Melchieli. U l-isem tal-bint ta Asher, Sarai. Dawn il-popli ta Asher mill-ċensus tagħhom, tliet u erbghin elf u erbghamija.

Ulited Ġużeppi skont il-klani tagħhom, Manasse u Efrajm.

Ulited Manasseh: lil Machir, il-poplu tal-Machiri; u Machir ġab lil Gilead, lil Gilead, il-poplu tal-Gileadi. U dawn huma l-ulied ta Gilead: Ahiezer, il-poplu tal-Achiezerite; u Cheleg, il-poplu tal-Chelegite. Lill Esriel, il-poplu l-Esrieli; lill Shechem, il-poplu s-Sychemi. Lil Symaer, il-poplu tas-Symaeri, u lil Opher, il-poplu tal-Opheri. U lil Salpaad, bin ta Opher, ma kellux ulied subien, imma biss bniet, u dawn huma l-ismijiet tal-bniet ta Salpaad: Mala, u Noua, u Egla, u Melcha, u Thersa. Dawn il-popli ta Manasseh mill-ċensus tagħhom, tnejn u ħamsin elf u seba mija.

U dawn kienu l-ulied ta Efrajm: lil Sutala, il-poplu tas-Sutalani; lil Taanak, il-poplu tat-Tanaki. Dawn il-wlied ta Suthala, lil Eden, il-poplu ta Eden. Dawn il-popli ta Efrajm minn iċ-ċensus tagħhom, tnejn u tletin elf u ħames mitt; dawn il-popli tal-ulied ta Ġużeppi skont il-popli tagħhom.

Il-wlied ta Benjamin skont il-klani tagħhom: lil Bale, il-klan tal-

Baliti; lil Ashbel, il-klan tal-Ashbeliti; lil Ahiiram, il-klan tal-Ahiiramiti.

Lill-Sophan, il-poplu ta Sophanes. U saru l-ulied ta Bale: Adar u Noeman. Lil Adar, il-poplu tal-Adari; u lil Noeman, il-poplu tan-Noemani. Dawn huma l-ulied ta Benjamín skont il-klani tagħhom mill-iċ-ċensiment tagħhom, ħamsa u tletin elf u ħamsmija.

U l-wlied ta Dan skont il-klani tagħhom: lil Shuham, il-klan tax-Shuhamites; dawn huma l-klani ta Dan skont il-klani tagħhom. Il-popli kollha ta Samei skont l-ispezzjoni tagħhom, erbgħa u sittin elf u erbgħa mija.

Ulited Naftali skont il-klani tagħhom: lil Asiel, il-poplu Asijeliti; lil Gawni, il-poplu Gawniti. Lill Jeser, il-poplu Jeseri; lill Sellem, il-poplu Sellemi. Dawn il-popli ta Naftali miċ-ċensiment tagħhom, erbgħin elf u tlett mija.

Din iċ-ċensiment tal-ulied ta Israel: sitt mija u wieħed u tletin elf u seba mija u tletin.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Lil dawn se tinqasam l-art, biex jiritaw skont in-numru ta ismijiet. Lill-aktar int żżid il-wirt, u lill-inqas int tnaqqas il-wirt tagħhom; lil kull wieħed, kif kienu mgħoddija, tingħata l-wirt tagħhom. Permezz ta sorsi tinqasam l-art skont l-ismijiet, skont it-tribujiet tal-missirijiet tagħhom jiritaw. Minn il-qsim taqşam il-wirt tagħhom bejn il-ħafna u l-

ftit.

U l-wlied ta Levi skont il-klani tagħhom: lil Gershon, il-poplu Gershonit; lil Kohath, il-poplu Kohatit; lil Merari, il-poplu Merarit. Dawn huma l-popli tal-ulied ta Levi: il-poplu tal-Lobeni, il-poplu tal-Hebroni, il-poplu tal-Kore, u l-poplu tal-Musi, u Kaat ġab lil Amram. L-isem tal-mara tiegħu kien Jochebed, bint Levi, li weldet dawn lil Levi fl-Eġittu, u weldet lil Amram lil Aaron u Mosè, u lil Miriam oħthom. U twieldu lil Aaron: Nadab, u Abihu, u Eleazar, u Ithamar. U miet Nadab u Abiud meta offrew nar barranija quddiem il-Mulej fid-deżert ta Sinai. U saru minn ċensus tagħhom tliet u għoxrin elf, kull maskil minn xahar wieħed il fuq, għax ma kinux magħduda flimkien fnofs ulied Izrael, għaliex ma jingħatax lilhom sehem fnofs ulied Izrael.

U dan kien iċ-ċensus ta Mosè u Eleazar il-saċerdot, li eżaminaw lill-ulied ta Izrael fAraboth ta Moab, fuq il-Ġordan skont Ġeriko. U fdawn ma kienx hemm bniedem mill-ispezzjonati minn Mosè u Aaron, li huma spezzjonaw lill-ulied ta Izrael fid-deżert ta Sinaj. Għax il-Mulej qal lilhom: Bil-mewt se jmutu fid-deżert, u ma thalla hadd minnhom, lanqas wieħed, hlief Caleb bin Jephunneh u Joshua bin Nun.

27

U resqu l-bniet ta Salpaad bin Opher, bin Galaad, bin Makir, tal-poplu ta Manasseh, tal-bnin ta Ġużepp, u dawn l-ismijiet

tagħhom: Maala, u Noua, u Eglà, u Melka, u Thersa. U wieqfa quddiem Mosè, u quddiem Eleazar il-sacerdot, u quddiem il-mexxejja, u quddiem il-kongregazzjoni kollha fuq il-bieb tat-tinda tax-xhieda, huma jgħidu, Il-missier tagħna miet fid-deżert, u huwa ma kienx fnofs il-kongregazzjoni li ngabret quddiem il-Mulej fil-kongregazzjoni ta Korah, għax permezz ta dnuh tiegħu miet, u ulied ma sarux lilu. Ma jithassarx l-isem tal-missier tagħna minn nofs il-poplu tiegħu, għax mhemmx lilu iben. Aghthu lilna pussess fnofs il-ħuti tal-missier tagħna. U għab Mosè l-gudizzju tagħhom quddiem il-Mulej.

U tkellem il-Mulej lil Mose, Qed jgħid, sewwa tkellmu l-bniet ta Salpaad, rigal tagħti lilhom pussess ta wirt fin-nofs tal-ħutu tal-missier tagħhom, u tpoġġi l-wirt tal-missier tagħhom lilhom. U lill ulied Israel int se titkellem, Qiegħed jgħid: Raġel jekk imut, u ma jkollux iben, inti għandek tgħaddi l-wirt tiegħu lil bintu. Jekk iżda ma jkollux bint, aghthu l-wirt lil ħuh. Jekk iżda mgħandux ħutu, aghthu l-wirt lill-ħu ta missieru. Jekk iżda ma jkunux hemm ħuti tal-missier tiegħu, aghthu l-wirt lill-eqreb qarrub tiegħu mit-tribù tiegħu, biex jirtu l-affarijiet tiegħu, u dan ikun għall-ulied ta Izrael dritt ta gudizzju, kif ordna l-Mulej lil Mosè.

U qal il-Mulej lil Mosè: Itla fil-muntanja li hemm fil-barra tal-Ġordan, din il-muntanja ta Nabau, u ara l-art ta Kanaan, li jiena qed nagħti lil ulied Izrael bħala pussess. U int se tarah, u int se tiġi miżjud mal-poplu tiegħek, kif kien miżjud Aaron ħuk fil-muntanja ta Hor. Għax intom transgredjtu l-kelma tiegħi fid-deżert ta Sin, meta l-kongregazzjoni opponiet biex

issantifikawni, ma ssantifikajtunix fuq l-ilma quddiemhom; dan huwa l-ilma tal-kontradizzjoni fKadesh, fid-deżert ta Sin. U qal Musa lill-Mulej, Ħa jahtar il-Mulej, il-Alla tal-spirti u tal-laħam kollu, raġel fuq din il-kongregazzjoni, Min joħroġ quddiemhom, u min jidħol quddiemhom, u min iħarreġhom, u min idaħħalhom, u mhux se tkun il-kongregazzjoni tal-Mulej bħal nagħaġ li mgħandhomx ragħaj. U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu: Ħu għalik Ġozwè bin Nun, raġel li għandu l-ispirtu fih, u poġġi idejk fuqu. U se twaqqfu lilu quddiemu Eleazar is-sacerdot, u se tordna lilu quddiemu l-kongregazzjoni kollha, u se tordna dwar tiegħu quddiemhom. U int tagħti mill-glorja tiegħek fuqu, sabiex il-wlied ta Izrael jisimgħu lilu. U quddiem Eleazar il-sacerdot se jieqaf, u se jistaqsuh il-ġudizzju tal-wirja quddiem il-Mulej. Fuq il-ħalq tiegħu se joħorġu, u fuq il-ħalq tiegħu se jidhlu hu u l-ulied ta Izrael bqalb waħda, u l-kongregazzjoni kollha.

U għamel Mosè kif kmanda lilu s-Sid, u ħa lil Ġozwè, waqqfu quddiem Eleazar il-qassis, u quddiem il-kongregazzjoni kollha. U poġġa l-idejn tiegħu fuqu, u stabbilixxa lilu bħalma kmanda s-Sid lil Mosè.

28

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Kmanda lill-ulied ta Izrael, u tgħid lilhom: Ir-rigali tiegħi, id-donazzjonijiet tiegħi, l-offerti tiegħi għal riħa ta fragranza, zommuhom biex toffruhom lili fil-

festi tiegħi. U int tgħid lilhom, dawn l-offerti li se ggħib lill-Mulej, ħrief ta sena bla difett, tnejn kuljum għal olokawtoma kontinwament. Il-ħaruf l-ewwel tagħmlu filgħodu, u l-ħaruf it-tieni tagħmlu lejn filgħaxija.

U int se tagħmel l-għaxar tal-ephah ta dqiq fin għal sagrificċju mħallat fiż-zejt fir-raba tal-hin. Olokawtoma kontinwu, li sar fil-muntanja ta Sinaj għal riħa ta fragranza ħelwa lill-Mulej. U l-offerta tax-xorb tiegħu, ir-raba tal-hin għall-ħaruf il-wieħed, fil-post qaddis tixrob offerta tax-xorb ta xarba qawwi lill-Mulej. U l-ħaruf it-tieni tagħmlu lejn il-filgħaxija, skont is-sagrificċju tiegħu u skont l-offerti tax-xorb tiegħu tagħmlu għal riħa ta fragranza lill-Mulej. U fil-jum tas-Sabbath għandek iġgħib żewġ ħrief ta sena waħda mingħajr difett, u żewġ għoxrin ta dqiq fin imħallat fiż-zejt għal sagrificċju u offerti tax-xorb, Olokawtoma tas-sabbti fis-sabbti fuq l-olokawtoži kontinwa, u l-libazzjoni tiegħu.

U fil-qlub il-godda toffru offerta maħruqa lill-Mulej: għoġiela minn baqar tnejn, u nemel wieħed, ħrief ta sena sebgha mingħajr difett. Tliet għaxriet ta dqiq fin imħallat fiż-zejt għall-għoġol il-wieħed, u żewġ għaxriet ta dqiq fin imħallat fiż-zejt għall-mazzott il-wieħed. Għaxar għaxar ta dqiq fin imħallat fiż-zejt għall-ħaruf il-wieħed, sagrificċju ta riħa ta fragranza, offerta lill-Mulej. Il-libazzjoni tagħhom in-nofs tal-hin se jkun għall-għoġol il-wieħed, u t-tielet tal-hin se jkun għall-kabċ il-wieħed. U r-raba tal-hin se jkun għall-ħaruf il-wieħed tal-inbid, dan l-olokawtoma xahar minn xahar għax-xhur tas-sena.

U majjal wiehed minn mogħoż dwar dnuw lill-Mulej, fuq l-
olokowst kontinwu se jsir, u l-libazzjoni tiegħu.

U fix-xahar l-ewwel, fl-erbatax-il jum tax-xahar, il-Għid tal-Mulej.
U fil-ħmistax-il jum ta dan ix-xahar festa, seba jiem ħobż mhux
imħammar għandkom tieklu. U l-ewwel jum imsejjah qaddis se
jkun għalikom, ebda xogħol servili mgħandkom tagħmlu. U
intom għandhom iġġibu sagrafiċċji maħruqa, offerta lill-Mulej:
erwieh żgħar minn baqar tnejn, nemel wiehed, ħrief ta sena
sebgħa; mingħajr difett għandhom ikunu għalikom. U s-
sagrafiċċju tagħhom dqiq fin imħallat fiż-żejt, tliet għaxriet għall-
għoġol il-wiehed, u tnejn għaxriet għall-kabbaċ il-wiehed.
Għaxar għaxar tagħmel għall-ħaruf il-wiehed, għas-seba ħrief. U
mogħża waħda minn mogħoż dwar dnuw, biex tagħmel kappara
għalikom, ħrief l-offerta maħruqa kollha tal-kontinwu tal-
filgħodu, li hija offerta maħruqa kontinwa. Dawn skont dawn
tagħmlu kull jum għas-seba jiem, rigal u offerta għal riħa ta
fragranza lill-Mulej; fuq l-olokowst kontinwu tagħmel il-
libazzjoni tiegħu. U l-jum is-seba imsejjah qaddis ikun għalikom,
kull xogħol servili ma tagħmlux fih.

U fil-jum tal-ġodda, meta toffru sagrafiċċju ġdid lill-Mulej tal-
gimghat, imsejjah qaddis ikun għalikom, kull xogħol servili ma
tagħmlux. U intom għandhom toffru olokawtomata għal riħa ta
fragranza lill-Mulej: mosków minn baqar tnejn, ram wiehed, u
ħrief ta sena sebgħa bla tebgħa. Is-sagrafiċċju tagħhom huwa
dqiq fin imħallat fiż-żejt: tliet għaxriet għall-għoġol il-wiehed, u
żewġ għaxriet għall-kabbaċ il-wiehed. Għaxar għaxar għall-

ħaruf il-wieħed, għas-sebġha ħrief. U majjal wieħed minn mogħoż għad-dnub, biex jagħmel kappara għalikom, ħlief l-olokowst kontinwu U s-sagrificċju tagħhom tagħmlu lili; mingħajr difett ikunu għalikom, u l-libazzjonijiet tagħhom.

29

U fis-seba xahar, fl-ewwel jum tax-xahar, se jkollkom konvokazzjoni qaddisa, ebda xogħol servili mgħandkom tagħmlu, se jkun jum ta sinjal għalikom. U tagħmlu offerti maħruqa għal riħa ta fragranza lill-Mulej: vitella waħda minn baqar, naghġa waħda, u sebġha ħrief ta sena mingħajr difett. Is-sagrificċju tagħhom dqiq fin imħallat fiż-żejt: tliet għaxriet għall-ghoġol il-wieħed, u tnejn għaxriet għall-labbu l-wieħed. Għaxar għaxar għall-ħaruf il-wieħed, għas-sebġha ħrief. U mogħza waħda minn mogħoż dwar dnub, biex jagħmel kappara għalikom, Ħlief għall-olokowsti tal-qamar il-ġdid, u s-sagrificċji tagħhom, u l-offerti tax-xorb tagħhom, u l-olokowstu kontinwu, u s-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom skont l-interpretazzjoni tagħhom, għal riħa ta fragranza lill-Mulej.

U fl-għaxar jum ta dan ix-xahar se jkun jum imsejjaħ qaddis għalikom, u għandkom taffliġu ruħkom, u mgħandkomx tagħmlu ebda xogħol. U intom se ġġibu offerti maħruqa għal riħa ta fragranza lill-Mulej, offerti lill-Mulej: vitella waħda mill-baqar, naghġa waħda, sebat ħrief ta sena; mingħajr difett se jkunu għalikom. Is-sagrificċju tagħhom dqiq fin imħallat fiż-żejt,

tliet għaxriet għall-għoġol il-wieħed, u żewġ għaxriet għan-nemel il-wieħed, Għaxar għaxar għall-ħaruf il-wieħed, għas-sebġha ħrief. U mogħoż wieħed minn mogħoż dwar dnuw, biex jagħmel kappara għalikom, ħlief dak dwar id-dnuw tal-kappara, u l-offerti maħruqa kontinwament, is-sagrificċju tagħha, u l-libazzjoni tagħha skont l-interpretazzjoni għal riħa ta fragranza, offerta lill-Mulej.

U fil-ħmistax-il jum tax-xaħar tas-seba dan, imsejjaħ qaddis se jkun għalikom, ebda xogħol servili mgħandkom tagħmlu, u ċċelebraw din il-festa lill-Mulej għal seba jiem. U intom għandkom iġġibu sagrificċji maħruqa, offerta briħa ta fragranza ħelwa lill-Mulej, fil-jum l-ewwel: tlettax għoġol mill-baqar, żewġ ħrief, u erbatax ħaruf ta sena waħda, mingħajr difett se jkunu. Is-sagrificċji tagħhom huma dqiġ fin imħallat fiż-żejt: tliet għaxriet għall-għoġol il-wieħed, għat-tlettax għoġġiel, u żewġ għaxriet għall-labbu l-wieħed, għaž-żewġ lbieb. Għaxar għaxar għal kull ħaruf wieħed, għall-erbatax-il ħaruf, U mogħoż wieħed minn mogħoż dwar dnuw, ħlief l-offerta maħruqa sħiħa kontinwa, is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom.

U fil-jum it-tieni, mużżelli tnax, ħrief tnejn, ħrief ta sena erbgħa u għaxra bla tebgħa. Is-sagrificċju tagħhom u l-libazzjoni tagħhom għall-għoġġiela u għall-ilħrief u għall-ħrief, skond in-numru tagħhom u skond l-interpretazzjoni tagħhom. U kid minn mogħoż wieħed dwar dnuw, ħlief l-offerta maħruqa sħiħa ta kontinwament, is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom.

Fit-tielet jum: ħdax moskok, żewġ ħrief, erbatax-il ħaruf ta sena mingħajr difett. Is-sagrificċju tagħhom u l-libazzjoni tagħhom għall-ghoġġiela u għall-ilħrief u għall-ħrief, skond in-numru tagħhom u skond l-interpretazzjoni tagħhom. U mogħoż minn mogħża wieħed dwar dnuq, ħlief l-offerta maħruqa shiħa ta kontinwament, is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom.

Fir-raba jum: għoxrin għaxar, naqra tnejn, ħrief ta sena erbatax bla tebgħa. Is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom għall-ghoġġiela u għan-neġeġ u għall-ħrief skond in-numru tagħhom, skond l-interpretazzjoni tagħhom. U mogħoż minn mogħża wieħed dwar dnuq, ħlief l-offerta maħruqa shiħa ta kontinwament, is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom.

Fil-jum il-ħames, disa mosków, żewġ krjus, u erbatax-il ħaruf ta sena waħda mingħajr difett. Is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom għall-ghoġġiela u għan-neġeġ u għall-ħrief skont in-numru tagħhom, skont l-interpretazzjoni tagħhom. U mogħoż minn mogħoż wieħed dwar dnuq, ħlief l-offerta maħruqa shiħa kontinwa, is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom.

Fis-sitt jum: tmien mużew, żewġ ħrief, erbatax ħaruf ta sena mingħajr difett. Is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom għall-ghoġġiela u għan-neġeġ u għall-ħrief skont in-numru tagħhom, skont l-interpretazzjoni tagħhom. U mogħoż minn mogħża wieħed dwar dnuq, ħlief l-offerta maħruqa shiħa

ta kontinwament, is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom.

Fis-seba jum, seba vitelli, żewġ ħrief, u erbatax ħaruf ta sena mingħajr difett. Is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom għall-għoġgiela u għan-neġeġ u għall-ħrief skont in-numru tagħhom, skont l-interpretazzjoni tagħhom. U majjal wiehed minn mogħoż dwar dnuw, ħlief l-olokowst kontinwu, is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom. U fil-jum it-tmien ikun hemm assemblea ta għeluq għalikom, ebda xogħol servili ma tagħmlu fih. U int offru olokawtomata għal riħa ta fragranza, offerti lill-Mulej: vitell wiehed, nagħga waħda, u sebat ħrief ta sena mingħajr difett. Is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom għall-għoġol u għan-nagħaġ u għall-ħrief skont in-numru tagħhom, skont l-arranġament tagħhom. U mogħoż minn mogħża wiehed dwar dnuw, ħlief l-offerta maħruqa sħiħa ta kontinwament, is-sagrificċji tagħhom u l-offerti tax-xorb tagħhom.

Dawn tagħmlu lill-Mulej fil-festi tagħkom, ħlief it-talb tagħkom, u l-offerti volontarji tagħkom, u l-offerti maħruqa tagħkom, u s-sagrificċji tagħkom, u l-libazzjonijiet tagħkom, u s-salvazzjoni tagħkom.

30

U tkellem Mosè lill-ulied ta Izrael skont dak kollu li kmanda s-Sid

lil Mosè. U tkellem Mosè lejn il-mexxejja tal-tribujiet tal-ulied ta Izrael, u qal: Dan hu l-kelma li kmanda l-Mulej. Raġel li jagħmel wegħda lill-Mulej, jew jaħlef ġurament, jew jorbot ruħu bi rabta, ma għandux jiprofana l-kelma tiegħu; kollox li joħroġ minn haġqu għandu jagħmlu. Jekk iżda mara twegħed wegħda lill-Mulej, jew torbot ruħha brabta fid-dar tal-missier tagħha waqt iż-żgħożija tagħha, U jekk jisma missierha t-talb tagħha u l-impenji tagħha li hija ħadet fuq ruħha, u missierha jibqa sieket, imbagħad it-talb kollha tagħha u l-impenji kollha li hija ħadet fuq ruħha jibqgħu validi. Jekk iżda l-missier tagħha jiċċhad kompletament, fliema jum jisma t-talb kollha tagħha u l-obbligi li hija stabbilixxiet kontra ruħha, dawn ma jqumux, u l-Mulej se jnaddafha, għax il-missier tagħha ċċhad.

Jekk iżda li saret issir għal raġel, u t-talb tagħha fuqha skont id-distinzjoni tax-xufftejn tagħha li hija stabbilixxiet kontra r-ruħ tagħha, U jisma r-raġel tagħha u jibqa sieket lilha fliema jum jisma, u hekk se jqumu t-talb kollha tagħha u l-obbligi tagħha li hija stabbilixxiet skont ruħha, se jqumu. Jekk iżda r-raġel tagħha jiċċhad fliema jum jisma, it-talb kollha tagħha u l-obbligi tagħha li hija stabbilixxiet kontra ruħha ma jibqgħux, għaliex ir-raġel iċċhad minnha, u l-Mulej se jnaddafha.

U t-talba ta armla u ta waħda miċċhuda, kemm jekk tagħmel wegħda skont ir-ruħ tagħha, jibqgħu magħha. Jekk iżda fid-dar tar-raġel tagħha t-talba tagħha, jew id-digriet kontra r-ruħ tagħha bġurament U jisma r-raġel tagħha, u jibqa sieket magħha, u ma jirrifjutax magħha, u jqumu t-talb kollha tagħha, u l-obbligi

kollha tagħha li hija ddeterminat kontra ruħha jqumu kontra tagħha. Jekk iżda wara li jneħhi, jneħhi r-raġel tagħha fliema jum jisma, kollha kemm huma jekk joħorġu minn xufftejha tagħha skont it-talb tagħha, u skont l-obbligazzjonijiet daww kontra ruħha, ma jibqgħux validi għaliha, ir-raġel tagħha neħhiehomm, u l-Mulej jnaddafha. Kull talba u kull ġurament ta rabta biex jagħmel il-ħsara lir-ruħ, ir-raġel tagħha se jwaqqaf dan għaliha, u r-raġel tagħha se jneħhi. Jekk iżda jkun silenzjuż u jibqa silenzjuż magħha jum wara jum, se jistabbilixxi lilha l-imwegħda kollha tagħha, u l-obbligi li huma fuqha se jistabbilixxi lilha, għax kien silenzjuż magħha fil-jum li fih sema. Jekk iżda r-raġel tagħha jneħhi dan wara l-jum li fih sama, huwa jieħu d-dnub tiegħu. Dawn l-ordinanzi li l-Mulej ikkmanda lil Mosè, bejn raġel u martu, u bejn missier u bintu fi żgħożitha fid-dar tal-missier.

31

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Ittieħed ir-revaġ tal-ulied ta Izrael minn tal-Midjaniti, u fl-aħħar int se tiġi miġbur mal-poplu tiegħek. U Mosè tkellem mal-poplu u qal: Armaw irġiel minn fostokom, u ħudu pożizzjoni ta battalja quddiem il-Mulej kontra Midjan, biex jagħtu vendetta mill-Mulej lil Midjan. Elf minn tribù, elf minn tribù, minn it-tribùjiet kollha tal-ulied ta Izrael, ibgħatuhom biex jiggieldu. U għaddu mill-eluf ta Izrael elf minn tribù, tnax-il elf armati għall-battalja. U Mosè baġhat lilhom, elf minn kull tribù, elf minn kull tribù mal-qawwa tagħhom, u lil

Fineħas bin Eleazar bin Aaron il-qassis, u l-važi mqaddsa, u t-trumbetti tas-sinjali fidejhom.

U rranġaw ruħhom fil-battalja fuq Midjan, kif ordna l-Mulej lil Mosè, u qatlu kull maskil. U s-slaten ta Midjan qatluhom flimkien mal-midruba tagħhom, u lil Evi, u lil Rokon, u lil Sur, u lil Ur, u lil Robok, il-ħamsa slaten ta Midjan, u lil Balaam bin Beor qatluh bis-sejf flimkien mal-midruba tagħhom. U pprednaw in-nisa ta Midjan u l-bagalji tagħhom, u l-bhejjem tagħhom, u l-possessjonijiet kollha tagħhom, u l-qawwa tagħhom pprednaw. U l-bliet kollha tagħhom li kienu fl-insediamenti tagħhom, u r-rħula tagħhom ħarquhom bin-nar. U ħadu l-plunder kollu tagħhom, u l-ispojli kollha tagħhom mill-bniedem sal-bhejjem. U ġiebu lejn Mosè u lejn Eleazar il-qassis, u lejn il-wlied kollha ta Izrael, il-prigunieri, u l-ispojli, u l-preda fil-kamp fAraboth ta Moab, li tinsab fuq il-Ġordan qrib Ġeriko. U ħareġ Mosè u Eleazar is-sacerdot u l-kollha l-mexxejja tal-kongregazzjoni għal laqgħa magħhom barra l-kamp. U kien irrabbja Mosè fuq l-ispetturi tal-qawwa, il-kmandanti tal-eluf u l-kmandanti tal-mijiet, li kienu ġejjin mil-linja tal-battalja tal-gwerra. U qal lilhom Mwuzè: Għaliex żammejtu ħajja kull mara? Dawn għax kienu lill-ulied ta Izrael skont il-kelma ta Balaam biex iwarrbuhom u biex jinjora l-kelma tal-Mulej minħabba Peor, u ġara l-pjaga fil-kongregazzjoni tal-Mulej. U issa oqtlu kull maskil fil-plundru kollu, u kull mara li kienet taf is-sodda ta raġel, oqtluhom. U l-plundru kollu tan-nisa, li ma jafux sodda ta raġel, ħalluhom ħajjin. U intom ikkampjaw barra mill-kamp sebat ijiem, kull wieħed li qatel u dak li mess il-maqtul jiġi

purifikat fit-tielet jum, u fis-seba jum intom u l-priġunieri tagħkom. U kull kisi u kull bastiment tal-ġilda, u kull xogħol minn ġilda tal-mogħoż, u kull bastiment tal-injam għandkom tippurifika.

U qal Eleazar il-qassis lir-rġiel tal-qawwa li kienu ġejjin mil-linja tal-battalja tal-gwerra: Dan huwa l-ordni tal-liġi li kmanda s-Sid lil Mosè. Hlief id-deheb u l-fidda u l-bronż u l-ħadid u ċ-ċomb u ż-żingu, Kull haġa li se tgħaddi fin-nar se titnaddaf, iżda jew bl-ilma tal-purifikazzjoni se tiġi purifikata, u kollox kemm hu jekk ma jgħaddix min-nar se jgħaddi mill-ilma. U aħslu l-ilbies fis-seba jum, u intom se tkunu nodfa, u wara dan tidhlu fil-kamp.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Hu l-total tal-ispolja tal-kattività minn bniedem sa bhima, inti u Eleazar il-saċerdot u l-mexxejja tal-familji tal-kongregazzjoni. U intom għandkom taqsmu l-għanima bejn il-gwerrera li ħargu għall-battalja, u bejn il-kongregazzjoni kollha. U intom għandkom tiehdu hlas lill-Mulej minn tal-irġiel tal-gwerrera li ħargu għall-battalja, waħda ruħ minn ħames mitt, min-nies, u mill-bhejjem, u mill-baqar, u min-nagħaġ, u mill-ħmir, U minn in-nofs tagħhom tiehdu. U tagħti lil Eleazar is-saċerdot l-ewwel frott tal-Mulej. U mill-nofs tal-wlied ta Izrael hu wieħed minn ħamsin mill-bnedmin, u mill-baqar, u min-nagħaġ, u mill-ħmir, u mill-bhejjem kollha, u aġhtihom lill-Levitin li jżommu l-ħarsiet fit-tinda tal-Mulej.

U għamel Mosè u Eleazar il-qassis, kif ordna l-Mulej lil Mosè. U sar is-surplus tal-booty li ħadu l-irġiel il-warriors, min-nagħaġ,

sitt mija u sebghin u hamsa elf. U baqar, tnejn u sebghin elf, U hmir, wiehed u sittin elf, U r-ruħ tal-bnedmin min-nisa li ma kinux jafu s-sodda ta raġel, ir-ruħ kollha kienu tnejn u tletin elf. U sar in-nofs, il-porzjon ta dawk li kienu ħargu għall-gwerra, minn in-numru tan-nagħaġ, tliet mija u tletin elf u seba eluf u hames mija. U l-parti tal-Mulej min-nagħaġ kienet sitt mija u sebghin u hamsa, U baqar, sitta u tletin elf, u t-tmiem lill-Mulej, tnejn u sebghin. U hmir, tletin elf u hames mija, u t-tmiem lill-Mulej, wiehed u sittin. U ruħ ta bnedmin, sittax-il elf, u t-tmiem taġġhom lill-Mulej, tnejn u tletin ruħ.

U ta Mosè t-tmiem lill-Mulej, l-offerta ta Alla, lil Eleazar il-qassis, kif kmanda l-Mulej lil Mosè. Mill-nofs porzjon tal-ulied ta Izrael, li dawn qasam Mosè mill-irġiel il-gwerrier. U sar in-nofs mill-kongregazzjoni min-nagħaġ, tliet mija u tletin elf u seba eluf u hames mija. U baqar, sitta u tletin elf. Hmir, tletin elf u hames mija. U ruħiet ta bnedmin, sittax-il elf. U Mosè ħa minn nofs il-porzjon tal-ulied ta Izrael wiehed minn hamsin, mill-bnedmin u mill-bhejjem, u tahom lill-Leviti li jzommu l-gwardja tat-tinda tal-Mulej, kif ordna l-Mulej lil Mosè.

U ġew lejn Mosè kollha maħtura għad-divizjonijiet ta elf tal-forza: il-kmandanti ta eluf u l-kmandanti ta mitt, U qalu lil Mosè: Il-qaddejja tiegħek ħadu l-għadd tal-irġiel il-gwerrera li kienu magħna, u ma naqas ħadd minnhom, lanqas wiehed. U offrejna l-rigal lill-Mulej, kull raġel dak li sab: vaż tad-deheb, u braċċaletta, u kavilja, u ċurkett, u braċċaletta, u qrattija, biex nagħmlu kappara għalina quddiem il-Mulej. U ħa Mosè u

Eleazar is-sacerdot id-deheb minnhom, kull bastiment magħmul. U sar kull id-deheb tal-offerta li ħadu lill-Mulej, sittax-il elf u seba mija u ħamsin sikel minn tal-kmandanti tal-eluf u minn tal-kmandanti tal-mijiet. U l-irġiel il-gwerrera pprednaw kull wieħed għalih innifsu. U ħa Mosè u Eleazar is-sacerdot id-deheb minn tal-kmandanti tal-eluf u minn tal-kmandanti tal-mijiet, u gābhom ġot-tinda tax-xhieda, memorjal tal-ulied ta Izrael quddiem il-Mulej.

32

U l-bhejjem bnumru kbir kien għand ulied Reuben u għand ulied Gad, numru kbir ħafna, u raw l-art ta Jazer u l-art ta Gilead, u kien il-post post għall-bhejjem. U wara li resqu l-ulied ta Ruben u l-ulied ta Gad, qalu lil Mosè u lil Eleazar il-sacerdot u lil-mexxejja tal-kongregazzjoni, u qalu, Ataroth, u Daibon, u Jazer, u Nimrah, u Heshbon, u Elealeh, u Sebam, u Nabau, u Baian. L-art li tat il-Mulej quddiem il-wlied ta Izrael, art għall-bhejjem hi, u l-qaddejja tiegħek għandhom bhejjem. U qalu, Jekk sibnija favur quddiemek, tingħata din l-art lill-qaddejja tiegħek bħala pussess, u la tgħaddiniex il-Ġordan.

U qal Mosè lill-ulied ta Gad u lill-ulied ta Ruben: L-aħwa tagħkom imorru fil-gwerra, u intom toqogħdu hawn? U għaliex qed tgħawwġu l-moħħ tal-ulied ta Izrael biex ma jaqsmux ġol-art li l-Mulej qed jagħti lilhom? Mhux hekk għamlu l-missirijiet tagħkom meta bghatthom minn Kadesh Barnea biex jifhmu l-

art? U telgħu wied tal-għonq tal-għeneb, u osservaw l-art, u dawru l bogħod il-qalb tal-ulied ta Izrael, sabiex ma jidhlu fl-art li ta lhom il-Mulej. U s-Sid irrabja bil-għadab fdak il-jum, u ħalef u qal, Jekk jaraw dawn in-nies li telgħu minn Eġittu minn għoxrin sena l fuq, dawk li jafu t-tajjeb u l-ħażin, l-art li nħalliftha lil Abraham u lil Izakk u lil Ġakobb, għax ma seguewx warajja,

Ħlief Caleb bin Jephunneh li ġie separat, u Joshua bin Nun, għax segwew wara l-Mulej. U l-Mulej kien irrabbja ħafna kontra Izrael, u xerridihom fid-deżert għal erbghin sena, sakemm inqerdet kollha dik il-generazzjoni li kienet tagħmel il-ħażin quddiem il-Mulej. Ara, qmtu ħlief il-missirijiet tagħkom, qerda ta bnedmin midnbin, biex iżżidu għad fuq l-għadab tal-korla tal-Mulej fuq Izrael. Għax intom se dduru lura minnu biex iżżidu għad iħalluh fid-deżert, u intom se taġixxu bla liġi kontra l-kongregazzjoni kollha din.

U resqu lejħ u qalulu: Aħna nibnu hawn stazzjonijiet tan-nagħaġ għall-bhejjem tagħna u bliet għall-bagalji tagħna. U aħna nnarmjajna lilna n fusna bħala gwardja minn qabel tal-ulied ta Izrael, sakemm inkunu ġibna lilhom fil-post tagħhom stess, u l-bagalji tagħna se joqgħod fi bliet imwaħħla minħabba l-abitanti tal-art. Ma nirritornawx lejħ id-djar tagħna sakemm jiġu maqsuma l-ulied ta Izrael, kull wieħed għall-wirt tiegħu. U aħna mgħadniex se nwierrtu magħhom minn lil hinn tal-Ġordan u aktar il bogħod, għax aħna rċevejna l-partijiet tagħna fil-lil hinn tal-Ġordan fil-lvant.

U qal lilhom Mosè, Jekk tagħmlu skont din il-kelma, jekk tarmu ruħkom quddiem il-Mulej għall-gwerra, u kull raġel armat tagħkom se jgħaddi l-Jordan quddiem il-Mulej, sakemm ikun meqrud il-għadu tiegħu minn quddiem wiċċu U tkun sottomessa l-art quddiem il-Mulej, u wara dan intom tergħu lura, u intom tkunu innoċenti quddiem il-Mulej u minn Israel, u tkun din l-art tagħkom bħala pussess quddiem il-Mulej. Jekk iżda ma tagħmlux hekk, tiddnbu quddiem il-Mulej, u tkunu tafu d-dnub tagħkom meta jaqbdkom il-ħżienet. U se tibnu lilkom infuskom bliet għall-bagalji tagħkom, u rħajjel għall-bhejjem tagħkom, u dak li joħrog minn ħalqkom tagħmluh.

U qalu l-ulied ta Reuben u l-ulied ta Gad lil Moses, u qalu: Il-qaddejja tiegħek se jagħmlu kif il-Mulej tagħna jikkmanda. Il-bagalji tagħna, u n-nisa tagħna, u l-bhejjem kollha tagħna se jkunu fil-bliet ta Gilead. Il-iżda l-qaddejja tiegħek se jgħaddu kollha armati u mwaqqfa quddiem il-Mulej għall-gwerra, kif il-Mulej jgħid.

U stabbilixxa lilhom Mosè lil Eleazar is-sacerdot, u lil Ġozwè bin Nun, u l-mexxejja tal-familji tat-tribujiet ta Izrael. U qal lejhom Mosè: Jekk jaqsmu l-ulied ta Ruben u l-ulied ta Gad magħkom il-Ġordan, kollha armati għall-gwerra quddiem il-Mulej, u tissoġġettaw l-art quddiemkom, u tagħtu lilhom l-art ta Galaad bħala pussess. Jekk iżda ma jaqsmux armati magħkom fil-gwerra quddiem il-Mulej, intom tgħaddu l-bagalji tagħhom, u n-nisa tagħhom, u l-bhejjem tagħhom qabilkom lejn l-art ta Kanaan, u huma se jiritaw flimkien magħkom fl-art ta Kanaan. U

wiegħbu l-ulied ta Reuben u l-ulied ta Gad u qalu: Dak kollu li jgħid il-Mulej lill-qaddejja tiegħu, hekk nagħmlu aħna. Aħna se naqsmu armati quddiem il-Mulej lejn art Kanaan, u intom tagħtuna l-pussess tagħna fil-barra tal-Ġordan.

U Mosè ta lill-ulied ta Gad, u lill-ulied ta Reuben, u lill-nofs tribù ta Manasseh ulied Ġużepp, is-saltna ta Sihon sultan l-Amoriti, u s-saltna ta Og sultan ta Bashan, l-art u l-ibliet mal-konfini tagħha, l-ibliet tal-art madwar. U bnew il-ulied ta Gad id-Daibon, u l-Ataroth, u l-Aroer. u s-Sopħar, u l-Jazer, u għollew lilhom, u n-Namram, u l-Baitharan, bliet imwaħħla, u rħajjel tan-nagħaġ. U l-bnin ta Reuben bnew lil Heshbon, u lil Elealeh, u lil Kiriathaim, u l-Beelmeon, imdawrin, u s-Sebama, u semmewhom skont l-ismijiet tagħhom, l-ismijiet tal-ibliet li bnew. U mar iben Machir iben Manasseh lejn Gilead, u ħadha, u qered lill-Amorite li kien jgħammar fiha. U ta Mosè l-Galaad lil Makir bin Manasse, u seken hemm. U Jair ta Manasseh mar u ħa l-irhula tagħhom, u semmihom Irhula ta Jair. U Nabau mar, u ħa lil Kohath u l-irhula tagħha, u semmihom Naboth mill-isem tiegħu.

33

U dawn huma l-istazzjonijiet tal-ulied ta Izrael, kif ħarġu minn art l-Eġittu bil-qawwa tagħhom fidejn Mosè u Aaron. U kiteb Mosè t-tluq tagħhom u l-waqfiet tagħhom minħabba l-kelma tal-Mulej, u dawn huma l-waqfiet tal-vjaġġ tagħhom. Huma telqu minn Rameseh fix-xahar l-ewwel, fil-ħmistax-il jum tax-xahar l-

ewwel. Fil-ġhada tal-Ġhid telqu l-ulied ta Izrael bid ġholja quddiem l-Eġizzjani kollha. U l-Eġizzjani kienu qegħdin jidfnu minn fosthom il-mejtin kollha li l-Mulej laqat, kull bukri fl-art tal-Eġittu, u fuq l-allat tagħhom ġhamel il-vendetta l-Mulej. U wara li telqu l-ulied ta Izrael minn Ramese, huma kampaw fSukkot. U telqu minn Sokkoth u ħabbtu l-kamp fButhan, li huwa parti mid-deżert. U telqu minn Buthan, u ħajmu fuq il-ħalq ta Eiroth, li huwa quddiem Beelsephon, u ħajmu quddiem Magdolou. U telqu minn quddiem Eiroth, u qasmu nofs il-baħar lejn id-deżert, u marru vjaġġ ta tliet ijiem permezz tad-deżert, u ħajmu fPikriais. U telqu mill-ilmijiet morra, u ġew fElim, u fElim kien hemm tnax ġhejn ta ilma, u sebgħin sigra tal-palm, u attendaw hemm ħdejn l-ilma. U telqu minn Elim, u waqfu fuq il-Baħar l-Aħmar. U telqu mill-Baħar l-Aħmar u kampaw fid-deżert ta Sin.

U telqu mill-deżert ta Sin u waqfu kampament fRefaka. U telqu minn Rafaka u qagħdu fAjlus. U telqu minn Ailous, u ħajmu fRaphidin, u ma kien hemm ilma ġhall-poplu biex jixorbu. U telqu minn Rafidin u waqfu l-kamp fid-deżert ta Sinaj. U telqu minn id-deżert ta Sinai, u waqfu l-kamp fil-oqbra tax-xewqa. U telqu minn oqbur tax-xewqa u attendaw fAseroth. U telqu minn Aseroth, u waqfu l-kamp fRathamah.

U telqu minn Ratama u waqfu l-kamp fi Remmon Fares. U telqu minn Remmon Phares u kampaw fLebona. U telqu minn Lebona u waqfu l-kamp fRessan. U telqu minn Ressan u attendaw fi Makellath. U telqu minn Makellath u qamu l-kamp fSaphar. U

telqu minn Saphar u waqfu l-kamp fCharadath. U telqu minn Ħaradath, u waqfu l-kamp fi Makeloth. U telqu minn Makeloth u waqfu l-kamp fKataath. U telqu minn Kataath, u kampaw fi Tarath. U telqu minn Tarath u waqfu l-kamp fMathekka. U telqu minn Mathekka u waqfu l-kamp fSelmona. U telqu minn Selmona u waqfu l-kamp fMasuruth. U telqu minn Masouruth, u waqfu l-kamp fBanaia. U telqu minn Banaia, u attendaw fil-muntanja ta Gadgad.

U telqu mill-muntanja ta Gadgad, u attendaw fEtebatha. U telqu minn Etebatha u waqfu l-kamp fEbronah. U telqu minn Ebronah, u waqfu l-kamp fEzion Gaber. U telqu minn Ezion Gaber, u attendaw fid-deżert ta Sin, u telqu mid-deżert ta Sin, u attendaw fid-deżert ta Paran; din hi Kadesh. U telqu minn Kadesh, u kampaw fi Hor il-muntanja hdejn l-art ta Edom.

U tela Aaron is-saċerdot minħabba l-kmand tal-Mulej, u miet hemm fis-sena l-erbghin tal-ħruġ tal-ulied ta Izrael minn art l-Eġittu, fix-xahar il-ħames, fl-ewwel jum tax-xahar. U Aaron kien tliet u għoxrin u mija sena meta miet fuq il-muntanja ta Hor. U semgħa s-Sultan Kanaanit ta Arad, u dan kien joqgħod fl-art ta Kanaan, meta kienu qed jidhlu l-ulied ta Izrael, U telqu minn Ħor tal-muntanja, u attendaw fSelmona. U telqu minn Selmona u waqfu l-kamp fi Phino. U telqu minn Phinon, u waqfu l-kamp fOboth.

U telqu minn Oboth, u ħajmu fAi, fil-parti l-oħra fuq il-fruntieri ta Moab. U telqu minn Gai u qamu l-kamp fDaibon Gad. U telqu

minn Daibon Gad, u waqfu l-kamp fGelmon Deblathaim. U telqu minn Gelmon Deblathaim, u attendaw fuq il-muntanji tal-Abarim, quddiem Nabau. U telqu mill-muntanji ta Abarim, u kampaw fil-punent ta Moab, fuq il-Jordan kontra Jericho. U ħajmu ħdejn il-Ġordan bejn Aesimoth sa Belsa li fil-punent ta Moab.

U tkellem il-Mulej lil Mosè fil-punent ta Moab ħdejn il-Ġordan, skont Ġeriko, u qal, Kellem lill-ulied ta Izrael, u għidilhom: Intom qed taqsmu l-Ġordan lejn art Kanaan. U intom se teqirdu lill-kollha abitanti fl-art qabel wiċċkom, u intom se tneħħu l-postijiet ta osservazzjoni tagħhom, u l-kollha idoli imwasslin tagħhom intom se teqirduhom, u l-kollha pilastri tagħhom intom se tneħħuhom. U intom se teqirdu lill-abitanti kollha tal-art, u se toqogħdu fiha, għax lilkom tajt l-art tagħhom bħala wirt. U intom se tiritaw l-art tagħhom bil-lott skont it-tribujiet tagħkom. Lil dawk l-aktar intom żzidu l-pussess tagħhom, u lil dawk l-inqas intom tnaqqsu l-pussess tagħhom. Għal dak li joħroġ l-isem tiegħu, hemm tiegħu se jkun. Skont it-tribujiet tal-familji tagħkom intom se tiritaw. Jekk iżda ma tqassimx lill-abitanti fuq l-art minn quddiemkom, u se jkun dawk li thallu minnhom, xewk fl-għajnejn tagħkom, u vleġeġ fil-ġnub tagħkom, u se jkunu għedewwa għalikom fuq l-art li intom se toqogħdu fiha. U se jkun li kif ddeċidejt nagħmel lilhom, hekk nagħmel lilkom.

34

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Ordna lill-ulied ta Izrael, u għidilhom: Intom qed tidhlu fl-art ta Kanaan; din tkun tagħkom bħala wirt, l-art ta Kanaan mal-konfini tagħha. U se jkun għalikom in-naħa tan-Nofsinhar mid-deżert ta Sin sa hdejn Edom, u se jkunu għalikom il-konfini tan-Nofsinhar minn parti tal-Baħar tal-Melħ mil-Lvant. U se jduru lilkom il-konfini min-Nofsinhar lejn it-tluġh ta Akrabin, u se jgħaddi minn Ennak, u d-direzzjoni tiegħu se tkun lejn Nofsinhar Kadesh ta Barnea, u se joħroġ lejn ir-razzett ta Arad, u se jgħaddi minn Asemona. U se jdur il-konfini minn Asemona x-xmara tal-Egittu, u l-ħruġ se jkun il-baħar. U l-konfini tal-baħar se jkunu għalikom il-Baħar il-Kbir li jhadded; dan se jkun għalikom il-konfini tal-baħar.

U dan se jkun lilkom it-truf lejn it-tramuntana: mill-baħar il-kbir tkejlu lilkom infuskom hdejn il-muntanja l-muntanja. U mill-muntanja timmisraw l-muntanja lilhom, dawk li jidhlu fĦamat, u l-ħruġ tiegħu jkun il-konfini ta Saradak. U se joħorġu l-konfini Dephrona, u se tkun id-direttiva tiegħu Arsenain, dan se jkun lilkom il-konfini mit-Tramuntana. U l-konfini se jinżlu minn Sephephamar sa Bela mil-lvant lejn il-molol, u l-konfini se jinżlu minn Bela fuq in-naħa ta wara tal-baħar ta Chinnereth mil-lvant. U se jinżlu l-konfini minn Sephamar lejn Bela mil-lvant fuq il-molol, u se jinżlu l-konfini minn Bela fuq in-naħa ta wara tal-baħar ta Chinnereth mil-lvant. U se jinżel it-tħudud fuq il-Ġordan, u se tkun id-dixxoqqa l-Baħar il-Melħ. Din se tkun lilkom l-art u t-tħudud tagħha madwar.

U ordna Mosè lill-ulied ta Izrael, jgħid: Din l-art li intom se tirtu

lilha bil-qagħda, kif ordna s-Sid biex jagħtiha lid-disa tribujiet u lin-nofs tribù ta Manasse. Għax it-tribù tal-ulied ta Reuben, u t-tribù tal-ulied ta Gad skont id-djar tal-familji tagħhom, u nofs it-tribù ta Manasseh irċevew is-sortijiet tagħhom. Żewġ tribujiet u nofs ta tribù ħadu l-lottijiet tagħhom lil hinn mill-Ġordan lejn Ġeriko, min-Nofsinhar lejn il-Lvant.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Dawn huma l-ismijiet tal-irġiel li se jiritaw lilkom l-art: Eleazar il-sacerdot u Ġozwè bin Nun. U mexxej wieħed minn kull tribù se tieħdu biex tiritaw lilkom l-art.

U dawn l-ismijiet tal-irġiel tat-tribù ta Ġuda: Kaleb bin Ġefonni. Tat-tribù ta Simeon, Salamiel bin Semiud. Tat-tribù ta Benjamin, Eldad bin Chaslon, Tat-tribù ta Dan, il-mexxej Bakchir bin Egli. Tat-tribù tal-ulied ta Ġużeppi, mill-ulied ta Manasse, il-ħakkiem Aniel bin Souphi. Tat-tribù tal-ulied ta Efrajm, il-mexxej Kamuel bin Sabathan. Tat-tribù ta Żabulon, il-mexxej Eliżafan bin Parnak. Tat-tribù tal-ulied ta Issachar, il-mexxej Phaltiel bin Oza. Tat-tribù tal-ulied ta Asher, mexxej Achior bin Salami. Tat-tribù ta Neftali, mexxej Fadael bin Jamiud.

Dawn ordna l-Mulej biex jaqsam lill-ulied ta Izrael fl-art ta Kanaan.

U tkellem il-Mulej lil Mosè fil-punent ta Moab hdejn il-Ġordan, skont Ġeriko, u qal, Ordna lill-ulied ta Izrael, u jagħtu lill-Leviti mill-porzjonijiet tal-pussess tagħhom bliet biex jgħixu, u s-subborgi tal-bliet madwar tagħhom jagħtu lill-Leviti. U se jkunu lilhom il-bliet biex jgħammru, u l-inklużuri tagħhom se jkunu għall-bhejjem tagħhom u għall-annimali kollha berba riglejn tagħhom. U l-iġġuntajiet tal-ibliet li se tagħtu lil-Levitin, minn il-ħajt tal-belt u l barra elfejn kubit madwar. U int tkejjel barra mill-belt in-naħa li lejn il-lvant elfejn kubit, u n-naħa li lejn Liba elfejn kubit, u n-naħa li lejn il-baħar elfejn kubit, u n-naħa li lejn it-Tramuntana elfejn kubit, u l-belt fin-nofs ta dan tkun lilkom, u l-fruntieri tal-bliet. U l-bliet tagħtuhom lill-Leviti: is-sitt bliet tar-refuġju li tagħtu biex jaħrab hemm min ikun qatel, u flimkien ma dawn erbghin u tnejn bliet. Il-bliet kollha tagħtu lil-Leviti erbghin u tmienja bliet, dawn u s-subborgi tagħhom. U l-bliet li se tagħtu mill-pussess tal-ulied ta Izrael, minn dawk li għandhom ħafna, ħafna, u minn dawk li għandhom inqas, inqas, kull wieħed skont il-wirt tiegħu li se jiritaw, se jagħtu mill-bliet lill-Leviti.

U tkellem il-Mulej lil Mosè u qallu, Kellem lill-ulied ta Izrael, u għidilhom: Intom qed taqsmu l-Ġordan lejn art Kanaan. U intom tqassmu lilkom bliet, refuġji se jkunu lilkom biex jaħrab hemm il-qattiel, kull min laqat ruħ involontarjament. U se jkunu l-ibliet lilkom postijiet ta refuġju mill-vindikaturi tad-demmi, u mhux se jimut il-qattiel sakemm jieqaf quddiem il-kongregazzjoni għall-gudizzju. U l-bliet li tagħtu, is-sitt bliet, se jkunu refuġji għalkom. It-tliet bliet tagħtuhom lil hinn mill-Jordan, u t-tliet bliet

tagħtuhom fl-art ta Kanaan.

Refuġju se jkun għall-ulied ta Izrael, u għall-barrani, u għar-residenti barrani li fostkorn. Dawn l-ibliet se jkunu refuġju, biex jaħrab hemm kull min jolqot ruħ involontarjament.

Jekk iżda fvaż tal-ħadid jilgħab lilu u jmut, qattiel huwa; bil-mewt jinqatel il-qattiel. Jekk iżda bgebla fidu li bih jista jmut jilgħab lilu u jmut, qattiel hu; bil-mewt jinqatel il-qattiel. Jekk iżda bghodda tal-injam fidu li minnu jista jmut biha jilgħab lilu u jmut, qattiel huwa, bil-mewt jinqatel il-qattiel.

Il-vindikaturi tad-demmm se joqtol lill-qattiel meta jiltaqa miegħu; dan se joqtol lilu. Jekk iżda permezz ta għedewwa jimbotta lilu, u jitfa fuqu kull għodda minn nassa, u jmut, Jew minħabba rabja laqtu bl-id, u miet, bil-mewt jinqatel dak li laqat, qattiel huwa, bil-mewt jinqatel il-qattiel, dak li jieħu vendetta tad-demmm joqtol lill-qattiel meta jiltaqa miegħu.

Jekk iżda fdaqqa, mhux permezz ta inimicizia jimbuttah, jew jitfa fuqu xi haġa, mhux minn imbokk, jew bkull gebla li fiha jista jmut bħalha, mingħajr ma jkun jaf, u taqa fuqu u jmut, iżda hu ma kienx għadu tiegħu, u lanqas ma kien qed ifittex jagħmillu l-ħsara, U se tiġġudika l-kongregazzjoni bejn dak li laqat u bejn il-vindikaturi tad-demmm, skont dawn il-ġudizzji. U l-kongregazzjoni se tħallas lil min qatel mill-vendikatur tad-demmm, u l-kongregazzjoni se tirrestawrah lejn il-belt tar-refuġju tiegħu fejn ħarab, u se jgħammar hemm sakemm imut is-

saċerdot il-kbir, li daħnuh biż-żejt il-qaddis.

Jekk iżda il-qattiel joħroġ mill-konfini tal-belt fejn kien ħarab, U jsib lil l-vindikaturi tad-demmm barra mill-konfini tal-belt ta rifuġju tiegħu, u joqtol il-vindikaturi tad-demmm lill-qattiel, mhux ħati. Fil-belt tar-rifuġju għandu jgħammar sakemm imut il-qassis il-kbir, u wara li jmut il-qassis il-kbir, dak li qatel għandu jirritorna lejn l-art tal-pussess tiegħu.

U dawn se jkunu lilkom bħala statut ta ġudizzju għall-ġenerazzjonijiet tagħkom fl-abitazzjonijiet kollha tagħkom. Kull min ikun laqat ruħ, permezz ta xhieda għandek toqtol lil min qatel, u xhied wieħed ma għandux jixhed fuq ruħ biex tmut. U ma tieħdux fidwa għar-ruħ mingħand il-qattiel li jkun ħati u jixraqqu jinqatel, għax bil-mewt għandu jinqatel. Mintomx se tircievu fidwa biex wieħed jaħrab għal belt tar-refuġju, biex jerga joqgħod fl-art, sakemm jimut il-qassis il-kbir. U mintomx se toqtlu l-art li fiha intom toqgħu, għax dan id-demmm joqtol l-art, u l-art mhix se tiġi espiata mid-demmm li ġie mxerred fuqha, iżda biss bid-demmm ta min xerred. U mintomx se tniġġsu l-art li intom toqogħdu fuqha, li jien noqgħod fikom, għax jien hu l-Mulej li joqgħod fin-nofs tal-ulied ta Izrael.

36

U resqu l-mexxejja tat-tribù tal-ulied ta Gilead bin Makir bin Manasseh, mit-tribù tal-ulied ta Ġużepp, u tkellmu quddiem

Mosè, u quddiem Eleazar il-sacerdot, u quddiem il-mexxejja tad-djar tal-familji tal-ulied ta Izrael, U qalu: Lill-sid tagħna ordna l-Mulej li jagħti l-art tal-wirt bil-lott lill-ulied ta Izrael, u lill-sid ordna l-Mulej li jagħti l-wirt ta Salpaad ħuna lill-bniet tiegħu. U jekk ikunu nisa ta waħda mit-tribujiet tal-ulied ta Izrael, il-lott tagħhom se jitneħħa mill-pussess tal-missirijiet tagħna, u se jiżdied mal-wirt tat-tribù li għaliha jkunu nisa, u mill-lott tal-wirt tagħna se jitneħħa. Jekk iżda jsir il-ħelsien tal-ulied ta Izrael, u se tiżdied il-wirt tagħhom fuq il-wirt tat-tribù li lilhom ikunu nisa, u minn il-wirt tat-tribù tal-familja tagħna se titneħħa l-wirt tagħhom.

U Mosè kmanda lill-ulied ta Izrael minħabba l-kmand tal-Mulej, u qal: Hekk it-tribù tal-ulied ta Ġużepp qed tgħid. Din il-kelma li ordna s-Sid lill-bniet ta Salpaad, jgħid: Fejn jogħgobhom quddiemhom, ikunu nisa, iżda mill-poplu tal-missier tagħhom ikunu nisa. U mhux se tingaleb il-wirt lill-ulied ta Izrael minn tribù għal tribù, għax kull wieħed fl-wirt tat-tribù tal-familja tiegħu se jzommu l-ulied ta Izrael. U kull bint li qed turet wirt minn it-tribujiet tal-ulied ta Izrael, għandha tizzewweg wieħed mill-poplu ta missierhom, sabiex il-ulied ta Izrael jiret kull wieħed il-wirt ta missieru. U mhux se jitqiegħed il-lot minn tribù fuq tribù oħra, iżda kull wieħed fl-wirt tiegħu se jzommu sew il-ulied ta Izrael.

Kif il-Mulej ordna lil Mosè, hekk għamli l-bniet ta Salpaad. U saru Thersa u Egla u Melcha u Noua u Malaa, bniet Salpaad, lill-kużini tagħhom. Minn il-poplu ta Manasseh, ulied Joseph, saru

nisa, u l-wirt tagħhom sar fuq it-tribù tal-poplu tal-missier tagħhom. Dawn huma l-kmandamenti u l-ordinanzi u l-ġudizzji, li l-Mulej kmanda permezz ta Mosè fil-punent ta Moab, fuq il-Ġordan, qrib Ġeriko.

Evangelju skont San Ġwann

1

Fil-bidu kien il-Kelma, u l-Kelma kien mal-Alla, u Alla kien il-Kelma. Dan kien fil-bidu mal-Alla. Kollox sar permezz tiegħu, u mingħajr tiegħu ma sar xejn minn dak li sar. Fih kienet il-ħajja, u l-ħajja kienet id-dawl tal-bnedmin. U d-dawl fid-dlam jidher, u d-dlam ma qabadx.

Kien hemm raġel mibgħut minn Alla, ismu Ġwanni, Dan ġie għax-xhieda, sabiex jixhed dwar id-dawl, biex il-kollha jemmnu permezz tiegħu. Dak ma kienx id-dawl, iżda sabiex jixhed dwar id-dawl. Kien id-dawl il-veru, li jdawwal lil kull bniedem li jiġi fid-dinja. Kien fid-dinja, u d-dinja saret permezz tiegħu, u d-dinja ma għarfitux. Ġie fid-djar tiegħu stess, u l-poplu tiegħu stess ma rċevewh̄x. Iżda lil kemm-il wieħed ħaduh, tahom l-awtorità li jsiru tfal ta Alla, lil dawk li jemmnu fl-isem tiegħu. Dawk li mhux

minn demm twieledu, lanqas minn rieda tal-laħam, lanqas minn rieda ta raġel, iżda minn Alla. U l-Kelma saret laħam u għamret fostna, u aħna rajna l-glorja tiegħu, gloriya bħal ta Bin Waħdieni mill-Missier, mimlija grazzja u verità. Ġwanni jixhed dwaru u jgħajjat jgħid: Dan kien dak li jien għedt: Dak li ġej warajja sar quddiemi, għax kien qabli. U mill-milja tiegħu aħna lkoll ħadna, u grazzja minflok grazzja. Għax il-liġi nġhatat permezz ta Mosè, iżda l-grazzja u l-verità ġew permezz ta Ġesù Kristu. Lil Alla ħadd qatt ma raha; l-Iben l-uniku li huwa fil-ġenb tal-Missier, dak spjegah.

U din hija x-xhieda ta Ġwanni, meta l-Lhud bagħtu minn Ġerusalem qassisin u Levitin biex jistaqsuh: Int min int? U huwa qabel, u ma ċaħadx, u qabel li mhux jiena l-Kristu. U staqsewh, Xinhu għalhekk? Elija int inti? U jgħid, Mhux jien. Il-profeta int inti? U wieġeb, Le. Qalu għalhekk lilu: Min int? Sabiex nagħtu tweġiba lil dawk li bagħtuna, xtgħid dwar lilek innifsek? Qal, Jien il-vuċi ta wieħed li jgħajjat fid-deżert: Aghmlu dritt it-triq tal-Mulej, kif qal il-profeta Isaija.

U l-mibgħutin kienu mill-Fariżej, U staqsewh u qalulu: Xgħalhekk tbattiza, jekk int mintix il-Kristu, u lanqas Elija, u lanqas il-profeta? Wieġeb lilhom Ġwanni u qal: Jien nibbagġa fl-ilma, iżda fnofskom qiegħed wieħed li intom ma tafux. Dan hu dak li ġej warajja, li sar qabli, li jien minix denju li noħoll iċ-ċinga tas-sandal tiegħu. Dawn l-affarijiet ġraw fBetanja, lil hinn mill-Ġordan, fejn kien Ġwanni qed jgħammed.

Il-jum ta wara, Ġwanni jara lil Ġesù ġej lejh u jgħid: Ara l-ħaruf ta Alla li qed iġorr id-dnub tad-dinja. Dan huwa dwar min jiena qal, Wara tiegħi ġej raġel li sar qabel tiegħi, għaliex kien qabli. U jien ma kontx naf lilu, iżda sabiex jiġi manifestat lil Izrael, għalhekk jiena ġejt nibbagġa fl-ilma. U xehed Ġwanni jgħid li jien rajt l-Ispirtu nieżel bħal ħamiema mis-sema, u baqa fuqu. U jien ma kontx naf lilu, iżda dak li bagħatni biex nagħmad il-magħmudija fl-ilma, dak qalli: Fuq min tara l-Ispirtu nieżel u jibqa fuqu, dan huwa li jagħmad il-magħmudija fl-Ispirtu s-Santu. U jien rajt u xhidt li dan huwa l-Iben ta Alla.

Il-għada mill-ġdid kien qiegħed Ġwanni u tnejn mid-dixxipli tiegħu, U wara li ħares lejn Ġesù jimxi, jgħid: Ara l-ħaruf ta Alla. U t-tnejn dixxipli semgħuh jirkellmu, u segwew lil Ġesù. Imma Ġesù dar u ra lilhom sejr in warajh u qalilhom, Xqed tfittxu? Imma huma qalu lilu: Rabbi - li interpretat ifisser Mgħallem - fejn toqgħod? Qalilhom, Ejjew u araw. Marru għalhekk u raw fejn kien joqgħod, u baqgħu miegħu dak il-jum. Kienet madwar is-siegħa l-għaxra. Kien Andrija, il-ħu ta Simon Pietru, wieħed mit-tnejn li kienu semgħu minn Ġwanni u segwew lilu. Isib dan l-ewwel lil ħuh Xmun u jgħid lilu: Sibna l-Messija (li tfisser Kristu). U mexa lilu lejn Ġesù. Wara li ħares lejh, Ġesù qal: Inti hu Xmun il-iben ta Ġona, inti se tissejjaħ Kefa, li huwa interpretat Pietru.

Il-jum ta wara ried Ġesù joħroġ lejn il-Galilija, u sab lil Filippu u qallu: Segwini. Kien u Filippu minn Betsajda, mill-belt ta Andrija u Pietru. Filippu sab lil Natanael u qallu: Dak li kiteb dwaru

Mosè fil-liġi u l-profeti, sibnieh - Ġesù bin Ġużeppi minn Nazaret. U qal lilu Natanael: Minn Nazaret jista johroġ xi haġa tajba? Jgħid lilu Filippu: Ejja u ara. Ra Ġesù lil Natanael ġej lejh u jgħid dwaru: Ara, tassew Izraelit li fih mhemmx hdieġ. Natanael qallu: Minn fejn tafni? Ġesù wieġeb u qallu: Qabel ma Filippu sejhek, meta kont taht is-sigra tat-tin, rajtek. Wieġeb Natanael u qallu, Rabbi, int il-Iben ta Alla, int is-Sultan ta Izrael. Wieġeb Ġesù u qal lilu: Għax għedtlek li rajtek taht is-sigra tat-tin, int temmen? Akbar minn dawn se tara. U jgħid lilu: Tassew, tassew ngħid lilkom, minn issa intom se taraw is-sema miftuħa u l-anġli ta Alla jitilgħu u jinżlu fuq il-Iben tal-bniedem.

2

U fil-jum it-tielet, sehħ tiegħa fKana tal-Galilija, u kienet l-omm ta Ġesù hemm, Kien imsejjaħ ukoll Ġesù u d-dixxipli tiegħu għat-tiegħ. U wara li naqas l-inbid, l-omm ta Ġesù tgħid lilu: Mgħandhomx inbid. Jgħid dan Ġesù, Xgħandi jien u int, mara? Għadha ma ġietx is-siegħa tiegħi. Ommu tgħid lill-qaddejja: Dak kollu li jgħidilkom, aghmluh. Kienu hemm sitt ġarrar tal-ilma tal-ġebel qegħdin skont it-tindif tal-Lhud, li kull wiehed kien iżomm bejn żewġ jew tliet mizuri. Ġesù jgħid lilhom: Imlew il-ġarrar tal-ilma bl-ilma. U mlew huma sa fuq nett. U jgħid lilhom: Imbuttaw issa u ġibuh lill-kappillan tal-mejda, u ġabuh. Meta l-kaptan tal-banketta daqqaq l-ilma li kien sar inbid u ma kienx jaf minn fejn ġie, iżda l-qaddejja li kienu ntefgħu l-ilma kienu jafu, il-kaptan tal-banketta sejjaħ lill-għarus. U jgħid lilu: Kull

bniedem l-ewwel ipogġi l-inbid it-tajeb, u meta jiskru, imbagħad dak l-inqas. Inti żammejt l-inbid it-tajeb sa issa. Dan għamel il-bidu tas-sinjali Ġesù fKana tal-Galilija u wera l-glorja tiegħu, u emmnu fih id-dixxipli tiegħu.

Wara dan, niżel go Kapernaum hu u ommu u ħutu u d-dixxipli tiegħu, u hemm baqgħu ftit jiem.

U qrib kien il-Għid tal-Lhud, u Ġesù tela lejn Ġerusalemm. U sab fit-tempju dawk li kienu qed ibigħu baqar, nagħaġ u ħamiem, u l-kambjavaluti bilqegħda. U wara li għamel ferzieq minn ħbula, il-kollha keċċa mit-tempju, in-nagħaġ u l-ilbaqar, u tal-kambjavaluti xerred il-muniti u l-imwejjed dawwarhom. U lil dawk li kienu qed ibiegħu l-ħamiem qal: Ħudu dawn minn hawn, la tagħmlux id-dar ta missieri dar ta kummerċ. Tfakkru mbagħad id-dixxipli tiegħu li miktub huwa: Iz-żelu tad-dar tiegħek se jiblani. Wiegħbu għalhekk il-Lhud u qalulu: X'sinjalti turi lilna li dawn il-ħwejjeġ qed tagħmel? Wiegħeb Ġesù u qal lilhom: Hottu dan it-tempju, u fi tliet ijiem se nqajmu. Qalu għalhekk il-Lhud, Erbgħin u sitt sena inbena dan it-tempju, u inti se tqajmu fi tliet ijiem? Izda dak kien qed jgħid dwar it-tempju tal-ġisem tiegħu. Meta qam mill-mejtin, ftakru d-dixxipli tiegħu li dan kien qal, u emmnu l-Iskrittura u l-kelma li qal Ġesù.

Bħalma kien fĠerusalemm fil-Għid, fil-festa, ħafna emmnu fl-isem tiegħu, meta raw is-sinjali li kien qed jagħmel. Huwa stess però, Ġesù ma kienx qed jafda ruħu lilhom minħabba li kien jaf lil kulhadd U li għax ma kellux bżonn li xi hadd jixhed dwar il-

bniedem, għax hu stess kien jaf xkien fil-bniedem.

3

Kien hemm raġel mill-Farizej, jismu Nikodemu, mexxej tal-Lhud. Dan gie lejħ bil-lejl u qal lilu: Rabbi, nafu li ġejt minn Alla bħala mgħallem, għax ħadd ma jista jagħmel dawn is-sinjali li qed tagħmel int, jekk Alla mhux miegħu. Wieġeb Ġesù u qal lilu: Tassew, tassew ngħidlek, jekk xi ħadd ma jitwilidx mill-ġdid, ma jistax jara s-saltna ta Alla. Nikodemu jgħid lilu, Kif jista bniedem jitwieled meta jkun raġel qadim? Forsi jista jidħol it-tieni darba fil-ġuf ta ommu u jitwieled? Wieġeb Ġesù: Tassew, tassew ngħidlek, jekk xi ħadd ma jitwilidx mill-ilma u mill-Ispirtu, ma jistax jidħol fir-Renju ta Alla. Dak li twieled mil-laħam huwa laħam, u dak li twieled mill-Ispirtu huwa spirtu. Tistax ma tistax li jien qal lilek, huwa meħtieġ li intom tkunu mwielda mill-ġdid. L-ispirtu jinfah fejn irid, u tisma l-vuċi tiegħu, imma ma tafx minn fejn ġej u fejn imur; hekk huwa kull wieħed li twieled mill-Ispirtu. Wieġeb Nikodemu u qal lilu: Kif jistgħu dawn isiru? Wieġeb Ġesù u qal lilu: Inti l-imgħallem ta Izrael u dawn il-ħwejjeg ma tafx? Tassew, tassew ngħid lilek li dak li aħna nafu nitkellmu, u dak li aħna rajna nixhdu, u x-xhieda tagħna ma tirċevux. Jekk il-ħwejjeg tad-dinja qal lilkom u ma temmnux, kif se temmnu jekk ngħid lilkom dwar il-ħwejjeg ċelesti? U ħadd ma tela fis-sema ħlief dak li niżel mis-sema, il-Bin tal-bniedem li jkun fis-sema. U bħalma Mosè rafa is-serp fid-deżert, hekk meħtieġ li jitla l-Iben tal-bniedem, sabiex kull min jemmen fih

ma jintliefx, iżda jkollu ħajja eterna Hekk għax ħabb Alla d-dinja, li ta lil ibnu l-waħdieni mwielud, sabiex kull min jemmen fih ma jintilefx, iżda jkollu ħajja eterna. Għax Alla ma bagħatx lil Ibnu fid-dinja biex jiġġudika d-dinja, iżda biex id-dinja tissalva permezzu. Dak li jemmen fih mhux qed jiġi miġġuddikat, iżda dak li ma jemminx diġà gie miġġuddikat, għaliex ma emminx fl-isem tal-Iben waħdieni tal-Alla. Din imma hija l-ġudizzju, li d-dawl gie fid-dinja, u n-nies ħabbew aktar id-dlam milli d-dawl, għax kien ħazin ix-xogħol tagħhom. Għax kull wieħed li jagħmel affarijiet bla valur jibgħad id-dawl u ma jiġix lejn id-dawl, sabiex l-opri tiegħu ma jkunux esposti. Iżda dak li jagħmel il-verità jiġi lejn id-dawl, sabiex jiġu rivelati x-xogħlijiet tiegħu, għax fAlla huma magħmula.

Wara dawn l-affarijiet gie Ġesù u d-dixxipli tiegħu fl-art tal-Ġudea, u hemm qagħad magħhom u kien qiegħed jgħammed. Kien hemm ukoll Ġwanni jgħammed fAinon qrib ta Salim, għax kien hemm ħafna ilma, u kienu jiġu u kienu qed jiġu mgħammeda. għad ma kienx intefa fil-ħabs Ġwanni. Sar għalhekk tfittxija bejn id-dixxipli ta Ġwanni u Lhudi dwar it-tindif. U ġew lejn Ġwanni u qalulu: Rabbi, dak li kien miegħek lil hinn mill-Ġordan, li inti xhidt dwaru, ara dan qiegħed jgħammed u lkoll qegħdin jiġu lej. Ġwanni wieġeb u qal: Il-bniedem ma jistax jieħu xejn, jekk ma jkunx ingħata lilu mis-sema. Intom infuskom tishdu x-xhieda tiegħi li għedt: Mhux jiena l-Kristu, iżda jien mibgħut qablu. Dak li għandu l-għarusa żwieġ huwa, iżda l-ħabib taż-żwieġ, li jkun wieqaf u jisma lilu, jifraħ bferħ minħabba l-vuċi taż-żwieġ. Dan għalhekk il-ferħ

tiegħi ġie mimli. Dak huwa meħtieġ li jiżdied, imma jien għandi nkun imnaqqas. Dak li ġej minn fuq huwa l fuq minn kollox. Dak li huwa mill-art huwa mill-art u jitkellem mill-art, dak li ġej mis-sema huwa l fuq minn kollox. U dak li ra u sama, dan jixhed, u x-xhieda tiegħu ħadd ma jirċievi. Dak li ħa x-xhieda tiegħu ssiġilla li Alla huwa veru. Dak li Alla bagħat, jitkellem il-kliem ta Alla, għax Alla ma jagħtix l-Ispirtu bkejl. Il-missier iħobb lil ibnu u ta kollox fidejh. Dak li jemmen fil-Iben għandu ħajja eterna, iżda dak li ma jobdix lill-Iben mhux se jara l-ħajja, imma l-għadab ta Alla jibqa fuqu.

4

Meta l-Mulej kien jaf li l-Fariżej semgħu li Ġesù kien qiegħed jagħmel u jgħammed aktar dixxipli minn Ġwanni Għalkemm fil-fatt Ġesù nnifsu ma kienx qed jgħammed, iżda d-dixxipli tiegħu. Ħalla l-Lhudija u mar lejn il-Galilija. Kien meħtieġ li jgħaddi minn Samarija. Jiġi għalhekk fbelt ta Samarija msejha Sikar, ħdejn il-post li ta Ġakobb lil Ġużepp, ibnu. Kien hemm nixxieġha ta Ġakobb. Ġesù, li kien għeja mill-vjaġġ, qagħad hekk fuq in-nixxieġha; kienet madwar is-sitt siegħa. Ġiet mara minn Samarija biex tniżżel ilma. Ġesù jgħidilha, Agħtini nixrob. Id-dixxipli tiegħu għax kienu marru fil-belt sabiex jixtru ikel. Tgħidlu għalhekk il-mara s-Samaritana, Kif int, li int Lhudi, titlobni biex tixrob, meta jien mara Samaritana? Għax il-Lhud ma jassoċjawx mas-Samaritani. Wieġeb Ġesù u qalilha: Kieku kont taf id-don ta Alla, u min hu li qed jgħidlek, Agħtini nixrob,

int kieku tlob lilu, u hu kien jagħtik ilma ħaj. Tgħidlu l-mara, Sinjur, lanqas barmil mgħandek, u l-bir huwa fond, minn fejn għalhekk għandek l-ilma l-ħaj? Mhux int akbar mill-missier tagħna Ġakobb, li ta lina l-bir, u huwa stess xorob minnu u wkoll uliedu u l-annimali tiegħu? Wieġeb Ġesù u qal dan: Kull min jixrob minn dan l-ilma se jerġa jibża l-għatx. Min iżda li jixrob mill-ilma li jiena nagħtih, mhux se jibża għall-eterinità, iżda l-ilma li jiena nagħtih, se jsir fih sors ta ilma li jitfaċċa għal ħajja eterna. Il-mara tgħidlu, Sinjur, agħtini dan l-ilma, sabiex ma nibqax inħoss l-għatx u lanqas ma nkun niġi hawn biex ningibed. Ġesù jgħidilha: Mur sejjaħ lir-raġel tiegħek u ejja hawn. Wieġbet il-mara u qalet, Mgħandix raġel. Jgħid lilha Ġesù, Tajjeb qilt li raġel mgħandix, Għax kellhom ħamsa irġiel, u issa dak li għandek mhux ir-raġel tiegħek; dan qult bil-verità. Tgħidlu l-mara, Mulej, nara li int profeta. Il-missirijiet tagħna adoraw fdin il-muntanja, u intom tgħidu li fĠerusalemm hemm il-post fejn wieħed għandu jadora. Jgħidilha dan Ġesù, Mara, emmen lili li ġejja siegħa meta la fuq din il-muntanja u lanqas fĠerusalemm se tqimu lill-Missier. Intom tadoraw dak li ma tafux, aħna nadoraw dak li nafu, għax is-salvazzjoni hija mill-Lhud. Imma ġej siegħa, u issa hija, meta l-veri adoraturi se jadoraw lill-missier fi spirtu u verità, għax il-missier bħal dawn ifittex l-adoranti tiegħu. Spirtu hu Alla, u dawki li jadorawh iridu jadorawh fi spirtu u verità. Tgħid lilu l-mara, Naf li l-Messija ġej, il-imsejjaħ Kristu. Meta jiġi dak, se jiddikjara lilna kolloxx. Jgħid dan il-Ġesù: Jiena jien li qed nitkellem miegħek. U fuq dan ġew id-dixxipli tiegħu, u stħajru għaliex kien qed jitkellem ma mara, iżda ħadd ma qal: Xqed tfittex? jew Xqed titkellem magħha?

Ħalliet għalhekk il-mara l-garra tal-ilma tagħha u marret fil-belt, u tgħid lin-nies, Ejjew raw raġel li qal lili kollox kemm għamilt, mhux dan huwa l-Kristu? Għalhekk ħarġu mill-belt u kienu ġejjin lejh.

Fdak li kien bejn, id-dixxipli kienu qed jistaqsuh u jgħidulu: Rabbi, kol. Imma hu qal lilhom: Jien għandi ikel biex niekol li intom ma tafux. Kienu qed jgħidu allura d-dixxipli lil xulxin: Mhux xi ħadd ġablulu xjiekol? Jgħid lilhom Ġesù, L-ikel tiegħi huwa li nagħmel ir-rieda ta dak li bagħatni u ntemm ix-xogħol tiegħu. Mhux intom tgħidu li għad hemm erba xhur u mbagħad jiġi l-ħsad? Ara, ngħidilkom, erfghu għajnejkom u ħarsu lejn l-għelieqi, għax huma bojod u lesti għall-ħsad diġà. U dak li jiħsod jirċievi l-paga tiegħu u jiġbor il-frott għall-ħajja eterna, sabiex kemm dak li jizra kif ukoll dak li jiħsod jifirhu flimkien. Fdan il-kelma hija vera, li wieħed huwa l-iżżara u ieħor il-iħsad. Jien bgħattkom biex taħsdu dak li ma ħdimtux għalih intom, oħrajn ħadmu, u intom dħaltu fil-ħidma tagħhom. Imma minn dik il-belt ħafna Samaritani emmnu fih minħabba l-kelma tal-mara, li xehdet li qalilha kollox dak li għamlet. Meta għalhekk ġew għandu s-Samaritani, talbu li jibqa magħhom, u baqa hemm jumejn. u ħafna aktar emmnu minħabba l-kelma tiegħu. Lill il-mara kienu qed jgħidu li mhux aktar minħabba l-kelma tiegħek aħna nemmnu, għax aħna stess smajniha, u nafu li dan huwa tassew is-Salvatur tad-dinja, il-Kristu.

Wara iżda t-tnejn ijiem ħareġ minn hemm u mar lejn il-Galilija. Huwa stess għax Ġesù xehed li profeta fl-art tiegħu stess ma

jkollu l-ebda unur. Meta mbagħad ġie fil-Galilija, irċevewh il-Galilejin, wara li raw dak kollu li għamel f'Ġerusalem fil-festa, għax huma wkoll kienu marru għall-festa.

Ġie għalhekk mill-ġdid Ġesù f'Kana tal-Galilija, fejn għamel l-ilma nbid. U kien hemm xi uffiċjal rjali, li bnu kien marid f'Kapernaum, Dan semgħa li Ġesù ġie mill-Ġudea fil-Galilija, mar lejh u talbu sabiex jinzel u jfejjaq lil ibnu, għax kien ser imut. Għalhekk Ġesù qal lilu, Jekk ma tarawx sinjali u għegubijiet, ma temmnux. Jgħidlu l-uffiċjal rjali, Mulej, niżel qabel imut it-tifel tiegħi. Jgħidlu Ġesù, Mur, ibnek jgħix. U emmen il-bniedem il-kelma li qallu Ġesù, u mar. Diġà waqt li kien qed jinzel, l-ilsiera tiegħu ltaqgħu miegħu u rrapportaw jgħidu li l-qaddej tiegħek jgħix. Staqsa minnhom għalhekk dwar is-siegħa li fiha kellu aħjar. U qalu lilu li lbieraħ fis-siegħa s-seba ħalliet id-deni. Kien jaf għalhekk il-missier li fdik is-siegħa li fiha qal lilu Ġesù li ibnek jgħix, u emmen hu u d-dar tiegħu kollha. Dan mill-ġdid it-tieni sinjal għamel Ġesù meta ġie mill-Ġudea lejn il-Galilija.

5

Wara dawn il-ħwejjeġ kien hemm il-festa tal-Lhud, u Ġesù tela lejn Ġerusalem. Imma hemm f'Ġerusalem fuq il-pool tan-nagħaġ, li tissejjaħ bl-Ebrajk Bethesda, li għandha ħames kolonni. Fdawn kien hemm mimdud numru kbir ta morda, għomja, żoppi u nies bmembrri xotti, li kienu qed jistennew il-moviment tal-ilma. Messaġġier għax skont il-ħin kien nieżel fil-

pixxina, u l-ilma kien jithawwad. Għalhekk l-ewwel wieħed li daħal wara li l-ilma nħawwad kien isir sieħ minn kwalunkwe marda li kien ikollu. Kien hemm raġel wieħed li kellu tmienja u tletin sena fdgħufija tiegħu. Meta ra dan Ġesù mimdud, u kien jaf li diġà kellu ħafna żmien, qallu: Trid issir b'saħħtek? Wieġeb lilu l-marid, Mulej, ma għandix raġel sabiex meta jinqaleb l-ilma jitfa lili fil-pixxina, iżda meta niġi jien, iehor qabli jinzel. Ġesù jgħid lilu: Qum, hu l-mat tiegħek u mxi. U immedjatement sar saħħiħ ir-raġel, u qagħad il-mat tiegħu u kien miexji. Izda kien jum is-Sibt fdak il-jum. Kienu qed jgħidu mela l-Lhud lil dak li kien iffejjaq: Sabbatu huwa, mhux permess lilek iġġorr il-mat. Wieġeb lilhom: Dak li għamlni b'saħħti, dak qalli: Hu l-mat tiegħek u mxi. Staqsewh għalhekk: Min huwa l-bniedem li qallek, Hu l-mat tiegħek u mxi? Imma dak li kien iffisset ma kienx jaf min huwa, għax Ġesù kien inħeba waqt li kien hemm folla fil-post. Wara dan, Ġesù sab lilu fit-tempju u qallu, Ara, sirt b'saħħtek, tibqax tittidjaq, sabiex ma jsehħilekx xi haġa aġar. Telaq ir-raġel u rrapporta lill-Lhud li Ġesù kien hu li għamlu sħiħ.

U minħabba dan kienu qed jippersegwitaw lil Ġesù l-Lhud u kienu qed ifittxu li joqtluh, għaliex dawn kien jagħmel fis-Sibt. Izda Ġesù wieġeb lilhom: Missieri sa issa jaħdem, u jien naħdem. Minħabba dan, għalhekk aktar kienu qed ifittxu lilu l-Lhud biex joqtlu, għaliex mhux biss kien qed jikser is-Sibt, iżda wkoll kien qed jgħid lil Alla missieru proprju, u kien qed jagħmel lilu nnifsu ugwali ma Alla.

Wieġeb għalhekk Ġesù u qal lilhom: Tassew, tassew ngħid lilkom, il-Iben ma jistax jagħmel xejn minn tiegħu nnifsu, ħlief dak li jara lill-Missier jagħmel, għax dak li jagħmel hu, dawn ukoll jagħmel il-Iben bl-istess mod. Għax il-missier iħobb lil ibnu u juri lilu kolloxx li huwa jagħmel, u se juri lilu xogħlijiet akbar minn dawn, sabiex intom tistgħagħbu. Bħalma l-missier jqajjem il-mejtin u jagħtihom il-ħajja, hekk ukoll il-iben jagħti l-ħajja lil min jixtieq. Lanqas għax il-missier jiġġudika lil ħadd, iżda l-gudizzju kollu ta lill-iben. Sabiex kulħadd jonoraw lil Iben bħalma jonoraw lil Missier. Dak li ma jonorawx lil Iben ma jonorax lil Missier li bagħtu. Tassew tassew ngħid lilkom li dak li jisma l-kelma tiegħi u jemmen lil min bagħatni għandu ħajja eterna, u ma jiġix għall-gudizzju, imma għadda mill-mewt għall-ħajja. Tassew, tassew ngħid lilkom li ġejja siegħa, u issa hi, meta l-mejtin se jisimgħu l-vuċi tal-Iben ta Alla, u dawk li jisimgħu se jgħixu. Bħalma l-missier għandu l-ħajja fih innifsu, hekk ta wkoll lill-iben li jkollu l-ħajja fih innifsu. U ta lilu awtorità u gudizzju biex jagħmel, għaliex huwa Bin il-bniedem. Tistagħgħbux bdan, għax tiġi siegħa li fiha l-kollha li huma fl-oqbra se jisimgħu l-vuċi tiegħu. U se joħorġu dawk li għamlu l-affarijiet it-tajbin għal qawmien ta ħajja, iżda dawk li għamlu l-affarijiet ħżiena għal qawmien ta gudizzju.

Ma nistax jien nagħmel minn jien stess xejn. Kif nisma niġġudika, u l-gudizzju tiegħi gust huwa, għaliex ma nfittejjem il-rieda tiegħi, iżda l-rieda tal-Missier li bagħatni. Jekk jien nixhed dwar lili nnifsi, ix-xhieda tiegħi mhix vera. Hemm ieħor li jixhed dwari, u naf li vera hija x-xhieda li jixhed dwari. Intom bghattu

lejn Ġwanni, u huwa xehed għall-verità. Jien iżda mhux minn bniedem nieħu x-xhieda, imma dawn ngħid sabiex intom issalvaw. Dak kien il-lampa li kienet taqbad u tididi, u intom rridtu li tafirħu għal siegħa fid-dawl tiegħu. Jien iżda għandi x-xhieda akbar minn ta Ġwanni, għax ix-xogħlijiet li ta lili l-Missier sabiex nitlestha huma, huma x-xogħlijiet li jien nagħmel, jixhdu dwari li l-Missier bagħatni. U l-missier li bagħatni, hu stess ixhed dwari. Lanqas leħnu qatt ma smajtu u lanqas il-forma tiegħu ma rajtu, U l-kelma tiegħu mgħandkomx tibqa fikom, għax lil min bagħat dak, fdan intom ma temmnu. Investigaw il-kitbiet, għaliex intom taħsbu li fihom għandkom il-ħajja eterna, u dawk huma li jixhdu dwari. U ma tridux tigu lejja sabiex ikollkom il-ħajja. Glorja minn nies ma nieħux. Imma jien naf intom li l-imħabba ta Alla mgħandkomx fikom infuskom. Jiena ġejt fl-isem tal-missier tiegħi, u intom ma tircivunx lili; jekk ieħor jiġi fl-isem tiegħu stess, lil dak se tircivuh. Kif tistgħu temnu intom, meta tieħdu l-glorja minn xulxin, u l-glorja li tiġi mill-Alla l-Waħdieni ma tfittxuhix? Mhux taħsbu li jiena se nakkuzakom quddiem il-Missier. Hemm min qed jakkuzakom - Mosè, li fih intom tqajtu t-tama tagħkom. Jekk emmintom lil Mosè, kuntom temmnu lili, għax dak kiteb dwari. Jekk iżda ma temmnu fl-kitbiet tiegħu, kif se temmnu fil-kliem tiegħi?

6

Wara dawn l-affarijiet, Ġesù mar lil hinn mill-baħar tal-Galilija, li huwa tal-Tiberjas. U kien qed isegwi lilu folla kbira, għaliex

raw is-sinjali tiegħu li għamel fuq il-morda. Telgħa imbagħad fuq il-muntanja Ġesù, u hemm qagħad bid-dixxipli tiegħu. Kien qrib il-Passover, il-festa tal-Lhud. Wara li rafa għajnejn, Ġesù ra li folla kbira kienet geġja lejha, u qal lil Filippu: Minn fejn se nixtru ħobż biex dawn jieklu? Dan imma kien qed jgħid biex jittestjah, għax hu stess kien jaf xkien se jagħmel. Wiegħeb lil Filippu: Ħobż ta mitejn denarju mhuwiex biżżejjed għalihom sabiex kull wieħed minnhom jieħu ftit. Jgħid lil wieħed mid-dixxipli tiegħu, Andrija l-ħu ta Xmun Pietru, Hemm tifel wieħed hawn li għandu ħames ħobżiet xgħir u żewġ ħut, imma dawn xinhuma għal daqshekk ħafna? Qal imma Ġesù, Aghmlu lin-nies jibx. Kien hemm ħaxix ħafna fil-post. Tbxu għalhekk l-irgħiel, in-numru tagħhom kien madwar ħamest elef. Ħa l-ħobżiet Ġesù u wara li ta l-ħajr qassam lid-dixxipli, u d-dixxipli lil dawk li kienu mimduda, bl-istess mod ukoll mill-ħut kemm kienu jixx. Meta mimlew, qal lid-dixxipli tiegħu, Igbu l-fdal tal-bicċiet, sabiex ma jintilef xejn. Għabru għalhekk u mliw tnax-il basket bi frammenti mill-ħames ħobżiet tax-xgħir li kienu fdal minn dawk li kienu kielu. In-nies għalhekk, wara li raw is-sinjali li għamel Ġesù, kienu qed jgħidu li dan huwa tassew il-profeta li geġ fid-dinja. Jesù għalhekk, wara li kien jaf li huma kienu se jigu u jaqbduh sabiex jagħmluh sultan, rtira mill-gdid lejha il-muntanja waħdu.

Kif meta sar filgħaxija, niżlu d-dixxipli tiegħu lejha il-baħar, U daħlu fil-vapur u kienu geġjin lil hinn mill-baħar lejha Kapernaum. U d-dlam digà kien waqa u Ġesù kien għadu ma giex għandhom. Il-baħar kien qed jigi mcaqlaq minn riħ kbir li

kien qed jinfaħ. Wara li kienu mdeffsa għal madwar għoxrin u ħamsa jew tletin stadj, raw lil Ġesù jimxi fuq il-baħar u qiegħed jersaq lejn id-dgħajsa, u biżgħu. Imma hu jgħid lilhom: Jien hu, tibzghux. Kienu jridu għalhekk jieħduh fil-vapur, u immedjatament il-vapur sar fuq l-art fejn kienu sejrjn.

Fil-jum ta wara, il-folla li kienet wieqfa l hinn mill-baħar rat li ma kien hemm l-ebda dgħajsa oħra ħlief dik waħda li fiha daħlu d-dixxipli tiegħu, u li Ġesù ma kienx daħal mad-dixxipli tiegħu fid-dgħajsa, iżda d-dixxipli tiegħu marru waħedhom, Imma ġew dgħajjes minn Tiberias qrib tal-post fejn kielu l-ħobz wara li l-Mulej ta r-radd, Meta għalhekk rat il-folla li Ġesù ma kienx hemm u lanqas id-dixxipli tiegħu, telgħu huma stess fil-vapuri u ġew Kapernaum ifittxu lil Ġesù. U sabu lilu lil hinn mill-baħar u qalulu: Rabbi, meta wasalt hawn? Wieġeb lilhom Ġesù u qal: Amen, amen, ngħid lilkom, tfittxu lili mhux għaliex rajtu sinjali, iżda għaliex kilt mill-ħobz u mlejtom. Aħdmu mhux għall-ikel li qed jinqered, iżda għall-ikel li jibqa għal ħajja eterna, li l-Iben tal-bniedem se jagħtikom, għax dan il-Missier sellu, Alla. Qalu għalhekk lejħ: Xgħandna nagħmlu biex naħdmu l-opri ta Alla? Wieġeb Ġesù u qal lilhom: Dan huwa x-xogħol ta Alla, li temmnu fdak li baġħat hu.

Qalu għalhekk lili: X'se tagħmel int għalhekk, sinjal sabiex naraw u nemmnu fik? Xi qed taħdem? Il-missirijiet tagħna l-manna kielu fid-deżert, kif huwa miktub: Ħobz mis-sema ta lhom biex jieklu. Qal għalhekk lilhom Ġesù: Tassew, tassew ngħid lilkom, mhux Mosè ta lilkom il-ħobz mis-sema, iżda

Missieri jagħti lilkom il-ħobż mis-sema, il-veru. Il-ħobż ta Alla huwa dak li jinżel mis-sema u jagħti l-ħajja lid-dinja. Qalu għalhekk lejħ: Mulej, agħtina dejjem dan il-ħobż. Qal lilhom Ġesù, Jiena l-ħobż tal-ħajja. Min jiġi għandi mhux se jkun bil-ġuħ qatt, u min jemmen fija mhux se jkun bil-għatx qatt.

Imma għedt lilkom li rajtu lili u ma temmnu xejn. Kulma jagħtini l-Missier se jiġi għandi, u lil min jiġi għandi ma nitfgħux il barra. Li niżilt mis-sema mhux biex nagħmel ir-rieda tiegħi, iżda r-rieda ta dak li bagħatni. Dan però huwa r-rieda tal-missier li bagħat lili, sabiex dak kollu li ta lili ma nitlifix minnu, iżda nqajmu fl-aħħar jum. Dan iżda huwa r-rieda tal-li bagħat lili, sabiex kull min jara l-Iben u jemmen fih ikollu ħajja eterna, u nqajjem lilu jien fl-aħħar jum. Il-Lhud għalhekk bdew jitgugnu dwaru għax qal, Jien il-ħobż li niżel mis-sema, U kienu qed jgħidu, Mhux dan huwa Ġesù l-iben ta Ġużeppi, li aħna nafu lil missieru u lil ommu? Kif allura jgħid dan li minn is-sema nżilt? Wieġeb għalhekk Ġesù u qal lilhom: Tibqaqbqux ma xulxin. Ħadd ma jista jiġi għandi jekk il-missier li bagħatni ma jiġbdux, u jien nqajmu fl-aħħar jum. Huwa miktub fil-profeti, u se jkunu lkoll mgħallma minn Alla. Kull min jisma mill-Missier u jitgħallem jiġi lejn jien. Mhux li xi ħadd ra lill-Missier, ħlief dak li jkun minn Alla, dan ra lill-Missier. Tassew, tassew ngħid lilkom: dak li jemmen fija għandu ħajja eterna. Jiena l-ħobż tal-ħajja. Il-missirijiet tagħkom kielu l-manna fid-deżert u mietu. Dan huwa l-ħobż li nieżel mis-sema, sabiex min jiekol minnu ma jmutx. Jiena l-ħobż il-ħaj li niżel mis-sema. Jekk xi ħadd jiekol minn dan il-ħobż, se jgħix għal dejjem. U l-ħobż li jiena se nagħti huwa l-

laħam tiegħi, li jiena se nagħti għall-ħajja tad-dinja. Kienu qed jiggieldu għalhekk ma xulxin il-Lhud u jgħidu: Kif jista dan jagħtina l-laħam tiegħu biex nieklu? Qal għalhekk lilhom Ġesù, Tassew, tassew ngħidilkom, jekk ma tiklux il-laħam tal-Iben tal-bniedem u ma tixorbux id-demmm tiegħu, mgħandkomx ħajja fikom infuskom. Dak li jiekol laħmi u jixrob demmi għandu ħajja eterna, u jien nqajmu fl-aħħar jum. Għax il-laħam tiegħi huwa verament ikel, u d-demmm tiegħi huwa verament xorb. Dak li jiekol il-laħam tiegħi u jixrob id-demmm tiegħi jibqa fija, u jien fih. Kif bagħatni l-Missier ħaj u jien ngħix minħabba l-Missier, hekk ukoll min jiekol lili se jgħix minħabba jien. Dan huwa l-ħobż li niżel mis-sema, mhux bħalma kielu l-missirijiet tagħkom il-manna u mietu; min jiekol dan il-ħobż se jgħix għall-eterinità. Dawn l-affarijiet qal waqt li kien qed jgħallem fil-kongregazzjoni fKapernaum.

Ħafna minn dixxipli tiegħu, għalhekk, wara li semgħu, qalu: Iebes huwa dan il-kelma; min jista jismagħha? Izda Ġesù, nafu fi ħdan ruħu li d-dixxipli tiegħu kienu qed jitbaqbuqqu dwar dan, qal lilhom: Dan qed iweggagħkom? Jekk għalhekk taraw lil Bin il-bniedem jitla fejn kien qabel? L-ispirtu huwa li jagħmel ħaj, il-laħam ma jgħinx xejn, il-kelmiet li jiena nitkellem lilkom spirtu huma u ħajja huma. Imma hemm xi wħud minnkom li ma jemmnux. Għax Ġesù kien jaf mill-bidu liema huma dawki li ma jemmnux u min hu dak li kien se jagħtih. U kien qiegħed jgħid: Minħabba dan għidt lilkom li ħadd ma jista jigi lejja, jekk ma jkunx ingħata lili mill-Missier tiegħi. Minn dan, ħafna marru lura minn fost id-dixxipli tiegħu, u ma baqghux jimxu miegħu.

Qal għalhekk Ġesù lit-tnax: Mhux intom ukoll tridux imorru? Wieġeb għalhekk Simon Pietru u qallu: Mulej, lejn min se mmorru? Kliem ta ħajja eterna għandek, U aħna emminna u għarafna li inti int il-Kristu, il-Iben ta Alla l-ħaj. Wieġeb lilhom Ġesù, Mhux jien għaziltkom intom it-tnax? U wieħed minnkom huwa diavolu. Kien qed jgħid dan dwar Judah ta Simon Iscariot, għax dan kien se jagħtih, wieħed minn it-tnax.

7

U kien jimxi Ġesù wara dawn il-ħwejjeġ fil-Galilija, għax ma kienx irid jimxi fil-Ġudea, minħabba li l-Lhud kienu qed ifittxuh biex joqtluh. Kien qrib il-festa tal-Lhud, il-festa tat-Tabernakli. Qalu għalhekk lillu l-aħwa tiegħu: Itnaq minn hawn u mur fil-Ġudea, sabiex id-dixxipli tiegħek jistgħu jaraw ix-xogħlijiet tiegħek li tagħmel, Hadd mjagħmel xi haġa fis-sigriet u jfittex li jkun miftuħ. Jekk tagħmel dawn il-ħwejjeġ, uri lilek innifsek lid-dinja. Lanqas għax il-ħuti tiegħu ma emmnu fih. Jgħid mela lilhom Ġesù: Il-ħin tiegħi għadu mhux wasal, iżda l-ħin tagħkom dejjem huwa lest. Id-dinja ma tistax tobghodkom, iżda lili tobghodni, għax jien nixhed dwarha li l-opri tagħha huma ħżiena. Intom telgħu għall-festa din, jien għadni ma nitlax għall-festa din, għax il-ħin tiegħi għadu ma giex imwettaq. Iżda wara li qal dawn il-ħwejjeġ lilhom, baqa fil-Galilija. Meta marru l fuq ħutu, mbagħad hu wkoll mar l fuq għall-festa, mhux miftuħ, iżda bħal fi sigriet. Il-Lhud allura kienu qed ifittxu lillu fil-festa u kienu qed jgħidu: Fejn hu dak? U kien hemm ħafna tgħajjir

dwaru fost il-folol. Xi wħud kienu qed jgħidu li huwa tajjeb, oħrajn kienu qed jgħidu, le, imma huwa qed idgħajjef lill-folla. Madankollu, ħadd ma kien qed jitkellem dwaru bmod miftuħ minħabba l-biża tal-Lhud.

Digà meta l-festa kienet fnofsha, Ġesù tela fit-tempju u kien qed jgħallem. U kienu mistagħġba l-Lhud u qalu: Kif dan jaf il-kitba mingħajr ma tgħallem? Wieġeb għalhekk lilhom Ġesù u qal: It-tagħlim tiegħi mhuwiex tiegħi, iżda ta dak li baġhatni. Jekk xi ħadd irid jagħmel ir-rieda tiegħu, se jkun jaf dwar it-tagħlim, jekk huwa minn Alla jew jiena qed nitkellem minn jien innifsi. Dak li jitkellem minn tiegħu nnifsu jfittex il-glorja tiegħu stess, iżda dak li jfittex il-glorja ta min baġtu, dan hu veru, u mhemm l-ebda ingustizzja fih. Mhux Mosè ta lilkom il-liġi? U ħadd minnkom ma jagħmel il-liġi. Għaliex qegħdin tfittxu li toqtluni? Wieġbet il-folla u qalet, Demonu għandek! Min qed ifittxek biex joqtluk? Wieġeb Ġesù u qal lilhom: Xogħol wieħed għamilt, u lkoll qegħdin tistgħagbu minħabba dan. Mosè ta lilkom iċ-ċirkumċizjoni, mhux għaliex minn Mosè hi, imma mill-missirijiet, u fis-Sibt intom iċċirkumċiżu raġel. Jekk bniedem jieħu ċ-ċirkonċizjoni fis-Sabbatu sabiex il-liġi ta Mosè ma tinħallx, għaliex qegħdin irrabjati miegħi għax għamilt bniedem sħiħ b'saħħtu fis-Sabbatu Tagħmlux ġudizzju skont id-dehra, iżda agħmlu ġudizzju ġust. Kienu qed jgħidu mela xi wħud minn tal-Ġerusalemm, Mhux dan huwa li qed ifittxu joqtlu? U ara bfranchezza jitkellem, u xejn ma jgħidulu. Forsi verament kienu jafu l-mexxejja li dan huwa verament il-Kristu? Imma dan aħna nafu minn fejn huwa, iżda l-Kristu meta jġi, ħadd ma jaf minn

fejn huwa. Għalhekk Ġesù ċajta fit-tempju waqt li kien qed jgħallem u qal, Intom tafuni, u intom tafu minn fejn jiena, u ma ġejtx minn rajja, iżda veru hu dak li bagħatni, li intom ma tafux. Jien naf lilu, għax ġejt minn hdejh u hu bagħatni. Kienu qed ifittxu għalhekk li jaqbduh, iżda hadd ma qiegħed idu fuqu, għax għadha ma kienet ġiet is-siegħa tiegħu. Hafna mill-ġemgħa emmnu fih u kienu qegħdin jgħidu: Meta jiġi l-Kristu, mhux se jagħmel aktar sinjali minn dawn li għamel dan? Semgħu l-Fariżej lill-folla tgħajjat dwaru dawn l-affarijiet, u l-Fariżej u l-qassisin kbar bagħtu assistenti biex jaqbduh. Għalhekk qal Ġesù, Għad ftit żmien jien magħkom u mbağhad immur lura lejn dak li bagħatni. Intfittxu lili u ma ssibunx, u fejn jien jien, intom ma tistgħux tiġu. Qalu għalhekk il-Lhud bejniethom, Fejn dan se jmur, li aħna mhux se nsibu lilu? Forsi se jmur lejn id-dispersjoni tal-Griegi u jgħallem lill-Griegi? Xinhu dan il-kliem li qal, Intom se tfittxuni u ma ssibunx, u fejn inkun jien, intom ma tistgħux tiġu?

Fl-aħħar jum il-kbir tal-festa, Ġesù qagħad u qagħad jgħajjat u qal: Jekk xi hadd iħoss l-għatx, ejja lejja u jixrob. Dak li jemmen fija, kif qalet il-Kitba, xmajjar ta ilma ħaj se jgħumu minn ġo ġewwu. Dan huwa qal dwar l-Ispirtu li kienu se jirċievu dawk li jemmu fih, għax għadu ma kienx hemm l-Ispirtu s-Santu, għaliex Ġesù għadu ma kienx ġie glorifikat. Hafna għalhekk mill-folla, wara li semgħu l-kelma, kienu qed jgħidu: Dan huwa tassew il-profeta. Oħrajn kienu qed jgħidu, Dan huwa l-Kristu. Oħrajn kienu qed jgħidu, Mhux għax minn il-Galilija jiġi l-Kristu? Mhux il-kitba qalet li mill-żerriegħa ta Dawid u minn

Betlehem, ir-raħal fejn kien Dawid, jiġi l-Kristu? Għalhekk ġara diviżjoni fil-folla minħabba fih. Xi wħud iżda riedu jaqbdud, iżda ħadd ma qiegħed idejh fuqu. Ġew għalhekk l-assistenti lejn il-qassisin kbar u l-Fariżej, u dawk qalu lilhom, Għaliex ma ġibtux lilu? Wieġbu l-assistenti: Qatt ma tkellem bniedem hekk bħal dan il-bniedem. Wieġbu għalhekk il-Fariżej lilhom: Mhux intom ukoll ġejtu mwettqa fit-triq ħażina? Mhux xi ħadd mill-mexxejja emmen fih jew mill-Fariżej? Imma din il-folla li ma tafx il-liġi huma maledetti. Nikodemu jgħid lilhom, dak li kien mar għandu bil-lejl, u li kien wieħed minnhom, Il-liġi tagħna mhix tiġġudika lill-bniedem jekk mhix tisma minnu qabel u tkun taf xqed jagħmel? Wieġbu u qalulu, Mhux int ukoll mill-Galilija? Investigà u ara li profeta mill-Galilija qatt ma qam. U telaq kull wieħed għal id-dar tiegħu.

8

Iżda Ġesù mar fil-muntanja taż-żebbuġ, Filgħodu kmieni iżda reġa ġie fit-tempju, u l-poplu kollu kien ġej lej, u wara li qagħad bilqiegħda kien qed jgħallimhom. Iżda l-skribi u l-Fariżej iġorru mara li kienet inqabdet fadulterju, u waqqu fiha fin-nofs. Jgħidulu, Mgħallem, din il-mara ġiet miżmuma waqt li kienet qed tikkummetti adulterju. U fil-liġi tagħna, Mosè ordna li t-tali nisa jitqatlu bil-ġebel. Inti mela xqed tgħid? Dan però qaluh biex jippruvawh, sabiex ikollhom akkuża kontrih. Iżda Ġesù nħena l isfel u b'subgħu kiteb fuq l-art. Iżda meta persistew jistaqsuh, huwa wieqaf dritt u qal lilhom: Dak li hu bla dnuv fostokom, l-

ewwel ha jitfa gebla fuqha. U mill-ġdid, wara li nħena l isfel, kien qed jikteb fl-art. U wara li semgħu ħargu wieħed wieħed, bidu mill-anzjani, u baqa Ġesù u l-mara li kienet fnofshom. Ħares il fuq iżda Ġesù qal lilha, Mara, fejn huma? Ħadd ma kkundannak? Ħadd le, Sinjur, qalet hi. Qal Ġesù, Lanqas jien ma nikkundannak, mur u minn issa l quddiem tpikkarx aktar.

Mill-ġdid għalhekk Ġesù tkellem magħhom u qal: Jiena d-dawl tad-dinja. Min isegwini mhux se jimxi fid-dlam, iżda se jkollu d-dawl tal-ħajja. Qalu għalhekk lili l-Farisei: Inti qed tixtiehed dwar lilek innifsek; ix-xhieda tiegħek mhix vera. Wieġeb Ġesù u qal lilhom: Anki jekk jien nixhed dwar lili nnifsi, vera hi x-xhieda tiegħi, għax naf minn fejn ġejt u fejn immur. Intom imma ma tafux minn fejn niġi jew fejn immur. Intom tiġġudikaw skont il-laħam, jien ma niġġudikax lil ħadd. U jekk niġġudika jien, il-ġudizzju tiegħi veru huwa, għax mhux waħdi jien, imma jien u l-Missier li bagħatni. U fil-liġi tagħkom huwa miktub li x-xhieda ta żewġ irġiel hija vera. Jiena nkun ix-xhud dwar lili nnifsi, u jixhed dwari l-Missier li bagħatni. Kienu qed jgħidulu għalhekk: Fejn hu missierek? Wieġeb Ġesù: La tafuni lili u lanqas lil missieri; kieku kont tafuni lili, kont tafuh ukoll lil missieri. Dawn il-kliem tkellem Ġesù fit-teżor, waqt li kien qed jgħallem fit-tempju, u ħadd ma qabdu, għaliex għadha ma kinitx ġiet is-siegħa tiegħu.

Qal għalhekk mill-ġdid lilhom Ġesù: Jien se mmur u intom tfittxuni, u fid-dnub tagħkom tmmutu; fejn jien se mmur, intom ma tistgħux tiġu. Kienu qed jgħidu għalhekk il-Lhud: Forsi se

joqtol lilu nnifsu, għax qed jgħid, Fejn jiena mmur, intom ma tistgħux tiġu? U qal lilhom: Intom minn ta l-isfel intom, jien minn ta l-fuq; intom minn din id-dinja, jien mhux minn din id-dinja. Għedt għalhekk lilkom li se tmutu fid-dnubiet tagħkom, għax jekk ma temmnu li jien hu, se tmutu fid-dnubiet tagħkom. Kienu qed jgħidu għalhekk lilu: Inti min int? U Ġesù qal lilhom: Il-bidu, dak li qed ngħidilkom. Għandi ħafna xngħid u xingudika dwarkom, iżda min bagħatni hu veru, u jien dak li smajt minnu, dan ngħidu lid-dinja. Ma kinux jafu li kien qiegħed jgħid lilhom dwar il-Missier. Qal għalhekk lilhom Ġesù: Meta terfgħu lill-Iben tal-bniedem, imbagħad tkunu tafu li Jien Jien, u minn jien innifsnj ma nagħmel xejn, iżda kif għallimni Missieri, dawn nitkellim. U dak li bagħatni huwa miegħi, il-missier ma ħallienix waħdi, għax jien nagħmel dak li jogħgħbu dejjem. Meta kien qed jitkellem dawn l-affarijiet, ħafna emmnu fih.

Kien qed jgħid mela Ġesù lill-Lhud li kienu emmnu fih: Jekk intom tibqgħu fil-kelma tiegħi, tassew dixxipli tiegħi intom. U se tkunu jafu l-verità, u l-verità se tharrarkom. Wiegħbu lilu: Ahna żerriegħa ta Abraham u qatt ma ġejna mogħnuqa lil ħadd. Kif int tgħid li se ssiru ħielsa? Wiegħeb lilhom Ġesù, Tassew, tassew ngħid lilkom li kull min jagħmel id-dnub huwa l-ilsir tad-dnub. Iżda l-ilsir ma jibqax fid-dar għall-eternità, il-iben jibqa għall-eternità. Jekk għalhekk il-Iben iharrarkom, tassew se tkunu ħielsa. Naf li żerriegħa ta Abraham intom, iżda tfittxu li toqtluni, għax il-kelma tiegħi ma timxix fikom. Jiena nitkellem dak li rajt mingħand Missieri, u intom tagħmlu dak li rajtu mingħand missierkom. Wiegħbu u qalu lilu: Il-missier tagħna Abraham

huwa. Jgħid lilhom Ġesù: Kieku kuntom ulied ta Abraham, kuntom tagħmlu l-xogħlijiet ta Abraham. Issa imma qegħdin tfittxu li toqtluni, bniedem li kellimt il-verità lilek, li smajt minn Alla. Dan Abraham ma għamlux. Intom tagħmlu x-xogħlijiet tal-missier tagħkom. Għalhekk qalulu, Aħna minn żnija ma twilidniex, għandna missier wieħed, Alla. Qal għalhekk lilhom Ġesù, Kieku Alla kien missierkom, kont intoħbu lili, għax jien minn Alla ħriġt u ġejt, u lanqas ġejt minn lili nnifsi, iżda hu bagħatni. Għaliex ma tifhmux il-kelma tiegħi? Għax ma tistgħux tisimgħu l-messaġġ tiegħi. Intom minn tal-missier tad-diavolu intom, u x-xewqat tal-missier tagħkom trid tagħmlu. Dak kien qattiel ta bnedmin minn bidu u fil-verità ma jieqafx, għax mhemmx verità fih. Meta jitkellem il-falz, minn tiegħu stess jitkellem, għax hu giddieb u missier tiegħu. Imma jiena, għax il-verità ngħid, ma temmnux lili. Min minnkom juri lili dwar dnuh? Iżda jekk ngħid il-verità, għaliex intom ma temmnux lili? Dak li huwa minn Alla jisma l-kliem ta Alla; minħabba dan intom ma tisimgħux, għax intom mhux minn Alla. Wiegħbu għalhekk il-Lhud u qalulu: Mhux sewwa ngħidu aħna li int Samaritan u li għandek demonu? Wieġeb Ġesù, Jien mgħandix demon, iżda nonoraw lil missieri, u intom tiddżonorawni. Jien iżda ma nfittxix il-glorja tiegħi; hemm min ifittex u jiggudika. Tassew, tassew ngħid lilkom, jekk xi ħadd iżomm il-kelma tiegħi, mhux se jara l-mewt għall-eterinità. Qalu għalhekk lilu l-Lhud, Issa aħna nafu li għandek demonu. Abraham miet u l-profeti, u inti tgħid, jekk xi ħadd iżomm il-kelma tiegħi, qatt mhu se jdoqq il-mewt għal dejjem. Mhux int akbar mill-missier tagħna Abraham, li miet? U l-profeti mietu. Xi qed tagħmel minn lilek

innifsek? Wieġeb Ġesù: Jekk jien nifhar lili nnifsi, il-glorja tiegħi mhijiex xejn. Huwa Missieri li qed jifhar lili, dak li intom tgħidu li huwa Alla tagħkom. U intom ma għaraftuħx, imma jiena naf lilu. U jekk ngħid li ma nafux, inkun bħalkom giddieb, imma naf lilu u nżomm il-kelma tiegħu. Abraham, il-missier tagħkom, ferraħ ħafna biex jara l-jum tiegħi, u raha u ferraħ. Qalu għalhekk il-Lhud lejħ: Ħamsin sena għadek ma għandekx, u Abraham rajt? Ġesù qalilhom: Tassew, tassew ngħidilkom, qabel ma kien hemm Abraham, jien inkun. Hera għalhekk il-ġebel sabiex jitfgħu fuqu. Izda Ġesù nħeba, u ħareġ mit-tempju wara li għadda minn nofsthom, u kien jgħaddi hekk.

9

U waqt li kien qed jgħaddi, ra raġel aghma mit-twelid. U staqsewh lilu d-dixxipli tiegħu u qalulu: Rabbi, min iddneb, dan jew il-ġenituri tiegħu, biex jitwieled ama? Wieġeb Ġesù: La dan iddneb u lanqas il-ġenituri tiegħu, izda sabiex jiġu rivelati l-opri ta Alla fiħ. Jien irridu naħdem ix-xogħlijiet ta dak li bagħatni sakemm huwa jum, ġej il-lejl meta ħadd ma jistax jaħdem. Meta jkun li jien fid-dinja, jien id-dawl tad-dinja. Wara li qal dawn l-affarijiet, tefgħa l-art u għamel ħama mill-bżieq, u daħan il-ħama fuq l-għajnejn tal-agħma. U qallu: Mur aħsel fil-kolombitra ta Siloam, li tiġi interpretata bħala Mibgħut. Mela mar u aħsel, u ġie jara.

Il-girien għalhekk u dawk li raw lilu qabel, li ama kien, kienu

qed jgħidu: Mhux dan huwa li kien bilqiegħda u jitlob? Oħrajn kienu qed jgħidu li dan huwa, iżda oħrajn kienu qed jgħidu li huwa simili lilu. Dak kien qed jgħid: Jiena jien. Kienu qed jgħidu mela lilu: Kif infetħu għajnejk? Wiegebb dak u qal: Bniedem imsejjaħ Ġesù għamel tajn u daħan għajnejja u qalli: Mur fil-pixxina ta Silwam u aħsel. Mort u aħsilt, u rajt. Qalu għalhekk lilu, Fejn hu dak? Jgħid, Ma nafx.

Jmexxu lilu lejn il-Farizej, lil dak li kien qatt aghma. Kien sabbath meta Ġesù għamel it-tajn u fetaħ għajnejh. Għal darbohra għalhekk staqsuh ukoll il-Farizej kif kien reġa ra. Hu iżda qalilhom, Pogġa tafal fuq għajnejja, u nhasalt, u nara. Kienu qed jgħidu mela xi wħud mill-Farizej, Dan ir-raġel mhuwiex minn Alla, għaliex ma jzommx is-Sabbatu. Oħrajn kienu qed jgħidu, Kif jista raġel midnebb jagħmel sinjali bħal dawn? U kien hemm diviżjoni fosthom. Jgħidu lill-agħma mill-ġdid: Int xtgħid dwaru, għax fetaħ għajnejk? U hu qal: Profeta huwa. Ma emmnux għalhekk il-Lhud dwar tiegħu li kien għama u reġa ra, sa meta sejħu lill-ġenituri tiegħu ta dak li kien reġa ra U staqsew lilhom u qalu: Dan huwa l-iben tagħkom, li intom tgħidu li twieled għama? Kif mela issa jara? Wiegħbu iżda lilhom il-ġenituri tiegħu u qalu: Nafu li dan huwa l-iben tagħna u li twieled għama, Iżda kif issa jara aħna ma nafux, jew min fetaħ għajnejh aħna ma nafux, huwa għandu l-età, staqsuh lilu, huwa se jittellem dwar lilu nnifsu. Dawn l-affarijiet qalu l-ġenituri tiegħu, għax kienu jibzghu mill-Lhud, għaliex digà kienu qablu l-Lhud li jekk xi hadd jikkonferma lilu bħala Kristu, ikun maħruġ mill-sinagoga. Minħabba dan, il-ġenituri tiegħu qalu li għandu l-

età, staqsuh lilu. Sejħu għalhekk it-tieni darba lill-bniedem li kien għama, u qalulu, Agħti glorja lil Alla, aħna nafu li dan il-bniedem huwa midneb. Wieġeb għalhekk dak u qal, Jekk midneb huwa ma nafx, waħda naf: li għama kont u issa nara. Qalulu mill-ġdid: Xgħamel lilek? Kif fetaħlek għajnejk? Wieġeb lilhom: Ghidtilkom digà, u ma smajtux. Għaliex trid tisimġhu mill-ġdid? Forsi intom ukoll trid issiru dixxipli tiegħu? Insultawh u qalu: Int dixxiplu ta dak, iżda aħna dixxipli ta Mosè. Aħna nafu li Alla kellem lil Mosè, imma dan ma nafux minn fejn huwa. Wieġeb il-bniedem u qal lilhom: Fdan huwa l-ħaġa tal-għageb, li intom ma tafux minn fejn huwa, iżda fetaħli l-għajnejn. Aħna nafu iżda li Alla mhux jisma lill-midnbin, iżda jekk xi ħadd ikun beżgħan minn Alla u jagħmel ir-rieda tiegħu, lil dan jisma. Minn dejjem qatt ma nstema li xi ħadd fetaħ għajnejn ama mwieldi. Kieku dan ma kienx minn Alla, ma setax jagħmel xejn. Wieġbu u qalu lilu: Fdnubiet inti tweled kollu, u inti tgħallimna? U tefgħuh barra. Sema Ġesù li tefgħuh barra, u wara li sabuh qallu: Int temmen fil-Iben ta Alla? Wieġeb dak u qal: U min hu, Mulej, sabiex nemmen fih? Qal Ġesù lilu: Int rajt lilu, u dak li qed jirkellim miegħek huwa. Hu qal, Nemmen, Mulej, u adolah. U qal Ġesù, Għal ġudizzju jien ġejt f'din id-dinja, sabiex dawk li ma jarawx jaraw, u dawk li jaraw isiru għomja. U semgħu dan dawk mill-Farisei li kienu miegħu, u qalulu, Mhux aħna wkoll għomja? Qal lilhom Ġesù: Kieku kont għomja, ma kontx ikollkom dnuh, imma issa tgħidu li naraw, għalhekk id-dnuh tagħkom jibqa.

10

Tassew, tassew ngħid lilkom, dak li ma jidħolx mill-bieb fil-biṭha tan-nagħaġ, iżda jitla minn post ieħor, dak hu ḥalliel u ḥalliel. Iżda dak li jidħol mill-bieb huwa r-ragħaj tan-nagħaġ. Lil dan il-portier jiftaḥ, u n-nagħaġ jisma l-vuċi tiegħu, u n-nagħaġ tiegħu stess jissejjaḥ bisimhom u jmexxi l barra lilhom. U meta joħroġ in-nagħaġ tiegħu stess, imur quddiemhom, u n-nagħaġ isegwuh, għax jafu l-vuċi tiegħu. Iżda lil barrani mhux se jsegwuh, imma se jaħarbu minnu, għax ma jafux il-vuċi tal-barranin. Dan il-proverbju qalilhom Ġesù, iżda dawk ma kinux jafu xkien dak li kien qed jgħidilhom. Qal għalhekk mill-ġdid lilhom Ġesù: Tassew, tassew ngħid lilkom li jien jien il-bieb tan-nagħaġ. Il-kollha kemm ġew qabli, hallelin huma u qarrieqa, iżda n-nagħaġ ma smawhomx. Jiena jien il-bieb; permezz tiegħi jekk xi hadd jidħol, se jkun salvat, u se jidħol u joħroġ, u se jsib mergħa. Il-ḥalliel ma jigix ḥlief biex jisraq u joqtol u jeqred, jien ġejt biex ikollhom il-ḥajja u jkollhom babbundanza. Jiena r-ragħaj it-tajjeb. Ir-ragħaj it-tajjeb ir-ruḥ tiegħu jpoġġi għan-nagħaġ, Il-ḥaddiem imkari li mhuwiex ragħaj, u li n-nagħaġ mhumieq tiegħu, jara d-dib ġej u jħalli n-nagħaġ u jaħrab, u d-dib jaqbadhom u jxerredhom. Il-ḥaddiem jaħrab, għax huwa ḥaddiem u ma jimpurtaxx dwar in-nagħaġ. Jien ir-ragħaj it-tajjeb, u naf lil tiegħi u jien magħruf minn tiegħi, Kif jafni l-Missier u jien naf lill-Missier, u r-ruḥ tiegħi nqiegħed għan-nagħaġ. U nagħaġ oħra għandi, li mhumieq minn dan il-qorti, u dawk ukoll jeḥtieġ li ngib, u se jisimgħu leḥni, u se ssir merħla

waħda u ragħaj wieħed. Minħabba dan il-missier jhobbni, għax jien inqiegħed ir-ruħ tiegħi, biex mill-ġdid nieħu lura lilha. Hadd ma jieħu lilha minni, imma jiena npoġġiha minn jien innifsii. Għandi l-awtorità li npoġġiha, u għandi l-awtorità li nerga nieħudha. Dan il-kmandament ħadtu minn Missieri. Qasma għalhekk mill-ġdid seħħet fost il-Lhud minħabba dawn il-kliem. Kienu qed jgħidu iżda ħafna minnhom: Demon għandu u huwa miġnun, għaliex qed tisimgħuh? Ohrajn kienu qegħdin jgħidu: Dawn il-kliem mhumiex ta wieħed posedut minn demon. Demon ma jistax jiftaħ għajnejn l-għomja, jew le?

Ġara mbagħad id-dedikazzjoni f'Ġerusalem, u kien ix-xitwa. U Ġesù kien qiegħed jimxi fit-tempju fil-portiku ta Salomon. Dawwru għalhekk lilu l-Lhud u qalulu: Sa meta se tkompli tieħu r-ruħ tagħna? Jekk int il-Kristu, għidilna bfranchezza. Wieġeb lilhom Ġesù, Għedt lilkom, u ma temmnu. Ix-xogħlijiet li jiena nagħmel fl-isem tal-Missier tiegħi, dawn jixhdu dwari. Imma intom ma temmnux, għax mintomx min-nagħaġ tiegħi, kif għidtilkom. In-nagħaġ tiegħi jisimgħu leħni, u jiena nafhom, u jsegwuni. U jien nagħtihom ħajja eterna, u qatt ma jintilfu għall-eternità, u hadd mhu se jħatafhom minn idi. Missieri, li ta lili, huwa akbar minn kollox, u hadd ma jista jaqbad minn idu. Jiena u l-Missier aħna waħda. Għalhekk il-Lhud mill-ġdid ġarru ġebel biex jirġmuh. Ġesù wieġeb lilhom: Ħafna xogħlijiet tajbin urejt lilkom minn missieri, minħabba liema wieħed minnhom qed tirġmuni? Wieġbu lilu l-Lhud u qalulu, Mhux minħabba xi xogħol tajjeb qed ningmu l-ġebel fuqek, iżda minħabba blasfemija, u għax inti, li int bniedem, qed tagħmel lilek innifsek

Alla. Wieġeb lilhom Ġesù, Mhux miktub fil-liġi tagħkom, Jien qilt, allat intom? Jekk dawk sejjaħhom allat, lil dawk li l-kelma ta Alla ġiet għalihom, u l-Iskrittura ma tistax tinħall, Lil min il-Missier qaddes u bagħat fid-dinja, intom tgħidu li jiblasfema, għaliex qilt, Bin ta Alla jien? Jekk ma nagħmilx ix-xogħlijiet tal-missier tiegħi, la temmnu lili. Jekk imma nagħmel, anki jekk lili ma temmnu, emmnu fix-xogħlijiet, sabiex tafuha u temmnu li l-missier huwa fija u jien fih. Għalhekk mill-ġdid kienu qed ifittxu li jaqbduh, iżda hu ħareġ minn idejhom.

U mar lura mill-ġdid lil hinn tal-Ġordan, fil-post fejn kien Ġwanni l-ewwel jgħammed, u baqa hemm. U ħafna ġew lejh u kienu qed jgħidu li Ġwanni tabilhaqq ma għamel ebda sinjal, iżda dak kollu li qal Ġwanni dwaru kien veru. U ħafna emmnu fih hemm.

11

Kien hemm raġel marid jismu Lazzru minn Betanja, mill-villaġġ ta Marija u Marta oħtha. Kien u Marija li daħnet il-Mulej bwerqa u meshet il-riglejn tiegħu bix-xagħar tagħha, li ħuha Lazzru kien marid. Bagħtu għalhekk l-aħwa lejh jgħidu: Mulej, ara, dak li inti thobb huwa marid. Wara li sema dan, Ġesù qal, Din il-marda mhix se twassal għall-mewt, iżda hi għall-glorja ta Alla, sabiex l-Iben ta Alla jkun glorifikat permezz tagħha. Iżda Ġesù ħabb lil Martha u lil oħtha u lil Lazzru. Meta għalhekk sama li huwa kien marid, mbagħad tabilhaqq baqa fil-post fejn kien għal jumejn,

Mbagħad wara dan jgħid lid-dixxipli: Ejjew mmorru fil-Lhudija mill-ġdid. Jgħidulu d-dixxipli, Rabbi, issa l-Lhud kienu qed ifittxu li jirġmuk, u int se tmur hemm mill-ġdid? Wieġeb Ġesù, Mhux tnax-il siegħa huma tal-ġurnata? Jekk xi ħadd jimxi matul il-ġurnata, ma jittrażżanx, għax jara d-dawl ta din id-dinja. Izda jekk xi ħadd jimxi bil-lejl, jitbattal, għax id-dawl mhux fih. Dawn l-affarijiet qal, u wara dan jgħid lilhom: Lazzru l-ħabib tagħna raqad, imma se mmur biex inqajmu. Qalu għalhekk id-dixxipli tiegħu, Mulej, jekk raqad, se jkun salvat. Izda Ġesù kien qal dwar il-mewt tiegħu, izda lil dawk dehrilhom li kien qed jgħid dwar ir-raqda tal-irqad. Mbagħad għalhekk Ġesù qalilhom bfranchezza: Lazzru miet. U nifraħ minħabba fikom sabiex temmnu, għax ma kontx hemm, izda ejjew immorru lej. Qal għalhekk Tumas, li jissejjaħ Didmu, lill-kondixċepi: Ejjew aħna wkoll biex nimmutu miegħu.

Meta wasal, Ġesù sab lilu diġà erbat ijiem fil-qabar. Izda Betanja kienet qrib Ġerusalemm, madwar ħmistax stadju l bogħod, U ħafna mill-Lhud kienu ġew għand Martha u Marija biex jikkonsolawhom dwar ħuhom. Il-Martha għalhekk, meta semgħet li Ġesù kien ġej, iltagħget miegħu, izda Marija kienet bilqiegħda fid-dar. Qalet għalhekk Martha lil Ġesù, Mulej, kieku kont hawn, ħija ma kienx ikun miet. Imma anke issa naf li dak kollu li tistaqsi lil Alla, Alla se jagħtik. Jgħidilha Ġesù, Se jqum ħuk. Tgħid lilu Martha: Naf li se jqum fil-qawmien fl-aħħar jum. Ġesù qalilha: Jien il-qawmien u l-hajja. Il-wieħed li jemmen fija, anki jekk imut, se jgħix, u kull wieħed li jgħix u jemmen fija mhux se jmut għall-eterinità. Int temmen dan? Tgħid lilu, Iva,

Mulej, jien emmint li inti l-Kristu, l-Iben ta Alla, li ġej fid-dinja. U wara li qalet dawn il-ħwejjeġ, marret il bogħod u sejhet lil Marija l-oħt tagħha fis-sirr u qaltilha: L-imgħallem huwa preżenti u qed isejjaħlek. Dik, hekk kif semgħet, qamgħet malajr u ġiet lejha. Għadha mhux kien wasal Ġesù fir-raħal, iżda kien fil-post fejn kienet iltaqgħet miegħu Marta. Il-Lhud għalhekk li kienu magħha fid-dar u kienu qed jikkonslaw lilha, wara li raw lil Marija li malajr qamgħet u ħarġet, segwewha, u qalu li tmur lejha il-qabar biex tibki hemm. Marija għalhekk, meta waslet fejn kien Ġesù, meta ratu waqgħet għand rigħlejn u qaltli: Mulej, kieku kont hawn, ma kienx imut ħija. Ġesù għalhekk, meta raha tibki u lill-Lhud li kienu ġew magħha jibku, kien indinnjat fil-ispirtu u ttrubla lilu nnifsu, U qal, Fejn poġġejtu lilu? Jgħidulu, Mulej, ejja u ara. Beka l-Ġesù. Kienu qed jgħidu għalhekk il-Lhud: Ara kif kien iħobbu! Xi wħud minnhom iżda qalu: Dan li fetah l-għajnejn tal-agħma ma setax jagħmel biex dan ukoll ma jmutx? Għalhekk Ġesù, mill-ġdid imħasseb ħafna fqalbu, wasal lejha il-qabar. Dan kien għar, u kien hemm ġebbla mqieghda fuqu. Jgħid Ġesù: Irfgħu l-ġebbla. Tgħidlu oħt il-mejjet, Marta: Mulej, diġà joħroġ riehha, għax diġà erbgħa ijiem. Jgħidilha Ġesù, Mhux għedtlek li jekk temmen, se tara l-glorja ta Alla? Hera għalhekk il-ġebbla fejn kien il-mejjet mimdud. Iżda Ġesù rafa għajnejha il fuq u qal: Missier, niringrazzjak għax smajt tiegħi. Jien però kont naf li dejjem tismagħni, iżda minħabba l-folla li kienet wieqfa madwar għedt dan, sabiex jemmnu li int bghattni. U dawn il-ħwejjeġ wara li qal, blehen kbir saħ: Lazzru, ejja barra. U ħareġ il-mejjet marbut ir-rigħlejn u l-idejn bil-faxex, u l-wiċċ tiegħu kien magħluq bdrapp madwaru. Jgħid lilhom Ġesù:

Holluh u ħalluh imur.

Ħafna mill-Lhud, li kienu ġew għand Marija u raw dak li għamel Ġesù, emmnu fih. Xi wħud minnhom madankollu marru għand il-Farizej u qalulhom dak li għamel Ġesù. Ġabru għalhekk il-qassisin kbar u l-Farizej kunsill u kienu qed jgħidu: Xnagħmlu, għax dan il-bniedem jagħmel ħafna sinjali? Jekk aħna nħalluh hekk, ilkoll se jemmnu fih, u jiġu r-Rumani u jieħdu minna kemm il-post kif ukoll in-nazzjon. Imma wieħed minnhom, Kajafa, li kien il-qassis il-kbir ta dik is-sena, qal lilhom: Intom ma tafux xejn, Lanqas intom ma qed taħsbu li huwa vantaġġuż għalina li bniedem wieħed imut għall-poplu u mhux in-nazzjon kollu jintilef. Dan dan minn tiegħu stess ma qalx, imma billi kien saċerdot kbir ta dik is-sena bassret li kien se Ġesù jimwiet għan-nazzjon, u mhux għall-nazzjon biss, iżda sabiex ukoll it-tfal ta Alla l-imxerrda jiġbor fwieħed. Minn dak il-jum għalhekk ħadu parir flimkien sabiex joqtluh. Ġesù għalhekk ma baqax jimxi blibertà fost il-Lhud, iżda mar minn hemm lejn l-art qrib tad-deżert, lejn belt imsejħa Efrajm, u hemm qagħad mad-dixxipli tiegħu. Kien qrib il-Għid tal-Lhud, u ħafna telgħu lejn Ġerusalem mill-kampanja qabel l-Għid sabiex jippurifikaw lilhom infushom. Kienu qed ifittxu għalhekk lil Ġesù, u kienu qed jgħidu ma xulxin fit-tempju waqfin: Xjidher lilkom? Li mhux se jiġi għall-festa? Iżda l-qassisin kbar u l-Farizej kienu taw kmandament sabiex jekk xi ħadd ikun jaf fejn huwa, għandu jirrapporta, biex hekk jaqbduh.

12

Allura Ġesù, sitt ijiem qabel il-Għid, wasal fBetanja, fejn kien Lazzru li kien mejjet, li hu qajjem mill-imwiet. Għamlu għalhekk pranzu għalih hemm, u Martha kienet qed isservi, iżda Lazzru kien wiehed minn dawk li kienu minduda mal-mejda miegħu. Marija għalhekk, wara li ħadet lira ta żejt ta nardu pura u kostużi, dahaniet ir-riglejn ta Ġesù u imseħithom bix-xagħar tagħha, u d-dar imtliet mir-riħa taż-żejt. Għalhekk jgħid wiehed mid-dixxipli tiegħu, Ġuda ta Xmun Iskarjota, dak li kien se jagħtih, Għaliex dan iż-żejt ma nbiegħx bi tliet mija denarju u ma ngħatax lill-foqra? Qal dan mhux għaliex kien jimpurtah dwar il-foqra, iżda għaliex kien seraq, u kellu l-kaxxa tal-flus u kien igorr dak li kien qed jitpogġa fiha. Qal għalhekk Ġesù: Ħalliha, għall-jum tad-difna tiegħi zammitu. Il-foqra għax dejjem għandkom magħkom, iżda lili mhux dejjem għandkom. Għarfu għalhekk folla kbira mill-Lhud li kien hemm, u ġew mhux minħabba Ġesù biss, iżda sabiex jaraw ukoll lil Lazzru li qajjem mill-mejtin. Iżda l-qassisin kbar ippjanaw sabiex joqtlu wkoll lil Lazzru. Għax ħafna mill-Lhud kienu jmorru minħabba fih u kienu jemmnu fĠesù.

L-għada l-folla kbira li kienet ġiet għall-festa, wara li semgħu li Ġesù ġej fĠerusalemm, Ħadu l-fergħat tal-palm u ħarġu biex jiltaqgħu miegħu, u kienu jgħajtu, Hosanna, mbierek dak li ġej fisem il-Mulej, sultan ta Izrael. Wara li sab, Ġesù qagħad fuq ħmar zġħir, kif hu miktub, Tibzax, bint Sijon, ara s-sultan tiegħek

ġej bilqiegħda fuq ġuvintur ħmar.

Dawn iżda ma kinux jafu d-dixxipli tiegħu l-ewwel, iżda meta ġie glorifikat Ġesù, imbagħad ftakru li dawn kienu miktuba dwaru, u dawn għamluhom lilu. Xehed għalhekk il-folla li kienet miegħu meta sejjaħ lil Lazżru minn il-qabar u qajmu minn bejn il-mejtin. Minħabba dan, il-folla ltaqgħet miegħu, għax semgħu li hu kien għamel dan is-sinjal. Il-Farizej għalhekk qalu lil ruħhom, Taraw li ma qegħdin tagħmlu xejn; ara, id-dinja kollha marret warajh.

Kien hemm xi Griegi minn dawk li kienu telgħin biex jadoraw fil-festa. Dawn għalhekk resqu lil Filippu li minn Betsajda tal-Galilija, u kienu qed jistaqsuh u jgħidulu: Sinjur, irridu naraw lil Ġesù. Ġie Filippu u qal lil Andrija, u mill-ġdid Andrija u Filippu qalu lil Ġesù, Izda Ġesù wieġeb lilhom u qal: Ġiet is-siegħa sabiex jiġi glorifikat il-Iben tal-bniedem. Tassew, tassew ngħid lilkom: jekk il-ħabba waħda tal-qamħ ma tmutx wara li taqa fl-art, tibqa waħedha; iżda jekk tmut, iġġorr frott ħafna. Dak li jhobb ir-ruħ tiegħu se jitlifha, u dak li jibgħad ir-ruħ tiegħu fdin id-dinja, għall-ħajja eterna se jzommha. Jekk xi ħadd jservi lili, ħa jimxi warajh, u fejn inkun jien, hemm ukoll se jkun il-qaddej tiegħi, u jekk xi ħadd jservi lili, il-Missier se jonorah. Issa r-ruħ tiegħi hija mhassba, u xiex ngħid? Missier, salvani minn din is-siegħa. Imma minħabba dan jiena ġejt fdin is-siegħa. Missier, glorifika ismek. Ġiet mela vuċi mis-sema, u glorifikajt u mill-ġdid se glorifika. Il-folla li kienet wieqfa u li semgħet kienet qed tgħid li kien sar ragħad, oħrajn kienu qed jgħidu, messagġier kien

tkellem miegħu. Wieġeb Ġesù u qal: Mhux minħabba fija din il-lehen seħħ, iżda minħabbikom. Issa l-ġudizzju huwa ta din id-dinja, issa l-mexxej ta din id-dinja se jitkeċċa l barra. U jien, jekk ingib il fuq mill-art, lil kulhadd niġbed lejja. Dan kien qal dan biex jindika bliema mewt kien se jmut. Wieġeb lilu l-folla: Aħna smajna mil-liġi li l-Kristu jibqa għall-eterinità, u kif int tgħid li huwa meħtieġ li jkun mgħolli l-Iben tal-bniedem? Min huwa dan l-Iben tal-bniedem? Qal għalhekk lilhom Ġesù, Għad ftit żmien id-dawl magħkom huwa. Imxu sakemm għandkom id-dawl, sabiex id-dlam ma jaqbadkomx, u min jimxi fid-dlam ma jafx fejn imur. Sakemm għandkom id-dawl, emmnu fid-dawl, sabiex isiru wlied tad-dawl. Dawn il-ħwejjeg qal Ġesù, u telaq u nheba minnhom.

Iżda wara li kien għamel daqshekk ħafna sinjali quddiemhom, ma emmnux fih. sabiex il-kelma ta Isaija l-profeta tiġi mitmuma li qal: Mulej, min emmen is-smiġ tagħna? U d-driegħ tal-Mulej lil min ġie żvelat? Minħabba dan ma setgħux jemmnu, għax mill-ġdid qal Isaija, Huwa għama l-għajnejn tagħhom u ssaħħaħ qalbhom, sabiex ma jarawx bl-għajnejn u ma jifhmux bil-qalb u ma jdurux, u jiena nfejjaqhom.

Dawn l-affarijiet qal Isaija meta ra l-glorja tiegħu u tkellem dwaru. Madankollu, ħafna mill-mexxejja emmnu fih, iżda minħabba l-Farizej ma ammettewx, sabiex ma jitkeċċewx mill-kongregazzjoni. Għax ħabbew il-glorja tal-bnedmin aktar milli l-glorja ta Alla.

Ġesù madankollu saħaq u qal: Il-wieħed li jemmen fija mhux jemmen fija, iżda fdak li bagħatni. U min jara lili jara lil dak li bagħatni. Jien dawl ġejt fid-dinja, sabiex kull min jemmen fija ma jibqax fid-dlam. U jekk xi ħadd jisma kliemi u ma jemminx, jien ma niġġudikahx, għax ma ġejtx biex niġġudika d-dinja, iżda biex insalva d-dinja. Dak li jirrifjuta lili u ma jieħux il-kliem tiegħi, għandu lil min jiġġudikah, il-kelma li tkellimt, dik se tiġġudikah fl-aħħar jum, Għax jiena minn jien innifsni ma tkellimtx, iżda l-missier li bagħatni hu nnifsu tani kmandament xngħid u xnitkellem. U naf li l-kmandament tiegħu huwa ħajja eterna. Dak li nitkellem jien, għalhekk, kif qalli l-Missier, hekk nitkellem.

13

Qabel il-festa tal-Għid, Ġesù kien jaf li wasal il-ħin tiegħu biex jitlaq minn din id-dinja lejn il-Missier, u wara li kien ħabb lil tiegħu stess li kienu fid-dinja, ħabbhom sal-aħħar. U wara li saret iċ-ċena, u d-djavlu diġà kien daħal fil-qalb ta Ġuda ta Xmun Iskarjota biex jagħtih. Jaf Ġesù li kollox ta lilu l-missier fidejh, u li minn Alla ħareġ u lejn Alla jmur. Qam mill-ikla tal-lejl u qiegħed il-ħwejjeġ, u wara li ħa xugaman, ċiŋġa lilu nnifsu. Mbagħad tefgħa l-ilma fil-baċin, u beda jaħsel ir-riġlejn tad-dixxipli u jmassaħhom bix-xugaman li kien marbut bih. Jiġi għalhekk lejn Simon Pietru, u jgħidlu dak, Mulej, int taħsilli s-saqajn? Wieġeb Ġesù u qal lilu: Dak li jiena nagħmel, int ma tafx issa, iżda tkun taf wara dawn. Jgħid lilu Pietru, Le, qatt

mgħandek taħsel riġlejja. Wieġeb lilu Ġesù, Jekk ma naħslekk, mgħandek l-ebda sehem miegħi. Jgħidlu Simon Pietru, Mulej, mhux il-riġlejn tiegħi biss, imma wkoll l-idejn u r-ras. Jgħidlu Ġesù: Dak li jkun diġà mħassal mgħandux bżonn ħlief li jaħsel riġlejh, iżda huwa nadif kollu. U intom nodfa, iżda mhux ilkoll. Għax kien jaf lil dak li kien qed jagħtih, għalhekk qal: Mhux ilkoll nodfa intom.

Meta huwa għalhekk ħasel ir-riġlejn tagħhom u ħa l-ħwejjeg tiegħu, u wara li reġa qagħad lura, qal lilhom: Tafux xgħamilt lilkom? Intom issejġu lili l-Imgħallem u s-Sid, u tajjeb tgħidu, għax jien inhu. Jekk għalhekk jien ħasilt ir-riġlejn tagħkom, jien is-Sid u l-Mgħallem, intom ukoll għandkom taħslu r-riġlejn ta xulxin. Eżempju għax tajt lilkom, sabiex bħalma jien għamilt lilkom, hekk ukoll intom tagħmlu. Tabilhaqq, tabilhaqq ngħidilkom, il-kur mhuwiex akbar mis-sid tiegħu, u lanqas l-appostlu mhuwiex akbar minn dak li baġtu. Jekk dawn tafuhom, imbierka intom jekk tagħmluhom. Mhux dwar ilkoll minnkom qed ngħid, jien naf lil min għazilt, iżda sabiex il-Kitba tiġi mitmuma, dak li jiekol miegħi l-ħobż għolla fuqi l-għarqub tiegħu. Minn issa qed ngħidilkom qabel ma jiġri, sabiex meta jiġri temmnu li jien Jien. Tassew, tassew ngħidilkom: dak li jirċievi lil xi hadd li jien nibgħat, lili jirċievi; u dak li lili jirċievi, jirċievi lil dak li baġhatni.

Dawn l-affarijiet wara li qal, Ġesù kien imħasseb fl-ispirtu, u xehed u qal: Tassew, tassew ngħid lilkom li wiehed minn tagħkom se jittradixxini. Kienu qed iħarsu mela lejn xulxin id-

dixxipli, u kienu fi telf dwar min kien qed jgħid. Kien hemm wieħed mid-dixxipli tiegħu mimdud fuq sieder Ġesù, dak li Ġesù kien iħobb. Għalhekk Simon Pietru jagħmel sinjal lil dan biex jistaqsi min seta jkun dak li kien qed jitkellem dwaru. U waqqa dak fuq is-sieder ta Ġesù u qallu, Mulej, min huwa? Iwieġeb Ġesù: Dak hu li jiena, wara li ngħaddes il-biċċa ħobż, se nagħtiha. U wara li għaddes il-biċċa ħobż, tahiela lil Ġuda ta Xmun Iskarjota. U wara l-biċċa ħobż, imbagħad daħal fih is-Satana. Għalhekk Ġesù qallu: Dak li qed tagħmel, aghmlu malajr. Dan iżda hadd ma kien jaf minn dawk li kienu mimduda għaliex qal dan lilu. Xi wħud ħasbu, peress li Ġuda kellu l-kaxxa tal-flus, li Ġesù qal lilu, Ixtri dak li għandna bżonn għall-festa, jew agħti xi ħaġa lill-foqra. Wara li ħa l-biċċa ħobż, dak ħareġ immedjatament, u kien lejli.

Meta ħareġ, jgħid Ġesù: Issa ġie glorifikat il-Bin tal-bniedem, u Alla ġie glorifikat fih. Jekk Alla kien glorifikat fih, Alla wkoll se jglorifikah fih innifsu, u minnufih se jglorifikah. Tfal, għadni ftit magħkom. Tfittxuni, u kif għedt lill-Lhud li fejn immur jien, intom ma tistgħux tiġu, u lilkom ngħid issa. Kmandament gdid nagħtikom sabiex tħobbu lil xulxin, kif jien ħabbejt lilkom, sabiex intom ukoll tħobbu lil xulxin. Fdan se jafu l-kollha li intom dixxipli tiegħi, jekk ikollkom imħabba fxulxin. Jgħidlu Simon Pietru, Mulej, fejn int sejjer? Wieġbu Ġesù, Fejn jiena sejjer, ma tistax issegwini issa, iżda aktar tard issegwini. Jgħid lilu Pietru, Mulej, għaliex ma nistax insegwik issa? Ir-ruħ tiegħi se npoġġi għalik. Wieġeb lilu Ġesù, Ir-ruħ tiegħek għalija se tpoġġi? Tassew, tassew ngħidlek, is-serduk mhux se jgħajjat

sakemm ma tiċhadnix tliet darbiet.

14

Mgħandhiex tinqalaq qalbkom, emmnu fAlla, u emmnu fija wkoll. Fid-dar ta Missieri hemm ħafna postijiet. Kieku le, kont ngħidilkom. Sejjer nipprepara post għalikom. U jekk immur u nipprepara lilkom post, nerġa niġi u nieħu lilkom lejja nnifsi, sabiex fejn inkun jien, tkunu wkoll intom. U fejn jiena mmur tafu, u t-triq tafu. Jgħidlu Tumas, Mulej, aħna ma nafux fejn int sejjer, u kif nistgħu nkunu nafu t-triq? Jgħidlu Ġesù: Jiena l-triq u l-verità u l-ħajja. Ħadd ma jiġi lejn il-Missier jekk mhux permezzi. Kieku kont għarfu lili, kont għarfu wkoll lil missieri. U minn issa tagħrfu lilu u rajtu lilu. Filippu jgħidlu, Mulej, urina l-Missier u jkun biżżejjed għalina. Jgħidlu Ġesù, Daqshekk ħin jien magħkom, u inti ma għaraftinix, Filippu? Min ra lili ra lill-Missier, u kif tgħid inti, Urina lill-Missier? Mhux int temmen li jien fil-Missier u l-Missier fija hu? Il-kliem li jien ngħid lilkom, minn jien innifsi ma ngħidux, iżda l-Missier li fija jibqa hu jagħmel ix-xogħlijiet. Emmnu lili li jiena fil-Missier u l-Missier fija; jekk le, minħabba l-opri nfushom emmnu lili. Tassew tassew ngħid lilkom, dak li jemmen fija, ix-xogħlijiet li jiena nagħmel dak ukoll se jagħmilhom, u akbar minn dawn se jagħmel, għax jiena sejjer lejn il-Missier tiegħi. U dak li tkunu tistaqsu fl-isem tiegħi, dan nagħmel, sabiex ikun glorifikat il-Missier fl-Iben. Jekk tistaqsu xi haġa fismi, jien nagħmelha.

Jekk thobbuni, zommu l-kmandamenti tiegħi. U jien se nistaqsi lill-missier u se jagħti lilkom avukat ieħor, sabiex jibqqa magħkom għall-eterinità. l-Ispirtu tal-verità, li d-dinja mhix kapaċi tieħu, għax ma tarax u lanqas tafux, intom però tafu lilu, għax magħkom jibqqa u fikom ikun. Ma nħallikx orfni, niġi għandkom. Għad ftit, u d-dinja mgħadhiex tara lili, imma intom taraw lili, għax jien ngħix u intom tgħixu. Fdik il-jum intom se tagħrfu li jien fil-Missier tiegħi u intom fija, u jien fikom. Dak li għandu l-kmandamenti tiegħi u jzommhom, huwa dak li jhobbni; u dak li jhobbni se jkun imħubb minn Missieri, u jiena se nħobbu u se nuri lilu nnifsi. Jgħidlu Ġuda, mhux l-Iskarjota: Mulej, u xgàra li lil aħna int se turi ruħek u mhux lid-dinja? Wieġeb Ġesù u qal lilu: Jekk xi hadd ihobbni, se jzomm il-kelma tiegħi, u Missieri se jhobbu, u aħna niġu għandu u nagħmlu d-dar magħu. Dak li ma jhobbx lili ma jzommx il-kelmiet tiegħi, u l-kelma li tisimghu mhijiex tiegħi, imma tal-Missier li bagħatni.

Dawn li jien tkellimt magħkom waqt li kont għadni nqum fostkom. Imma l-Avukat, l-Ispirtu s-Santu li se jibgħat il-Missier fismi, dak se jgħallimkom kollox u se jfakkarkompanti kollox li jien għeditkom. Paċi nħalli magħkom, paċi tiegħi nagħtikom, mhux kif id-dinja tagħti, jien nagħtikom. La jkun imħasseb qalbkom u lanqas tibzghu. Intom smajtom li jien għidt lilkom: Jien se mmur u nerga niġi lejkom. Kieku kont intomt ihobbuni, kont tkunu ferħu għax għidt li se mmur lejn il-Missier, għaliex il-Missier tiegħi huwa akbar minni. U issa għeditkom qabel ma jseħħ, sabiex meta jseħħ temmnu. Mgħadnix se nitkellem hafna magħkom, għax jiġi l-ħakkiem tad-dinja, u fija mgħandux xejn,

Iżda sabiex taf id-dinja li jien inħobb lill-Missier, u kif kmandani l-Missier, hekk nagħmel. Qumu, ejjew minn hawn.

15

Jien l-għeneb il-vera, u missieri huwa l-bidwi. Kull fergħa fija li ma tgorrix frott, jieħu l hinn, u kull waħda li tgorr frott, inaddafha, sabiex tgorr aktar frott. Digà intom nodfa minħabba l-kelma li tkellimt magħkom. Ibbqgħu fija, u jien fikom. Kif il-fergħa ma tistax iġgorr frott minn ruħha nnifisha jekk ma tibqax fil-għenba, hekk lanqas intom jekk ma tibqgħux fija. Jiena d-dielja, intom il-fergħat. Dak li jibqa fija u jiena fih, dan iġorr frott ħafna, għax mingħajr jien ma tistgħux tagħmlu xejn. Jekk xi hadd ma jibqax fija, huwa jkun mitfugħ barra bħal fergħa u nixxef, u jiġbruhom u jitfghuhom fin-nar, u jinħaraq. Jekk intom tibqgħu fija u l-kliem tiegħi jibqa fikom, dak li tridu itolbu, u se jsir għalikom. Fdan kien glorifikat il-missier tiegħi, sabiex frott ħafna tbatu, u issiru dixxipli tiegħi. Kif ħabbni l-Missier, hekk jien ħabbejkom; ibqgħu fl-imħabba tiegħi. Jekk iżzommu l-kmandamenti tiegħi, se tibqgħu fl-imħabba tiegħi, kif jien zammart il-kmandamenti tal-Missier tiegħi u nibqa fl-imħabba tiegħu. Dawn l-affarijiet tkellmt lilkom sabiex il-ferħ tiegħi jibqa fikom u l-ferħ tagħkom jimtela. Din hi l-kmandament tiegħi, sabiex tħobbu lil xulxin bħalma jien ħabbejt lilkom. Akbar minn din l-imħabba ħadd mgħandu, sabiex xi hadd ir-ruħ tiegħu jpoġġi għall-ħbieb tiegħu. Intom ħbieb tiegħi jekk tagħmlu dak kollu li jien nikkmandakom. Mgħadnix ngħidilkom ilsiera, għax

il-lsir ma jafx xjagħmel sidu, iżda lkom għedtilkom ħbieb, għax kollox li smajt minn missieri għarraftilkom. Mhux intom lili għażiltu, iżda jiena għażilt lilkom, u poġġejtkom sabiex tm□□ru u għorru frott, u l-frott tagħkom jibqa, sabiex dak kollu li tistaqsu lill-Missier fismi, jagħtikom. Dawn l-affarijiet nikkmanda lilkom, sabiex thobbu lil xulxin.

Jekk id-dinja tobghodkom, afu li lili obghodni qabilkom. Kieku kontu mid-dinja, id-dinja kienet thobb tagħha stess, iżda għax mhux mid-dinja intom, imma jien għażiltkom mid-dinja, minħabba dan id-dinja tobghodkom. Ftakru l-kelma li jien għidt lilkom: mhux hemm skjav akbar mis-sid tiegħu. Jekk lili ppersegwitaw, lkom ukoll se jippersegwitaw; jekk il-kelma tiegħi żammew, tagħkom ukoll se jżommu. Imma dawn kollha se jagħmlu lilkom minħabba l-isem tiegħi, għax ma jafux lil dak li bagħatni. Kieku ma ġejtx u tkellimtx magħhom, ma kellhomx dnuw, imma issa mgħandhomx skuża dwar id-dnuw tagħhom. Min jobghodni jibgħat ukoll lil il-missier tiegħi. Kieku x-xoghlijiet ma kuntx għamilt fihom li hadd ieħor ma għamel, dnuw ma kellhomx, iżda issa raw u kirhuni kemm lili kif ukoll lil missieri. Imma sabiex jintlaħaq il-kelma miktuba fil-liġi tagħhom, li kienu jibgħdu lili bla raġuni. Meta madankollu jiġi l-Paraklitu li jiena se nibgħat lilkom minn hdejn il-Missier, l-Ispirtu tal-verità li joħroġ minn hdejn il-Missier, dak se jixhed dwari, U intom ukoll tixhdu, għax mill-bidu intom miegħi.

Dawn l-affarijiet tkellmt lilkom sabiex ma tkunux skandalizzati. Huma se jagħmlulkom mkeċċija, iżda tiġi siegħa meta kull min joqtolkom jaħseb li qed joffri servizz lil Alla. U dawn jagħmlu, għax ma għarfux lill-missier u lanqas lili. Imma dawn tkellimt lilkom sabiex meta tiġi s-siegħa, tiftakru tagħhom li jien għidt lilkom. Dawn però lilkom mill-bidu ma għidtx, għaliex magħkom kont. Issa imma jien sejjer lejn dak li baġatni, u ħadd minnkom ma qed jistaqsini fejn sejjer Imma għax tkellimtilkom dawn il-affarijiet, l-uġiġħ mela qalbkom. Imma jien ngħid il-verità lilkom: huwa ta benefiċċju għalikom sabiex jien immur. Jekk għaliex jien ma mmurx, il-Paraklitu mhux se jiġi għandkom; imma jekk immur, nibgħat lilu għandkom. U meta jiġi dak, se jikkonvinċi d-dinja dwar dnuh u dwar ġustizzja u dwar ġudizzju. dwar dnuh tabilħaqq, għaliex ma jemmnux fija Dwar il-ġustizzja però, għax sejjer lejn il-Missier tiegħi u mgħadkomx se tarawni, Iżda dwar il-ġudizzju, għax il-mexxej ta din id-dinja diġà ġie miġġudikat. Għadni għandi ħafna xngħidilkom, imma ma tistgħux iġġorruhom issa. Meta madankollu jiġi dak, l-Ispirtu tal-verità, se jiggwidakom lejn il-verità kollha, għax mhux se jitkellem minn lilu nnifsu, imma dak kollu li jisma se jitkellem, u l-affarijiet li ġejjin se jixxandar lilkom. Dak se jgħarraqni, għaliex se jieħu minn tiegħi u se jħabbrilkom. Kollox li għandu l-Missier huwa tiegħi; għalhekk għedt li minn tiegħi se jieħu u se jħabbar lilkom. Ftit żmien u ma tarawniex, u mill-ġdid ftit żmien u tarawni, għax jien sejjer lejn il-Missier. Qalu għalhekk xi wħud mid-dixxipli tiegħu lil xulxin: Xinhu dan li qed jgħidilna: Ftit żmien u ma tarawniex, u mill-ġdid ftit żmien u tarawni, u jien se mmur lejn il-Missier? Kienu qed jgħidu għalhekk: Dan xinhu li

qiegħed jgħid il-ftit? Ma nafux xinhu qiegħed jitkellem. Kien jaf għalhekk Ġesù li kienu jixtiequ jistaqsuh, u qal lilhom: Dwar dan qegħdin tfittxu ma xulxin, għax jien għidt, Ftit żmien u ma tarawniex, u mill-ġdid ftit żmien u tarawni? Tassew tassew ngħidilkom li intom tibku u tiddejqu, iżda d-dinja se tifraħ, intom iżda se tkunu mwieġhra, iżda l-uġiġ tagħkom se jsir ferħ. Il-mara meta twelled, ikolha uġiġ, għax giet is-siegħa tagħha, iżda meta twelled it-tarbija, ma tiftakarx aktar tal-afflizzjoni minħabba l-ferħ li twieled bniedem fid-dinja. U intom għalhekk uġiġ tabilhaqq issa għandkom, iżda mill-ġdid se nara lkom u se tifraħ qalbkom, u l-ferħ tagħkom hadd ma jieħdu minkom. U fdak il-jum lili mhux se tistaqsuni xejn. Tassew, tassew ngħidilkom li dak kollu li tistaqsu lill-Missier fismi, jagħtikom. Sa issa ma tlabtu xejn fl-isem tiegħi, itolbu u se tircievu, sabiex il-ferħ tagħkom ikun mimli. Dawn l-affarijiet fproverbi tkellimtilkom, imma tiġi siegħa meta mhux aktar fproverbi nitkellem magħkom, iżda bħelsien dwar il-Missier niddikjara lilkom. Fdak il-jum fl-ismi intom se tistaqsu, u mhux qed ngħid lilkom li jien se nistaqsi lill-Missier dwarkom. Huwa stess għax il-Missier iħobbkom, għaliex intom ħabbejtuni, u emmintom li jien minn Alla ħriġt. Ħriġt minn għand il-Missier u ġejt fid-dinja; mill-ġdid se nħalli d-dinja u se mmur lejn il-Missier. Jgħidulu d-dixxipli tiegħu: Ara, issa qed titkellem bmilja qalb, u mqed tgħid l-ebda proverbju. Issa nafu li int taf kollox u mgħandekx bżonn li xi hadd jistaqsik. Fdan nemmnu li minn Alla ħriġt. Ġesù wieġeb lilhom, Issa qed temmnu? Ara tiġi siegħa, u issa giet, sabiex intom tintbeddlu kull wieħed għall-privat tiegħu u lili waħdi tħallu; u mhux jien waħdi, għax il-Missier miegħi hu.

Dawn l-affarijiet tkellimt magħkom sabiex fija jkollkom sliem. Fid-dinja se jkollkom tbatija, imma ħudu kuraġġ, jiena rbaħt id-dinja.

17

Dawn il-ħwejjeġ tkellmu l-Ġesù, u qajjem l-għajnejn tiegħu lejn is-sema u qal, Missier, giet is-siegħa, glorifika lil ibnek, sabiex ukoll ibnek jiglorifikak lilek, Kif int tajt lilu awtorità fuq kull laħam, sabiex kull min int tajt lilu jagħtih ħajja eterna. Din hi l-ħajja eterna, sabiex jagħrfuk int, l-uniku Alla veru, u lil min bagħatt, Ġesù Kristu. Jien glorifikajtk fuq l-art, tlestejt ix-xogħol li tajt lili biex nagħmel. U issa glorifikani int, Missier, ħdejk bl-glorja li kelli qabel ma d-dinja kienet teżisti ħdejk. Jien manifestajt ismek lin-nies li tajt lili mid-dinja. Tagħek kienu u lili tajtni lilhom, u huma żammew kelmtek. Issa huma jafu li dak kollu li int tajt lili huwa mingħandek. Għax il-kliem li int tajt lili tajt lilhom, u huma ħadu, u kienu jafu verament li minn ħdejk ħriġt, u emmnu li int bagħattni. Jien nistaqsi dwarhom, mhux nistaqsi dwar id-dinja, iżda dwar dawk li int tajt lili, għax huma tiegħek, U l-kollox tiegħi huwa tiegħek, u l-kollox tiegħek huwa tiegħi, u jiena ġejt glorifikat fihom. U mgħadnix jien fid-dinja, u dawn huma fid-dinja, u jien ġej lejtk. Missier qaddis, żommhom fismek li int tajt lili, sabiex ikunu wieħed bħalna. Meta kont magħhom fid-dinja, jien kont inżommhom fl-isem tiegħek, dawk li int tajt lili żammejthom, u ħadd minnhom ma telef ħlief il-iben tal-qerda, sabiex il-Kitba tiġi mitnuma. Issa però niġi lejtk, u

dawn l-affarijiet qed ngħidhom fid-dinja sabiex ikollhom il-ferħ tiegħi mimli fihom. Jien tajt lilhom il-kelma tiegħek, u d-dinja mibgħethom, għax mhumiex mid-dinja, bħalma jien mhux mid-dinja. Mhux qed nitlob sabiex tneħħihom mid-dinja, iżda sabiex iżzommhom mill-ħażin. Minn id-dinja mhumiex, kif jien minn id-dinja minix. Ikkonsagra lilhom fil-verità tiegħek; il-kelma tiegħek hija l-verità. Kif int bagħattni fid-dinja, hekk ukoll jien bagħatthom fid-dinja. U għalihom jien nissantifika lili nnifsi, sabiex ukoll huma jkunu ssantifikati fil-verità. Mhux dwar dawn biss nitlob, iżda wkoll dwar dawk li jemmnu fija permezz tal-kelma tagħhom. Sabiex il-kollha jkunu wieħed, kif inti, Missier, fija u jiena fik, sabiex ukoll huma jkunu fina wieħed, sabiex id-dinja temmen li inti bgħattni. U jiena l-glorja li int tajt lili, tajt lilhom, sabiex ikunu wieħed bħalma aħna wieħed. Jien fihom u inti fija, sabiex ikunu perfezzjonati fwieħed, u sabiex jagħraf id-dinja li inti bagħattni u ħabbejthom bħalma ħabbejt lili. Missier, dawk li int tajt lili, jiena rrid li fejn jien jkun, dawk ukoll ikunu miegħi, sabiex jaraw il-glorja tiegħi li int tajt lili, għax int ħabbejt lili qabel il-fundament tad-dinja. Missier ġust, u d-dinja ma għarfitx lilek, jiena iżda għarftek, u dawn għarfu li inti bgħattni, U jien għarraft lilhom l-isem tiegħek u se nagħarraf, sabiex l-imħabba li bih ħabbejt lili tkun fihom, u jien fihom.

18

Wara li qal dawn l-affarijiet, Ġesù ħareġ mad-dixxipli tiegħu lil hinn mill-wied tal-Kidron, fejn kien hemm ġnien, li fih daħal hu

u d-dixxipli tiegħu. Kien jaf ukoll Ġuda li kien qed jagħtih il-post, għax ħafna drabi ngabar Ġesù hemm mad-dixxipli tiegħu. Għalhekk Ġuda, wara li ħa l-kohorte u l-assistenti mill-qassisin kbar u mill-Fariżej, gie hemm btorċi u lampi u armi. Ġesù allura, jafu dak kollu li kien ġej fuqu, ħareġ u qalilhom: Lil min qegħdin tfittxu? Wieġbuh, Ġesù n-Nazarenu. Ġesù qalilhom, Jiena hu. U Ġuda li kien qed jagħtih kien wieqaf magħhom. Kif għalhekk qal lilhom Jien jien, marru lura u waqgħu fuq l-art. Mill-ġdid għalhekk staqsielhom: Lil min qegħdin tfittxu? Huma wieġbu: Ġesù n-Nazarenu. Wieġeb Ġesù, Jien għeditkom li jien Jiena. Jekk għalhekk lili qegħdin tfittxu, ħallu lil dawn imorru. Sabiex jitmela l-kelma li qal, li daww li int tajt lili, ma tliftx ħadd minnhom. Simon għalhekk Pietru, li kellu xabla, ġibidha u laqat lill-ilsir tal-qassis il-kbir u qatalu widnu l-leminija, u kien l-isem tal-ilsir Malku. Qal għalhekk Ġesù lil Pietru, Armi s-sejf fil-qasba. It-tazza li ta lili l-Missier, ma nkunx se ma nixrobha?

Il-kohort għalhekk u l-kmandant u l-assistenti tal-Lhud qabdu lil Ġesù u rabtu. U mexxewh lejha Anna l-ewwel, għax kien missier fil-liġi ta Kajafa, li kien il-qassis il-kbir ta dik is-sena. Kien Kajfas dak li kien ikkunsilja lill-Lhud li huwa jaqbel li wieħed bniedem jimut għall-poplu. Kien qed isegwi lil Ġesù Xmun Pietru u dixxiplu ieħor. Dak id-dixxiplu kien magħruf lill-qassis il-kbir, u daħal flimkien ma Ġesù fil-kourt tal-qassis il-kbir. Imma Pietru kien wieqaf barra hdejn il-bieb. Għalhekk ħareġ id-dixxiplu l-ieħor, li kien magħruf għall-qassis il-kbir, u tkellem mal-portinara, u daħħal lil Pietru. Tgħid għalhekk il-qaddejja l-portinara lil Pietru, Mhux int ukoll wieħed mid-dixxipli ta dan il-

bniedem? Jgħid dak, Le, miniex. Kienu wieqfa l-ilsiera u l-assistenti, li kienu għamlu nar tal-faħam, għax kien hemm il-kesħa, u kienu qed jishnu ruħhom. Pietru kien wieqaf magħhom u qed jisaħħan ukoll. Il-qassis il-kbir allura staqsa lil Ġesù dwar id-dixxipli tiegħu u dwar it-tagħlim tiegħu. Wieġeb lilu Ġesù, Jien bmifruħ tkellemt lid-dinja. Jien dejjem għallemt fil-kongregazzjoni u fit-tempju, fejn dejjem il-Lhud jiġu flimkien, u fis-sigriet ma tkellemt xejn. Għaliex qed tistaqsini? Staqsi lil dawk li semgħu dak li tkellmt magħhom; ara, dawn jafu xgħedt jien. Dawn l-affarijiet imma wara li hu qal, wieħed mill-assistenti li kien wieqaf hdejh ta darba lil Ġesù u qal, Hekk twieġeb lill-qassis il-kbir? Wieġeb lilu Ġesù: Jekk tkellimt ħażin, ixtedad dwar il-ħażin; iżda jekk tkellimt tajjeb, għaliex qed tħabbatni? Bagħat lilu Anna marbut lejn Kajafa l-qassis il-kbir. Kien Simon Pietru wieqaf u jishon ruħu. Qalulu għalhekk: Mhux int ukoll wieħed mid-dixxipli tiegħu? Čaħad għalhekk dak u qal, Mhux jien. Jgħid wieħed mill-ilsiera tal-qassis il-kbir, li kien qarib ta min Pietru qatalu l-widna, Mhux jien rajtek fil-ġnien miegħu? Mill-ġdid mela čaħad Pietru, u minnufih is-serduk sawwat.

Jmexxu għalhekk lil Ġesù minn ta Kajafa ġol-pretorju. Kien filgħodu, u huma ma dħalux ġol-pretorju sabiex ma jitniġġsux, iżda sabiex jieklu l-Għid. Hareġ għalhekk Pilatu lejhom u qal: Xakkuža qed iġġibu kontra dan il-bniedem? Wieġbu u qalu lilu, Kieku dan ma kienx wieħed li jagħmel il-ħażen, ma konnix nikkunsinjawhulok. Qal għalhom allura Pilatu, Huduħ intom u skont il-liġi tagħkom iġġudikawh. Qalulu allura l-Lhud, Lilna

mhux permess li noqtlu lil hadd. Sabiex il-kelma ta Ġesù li qal titmiem, meta kien qed jissinifika bi liema mewt kien se jmut. Daħal għalhekk mill-ġdid fil-pretorju Pilatu u sejjaħ lil Ġesù u qal lilu: Inti l-Sultan tal-Lhud? Wieġeb lilu Ġesù, Minn ħalqek int qed tgħid dan, jew oħrajn qaluli dwarek? Wieġeb Pilatu, Mhux jien Lhudi jien? In-nazzjon tiegħek u l-qassisin il-kbar wasslu lilek għandi. Xgħamilt? Wieġeb Ġesù, Is-saltna tiegħi mhijiex minn din id-dinja. Kieku s-saltna tiegħi kienet minn din id-dinja, l-assistenti tiegħi kienu jiġġieldu sabiex ma ninghatax lill-Lhud. İzda issa s-saltna tiegħi mhijiex minn hawn. Qal għalhekk lilu Pilatu, Għalhekk sultan int inti? Wieġeb Ġesù, Inti tgħid li sultan jiena jien. Jien għal dan tweled u għal dan ġejt fid-dinja, sabiex nixhed lill-verità. Kull min hu mill-verità jisma leħni. Pilatu jgħidlu, Xinhi l-verità? U wara li qal dan, ħareġ mill-ġdid lejn il-Lhud u qalilhom, Jien ma nsibu l-ebda ħtija fih. Imma hemm drawwa għalikom li nirrilaxxa wieħed lilkom fil-Għid. Tixtiequ mela nirrilaxxa lilkom is-Sultan tal-Lhud? Huma ċajtu għalhekk mill-ġdid ilkoll u qalu: Mhux dan, iżda lil Barabba. U Barabba kien ħalliel.

19

Mbagħad għalhekk Pilatu ħa lil Ġesù u flagellah. U s-suldati niseġu kuruna minn xewk u poġġewha fuq rasu, u liebsu libsa purpura. U kienu qed jgħidu, Greetings, is-Sultan tal-Lhud, u kienu qed jagħtuh daqq. Ħareġ għalhekk mill-ġdid barra Pilatu u qalilhom: Ara, qieghed ingibilkom lilu barra, sabiex tkunu tafu li

fih ma nsibu l-ebda kawza. Hareġ għalhekk Ġesù barra, liebes il-
 kuruna tax-xewk u l-libsa purpla. U jgħid lilhom: Ara r-raġel.
 Meta għalhekk rawh il-qassisin kbar u l-assistenti, qajmu jgħidu:
 Issallbu, issallbu! Jgħid lilhom Pilatu: Huduħ intom u ssallbuh,
 għax jiena ma nsibx fih ħtija. Wieġbu lilu l-Lhud: Ahna għandna
 liġi, u skont il-liġi tagħna għandu jmut, għax għamel lilu nnifsu
 bin ta Alla. Meta għalhekk sama Pilatu dan il-kelma, beza aktar.
 U dahal fil-pretorju mill-ġdid u qal lil Ġesù, Minn fejn int? Izda
 Ġesù ma tah l-ebda tweġiba. Jgħid għalhekk lilu Pilatu, Lili mhux
 qed titkellem? Mhux taf li għandi l-awtorità nsallibok u għandi l-
 awtorità nħallik ħieles? Wieġeb Ġesù: Ma kellek ebda awtorità
 fuqi jekk ma kinitx mogħtija lilek minn fuq. Minħabba dan, dak
 li qieghed jagħtini lilek għandu dnuħ akbar. Minn dan fittex
 Pilatu li jirrilaxxa lilu, izda l-Lhud kienu jgħajtu u jgħidu: Jekk
 dan tirrilaxxa, mintix ħabib tal-Kesar. Kull min jagħmel lilu
 nnifsu sultan jopponi lil Kesar. Pilatu mela, wara li sama dan il-
 kelma, hareġ il barra lil Ġesù, u qagħad fuq il-pjattaforma fpost
 imsejjaħ Lithostroton, bl-Ebrajk però Gabbatha. Kien il-
 preparazzjoni tal-Għid, u kien madwar is-sitt siegħa, u jgħid lill-
 Lhud: Ara s-sultan tagħkom. Izda huma qajmu leħinhom,
 Nehħih, nehħih, isalbuh! Pilatu qalilhom, Is-sultan tagħkom
 nisalbuh? L-arċipriet wieġbu, Mgħandniex sultan ħlief Ġesare.
 Mbagħad għalhekk wasslu lilu biex ikun imsallab.

Ircivew izda lil Ġesù u ġabuh, u waqt li kien qed iġorr is-salib
 tiegħu hareġ lejn il-post imsejjaħ tal-Kranju, li jissejjaħ bl-Ebrajk
 Golgota. Fejn saalbuh, u miegħu tnejn oħrajn, wieħed minn kull
 naħa, u Ġesù fin-nofs. Kiteb ukoll titlu Pilatu u poġġieħ fuq is-

salib. Kien miktub: Ġesù n-Nazarenu, ir-Re tal-Lhud. Dan it-titlu ħafna mill-Lhud qrawh, għaliex il-post fejn gie msallab Ġesù kien qrib il-belt, u kien miktub bl-Ebrajk, bil-Grieg u bil-Latin. Kienu qed jgħidu mela lil Pilatu l-qassisin kbar tal-Lhud: La tikteb Is-Sultan tal-Lhud, imma li dak qal: Sultan jien tal-Lhud. Wieġeb Pilatu, Dak li ktibt, ktibt.

Is-soldati għalhekk, meta salubu lil Ġesù, ħadu l-ilbies tiegħu u għamlu erba partijiet, parti għal kull suldat, u t-tunika. Izda t-tunika kienet bla ħjata, minsuġa minn fuq kollha kemm hi. Qalu għalhekk lil xulxin, La nqassmuh, izda nitfgħu l-qara dwaru ta min se jkun, sabiex tintemm il-Kitba li tgħid, Qasmu l-ħwejjeġ tiegħi bejniethom, u fuq il-lbsa tiegħi tefgħu l-qara.

Is-soldati mela dawn il-ħwejjeġ għamluhom. Kienu wieqfa ħdejn is-salib ta Ġesù l-omm tiegħu u oħt ommu, Marija ta Klopas u Marija l-Magdalena. Ġesù għalhekk, wara li ra lil ommu u lid-dixxiplu wieqaf li kien iħobb, qal lil ommu: Mara, ara ibnek. Imbagħad jgħid lid-dixxiplu, Ara l-omm tiegħek. U minn dik is-sieġha d-dixxiplu ħadha fdaru. Wara dan, Ġesù, billi kien jaf li kollox diġà gie mitmum, sabiex titwettaq il-Kitba, jgħid: Jiena bil-għatx. Kien hemm vaż mimli ħall imqiegħed, u huma mela spugna bl-ħall, qagħduha fuq żuf, u ressquha għal ħalqu. Meta għalhekk ħa l-ħall, Ġesù qal: Ġie mitmum, u niżżel rasu u ħallas l-ispirtu.

Il-Lhud għalhekk, sabiex ma jibqgħux fuq is-salib il-ġisem fis-Sibt, peress li kien jum it-tnejn, u kien għax kbira l-gurnata ta

dak is-Sibt, talbu lil Pilatu sabiex jinqasmu riglejhom u jitnehħew. Ġew għalhekk is-suldati, u kisru r-riglejn tal-ewwel u tal-iehor li kien imsallab miegħu, Izda meta ġew għand Ġesù u raw li kien diġà mejjet, ma kisrux riglejh. Imma wieħed mill-isuldati taqab il-ġenb tiegħu bil-lanza, u minnufih ħareġ demm u ilma. U dak li ra x-xhieda, u vera hija x-xhieda tiegħu, u dak jaf li vera jgħid, sabiex intom ukoll temmnu. Ġara dan kollu sabiex il-Kitba titwettaq: Ebda għadma tiegħu mhux se tinqasam. U erga kitba oħra tgħid: Huma se jaraw lil dak li daqqu.

Wara dan, Ġuzeppi minn Arimatija, li kien dixxiplu ta Ġesù izda moħbi minħabba l-biża tal-Lhud, staqsa lil Pilatu sabiex jieħu l-ġisem ta Ġesù, u Pilatu ppermetta. Għalhekk ġie u qagħad il-ġisem ta Ġesù. Ġie wkoll Nikodemu, li kien ġie għand Ġesù bil-lejl l-ewwel darba, u ġab magħu taħlita ta mirra u alwi ta madwar mija litra. Ħadu għalhekk il-ġisem ta Ġesù u rbtu fit-drappijiet tal-linen mal-ispezzi, kif id-drawwa hija tal-Lhud biex jidfnu. Kien hemm fil-post fejn kien imsallab ġnien, u fil-ġnien kien hemm qabar ġdid li fih għadu ħadd ma kien imqiegħed. Hemm għalhekk, minħabba l-preparazzjoni tal-Lhud, għax il-qabar kien qrib, poġġew lil Ġesù.

20

Fil-wieħed mis-sabbaths Marija l-Magdalenha tiġi filgħodu meta għad hemm dlam lejn il-qabar, u tara l-ġebbla merfugħa mill-qabar. Tiġri għalhekk u tiġi lejn Simon Pietru u lejn id-dixxiplu l-

ieħor li kien iħobb Ġesù, u tgħidilhom: Ħadu l-Mulej mill-qabar, u ma nafux fejn poġġewh. Għalhekk Pietru u d-dixxiplu l-ieħor ħargu u marru lejn il-qabar. Kienu qed jiġru t-tnejn flimkien, u d-dixxiplu l-ieħor qabeż aktar malajr minn Pietru u wasal l-ewwel fil-qabar. U wara li nħena jara l-ilbies tal-linen mimduda, iżda madankollu ma dħalx. Jiġi għalhekk Xmun Pietru sejjer warajh, u daħal fil-qabar u ra l-ilbies tal-linen mimdud. u l-ikloth tal-wiċċ, li kien fuq rasu, mhux mimdud mal-ilbies tal-linen, iżda separat, mgħawweg fpost wieħed. Imbagħad għalhekk daħal ukoll id-dixxiplu l-ieħor, dak li wasal l-ewwel fil-qabar, u ra u emmen. Għax għadhom ma kinux jafu l-Kitba li kien meħtieġ li hu jqum mill-mejtin. Marru lura lejn diarhom id-dixxipli. Marija kienet wieqfa ħdejn il-qabar tibki barra. Kif għalhekk kienet tibki, inħeniet ġewwa l-qabar u rat żewġ angli fil-bojod bilqiegħda, wieħed lejn ir-ras u wieħed lejn ir-riglejn, fejn kien mimdud il-ġisem ta Ġesù. U jgħidu lilha dawk, Mara, għaliex qed tibki? Tgħid lilhom, Għax ħadu l-Mulej tiegħi, u ma nafx fejn poġġewh. U dawn li qalet darit lura, u tara lil Ġesù wieqaf, u ma kinitx taf li kien Ġesù. Jgħidilha Ġesù, Mara, għaliex qed tibki? Lil min qed tfittex? Hija, ħasbet li kien il-ġennejn, tgħidlu, Sinjur, jekk int ħadtu, għidli fejn poġġejtu, u jien nieħdu. Ġesù jgħidilha, Marija. Hija darit u qaltlu, Rabboni, li jfisser mgħallem. Jgħidilha dan Ġesù: Timmissnix, għax għadni ma tlajt lejn Missieri. Iżda mur għand ħuti u għidilhom: Qiegħed nitla lejn Missieri u Missierkom, u lejn Alla tiegħi u Allahkom. Giet Marija l-Magdalena u rrapportat lid-dixxipli li rat il-Mulej, u li dan qal dawn il-affarijiet lilha.

Ikun għalhekk filgħaxija ta dak il-jum, l-ewwel tas-Sibt, u l-bibien magħluqa fejn kienu d-dixxipli miġbura minhabba l-biża tal-Lhud, ġie Ġesù u qagħad fnofshom, u qalilhom: Sliem għalikom. U wara li qal dan, wera lilhom l-idejn u l-ġenb tiegħu. Ferħu għalhekk id-dixxipli meta raw il-Mulej. Qal għalhekk lilhom Ġesù mill-ġdid: Paċi lilkom. Kif bagħatni l-Missier, hekk jien nibgħatkom. U dan li kien qal, nefah u jgħid lilhom: Ħudu Spirtu Santu. Jekk taħfru d-dnubiet ta xi ħadd, dawn ikunu maħfura lilhom; jekk iżzommuhom ta xi ħadd, dawn ikunu iżzommew.

Izda Tumas, wiehed mit-tnax, li kien jissejjaħ Didymus, ma kienx magħhom meta ġie Ġesù. Kienu qed jgħidu għalhekk lilu d-dixxipli l-oħra, Rajna l-Mulej. Hu izda qal lilhom, Jekk ma narax fil-idejn tiegħu l-marka tal-musmir, u npoġġi s-saba tiegħi fil-marka tal-musmir, u npoġġi l-id tiegħi fil-ġenb tiegħu, ma nemmimx. U wara tmien ijiem mill-ġdid kienu ġewwa d-dixxipli tiegħu u Tumas magħhom. Ġie Ġesù, u l-bibien kienu magħluqa, u waqaf fin-nofs u qal: Sliem għalikom. Imbagħad jgħid lil Tumas, Ġib is-saba tiegħek hawn u ara l-idejn tiegħi, u ġib l-id tiegħek u armiha fil-ġenb tiegħi, u la ssir bla fidi, imma kun bfiidi. U wieġeb Tumas u qal lilu: Il-Mulej tiegħi u l-Alla tiegħi. Jgħidlu Ġesù: Għax rajt lili emmint. Imbierka dawk li ma rawx u emmnu.

Ħafna tabilhaqq għalhekk u sinjali oħra għamel Ġesù quddiem id-dixxipli tiegħu, li mhumiex miktuba f'dan il-ktieb. Dawn iżda huma miktuba sabiex temmnu li Ġesù huwa l-Kristu, l-Iben ta

Alla, u sabiex billi temmnu jkollkom il-ħajja fl-isem tiegħu.

21

Wara dawn l-affarijiet, Ġesù wera lilu nnifsu mill-ġdid lid-dixxipli fuq il-baħar ta Tiberjas, u wera hekk. Kienu flimkien Simon Pietru, u Tumas imsejjaħ Didumu, u Natanael minn Kana tal-Galilija, u l-ulied ta Żebedew, u tnejn oħra mid-dixxipli tiegħu. Xmun Pietru jgħid lilhom: Sejjer nissajjad. Jgħidulu: Ġejjin aħna wkoll miegħek. Ħarġu u tlgħu fid-dgħajsa minnufih, u fdik il-lejl ma qabdu xejn. Filgħodu, meta diġà kien seħħ, Ġesù qam fuq ix-xatt, iżda d-dixxipli madankollu ma kinux jafu li kien Ġesù. Għalhekk Ġesù jgħidilhom, Tfal, għandkom xi ħut? Wiegħbuh, Le. Imma hu qal lilhom: Irmew ix-xibka fuq in-naħa tal-lemin tad-dgħajsa, u se isibu. Irmew mela, u ma setgħux aktar jiġbduha minħabba l-kwantità kbira tal-ħut. Jgħid għalhekk dak id-dixxipli, li kien iħobbu Ġesù, lil Pietru, Huwa l-Mulej. Xmun Pietru, għalhekk, meta sama li huwa l-Mulej, rabtah il-libsa ta barra, għax kien għeri, u tefa lilu nnifsu fil-baħar. Izda d-dixxipli l-oħra gew bid-dgħajsa, għax ma kinux il bogħod mill-art, iżda biss madwar mitejn kubtu, u kienu jiġbdu x-xibka tal-ħut. Kif għalhekk niżlu fl-art, raw nar tal-faħam mimduda u ħut imqiegħed fuqha u ħobż. Ġesù jgħid lilhom, Ġibu xi ftit mill-ħut li qbadtu issa. Tela Simon Pietru u ġibed ix-xibka fuq l-art, mimlija ħut kbar - mija u ħamsin u tlieta; u għalkemm kienu daqshekk, ix-xibka ma nqasmetx. Jgħid lilhom Ġesù, Ejjew iklu l-kolazzjon. Izda ħadd mid-dixxipli ma kellu l-

kuraġġ li jistaqsih Int min int?, għax kienu jafu li hu s-Sid. Jiġi għalhekk Ġesù u jieħu l-ħobż u jagħtih lilhom, u l-ħut bl-istess mod. Din diġà kienet it-tielet darba li Ġesù deher lid-dixxipli tiegħu wara li qam mill-imwiet.

Meta nkunu kielu, Ġesù jgħid lil Simon Pietru, Simon ta Ġona, int tħobbni aktar minn dawn? Jgħidlu, Iva, Mulej, int taf li nħobbok. Jgħidlu, Irħi l-ħrief tiegħi. Jgħidlu mill-ġdid it-tieni darba, Xmun ta Ġona, int tħobbni? Jgħidlu, Iva, Mulej, int taf li nħobbok. Jgħidlu, Irħi n-nagħaġ tiegħi. Qallu għat-tielet darba, Simon ta Ġona, inti tħobbni? Pietru kien imdejjaq għax qallu għat-tielet darba, Inti tħobbni? u qallu, Mulej, inti taf kollox, inti taf li jien inħobbok. Ġesù qallu, Irħi n-nagħaġ tiegħi. Tassew, tassew ngħidlek, meta kont iżgħar, int ċiingejt lilek innifsek u mixxejt fejn ridt; imma meta tixjieħ, int testendi idejk, u ieħor se jiċiingejk u se jġibek fejn ma tridx. Dan qal biex jissinifika bliema mewt se jgħarraq lil Alla. U wara li qal dan, jgħid lilu: Segwini. Wara li dar, Pietru ra d-dixxiplu li kien iħobbu Ġesù sejjer warajh, dak li kien waqa lura waqt l-ikla fuq sider Ġesù u qal: Mulej, min hu dak li qed jagħtik? Meta ra dan, Pietru jgħid lil Ġesù, Mulej, u dan x'se jsir? Jgħid lilu Ġesù: Jekk nixtieq li jibqa sa ma niġi, xgħandek int? Int segwini. Hareġ għalhekk din il-kelma fost l-aħwa li dak id-dixxiplu ma jmutx, iżda Ġesù ma qalx lilu li ma jmutx, imma jekk nixtieq li jibqa sa ma niġi jien, xgħandek int?

Dan huwa d-dixxiplu li jixhed dwar dawn l-affarijiet u li kiteb dawn, u aħna nafu li x-xhieda tiegħu hi vera. Hemm ukoll ħafna

oħrajn kemm li għamel Ġesù, li jekk jigu miktuba wieħed
wieħed, lanqas jien naħseb li d-dinja tkun tista żzomm il-kotba li
jkunu miktuba. Amen.

Dewteronomju

1

Dawn il-kliem li tkellem Mosè lil kull Izrael lil hinn mill-Ġordan fid-deżert lejn il-punent, qrib il-Baħar l-Aħmar, bejn Paran, Tofel, Lobon, Awlon u Katakruisea. H̄dax-il jum minn H̄oreb, it-triq fuq il-muntanja ta Seir sal-Kadesx Barnea. U ġara fis-sena erbgħin, fil-ħdax-il xahar, fl-ewwel jum tax-xahar, li Mosè tkellem mal-ulied kollha ta Izrael, skont dak kollu li s-Sid kien ordnalu jgħidilhom, wara li lħaq Sihon, sultan tal-Amorites li għex fHeshbon, u Og, sultan ta Bashan li għex fAshtaroth u fEdrei, Fil-lil hinn tal-Jordan, fl-art ta Moab, beda Mosè jispjega din il-liġi u qal, Il-Mulej Alla tagħna tkellem magħna fHoreb u qal: Biżżejjed għalikom li toqogħdu fdin il-muntanja. Duru lura u itilqu intom, u daħlu fil-muntanja tal-Amorriti u lejn il-ġirien kollha tal-Arabah, fil-muntanja u fil-pjan, u lejn in-Nofsinhar u l-kosta, l-art tal-Kananejn u l-Anti-Libanu, sa tax-xmara l-kbira, ix-xmara Eufrate. Ara, ħa mogħti quddiemkom l-art. Daħlu u ħudu pussess tal-art li kien ħlift lil missirietkom, lil Abraham, u Isaac, u Jacob, biex nagħtiha lilhom u liz-zerriegħa tagħhom ma hom.

U jien qal lilkom fdak iż-żmien: Mhux se nkun kapaċi ngorr lilkom waħdi. Il-Mulej Alla tagħkom dahħarkom, u ara intom illum bħall-istilel tas-sema fil-moltitudni. Il-Mulej, il-Alla tal-missirijiet tagħkom, jżid lilkom elf darba aktar minn kif intom, u jbierek lilkom kif tkellem lilkom. Kif se nkun nista waħdi ngorr it-tbatija tagħkom, il-fundament tagħkom u l-kontradizzjonijiet tagħkom? Aghthu lilkom infuskom irġiel għorrief u esperti u intelligenti fit-tribujiet tagħkom, u se nwaqqaf fuqkom mexxejja tagħkom. U inti wiegħtu lili u qaltu: Tajjeb il-kelma li tkellemt biex tagħmel. U ħadt minn fostokom irġiel għorrief u esperti u intelligenti, u ħaristhom biex imexxi fuqkom bħala kmandanti ta elf, u kmandanti ta mija, u kmandanti ta ħamsin, u kmandanti ta għaxra, u uffiċjali għall-imħallfin tagħkom. U ordnajt lill-imħallfin tagħkom fdak iż-żmien, u għedtilhom: Isimġhu bejn l-aħwa tagħkom, u iġġudikaw bgustizzja bejn raġel u ħuh, u bejn il-barrani tiegħu. Mintix se tagħraf wiċċ fil-ġudizzju, skont iż-żgħir u skont il-kbir tiġġudika, mintix se turi wiċċ ta bniedem, għax il-ġudizzju ta Alla huwa, u l-kelma li jekk tkun iebsa, minn tagħkom, ġggorruha għandi, u jien se nismagħha. U ordnajt lilkom fdak iż-żmien il-kliem kollu li għandkom tagħmlu.

U wara li tlaqna minn Ħoreb, morna mid-deżert kollu l-kbir u tal-biża dak, li intom rajtu, fit-triq tal-muntanja tal-Amorriti, kif kmanda s-Sid Alla tagħna lilna, u ġejna sa Kadesx Barnea. U jien għedt lejkom: Intom ġejtu sal-muntanja tal-Amorriti, li l-Mulej Alla tagħna qed jagħti lilkom. Ara, il-Mulej Alla tagħkom ħa jagħti lilkom l-art quddiemkom. Telgħu u ħudu pussess tagħha kif qal il-Mulej Alla tal-missirijiet tagħkom lilkom. Tibżgħux u la

tkunu mbezzgħin. U ġejtu hdejjja lkoll, u qaltu: Nibagħtu irġiel qabilna, u jispeċċjonaw l-art għalina, u jgħidulna t-twegiba dwar it-triq li permezz tagħha se nitilgħu, u l-ibliet li fihom se nidhlu. U l-kelma pjaċitni, u ħadt minn fostokom tnax-il raġel, raġel wieħed għal kull tribù. U wara li daraw lura, telgħu fil-muntanja u ġew sal-wied tal-għonq tal-għeneb u spijawhom. U ħadu fidejhom mill-frott tal-art, u ġabuh lejkom, u qalu: Tajba l-art li l-Mulej Alla tagħna jagħtina.

U ma ridtux titilgħu, iżda disubbedijtu l-kelma tal-Mulej Alla tagħna. U intom tgergru fit-tined tagħkom, u qaltu: Minħabba l-mibegħda tal-Mulej lilna, huwa ħareġna mill-art tal-Eġittu biex jagħtina fidejn l-Amoriti, biex jeqridna. Fejn aħna telgħin? Izda l-aħwa tagħkom neħhew il-qalb tagħkom, u qalu: Nazzjon kbir u numeruż u aktar qawwi minna, u bliet kbar u mwaħħla sa s-sema, u wkoll ulied il-ġganti rajna hemm. U jien qal lilkom: La tibzghux bterror, u lanqas tibzghux minnhom. Il-Mulej Alla tiegħek li jmur quddiemek, hu stess se jiggieled magħhom miegħek skont dak kollu li għamel għalik fl-art tal-Eġittu, u fideżert dan li rajtu, it-triq tal-muntanja tal-Amorriti, kif iġorr lilek il-Mulej. Alla tiegħek, bħal kif raġel iżomm lil ibnu, skont it-triq kollha li mxejtu fiha sa ma wasaltu fdan il-post.

U fdin il-kelma ma emmnux fil-Mulej Alla tagħna, Li jimxi qabilkom fit-triq biex jagħzilkom post, jmexxi lilkom fin-nar bil-lejl, jurikhom it-triq li għandkom timxu fuqha, u fis-sħaba matul il-jum.

U s-Sid sema l-vuċi tal-kliem tagħkom, u meta gie pprovokat, ħalef u qal, Jekk se jara xi ħadd minn dawn l-irġiel l-art it-tajba din, li kont ħlift lill-missirijiet tagħhom, ħlief Caleb bin Jephunneh, dan se jara lilha, u lil dan se nagħti l-art li fuqha tella, u lil ulied tiegħu, minħabba li huwa kien devot lejn il-Mulej. U lili rrabjat il-Mulej minħabba fikom, u qal: Lanqas inti ma se tidhol hemm. Joshua bin Nun li qiegħed ħdejk, dan se jidhol hemm; lilu saħħu, għax hu se jagħtiha bħala wirt lil Israel. U kull tifel żagħżuġ li ma jafx illum it-tajjeb jew il-ħażin, dawn se jidhlu hemm, u lil dawn se nagħtiha, u huma se jiritawha. U intom, wara li daret lura, kampjastu fid-deżert, fit-triq lejn il-Baħar l-Aħmar.

U wieġbu u qaltu: Dnibna quddiem il-Mulej Alla tagħna. Aħna se nitilgħu u niġġieldu skont dak kollu li kmanda l-Mulej Alla tagħna lilna. U ħadu kull wieħed l-armi tiegħu, u miġbura tlajtu lejn il-muntanja. U qal il-Mulej lili, Qgħadilhom: Ma titilgħux u lanqas ma tiġġieldux, għax jien mhux magħkom, u mhux se tkissru quddiem l-għedewwa tagħkom. U tkellimtilkom, u ma smajtux lili, u ksartu l-kelma tal-Mulej, u wara li ġbidtu ruħkom bmod vjolenti tlajtu fuq il-muntanja. U ħareġ l-Amorit li kien jgħammar fdik il-muntanja biex jiltaqa magħkom, u ġiegħelkom bħal ma jagħmlu n-naħal, u wegġgħukom minn Seir sa Hormah. U bilqiegħda bkejtu quddiem il-Mulej Alla tagħna, u l-Mulej ma semax lehenkom u lanqas ma ta kas lilkom.

U qgħadtu fKadesh jiem ħafna, daqs kemm-il jum li qatt qgħadtu.

2

U wara li dorna lura, tlaqna lejn id-deżert, it-triq tal-Baħar l-Aħmar, kif kellem il-Mulej miegħi, u dawwarna l-muntanja ta Seir għal ħafna jiem. U qal il-Mulej lejja, Jikun biżżejjed lilkom li dduru madwar il-muntanja din, duru mela lejn it-Tramuntana. U ordna lill-poplu u qallu: Intom se tgħaddu mill-konfini tal-aħwa tagħkom, ulied Esau, li jgħixu fSeir, u huma se jibżgħu minnkom u se joqogħdu attenti minnkom ħafna. Tingaġġawx magħhom fi gwerra, għax ma nagħtix lilkom xejn mill-art tagħhom, lanqas pass ta sieq, minħabba li fwirt għadejt lill-ulied ta Esau l-muntanja ta Seir. Bil-fidda ixtru ikel minnhom u kulu, u ilma bil-kejl ħudu minnhom bil-fidda u ixorbu. Għax il-Mulej Alla tagħna bierek lilek fkull xogħol tal-idejn tiegħek. Hu nota kif għaddejt minn dak id-deżert il-kbir u t-terribbli. Ara, erbghin sena l-Mulej Alla tiegħek kien miegħek, u ma nqastek xejn.

U għaddejna mill-aħwa tagħna, wlied Esau, dawk li joqogħdu fi Seir, ħdejn it-triq tal-Arabah minn Aijalon u minn Ezion Geber, u wara li rritornaw għaddejna mit-triq tad-deżert ta Moab. U qal is-Sid lejja: La tkunu ostili lejn il-Moabiti, u la tingħaqdu magħhom fi gwerra, għax ma nagħtix minn l-art tagħhom lilkom bħala wirt, għax lis-subien ta Lot jien tajt lil Aroer biex jiritaw. L-Ommen ta qabel kienu stabbiliti fuqha, nazzjon kbir u numeruż u qawwi, bħall-Anakim. Rephaim se jkunu kkunsidrati u dawn bħal l-Anakim, u l-Moabites isejġu lilhom Emim. U fSeir qagħad il-Ħorit qabel, u l-wlied ta Esau qerdu lilhom, u qerdu lilhom

minn quddiemhom. U ġew stabbiliti minflok tagħhom, bl-istess mod li għamel Izrael mal-art tal-wirt tiegħu, li ta l-Mulej lilhom. Issa għalhekk qumu u itilqu, u għaddu mill-wied ta Żaret.

U l-jiem li aħna vvjaġġajna minn Kadesh Barnea sakemm għaddew mill-wied ta Zaret, tletin u tmienja sena, sakemm waqgħet il-ġenerazzjoni kollha ta irġiel ġwerrera, mietu mill-kamp, kif ħalef il-Mulej Alla lilhom. U l-id ta Alla kienet fuqhom biex teqridhom minn nofs il-kamp sakemm waqgħu.

U gara meta waqgħu l-irġiel kollha l-gwerrera mietu minn nofs il-poplu, u tkellem. Il-Mulej qalli: Inti se tgħaddi illum mill-konfini Moab l-Aroer, U intom ser tersqu qrib ulied Ammon, la tkunu ostili magħhom, u lanqas tidhlu magħhom fi gwerra, għax ma nagħtikx xejn mill-art tal-ulied ta Ammon bħala wirt, għaliex lil ulied Lot jien tajtha bħala wirt. Art tar-Refaim se titqies, u għax fuqha għexu r-Refaim qabel u l-Ammoniti jsejnhulhom Żokommin. Nazzjon kbir u ħafna u aktar qawwi minnkomp, bħal l-Enakeim, u l-Mulej qerrilhom quddiemhom, u wertaw u stabbilixxew ruħhom minflok tagħhom sa illum. Bħalma għamlu mal-ulied ta Esau li jgħammru fSeir, bl-istess mod li bih qerdu lill-Ħoriti minn quddiemhom, u wertuhom, u stabbilixxew ruħhom posthom sal-lum ta illum. U l-Euaioi li kienu jgħammru fAsedoth sa Gaża, u l-Kappadoċjani li ħarġu minn Kappadoċja, qerduhom u stabbilixxew ruħhom posthom.

Issa għalhekk qumu u itilqu, u aqsmu intom il-wied Arnon. Ara tajt fidejk lil Sihon, is-sultan ta Heshbon l-Amorit, u l-art tiegħu.

Ibda wirt, u ingagġa miegħu gwerra fdan il-jum. Ibda agħti t-tregħid tiegħek u l-biża tiegħek fuq wiċċ il-kull tan-nazzjonijiet li huma taħt is-sema, li meta jisingħu l-isem tiegħek se jkunu mħawdin, u ugiġh se jkollhom minn wiċċ tiegħek.

U bghatt ambaxxaturi mid-deżert ta Kedemoth lejn Sihon, ir-re ta Heshbon, bkelmiet paċifiċi, u għidt, Se ngħaddi minn ġo l-art tiegħek, fit-triq se mmur, u ma se ndurx il-lemin u lanqas ix-xellug. Ikel bi fidda int tagħtini, u jien niekol, u ilma bi fidda int tagħtini, u jien nixrob, iżda biss li ngħaddi briglejja, Kif għamlu lili l-ulied ta Esau li joqgħodu fi Seir, u l-Moabiti li joqgħodu fi Aroer, sakemm ngħaddi l-Ġordan lejn l-art li l-Mulej Alla tagħna jagħti lilna. U ma riedx Sihon, sultan ta Heshbon, jgħaddina minn ġo artù, għax il-Mulej Alla tagħna saħħaħ l-ispirtu tiegħu u qawwa l-qalb tiegħu, sabiex jingħata fidejk bħal fdan il-jum.

U qal il-Mulej lili: Ara, jien bdejt nagħti quddiemek is-Sultan Sihon ta Heshbon l-Amorit, u l-art tiegħu, u ibda wirt l-art tiegħu. U hareġ Sihon, ir-re ta Heshbon, għal-laqqha magħna, hu u l-poplu kollu tiegħu, għall-gwerra fJahaz. U consenja lili s-Sid il-Alla tagħna quddiemna, u lhaqna lili u l-ulied tiegħu u l-poplu kollu tiegħu. U aħna ħadna l-bliet kollha tiegħu fdak iż-żmien, u qerridna kull belt wara l-oħra, u n-nisa tagħhom u t-tfal tagħhom, ma ħallejna lil ħadd ħaj. Hliet il-bhejjem ppronomejna, u l-għanima tal-ibliet ħadna. Minn Aroer, li tinsab hdejn ix-xifer tax-xmara Arnon, u l-belt li kienet fil-wied, u sa l-muntanja ta Gilead, ma kienx hemm belt li ħarbet minna. Il-kollha għaddhom is-Sid Alla tagħna fidejna. Hliet qrib l-ulied

ta Ammon ma approċċajna, kollha dawk li jingħaqdu max-xmara Jabbok, u l-ibliet li kienu fil-muntanji, kif ordna s-Sid Alla tagħna lilna.

3

U wara li dorna lura, tlajna t-triq li twassal għal Basan, u ħareġ Og, is-sultan ta Basan, biex jiltaqa magħna, hu u l-poplu kollu tiegħu għall-gwerra fEdraim. U qal is-Sid lejja: La tibżax minnu, għax fidejk għaddejt l-lilu, u l-poplu kollu tiegħu, u l-art kollha tiegħu. U int tagħmel lilu bħalma għamilt lil Sihon, sultan tal-Amoriti, li kien joqgħod fHeshbon. U wassal lilu s-Sid il-Alla tagħna fidejna, u lil Og sultan tal-Baxan, u lill-poplu kollu tiegħu, u laqatnieh, sa ma ħallejnielu l-ebda żerriegħa.

U aħna ħadna l-ibliet kollha tiegħu fdak iż-żmien, ma kienx hemm belt li ma ħadniex minnhom, sittin belt, ir-regjuni kollha ta madwar Argob tas-Sultan Og fi Bashan, Il-bliet kollha kienu fortifikati, bħitan għoljin, bibien u bars, ħlief il-bliet tal-Perizziti li kienu ħafna ħafna. Qerridna kompletament, bħal ma għamilna lil Sihon ir-re ta Heshbon, u qerridna kompletament kull belt wara l-oħra, u n-nisa, u t-tfal. U l-annimali kollha, u l-għanima tal-bliet, nippredajna għalina n-fusna.

U aħna ħadna fdak iż-żmien l-art minn idejn żewġ slaten tal-Amoriti, li kienu lil hinn mill-Ġordan, mit-torrent Arnon sa Hermon. Is-siġar tal-palm jismu lil Hermon Sanior, u l-Amorit

semmih Sanir. Il-bliet kollha ta Misor, u Gilead kollha, u Bashan kollha sa Elcha u Edraim, bliet tas-saltna ta Og fi Bashan. Għax ħlief Og, is-sultan ta Bashan, kien mitluq mir-Refaim, ara s-sodda tiegħu kienet sodda tal-ħadid, ara din fl-estrem tajiet tal-ulied ta Ammon, disa kubti t-tul tagħha, u erba kubti l-wisa tagħha bil-kubit ta raġel. U dik l-art aħna writheha fdak il-ħin minn Aroer, li tinsab fuq ix-xatt tat-torrent ta Arnon, u nofs il-muntanja ta Gilead, u l-ibliet tagħha tajt lil Reuben u lil Gad. U l-bqija ta Gilead, u s-saltna kollha ta Bashan ta Og, tajt lill-nofs tat-tribù ta Manasseh, u r-regjun kollu madwar Argob, dik il-Bashan kollha, se tiġi magħduda bħala art tar-Rephaim. U Jair bin Manasseh ħa r-regjun kollu ta Argob sal-konfini ta Gargasi u Machathi, u semmiehom fuq ismu, il-Bashan Thauoth ta Jaeir, sal-jum tal-lum. U lil Machir tajt il-Gilead. U lir-Reuben u lil-Gad tajt minn Gilead sat-torrent ta Arnon, in-nofs tat-torrent bħala konfin, u sal-Jabbok, it-torrent bħala konfin mal-ulied ta Ammon. U l-Arabija u l-Ġordan konfini Maħanaret, u sa baħar Arabija, baħar il-melħ taħt Asedot il-Fasga tal-lvant.

U kmandjajt lilkom fdak il-ħin, u għedt: Il-Mulej, Alla tagħkom, ta lilkom din l-art bħala wirt. Armaw ruħkom u morru qabel ħutek, ulied Izrael, kull wieħed li hu kapaċi. Ħlief in-nisa tagħkom u t-tfal tagħkom u l-bhejjem tagħkom, naf li għandkom ħafna bhejjem, ħalliehom joqogħdu fil-bliet tagħkom li tajt lilkom, sakemm is-Sid jagħti mistrieħ Alla tagħkom lil ħutek, bħalma u intom, u jirtu wkoll dawn l-art, li l-Mulej Alla tagħna jagħti lilhom fil-lil hinn tal-Ġordan, u tergġu lura kull wieħed għall-wirt tiegħu, li tajt lilkom.

U lil Ġożwè ordnajtlu fdak iż-żmien, u għedtlu: L-għajnejn tagħkom raw kolloxx li għamel il-Mulej Alla tagħna lit-tnejn slaten dawn; hekk se jagħmel il-Mulej Alla tagħna mal-irgnijiet kollha li inti se taqsam għalihom hemm. Mgħandkomx tibżgħu minnhom, għax il-Mulej Alla tagħna hu stess se jiġġieled għalikom.

U tlabt lill-Mulej fdak iż-żmien, u għidt, Mulej Alla, inti bdejt turi lill-qaddej tiegħek il-qawwa tiegħek, u l-qawwa tiegħek, u l-id il-qawwija, u d-driegħ il-għoli. Min hu għax Alla fis-sema jew fuq l-art, min se jagħmel kif għamilt inti, u skont il-qawwa tiegħek? Wara li nqasam, għalhekk se nara din l-art it-tajba li tinsab lil hinn tal-Ġordan, din il-muntanja t-tajba u l-Anti Libanu.

U l-Mulej ma semgħanix minħabba fikom, u qal il-Mulej lili: Jibżak! Thallix terġa titkellem dwar dan. Itla fuq il-quċcata tal-imqatta, u wara li thares il fuq bl-għajnejn tiegħek lejn il-baħar u t-Tramuntana u n-Nofsinhar u l-Lvant, u ara bl-għajnejn tiegħek, għax mhux se taqsam dan il-Ġordan. U ordni lil Ġożwè u saħħaħ lilu u farag lilu, għaliex dan se jaqsam qabel wiċċ tal-poplu dan, u dan se jwirret lilhom l-art kollha li int rajt. U aħna qgħadna fil-wied qrib id-dar ta Peor.

4

U issa Izrael, isma l-ordnanzi u l-ġudizzji, kemm jien ngħallem lilkom illum biex tagħmlu, sabiex tgħixu, u tkunu mmultiplikati,

u meta tidhlu tiritaw l-art, li l-Mulej il-Alla tal-missirijiet tagħkom jagħti lilkom. Mgħandkomx iżżidu mal-kelma li jiena qed nordnakom, u lanqas tneħħu minnha; iħarsu l-kmandamenti tal-Mulej Alla tagħna, dak kollu li jiena qed nordnakom illum. L-għajnejn tagħkom raw dak kollu li għamel il-Mulej Alla tagħna lil Baal Peor, għax kull bniedem li mela wara Baal Peor, il-Mulej Alla tagħkom qerdu minn fostokom. Intom iżda, dawk li huma meħmuża mas-Sid, Alla tagħkom, tgħixu ilkoll illum.

Ara, jien uriet lilkom ordnijiet u ġudizzji kif il-Mulej ordna lili, biex nagħmel hekk fl-art li intom qed tidhlu fiha hemm biex tirtuha. U intom se żżommu u tagħmlu dan, għax din hija l-għeġel tagħkom u l-fehim tagħkom quddiem in-nazzjonijiet kollha, li meta jisimgħu dawn l-ordinanzi kollha, se jgħidu: Ara, poplu għaqli u għaref din in-nazzjon il-kbira! Għax liema nazzjon kbir, li għandu lilu Alla jqarreb lilhom bħal Mulej il-Alla tagħna fkollox li jekk lilu nsejħulu? U liema nazzjon kbir għandu ordnanzi u ġudizzji ġusti skont din il-liġi kollha, li jiena qed nagħti quddiemkom illum?

Oqgħod attent għalik innifsek, u ħares ir-ruħ tiegħek ħafna, la tinsa l-kliem kollu li raw l-għajnejn tiegħek, u la jtilqu minn qalbek il-ġranet kollha ta ħajtek, u tgħallem lil uliedek u lil ulied uliedek, dwar il-ġurnata li qgħadt quddiem il-Mulej Alla tagħna fĦoreb fil-ġurnata tal-assemblea, meta qal Is-Sid qalli: Iġbor lejn il-poplu, u ejja jisimgħu l-kliem tiegħi, sabiex jitgħallmu jibzġhu minni l-jiem kollha li huma jgħixu fuq l-art, u biex jgħallmu lil

uliedhom. U intom resqtu u waqafu hdejn il-muntanja, u l-muntanja kienet qed tinħaraq bin-nar sa s-sema - dlam, għatx u tempesta. U tkellem il-Mulej lejkom minn nofs tan-nar bvuci ta kliem, li intom smajtu, u ma rajtu l-ebda xbieha, iżda biss vuçi, U rrapporta lilkom il-patt tiegħu, li ordna lilkom tagħmlu, l-għaxar kelmiet, u kitibhom fuq żewġ tavli tal-ġebel.

U lili ordna l-Mulej fdak iż-żmien, biex ngħallem lilkom l-ordnijiet u l-ġudizzji, biex tagħmluhom fuq l-art li intom qed tidhlu fiha hemm biex tirtuha. U intom għandhom iħarsu ħafna l-erwieh tagħkom, għax ma rajtu l-ebda xbieha fil-jum li fih tkellem il-Mulej magħkom fforeb, fuq il-muntanja, minn nofs in-nar. La taġġux kontra l-liġi u tagħmlu għalikom infuskom xbieha mqatta, xi xbieha ta maskil jew mara, Xbieha ta kull animal minn dawk li jkunu fuq l-art, xbieha ta kull għasfur bġwienah li jtir taht is-sema, Xbieha ta kull haġa li tixxarraff fuq l-art, xbieha ta kull hut li hemm fl-ilmijiet taht l-art. U mhux wara li tħares il fuq lejn is-sema u tara x-xemx u l-qamar u l-kwiekeb u l-kosmu kollu tas-sema, wara li tkun meqjud fit-triq ħażina tagħmilhom qima u taqdi lilhom, li l-Mulej Alla tiegħek ħareġhom lill-ġnus kollha li huma taht is-sema. Intom iżda ħadkom Alla, u ħariġkom minn art l-Eġittu, mill-forn tal-ħadid, mill-Eġittu, biex tkunu lilu poplu ta wirt, kif fdan il-jum.

U s-Sid il-Alla kien irrabjat miegħi minħabba dak li ntqal minkom, u ħalef li ma naqsimx dan il-Ġordan, u li ma nidhilx fl-art li s-Sid Alla tiegħek jagħtik bħala wirt. Jien għax qiegħed immut fdin l-art, u mhux se naqsam dan il-Ġordan, intom però

se taqsmu, u se tiritaw din l-art it-tajba. Oqogħdu attenti lilkom, la tinsewhiex il-patt tal-Mulej Alla tagħna, li kien għamel magħkom, u taġixxu bla liġi, u tagħmlu għalikom infuskom immagni mqatta xbieha ta dak kollu li kmanda lilek il-Mulej Alla tiegħek. Għax il-Mulej Alla tiegħek huwa nar li jikkunsma, Alla li jħares.

Jekk izda tħalli wlied u wlied tal-wlied tiegħek, u tdum fuq l-art, u taġixxu bla liġi, u tagħmlu xbieha mqatta xbieha ta kull haġa, u tagħmlu l-ħazin quddiem il-Mulej Alla tagħkom biex tipprovokawh, nixhed lilkom illum is-sema u l-art, li bqirda se tinqerdu mill-art li qed taqsmu l-Ġordan biex tiritawha, mhux se tgħixu ħafna jiem fuqha, izda se tinqerdu kompletament. U se jxerred il-Mulej intom fin-nazzjonijiet kollha, u se tibqgħu ftit fl-għadd fin-nazzjonijiet kollha li lejhom se jdaħħal il-Mulej intom hemm. U intom taqdu hemm allat oħra, xogħlijiet tal-idejn tal-bnedmin, injam u ġebel, li ma jarawx, u lanqas ma jisimgħux, u lanqas ma jiekolx, u lanqas ma joxommux. U se tfittxu hemm il-Mulej Alla tagħkom, u se ssibu lilu meta tfittxu lilu minn qalbek kollha, u minn ruġek kollha fit-tbatija tiegħek, U se jsibulek ilkoll dawn il-kliem fl-aħħar tal-ijiem, u se ddu lejn il-Mulej Alla tiegħek, u se tisma l-vuċi tiegħu, Għax Alla kompassjonanti hu l-Mulej Alla tiegħek, mhux se jabbanduna lilek, u lanqas mhux se jeqred lilek, mhux se jinsa l-patt tal-missirijiet tiegħek, li ħalef lilhom il-Mulej.

Staqsu dwar il-jiem ta qabel li saru qabel tiegħek, mill-jum li fih Alla ħalaq il-bniedem fuq l-art, u mit-tarf tas-sema sat-tarf tas-

sema, jekk seħħ skont din il-kelma l-kbira, jekk qatt intsmax xi haġa bħal din, jekk xi nazzjon qatt sama vuċi Alla ħaj jirkellim minn nofs in-nar, bl-istess mod kif int smajt u għext, Jekk Alla ttestja li jidhhol biex jieħu għalih innifsu nazzjon minn nofs nazzjon, bi prova, u bi sinjali, u bi għegubijiet, u bi gwerra, u bid qawwija, u bi driegħ għoli, u bi viżjonijiet kbar, skont dak kollu li għamel il-Mulej Alla tagħna fl-Egittu quddiemek waqt li kont qed tara, sabiex tkun taf li l-Mulej Alla tiegħek dan huwa Alla, u mhemm hadd ieħor hliet hu. Mis-sema nstema leħnu biex jgħallmek, u fuq l-art wera lilek in-nar il-kbir tiegħu, u l-kliem tiegħu smajt minn nofs in-nar.

Minħabba li habb lil missirijietek, u għazel iz-zerriegħa tagħhom warajhom, jigifieri intom, u ħariġek hu stess bil-qawwa l-kbira tiegħu mill-Egittu, Biex jeqred nazzjonijiet kbar u aktar b'saħħa minnek quddiemek, biex jidhlek u jagħtik l-art tagħhom bħala wirt, kif għandek illum.

U se tkun taf illum, u se tidwir lura bl-moħħ, li l-Mulej Alla tiegħek dan huwa Alla fis-sema l fuq u fuq l-art l isfel, u mhemm hadd ieħor hliet hu. U oħorsu l-kmandamenti tiegħu u l-ordinanzi tiegħu, daww kollha li jiena nikkumanda lilek illum, sabiex ikun tajjeb għalik u għal uliedek warajk, sabiex tgħixu twal fuq l-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik l-jiem kollha. Imbagħad Mosè separa tliet ibliet lil hinn tal-Ġordan mill-lvant tax-xemx, biex jaħrab hemmhekk il-qattiel li jekk joqtol lill-ġar mingħajr ma jkun jaf, u dan mingħajr ma jkun jobgħod lilu qabel ilbieraħ u t-tielet jum, u se jaħrab lejn waħda mill-ibliet ta

dawn, u se jgħix, Bosor fid-deżert fl-art tal-pjana ta Reuben, u Ramoth fGilead ta Gad, u Golan fBashan ta Manasseh.

Din il-liġi li poġġa Mosè quddiem ulied Izrael. Dawn it-testmonjanza, u l-ordnijiet, u l-ġudizzji, li tkellim dwarhom Mosè lill-ulied ta Izrael wara li ħarġu minn art l-Eġittu. Fil-beyond tal-Jordan, fil-wied, qrib id-dar ta Peor, fl-art ta Sihon sultan tal-Amorriti, li kien joqgħod fHeshbon, li lili laqat Mosè u l-ulied ta Izrael, wara li ħarġu minn art l-Eġittu. U huma wrietu l-art tiegħu u l-art ta Og, sultan ta Bashan, żewġ sultani tal-Amoriti li kienu lil hinn mill-Jordan lejn il-lvant tax-xemx. minn Aroer, li tinsab fuq ix-xifer tax-xmara Arnon, u fuq il-muntanja ta Sihon, li hi Hermon, l-Arabah kollha lil hinn mill-Ġordan lejn il-lvant tax-xemx taħt Asedoth il-maqtugħa

5

U Mosè sejjaħ lil Izrael kollu, u qalilhom: Isma, Izrael, l-ordinanzi u l-ġudizzji li jien qed nitkellem fwidnejkom illum, u tgħallmuhom u zommuhom biex tagħmluhom. Il-Mulej Alla tagħkom għamel magħkom patt fHoreb. Mhux mal-missirijiet tagħkom għamel il-Mulej il-patt dan, iżda magħkom intom, li qegħdin hawn ilkoll ħajjin illum. Wiċċ għal wiċċ tkellem il-Mulej magħkom fil-muntanja minn nofs in-nar. U jien kont wieqaf bejn il-Mulej u tagħkom fdak il-ħin biex niddikjara lilkom il-kliem tal-Mulej, għax intom beżgħajtu mill-wiċċ tan-nar, u ma tlajtuxx fil-muntanja, u qal Jien il-Mulej, il-Alla tiegħek, li ħriġtek minn art l-

Egittu, mid-dar tal-iskjavitù.

Mgħandekx ikollok allat oħra qabli.

Mgħandekx tagħmel għalik innifsek idolu, u lanqas xbieha ta xejn minn dak li hemm fis-sema l fuq, jew fl-art l isfel, jew fl-ilmijiet taħt l-art. Mgħandekx tagixxi lilhom, u lanqas mgħandek taqdi lilhom, għaliex jiena hu l-Mulej Alla tiegħek, Alla ġelos, li nħallas id-dnubiet tal-missirijiet fuq il-wlied sat-tielet u r-raba ġenerazzjoni ta dawk li jobogħduni, u jagħmel ħniena għal eluf lil dawk li jħobbuni, u lil dawk li jzommu l-kmandamenti tiegħi. Mgħandekx tieħu l-isem tal-Mulej Alla tiegħek bil-batal, għax il-Mulej Alla tiegħek mhux se jħalli bla ħtija lil min jieħu ismu bil-batal.

Oqgħod il-jum tas-Sibt biex tqaddsu, kif ordnalek il-Mulej Alla tiegħek. Sitt ijiem taħdem u tagħmel ix-xogħlijiet kollha tiegħek, Izda fil-jum is-seba sabbaths lil Mulej Alla tiegħek, mgħandekx tagħmel fiha ebda xogħol int u l-iben tiegħek u l-bint tiegħek, il-qaddej tiegħek u l-qaddejja tiegħek, il-baqra tiegħek u l-annimal tat-tagħbija tiegħek, u kull annimal tiegħek, u l-barrani li jgħix miegħek, sabiex jistrieħ il-qaddej tiegħek u l-qaddejja tiegħek u l-annimal tat-tagħbija tiegħek, bħal ma int. U int tiftakar li qaddej kont fl-art ta l-Egittu, u ħariġek is-Sid il-Alla tiegħek minn hemm bid qawwija u bdriegħ għoli. Minħabba dan kmandak is-Sid il-Alla tiegħek biex iżzomm il-jum tas-Sibt u tqaddsu. Onoraw lil missierek u lil ommok, kif kmandak il-Mulej Alla tiegħek, biex ikun tajjeb għalik, u biex tgħix tul ta żmien fuq l-art

li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik. Mgħandekx toqtol. Mgħandekx tagħmel adulterju. Mgħandekx tisraq. Mgħandekx issir xhud falz kontra l-ġar tiegħek. Mgħandekx tixtieq il-mara tal-ġar tiegħek, mgħandekx tixtieq id-dar tal-ġar tiegħek, lanqas il-għalqa tiegħu, lanqas il-qaddej tiegħu, lanqas il-qaddejja tiegħu, lanqas il-baqra tiegħu, lanqas l-animall tal-piż tiegħu, lanqas kull animall tiegħu, lanqas kolloxx kemm hu tal-ġar tiegħek.

Dawn il-kliem tkellem il-Mulej lill-kongregazzjoni kollha tagħkom fil-muntanja minn nofs in-nar, id-dlam, id-dlam, it-tempesta, vuċi kbira, u ma ziedx, u kitibhom fuq żewġ pilloli tal-ġebel, u tahom lili. U ġara li meta smajtu l-vuċi minn nofs in-nar, u l-muntanja kienet qed tinħaraq bin-nar, ressaqtu lejja lkoll, il-mexxejja tat-tribujiet tagħkom u l-kunsill tal-anzjani tagħkom, U kont qed tgħidu: Ara, wera lilna s-Sid Alla tagħna l-glorja tiegħu, u smajna l-vuċi tiegħu minn nofs in-nar. Fdan il-jum rajna li Alla jitkellem ma bniedem, u dan jgħix. U issa biex ma nimutux, għax dan in-nar il-kbir se jikkunsmena, jekk aħna kompli nisimgħu l-vuċi tal-Mulej Alla tagħna, se nimmutu. Min għax laħam li sema lehen ta Alla ħaj, jitkellem minn nofs in-nar, bħalna, u se jgħix? Egreb inti, u isma dak kollu li jgħid il-Mulej Alla tagħna, u inti tkellem magħna dak kollu li jitkellem il-Mulej Alla tagħna miegħek, u aħna nismgħu u naghmlu.

U sema l-Mulej il-vuċi tal-kliem tagħkom waqt li kienu qed jitkellmu miegħi, u qal il-Mulej lili, smajt il-vuċi tal-kliem ta dan il-poplu, dak kollu li qalu lilek, sewwa kolloxx dak li qalu. Min se jagħti li jkun hekk il-qalb tagħhom fihom, sabiex jibzgħu lili u

jżommu l-kmandamenti tiegħi kollha l-ġranet, biex ikun tajjeb għalihom u għall-ulied tagħhom għal dejjem? Mur, qiltilhom, iduru lura lejn id-djar tagħkom. Inti iżda qiegħed hemm miegħi, u jiena se nitkellem miegħek dwar il-kmandamenti u l-ordinanzi u l-ġudizzji li int se tgħallimhom, u ħa jagħmluhom hekk fl-art li jiena qed nagħtihom bħala wirt. U intom għandhom iżommu jagħmlu l-mod li kmandata lilek il-Mulej, l-Alla tiegħek. Mgħandkomx dduru lejn il-lemin u lanqas lejn ix-xellug. Skont it-triq kollha li kien ordnat lilek il-Mulej Alla tiegħek biex timxi fiha, sabiex iwaqqfek, u jkun tajjeb għalik, u tgħixu twil fuq l-art li se tiritaw.

6

U dawn huma l-kmandamenti u l-ordinanzi u l-ġudizzji li kmandata l-Mulej Alla tagħna biex ngħallmulkom tagħmlu hekk fl-art li intom tidhlu fiha biex tirtuha. Sabiex tibzġhu lill-Mulej Alla tagħkom, iżommu l-ordinanzi kollha tiegħu u l-kmandamenti tiegħu li jiena qed nikkumanda lilek illum, int u l-ulied tiegħek u l-ulied tal-ulied tiegħek, il-jiem kollha tal-ħajja tiegħek, sabiex tgħixu twil.

U isma Izrael, u ħares li tagħmel, sabiex ikun tajjeb għalik, u sabiex timmultiplikaw ħafna, bħalma tkellem il-Mulej Alla tal-missirijiet tiegħek biex jagħtik art li tgħaddi ħalib u għasel. U dawn huma l-ordinanzi u l-ġudizzji, kemm ordnat l-Mulej lill-ulied ta Izrael fid-deżert, wara li ħarġu minn art l-Eġittu. Isma

Izrael, il-Mulej Alla tagħna, il-Mulej wieħed huwa. U int tħobb lill-Mulej Alla tiegħek minn qalbek kollha, u minn ruħek kollha, u minn qawwtek kollha. U dawn il-kliem kollha li jien qed nordnalek illum, se jkunu fqalbek u fruħek. U int se tgħallimhom lil uliedek, u titkellem dwarhom meta tkun bilqiegħda fdarek, u meta tkun miexja fit-triq, u meta tkun mimdud, u meta tqum. U int se torbot huma bħala sinjal fuq idek, u se jkun ma jitharrakx quddiem għajnejk. U int tiktbu huma fuq il-postijiet tal-bibien tad-djar tagħkom u tal-bibien tagħkom.

U se jkun meta jdaħħal lilek il-Mulej Alla tiegħek fl-art li halef lill-missirijiet tiegħek, lil Abraham, u lil Isaac, u lil Jacob, biex jagħtik bliet kbar u sbieħ li ma bnejtx, djar mimlija bl-affarijiet it-tajba kollha li ma mlejtx, ċisternijiet imqattgħa li ma qattajtx, vinjetti u żebbuġ li ma tħawwilx, u meta tkun kilt u tkun imtlajt, oqgħod attent għalik innifsek biex ma tinsax tal-Mulej Alla tiegħek li ħarġek minn art l-Egittu, minn dar ta skjavitù. Il-Mulej Alla tiegħek se tibza, u lilu biss se taqdi, u miegħu se taħzen, u fl-isem tiegħu se taħlef.

Mgħandkomx immorru wara allat oħra minn fost l-allat tal-ġnus li huma madwarkom, Għax Alla ġelos, il-Mulej Alla tiegħek li jinsab fostok, biex ma jirrabjax bil-korla l-Mulej Alla tiegħek kontrik u jeqridek minn wiċċ l-art.

Mgħandekx tittenta lill-Mulej Alla tiegħek, kif ittestajtu fil-prova. Naħrsu tħares il-kmandamenti tal-Mulej Alla tiegħek, ix-xhieda,

u l-ordnijiet, kemm ma ordna lilek. U int se tagħmel dak li hu pjaċevoli u dak li hu tajjeb quddiem il-Mulej Alla tiegħek, sabiex ikun tajjeb għalik, u tidhol u turet l-art it-tajba li l-Mulej ħalef lill-missirijiet tagħkom, biex ikeċċi l-għedewwa kollha tiegħek minn quddiemek, kif tkellem il-Mulej.

U se jkun meta jistaqsik ibnek għada, u jgħid, Xinhuma x-xhieda, u l-ordinanzi u l-ġudizzji, li ordna l-Mulej Alla tagħna lilna? U int tgħid lil ibnek, qaddejja konna ta Fargħun fl-art ta l-Egittu, u s-Sid ħarrġna minn hemm bid qawwija u bdriegħ għolja. U l-Mulej ta sinjali u għegubijiet kbar u ħżiena fEgittu lil Fargħun u fid-dar tiegħu quddiemna. U lilna ħareġ minn hemm biex jagħtina l-art din, li kien ħalef li jagħti lill-missirijiet tagħna. U ordna lilna s-Sid nagħmlu l-ordinanzi kollha dawn, biex nibzġgħu s-Sid l-Alla tagħna, sabiex ikun tajjeb għalina l-ġranet kollha, sabiex ngħixu bħalma ngħixu llum. U ħniena se tkun lilna jekk aħna nżommu nagħmlu l-kmandamenti kollha dawn quddiem il-Mulej Alla tagħna, kif ordna lilna.

7

Jekk iżda jdaħħal lilek il-Mulej Alla tiegħek fl-art, li tidhol hemm biex turet lilha, u jneħhi nazzjonijiet kbar minn wiċċek, il-Ħittiti u l-Girgaxiti u l-Amoriti u l-Kananiti u l-Perizziti u l-Ħivviti u l-Jebużiti, seba nazzjonijiet ħafna u aktar b'saħħithom minnkom, U se jagħti lilhom il-Mulej Alla tiegħek fidejk, u se tolqothom, bqirda se tqarqarhom, mhux se tagħmel magħhom patt, u

lanqas mgħandkom turuhom ħniena, Lanqas mgħandkom tizzewġu magħhom, il-bint tiegħek mgħandekx tagħtiha lil ibnu, u bint tiegħu mgħandekx tieħudha għal ibnek. Se jdawwar l bogħod lil ibnek minni, u se jaqdi lil allat oħra, u l-Mulej se jirrabja brabja kontra tagħkom, u se jeqridek malajr. Imma hekk se tagħmlu lilhom: l-altari tagħhom twaqqgħu, u l-pilastri tagħhom tkissru, u l-bosk sagri tagħhom taqtgħu, u l-immagini mqattgħa tal-allat tagħhom taħarqu bin-nar. Għax poplu qaddis int quddiem il-Mulej Alla tiegħek, u lilek għażel il-Mulej Alla tiegħek biex tkun lilu poplu teżor minn fost il-ġnus kollha li hemm fuq wiċċ l-art.

Mhux għax intom numerużi minn kollha l-nazzjonijiet li s-Sid għażilkom, u għażilkom is-Sid, għax intom ftit minn kollha l-nazzjonijiet. Imma minħabba li l-Mulej iħobbkom, u biex iżomm il-ħlief li ħalef lil missirijietkom, il-Mulej ħariġkom bid qawwija, u l-Mulej fediek mid-dar tal-iskjavitù, minn id Fargħun, sultan l-Eġittu. U se tkun taf li l-Mulej Alla tiegħek dan huwa Alla, Alla fidil, li jħares il-patt u l-ħniena lejn dawk li jħobbuh u li jħarsu l-kmandamenti tiegħu għal elf generazzjoni, U jagħti lura lil dawk li jobogħdu quddiem wiċċhom biex jeqridhom, u mhux se jdewwem lil dawk li jobogħdu, quddiem wiċċhom se jhallas lilhom.

U se żzomm il-kmandamenti, u l-ordinanzi, u l-ġudizzji dawn, kemm jien qed nikkumanda lilek illum li tagħmel. U se jkun li meta tisimgħu dawn l-ordinanzi, u żzommuhom u tagħmluhom, il-Mulej Alla tiegħek se jipprotegi lilek il-patt u l-ħniena, li ħalef

lill-missirijiet tagħkom. U se jhobbok, u se jbierek, u se jimmultiplikak, u se jbierek il-frott tal-ġuf tiegħek, u l-frott tal-art tiegħek, il-qamħ tiegħek, u l-inbid tiegħek, u ż-żejt tiegħek, il-merħliet tal-baqar tiegħek, u l-merħliet tan-nagħaġ tiegħek fuq l-art, li ħalef il-Mulej lill-missirijiet tiegħek biex jagħtik. Imbierek int se tkun minn fost il-ġnus kollha, ma jkun hemm ebda wieħed bla frott fostkom, lanqas sterili, u lanqas fil-bhejjem tiegħek. U se jneħhi l-Mulej Alla tiegħek minn fuqek kull mard, u l-mard kollha tal-Eġittu l-ħżiena li rajt, u kemm għarft, ma jpoġġihomx fuqek, u se jpoġġihom fuq dawk kollha li jobogħduk.

U tiekol il-kollox l-għanima tan-nazzjonijiet, li l-Mulej Alla tiegħek jagħti lilek. L-għajn tiegħek mhux se taħfer fuqhom, u mgħandekx taqdi lill-allat tagħhom, għax dan huwa inċiampa għalik.

Jekk iżda tgħid fil-moħħ tiegħek, li din in-nazzjon hija akbar minni, kif se nkun nista neqridha? Ma tibżax minnhom, tiftakar tajjeb dak kollu li għamel il-Mulej Alla tiegħek lil Fargħun u lill-Eġizzjani kollha, il-provi l-kbar li raw l-għajnejn tiegħek, is-sinjali u l-għeġubijiet il-kbar dawk, l-id il-qawwija u d-driegħ l-għoli, kif ħareġ lilek il-Mulej Alla tiegħek, hekk jagħmel il-Mulej Alla tagħkom lill-ġnus kollha li inti tibza minn quddiem wiċċhom. U l-ħorriet se jibgħat il-Mulej, il-Alla tiegħek, lejhom, sakemm ikunu meqruda dawk li jkunu fdal u dawk li jkunu moħbija minnek, Ma tkunx midrub minn quddiemhom, għax il-Mulej Alla tiegħek miegħek, Alla kbir u qawwi. U l-Mulej Alla tiegħek se jikkunsma dawn in-nazzjonijiet minn quddiemek ffit

ftit, ma tkunx tista teqredhom malajr ħafna, sabiex l-art ma ssirx dezerta u l-bhejjem selvaġġi ma jiżdiedux fuqek. U l-Mulej Alla tiegħek se jagħtihom fidejk, u int tqarradhom bi qirda kbira, sakemm tqerridhom kompletament, U se jagħti s-slaten tagħhom fidejkom, u intom se tqassru l-isem tagħhom minn dak il-post. Ma se jieqaf hadd kontra wiċċek sakemm int teqridihom kompletament.

L-immagini intagljiati tal-allat tagħhom inti se taħraqhom bin-nar, ma tħobbx il-fidda, u lanqas id-deheb minnhom ma tieħu għalik innifsek, biex ma tiżloqx minħabba fih, għax huwa abominazzjoni għall-Mulej l-Alla tiegħek. U mgħandekx iddaħħal abominazzjoni fid-dar tiegħek, u tkun maledett bħalha, babominazzjoni tistmerr, u babominazzjoni tistmerr, għax haġa maledetta hi.

8

Il-kmandamenti kollha li jiena qed nordnakom illum, zommuhom u aghmluhom, sabiex tgħixu u tiżdiedu, u tidhlu u tiritaw l-art li l-Mulej Alla tagħkom ħalef lill-missirijiet tagħkom. U tiftakar it-triq kollha li mexa bik il-Mulej Alla tiegħek fid-dezert, sabiex inixxi inti u jittestjak, u sabiex ikun magħruf dak li hemm fqalbek, jekk iżzommx il-kmandamenti tiegħu jew le. U huwa affliktatek, u gieghlek, u talek il-manna, li ma kinux jafu l-missirijiet tiegħek, sabiex juri lilek li mhux fuq il-ħobż biss jgħix il-bniedem, iżda fuq kull kelma li toħroġ minn ħalq Alla jgħix il-

bniedem. Il-ħwejjeġ tiegħek ma blewx minn fuqek, is-sandli tiegħek ma nkisrux minn fuqek, u r-riglejn tiegħek ma sarux kalluża, ara erbgħin sena.

U se tkun taf fil-qalb tiegħek, li bħalma bniedem jiddxxiplina lil ibnu, hekk il-Mulej Alla tiegħek se jiddxxiplinak. U tħares il-kmandamenti tal-Mulej Alla tiegħek biex timxi fit-triqat tiegħu u biex tibża minnu.

Għax il-Mulej Alla tiegħek se jdaħħlek fart tajba u vasta, fejn hemm torrenti ta ilma, u molol tal-fond li joħorġu mill-pjanuri u mill-muntanji, Art ta qamħ u xgħir, dwieli, sigar tat-tin, rummien, art ta żebbuġ, żejt u għasel, Art li fuqha mhux bil-faqar tiekol il-ħobż tiegħek, u mhux se tkun fil-bżonn fuqha ta xejn, art li l-ġebel tagħha ħadid, u mill-muntanji tagħha tħaffer ram.

U tiekol u timtela, u tibbarek lill-Mulej Alla tiegħek fuq l-art it-tajba li ta lilek. Oqgħod attent għalik innifsek biex ma tinsax lill-Mulej Alla tiegħek, u biex tħares il-kmandamenti tiegħu, u l-ġudizzji u l-ordinanzi tiegħu, li jien qed nikkmandak bihom illum, Mhux wara li kilt u mlijet, u bnejt djar sbieħ u għext fihom, u tal-baqar tiegħek u tan-nagħaġ tiegħek meta jizdiedu, tal-fidda u tad-deheb meta jizdiedu, u ta kollox li jkollok meta jizdied inti esaltat fil-qalb, u tinsa lill-Mulej Alla tiegħek, li ħareġek minn art l-Egittu, minn dar l-iskjavitù ta dak li ġiebek permezz tad-deżert il-kbir u t-terribbli dak, fejn kien hemm serp jigdem u skorpjun u għatx, fejn ma kienx hemm ilma, ta dak li

ħargillek minn blata ħarxa nixxieġha ta ilma, ta dak li għamel ikel lilek bil-manna fid-deżert, li ma kont taf int u lanqas ma kinux jafu l-missirijiet tiegħek, sabiex jagħmillek umli, u jittestjak, u jagħmel tajjeb lilek fl-aħħar ta jiemek. Ma tgħidx fil-qalb tiegħek: Il-qawwa tiegħi u s-setgħa tal-id tiegħi għamlitli din il-forza l-kbira. U int tiftakar tal-Mulej Alla tiegħek, għax hu jagħtik il-qawwa biex tagħmel il-forza, u sabiex jistabbilixxi l-patt tiegħu li ħalef il-Mulej lill-missirijiet tiegħek, bħal illum.

U se jkun jekk tinsa lill-Mulej Alla tiegħek, u tmur wara allat oħra, u taqdi lilhom, u taqdihom, nixhed lilkom illum is-sema u l-art, li bqirda tintilfu. Kif ukoll in-nazzjonijiet l-oħra kollha li l-Mulej Alla qed jeqred quddiemkom, hekk intom se tintilfu, minħabba li ma smajtux il-vuċi tal-Mulej Alla tagħkom.

9

Isma Israel, inti qed taqsam illum il-Ġordan biex tidħol u turet nazzjonijiet kbar u aktar b'saħħithom minn intom, bliet kbar u mwahħlin sa s-sema. Poplu kbir u numeruż u twil, ulied Anak, li inti taf, u inti smajt, min se jieqaf kontra l-ulied ta Anak? U se tkun taf illum, li l-Mulej Alla tiegħek dan se jimxi qabel wiċċek, nar li jikkunsma huwa, dan se jeqridhom, u dan se jkeċċihom minn quddiemek, u se jeqridhom malajr, bħalma qallek il-Mulej. Tgħidx fqalbek meta l-Mulej Alla tiegħek jeqred dawn in-nazzjonijiet quddiemek, u tgħid: Minħabba l-ġustizzja tiegħi l-Mulej daħħalni biex niret din l-art it-tajba. Mhux minħabba l-

gustizzja tiegħek, u lanqas minħabba l-qdusija tal-qalb tiegħek, int tidhol biex turet l-art tagħhom, imma minħabba l-impjetà ta dawn in-nazzjonijiet il-Mulej se jeqred lilhom minn quddiem wiċċek, u sabiex jistabilixxi l-patt li ħalef il-Mulej lill-missirijiet tagħna, lil Abraham, lil Izakk u lil Ġakobb.

U se tkun taf illum li mhux minħabba l-gustizzji tiegħek il-Mulej Alla tiegħek jagħtik din l-art it-tajba biex tiritha, għax int poplu iebes tar-rqaba. Ftakar, u la tinsa kemm provokajt lil Mulej Alla tiegħek fid-deżert, mill-jum li ħriġtu minn Eġittu u ġejtu f'dan il-post; diżubbidienti kumplejtu tkunu lejn il-Mulej.

U f'Ħoreb intom ipprovokajtu lill-Mulej, u l-Mulej irrabjat fuqkom biex jeqridkom, Meta kont qed nitla l-muntanja biex nieħu l-pjanċi tal-ġebel, il-pjanċi tal-patt li għamel il-Mulej magħkom, bqajt fil-muntanja erbgħin jum u erbgħin lejl, ma kilt ebda ħobż u ma xrobt ebda ilma. U l-Mulej ta lili ż-żewġ pjani tal-ġebel miktuba bis-saba ta Alla, u fuqhom kien miktub il-kliem kollu li tkellem il-Mulej magħkom fil-muntanja fil-jum tal-assemblya U ġara wara erbgħin jum u erbgħin lejl li l-Mulej ta lili ż-żewġ pjani tal-ġebel, il-pjanċi tal-patt. U qal il-Mulej lejja: Qum, inżel malajr minn hawn, għax aġixxew bla liġi l-poplu tiegħek, li int ħriġt mill-art ta l-Eġittu. Kiefru malajr mit-triq li kmajtithom, u għamlu għalihom immaġni mdewba.

U qal il-Mulej lejja, jgħid: Jiena tkellimt lilek darba u darbtejn, jgħid: Jiena rajt il-poplu dan, u ara, poplu bġhonq iebes huwa. U issa ħallini neqridilhom, u nħassar l-isem tagħhom minn taħt is-

sema, u nagħmlek nazzjon kbir u qawwi, u hafna aktar minn dan. U wara li kont darti lura, niżilt mill-muntanja, u l-muntanja kienet qed tinħaraq bin-nar sa s-sema, u ż-żewġ pjanċi tax-xhiediet fuq iż-żewġ idejja. U rajt li intom dnibtu quddiem il-Mulej, Alla tagħkom, u għamiltu lilkom infuskom immagni mdewba, u ksirtu mit-triq li l-Mulej kien kmanda lilkom. U wara li ħadt it-tnejn il-pilloli, rmejthom minn it-tnejn idejja, u ksirthom quddiemkom. U tlabt quddiemu l-Mulej it-tieni darba bħal ma kien qabel, erbgħin jum u erbgħin lejl, ħobż ma kilt u ilma ma xrobt, dwar il-ħtijiet kollha tagħkom li bihom dnibtu biex tagħmlu l-ħażin quddiemu l-Mulej Alla biex tipprovokawh. U beżgħan jiena minħabba l-għadab u l-korla, għax il-Mulej gie pprovokat fuqkom biex jeqridkom, u l-Mulej sama lili wkoll fdan iż-żmien. U fuq Aaron kien irrabjat biex jeqrdu, u jien tallabt għal Aaron fdak iż-żmien. U d-dnub tagħkom li intom għamiltu, l-għogol, ħadtu u ħraqtu fin-nar, u tħantu wara li kkonsumt hafna sakemm sar fin, u sar bħat-trab, u tfajt it-trab fil-wied li kien nieżel mill-muntanja.

U fil-ħruq, u fil-prova, u fl-oqbra tad-desiderju, ipprovokajtu kont is-Sid. U meta baġhat lilkom is-Sid minn Kadesx Barnea, u qal: Itilgħu u ħudu l-art li qed nagħtikom, intom disobbijastu l-kelma tas-Sid, Alla tagħkom, u ma emmintu lili, u ma smajtux il-vuċi tiegħu. Intom kont qed tiddisubbidixxu lill-Mulej mill-jum li sar magħruf lilkom. U tallabt quddiem il-Mulej erbgħin jum u erbgħin lejl, kemm tallabt, għax il-Mulej qal li jeqred lilkom. U talajt lejn Alla u għedt: Mulej, Sultan tal-allat, la tqerridx lill-poplu tiegħek u l-porzjon tiegħek li fdajt, li inti ħriġt minn art l-

Egittu bil-qawwa tiegħek il-kbira, u bl-id tiegħek il-qawwija, u bid-driegħ tiegħek l-għoli. Ftakar lil Abraham u lil Isaac u lil Jacob, il-qaddejja tiegħek, li lilhom ħlift skont lilek innifsek. La tħarisx fuq il-iebsa ta dan il-poplu, u l-ħażenijiet, u fuq id-dnubiet tagħhom. Biex ma jgħidux dawk li jgħixu fl-art minn fejn ħriġtna minn hemm, u jgħidu: Minħabba li l-Mulej ma kienx kapaċi jgħibhom fl-art li wiegħedhom, u minħabba li mibegħedhom, ħariġhom fid-deżert biex joqtolhom. U dawn huma l-poplu tiegħek u l-wirt tiegħek, li inti ħriġt minn art l-Egittu bil-qawwa tiegħek il-kbira, u bl-id tiegħek il-qawwija, u bid-driegħ tiegħek l-għoli.

10

Fdak iż-żmien qal il-Mulej lili: Inqax lilek infusek żewġ pilloli tal-ġebel bħall-ewwel, u itla lejja fuq il-muntanja, u aġġmel lilek infusek kaxxa tal-injam. U se tikteb fuq it-tavoli l-kliem li kien fit-tavoli l-ewwel li int kissirt, u se tpoġġihom fil-kaxxa. U għamilt arka minn injam li ma jithassarx, u nqaxt it-tafal tal-ġebel bħall-ewwel, u tliġt fuq il-muntanja u ż-żewġ tafal fidejja. U kiteb fuq il-lavzi skond il-kitba l-ewwel il-għaxar kliem, li tkellim is-Sid lejkom fil-muntanja minn nofs in-nar, u tahom is-Sid lili. U wara li dert lura niżilt mill-muntanja, u rmejt il-pjanċi fil-kaxxa li kont għamilt, u kienu hemm, kif kien ordnali l-Mulej. U l-ulied ta Izrael telqu minn Beeroth tal-ulied ta Jakan Moserah, hemm miet Aaron, u ndifen hemm, u Eleazar ibnu serva bħala saċerdot minfloku. Minn hemm telqu go Gadgad, u minn Gadgad

go Etebatha, art tax-xmara tal-ilmijiet.

Fdak iż-żmien, il-Mulej iffarrak it-tribù ta Levi biex iġorru l-arka tal-patt tal-Mulej, biex jieqfu quddiemu, biex jaqdu u jitolbu fl-isem tiegħu sal-lum. Minhabba dan, il-Leviti mgħandhomx porzjon u sehem fost huthom, il-Mulej hu stess huwa s-sehem tagħhom, kif qal lilhom. U jien kont wieqaf fil-muntanja erbghin jum u erbghin lejl. U l-Mulej sema lili fdan iż-żmien, u l-Mulej ma ridx jeqred lilkom. U qal il-Mulej lili, Mur, itlaq quddiem dan il-poplu, u ha jidhlu u jipposedu l-art li jiena hlift lill-missirijiet tagħhom li nagħtihom.

U issa, Izrael, xqed jitlob il-Mulej Alla tiegħek minnek, hliet li tibza mill-Mulej Alla tiegħek, u li timxi fl-imwiet kollha tiegħu, u li thobbu, u li taqdi lill-Mulej Alla tiegħek minn qalbek kollha, u minn ruħek kollha, Li żzomm il-kmandamenti tal-Mulej Alla tiegħek, u l-ordinanzi tiegħu, kemm jien qed nikkmanda lilek illum, sabiex ikun tajjeb għalik. Ara, tal-Mulej Alla tiegħek is-sema u s-sema tas-sema, l-art u kollox kemm hu fiha. Hliet il-missirijiet tagħkom għażel is-Sid biex ihobbhom, u għażel iż-żerriegħa tagħhom warajhom, jigifieri intom, minn fost il-ġnus kollha, skont dan il-jum. U intom se taċċirkumcidu l-iebsa tal-qalb tagħkom, u l-ghonq tagħkom mgħandkomx issaħhu. Għax il-Mulej Alla tagħkom, dan huwa Alla tal-allat, u Mulej tal-mulej, il-Alla l-kbir, u l-qawwi, u l-bezghan, li ma jammirax wiċċ, u lanqas ma jiehu rigali. Jagħmel gustizzja lill-barrani, lill-orfnu u lill-armla, u jhobb lill-barrani biex jagħtih hobb u libsa. U intom għandhom ihobbu l-barrani, għax barranijiet intom kienu fl-art

tal-Egittu.

Is-Sid Alla tieghek se tibza, u lilu se taqdi, u miegħu se taħbat, u fl-isem tiegħu se taħlef. Dan hu l-faħħar tieghek, u dan hu Alla tieghek, li għamel fik il-ħwejjeġ kbar u glorjużi dawn li raw l-għajnejn tieghek. Fi sebghin ruħ niżlu l-missirijiet tieghek fEgittu, iżda issa l-Mulej Alla tieghek għamilek bħall-istilel tas-sema fil-moltitudni.

11

U int se tħobb lill-Mulej Alla tieghek, u żżomm l-ordinanzi tiegħu, u l-istatuti tiegħu, u l-kmandamenti tiegħu, u l-gudizzji tiegħu l-jiem kollha. U se tkunu jafu llum, li mhux it-tfal tagħkom, dawk kollha li ma jafux u lanqas raw l-edukazzjoni tal-Mulej Alla tieghek, u l-affarijiet kbar tiegħu, u l-id il-qawwija, u d-driegħ il-għoli, u s-sinjali tiegħu u l-għeġubijiet tiegħu, kemm għamel fnofs l-Egittu lil Fargħun, is-sultan tal-Egittu, u lill-art kollha tiegħu u kemm għamel għall-qawwa tal-Egizzjani, u l-karrozzi tagħhom, u ż-żwiemel tagħhom, u l-qawwa tagħhom, kif għarraq l-ilma tal-Baħar l-Aħmar fuq wiċċhom meta kienu qed jipperseġwu lilkom minn wara, u kif qerrilhom il-Mulej sal-lum u kemm għamel lilna fid-deżert sakemm ġejtu fdan il-post, u kemm għamel lil Dathan u Abiram, ulied Eliab bin Reuben, li lhom fethet l-art ħalqha u belahom, flimkien mad-djar tagħhom, it-tined tagħhom, u s-sustanza kollha tagħhom li kellhom magħhom fnofs Israel kollu Għax l-għajnejn tagħkom raw l-opri

kollha kbar tal-Mulej, dak kollu li għamel fostkom illum.

U intom għandhom iżommu l-kmandamenti kollha tiegħu kemm jien qed nikkmanda lilek illum, sabiex tgħixu, u intom tigu mmultiplikati, u wara li tidhlu intom tirtu l-art li intom qed taqsmu l-Ġordan hemm biex tirtuha. Sabiex tgħixu twil fuq l-art li l-Mulej halef lill-missirijiet tagħkom li jagħtihom lilhom u lill-żerriegħa tagħhom magħhom, art li tgħix bil-ħalib u l-għasel. Huwa għax l-art li inti se tidhol fiha hemm biex tiritha, mhix bħall-art ta Egittu, minn fejn intom ħriġtu minn hemm, meta jżerrgħu ż-żerriegħa u jisqu bl-riglejn tagħhom, bħal ġnien ta ħxejjex. L-art iżda li inti tidhol fiha hemm biex tiritha, art muntanjuża u tal-pjanura, mill-xita tas-sema tixrob ilma. Art li l-Mulej Alla tiegħek josserva lilha kontinwament, l-għajnejn tal-Mulej Alla tiegħek huma fuqha minn bidu s-sena sa tmiem is-sena.

Jekk iżda bis-smiġħ tisma l-kmandamenti kollha li jiena nikkumanda lilek illum, li tħobb is-Sid l-Alla tiegħek u li taqdi lilu minn qalb sħiħa tiegħek u minn ruħ sħiħa tiegħek, u se jagħti x-xita lill-art tiegħek skont il-stagun, il-bikrija u l-tardiva, u int se ġġib għewwa l-qamħ tiegħek, u l-inbid tiegħek, u ż-żejt tiegħek, U se jagħti l-għalf fil-għelieqi tiegħek lill-bhejjem tiegħek, u wara li tkun kilt u wara li tkun imtlajt. Oqgħod attent għal ruħek biex ma tkunx magħmula xaħma l-qalb tiegħek, u tikser, u taqdi allat oħra, u tadorahom. U jkun imdejjaq brabja s-Sid fuqkom, u jagħlaq is-sema, u ma jkunx hemm xita, u l-art ma tagħtix il-frott tagħha, u tintilfu malajr mill-art it-tajba, li s-Sid ta

lkom.

U intom se tarmu dawn il-kliem fil-qalb tagħkom u fir-ruh tagħkom, u se torbtu lilhom bħala sinjal fuq idejkom, u se jkun ma jitharrakx quddiem għajnejkom. U se tgħallmu lil uliedkom biex jitkellmu dwarhom waqt li tkun bilqiegħda fid-dar tiegħek, u waqt li tkun sejjer fit-triq, u waqt li tkun rieqed, u waqt li tkun qiegħed tqum. U intiktbu huma fuq il-postijiet tal-bibien tad-djar tagħkom u tal-bibien tagħkom. Sabiex intom tgħixu twil, u l-jiem tal-ulied wliedkom fuq l-art li ħalef il-Mulej lill-missirijiet tagħkom li jagħtihom lilhom, bħalma jiem is-sema fuq l-art. U se jkun jekk bis-smiġġ tisingħu l-kmandamenti kollha dawn li jiena nikkumanda lilek illum biex tagħmlu, li tħobbu lill-Mulej Alla tagħna, u li timxu fl-imwiet kollha tiegħu, u li taħbtu miegħu, U se jkeċċi s-Sid il-nazzjonijiet kollha dawn minn quddiemkom, u intom se tiritaw nazzjonijiet kbar u b'saħħa aktar minnkom. Kull post fejn tistampa l-marka tar-rigġel tagħkom, se jkun tagħkom, mid-deżert u l-Antilibanu, u mix-xmara l-melas, ix-xmara Eufrate, u sal-baħar li lejn il-punent se jkunu l-konfini tiegħek. Hadd mhu se jieqaf kontriskom, u l-biża tagħkom u t-treġħid tagħkom se jpoġġi l-Mulej Alla tagħkom fuq wiċċ l-art kollha li tkunu tmixxu fuqha, kif tkellem magħkom.

Ara, jien qiegħed nagħti quddiemkom illum il-barka u s-saħta, Il-barka, jekk tisingħu l-kmandamenti tal-Mulej Alla tagħkom, kemm jien nikkumanda lilkom illum, U l-kors jekk ma tisingħux il-kmandamenti tal-Mulej Alla tagħkom, kemm jien qed nikkumanda lilkom illum, u tkunu mmexxija l bogħod mit-triq li

kmandejtkom, u mortu biex taqdu lil allat oħra, li ma tafuħomx. U se jkun meta jdaħħlek il-Mulej il-Alla tiegħek fl-art li qed taqsam lejha biex tireħa, li tagħti l-barka fuq il-muntanja ta Garizin, u l-laqna fuq il-muntanja ta Gajbal. Mhux dawn lil hinn tal-Jordan, wara t-triq tal-punent tax-xemx fart Kanaan, li joqgħod fil-punent li jsegwi l-Golgol ħdejn is-sigra tal-ballut l-gholja? Intom qed taqsmu l-Gordan biex tidħlu u tiritaw l-art li l-Mulej Alla tagħna jagħtikom bħala wirt għal dejjem, u se toqogħdu fiha.

U intom se żzommu li tagħmlu l-kmandamenti kollha tiegħu, u dawn il-ġudizzji, kemm jien qed nagħti quddiemkom illum.

12

U dawn huma l-kmandamenti u l-ġudizzji, li intom għandkom iżzommu biex tagħmluħom fl-art, li l-Mulej l-Alla tal-missirijiet tagħkom jagħti lilkom bwirt, l-ijiem kollha li intom tgħixu fuq l-art. Bdistruzzjoni se tiddistruttu l-postijiet kollha li fihom serwew hemmhekk lill-allat tagħhom, li intom se tirituħom, fuq il-muntanji l-għoljin, u fuq l-għoljiet, u taħt sigra ħoxna. U għandhom teqirdu l-altari tagħhom, u għandhom tkissru l-pilastri tagħhom, u l-bosk tagħhom għandhom taqtgħu, u l-immagini mqattgħa tal-allat tagħhom għandhom taħarqu bin-nar, u għandhom teqirdu l-isem tagħhom minn dak il-post. Mgħandkomx tagħmlu hekk lill-Mulej Alla tagħkom. Imma jew fil-post li jagħżel il-Mulej Alla tiegħek fwaħda mill-ibliet tagħkom

biex jissemma l-isem tiegħu hemm u biex jissejjaħ, tfittxu u tiġu hemm. U intom se ġġibu hemm l-offerti maħruqa tagħkom, u s-sagrificċji tagħkom, u l-ewwel frott tagħkom, u t-talb tagħkom, u l-offerti volontarji tagħkom, u l-ftehim tagħkom, l-ewwel imwielda tal-baqar tagħkom u tan-nagħaġ tagħkom. U intom se tieklu hemm quddiem l-Mulej Alla tagħkom, u intom se tifierħu fuq kollha li intom tpoġġu idejkom fuqu, intom u d-djar tagħkom, bħalma bierek lilek il-Mulej Alla tiegħek.

Mintix se tagħmlu dak kollu li aħna nagħmlu hawn illum, kull wieħed dak li hu pjaċevoli quddiemu, Għax intom ma ġejtux sal-lum fil-mistrieħ u fil-wirt li l-Mulej Alla tagħna qiegħed jagħtikom. U intom se taqsmu l-Jordan u toqogħdu fuq l-art li l-Mulej Alla tagħna qiegħed jagħti bħala wirt lilkom, u se jirreġġa lilkom minn kollha l-għedewwa tagħkom ta madwar, u toqogħdu b'sigurtà. U se jkun il-post li jagħżel il-Mulej Alla tiegħek biex jiġi msejjaħ ismu hemm, hemm ġġibu kolloxx li jien nikkumanda lilkom illum: l-olokawtomata tagħkom, u s-sagrificċji tagħkom, u l-għexur tagħkom, u l-ewwel frott tal-idejn tagħkom, u kull magħżul tad-donazzjonijiet tagħkom li tivvutaw lill-Mulej Alla tagħkom. U intom se tifierħu quddiemu tal-Mulej il-Alla tagħkom, intom u l-ulied tagħkom, u l-bniet tagħkom, u l-qaddejja tagħkom, u l-qaddejja zġhażagħ tagħkom, u l-Levit li fuq il-bibien tagħkom, għaliex mhemmx lilu porzjon u lanqas sehem magħkom. Oqgħod attent għalik innifsek, la toffrix l-offerti maħruqa tiegħek fi kull post li tara. Imma fil-post li jagħżel il-Mulej Alla tiegħek, fwaħda mit-tribujiet tiegħek, hemm għandkom tghollu l-offerti maħruqa tagħkom, u hemm għandek

tagħmel dak kollu li jiena nordnalek illum. Imma fi kull xewqa tiegħek issagrifikja u tiekol laħam skont il-barka tal-Mulej Alla tiegħek, li ta lilek fi kull belt. L-imniġġes fik u n-nadif jistgħu jieklu dan flimkien, bħal gazella jew ċerv. Hlief id-demmm mghandkomx tiekoluh, fuq l-art farrgħuh bħall-ilma.

Ma tkunx tista tiekol fil-bliet tiegħek il-għaxar parti tal-qamħ tiegħek, u tal-inbid tiegħek, u taż-żejt tiegħek, il-bukrin tal-baqar tiegħek u tan-nagħaġ tiegħek, u l-imwegħda kollha kemm ma jkunu li tista twegħed, u l-ftehim tagħkom, u l-ewwel frott tal-idejn tiegħek. Imma jew quddiem il-Mulej l-Alla tiegħek tiekol dan fil-post li fih jagħzel il-Mulej l-Alla tiegħek lilu, int u l-iben tiegħek u l-bint tiegħek, il-qaddej tiegħek u l-qaddejja tiegħek u l-barrani li fil-bliet tagħkom, u tifraħ quddiem il-Mulej l-Alla tiegħek fuq kollox li tpoġġi l-id tiegħek.

Oqgħod attent għal ruħek li ma tabbandunax il-Levit tul il-ħin kollu li tgħix fuq l-art.

Jekk iżda l-Mulej Alla tiegħek iwessa l-konfini tiegħek, bħalma tkellem lilek, u tgħid, Se niekol laħam, jekk ir-ruħ tiegħek tixtieq tiekol laħam, tista tiekol laħam skont kull xewqa ta ruħek. Jekk iżda jkun il bogħod minnek il-post li jagħzel il-Mulej Alla tiegħek biex jissejjaħ l-isem tiegħu hemm, u tissakrifika mill-baqar tiegħek u mill-nagħaġ tiegħek li jagħtik Alla, kif kmandajtlek, u tiekol fil-bliet tiegħek skont ix-xewqa ta ruħek. Kif tittiekel il-gazella u ċ-ċerv, hekk tiekol lilu; l-imniġġes fik u n-nadif bl-istess mod jiekol. Oqgħod attent ħafna li ma tiekolx id-demmm, għax id-

demm tiegħu huwa r-ruħ, ma għandhiex tittiekel ir-ruħ mal-laħam. Mintix se tieklu; fuq l-art ixorbu bħal ilma. Mgħandekx tiekol dan, sabiex ikun tajjeb għalik u għall-ulied tiegħek warajk, jekk tagħmel dak li hu tajjeb u dak li hu pjaċevoli quddiem il-Mulej Alla tiegħek. Hliet il-ħwejjeg qaddisa tiegħek, jekk ikollok, u t-talb tiegħek, wara li tieħu, se tiġi fil-post li l-Mulej Alla tiegħek jagħzel biex l-isem tiegħu jissejjaħ hemm. U int se tagħmel l-olokawtomata tiegħek, il-laħam int se toffri fuq l-altar tal-Mulej Alla tiegħek, u d-demm tas-sagrificċji tiegħek int se tixrob lejn il-baži tal-altar tal-Mulej Alla tiegħek, u l-laħam int se tiekol. Oqgħod attent u isma, u int se tagħmel il-kliem kollu li jiena nordnalek, sabiex ikun tajjeb għalik u għal uliedek għal dejjem, jekk tagħmel dak li hu pjaċevoli u dak li hu tajjeb quddiem il-Mulej Alla tiegħek.

Jekk iżda jeqred il-Mulej Alla tiegħek in-nazzjonijiet, lejn liema tidħol hemm biex tirtu l-art tagħhom minn quddiem wiċċek, u tieħu pussess tagħha u toqgħod fl-art tagħhom, Oqgħod attent għalik innifsek biex ma tfittex issegwihom wara li jkun meqruda kompletament minn quddiemek, u tgħid: Kif jagħmlu dawn il-ġnus lil allat tagħhom? Nagħmel hekk ukoll jien. Mintix se tagħmel hekk lill-Alla tiegħek, għax l-abominazzjonijiet tal-Mulej li huwa mibgħud, huma għamluhom lill-allat tagħhom, għax l-ulied tagħhom u l-bniet tagħhom jaħarquhom bin-nar lill-allat tagħhom.

Kull kelma li jiena nikkumanda lilkom illum, din għandek iżzommha biex tagħmilha, mgħandekx iżżid fuqha, u lanqas tneħhi minnha.

Jekk imma jqum fostok profeta jew ħalliem tal-ħolm, u jagħtik sinjal jew prodigi, u jiġi s-sinjal jew il-prodigju li tkellem lej, u jgħid, Immorru u naqdu lil allat oħra li ma tafux, Mintomx se tisimgħu l-kliem tal-profeta dak jew tal-wieħed li jaħlam il-ħolma dik, għax il-Mulej Alla tiegħek qed jittentakom biex ikun jaf jekk tħobbux lil Alla tagħkom minn qalbkom kollha u minn ruħkom kollha. Wara l-Mulej Alla tagħkom imorru, u dan tibzghu, u l-vuċi tiegħu tisimgħu, u lilu taħbtu sod. U l-profeta dak jew min iħolom il-ħolma dak, se jmut, għax tkellem biex iqarrqek mill-Mulej Alla tiegħek li ħarġek minn art l-Eġittu, li fediek mill-iskjavitù, biex ikeċċik mit-triq li l-Mulej Alla tiegħek ordnalek timxi fiha, u tneħhi l-ħażin minn fostokom.

Jekk iżda jheggek il-ħu tiegħek minn missierek jew minn ommok, jew ibnek, jew bintek, jew martek li fil-ħoġor tiegħek, jew ħabib ugwali għar-ruħ tiegħek sigriet, u jgħid, ejjew nimxu u naqdu lil allat oħra, li ma kontx taf int u l-missirijiet tiegħek, mill-allat tal-ġnus li huma madwarek, dawk li huma qrib tiegħek jew dawk li huma l bogħod minnek, minn tarf l-art sa tarf l-art, Mgħandekx tikkonċedi lilu, u mgħandekx tisma lilu, u mgħandekx tħenn għajnek fuqu, mgħandekx tixtiequ, u lanqas mgħandekx tkoppih Iddikjara, int għandek tiddikjara dwaru, u idejk se jkun fuqu fl-ewwel biex toqtlu, u l-idejn tal-poplu kollu fl-aħħar. U se jirġmuh bil-blat, u se jmut, għaliex huwa fittex li

jwarrabek mill-Mulej Alla tiegħek li ħarġek minn art l-Egittu, mid-dar tal-jasar. U kull Izrael li jkun sama se jibża, u mhux se jerga jagħmel iktar skont il-kelma l-ħażina din fostokom.

Jekk iżda tisma fwaħda mill-ibliet tiegħek, li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik biex toqgħod fiha, nies jgħidu, Ħarġu rġiel bla ligi minn fostokom, u mbiegħdu lill-abitanti kollha tal-art tagħhom, u qalu: Ejjew immorru u naqdu lil allat oħra, li ma kontux tafu. u tensjonijiet u mistoqsijiet, u tfittex ħafna, u ara veru ċar il-kelma, saret din l-abominazzjoni fostkom, Qerred int se tqerred lill-kollha l-abitanti fl-art dik bil-qtil tas-sejf, b'sagrificċju maledett int se tiddedika lilha, u kollox li hemm fiha. U l-ispojli kollha tagħha tiġbor fil-passaġġi tagħha, u taqbad il-belt bin-nar, u l-ispojli kollha tagħha bil-poplu kollu quddiem il-Mulej Alla tiegħek, u tkun mhux abitata għall-eternità, mhux se tinbena mill-ġdid aktar. U xejn minn dak li hu devot ma jibqax fidek, sabiex il-Mulej jitbiegħed mill-għadab tal-korla tiegħu, u jagħtik ħniena, u jkun ħanin miegħek, u jmultiplikak, kif ħalef lill-missirijiet tiegħek. Jekk tisma l-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, biex tħares il-kmandamenti tiegħu, kemm jien qed nikkmandak illum, biex tagħmel it-tajjeb u dak li hu pjaċevoli quddiem il-Mulej Alla tiegħek.

14

Intom ulied tal-Mulej Alla tagħkom, mgħandkomx tpoġġu kalvizija bejn l-għajnejn tagħkom fuq mejjet. Għax poplu qaddis

int quddiem il-Mulej Alla tiegħek, u lilek għażel il-Mulej Alla tiegħek biex issir poplu għaziż tiegħu minn fost il-ġnus kollha li hemm fuq wiċċ l-art. Mintix se tieklu kull abominazzjoni. Dawn l-annimali li intom se tieklu: vitell minn bovini, u ħaruf minn nagħaġ, u mogħża minn mogħož. Ċerv, u gazella, u pygarg, oryx, u giraffa. Kull annimal li jaqsam il-ħofra u li għandu dwiefer li jaqsmu żewġ ħwejjeg u li jtella l-girr fost il-bhejjem, dawn tieklu. U dawn ma tintilgħux minn dawk li jtilgħu l-gerra, u minn dawk li jaqsmu l-ħwejjeg, u li għandhom dwiefer: il-ġemel, u l-liebru, u l-ħirax, għax jtilgħu l-gerra, iżda l-ħuġġa ma jaqsmux; mhux nodfa dawn għalikom huma. U l-ħanzir, għax jaqsam il-ħoffa u jaqsam id-dirgħajn tal-ħoffa, iżda ma jiggirrx, huwa nieqes għalikom. Mill-laħam tagħhom ma tieklu xejn, u mill-mejtin tagħhom ma tmissux.

U dawn tieklu minn kollha ta dawk fl-ilma, kollha kemm huma li għandhom ġwienah u skali, tieklu. U kollox kemm mgħandux riglejn u skali mgħandkomx tieklu; mhux nadif għalikom huwa. Kull għasfur nadif tistgħu tieklu. U dawn mgħandkomx tieklu minnhom: l-ajkla, u l-grifu, u l-osprey, u l-avvultur, u l-ħdejja, u dawk li huma bħalu, u għasfur tal-baħar, u kokka, u gawwija, u ċinju, u ċinju, u ibis, u l-kurmuran, u l-bies, u dawk li huma simili lilu, u d-daqquqa, u l-korv tal-lejl, U l-pelikan, u l-plover, u dawk li huma simili għalih, u l-purple water hen, u l-farfett il-lejl. Il-kollox il-ħwejjeg li jgħarrxu tal-għasafar mhux nadif huwa għalikom, mgħandkomx tieklu minnhom. Kull għasfur nadif tistgħu tieklu. Kull mejjet mgħandkomx tieklu, lir-residenti barrani li fil-bliet tiegħek jingħata u jiekol, jew tbigh lill-barrani,

għax poplu qaddis intom lill-Mulej l-Alla tagħkom. Mgħandekx tisla ħaruf fil-ħalib ta ommu.

L-għaxar għandek tgħaxxar ta kull prodott taż-żerriegħa tiegħek, il-prodott tal-għalqa tiegħek sena wara sena. U tiekol dan fil-post li jagħzel il-Mulej Alla tiegħek biex jissejjaħ ismu hemm, gġibu l-għexur tal-qamħ tiegħek, u tal-inbid tiegħek, u taż-żejt tiegħek, il-bukrin tal-baqar tiegħek u tan-nagħaġ tiegħek, sabiex titgħallem tibza lill-Mulej Alla tiegħek l-iljiem kollha. Jekk iżda t-triq issir twila minn tiegħek, u ma tkunx tista toffrilhom, għax il-post ikun bogħod minnek, dak li jagħzel il-Mulej Alla tiegħek biex jissejjaħ ismu hemm, għax il-Mulej Alla tiegħek se jbierku, U int bieghhom għal fidda, u tieħu l-fidda fidejk, u tmur lejn il-post li jkun għażel il-Mulej Alla tiegħek. U se tagħti fidda fuq kull ma jixtieq ruħek, fuq baqar jew fuq nagħaġ, jew fuq inbid jew fuq xorb qawwi, jew fuq xorb qawwi, jew fuq kull ma jixtieq ruħek, u tiekol hemm quddiem il-Mulej Alla tiegħek, u tifraħ inti u d-dar tiegħek. u l-Levit li fil-bliet tiegħek, għax mgħandux porzjon u lanqas wirt miegħek.

Wara tliet snin, int se tħarreġ l-għaxar parti kollha tal-prodott tiegħek, u fdik is-sena int se tpoġġiha fil-bliet tiegħek. U se jiġi l-Levit, għaliex mgħandux porzjon u lanqas sehem miegħek, u l-barrani u l-orfni u l-armla li huma fil-bliet tiegħek, u se jieklu u se jimtlew, sabiex il-Mulej Alla tiegħek ibierek lilek fkull xogħol li tagħmel.

15

Kull seba snin għandek tagħmel rilaxx. U hekk il-kmand tar-rilaxx: tħalli kull dejn proprju li jkun obligat lilek il-gar, u lill-ħu tiegħek ma titlobx, għax gie ddikjarat rilaxx lill-Mulej Alla tiegħek. Lill-barrani tista titlob dak kollu li jkun għandek miegħu, iżda lil ħuk trid tagħmillu maħfra tad-dejn tiegħek. Għax mhux se jkun fikom nieqes, għax il-Mulej Alla tiegħek ċertament jbierek lilek fl-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik bħala wirt biex tiretħa.

Jekk iżda bis-smiġħ tisma l-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek biex tħares u tagħmel dawn il-kmandamenti kollha, kemm jien nikkmanda lilek illum, għax il-Mulej Alla tiegħek bierek lilek kif kellem lilek, u int se tissellef lil nazzjonijiet ħafna, iżda int mhux se tissellef, u int se taħkem fuq nazzjonijiet ħafna, iżda huma mhux se jaħkmu fuqek.

Jekk iżda jsir fih lilek nieqes minn l-aħwa tiegħek fwaħda mill-ibliet tiegħek fl-art li l-Mulej il-Alla tiegħek jagħti lilek, mgħandekx tiebes il-qalb tiegħek, u lanqas mgħandekx tagħlaq idek minn ħuk li jkun fil-bżonn. Tiftaħ sew idejk għalih, u tisselfu kemm jeħtieġ, skont il-bżonn tiegħu. Oqgħod attent għalik innifsek biex ma jsirx kelma moħbija fil-qalb tiegħek ħtija, li tgħid: Jersaq is-sena s-seba, sena tal-ħelsien, u jsir ħażin l-għajn tiegħek lejn ħuk il-bżonnuż, u ma tagħtix lilu, u jgħajjat kontra tiegħek lejn il-Mulej, u tkun fik dnuv kbir. Tagħti int

tagħti lilu, u self issellef lilu kemm jeħtieġ, kif jeħtieġ, u mhux se tkun imdejjaq fil-qalb tiegħek meta tagħti int lilu, għax minħabba din il-kelma se jbierek lilek il-Mulej Alla tiegħek fl-opri kollha tiegħek u fl-kollox fejn tpoġġi l-id tiegħek. Mhux għax mhux se jonqos fil-bżonn mill-art tiegħek, minħabba dan jien nikkmandak li tagħmel dan il-kliem, u ngħid: miftuħ tiftaħ idejk lil ħuk il-fqir u lil dak fil-bżonn li jkun fuq l-art tiegħek.

Jekk iżda jinbiegħ lilek ħuk il-Lhudi jew Lhudija, jaqdi lilek sitt snin, u fis-seba sena tibgħatu ħieles minnek. Meta tibgħtu ħieles minnek, mgħandekx tibgħtu vojt. Provvista int se tipprovdi lilu minn tan-nagħaġ tiegħek, u mill-qamħ tiegħek, u mill-inbid tiegħek, kif bierek il-Mulej Alla tiegħek, tagħti lilu.

U tiftakar li qaddej kont fl-art tal-Egittu, u freda lilek il-Mulej Alla tiegħek minn hemm, u minħabba dan jien nordnok biex tagħmel dan il-kliem. Jekk iżda jgħid lilek, Mhux se noħroġ minn għandek, għax huwa ħabbek u d-dar tiegħek, għax tajjeb huwa għalih miegħek. U tieġu l-awl, u tħabbat widnu lejn il-bieb, u jkun lilek qaddej għal dejjem, u l-qaddejja tiegħek bl-istess mod tagħmel. Mgħandux ikun iebes quddiemek meta jintbagħtu ħielsa mingħandek, għax bħall-paga annwali ta ħaddiem maħduma huwa serva lilek sitt snin, u l-Mulej Alla tiegħek se jbierek fi kollox li tagħmel.

Kull ewwel imwieved li jitwiled fil-baqar tiegħek u fix-xnubiet tiegħek, id-dkur tikkonsagra lill-Mulej Alla tiegħek, ma taħdimx bl-ewwel imwieved għoġol tiegħek, u ma tqoxxix l-ewwel

imwielda tax-xnubiet tiegħek. Quddiem il-Mulej tiekol dan sena wara sena fil-post li jagħżel il-Mulej Alla tiegħek, int u d-dar tiegħek. Jekk iżda jkun fih xi difett, ċoppol jew għama, difett hażin, mgħandekx tissagrifika lill-Mulej Alla tiegħek.

Fil-bliet tiegħek tiekol dan, l-imnigges u n-nadif bl-istess mod jieklu bħal gazella jew ċerv. Hlief id-demmi mgħandekx tiekol, fuq l-art għandek xxerred bħall-ilma.

16

Ohros ix-xahar tal-godda, u aghmel il-Ghid lill-Mulej Alla tiegħek, għax fix-xahar tal-godda hriġt minn Egittu bil-lejl. U int issagrifika l-Ghid lill-Mulej Alla tiegħek nagħaġ u towr fil-post li jekk jagħżel il-Mulej Alla tiegħek, biex jiġi msejjaħ ismu hemmhekk. Mgħandekx tiekol fuqu hmira, seba ijiem tiekol fuqu ftira, hobż ta tbatija, għaliex bi heffa hriġtu minn Egittu, sabiex tiftakru l-jum tal-ħruġ tagħkom minn art Egittu l-jiem kollha ta hajjitkom. Ma jidherx lilek hmira fil-fruntieri kollha tiegħek għal seba ijiem, u l-laħam li tissagrifika filgħaxija tal-ewwel jum mgħandux jibqa sal-għodwa. Ma tistax tissagrifika l-Ghid fi ebda waħda mill-ibliet tiegħek, li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik, Imma fil-post li jagħżel il-Mulej Alla tiegħek biex jkun imsejjaħ ismu hemm, timmaktab il-Ghid filgħaxija lejn il-punent tax-xemx, fil-hin li hriġt minn l-Egittu. U int tisla u int tixxiwi u int tiekol fil-post li jagħżel il-Mulej Alla tiegħek, u int se dduwra filgħodu u int se tmur fid-djar tiegħek. Għal sitt ijiem tiekol

ħobż mhux imħammar, u fis-seba jum ikun hemm assemblea ta għeluq, festa lill-Mulej Alla tiegħek; ma tagħmilx fih ebda xogħol, ħlief dak li għandu jsir għal kull ruħ.

Seba ġimgħat għandek tgħodd għalik innifsek, minn meta tibda l-mungel fuq il-ħsad, tibda tgħodd seba ġimgħat. U se tagħmel festa tal-ġimgħat lill-Mulej Alla tiegħek, skont kemm tista id tiegħek, daqskemm jagħtik il-Mulej Alla tiegħek.

U int ifraħ quddiem il-Mulej Alla tiegħek, int u ibnek, u bintek, il-qaddej tiegħek, u l-qaddejja tiegħek, u l-Levit, u l-barrani, u l-orfnu, u l-armla li tkun fostkom, fil-post li jagħżel il-Mulej Alla tiegħek biex jissejjaħ ismu hemmhekk.

U se tiftakar li int sirt qaddej fart l-Egittu, u se tħares u tagħmel dawn il-kmandamenti. Festa ta tendi tagħmel għalik innifsek għal seba jiem meta tigbor inti mill-qiegħ tal-irħi tiegħek u mill-magħsra tal-inbid tiegħek. U int se tifraħ fil-festa tiegħek, int u ibnek, u bintek, il-qaddej tiegħek, u l-qaddejja tiegħek, u l-Levit, u l-barrani, u l-orfnu, u l-armla li tkun fil-bliet tiegħek. Seba jiem għandek tifraħ lill-Mulej Alla tiegħek fil-post li fih jagħżel il-Mulej Alla tiegħek, u jekk ibierek il-Mulej Alla tiegħek fl-kollox produzzjoni tiegħek u fil-kull xogħol ta idejk, tkun ferħan.

Tliet darbiet fis-sena se jidher kull maskil tiegħek quddiem il-Mulej Alla tiegħek fil-post li jagħżel il-Mulej, fil-festa tal-ħobż mhux imħammar, u fil-festa tal-ġimgħat, u fil-festa tas-siġar, ma tintwerax quddiem il-Mulej Alla tiegħek bidejk vojta. Kull

wieħed skont il-qawwa tal-idejn tiegħu, skont il-barka tal-Mulej Alla tiegħek li ta lilek.

Imħallfin u ufficjali int se tagħmel għal ruħek fl-ibliet tiegħek, li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik skont it-tribujiet, u huma se jiggudikaw il-poplu bgudizzju ġust. Ma jdurux il barra mill-gudizzju, u lanqas ma jieħdu rigal, għax ir-rigali jagħmu għomja għajnejn l-għorrief, u jneħħu l-kliem tal-ġusti. Bgustizzja ssegwi l-ġustizzja, sabiex tgħixu u meta tidhlu tiritaw l-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik.

Ma thawwilx għalik bosk, kull sigra hdejn l-artal ta Alla tiegħek ma tagħmilx għalik. Mgħandekx twaqqaf għalik pilastru, li mibgħed il-Mulej Alla tiegħek.

17

Mgħandekx tissagrifika lill-Mulej Alla tiegħek vitell jew nagħga li fih xi difett, xi haġa hażina, għax dan huwa abominazzjoni quddiem il-Mulej Alla tiegħek.

Jekk iżda jinstab fi waħda mill-ibliet tiegħek, li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik, raġel jew mara li jagħmel il-ħażin quddiem il-Mulej Alla tiegħek, biex jgħaddi mill-patt tiegħu, u wara li ġew jistgħu jaqdu lil allat oħra, u jistgħu jagħmlu qima lilhom, lil ix-xemx, jew lil il-qamar, jew lil kull wieħed minn dawk tal-ġisem tas-sema, li ma kmandajt x lilek, u jiġi rrappurtat lilek u tfittex

tajjeb ħafna, u ara, verament seħħ il-kelma, saret din l-abominazzjoni fi Izrael, U int se ġġib il barra lil dak il-bniedem, jew lil dik il-mara, u tirġmuhom bil-ġebel, u huma jmutu. Fuq ix-xhieda ta tnejn jew fuq ix-xhieda ta tlieta se jmut; il-mejjet mgħandux jmut fuq ix-xhieda ta wieħed. U l-id tax-xhieda tkun fuq lilu fl-ewwel biex tqatlu, u l-id tal-poplu fl-aħħar, u tneħhi l-ħażin minn fostokom.

Jekk iżda jkun impossibbli għalik li tiddeċiedi fġudizzju bejn demm u demm, u bejn ġudizzju u ġudizzju, u bejn mess u mess, u bejn kontradizzjoni u kontradizzjoni, kwistjonijiet ta ġudizzju fil-bliet tagħkom, u wara li tqum titla lejn il-post li jkun għażel il-Mulej Alla tiegħek hemm, U int-tewwaq lejn il-qassisin il-Levitin, u lejn il-mħallef li jkun fdawk il-jiem, u wara li jkunu fittxew, huma jħabbbru lilek il-ġudizzju. U int se tagħmel skont il-ħaġa li jiddikjaraw lilek mill-post li jagħżel il-Mulej Alla tiegħek, u żżomm li tagħmel dak kollu li jkun preskrittli lilek. Skont il-liġi u skont il-ġudizzju li jgħidulek, int tagħmel; ma tmurx il bogħod mill-kelma li jirrapportawlek, la lejn il-lemin u lanqas lejn ix-xellug.

U l-bniedem li jekk jaġixxi barroganza, sabiex ma jitmagħx lill-qassis li jkun wieqaf biex jaqdi fl-isem tal-Mulej Alla tiegħek, jew lill-imħallef li jkun hemm fdawk il-jiem, dak il-bniedem għandu jmut, u int tneħhi l-ħażin minn Izrael. U l-poplu kollu meta jisma se jibża, u mhux se jaġixxi bmod impju aktar.

Jekk iżda tidħol fl-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik, u tirtaha, u

toqgħod fiha, u tgħid, Se nwaqqaf fuqi mexxej, bħal il-bqija tan-nazzjonijiet li madwari, Int appointi fuqek mexxej, li l-Mulej il-Alla jgħażel lilu, minn fost l-aħwa tiegħek appointi fuqek mexxej, ma tkunx tista tappointa fuqek bniedem barrani, għax mhux ħuk hu. Għax mhux se jmultiplika żwiemel għalih innifsu, u lanqas mhux se jdawwar lura l-poplu lejn l-Egittu, sabiex mhux se jmultiplika żwiemel għalih, u l-Mulej qal, mhux se tkomplu ddawwru lura bdin it-triq aktar. U mhux se jimmultiplika għalih nisa ħafna, sabiex il-qalb tiegħu ma titbegħidx, u fidda u deheb mhux se jimmultiplika għalih ħafna.

U meta joqgħod fuq is-saltna tiegħu, se jikteb għalih innifsu d-Dewteronomju dan fktieb minn għand il-qassisin tal-Lewitin. U se jkun miegħu, u se jaqra fih il-jiem kollha ta ħajtu, sabiex jitgħallem li jibża lill-Mulej Alla tiegħek, u li jżomm il-kmandamenti kollha dawn, u dawn l-ordinanzi jagħmilhom sabiex ma tingħolax il-qalb tiegħu minn ħutu, sabiex ma jittrasgredix mill-kmandamenti, la lejn il-lemin u lanqas lejn ix-xellug, sabiex itawwal jiem fis-saltna tiegħu, hu u l-ulied tiegħu fost ulied Izrael.

18

Ma jkunx hemm għall-qassisin il-Levitin, għat-tribù kollha ta Levi, porzjon u lanqas lott ma Israel; l-offerti tal-Mulej huma l-lott tagħhom, u huma jieklu minnhom. Sehem iżda mhux se jkun lilhom fost l-aħwa tagħhom, il-Mulej hu stess is-sehem

tiegħu, kif qal lilu. U dan huwa l-ġudizzju tas-saċerdoti dwar dak li jirċievu mill-poplu minn dawk li jissagrifika s-sagrificċji, kemm jekk vitella kif ukoll jekk nagħġa, u int tagħti d-driegħ lis-saċerdot, u l-ħaddejn, u l-istonku. U l-ewwel frott tal-qamħ tiegħek, u tal-inbid tiegħek, u taż-żejt tiegħek, u l-ewwel frott tal-qass tan-nagħaġ tiegħek se tagħti lilu. Għax lilu għażel il-Mulej minn fost it-tribujiet kollha tiegħek, biex jieqaf quddiem il-Mulej Alla, biex jaqdi u jbierek fl-isem tiegħu, hu u l-ulied tiegħu fost ulied Iżrael.

Jekk iżda jasal il-Levit minn waħda mill-ibliet minn fost l-ulied kollha ta Iżrael, fejn hu jgħammar, skont kif tixtieq ruħu, fil-post li jagħżel, Huwa se jservi fl-isem tal-Mulej Alla tiegħu, bħal ma l-aħwa kollha tiegħu l-Leviti li qegħdin hemm quddiem il-Mulej Alla tiegħek. Jiekol porzjon maqsuma, ħlief dik tal-bejgħ skont il-familja. Jekk iżda tidhol fl-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik, mgħandekx titgħallem tagħmel skont l-abominazzjonijiet ta dawk il-ġnus.

Mgħandux jinstab fostkom ħadd li jgħaddi lil ibnu jew lil bintu min-nar, li jagħmel divinazzjoni, li jinterpreta omens, li jagħmel augury, jew li juża s-sħur. jkanta fuq inkantazzjoni, medium u diviner ta sinjali, jikkonsulta l-mejtin. Huwa għax abominazzjoni għall-Mulej Alla tiegħek kull min jagħmel dawn, u minħabba l-abominazzjonijiet ta dawn il-Mulej se jeqred lilhom minn quddiemek. Perfett se tkun quddiem il-Mulej, Alla tiegħek. In-nazzjonijiet dawn, li inti se tiddispossessa lilhom, dawn jisimgħu għal omens u divinazzjonijiet, iżda lilek mhux

hekk ta l-Mulej Alla tiegħek.

Profeta minn fost l-aħwa tiegħek, bħali, se jqajjem lilek il-Mulej Alla tiegħek; lilhu għandkom tisimġu. Skont dak kollu li int tlabt mingħand il-Mulej Alla tiegħek f'foreb fil-jum tal-assemblya, meta qaltu: Mhux se nergħu nisimġu l-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, u dan in-nar il-kbir mhux se narawh aktar, biex ma mmutux. U qal il-Mulej lejja: Sewwa kollha kemm tkellmu lej. Profeta se nqajjem lilhom minn fost l-aħwa tagħhom, bħalek int, u se nagħti l-kliem f'halqu, u hu se jitkellem magħhom skont dak kollu li nkun ordnajtlu. U l-bniedem li jekk ma jismax dak kollu li jitkellem il-profeta dak fismi, jien se nikkastiga lilu. Flief il-profeta li jagħxi bmod impju biex jitkellem fismi kelma li ma ordnajtx biex jitkellem, u li jitkellem fisem allat oħra, se jmut dak il-profeta. Jekk iżda tgħid fqalbek, kif se nafu l-kelma li ma tkellimx is-Sinjorin? Kemm jekk jitkellem dak il-profeta fl-isem tal-Mulej, u ma jsirx u ma jgrix, din hija l-kelma li ma tkellemhiex il-Mulej. Fimpjetà tkellem dak il-profeta; ma għandkomx tibzġu minnu.

19

Jekk iżda jeqred il-Mulej Alla tiegħek in-nazzjonijiet, li Alla jagħti lilek l-art, u tirtu lilhom, u toqgħod fil-bliet tagħhom u fid-djar tagħhom, Tliet ibliet se tifrod għalik innifsek fin-nofs tal-art tiegħek, li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik. Ikkunsidra lilek il-mod, u aqsam fi tliet partijiet il-konfini tal-art tiegħek, li qiegħed

jqassam lilek il-Mulej Alla tiegħek, u tkun rifuġju għal kull qattiel. Dan ser ikun il-kmand tal-qattiel li jkun jaħrab hemm u jgħix, li jkun jolqot lill-gar tiegħu mingħajr ma jkun jaf, u dan ma kienx jibgħad lilu qabel il-bieraħ u t-tielet jum. U min jekk jidhol mal-gar fil-foresta biex jiġbor injam, u tishaq idu bl-mannara waqt li qed jaqta l-injam, u jaqa l-ħadid mill-injam u jilħaq lill-gar, u jmut, dan għandu jaħrab fwaħda minn dawn l-ibliet u jgħix. Sabiex ma jiġrix li jinsegwi l-vendikatur tad-demmm wara l-qattiel, għaliex ikun sħun fil-qalb, u jilħaq lilu, jekk it-triq tkun itwal, u jolqot ir-ruħ tiegħu, u dan ma jkollux ġudizzju tal-mewt, għaliex ma kienx jobgħod lilu qabel il-bieraħ, u lanqas qabel it-tielet jum. Għalhekk jien nordnalek dan il-kliem, u ngħid: Tiffranka tliet ibliet għalik innifsek.

Jekk iżda l-Mulej Alla tiegħek iwessa l-konfini tiegħek, kif ħalef lill-missirijiet tiegħek, u jagħtik il-Mulej l-art kollha li qal li jagħti lill-missirijiet tiegħek, Jekk int tisma u tagħmel il-kmandamenti kollha dawn li jiena nikkumanda lilek illum, li tħobb lill-Mulej Alla tiegħek, li timxi fil-modi kollha tiegħu l-jiem kollha, int se żżid għalik innifsek għad tliet bliet ma dawn it-tliet. U mhux se jitxerred demm innoċenti fl-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik bħala wirt, u mhux se tkun ħati bid-demmm.

Jekk iżda jkun hemm fih raġel li jomgħod lill-gar tiegħu, u jistenna għalih, u jqum fuqu, u jolqot ruħu, u jmut, u jaħrab go waħda mill-ibliet dawn, U l-kunsill tal-anzjani tal-belt tiegħu se jibgħatu, u se jieħdu lilu minn hemm, u se jagħtuh fidejn il-graba tad-demmm, u se jmut. Mgħandekx thenn għajnek fuqu, u

tneħhi d-demm innocenti minn Izrael, u jkun tajjeb għalik.

Mgħandekx tmexxi l-konfini tal-gar tiegħek, li qagħdu l-missirijiet tiegħek fl-wirt li inti wriċta, fl-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik blott. Ma jibqax validu xhud wieħed biex jixhed kontra bniedem fkull ingustizzja, u fkull dnub, u fkull dnub li jkun idneb, fuq ħalq żewġ xhieda, u fuq ħalq tliet xhieda, se tittieħed kull deċiżjoni. Jekk iżda jqum xhud ingust kontra bniedem, u jakkużah bl-impjetà tiegħu. U se jieqfu t-tnejn nies li għalihom hija lilhom id-disputa quddiem il-Mulej, u quddiem il-qassisin, u quddiem il-imħallfin li jkunu fdawk il-jiem. U ħalli l-imħallfin jeżaminaw bmod preċiż, u ara, xhud ingust ixhed ħwejjeg ingusti u qam kontra ħuh. U se tagħmlu lilu kif hu aġixxa ħażin biex jagħmel kontra ħuh, u se tneħhi l-ħażin minn fostokom. U l-bqija wara li jkunu semgħu se jibzgħu, u mhux se jżidu għad jagħmlu skont il-kelma l-ħażina din fikom. Mgħandekx tħenn għajnek fuqu: ruħ minflok ruħ, għajn minflok għajn, sinna minflok sinna, id minflok id, u riġel minflok riġel.

20

Jekk iżda toħroġ ġo gwerra kontra l-għedewwa tiegħek, u tara żwiemel u rikkieba u poplu aktar minnek, ma tibzax minnhom, għaliex il-Mulej Alla tiegħek huwa miegħek, li tellagħek mill-art tal-Egittu. U se jkun meta tersaq lejn il-gwerra, u wara li jkun resaq, il-saċerdot se jitkellem lill-poplu. U se jgħid lilhom: Isma, Izrael! Intom morru llum fil-gwerra kontra l-għedewwa

tagħkom. La jkun dgħajjed qalbkom, la tibzġhu, la tkissru, u lanqas ma dduru l bogħod minn wiċċhom. Għax il-Mulej Alla tagħkom jimxi qabelkom magħkom, biex jiggieled flimkien magħkom kontra l-għedewwa tagħkom u jsalvakom.

U se jitkellmu l-iskribi lejn il-poplu, u jgħidu: Min hu l-bniedem li bena dar ġdida u ma dedikañiex? Imur u jirritorna lejn id-dar tiegħu, biex ma jmutx fil-gwerra u bniedem ieħor jiddedikaña. U min hu l-bniedem li tħażen għalqugh tal-inbid u ma ferħax minnu? Jalla jmur u jirritorna lejn id-dar tiegħu, biex ma jmutx fil-gwerra u bniedem ieħor jifrañ minnu. U min hu r-raġel li kien imħattar mara, u ma ħadhiex lilha? Imur u jirritorna lejn id-dar tiegħu, biex ma jmutx fil-gwerra, u raġel ieħor jieħu lilha. U se jżidu l-iskribi jitkellmu mal-poplu, u se jgħidu: Min hu l-bniedem li jibza u li hu kwardija fil-qalb? Imur u jirritorna lejn daru, sabiex ma jagħmilx kwardija l-qalb ta ħuh, bħal tiegħu. U se jkun meta jieqfu l-iskribi jitkellmu mal-poplu, u se jaħtru mexxejja tal-armata li jmexxu l-poplu.

Jekk iżda tersaq lejn belt biex tagħmel gwerra kontrihom, sejħilhom bil-paċi. Jekk tabilħaqq jirrispondu bmod paċifiku lilek u jifthu lilek, il-poplu kollu li jinstab fiha jkun tributarju u sugġett tiegħek. Jekk iżda ma jobdux lilek, u jagħmlu gwerra kontrik, tassedja lilha, sakemm il-Mulej Alla tiegħek jagħtihielek fidejk, u tistrike kull maskil tagħha bil-qatla tas-sejf, Ħlif in-nisa u l-bagalji, u l-bhejjem kollha, u kollox kemm jeżisti fil-belt, u l-plundru kollu tiplundra għalik innifsek, u tiekol il-plundru kollu tal-għedewwa tiegħek, li s-Sid Alla tiegħek jagħti lilek. Hekk

tagħmel lill-kollha l-ibliet li huma l bogħod tiegħek ħafna, mhux minn l-ibliet tan-nazzjonijiet dawn. li l-Mulej, Alla tiegħek, jagħtik biex turet l-art tagħhom. Mgħandekx tħalli ħaj kull ħaġa li tieħu n-nifs, Imma jew b'saħta mwegħra tiddedikawhom: il-Ħittiti, l-Amoriċi, il-Kanaaniċi, il-Perizziti, il-Ħivviti, il-Ġebusiċi u l-Ġerġesiċi, kif ordnalek il-Mulej Alla tiegħek. sabiex ma jgħallmukx tagħmlu l-abominazzjonijiet kollha tagħhom, dawk kollha li għamlu lill-allat tagħhom, u tiddnbu quddiem il-Mulej Alla tagħkom.

Jekk iżda int tassedja belt waħda għal ħafna jiem biex tagħmel gwerra kontrha sabiex tieħodha, mgħandekx teqred is-siġar tagħha billi tqiegħed ħadid fuqhom, iżda tista tiekol mill-frott tagħhom, imma mgħandekx taqtagħhom. Mhux bniedem is-siġra tal-għalqa, biex tidhol minn quddiemek għall-assedju? Imma s-siġra li taf li mhijiex ta frott, din għandek teqridha u taqtagħha, u tibni ħsur ta assedju fuq il-belt li tagħmel gwerra kontra tiegħek, sakemm tingħata.

21

Jekk imma jinstab maqtul fl-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik biex tiritha, midfun fil-wita, u ma jafux min laqtu, Joħorġu l-kunsill tal-anzjani tiegħek u l-imħallfin tiegħek, u jkejlu lejn il-ibliet li huma madwar il-maqtul, U se tkun il-belt l-eqreb għall-maqtul, u jieħu l-kunsill tal-anzjani ta dik il-belt għoġla mill-baqar, li ma ħadmitx u li ma ġibditx il-ħakk. U se jnizzlu l-kunsill

ta anzjani ta dik il-belt ġovinku fwied iebes, li ma ġietx maħduma u lanqas tizzara, u se jikisru l-ġhonq tal-ġovinku fil-wied. U se jaqrbu l-qassisin il-Levitin, għax lilhom għażel il-Mulej Alla biex jieqfu quddiemu u biex jbierku fl-isem tiegħu, u fuq il-ħalq tagħhom tkun kull tilwima u kull mess. U l-kunsill kollu tal-anzjani ta dik il-belt, dawk li huma qrib il-maqtul, se jaħslu idejhom fuq ras l-ġhoġla li nkisrilha l-ġhonq fil-wied, U wiegħbu u jgħidu: L-idejn tagħna ma xerrdux dan id-demmm, u l-għajnejn tagħna ma rawx. Kun grazzjuż lejn il-poplu tiegħek Izrael, li inti fdajt, Mulej, sabiex ma jsirx demm innocenti fil-poplu tiegħek Izrael, u d-demmm se jiġi espirat għalihom. Inti però se tneħħi d-demmm innocenti minn fostokom, jekk tagħmel dak li hu tajjeb u pjaċevoli quddiem il-Mulej Alla tiegħek.

Jekk iżda toħroġ fil-gwerra kontra l-għedewwa tiegħek, u l-Mulej Alla tiegħek jagħtihom fidejk, u tieħu l-preda tagħhom, u jekk tara fil-ġliba mara sabiħa fl-aspett, u tixtieqha, u tieħudha lilek innifsek bħala mara U ddaħħalha ġewwa fid-dar tiegħek, u ħallaqilha rasha, u aqta’lha dwiefer idejha, U int tneħħi l-ħwejjeġ tal-katività minn fuqha, u toqgħod fid-dar tiegħek, u tibki lil missierha u lil ommha xahar ta jiem, u wara dan tidhol għandha u tgħix magħha, u tkun tiegħek mara.

U jekk ma tridx lilha, tibgħatha ħielsa, u għall-bejgħ ma tinbiex bil-fidda, ma tirrifjutahix, għax umiljaitha.

Jekk iżda raġel ikollu żewġ nisa, waħda minnhom maħbuba u waħda minnhom mibegħda, u jġibu lilu wlied il-maħbuba u l-

mibegħda, u l-iben l-ewwel imwielel ikun tal-mibegħda, U meta jkun fil-jum li jaqsam bħala wirt lill-ulied tiegħu l-proprjetajiet tiegħu, ma jistax jagħti d-drittijiet tal-bukri lill-iben tal-maħbuba, filwaqt li jinjora lill-iben tal-mibegħda li huwa l-bukri. Imma l-iben l-ewwel imwielel tal-mibegħda għandu jagħraf biex jagħtih doppju minn dak kollu li jinstab tiegħu, għax dan huwa l-bidu tat-tfal tiegħu, u lilu jixraqqu d-drittijiet tal-ewwel imwielel. Jekk iżda xi wieħed ikollu iben mhux ubbidjenti u ribelli li ma jobdix il-lehen ta missieru u l-lehen ta ommu, u jiddixxiplinawh, u ma jismax lilhom, U missieru u ommu jaqbduh, u jharguh quddiem il-kunsill tal-anzjani tal-belt tiegħu, u quddiem il-bieb tal-post, U se jgħidu lill-irġiel tal-belt tagħhom: Dan ibinna ma jobdix u jħajjar, ma jismax il-lehen tagħna, falsifikatur u xarrab. U se jirgħuh bil-gebel lilu l-irġiel tal-belt tiegħu, u se jmut, u int se tneħhi l-ħażin minn fosthom, u l-bqija meta jisimgħu se jibzghu.

Jekk iżda jsir fxi ħadd dnuh, ġudizzju tal-mewt, u jmut, u tiddendluh fuq sigra, Mhux se jorqod il-ġisem tiegħu fuq is-sigra, iżda bid-difna tiddifnuh fdak il-jum, għax mišhut minn Alla kull wieħed imwaħhal fuq sigra, u mhux se tniġġsu l-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħti lilek fwirt.

22

Jekk tara l-għoġol ta ħuk jew in-nagħga tiegħu miexja fit-triq, mgħandekx tinjora lilhom, iżda għandek tgibhom lura lil ħuk u

terġa tagħtihom lilu. Jekk iżda ma jaqrabx ħuk lejku, u lanqas tafuh, iġbru ġewwa fid-dar tiegħek, u jkun miegħek sakemm ifittxu ħuk, u terġagħhom lilu. Hekk għandek tagħmel għall-ħmar tiegħu, u hekk għandek tagħmel għall-libsa tiegħu, u hekk għandek tagħmel għal kull haġa mitlufa ta ħuk, li tkun intilfu minnu u int issibha, ma tistax tinjoraha. Mgħandekx tara l-ħmar ta ħuk jew l-għoġol tiegħu waqgħu fit-triq u ma tinjoraxhom; qajjem għandek tqajjimhom miegħu.

Ma jkunx hemm il-bastimenti ta raġel fuq mara, u lanqas ma jilbes raġel libsa ta mara, għax abominazzjoni lill-Mulej Alla tiegħek huwa kull min jagħmel dawn il-ħwejjeg. Jekk iżda ssib bejta ta għasafar quddiemek fit-triq jew fuq xi sigra, jew fuq l-art, frieħ jew bajd, u l-omm tkun qed tħammi fuq il-frieħ jew fuq il-bajd, mgħandekx tieħu l-omm flimkien mat-tfal. Bmibgħud tibgħat lil omm, iżda t-tfal tieħu għalik innifsek, sabiex ikun tajjeb għalik u tgħix haġja twila.

Jekk tibni dar ġdida, għandek tagħmel parapett għas-saqaf tiegħek, biex ma tagħmilx qtil fid-dar tiegħek jekk xi ħadd jaqa minnu. Mgħandekx tħawwad il-vinja tiegħek bżerriegħa differenti, sabiex ma jkunx santifikat il-prodott, u ż-żerriegħa li tħawwad flimkien mal-prodott tal-vinja tiegħek. Mgħandekx taħrat bgħoġol u ħmar flimkien. Mgħandekx tilbes falz, suf u linen flimkien. Imtawwija tagħmel għalik innifsek fuq l-erbġha truf tal-ilbies tiegħek, li jekk tilbes bihom.

Jekk iżda xi ħadd jieħu mara u jgħix magħha, u jibgħadha, u

jpoġġi fuqha kliem ta skuża, u jniżżel isimha hażin, u jgħid: Din il-mara hađt, u meta resaqt lejha ma sibtiex il-verġinità tagħha U wieħed ha, l-missier tat-tifla u l-omm se jggorru barra l-verġinità tat-tifla lejn il-kunsill tal-anzjani fuq il-bieb. U se jgħid il-missier tat-tifla lill-kunsill tal-anzjani: It-tifla tiegħi din tajt lill-bniedem dan bhala mara, u huwa mibgħudha. Issa dan qiegħed jpoġġi fuqha pretesti, u jgħid: Ma sibtx il-verġinità ta bintek, iżda dawn huma l-provi tal-verġinità ta binti. U jinfirxu l-hwejjeġ quddiem il-kunsill tal-anzjani tal-belt. U l-kunsill tal-anzjani ta dik il-belt se jieħu lil dak ir-raġel, u se jgħallmuh. U se jmultawh mija sikli, u se jagħtu lill-missier taż-żagħżuġha, għax hareġ isem hażin fuq verġni Izraelita, u tiegħu se tkun mara, ma jkunx jista jibgħatha l bogħod il-ħin kollu.

Jekk iżda din il-kelma ssir fuq il-verità, u ma tinstabx verġinità fil-mara żagħżuġha U se jħarġu l-mara żagħżuġha fuq il-bibien tad-dar tal-missier tagħha, u se jirġmuha bl-ġebel, u se tmut, għax għamlet folija fi wlied Izrael billi pprostitwiet id-dar tal-missier tagħha, u se tneħħi l-ħażin minn fosthom.

Jekk iżda jinstab raġel rieqed ma mara miżżewġa, taqtlu t-tnejn, ir-raġel li jkun rieqed mal-mara u l-mara, u tneħħi l-ħażin minn Izrael. Jekk iżda tkun qaddejja verġni mħatba għal raġel, u raġel isibuha fil-belt u jorqod magħha, Inti għandek toħroġ lit-tnejn fuq il-bieb tal-belt tagħhom, u għandhom jiġu mwerwra bil-ġebel, u għandhom imutu - il-mara żagħżuġha, għaliex ma kinitx għajtet fil-belt, u r-raġel, għaliex baxx il-mara tal-ġar. U inti għandek tneħħi l-ħażin minn fosthom. Jekk iżda fi kamp isib

raġel it-tifla l-maħtuba, u wara li jkun ġieġhel jorqod magħha, toqtlu l-wiehed li jorqod magħha biss. U lill-żagħżuġha mhemmx dnuw ta mewt, kif jekk xi wiehed jgum raġel fuq il-ġar tiegħu u joqtol ir-ruħ tiegħu, hekk din il-ħaġa, Għax fil-għalqa sab liha, għajtet il-mara żagħżuġha maħtufa, u ma kien hemm ħadd biex jgħinha.

Jekk iżda xi ħadd isib il-qaddejja l-verġni, li mhix ġiet imħatba, u wara li ġieġhel jorqod magħha, u jinstab, Se jagħti l-bniedem li raqad magħha lill-missier tal-mara żagħżuġha ħamsin didrakma tal-fidda, u tagħha se tkun mara. Minflok li umiljaha, ma jkunx jista jibgħatha l bogħod il-ħin kollu.

23

Mgħandux raġel jieħu l-mara ta missieru, u mgħandux jikxef il-kisi ta missieru.

Ma jidħolx imkassar, u lanqas maqtuġħ, fl-assemblea tal-Mulej. Mhux se jidħol iben prostituta fl-assemblea tal-Mulej.

Lanqas Ammonit u lanqas Moabit ma jidħlu fl-assemblea tal-Mulej, u sa l-għaxar ġenerazzjoni ma jidħlux fl-assemblea tal-Mulej, u sa għall-eterinità. minħabba li ma ltaqgħux magħkom bil-ħobż u l-ilma fit-triq, meta ħriġtu minn Egittu, u għax kirew kontra tiegħek lil Balaam bin Beor mill-Mesopotamja biex isaħħarlek. U ma ridx il-Mulej Alla tiegħek jisma lil Balaam, u

biddel il-Mulej Alla tiegħek il-lajnet fbarka, għax ħabbek il-Mulej Alla tiegħek. Mgħandekx tindirizza affarijiet paċifiċi lilhom u affarijiet vantagġjużi lilhom il-jiem kollha ta ħajtek għal dejjem. Mgħandekx tidispreszja Idumejan, għax hu ħuk; mgħandekx tidispreszja Eġizzjan, għax int sirt barrani fl-art tiegħu. Ulied, jekk jitwiellu lilhom, fit-tielet generazzjoni jidhlu fl-assemblya tal-Mulej.

Jekk izda toħroġ biex tikkampja kontra l-għedewwa tiegħek, għandek tħares minn kull kelma ħazina. Jekk ikun hemm fikom bniedem li mhux se jkun nadif minħabba riħ tiegħu ta bil-lejl, għandu joħroġ barra mill-kamp, u mgħandux jidhol fil-kamp. U se jkun li lejn il-filgħaxija se jħassal il-ġisem tiegħu bl-ilma, u wara li tkun daħlet ix-xemx se jidhol fil-kamp. U se jkun hemm post għalik barra mill-kamp, u int toħroġ hemm barra. U piżż se jkun lilek fuq iċ-ċinturin tiegħek, u se jkun meta toqgħod barra, u se tħaffer fih, u wara li gġib se tkopri l-għawra tiegħek. Għax is-Sid Alla tiegħek jimxi fil-kamp tiegħek biex jehilsek u jagħti l-għadu tiegħek fidejk, u l-kamp tiegħek ikun qaddis, u ma jidherx fik indecenza ta ħaġa, u jdur lura minnek.

Mgħandekx tagħti lura qaddej lill-sid tiegħu li ġie assenjat lilek minn sid tiegħu. Magħkom se joqgħod, fostkom se joqgħod fejn jidher tajjeb lilu, mgħandekx tbattih. Mgħandhiex tkun prostituta minn bniet Izrael, u mgħandux ikun wiehed li jipprostitwixxi ruħu minn ulied Izrael, mgħandhiex tkun waħda li tibda minn bniet Izrael, u mgħandux ikun wiehed li jiġi inizzjat minn ulied Izrael. Mgħandekx iġġib il-paga ta prostituta, u

lanqas l-iskambju ta kelb, fid-dar tal-Mulej Alla tiegħek għal xi wegħda, għax abominazzjoni huma t-tnejn quddiem il-Mulej Alla tiegħek.

Mgħandekx tissellef bimgħax lil huk imgħax ta fidda, u imgħax ta ikel, u imgħax ta kull haġa li tissellef. Lill-barrani tista tħallas imgħax, iżda lil huk mgħandekx tħallas imgħax, sabiex il-Mulej Alla tiegħek iberikhek fl-opri kollha tiegħek fuq l-art li qed tidhol fiha biex tiritha.

Jekk iżda int tivvota vot lill-Mulej Alla tiegħek, ma tiddewwiemx biex tagħtih lura, għax fittex se jfittex il-Mulej Alla tiegħek mingħandek, u se jkun fik dnub. Jekk imma ma tridx titlob, mhemmx dnub fik. Dak li johroġ minn xufftejk trid iżzomm, u tagħmel kif wegħedt lill-Mulej Alla rigal, li tkellemt bih bħalqek.

Jekk iżda tidhol fil-ħsad tal-ġar tiegħek, u tiġbor fl-idejn tiegħek spigoli, mingel ma għandekx tpoġġi fuq il-ħsad tal-ġar tiegħek. Jekk iżda tidhol fil-vinja tal-ġar tiegħek, tiekol għeneb kemm sa ma timtela ruħek, iżda fvaż mgħandekx tpoġġi.

24

Jekk iżda xi hadd jieħu mara u jgħix magħha, u jiġri li ma jsibx favur quddiemu għaliex sab fiha xi haġa indecenti, u jiktibilha ktieb ta divorzju u jagħtih fidejha, u jibgħatha l barra mid-dar tiegħu, u wara li tkun marret, issir ta raġel ieħor U jibgħadha r-

raġel l-aħħar, u jikteb lilha ktieb ta divorzju, u jagħtih fidejha, u jibgħatha l barra mid-dar tiegħu, u jekk imut ir-raġel l-aħħar, li ħadha għalih bħala mara Ma jkunx jista r-raġel l-ewwel li bagħatha l bogħod, wara li jirritorna jieħodha lilu nnifsu bħala mara, wara li tkun imniġġsa, għaliex abominazzjoni hija quddiem il-Mulej Alla tiegħek, u mgħandkomx tniġġsu l-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtikom bħala wirt.

Jekk iżda xi hadd jieħu mara reċentement, ma johroġx għall-gwerra, u ma jitpoġġiex fuqu ebda haġa, se jkun innocenti fid-dar tiegħu, sena waħda se jferraħ lil martu li ha.

Mgħandekx tieħu bħala pegn mola, lanqas mola ta fuq, għax dan jieħu bħala pegn ruħ. Jekk iżda jaqbad raġel jisraq ruħ minn ħutu, ulied Izrael, u wara li jkun opprimih ibiegħu, se jmut dak is-seraq, u int tneħħi l-ħażin minn fostokom. Oqgħod attent għalik innifsek fil-mess tal-lebbra, zomm ħafna li tagħmel skont kull il-liġi, li kieku jħabbru lilkom il-qassisin il-Levitin, kif ordnajt lilkom, iżommu li tagħmlu. Ftakar kemm għamel il-Mulej, Alla tiegħek, lil Miriam fit-triq, meta kont qed toħroġ minn Eġittu.

Jekk ikun hemm dejn jew, mal-ġar tiegħek, dejn ta xi haġa, mgħandekx tidhol fid-dar tiegħu biex tieħu l-pegn tiegħu. Tieqaf barra, u l-bniedem li għandu d-dejn tiegħek, johroġ lilek il-pegn barra. Jekk iżda r-raġel ikun fqir, mgħandekx tirkeb fil-pegn tiegħu. Bħlas lura għandek tirritorna l-pegn tiegħu qabel ma tidlam ix-xemx, u se jorqod fil-libsa tiegħu, u se jbierek lilek, u

dan ikun għalik opra ta ħniena quddiem il-Mulej Alla tiegħek. Mgħandekx tagħmel ħażin bil-paga tal-fqir u tal-bżonnjoż minn ħutek, jew mill-barranin li jgħixu fil-bliet tiegħek. Fl-istess jum trid tirritorna l-paga tiegħu, ma għandhiex tinzel ix-xemx fuqu, għax fqir huwa, u fih ikollu t-tama tiegħu, u jgħajjat kontra tiegħek lill-Mulej, u se jkun fik dnub. Ma jmutux il-missirijiet għall-ulied, u l-bnin ma jmutux għall-missirijiet; kull wiehed se jmut fid-dnub tiegħu stess. Mgħandekx tmexxu l bogħod il-gudizzju ta barrani u orfni u armla. Mgħandekx tieħu bħala pegn ilbies ta armla, u ftakar li qaddej kont fart l-Egittu, u fdiek il-Mulej Alla tiegħek minn hemm. Minħabba dan jien qed nordnak tagħmel dan il-kliem.

Jekk iżda tieħu l-ħsad fl-għalqa tiegħek, u tinsa xugaman fl-għalqa tiegħek, mgħandekx terġa lura biex tieħdu, għall-barrani u għall-orfni u għall-armla għandu jkun, sabiex ibierek lilek il-Mulej Alla tiegħek fl-opri kollha ta idejk. Jekk iżda tiġbor iż-żebbuġ, mgħandekx terġa lura biex tiġbor dak li jibqa warajk, għall-barrani u għall-orfni u għall-armla se jkun, u tiftakar li qaddej kont fart l-Egittu, minħabba dan jien qed nordnalek tagħmel dan il-kliem. Jekk iżda tiġbor il-vinja tiegħek, mgħandekx terġa tiġbor minnha. Dak li jibqa warajk għandu jkun għall-barrani, għall-orfni u għall-armla. U tiftakar li kont qaddej fart l-Egittu, u minħabba dan jien qed nordnalek li tagħmel dan il-kliem.

Jekk iżda jsir tilwima bejn irġiel, u jiġu fil-ġudizzju, u jiġġudikaw, u jiġġustifikaw lill-ġust, u jikkondannaw lill-impju, U se jkun, jekk jixraq id-daqq l-impju, int tħallu quddiem l-imħallfin, u se jflagellawh quddiemhom skont l-impjetà tiegħu. U fi numru ta erbgħin se jilgħbuh lilu u mhux se jżidu, iżda jekk żżid tilgħab aktar minn dawn id-darbiet, il-ħu tiegħek se jiġi diżonorat quddiemek. Mgħandekx twaħħal baqra waqt li tkun qed tidwes.

Jekk iżda jgħammru aħwa flimkien u jmut wiehed minnhom, iżda ma kellux ulied, il-mara tal-mejjet ma tkunx ta raġel ieħor li mhux mill-qraba, il-ħu tar-raġel tagħha jidhol għandha, u jieħudha bħala mara tiegħu, u jgħix magħha. U t-tifel li hi twelled se jkun stabbilit bl-isem tal-mejjet, u l-isem tiegħu mhux se jiṭhassar minn Izrael.

Jekk iżda r-raġel ma jridx jieħu l-mara ta ħuh, il-mara tittela lejn il-bieb għand il-kunsill tal-anzjani u tgħid: Il-ħu ta żewġi ma jridx jqajjem l-isem ta ħuh fiżrael; il-ħu ta żewġi ma xtaqx. U sejħu lilu l-kunsill tal-anzjani tal-belt tiegħu, u jgħidu lilu, u meta jqum jgħid, Mhux nixtieq nieħu lilha, U wara li tersaq il-mara tal-ħu tiegħu quddiem il-kunsill tal-anzjani, u għandha tneħħilu s-sandal tiegħu l-wiehed minn is-sieq tiegħu, u għandha tibza fwiċċu, u wara li twieġeb għandha tgħid, hekk għandhom jagħmlu lir-raġel, li mhux se jibni d-dar tal-ħu tiegħu fiżrael. U se jkun imsejjaħ ismu fiżrael, id-dar ta dak li ħall is-sandal.

Jekk iżda jiṭhabtu nies flimkien, raġel ma ħuh, u tersaq il-mara ta wiehed minnhom biex teħles lil raġelha minn id ta dak li qed

idarrbu, u tmedd idha u taqbad il-ġenitali tiegħu, Int taqta l-id, ma jhenniex l-ġhajj tiegħek fuqha.

Mgħandekx ikollok fil-borża tiegħek piż u piż, kbir jew żgħir. Ma jkunx fid-dar tiegħek miżura u miżura, kbira jew żgħira. Piż veru u ġust se jkun tiegħek, u kejl veru u ġust se jkun tiegħek, sabiex tgħix twal fuq l-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik bħala wirt. Għax abominazzjoni għall-Mulej Alla tiegħek huwa kull min jagħmel dawn, kull min jagħmel dak li hu ingust.

Ftakar kemm għamel lilek Amalek fit-triq, meta kont ħiereg minn art l-Eġittu, Kif reżista lilek fit-triq, u qata il-gwarda ta wara tiegħek, dawk li kienu wegġha wara tiegħek, int però kont bil-ġuħ u wegġha, u ma beżax lil Alla. U se jkun meta jagħti mistrieħ lilek il-Mulej Alla tiegħek minn kollha l-għedewwa tiegħek madwarek fl-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik biex tirt, int tħassar l-isem ta Amalek minn taħt is-sema, u ma tinsax.

26

U se jkun jekk tidhol fl-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik biex tiritha, u tieħu pussess tagħha u toqgħod fiha, U int tieħu mill-ewwel frott tal-frott tal-art tiegħek, li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik, u tpoġġi fbasket, u tmur lejn il-post li l-Mulej Alla tiegħek jagħzel biex ismu jiġi msejjaħ hemm. U int tmur lejn is-sacerdot li jkun fdawk il-jiem, u tgħid lilu: Niddikjara llum lill-Mulej Alla tiegħi, li jiena dħalt fl-art li l-Mulej ħalef lill-missirijiet tagħna li

jagħtina. U se jieħu s-saċerdot il-basket minn idejk, u se jpoġġih quddiem l-altar tal-Mulej Alla tiegħek. U wieġeb se jgħid quddiem il-Mulej Alla tiegħek: Sirja telqet missieri, u niżel f'Egittu, u għex hemm bnumru żgħir, u sar hemm nazzjon kbir u moltitudni kbira. U l-Egizzjani ttratawna ħażin, u umiljawna, u poġġew fuqna xogħol iebes, U aħna wrejniah lejn il-Mulej Alla tagħna, u sema il-Mulej il-vuċi tagħna, u ra l-umiljazzjoni tagħna, u l-ħidma tagħna, u l-oppressjoni tagħna. U l-Mulej ħareġna minn Egittu hu stess bil-qawwa l-kbira tiegħu, u bid qawwija, u bdriegħ għoli, u bviżjonijiet kbar, u b'sinjali, u bgħegubijiet. U daħħalna f'dan il-post, u tana din l-art, art li tgħaddi ħalib u għasel. U issa ara, ġejt bl-ewwel frott tal-prodott tal-art li int tajt lili, Mulej, art li tgħaddi ħalib u għasel, u tħallih quddiem il-Mulej Alla tiegħek, u taġixxi quddiem il-Mulej Alla tiegħek, U int tifraħ fil-ġid kollu li ta lilek il-Mulej Alla tiegħek, int u d-dar tiegħek, u l-Levit, u l-barrani li jgħix fostok.

Jekk iżda tlesti tagħmel l-għaxra ta kull l-għaxra tal-prodott tiegħek fis-sena t-tielet, it-tieni għaxra tagħti lill-Levit u lill-barrani u lill-orfnu u lill-armla, u jiekdu fil-bliet tiegħek, u jifirħu.

U int se tgħid quddiem il-Mulej Alla tiegħek: Nehħejt il-ħaġa mqaddsa minn dari, u tajtha lill-Levit u lill-barrani u lill-orfnu u lill-armla, skont il-kmandamenti kollha li kmandajtni. Ma għaddejtx il-kmandament tiegħek u ma nsejtx. U ma kiltx minnhom fl-uġiġħ tiegħi, u ma ħadtx frott minnhom għal xi ħaġa mnigġsa, u ma tajt xejn minnhom lill-mejjet. Smajt il-vuċi tal-Mulej Alla tagħna, għamilt kif kmandajtni. Hares l isfel mid-dar

il-qaddisa tiegħek mis-sema, u bierek lill-poplu tiegħek Izrael, u l-art li tajt lilhom, kif ħlift lill-missirijiet tagħna, biex tagħtina art li tgħix bil-ħalib u l-għasel.

Fdan il-jum il-Mulej Alla tiegħek ordnalek li tagħmel dawn l-ordinanzi u l-ġudizzji kollha, u żzommuhom u aġġmluhom minn qalbkom kollha u minn ruħkom kollha. Lil Alla inti għażilt illum biex ikun Alla tiegħek, u biex timxi fl-imwiet kollha tiegħu, u biex iżzomm l-ordinanzi u l-ġudizzji tiegħu, u biex tobdi l-lehen tiegħu. U l-Mulej għażlek illum biex tkun poplu għaziż tiegħu, bħalma qal, u biex tħares il-kmandamenti tiegħu. U li tkun int il fuq minn il-ġnus kollha, kif għamilek magħruf u vantaġġ u gloriż, biex tkun poplu qaddis għall-Mulej Alla tiegħek, kif tkellem.

27

U kmanda Mosè u l-kunsill tal-anzjani ta Izrael, u qal: Żommu l-kmandamenti kollha dawn, kemm jien qed nikkumanda lilkom illum. U se jkun li fil-jum li taqşam il-Ġordan lejn l-art li s-Sid Alla tiegħek jagħti lilek, int se twaqqaf għalik innifsek ġebel kbar u tplastjahom bplastru. U int tikteb fuq dawn il-ġebel il-kliem kollha ta din il-liġi, meta taqsmu l-Ġordan, meta tidhlu fl-art li l-Mulej, il-Alla tal-missirijiet tiegħek, jagħtik, art li tgħix ħalib u għasel, kif qal il-Mulej, il-Alla tal-missirijiet tiegħek, lilek. U se jkun hekk kif taqsmu l-Jordan, għandkom twaqqfu dawn il-ġebel li jien qed nordnalek illum, fuq il-muntanja Ebal, u għandek

tiplastrahom bil-plastar. U se tibni hemm altar lill Mulej, l-Alla tiegħek, altar minn ġebel; mgħandekx tpoġġi fuqu ħadid. B'ġebel sħiħ se tibni altar lill Mulej Alla tiegħek, u se toffri fuqu olokawtomata lill Mulej Alla tiegħek. U int issagrifika hemm sagrafiċċju ta' salvazzjoni, u tiekol, u timtela, u tifraħ quddiem il-Mulej Alla tiegħek. U int se tikteb fuq il-ġebel din il-liġi kollha b'mod ċar ħafna.

U tkellem Mosè u l-qassisin il-Levitin lil kull Izrael, u qalu: Kun silenzjuż u isma, Izrael! F'dan il-jum inti sirt poplu tal-Mulej Alla tiegħek, U tisma l-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, u tagħmel il-kmandamenti kollha tiegħu u l-ordnijiet tiegħu, kemm jien qed nikkumanda lilek illum.

U Mosè ordna lill-poplu fdak il-jum u qal, Dawn se jqumu biex jbierku lill-poplu fuq il-muntanja ta' Garizim wara li jkunu qasmu l-Ġordan: Xmun, Levi, Ġuda, Issakar, Ġużepp u Benjamín. U dawn se jqumu fuq il-kursijiet fuq il-muntanja ta' Ebal: Reuben, Gad, u Asher, Zebulun, Dan, u Naphtali.

U wiegħbu jgħidu l-Leviti lil kull Israel bleħen kbir, Mišhut huwa l-bniedem li jagħmel xi ħaġa maqtuġha u mdewba, abominazzjoni quddiem il-Mulej, xogħol tal-idejn tal-artiġjani, u jpoġġiha f'post moħbi, u wieġeb il-poplu kollu u jgħidu: Ikun hekk. Mišhut hu dak li jdgħajjed lil missieru jew lil ommu, u jgħid il-poplu kollu, jkun hekk. Mišhut hu dak li jcaqlaq il-konfini tal-ġar, u l-poplu kollu jgħid, ikun hekk. Mišhut hu dak li jdawwar l-aġhma fit-triq, u jgħidu l-poplu kollu, Ammen. Mišhut

min idur il bogħod mill-gustizzja ta barrani u orfni u armla, u l-poplu kollu jgħid, ikun hekk. Mishut hu dak li jorqod ma mara ta missieru, għax ikxef il-kisi ta missieru, u jgħid il-poplu kollu, Ikun hekk. Mishut hu dak li jorqod ma kull animal, u l-poplu kollu jgħid, ikun hekk. Mishut hu dak li jorqod ma oħtu minn missieru jew ommu. U jgħidu l-poplu kollu, jkun hekk. Mishut min jorqod mal-għarusa tiegħu, u jgħidu l-poplu kollu: Ikun hekk! Mishut min jorqod ma oħt martu, u jgħidu l-poplu kollu: Ikun hekk! Mishut hu dak li jilgħab lill-gar tiegħu bid-dagħwa, u jgħid il-poplu kollu, ikun. Mishut min jieħu rigali biex jilhaq ruħ ta demm innocenti, u l-poplu kollu jgħidu: Ikun. Mishut kull bniedem li ma jibqax fedel għall-kliem kollu tal-ligi ta dan biex jagħmilhom, u l-poplu kollu jgħid: Ikun hekk.

28

U se jkun jekk smiġħ tisma l-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, biex tħares u tagħmel il-kmandamenti kollha dawn, li jiena nikkumanda lilek illum, u se jagħtik il-Mulej Alla tiegħek post il fuq minn il-ġnus kollha ta l-art, U se jiġu fuqek il-barkiet kollha dawn, u se jsibuek, jekk bis-smiġħ tisma l-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, Imbieriek inti fil-belt, u imbieriek inti fl-għalqa. Imbierka l-frott tal-ġuf tiegħek, u l-frott tal-art tiegħek, u l-merħliet tal-baqar tiegħek, u l-merħliet tan-nagħaġ tiegħek. Mbierka l-maħżen tiegħek u l-fdal tiegħek. Imberik inti fid-dhul tiegħek, u imberik inti fil-ħruġ tiegħek.

Jagħti l-Mulej Alla tiegħek il-għedewwa tiegħek, dawk li opponu lilek, miksura quddiemek. Bi triq waħda joħorgu lej, u bi seba toroq jaħarbu minn quddiemek. Il-Mulej jibgħat fuqek il-barka fil-maħžen tiegħek, u fuq kollox li tpogġi idek fuqu, fl-art li l-Mulej Alla tiegħek jagħtik. Jqum lilek il-Mulej għalih innifsu bħala poplu qaddis, kif ħalef lill-missirijiet tiegħek, jekk tisma l-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, u timxi fit-toroq kollha tiegħu U se jarawkom il-ġnus kollha tal-art, għax l-isem tal-Mulej huwa msejjaħ fuqek, u se jibzġhu minnek. U se jmultiplika inti l-Mulej Alla tiegħek għal hwejjeġ tajbin fid-dixxendenti tal-ġuf tiegħek, u fuq id-dixxendenti tal-bhejjem tiegħek, u fuq il-prodott tal-art tiegħek, fuq l-art tiegħek li ħalef il-Mulej lill-missirijiet tiegħek biex jagħtik.

Biex jiftaħ lilek il-Mulej it-teżor tiegħu t-tajjeb, is-sema, biex jagħti x-xita lill-art tiegħek fil-ħin, biex jbierek il-opri kollha tal-idejn tiegħek, u se tissellef lil ħafna nazzjonijiet, int iżda mhux se tissellef. U se taħkem fuq ħafna nazzjonijiet, iżda huma mhux se jaħkmu fuqek. Se jstabbilixxi lilek il-Mulej Alla tiegħek bħala ras u mhux bħala denb, u tkun imbagħad fuq u ma tkunx taħt, jekk tisma l-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, dak kollu li jien qed nikkumandak illum biex toqgħod fuqu. Mintix se tittrasgressa minn l-ebda wieħed mill-kmandamenti, li jiena qed nordnalek illum, la lejn il-lemin u lanqas lejn ix-xellug, biex tmur wara allat oħra u taqdi lilhom.

U se jkun jekk ma tismax il-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, biex iżzomm il-kmandamenti kollha tiegħu, kemm jien qed

nikkumanda lilek illum, u se jġu fuqek is-saħtiet kollha dawn, u se jilhqok. Imsaħħab int fil-belt, u imsaħħab int fl-għalqa. Maqluġha l-maħżen tiegħek, u l-fdal tiegħek. Imsejja l-frieħ tal-guġf tiegħek, u l-frieħ tal-art tiegħek, il-merħliet tal-baqar tiegħek, u l-merħliet tan-nagħaġ tiegħek. Imsejjaħ int fid-dħul tiegħek, u msejjaħ int fil-ħruġ tiegħek.

Il-Mulej jibgħat fuqek in-nuqqas, il-ħela u l-konsum fuq dak kollu li tpoġġi idek fuqu, sakemm jeqridek u sakemm itelifek malajr minħabba l-prattiki ħżiena tiegħek, għaliex abbandunajt lili. Il-Mulej jista jġiegħel il-mewt tillaq fik, sa ma jeqridlek kompletament mill-art li qed tidħol fiha biex tiritha. Is-Sid se jolqotok btbaqbiq, u deni, u berd, u infjammazzjoni, u moffa, u pallur, u jgħduk sakemm jeqirduk. U s-sema li fuq rasek se tkun bronż, u l-art li taħtek se tkun ħadid. Jista jagħti s-Sid il-Alla tiegħek ix-xita tal-art tiegħek bħala trab, u trab mis-sema se jinżel, sakemm iħassrek, u sakemm itelifek malajr. Jagħti lilek il-Mulej għall-qerda quddiem l-għedewwa tiegħek. Fi triq waħda toħroġ kontriġom, u fi seba toroq taħrab minn quddiemhom, u tkun mixtrid fil-renjiet kollha tad-dinja. U l-mejtin tagħkom se jkunu ikel għall-għasafar tas-sema u għall-bhejjem selvaġġi tal-art, u ma jkunx hemm min jbeżża. Il-Mulej se jilqalek ferħa Eġizzjana fil-pożizzjoni, u skabbja selvaġġa, u ħakk, sabiex ma tkunx tista tkun fejqan. Jilhqok is-Sid bil-ġenn, u bil-għama, u bl-eċstasi tal-moħħ. U int tkun tmiss fin-nofsinar, bħal xi ħadd għomja li jmiss fid-dlam, u mhux se jirnexxu t-toroq tiegħek, u int tkun mbagħad miżlum u mifrud l-iljiem kollha, u mhux se jkun hemm min jgħinek.

Mara int se tieħu, u raġel ieħor se jkollu lilha; dar int se tibni, u mhux se toqgħod fiha; għeneb int se tħawwel, u mhux se tiġbor minnu. Il-vitell tiegħek maqtul quddiemek, u ma tiekolx minnu. Il-ħmar tiegħek maħtuf minnek, u ma jkunx imrodd lilek. In-nagħaġ tiegħek mogħtija lill-għedewwa tiegħek. U mhux se jkun hemm ħadd li jgħinek. Wliedek u bintiek se jingħataw lil nazzjon ieħor, u għajnejk se jaraw u jfallew lejhom, iżda idek mhux se tkun tista tagħmel xejn. Il-prodott ta artek, u l-ħidmiet kollha tiegħek, se jiekolhom nazzjon li ma tafx, u se tkun qed tiġi miżlum u mkisser l-ijiem kollha. U se tkun mimlux bl-ġenn minħabba l-viżjonijiet tal-għajnejn tiegħek li se tara.

Jilħqok is-Sid bi qriegħa ħażina fuq l-irkopptejn u fuq is-saqajn, sabiex ma tkunx tista titfejjaq mill-pied tar-riglejn tiegħek sal-quċċata tiegħek.

Jista jmexxik il bogħod il-Mulej lilek u l-mexxejja tiegħek li inti tista taħtar fuqek, lejn nazzjon li ma tafx int u lanqas il-missirijiet tiegħek, u hemm taqdi lil allat oħra ta l-injam u l-ġebel. U int se tkun hemm fenigma u parabbola u narrattiva fost il-ġnus kollha, lejn fejn imexxi l bogħod lilek il-Mulej.

Żerriegħa ħafna int se tħarreġ fil-kampanja, u ftit int se ddaħħal, għax il-ġradella se tiekolhom. Vinjard se tħawwel u taħdem, u inbid ma tixrobx u lanqas ma tifraħx minnu, għax se jkol lilhom id-dud. Siġar taż-żebbuġ se jkollok fil-konfini kollha tiegħek, iżda żejt mhux se tidhen, għaliex iż-żebbuġa tiegħek se tnixxef. Bnin u bniet se twelled, iżda mhux se jkunu tiegħek, għax se jmorru

fil-prigunerija. Il-kollox tal-injam tiegħek u l-prodott tal-art tiegħek se jikkunsmah il-blight. Il-barrani li hu fostok se jitla 'il fuq il fuq, iżda inti se tinżel l isfel l isfel. Dan se jissellef lilek, imma int lil dan ma tissellefx, dan se jkun ir-ras, imma int tkun id-denb.

U se jiġu fuqek il-lajnet kollha dawn, u se jsieguħk, u se jaqbdok, sakemm jeqridek, u sakemm itelifek, għax ma smajt il-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, biex tħares il-kmandamenti tiegħu, u l-ordinanzi kemm ordnalek. U se jkun filek sinjali, u għegubijiet fit-terzija tiegħek sal-eternità. Minflok li ma servejt lill-Mulej l-Alla tiegħek bferħ u bqalb tajba minħabba l-abbundanza ta kollox.

U int se taqdi lill-għedewwa tiegħek, li l-Mulej se jibgħat fuqek, fil-ġuħ, u fl-għatx, u fl-għerja, u fin-nuqqas ta kollox, u int se tpoġġi kullar tal-ħadid fuq għonqok, sakemm hu jeqridek. Se jġib fuqek il-Mulej nazzjon minn bogħod, mill-aħħar tad-dinja, bħal attack ta agwila - nazzjon li mhux se tisma l-vuċi tiegħu. Nazzjon bla hjiel fil-wiċċ, li ma jirrespettax wiċċ ix-xih, u ż-żagħżuġ ma jkollux ħniena. U se jiekol il-frieħ tal-bhejjem tiegħek u l-prodott tal-art tiegħek, sabiex ma jħallilek qamħ, inbid, żejt, il-merħliet tal-baqar tiegħek u l-merħliet tan-nagħaġ tiegħek, sakemm jeqridek. U se jeqred lilek fil-bliet tiegħek, sakemm ikunu mwaqqa l-ħitan l-għoljin u l-fortifikati, li fuqhom inti fidt, fl-art kollha tiegħek, u se jdejjaqlek fil-bliet tiegħek, li ta lilek. U int se tiekol il-frott tal-ġuf tiegħek, il-laħam ta uliedek u bintiek, kemm ma ta lik, fl-istrettezza tiegħek u fl-afflizzjoni tiegħek, li l-għadu

tiegħek jafflixxi lilek.

Dak li hu moli fiċ-ċokon tiegħek u dak li hu delikat ħafna, se jgħajjar bl-għajn tiegħu lil ħuh, u lill-mara li fil-ħoġor tiegħu, u lit-tfal li jkunu fdal, li setgħu jithallew. lilu, sabiex jagħti lil wieħed minnhom mill-laħam tat-tfal tiegħu li jkun qed jiekol, minħabba li ma jkun fadal xejn lilu fl-istrettezza tiegħek u fl-afflizzjoni tiegħek, jew li jafflixu lilek il-għedewwa tiegħek fil-bliet kollha tiegħek.

U l-mara ħelwa fostkum u t-trufija, li saqajha qatt ma ppruvat timxi fuq l-art minħabba t-trufija u l-ħlewwa tagħha, se tgħajjar bl-għajn tagħha lir-raġel tagħha li fil-ħoġor tagħha, u lil ibinha u lil bintha. U l-afterbirth tagħha li ħareġ minn bejn il-koxox tagħha, u t-tarbija tagħha li jekk twelled, se tiekol lilhom għax minħabba n-nuqqas ta kollox sigriet fl-angustja tiegħek, u fl-afflizzjoni tiegħek, li se jafflixxi lilek il-għadu tiegħek fil-bliet tiegħek. Jekk ma tismax biex tagħmel il-kliem kollu tal-liġi ta dan, il-miktub fil-ktieb dan, biex tibza l-isem l-onorat u mill-għageb dan, IL-MULEJ ALLA tiegħek. U l-Mulej se jagħmel distinzjoni fil-plagi tiegħek, u fil-plagi tas-semen tiegħek, plagi kbar u meraviljużi, u mard ħażin u persistenti. U se jirritorna l-uġiġ kollu tal-Egittu l-ħażin, li int evitajt minn wiċċhom, u se jwaħħlu fik. U kull marda, u kull darba li mhix miktuba, u kull waħda miktuba fil-ktieb tal-liġi ta dan, il-Mulej se jgħib fuqek, sakemm jeqridek. U intom se tinthallew fi numru żgħir, minflok li intom kont bħall-istilel tas-sema fil-moltitudni, għaliex ma smajtx il-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek.

U se jkun li kif il-Mulej ferħan fuqkom biex jagħmel tajjeb lilkom u biex jimmultiplika lilkom, hekk il-Mulej se jferraħ fuqkom biex jeqred lilkom, u intom se tittieħdu malajr mill-art li qed tidħlu fiha biex tirtuha. U se jxerrdek il-Mulej Alla tiegħek fost in-nazzjonijiet kollha, minn tarf l-art sa tarf l-art, u se taqdi hemm allat oħra, injam u ġebel, li ma emmintx inti u l-missirijiet tiegħek. Imma anke fdawk in-nazzjonijiet mhux se tirripoża, u lanqas mhux se jkun hemm wieqfa għall-werrej tar-riġel tiegħek, u l-Mulej se jagħtik hemm qalb oħra diżubidenti, u għajnejn li jonqsu, u ruħ li tidwi. U l-ħajja tiegħek se tkun imdendla quddiemek, u se tibza bil-jum u bil-lejl, u mhux se temmen fil-ħajja tiegħek. Filgħodu int tgħid, Kif jista jsir filgħaxija, u filgħaxija int tgħid, Kif jista jsir filgħodu, minħabba l-biża ta qalbek li tibza biha, u minħabba l-viżjonijiet ta għajnejk li tara. U se jdawwar lura lilek is-Sid lejn l-Egittu fi bastimenti, fit-triq li jien għedt: Ma żzidx iktar tara lilha, u intbiegħu hemmhekk lill-għedewwa tagħkom bħala qaddejja u qaddejjiet, u ma jkun hemm hadd li jixtri.

Dawn huma l-kliem tal-patt li l-Mulej ordna lil Mosè jistabbilixxi mal-ulied ta Izrael fl-art ta Moab, minbarra l-patt li għamel magħhom fforeb.

29

U sejjaħ Mosè lill-ulied kollha ta Izrael, u qal lilhom: Intom rajtu dak kollu li għamel il-Mulej fl-art tal-Egittu quddiemkom lil

Fargħun u lill-qaddejja tiegħu, u lill-art kollha tiegħu, il-provi l-kbar li raw l-għajnejn tiegħek, is-sinjali u l-għegubijiet il-kbar dawk. U l-Mulej Alla ma takkkom qalb biex tkunu jafu, u għajnejn biex jaraw, u widnejn biex jisimgħu sal-lum. U mexa magħkom erbgħin sena fid-deżert, ma tbellgħux il-ħwejjeg tagħkom, u s-sandli tagħkom ma nkisrux minn fuq ringlejkom. Ħobż ma klitux, inbid u xorb qawwi ma xrobtux, sabiex tkunu tafu li jiena l-Mulej Alla tagħkom. U intu ġejtu sa dan il-post, u ħareġ Sihon sultan ta Heshbon, u Og sultan ta Bashan, biex jiltaqgħu magħna fil-gwerra. U aħna lħaqniehom, u ħadna l-art tagħhom, u jien tajtha bqsim lir-Reuben, u lill-Gad, u lin-nofs tat-tribù ta Manasseh. U intom għandhom iżommu biex jagħmlu l-kliem kollu tal-patt dan, sabiex tifhmu dak kollu li se tagħmlu.

Intom tqumu kollha llum quddiem il-Mulej Alla tagħkom, il-kapijiet tat-tribujiet tagħkom, u l-kunsill tal-anzjani tagħkom, u l-imħallfin tagħkom, u l-ufficjali tagħkom, kull raġel ta Izrael. Innisa tagħkom, u l-frieħ tagħkom u l-barrani li fnofs il-kamp tagħkom, minn qattiegħ il-injam tagħkom u sa ġarrar l-ilma tagħkom, biex tgħaddi fil-patt tal-Mulej l-Alla tagħkom, u fil-ligi tiegħu, kemm il-Mulej l-Alla tiegħek jagħmel miegħek illum sabiex jistabilixxi lilek għalih bħala poplu, u hu jkun Alla tiegħek, kif qal lilek, u kif ħalef lill missirijiet tiegħek Abraham u Isaac u Jacob. U mhux għalikom biss jien qed nistabilixxi dan il-patt u din is-saħta, Imma wkoll lil dawk li qegħdin hawn magħkom illum quddiem il-Mulej Alla tagħkom, u lil dawk li mhumieħ hawn magħkom illum.

Għax intom tafu kif aħna għexna fl-art ta l-Egittu, kif aħna għaddejn fin-nofs tan-nazzjonijiet li intom għaddejt minnhom. U raw l-abominazzjonijiet tagħhom u l-idoli tagħhom: injam u ġebel, fidda u deheb, li huma fosthom. Mhemmx xi ħadd fostkom, raġel jew mara jew familja jew tribù, li moħħu dawwar il bogħod minn Mulej Alla tagħkom biex morru jaqdu lill-allat ta daww il-ġnus, u mhemmx xi ħadd fostkom għerq li jikber il fuq fil-marra u l-mrar. U se jkun jekk jisma il-kelmiet tal-lajn dan, u jgħid fi qalbu: Haġa qaddisa lili sseħħ, għax fit-tixrid ta qalbi nimxi, sabiex il-midneb ma jeqridx lill-bla dnu. Alla mhux se jrid ikun propiżju lili, imma mbagħad se tinqabad l-għadab tas-Sid u l-ħegġa tiegħu fdak il-bniedem, u se jeħlu fuq l-ilkoll il-wegħd tal-patt dan, li huma miktuba f'dan il-ktieb, u s-Sid se jħassar ismu minn taħt is-sema. U se jsepara lili s-Sid għal danjużi minn kollha l-ulied ta Izrael, skont il-liġi kollha tal-patt li huma miktuba fil-ktieb tal-liġi ta dan.

U se jgħidu l-ġenerazzjoni l-oħra, l-ulied tagħkom, li se jqumu warajkom, u l-barrani li jiġi minn art il bogħod, u se jaraw il-plagi ta dik l-art u l-mard tagħha, li baġhat il-Mulej fuqha, Divin u melħ maħruq, kollha l-art tagħha mhux se tiżżara, lanqas se tispona, u lanqas mhux se jitla fuqha kollox aħdar. Bħalma nqalbet Sodoma u Gomorrah, Admah u Zeboim, li l-Mulej qaleb frabja u korla. U se jgħidu l-ġnus kollha: Għaliex għamel il-Mulej hekk lil din l-art? Xinhu dan l-għadab il-kbir kollu? U se jgħidu li hallew il-patt tal-Mulej, l-Alla tal-missirijiet tagħhom, li għamel mal-missirijiet tagħhom meta ħarġhom minn art l-Egittu. u marru servew allat oħra, li ma kinux jafu, u lanqas ma qassam

lilhom, U kien irrabbja bis-sħiħ is-Sid fuq dik l-art biex iġib fuqha l-lajnet kollha li huma miktuba fil-ktieb ta din il-liġi. U neħħielhom is-Sid minn l-art tagħhom frabja u frabja u ffwar kbir ħafna, u tefgħilhom fart oħra bħal issa.

Il-ħaġat moħbija huma tal-Mulej Alla tagħna, iżda l-ħaġat manifesti huma tagħna u tat-tfal tagħna għal dejjem, biex nagħmlu l-kliem kollu ta din il-liġi. Il-ħaġat moħbija huma tal-Mulej Alla tagħna, iżda l-ħaġat manifesti huma tagħna u tat-tfal tagħna għal dejjem, biex nagħmlu l-kliem kollu ta din il-liġi.

30

U se jkun li meta jiġu fuqek il-kliem kollha dawn, il-barka u s-saħta, li jien tajt qabel wiċċek; u tircievi fil-qalb tiegħek fin-nazzjonijiet kollha, fejn il-Mulej jixterrek hemm, U se terġa lura għand il-Mulej Alla tiegħek, u se tisma l-vuċi tiegħu skont dak kollu li jien qed nordnalek illum, minn qalbek kollha u minn ruħek kollha, U se jfejjaq is-Sid id-dnubiet tiegħek, u se jkollhu ħniena fuqek, u mill-ġdid se jiġbrek minn kollha l-ġnus li fihom xerridek is-Sid hemm. Jekk id-dispersjoni tiegħek tkun minn tmiem is-sema sa tmiem is-sema, minn hemm se jiġbrek il-Mulej Alla tiegħek, u minn hemm se jieħdek il-Mulej Alla tiegħek. U l-Alla tiegħek se jdaħħlek minn hemm fil-art li writu l-missirijiet tiegħek, u inti se tiritha, u se jagħmlek tajjeb, u se jagħmlek aktar numeruż mill-missirijiet tiegħek. U s-Sid se jnaddaf bis-sħiħ il-qalb tiegħek u l-qalb taż-żerriegħa tiegħek, biex thobb lis-

Sid Alla tiegħek minn qalbek kollha u minn ruġek kollha, sabiex tghix int.

U se jagħti l-Mulej, il-Alla tiegħek, il-lajnet dawn fuq il-għedewwa tiegħek u fuq dawk li jobogħduk, li persegwewtuk. U inti se terġa lura u se tisma l-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, u se tagħmel il-kmandamenti tiegħu, kemm jien qed nikkumanda lilek illum. U se jbierek lilek il-Mulej Alla tiegħek fkull xogħol tal-idejn tiegħek, fid-dixxendenti tal-ġuf tiegħek, u fid-dixxendenti tal-bhejjem tiegħek, u fil-prodott tal-art tiegħek, għax se jirritorna l-Mulej Alla tiegħek biex jifraħ fuqek għall-ġid, kif kien jifraħ fuq il-missirijiet tiegħek. Jekk tisma l-vuċi tal-Mulej Alla tiegħek, biex iżżomm il-kmandamenti tiegħu, u l-ordinanzi tiegħu, u l-ġudizzji tiegħu l-miktuba fil-ktieb tal-liġi ta dan, jekk terġa lura lejn il-Mulej Alla tiegħek minn sħiħ qalbek, u minn sħiħ ruġek. Għax dan il-kmandament li jiena qed nikkumanda lilek illum, mhux diffiċli wisq, u lanqas mhux il bogħod minnek. Mhux fis-sema l fuq hi, u jgħid, min se jitla għalina fis-sema u jieħu lilna lilha, u wara li nisimgħuha naghmluha? Lanqas lil hinn mill-baħar mhix, li tgħid, Min se jaqsam għalina għal lil hinn mill-baħar, u jieħu lilha għalina, u jagħmilha awdibli għalina, u aħna naghmlu? Il-kelma hija qrib tiegħek ħafna, fħalqek, u fqalbek, u fidejk biex tagħmilha.

Ara, jien tajt quddiemek illum il-ħajja u l-mewt, it-tajjeb u l-ħażin. Jekk tisma l-kmandamenti tal-Mulej Alla tiegħek, li jiena nikkumanda lilek illum, li tħobb lil Mulej Alla tiegħek, li timxi fl-imwiet kollha tiegħu, u li iżżomm l-ordinanzi tiegħu, u l-ġudizzji

tiegħu, u tgħix, u tkun ħafna, u jbierek lilek il-Mulej Alla tiegħek fl-art kollha, fejn tidhol hemm biex turet lilha. U jekk titbiegħed il-qalb tiegħek, u ma tismax, u tkun imtellef taqdi lil allat oħra u taqdi lilhom, Niddikjara lilek illum, li bdistruzzjoni se tingherdu, u mhux se tgħixu twil fuq l-art li qed taqsmu lejha l-Ġordan biex tiritawha.

Nixhed lilkom illum is-sema u l-art, il-ħajja u l-mewt tajt quddiemkom, il-barka u s-saħta. Aghżel il-ħajja inti, sabiex tgħix inti u ż-żerriegħa tiegħek. Li thobb lill-Mulej Alla tiegħek, li tisma l-voċi tiegħu, u li żzomm miegħu, għax dan il-ħajja tiegħek u t-tul tal-jiem tiegħek, biex tgħammar fuq l-art li ħalef il-Mulej lill-missirijiet tiegħek Abraham u Izakk u Ġakobb li jagħtihom lilhom.

31

U temm Mosè jitkellem dan il-kliem kollu lill-bnin kollha ta Izrael, U qal lilhom, Mija u għoxrin sena jien illum, ma nistax aktar nidhol u noħroġ, u l-Mulej qal lili, Ma taqsimx dan il-Ġordan. Il-Mulej Alla tiegħek li jmur quddiemek, hu se jeqred dawn in-nazzjonijiet minn quddiemek, u int se tirithom, u Ġożwè li jmur quddiemek, kif tkellem il-Mulej. U se jagħmel il-Mulej, il-Alla tiegħek, lilhom kif għamel lil Sihon u lil Og, iż-żewġ slaten tal-Amoriti li kienu lil hinn mill-Ġordan, u lill-art tagħhom, kif qered lilhom. U l-Mulej għaddiehom fidejkom, u tagħmlu lilhom kif ordnajtilkom. Kun kuragguż u kun qawwi, la

tibza, lanqas tkun imbezza, lanqas twarrab minn wiċċhom, għaliex il-Mulej Alla tiegħek li jimxi qabilek miegħek, la jhallik u lanqas ma jabbanduna. U sejjaħ Mosè lil Ġozwè, u qallu quddiemu ta Izrael kollu: Kun kuraġġuż u kun qawwi, għax int se tidhol qabel dan il-poplu fl-art li ħalef il-Mulej lill-missirijiet tagħkom li jagħtihom, u int se twiritha lilhom. U l-Mulej li jivvjaġġa miegħek, mhux se jhallik, u lanqas mhux se jabbanduna. La tibzax, u lanqas tkun bil-ħerqa.

U kiteb Mosè l-kliem tal-liġi ta dan fktieb, u tah lill-qassisin, lill-ulied ta Levi, li jgorrisu l-arka tal-patt tal-Mulej, u lill-anzjani tal-ulied ta Izrael.

U ordna Mosè lilhom fdik il-ġurnata, u qal: Wara seba snin, fiż-żmien tas-sena tar-rilaxx, fil-festa tat-tabernakli Fil-vjaġġ flimkien ta Israel kollha biex jidhru quddiem il-Mulej Alla tagħkom, fil-post li jagħżel il-Mulej, taqraw din il-liġi quddiem Israel kollu fwidnejhom, Wara li gavar il-poplu, l-irġiel u n-nisa u t-tfal u l-barrani li fil-bliet tagħkom, sabiex jisimgħu, u sabiex jitgħallmu jibzġħu lill-Mulej Alla tagħkom, u jisimgħu biex jagħmlu l-kliem kollu ta din il-liġi. U l-ulied tagħhom li ma jafux, jisimgħu, u jitgħallmu jibzġħu lill-Mulej Alla tiegħek il-jiem kollha kemm huma jgħixu fuq l-art, li lejha intom qed taqsmu l-Ġordan biex tiritawha.

U qal il-Mulej lil Mosè: Ara, ħa qrib il-jiem tal-mewt tiegħek. Sejjaħ lil Ġozwè, u qumu ħdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda, u se nordna lilu. U mar Mosè u Ġozwè fit-tinda tax-xhieda, u qamu

ħdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda. U niżel is-Sid fi sħaba, u qagħad ħdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda, u qagħad il-kolonna tas-sħaba ħdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda. U qal il-Mulej lil Mosè: Ara, inti se torqod mal-missirijiet tiegħek, u wara li jqum dan il-poplu se jzomm il-prostituzzjoni wara allat barranin tal-art li fih dan se jidħol, u se jabbandunawni, u se jkissru l-patt tiegħi li stabbillejt magħhom. U se nkun irrabjat brabja lejhom fdak il-jum, u se nħallihom, u se ndawwar wiċċi minnhom, u se jkun ikel, u se jsibu lilu ħżunijiet ħafna u tbatijiet, u se jgħid fdak il-jum: Għaliex il-Mulej Alla tiegħi mhux fija, sabuni dawn il-ħżunijiet. Jien iżda bdawra l barra se ndawwar il-wiċċ tiegħi minnhom fdak il-jum, minħabba l-ħażen kollu li għamlu, għax daqqew lejn allat barranin.

U issa iktbu l-kliem tal-kanzunetta din, u għallmuh lill-ulied ta Izrael, u poġġuh fħalqhom, sabiex din il-kanzunetta ssir xhieda quddiem i fost l-ulied ta Izrael. Jien se ngib lilhom ġol-art it-tajba li ħlift lill-missirijiet tagħhom biex nagħtihom, art li tgħaddi ħalib u għasel, u huma se jieklu, u wara li jimtlew se jissodisfaw, u mbagħad se jduru lejn allat barranin, u se jaqdu lilhom, u se jipprovokawhuli, u se jkissru l-patt tiegħi. U din il-kanta se tiġi sostitwita quddiem bħala xhieda, għax mhux se tinsa minn ħalqhom, u minn ħalq iz-żerriegħa tagħhom, għax jien naf il-ħażen tagħhom, kemm jagħmlu hawn illum, qabel ma ndaħħalhom fl-art it-tajba, li ħlaft lill-missirijiet tagħhom.

U kiteb Mose l-kanzunetta din fdak il-jum, u għallemha lill-ulied ta Izrael. U kmanda lil Ġozwè, u qal, Kun kuragġuż u kun qawwi,

għax int se ddaħħal lill-ulied ta Izrael fl-art li ħalef lilhom il-Mulej, u hu se jkun miegħek.

Meta Mosè temm jikteb il-kliem kollu tal-liġi ta dan fi ktieb satmjiem, U ordna lill-Leviti li jgħorru l-kaxxa tal-patt tal-Mulej, u qal, Ħadtu l-ktieb tal-liġi ta dan, poġġuh fil-ġenb tal-kaxxa tal-patt tal-Mulej Alla tagħkom, u jkun hemm fikom bħala xhieda. Għax jien naf il-provokazzjoni tiegħek, u l-għonq tiegħek il-iebes. Għaliex waqt li jien għadni ħaj magħkom illum, irrebellow kontu lejn Alla, kif mhux ukoll wara l-mewt tiegħi? Iġbru lejn jien il-mexxejja tribali tagħkom, u l-anzjani tagħkom, u l-imħallfin tagħkom, u l-uffiċjali tagħkom, sabiex nitkellim fil-widnejn tagħhom dan il-kliem kollu, u nixhed lilhom is-sema u l-art. Naf għax li wara mewti blawlessness intom se tagixxu lawlessly, u intom se dduru l barra mit-triq li kmandjajt lilkom, u se jiltaqgħu magħkom il-ħażen fl-aħħar tal-ġranet, għax intom se tagħmlu l-ħażin quddiem il-Mulej, biex tipprovokawh għall-korla bl-opri tal-idejn tagħkom.

U tkellem Mosè fil-widnejn tal-assemblea kollha l-kliem tal-għanja din sa tmimha.

32

Oqgħod attent, sema, u jiena se nitkellem, u ejja tisma l-art il-kliem minn ħalqi. Jistenna bħala xita l-qawl tiegħi, u niżel bħannida l-kliem tiegħi, bħal xita fuq il-ħaxix, u bħal borra fuq il-

ħaxix. Ġħax sejjaħt l-isem tal-Mulej, aġħtu l-glorja lil Alla tagħna. Alla, veru huma l-opri tiegħu, u l-modi kollha tiegħu huma ġudizzji, Alla fidil, u mhemmx ingustizzja, ġust u qaddis il-Mulej. Huma dnbu, mhux lilu - tfal ta ħsara, ġenerazzjoni mgħawġa u mferdha. Dawn l-affarijiet lill-Mulej qed tirrikumpensawh? Hekk, poplu iblah u mhux għaqli? Mhux hu stess dan missierek li akkwistak, u għamilek, u ffurmak? Ftakar il-jiem ta żmien antik, ifhem is-snin ta ġenerazzjonijiet wara ġenerazzjonijiet. Staqsi lil missierek u se jgħidlek, lill-anzjani tiegħek u se jgħidulek.

Meta l-Għoli qasam in-nazzjonijiet, kif xerred il-wlied ta Adam, waqqaf il-konfini tan-nazzjonijiet skont in-numru tal-aġli ta Alla. U sar il-poplu tiegħu Ġakobb porzjon tal-Mulej, u Izrael porzjon miżur tal-wirt tiegħu. Sostna lilu fid-deżert, fl-għatx tas-ħana qawwija fart mingħajr ilma, dawwru u ddisiplinah, u ħarsu bħall-ħadqa tal-għajn. Bħal aġħqab li jkopri l-bejta tiegħu, u fuq il-flieles tiegħu xtaq, mifrud il-ġwienah tiegħu rċeviehom, u ħadhom il fuq fuq dahru. Il-Mulej waħdu mexxiehom, ma kienx magħhom alla barrani. Qajjem il fuq lilhom fuq il-qawwa tal-art, tama lilhom il-prodott tal-għelieqi, reddgħu għasel minn blata u żejt minn blata solida. Butir tal-baqar, u ħalib tan-nagħaġ, ma xaħam tal-ħrief ħodor u tal-ħrief, ulied tat-towr u tal-mogħoż, ma xaħam tal-kliewi tal-qamħ, u demm tal-għeneb xorob bħala nbid. U Ġakobb kiel u mela, u l-maħbub ħabat, sar xaħmi, sar ħoxnin, u wessa, u ħalla lil Alla li ħalqu, u tneħħa minn Alla s-Salvatur tiegħu.

Provokawni fuq barranin, fabominazzjonijiet tagħhom imbegħduni. Huma ssagrifikaw lil demons, u mhux lil Alla, lil gods li ma kinux jafu, ġodda u reċenti li ġew, li ma kinux jafu l-missirijiet tagħhom. Alla li ġiegħlek abbandunajt, u nsejt Alla li jissustentjak.

U ra s-Sid, u kien żelluż, u kien ipprovokat minħabba r-rabja tal-ulied tiegħu u tal-bniet tiegħu. U qal, Se ndawwar wiċċi minnhom, u se nuri x'se jkun lilhom fl-aħħar jiem, għax generazzjoni perversa huma, ulied li mgħandhomx fidi fihom.

Huma għamluni ġelluż bdak li mhuwiex Alla, pprovokawni bl-idoli tagħhom, u jien se nagħmilhom ġelluża bdak li mhuwiex nazzjon, bnazzjon bla fehma se nirrabjahom. Li nar ġie mqabbad mill-għadab tiegħi, se jinħaraq sal-Hades tisfel, se jibla l-art u l-prodott tagħha, se jqabbad il-pedamenti tal-muntanji. Ser niġbor fuqhom il-ħżiena, u l-vleġeġ tiegħi ser nintefaqhom fil-ġlieda kontrihom. Jintemmu bil-ġuħ u bl-ikel ta għasafar, u tensjoni ta dahar li ma tinfidieix. Snien ta bhejjem selvaġġi se nibgħat fihom, ma rabja ta dawk li jiġbdu fuq l-art. Minn barra x-xabla se tagħmlilhom mingħajr tfal, u minn ġewwa l-maħżen il-biża. Iż-żagħżuġ flimkien mal-verġni, it-tarbija reddieġha flimkien mal-anzjan. Jien għedt, Se nixterridhom u nwaqqaf mill-bnedmin il-memorjal tagħhom. Jekk mhux minħabba r-rabja tal-għedewwa, sabieix ma jitwalux, sabieix l-avversarji ma jattakkawx flimkien, ma jgħidux: L-id tagħna l-għolja, u mhux il-Mulej, għamlet dawn il-ħwejjeg kollha.

Nazzjon li tilef il-kunsill huwa, u mhemmx fihom għarfien. Ma ħasbux li jifhmu, ejjew jilqgħu dawn għaż-żmien li ġej. Kif se jissejgwi wiehed elf, u tnejn se jneħħu għexieren ta eluf, jekk mhux Alla baħhom, u l-Mulej għaddiehom? Li mhumieix bħal Alla tagħna l-allat tagħhom, iżda l-għedewwa tagħna huma folol. Għax mill-viti ta Sodom hija l-viti tagħhom, u l-fergħa tagħhom minn Gomorrah; l-għeneb tagħhom huwa għeneb ta marra, għonq ta mrar għalihom. Il-passjoni tad-drgħun hija l-inbid tagħhom, u l-passjoni tal-aspidi hija inkurabbli. Mhux ara dawn ġew miġbura miegħi, u ġew issiġillati fit-teżori tiegħi? Fjum il-vendetta se nħallas lura, meta jitbattal is-sieq tagħhom, għax qrib il-jum tal-qerda għalihom, u huwa preżenti lest għalikom. Għax il-Mulej se jiġġudika lill-poplu tiegħu, u fuq il-qaddejja tiegħu se jkun ikkonsulat, ra għaliex kienu mdgħajfa, u li naqsu taħt il-persekuzzjoni, u eżawriti. U qal is-Sid: Fejn huma l-allat tagħhom li fuqhom kienu jafdaw? Li kont qed tieklu x-xaħam tas-sagrificċji tagħhom, u kont qed tixorbu l-inbid tal-libazzjonijiet tagħhom; ħa jqumu u jgħinukom u jsiru lilkom protetturi. Araw, araw li jiena Jien, u mhemm l-ebda Alla ħlief jien. Jiena noqtol u nagħti l-ħajja, jiena ninqas u jiena nfejjaq, u mhemm ħadd li jista jehles minn idejja. Għax se nirfa lejn is-sema l-id tiegħi, u nħallef bl-id il-leminja tiegħi, u ngħid: Ngħix jien għall-eternità. Għax se nħedd bħal berqa x-xabla tiegħi, u l-id tiegħi se tieħu l-ġudizzju, u se nagħti l-piena lill-għedewwa, u lil dawk li jobogħduni se nħallas lura. Jien se nsakkar il-vleġġa tiegħi bid-demmi, u x-xabla tiegħi tiekol laħam mid-demmi tal-mwegħa u tal-prigunerija minn ras il-mexxejja tal-għedewwa.

Ifirħu, smewwiet, flimkien miegħu, u ħallijhom jadoraw lilu l-messaġġieri kollha ta Alla. Ifirħu, nazzjonijiet, mal-poplu tiegħu, u ħallijhom jissaħħu lilu l-ulied kollha ta Alla, għaliex id-demmtal-ulied tiegħu qed jiġi vendikkat, u se jivvendika u se jħallas il-gustizzja lill-għedewwa, u lil dawk li jobogħdu se jħallas, u l-Mulej se jnaddaf l-art tal-poplu tiegħu.

U kiteb Mosè dan il-kant fdak il-jum, u għallmu lill-ulied ta Izrael, u daħal Mosè, u tkellem il-kliem kollu ta din il-ligi fil-widnejn tal-poplu, hu u Ġesù bin Nun. U temm Mosè jittellem mal-Izrael kollu. U qal lilhom: Ħarsu bil-qalb fuq dawn il-kliem kollha, li jiena nixhed lilkom illum, li intom tordnaw lil uliedkom biex iħarsu u jagħmlu l-kliem kollu ta din il-ligi. Għax mhux kelma vojta din għalikom, għax din hija l-ħajja tagħkom, u minħabba din il-kelma tgħixu twil fuq l-art, li intom qed taqsmu l-Ġordan hemm biex tiritaw. U tkellem il-Mulej lil Mosè fdan il-jum u qal, Ibla 'il fuq fil-muntanja tal-Abarim, dan il-muntanja ta Nabau li huwa fl-art ta Moab quddiem Jericho, u ara l-art ta Canaan, li jiena nagħti lil ulied Israel, U tmut fil-muntanja li inti titla fiha hemm, u ingħaqad mal-poplu tiegħek, bl-istess mod kif miet Aaron ħuk fħor il-muntanja, u ngħaqad mal-poplu tiegħu. Għax intom disobedejtu l-kelma tiegħi fost il-wlied ta Izrael fuq l-ilma tal-kontroversja ta Kadesx fid-deżert ta Sin, għaliex ma qaddistux lili fost il-wlied ta Izrael. Quddiemek tara l-art, iżda hemm mhux se tidhol fiha.

U din hija l-barka li bierek biha Mosè, raġel ta Alla, lill-ulied ta Izrael qabel il-mewt tiegħu. U qal, Il-Mulej minn Sinaj ġie, u deher minn Seir lilna, u ħaffef minn muntanja Faran, ma myrjadi ta Kadex, fuq il-lemin tiegħu l-aġli miegħu. U ħareġ il-poplu tiegħu, u l-ikkonsagrati kollha taħt idejk, u dawn huma taħtek, u rċieva mill-kliem tiegħu Ligi li Mosè kkmandalna, wirt tal-kongregazzjonijiet ta Ġakobb. U se jkun fil-maħbub mexxej, meta jingabru mexxejja tal-popli flimkien mat-tribujiet ta Istraël. Jgħix Reuben, u ma jmutx, u jkun kbir fin-numru.

U dan huwa Ġuda, isma Mulej il-lehen ta Ġuda, u lejn il-poplu tiegħu inti tiġi, l-idejn tiegħu jiddistingwu għalih, u għajnuna kontra l-għedewwa tkun.

U lil Levi qal, Agħtu lil Levi s-sinjali ċari tiegħu, u l-verità tiegħu lir-raġel il-qaddis, li ttestjaw lil fil-prova, insultaw lil fuq l-ilma tal-kontradizzjoni, Dak li qal lil missieru u lil ommu, Ma rajtekk int, u lil ħutu ma rrikonoxxihomx, u lil uliedu ċaħadhom, huwa ħares il-kelmiet tiegħek, u l-patt tiegħek żammu. Jiddikjaraw l-ordinanzi tiegħek lil Ġakobb, u l-ligi tiegħek lil Izrael, jpoġġu incens frabja tiegħek kontinwament fuq l-altar tiegħek. Bierek, Mulej, is-saħħa tiegħu, u aċċetta l-opri tal-idejn tiegħu, farrak il-ġenbejn tal-għedewwa li qamu kontrih, u dawk li jobogħduh ma jqumux. U lil Benjamin qal: Maħbub mill-Mulej se jgħammar bfiduċja, u Alla jħares fuqu l-jiem kollha, u bejn spallejh ta mistrieħ.

U lil Ġużeppi qal: Minn il-barka tal-Mulej l-art tiegħu, mill-

istaġuni tas-sema u mid-dagħa, u mill-abbissi tal-molol minn taħt, U skont il-waqt tal-prodott tat-tropolji tax-xemx, u mill-kongunzjonijiet tax-xhur, Minn quċċata l-muntanji tal-bidu, u minn quċċata l-għoljiet dejjiema, U skont is-siegħa tal-art tal-implija, u l-aċċettabbli lil dak li deher fil-għolliet jigu fuq ir-ras ta Ġużeppi, u fuq il-quċċata glorifikat fuq ħutu. Is-sbuħija tiegħu bħall-ewwel imwieled ta tawru, il-qrun tiegħu bħal qrun ta unikorn; bihom se jgħawweg in-nazzjonijiet flimkien, sa mill-qiegħ tal-art. Dawn huma l-għaxart eluf ta Efrajm, u dawn huma l-eluf ta Manasse. U lil Żabulon qal: Ifraħ, Żabulon, fit-tluq tiegħek, u Issakar fit-tined tiegħu. Nazzjonijiet se jeqirdu, u intom se tissejhu hemm, u intom se tiddebhu hemm sagrificċju ta ġustizzja, għaliex il-ġid tal-baħar se jreddalek, u l-kummerċ tal-kosta ta dawk li jgħixu.

U lil Gad qal: Imbierak dak li jwessa lil Gad! Bħal iljun huwa wieqaf, wara li kisser driegħ u prinċep. U ra l-ewwel frott tiegħu, għax hemm inqasmet l-art tal-mexxejja li ngabru flimkien mal-mexxejja tal-popli; il-ġustizzja tal-Mulej għamel, u l-ġudizzju tiegħu ma Izrael.

U lil Dan qal: Dan huwa quċċata ta iljun, u se jaqbez minn Baxan. U lil Naftali qal: Naftali mimli baffarijiet aċċettabbli, u jimtela bil-barka tal-Mulej; il-baħar u n-Nofsinhar se jiret. U lil Asher qal: Imbierak minn ulied Asher, u se jkun aċċettabbli lil ħutu, se jgħaddas siequ fiż-żejt. Hadid u bronż se jkun is-sandal tiegħu, u bħal il-jiem tiegħek, hekk il-qawwa tiegħek.

Mhemmx bħal Alla tal-maħbub, li jitlaq fuq is-sema bħala għajnuna tiegħek, u l-magnificenti tal-firmament. U se jkoprik il-bidu ta Alla, u taħt il-qawwa ta driegħ eternu, u se jkeċċi l-għadu minn quddiemek, waqt li jgħid, Tintilef. U se joqgħod Izrael jafda waħdu fuq art Ġakobb, fuq qamħ u inbid, u s-sema lilek imsaħħab bid-dagħa. Imbierek int Izrael, min hu bħalek, poplu li qed jiġi salvat mill-Mulej? Se jiddefendi l-għajnuna tiegħek, u x-xabla hija l-vantagg tiegħek, u se jikdbu lilek il-għedewwa tiegħek, u inti fuq l-għonq tagħhom se tirtakab.

34

U tela Mosè minn Araboth ta Moab fuq il-muntanja ta Nabau, fuq il-quċcata ta Phasga, li tinsab quddiem Jericho, u s-Sid wera lilu l-art kollha ta Gilead sa Dan u l-art kollha ta Naftali, u l-art kollha ta Efraim, u Manasseh, u l-art kollha ta Ġuda sal-baħar tal-aħħar, u d-deżert, u r-reġjuni ta madwar Ġeriko, il-belt tal-palmi, sa Żogar. U qal il-Mulej lil Mosè, Din hija l-art li ħlift lil Abraham u Izakk u Ġakobb, meta qal, Lill-izrà tagħkom nagħtiha, u wrietha lil għajnejk, iżda hemm mhux se tidhol.

U miet Mosè, il-qaddej tal-Mulej, fl-art ta Moab permezz tal-kelma tal-Mulej. U difnuh f'Ai qrib id-dar ta Peor, u hadd ma ra d-difna tiegħu sal-lum. Mosè kien mija u għoxrin sena meta miet, ma kinux imdlam l-għajnejn tiegħu, u lanqas ma kinux meqruda l-fkieren tiegħu.

U bkew il-wlied ta Izrael fuq Mosè fAraboth ta Moab fuq il-Gordan ħdejn Ġeriko għal tletin jum, u tlestew il-jiem tal-lutt u l-biki ta Mosè. U Ġożwè bin Nun kien mimli bl-ispirtu tal-fehim, għax Mosè kien poġġa idejh fuqu, u l-Izraelin sema lilu, u għamlu kif kien ordna l-Mulej lil Mosè.

U ma qamx iktar profeta fi Izrael bħal Mosè, li kien jaf il-Mulej lilu wiċċ imb wiċċ. fis-sinjali u l-għegubijiet kollha, li s-Sid bagħtu biex jagħmilhom fl-art tal-Eġittu lil Fargħun, u lisservitori tiegħu, u lill-art kollha tiegħu, Il-għegubijiet il-kbar, u lid id il-qawwija, li għamel Mosè quddiem Israel kollu.

Ittra ta' San Ġwann

1

Dak li kien mill-bidu, dak li smajnieh, dak li rajna bl-ghajnejn tagħna, dak li osservajna u li l-idejn tagħna messewh, dwar il-Kelma tal-Ħajja, U l-ħajja giet rivelata, u aħna rajna u nixhdu u niproklamaw lilkom il-ħajja l-eterna, li kienet mal-Missier u giet rivelata lilna. Dak li rajna u dak li smajna, niddikjaraw lilkom, sabiex intom ukoll ikollkom relazzjoni magħna, u r-relazzjoni tagħna hija mal-Missier u mal-Iben tiegħu Ġesù Kristu. U dawn niktubhom lilkom sabiex il-ferħ tagħna jkun mimli.

U din hija l-messaġġ li aħna smajna minnu u nhabbru lilkom, li Alla huwa dawl u ma hemmx ebda dlam fih. Jekk ngħidu li għandna relazzjoni miegħu u nimxu fid-dlam, inkunu qed nikkdbu u ma nkunux qed nagħmlu l-verità, Jekk iżda nimxu fid-dawl, kif hu huwa fid-dawl, għandna relazzjoni ma xulxin, u d-demm ta Ġesù Kristu, Ibnu, jnaddafna minn kull dnu. Jekk ngħidu li mgħandniex dnu, inqarrqu lilna nfusna u l-verità

mhijiex fina. Jekk aħna naqblu bid-dnubiet tagħna, huwa fidil u ġust, sabiex jaħfer lilna d-dnubiet u jnaddaf lilna minn kull ingustizzja. Jekk ngħidu li ma dnibniex, nagħmluh giddieb, u l-kelma tiegħu mhijiex fina.

2

Tfal tiegħi, dawn nikteb lilkom sabiex ma tidnbux, u jekk xi hadd jidneb, għandna avukat lejn il-Missier, Ġesù Kristu l-ġust. U huwa stess huwa kappara dwar id-dnubiet tagħna, mhux dwar tagħna biss, iżda wkoll dwar id-dinja kollha. U fdan nafu li aħna nafuh, jekk inżommu l-kmandamenti tiegħu. Dak li jgħid, Jien naf lilu, u l-kmandamenti tiegħu ma jzommx, huwa giddieb, u fdan il-verità mhijiex. Min iżomm il-kelma tiegħu, tassew fdan l-imħabba ta Alla ġiet perfezzjonata. Fdan nafu li aħna fih. Dak li jgħid li jibqa fih għandu jimxi kif mexa dak, u hu wkoll hekk jimxi.

Huti, mhux kmandament ġdid qed nikteb lilkom, iżda kmandament antik, li kellkom minn mill-bidu. Il-kmandament l-antik huwa l-kelma li smajtu minn mill-bidu. Mill-ġdid nikteb lilkom kmandament ġdid, li huwa veru fih u fikom, għax id-dlam qed jgħaddi u d-dawl il-veru digà jiddi. Dak li jgħid li qiegħed fid-dawl, u jibgħat lil ħuh, għadu fid-dlam sa issa. Dak li jhobb lil ħuh jibqa fid-dawl, u mhemm l-ebda skandlu fih Dak li jmibgħed lil ħuh huwa fid-dlam u fid-dlam jimxi, u ma jafx fejn imur, għaliex id-dlam għama l-għajnejn tiegħu.

Qed nikteb lilkom, ulied żgħar, għax id-dnubiet tagħkom huma maħfura minħabba ismu. Qed nikteb lilkom, missirijiet, għax intom għaraftu lil dak li kien mill-bidu. Qed nikteb lilkom, żgħażaġh, għax intom irbaħtu fuq il-ħażin. Ktibt lilkom, tfal, għax intom għaraftu lill-Missier. Ktibt lilkom, missirijiet, għax intom għaraftu lil dak li kien mill-bidu. Ktibt lilkom, żgħażaġh, għax intom qawwija u l-kelma ta Alla tibqa fikom u intom rebaħtu lill-ħażin.

Thobbux id-dinja u lanqas dak li hemm fid-dinja. Jekk xi hadd iħobb id-dinja, l-imħabba tal-Missier mhijiex fih, Għax kull haġa fid-dinja, ix-xewqa tal-laħam u x-xewqa tal-għajnejn u l-boastfulness tal-ħajja, mhijiex mill-Missier, iżda mid-dinja. U d-dinja qed tgħaddi u x-xewqa tagħha, iżda dak li jagħmel ir-rieda ta Alla jibqa għall-eternità.

Tfal, din hija l-aħħar siegħa, u kif intom smajtu li l-antikristu ġej, u issa saru ħafna antikristiċi, minn dan nafu li din hija l-aħħar siegħa. Minn tagħna ħarġu, iżda ma kinux minn tagħna. Jekk għax kienu minn tagħna, kienu baqqgħu magħna, iżda sabiex jiġi żvelat li mhux ilkoll huma minn tagħna. U intom tinsim għandkom mill-Qaddis, u tafu kollox. Ma ktibtieħ lilkom għax ma tafux il-verità, iżda għax tafuha, u għax kull gideb mhux ġej mill-verità. Min huwa l-giddieb jekk mhux dak li jiċhad li Ġesù huwa l-Kristu? Dan huwa l-antikristu, dak li jiċhad lill-Missier u lill-Iben. Kull min jiċhad lil Iben lanqas il-Missier mgħandu. Intom għalhekk, dak li semgħtu mill-bidu, ħallu jibqa fikom. Jekk dak li semgħtu mill-bidu jibqa fikom, intom ukoll tibqgħu fl-

Iben u fl-Missier. U dan huwa l-wegħda li huwa nnifsu wiegħed lilna, il-ħajja l-eterna. Dawn l-affarijiet ktibt lilkom dwar dawġ li qed iqarrqu lilkom. U intom, it-tinsija li ħadtu minnu tibqa fikom, u mgħandkom bżonn li xi ħadd jgħallimkom, iżda kif l-istess tinsija tgħallimkom dwar kollox, u vera hi u mhix gidba, u kif għallmitkom, tibqgħu fih. U issa, tfal żgħar, ibqgħu fih, sabiex meta jiġi żvelat ikollna kuragg u ma nkunux miżjuna minnu fil-preżenza tiegħu. Jekk intom tgħarfu li hu ġust, intom tgħarfu li kull min jagħmel il-ġustizzja twieled minnu.

3

Ara xtip ta imħabba tana l-Missier sabiex insejġu ulied Alla. Minħabba dan id-dinja ma tafkomx, għax ma kinitx taf lilu. Maħbubin, issa aħna wlied Alla, u għadha mhix ġiet rivelata x'se nkunu, iżda nafu li jekk huwa jiġi rriveljat, se nkunu bħalu, għax se narawh kif inhu. U kull min għandu din it-tama fih jippurifica lilu nnifsu, kif dak huwa safja.

Kull min jagħmel id-dnub jagħmel ukoll l-illegittimità, u d-dnub huwa l-illegittimità. U intom tafu li dak kien manifestat sabiex jieħu l fuq id-dnubiet tagħna, u dnub fih mhemmx. Kull min jibqa fih ma jidnibx, kull min jidneb ma rahx lilu u lanqas ma għarfu. Tfal, ħadd mgħandu jqarrqikom, dak li jagħmel il-ġustizzja huwa ġust, kif dak huwa ġust. Dak li jagħmel id-dnub huwa mix-xitan, għax mix-xitan jidneb mill-bidu. Għal dan deher il-Iben ta Alla, biex jeqred ix-xogħlijiet tax-xitan. Kull min

huwa mewlud minn Alla ma jagħmilx dnuv, għaliex iż-żerriegħa tiegħu tibqa fih, u ma jistax jidneb, għaliex huwa mewlud minn Alla. Fdan huwa ċar it-tfal ta Alla u t-tfal tad-djavlu. Kull min ma jagħmilx il-ġustizzja mhux huwa minn Alla, u min ma jħobbx lil ħuh. Li dan huwa l-messaġġ li intom smajtu mill-bidu, sabiex aħna nħobbu lil xulxin. Mhux bħal Kajin, li kien mill-ħażin u qatel lil ħuh, u għal liema raġuni qatlu? Għaliex l-opri tiegħu kienu ħżiena, iżda dawk ta ħuh kienu ġusti. Mgħandkomx tistgħagħbu, ħuti, jekk id-dinja tibgħadkom. Aħna nafu li aħna għaddew mill-mewt għall-ħajja, għaliex inħobbu lill-aħwa. Dak li ma jħobbx lil ħuh jibqa fil-mewt. Kull min jobgħod lil ħuh huwa qattiel, u intom tafu li kull qattiel mgħandux ħajja eterna li tibqa fih. Fdan aħna konna nafu l-imħabba, għaliex dak wieħed għalina l-ruħ tiegħu poġġa, u aħna għandna għall-aħwa l-ruħiet inpoġġu. Min ikollu l-ħajja tad-dinja u josserva lil ħuh li għandu bżonn u jagħlaq qalbu minnu, kif l-imħabba ta Alla tibqa fih? Tfal żgħar tiegħi, mgħandniex inħobbu bil-kelma u lanqas bl-ilsien, iżda bl-għemil u bil-verità. U fdan nafu li aħna mill-verità, u quddiemu se nipperswažu l-qlub tagħna. għax jekk tikkundanna qalbna, Alla huwa akbar minn qalbna u jaf kollox. Għezież, jekk qalbna ma tikkundannaniex, għandna fiduċja lejn Alla. U dak li jekk nitolbu nircievu minnu, għaliex il-kmandamenti tiegħu nżommuhom u l-affarijiet li jogħgħbu quddiemu nagħmluhom. U dan huwa l-kmandament tiegħu, sabiex nemmnu fl-isem tal-Iben tiegħu Ġesù Kristu u nħobbu lil xulxin kif ta l-kmandament. U dak li jżomm il-kmandamenti tiegħu jibqa fih, u hu fih. U fdan nafu li jibqa fina, mill-Ispirtu li ta lilna.

4

Beloved, la temmnju lil kull spirtu, imma ttestjaw l-ispirti jekk humiex minn Alla, għax ħafna profeti foloz ħargu fid-dinja. Fdan tafu l-ispirtu ta Alla: kull ispartu li jaqbel li Ġesù Kristu ġie fil-laħam, huwa minn Alla. U kull spirtu li ma jaqbilx li Ġesù Kristu ġie fil-laħam, mhuwiex minn Alla, u dan huwa tal-antikristu li intom smajtu li ġej, u issa huwa diġà fid-dinja. Intom minn Alla, tfal zġħar, u intom rebħu lilhom, għaliex akbar huwa dak li fikom minn dak li fid-dinja. Huma huma mid-dinja, minħabba dan jikkellmu mid-dinja u d-dinja tagħhom tisma. Aħna minn Alla, dak li jaf lil Alla jisma lilna. Min mhux minn Alla ma jismax lilna. Minn dan nafu l-ispirtu tal-verità u l-ispirtu taż-żball.

Beloved, ejjew inħobbu lil xulxin, għaliex l-imħabba hi minn Alla, u kull min inħobb twieled minn Alla u jaf lil Alla. Dak li ma jħobbx ma kienx jaf lil Alla, għaliex Alla huwa mħabba. Fdan kien manifestat l-imħabba ta Alla fina, għax Alla baġħat lil ibnu l-waħdieni mitwluw fid-dinja sabiex ngħixu permezz tiegħu. Fdan tinsab l-imħabba, mhux li aħna ħabbejna lil Alla, iżda li hu ħabbna u baġħat lil ibnu bħala kaffara għad-dnubiet tagħna. Beloved, jekk hekk Alla ħabbna, aħna wkoll għandna nħobbu lil xulxin. Lil Alla ħadd qatt ma raha, jekk aħna nħobbu lil xulxin, Alla jibqa fina u l-imħabba tiegħu hija perfezzjonata fina. Fdan nafu li nibqgħu fih u hu fina, għax ta lina mill-Ispirtu tiegħu. U aħna rajna u nixhdu li l-Missier baġħat lill-Iben bħala Salvatur tad-dinja. Min ikun jikkonferma li Ġesù huwa l-Iben ta Alla, Alla

jibqa fih u huwa fAlla. U aħna konna nafu u emminna l-imħabba li Alla għandu fina. Alla hu mħabba, u dak li jibqa fl-imħabba jibqa fAlla u Alla fih. Fdan ġiet perfezzjonata l-imħabba magħna, sabiex ikollna fiduċja fil-jum tal-ġudizzju, għaliex kif dak hu, aħna wkoll aħna fdin id-dinja. Il-biża mhijiex fl-imħabba, iżda l-imħabba perfetta tarmi l barra l-biża, għaliex il-biża għandha kastig, u dak li jibża ma ġiex perfezzjonat fl-imħabba. Aħna nħobbu lilu, għaliex hu l-ewwel ħabbna. Jekk xi ħadd jgħid li jien inħobb lil Alla, iżda jibgħad lil ħuh, huwa giddieb, għax dak li ma jħobbx lil ħuh li ra, kif jista jħobb lil Alla li ma rax? U dan il-kmandament għandna minnu, li min iħobb lil Alla jħobb ukoll lil ħuh.

5

Kull min jemmen li Ġesù huwa l-Kristu twieled minn Alla, u kull min iħobb lil min ġab iħobb ukoll lil min twieled minnu. Fdan nafu li aħna nħobbu lit-tfal ta Alla, meta nħobbu lil Alla u nżommu l-kmandamenti tiegħu. Dan għax hi l-imħabba ta Alla, li nżommu l-kmandamenti tiegħu, u l-kmandamenti tiegħu mhumiex tqal. Għax kull min twieled minn Alla jirbaħ id-dinja, u din hi r-rebħa li rbaħet id-dinja, il-fidi tagħna. Min huwa l-wieħed li jirbaħ id-dinja jekk mhux dak li jemmen li Ġesù huwa l-Iben ta Alla? Dan huwa li ġie permezz l-ilma u d-demmm, Ġesù Kristu, mhux fl-ilma biss, iżda fl-ilma u fid-demmm, u l-Ispirtu huwa li jixhed, għax l-Ispirtu huwa l-verità. Għax tliet huma x-xhieda fis-sema: il-Missier, il-Kelma u l-Ispirtu s-Santu, u dawn it-

tliet wieħed huma, u tliet huma x-xhieda fl-art. L-Ispirtu u l-ilma u d-demm, u t-tlieta huma wieħed. Jekk aħna nircievu x-xhieda tal-bnedmin, ix-xhieda ta Alla hija akbar, għax din hija x-xhieda ta Alla li huwa xehed dwar Ibnu. Dak li jemmen fil-Iben ta Alla għandu x-xhieda fih, dak li ma jemminx lil Alla geddiem għamlu lilu, għaliex ma emminx fix-xhieda li xehed Alla dwar Ibnu. U din hi x-xhieda, li ħajja eterna ta lil-na Alla, u din il-ħajja fil-Iben tiegħu hi. Dak li għandu l-Iben għandu l-ħajja; dak li mgħandux l-Iben ta Alla mgħandux il-ħajja.

Dawn kitbthom lilkom, lil dawk li jemmnu fl-isem tal-Iben ta Alla, sabiex tkunu jafu li għandkom il-ħajja eterna, u sabiex tkomplu temmnu fl-isem tal-Iben ta Alla. U dan huwa l-franchezza li għandna lejħ, li jekk nitolbu xi ħaġa skont ir-rieda tiegħu, jisma lilna. U jekk aħna nafu li jisma tagħna dak li nitolbu, aħna nafu li għandna t-talbiet li tlabna minnu. Jekk xi ħadd jara lil ħuh jiddneb dnuħ li mhux lejn il-mewt, se jitlob, u se jagħtih ħajja, lil dawk li jiddnub mhux lejn il-mewt. Hemm dnuħ lejn il-mewt; mhux dwar dik qed ngħid li jitlob. Kull ingustizzja hija dnuħ, u hemm dnuħ li mhux lejn il-mewt. Aħna nafu li kull min hu mewlud minn Alla ma jidnibx, iżda dak li hu mewlud minn Alla jħares lilu nnifsu, u l-ħażin ma jmissx lilu. Nafu li aħna minn Alla, u d-dinja kollha tinsab fil-ħażin. Aħna nafu iżda li l-Iben ta Alla ġie u tana moħħ sabiex inkunu nafu l-Veru, u aħna fil-Veru, fl-Iben tiegħu Ġesù Kristu. Dan huwa l-veru Alla u l-ħajja eterna.

Tfal, iħarsu lilkom infuskom mill-idoli, amen.

Ġożwè

1

U gara wara l-mewt ta Mosè, qal il-Mulej lil Ġożwè bin Nun, l-assistant ta Mosè, u qallu: Mosè, l-assistent tiegħi, miet. Issa għalhekk qum u aqşam il-Ġordan, inti u dan il-poplu kollu, lejn l-art li jiena qed nagħti lilhom. Kull post li fuqu tistgħu bil-werrej tar-riglejn tagħkom, nagħtihulkom, kif għidt lil Mosè. Id-deżert u l-Anti Libanu, sa tax-xmara l-kbira, ix-xmara Euftrate, u sa l-baħar tal-aħħar, mill-punent tax-xemx, se jkunu l-konfini tagħkom. Mhux se jieqaf bniedem quddiemkom l-iljiem kollha tal-ħajja tiegħek, u bħalma kont ma Mosè, hekk inkun ukoll miegħek, u mhux se nabbandunak u lanqas se ninjorak. Kun qawwi u kun kuragġuż, għax int se taqşam lil dan il-poplu l-art li jiena ħlift lill-missirijiet tagħkom li nagħtihom. Kun qawwi għalhekk u kun kuragġuż, biex iżzomm u tagħmel kif kmanda lilek Mosè l-qaddej tiegħi, u ma tmurx il bogħod minnhom lejn il-lemin u lanqas lejn ix-xellug, sabiex tirnexxi fdak kollu li tagħmel. U mhux se timbiegħed il-ktieb tal-liġi ta dan minn ħalqek, u int se timmedita fih granet u lejl, sabiex tkun taf li

tagħmel dak kollu li hu miktub; mbagħad int se tisproxxima, u int se tagħmel prosperi l-modi tiegħek, u mbagħad int se tifhem. Ara, jien ordnajtlek: kun qawwi u kuraġġuż, la tibza u lanqas tħalli ruħek, għax miegħek il-Mulej Alla tiegħek fejn ukoll tmur. U kmanda Ġozwè lill-iskribi tal-poplu, u qal, Idhlu fin-nofs tal-kamp tal-poplu, u ordnaw lill-poplu, u għidulu: Ipprepparaw provvisti, għaliex fi tliet ijiem oħra intom se taqsmu dan il-Ġordan, biex tidhlu u tiehdu l-art li l-Mulej, Alla tal-missirijiet tagħkom, qieghed jagħtikom.

U lir-Reuben, u lil Gad, u lin-nofs tribù ta Manasseh qal Joshua, Ftakru l-kelma li kmanda lilkom Mosè, il-qaddej tal-Mulej, meta qal: Il-Mulej l-Alla tagħkom irreppa lilkom, u ta lilkom din l-art. In-nisa tagħkom u t-tfal tagħkom u l-bhejjem tagħkom ħallu joqogħdu fl-art li ta lilkom. Intom iżda tgħaddu armati qabel ta l-aħwa tagħkom, kull il-qawwi, u tgħinu lilhom. Sakemm il-Mulej Alla tagħna jagħti mistrieħ lill-aħwa tagħkom, bħal ma għamel magħkom intom, u dawn ukoll jirtu l-art li l-Mulej Alla tagħna qieghed jagħti lilhom, u mbagħad tmur lura kull wieħed għall-wirt tiegħu, li ta lkom Mosè fil-parti l-oħra tal-Ġordan lejn il-lvant tax-xemx. U wiegħbu lil Ġozwi u qalu: Kollox li int tordnalna nagħmluh, u fkull post li int tibgħatna nimxu. Skont kollox kemm smajniena minn Mosè, nisimgħu lilek, ħlief jekk ikun il-Mulej Alla tagħna miegħek, kif kien ma Mosè. Ir-raġel li ma jobdikx lilek, u min ma jismax il-kliem tiegħek skont dak li tordnal, għandu jmut, imma kun qawwi u kun kuraġġuż.

2

U baġhat Ġozwè bin Nun minn Xittim żewġ żgħażaġħ biex jispijaġġaw, u qalilhom: Telgħu u raw l-art u Ġeriko. U marru ż-żewġ żgħażaġħ u daħlu fĠeriko, u daħlu fdar mara prostituta li kien jisimha Raħab, u qagħdu hemm.

U kien irrappurtat lir-re ta Ġeriko, u qalu: Daħlu hawn irġiel mill-ulied ta Izrael biex jispiaw l-art. U baġhat is-sultan ta Ġeriko u qal lil Raħab, jgħid: Oħroġ lill-irġiel li daħlu fid-dar tiegħek bil-lejl, għax ġew biex jispijaġġaw l-art. U wara li ħadet il-mara ż-żewġ irġiel, ħbiethom, u qalet lilhom: Daħlu ġewwa għandi l-irġiel, Kif imma l-bieb kien qed jingħalaq fid-dlam, u l-irġiel ħarġu, ma nafx fejn marru. Segwu warajhom, jekk tlaħħquhom. Din iżda tellaġħhom fuq is-saqaf, u ħbiethom fil-qasab tal-linu li kien imkawwem fuq is-saqaf. U l-irġiel insegwewhom fit-triq lejn il-Jordan lejn l-għabar, u l-bieb ingħalaq.

U ġara li meta ħarġu dawk li kienu qed iħarsu warajhom, u huma stess qabel ma raqdu, din telgħet lejhom fuq is-saqaf, U qalet lejhom: Naf li ta lilkom il-Mulej l-art, għax waqgħet il-biża tagħkom fuqna. Aħna smajna għax is-Sur il-Alla nixxef il-baħar l-aħmar minn quddiemkom meta ħriġtu mill-art tal-Eġittu, u dak kollu li għamel liż-żewġ slaten tal-Amoriti li kienu lil hinn mill-Ġordan, lil Siħon u lil Og, li intom qridtuhom. U wara li smajna, aħna stħarrġna bil-qalb tagħna, u ma baqax aktar spirtu fhadd minna minħabba wiċċkom, għax il-Mulej Alla tagħkom huwa

Alla fis-sema l fuq u fuq l-art l isfel. U issa ħalfu lili lill-Mulej Alla, li nagħmel lilkom ħniena, u aghmlu intom ukoll ħniena fid-dar tal-missier tiegħi, U ħallsu ħajjin id-dar tal-missier tiegħi, l-omm tiegħi, u l-aħwa tiegħi, u d-dar kollha tiegħi, u dak kollu li huwa tagħhom, u salvaw ir-ruħ tiegħi mill-mewt.

U qalu lilha l-irġiel: Ir-ruħ tagħna minflok tagħkom għall-mewt. U hi qalet: Meta s-Sid jgħaddi lilkom il-belt, aghmlu lili ħniena u verità. U nizzlet lilhom permezz tat-tieqa. U qal lilhom: Morru lejn il-muntanji biex il-persegwituri ma jiltaqqgħux magħkom, u aħbew hemm għal tlett ijiem sakemm il-persegwituri jirritornaw lura minn warajkom, u wara dan morru fit-triq tagħkom.

U qalu lilha l-irġiel, Aħna innoċenti minn dan il-ġurament tiegħek. Ara, aħna qed nidhlu fparti mill-belt, u int tpoġġi s-sinjal, dan il-ħabel l-aħmar tħallu l isfel fit-tieqa li minnha ħallejtna ninzlu, iżda lil missierek, u lil ommok, u lil ħutek, u lil kull dar ta missierek tiġborha lejkom fid-dar tiegħek. U se jkun kull min joħroġ mill-bieb tad-dar tiegħek il barra, ħati għalih innifsew se jkun, iżda aħna nkunu innoċenti minn dan il-ġurament tiegħek, u dawkom kollha li jkunu miegħek fid-dar tiegħek, aħna nkunu ħatja. Jekk iżda xi ħadd jagħmilna ħażin jew jikkxef dawn il-kliem tagħna, aħna nkunu innoċenti minn dan il-ġurament tiegħek. U qal lilhom: Skont il-kelma tagħkom ikun hekk. U baqgħom, u marru. U ġew fil-muntanja, u baqgħu hemm tliet ijiem, u l-persekuturi fittxew it-toroq kollha, u ma sabux.

U rritornaw iż-żewġ żgħażaġħ, u niżlu mill-muntanja, u qasmu

lejn Ġożwè bin Nun, u rrakontaw lilu dak kollu li ġralhom. U qalu lil Ġożwè, li l-Mulej għalaq l-art kollha fidna, u kull min joqgħod fdik l-art twaqqa qalbu minħabba fina.

3

U qam kmieni Ġożwè fil-għodu, u telaq minn Shittim, u ġew sal-Ġordan, u qagħdu hemm qabel ma qasmu. U ġara wara tliet ijiem li l-iskribi għaddew mill-kamp. U huma kmandaw lill-poplu u qalu: Meta taraw l-arka tal-patt tal-Mulej Alla tagħna, u l-qassisin tagħna u l-Leviti jerfgħuha, intom taqilgħu minn il-postijiet tagħkom u morru warajha. Imma ħa jkun il bogħod bejnietek u dik, madwar elfejn kubit se tqumu, ma taqrbux lejha, sabiex tkunu jafu t-triq li se timxu fuqha, għax ma mxejtux fuq din it-triq mill-bieraħ u t-tieni jum qabel.

U qal Ġożwè lill-poplu: Ikkonsagra lilkom infuskom għal għada, għax għada l-Mulej se jagħmel meraviljużi fostkom. U qal Ġożwè lis-sacerdoti: Ħudu l-arka tal-patt tal-Mulej, u morru qabel il-poplu. U ħadu s-sacerdoti l-arka tal-patt tal-Mulej, u marru quddiem il-poplu. U qal il-Mulej lil Ġożwè: Fdan il-jum nibda ngħollik quddiem il-ulied kollha ta Izrael, sabiex ikunu jafu li bħalma kont ma Mosè, hekk inkun ukoll miegħek. U issa kmanda lill-sacerdoti li jgħorru l-kaxxa tal-patt u għidilhom: Meta tidhlu fuq parti mill-ilma tal-Ġordan, fil-Ġordan tqumu.

U qal Ġożwè lill-ulied ta Izrael: Ġibu hawn, u isimgħu l-kelma

tal-Mulej, Alla tagħna. Fdan intom se tafu li Alla ħaj huwa ħdejkom, u qerred se jeqred minn quddiem wiċċna lill-Kananew, u lill-Hittit, u lill-Perizit, u lill-Hivvit, u lill-Amorit, u lill-Ġerġesit, u lill-Ġebusit. Ara l-kaxxa tal-patt tas-Sid tal-art kollha qed tġhaddi l-Ġordan. Aghżlu għalikom tnax-il raġel mill-ulied ta Izrael, wieħed minn kull tribù. U se jkun, kif jirtiġu r-riġlejn tas-sacerdoti li jgorru l-kaxxa tal-patt tal-Mulej tal-art kollha fl-ilma tal-Jordan, l-ilma tal-Jordan se jonqos, iżda l-ilma n-niežel se jieqaf.

U telaq il-poplu minn it-tendi tagħhom biex jaqsmu l-Ġordan, u l-qassisin ġarru l-arka tal-patt tal-Mulej qabel il-poplu. Kif iżda l-qassisin li kienu qed igorru l-kaxxa tal-patt kienu qed jidhlu lejn il-Ġordan, u s-saqajn tal-qassisin li kienu qed igorru l-kaxxa tal-patt tal-Mulej ingabdu fil-parti ta fuq tal-ilma tal-Ġordan, u l-Ġordan kien mimli sal-bank kollu tiegħu, bħal fil-jiem tal-ħsad tal-qamħ, U waqfu l-ilmijiet li kienu niežlin minn fuq, waqfu fmassa kongelata waħda mibgħuda l bogħod ħafna ħafna bis-saħħa sa parti ta Kariathiarim, iżda dak li kien nižel nižel lejn il-baħar ta Araba, baħar tal-melħ, sa fl-aħħar waqaf, u l-poplu kien wieqaf quddiem Jericho. U qagħdu l-qassisin li kienu qed igorru l-kaxxa tal-patt tal-Mulej fuq l-art xotta fnofs il-Ġordan, u l-ulied kollha ta Izrael qasmu fuq l-art xotta, sakemm il-poplu kollu spiċċa jaqsam il-Ġordan.

4

U meta l-poplu kollu temm jaqsam il-Ġordan, qal is-Sid lil Ġożwè u qallu, Wara li ħadt irġiel mill-poplu, wieħed minn kull tribù, Ordna lilhom, u ħudu minn nofs il-Ġordan tnax-il ġebbla lesti, u dawn waqt li qed tgorruhom flimkien magħkom, poġġuhom fil-kamp tagħkom, fejn se taħbtu hemmhekk il-lejl.

U wara li sejjah Ġożwè tnax-il raġel distinti minn ulied Izrael, wieħed minn kull tribù, Qal lilhom: Ġibu quddiem tiegħi, qabel wiċċ il-Mulej, ġon-nofs tal-Ġordan, u wara li jkun ħa minn hemm kull wieħed ġebbla, ħuduha fuq spallejkom skont in-numru tat-tnax-il tribù ta Izrael, sabiex dawn ikunu jeżistu għalikom bhala sinjal imqiegħed kontinwament, sabiex meta ibnek jistaqsik għada u jgħid, xinhuma dawn il-ġebel għalina? U int se turi ċar lill-iben tiegħek, u tgħidlu, li waqaf il-Jordan xmara minn quddiem il-kaxxa tal-patt tal-Mulej ta l-art kollha, meta kien qiegħed jaqsam minnha, u dawn il-ġebel se jkunu lilkom tifkira lill-ibna ta Izrael sal-eterinità.

U għamlu hekk il-ulied ta Izrael, kif ordna l-Mulej lil Ġożwè, u ħadu tnax-il ġebbla minn nofs il-Ġordan, kif ordna l-Mulej lil Ġożwè fit-tmiem tal-qsim tal-ulied ta Izrael, u garrbu flimkien magħhom lejn il-kamp, u poġġewhom hemm. Waqqaf iżda Ġożwè wkoll tnax-il ġebbla oħra fil-Ġordan innifsu, fil-post fejn qagħdu r-riġlejn tal-qassisin li kienu qed iġorru l-kaxxa tal-patt tas-Sid, u huma hemm sal-lum.

Kienu qegħdin il-qassisin li kienu qed iġorru l-kaxxa tal-patt fil-Ġordan, sakemm Ġożwè temm kollox li kmanda s-Sid li jħabbar

lill-poplu, u l-poplu ħaffef, u qasmu. U ġara li meta temm il-poplu kollu jaqşam, qasmet il-kaxxa tal-patt tal-Mulej, u l-ġebel quddiemhom. U qasmu l-ulied ta Reuben, u l-ulied ta Gad, u n-nofs tribù ta Manasseh ippreparati qabel l-ulied ta Israel, kif kien ikkumanda lilhom Moses. Erbgħin elf armat għall-battalja qasmu quddiem il-Mulej għall-gwerra lejn il-belt ta Ġeriko. Fdak il-jum iż-żied il-Mulej lil Ġozwè quddiem il-poplu kollu ta Izrael, u beżgħu minnu, bħalma beżgħu minn Mosè, kemm-il darba li għex.

U qal il-Mulej lil Ġozwè, u qal, Ordna lill-qassisin li jgħorru l-kaxxa tal-patt tax-xhieda tal-Mulej biex joħorġu mill-Ġordan. U kkmnda Ġozwè lill-sacerdoti, u qal: Oħorġu mill-Ġordan. U ġara li meta niżlu l-qassisin li kienu qed iġorru l-kaxxa tal-patt tal-Mulej mill-Ġordan u poġġew riġlejhomm fuq l-art, l-ilma tal-Ġordan ħareġ lura għall-post tiegħu u baqa jimxi bħal qabel minn naħa għal oħra tal-bank kollu.

U l-poplu telgħu mill-Ġordan fl-għaxar tax-xahar l-ewwel, u l-ulied ta Izrael kampaw fGilgal fil-parti lejn l-ivant tax-xemx minn Ġeriko. U dawn it-tnax-il ġebli, li ħa minn il-Ġordan, waqqafhom Ġozwè fGilgal. qiegħed jgħid, Meta jistaqsuk uliedkom u jgħidu, X'inhuma dawn il-ġebel? Ixandru lill-ulied tagħkom, li fuq l-art xotta qasam Izrael dan il-Ġordan. Wara li nixxef il-Mulej, l-Alla tagħna, l-ilma tal-Ġordan minn quddiemhom sa ma qasmu, bħalma għamel il-Mulej, l-Alla tagħna, lill-Baħar l-Aħmar li nixxef il-Mulej, l-Alla tagħna, quddiemna sa ma għaddejna, Sabiex jafu l-ġnus kollha tal-art li

l-qawwa tal-Mulej hija qawwija, u sabiex intom taqdu lill-Mulej Alla tagħna fkull xogħol.

5

U ġara li meta semgħu s-slaten tal-Amorriti li kienu lil hinn mill-Ġordan, u s-slaten tal-Feniċja li kienu ħdejn il-baħar, li s-Sid l-Alla nixxef ix-xmara tal-Ġordan minn quddiem ulied Iżrael meta kienu qed jaqsmu, ddibu moħħhom, u ntlagtu bil-biża, u ma kien fihom ebda għerf quddiem ulied Iżrael.

Fdan il-ħin qal is-Sid lil Ġożwè, Agħmel lilek innifsek xwabel tal-ġebel minn blat qawwi, u bilqiegħda ċirkumċidi lill-ulied ta Iżrael għat-tieni darba. U Ġożwè għamel sejfiet tal-ġebel li jaqtgħu, u ċirkonċiża lill-ulied ta Iżrael fuq il-post imsejjaħ Il-Ġholja tal-Prepuċji. Il-mod kif Ġożwè naddaf lill-ulied ta Iżrael, kemm dawk li saru fit-triq, u kemm dawk li kienu mhux imċirkumċiżi minn dawk li kienu ħarġu minn Eġittu, Dawn kollha ċċirkonċiża Ġożwè, għax erbgħin u tnejn sena vvjaġġaw Iżrael fid-deżert tal-Mabaritidt. Għalhekk il-biċċa l-kbira tagħhom tal-ġwerrera li kienu ħarġu minn art l-Eġittu kienu mhux iċċirkonċiżi, dawk li ma obdewx il-kmandamenti ta Alla, li lilhom ukoll iddekretta li ma jarawx l-art li kien ħalef is-Sid lill-missirijiet tagħhom li jagħtihom, art li tgħaddi ħalib u għasel. Minflok dawn, huwa sostwixxa l-ulied tagħhom, li lil huma Ġożwè ċirkonċiża, minħabba li huma twieldu matul it-triq mhux iċċirkonċiżi. Wara li kienu ċċirkonċiżi, kellhom kwiet

hemmhekk bilqiegħda fil-kamp sa ma fiequ. U qal il-Mulej lil Ġożwè bin Nun: Illum neħhejt il-għajjir tal-Egittu minnkom, u sejjah l-isem ta dak il-post Gilgal.

U l-ulied ta Izrael għamlu l-Għid fit-erbatax-il jum tax-xahar filgħaxija lejn il-punent ta Ġeriko, lil hinn mill-Ġordan, fil-wita. U kielu mill-qamħ tal-art, ftir u ġdid. Fdak il-jum wieqaf il-manna wara li kielu mill-qamħ tal-art, u ma baqax hemm aktar manna għall-ulied ta Izrael, iżda ħasdu l-art tal-Palmi fdik is-sena.

U gara li meta kien Ġożwè fĠeriku, u wara li ħares il fuq bl-għajnejn ra raġel wieqaf quddiemu, u s-sejf imġarrab fidu, u wara li resaq Ġożwè qal lilu: Tagħna int, jew tal-avversarji? Iżda qal lilu: Jien il-kap tal-qawwa tal-Mulej, issa wasalt. U Ġożwè waqa fuq wiċċu fuq l-art, u qal lilu: Sid, xtordna lill-qaddej tiegħek? U jgħid il-kmandant kap tal-Mulej lil Ġożwè, Neħhi s-sandal minn riġlejk, għax il-post li fuqu inti wieqaf huwa qaddis.

6

U Ġeriko kienet magħluqa u ffortifikata, u ħadd ma kien johroġ minnha, u lanqas ħadd ma kien jidhol. U qal il-Mulej lil Ġożwè, Ara, jiena nagħti Ġeriko fidejk, u s-sultan tagħha li fiha, dawk il-qawwija li huma b'saħħithom. Inti iżda poġġi madwarha l-gwerrera fċirku. U se jkun li meta ddoqqu t-tromba, il-poplu kollu jgħajjat flimkien, u meta jgħajtu, is-swar tal-belt se jaqgħu

waħidhom, u l-poplu kollu se jidħol, kull wieħed minn quddiem, ġol-belt.

U daħal Ġozwè bin Nun lejn il-qassisin, U qal lilhom, jgħid: Ordnew lill-poplu jduru madwar u jċerċjaw il-belt, u l-ġwerrera jhallu jgħaddu armati quddiem il-Mulej. U sebgħa saċerdoti li għandhom sebgħa trumbetti sagri jgħaddu bl-istess mod quddiem il-Mulej, u jdoqqu b'saħħa, u l-kaxxa tal-patt tal-Mulej timxi warajhom. Il-warriors iżda ħalli jmarċaw quddiem, u l-qassisin li jġibu r-rear wara l-kaxxa tal-patt tal-Mulej inaqqru. Lill-poplu iżda kmanda Ġozwè u qal: Ma tgħajjatux, u lanqas ma għandu jisma ħadd il-vuċi tagħkom, sa meta hu nnifsu jħabbar il-jum biex tgħajjtu, u mbagħad tgħajjtu. U wara li daret madwar, l-arka tal-patt ta Alla minnufih marret lejn il-kamp, u raqdet hemm.

U fil-jum it-tieni qam Ġozwè filgħodu, u l-qassisin ħadu l-kaxxa tal-patt tal-Mulej. U s-seba saċerdoti li kienu qed iġorru s-seba trumbetti kienu jimxu l quddiem il-Mulej, u wara dan kienu jidħlu l-ġwerrera, u l-folla l-bqija wara l-arka tal-patt tal-Mulej, U l-qassisin sawwtu btrumpetti, u l-folla l-baqgħa kollha ċirkondat il-belt sitt darbiet minn qrib, u mar lura fil-kamp. Hekk għamel għal sitt ijiem.

U fil-jum is-seba qamu fis-sebħ, u marċaw madwar il-belt fdak il-jum seba darbiet. U ġara fis-seba dawra li dawwqu l-qassisin, u qal Ġozwè lil ulied Izrael: Aghmlu ħoss, għax il-Mulej għadda lilkom il-belt. U se tkun il-belt maħkuma, din u kollox kemm hu

fiha, lill-Mulej Sabaoth, ħlief Raħab il-prostituta ħarsulha, u kollox kemm hu fid-dar tagħha. Imma intom għandkom iżommu ħafna mill-affarijiet iddedikati, ħalli ma jkunx li intom stess tikkunsidraw u tieħdu mill-affarijiet iddedikati, u tagħmlu l-kamp tal-ulied ta Izrael maledett u tqerduna. U kull fidda jew deheb, jew ram jew ħadid, se jkun qaddis għall-Mulej, u se jingieb fit-teżor tal-Mulej.

U l-qassisin daqqew bit-trombi, u meta l-poplu sama l-ħoss tat-trombi, il-poplu kollu għajjat flimkien bghajta kbira u qawwija, u l-ħajt kollu waqa madwar, u l-poplu kollu tela ġol-belt. U Ġożwè devota lilha, u dak kollu li kien fil-belt minn raġel sa mara, minn żaġħżuġħ sa xih, u sa għoġol u annimal taħt ġogu, bil-ħalq tax-xabla.

U liż-żewġ żgħażaġħ li kienu spjaw qal Ġożwè: Idħlu fid-dar tal-mara, u ħarġu liha minn hemm, u dak kollu li hu tagħha. U daħlu ż-żewġ żgħażaġħ li kienu spiaw il-belt fid-dar tal-mara, u ħarġu lil Raħab il-prostituta, u lil missierhha, u lil ommha, u lil ħuthha, u lill-qraba kollha tagħha, u dak kollu li kien tagħha, u poġġewhha barra mill-kamp ta Izrael. U l-belt inħarqet bin-nar ma kollox li fiha, ħlief il-fidda u d-deheb u l-bronż u l-ħadid li taw biex ikunu miġjuba fit-teżor tal-Mulej.

U Raħab il-prostituta, u d-dar kollha tagħha tal-missier, salvahom ħajjin Ġożwè, u stabbilixxihom fl-Izrael sal-lum, għax ħbiet l-ispjaturi li baġħat Ġożwè biex jispiaw Ġeriko. U ħallef Ġożwè fdik il-ġurnata quddiem il-Mulej, u qal: Mišħut ir-raġel li

jibni dik il-belt; fl-ewwel imwieled tiegħu jpoġġi l-pedament tagħha, u fl-iżgħar tiegħu jwaqqaf il-bibien tagħha. U hekk għamel Ożan li minn Betel: fAbiron, l-ewwel imwieled tiegħu, poġġa l-pedament tagħha, u fl-iżgħar tiegħu li gie salvat waqqaf il-bibien tagħha.

U l-Mulej kien ma Ġożwè, u l-isem tiegħu kien magħruf fl-art kollha.

7

U l-ulied ta Izrael fallelw falliment kbir, u ħadu għalihom mill-ħaġa ddedikata, u ħa Akar bin Karmi bin Żambri bin Żara mit-tribù ta Ġuda mill-ħaġa ddedikata, u l-Mulej kien irrabjat brabja kontra l-ulied ta Izrael.

U bagħat Ġożwè rgjel lejn Aj, li tinsab ħdejn Betel, u qalilhom: Spjunaw lil Aj. U telgħu l-irġiel u spjaw lil Ai. U rritornaw lejn Ġożwè, u qalulu: Ma jitlax il-poplu kollu, iżda madwar elfejn jew tlett elef raġel jitolgħu u jassedja l-belt. Tgħibx hemm il-poplu kollu, għax ftit huma. U telgħu bħal tlett elef raġel, u ħarbu minn quddiem irġiel ta Ai. U l-irġiel ta Ai qatlu minnhom sitt u tletin raġel, u ħarġu warajhom mill-bieb, u kisruhom min-niżla, u l-qalb tal-poplu nħarġet bil-biża, u saret bħall-ilma.

U qaċċat Ġożwè l-ilbies tiegħu, u waqa Ġożwè fuq l-art fuq wiċċu quddiem il-Mulej sa filgħaxija, hu u l-anzjani ta Izrael, u taw it-

trab fuq rashom. U qal Ġozwè, Nitlob, Mulej, għaliex ġieb il-qaddej tiegħek dan il-poplu l-Ġordan biex jagħtih lill-Amorit, biex jeqridna? U jekk konna bqajna u stabbilna hdejn il-Ġordan. U xi ngħid peress li Israel biddel għonqu quddiem il-għadu tiegħu? U wara li jkun sama il-Kanawew u l-kollha li joqogħdu fl-art, se jdawwruna, u se jeqirduna mill-art, u x'se tagħmel għall-isem tiegħek il-kbir?

U qal il-Mulej lil Ġozwè: Qum, għaliex dan inti waqajt fuq wiċċek? Dineb il-poplu u transgredixxa l-patt li kien stabbilixxt magħhom, u wara li serqu mill-ħaġa ddedikata, tefgħu fil-važi tagħhom. U l-ulied ta Izrael ma jistgħux jieqfu quddiem l-għedewwa tagħhom, se jduru l-għonq lura quddiem l-għedewwa tagħhom, għaliex saru maledetti, ma nkunx magħkom aktar, jekk ma tneħħux il-maledett minn fostokom. Qum ikkonsagra l-poplu, u jien għedt li jiġu kkonsagrati għada. Dawn l-affarijiet jgħid is-Sid il-Alla ta Izrael: il-ħaġa maledetta hija fostkom, mhux se tkunu kapaċi tieqfu kontra l-għedewwa tagħkom, sakemm tneħħu l-ħaġa maledetta minn fostokom. U intom se tinkisbu kollha filgħodu skont it-tribujiet, u se tkun it-tribù li l-Mulej juri, intom għandkom iġġibuha skont il-klani, u l-klan li l-Mulej juri, intom għandkom iġġibuh skont id-dar, u d-dar li l-Mulej juri, intom għandkom iġġibuha skont ir-raġel. U min ikun muri, se jinħaraq fin-nar, u kollox kemm hu tiegħu, għax qabeż il-patt tal-Mulej u għamel ksur tal-liġi fi Izrael.

U Ġozwè qamar kmieni, u ġab il-poplu skont it-tribujiet, u ġiet murija t-tribù ta Ġuda. U ġie mressaq skont il-klani, u ntwera l-

poplu ta Żeraħ. U ġie mressaq skont raġel, u ntweriet Akar bin Żambri bin Żara.

U qal Ġozwè lil Akar: Agħti glorja lllum lill-Mulej Alla ta Izrael, u aghmel il-konfessjoni tiegħek, u għidli xgħamilt, u la taħbix minni. U wieġeb Achar lil Joshua, u qal: Tassew dnubt quddiem il-Mulej, l-Alla ta Izrael, u hekk u hekk għamilt. Rajt fil-plundru libsa fina varjata, u mitejn didrakma tal-fidda, u lingwetta waħda tad-deheb ta ħamsin didrakma, u wara li xtaqthom ħadthom, u ara huma moħbija fit-tinda tiegħi, u l-fidda moħbija taħthom. U Ġozwi baġhat messaġġiera, u ġrew lejn it-tinda fil-kamp, u dawn kienu moħbija fit-tinda tiegħu, u l-fidda kienet taħthom. U ħarġu lilhom mit-tenda, u ġabuhom lejn Ġozwè u lejn l-anzjani ta Izrael, u poġġewhom quddiem il-Mulej.

U ħa Ġozwè lil Akar bin Żara, u ġiebu fil-wied ta Akor, u lil uliedu, u lil bnatu, u l-għoġġiela tiegħu, u l-annimali tal-piż tiegħu, u n-nagħaġ kollha tiegħu, u t-tinda tiegħu, u l-proprietajiet kollha tiegħu, u l-poplu kollu miegħu, u ġiebhom f'Emekakhor. U qal Ġozwè lil Akar: Xiex qerridtna? Biex jeqred lilek il-Mulej bħal illum. U rġgħuh bil-ġebel kullu Israel, u qagħdulu munzell ta ġebel kbir, u waqaf il-Mulej mill-għadab tal-korla. Minħabba dan semmieħ Emek Achor sa lllum.

8

U qal is-Sid lil Ġozwè: La tibżax u lanqas tkun skuraġġut. Hu

miegħek il-ġweriera kollha u qum u itla lejn Aj. Ara, tajt fidejk is-sultan ta Aj u l-art tiegħu. U int se tagħmel lil Ai, bl-istess mod kif għamilt lil Jericho u s-sultan tagħha, u l-ħtif tal-bhejjem se taħtaf għalik innifsek, iżda waqqaf nassa għalik innifsek lill-belt minn wara.

U qam Ġozwè u l-poplu kollu tal-gwerra sabiex jitilgħu lejn Aj. Għażel però Ġozwè tletin elf raġel qawwi fi qawwa, u baġħathom bil-lejl. U ordna lilhom u qalilhom: Intom stenneb wara l-belt, la tibqgħux il bogħod mill-belt, u tkunu lkoll lesti. U jien u l-kollha li miegħi se nersqu lejn il-belt, u meta joħorġu l-abitanti ta Ai biex jiltaqgħu magħna, bħalma għamli dan l-aħħar, aħna se naħarbu minn quddiemhom. U bħal kieku joħorġu warajna, aħna se niġbduhom mill-belt, u huma se jgħidu, jaħarbu dawn minn quddiemna, bl-istess mod bħal qabel. Intom iżda se tqumu mill-ambuxxa, u tmur ġewwa l-belt. Skont din il-kelma tagħmlu; ara, kmandjajt lilkom. U Ġozwè baġħathom, u marru lejn l-insib, u qagħdu bejn Betel u bejn Aj, mill-punent ta Aj.

U qam kmieni Ġozwè filgħodu, spezzjona l-poplu, u telgħu huwa u l-anzjani quddiem il-poplu lejn Aj. U l-poplu kollu l-gwerrier miegħu telgħu, u waqt li kienu mexjin ġew quddiem il-belt mill-lvant. U l-ambush tal-belt mill-baħar, U ġara li meta ra s-sultan ta Ai, ħaffef u ħareġ għal-laqgħa magħhom dritt lejn il-gwerra, huwa u l-poplu kollu li kien miegħu, u huwa ma kienx jaf li kien hemm ambuxata għalih wara l-belt. U ra, u rtira Ġozwè u Izrael minn quddiemhom. U seggew wara l-ulied ta Izrael, u huma

telqu mill-belt. Ma kien hemm ħadd li baqa fl-Ai, li ma segwiex wara Izrael, u hallew il-belt miftuħa, u segwew wara Izrael.

U qal is-Sid lil Ġożwè: Imtedd idek bil-lanza li fidek lejn il-belt, għax fidejk tajtha, u l-ambuxata se tqum malajr mill-post tagħhom. U Ġożwè mtedd idu bil-lanza lejn il-belt, U l-ambush qamu bvelocità mill-post tagħhom, u ħarġu meta huwa medd l-id, u daħlu fil-belt, u ħadha, u wara li ħarrġu ħarqu l-belt bin-nar. U wara li ħarsu lura, l-abitanti ta Ai raw duħħan jitla mill-belt lejn is-sema, u ma baqgħalhomx fejn jaħarbu, la hawn u lanqas hemm. U Ġożwè u kull Izrael raw li l-ambuxxa ħadet il-belt, u li d-duħħan tal-belt tela lejn is-sema, u wara li bdew jibdlu, laqtu l-irġiel ta Aj. U dawn ħarġu mill-belt għal laqgħa, u kienu mfaqqgħa bejn il-kamp, dawn minn hawn u dawn minn hawn, u laqgħuhom sakemm ma baqax minnhom salvat u ħarbi. U s-sultan ta Ai qabduh ħaj, u ġabuh quddiem Ġożwè.

U meta waqfu l-ulied ta Izrael milli joqtlu lil kulħadd fAi, u lil dawk fl-għelieqi, u fil-muntanja fuq in-niżla, fejn ġew segwiti minnha sat-tmiem, reġa lura Ġożwè lejn Ai, u laqatha bil-ħalq tax-xabla. U saru l-waqgħin fdak il-jum minn raġel sa mara, tnax-il elf, l-abitanti kollha ta Ai. Ħlief l-għanima tal-belt kollha, li pprednaw għalihom infushom il-wlied ta Izrael skont il-kmand tal-Mulej, kif ordna l-Mulej lil Ġożwè.

U ħaraq Ġożwè l-belt bin-nar, u għamlilha għoljiet mhux abitati għal dejjem sa lllum il-ġurnata. U r-re ta Ai dendlu fuq sigra mfurka, u kien fuq is-sigra sa filgħaxija, u meta kien qed jidlam

ix-xemx ordna Ġozwè, u ħattu l-ġisem tiegħu minn fuq is-sigra, u tefgħuh fil-ħofra, u qamu għalih munzell ta ġebel, sa llum il-ġurnata.

9

Meta semgħu s-slaten tal-Amoriti li kienu lil hinn mill-Ġordan, dawk fil-muntanji, u dawk fil-pjanuri, u dawk fil-kosta kollha tal-baħar il-kbir, u dawk lejn l-Anti-Libanu, u l-Ĥittiti, u l-Kananiti, u l-Perizziti, u l-Ĥiviti, u l-Amoriti, u l-Ġirgaxiti, u l-Ġebusiti,

ġew flimkien biex jagħmlu gwerra kontra Ġozwè u Izrael, ilkoll flimkien.

U dawk li jgħammru Gibeon semgħu dak kollu li għamel il-Mulej lil Ġeriko u lil Aj. U għamlu wkoll huma stess bħila, u meta ġew ipprovdew ruħhom u ppreparaw ruħhom, u ħadu xkejjer qodma fuq spallejhom, u qliegħ tal-inbid qodma u maqsuma marbuta. U l-ikkulli taż-żraben tagħhom, u s-sandalji tagħhom antiki u mfaqqgħin fuq riglejhom, u l-ħwejjeġ tagħhom mitlufa fuqhom, u l-ħobż tagħhom tal-provvisti niexef u moffa u mfarrak.

U ġew lejn Ġozwè fil-kamp ta Izrael fi Gilgal, u qalu lil Ġozwè u lil Izrael: Minn art il bogħod ġejna, u issa aghmlu magħna patt. U qalu l-ulied ta Izrael lill-Ĥivvit: Ara, forsi int tghammar fostna, u kif nistgħu nagħmlu miegħek patt? U qalu lil Ġozwè: Qaddejja

tiegħek aħna. U qal lilhom Ġozwè: Minn fejn intom, u minn fejn ġejtu? U qalu, Minn art il bogħod ħafna ġew il-qaddejja tiegħek fl-isem tal-Mulej Alla tiegħek, għax smajna l-isem tiegħu, u dak kollu li għamel fl-Egittu, u kemm kemm għamel lill-islatini tal-Amoriti, li kienu lil hinn mill-Ġordan, lil Sihon sultan tal-Amoriti, u lil Og sultan tal-Bashan, li seken fAshtaroth u fEdrei. U wara li semgħu, qalulna l-anzjani tagħna u dawk kollha li joqgħodu fl-art tagħna, u qalu: Hudu magħkom provvisti għat-triq, u morruiltaqgħu magħhom, u għidulhom: Qaddejja tiegħek aħna, u issa aghmlu magħna patt. Dawn il-ħobżiet, sħan ipprovdejja lilhom fil-jum li ħriġna biex niġu lejkom, iżda issa nxfu u saru mikulin. U dawn il-ġlud tal-inbid li mlejna ġodda, u dawn inqasmu, u l-ħwejjeg tagħna u s-sandli tagħna ntelfu minn it-triq twila ħafna.

U ħadu l-mexxejja tal-provvisti tagħhom, u s-Sid ma staqsewx. U Ġozwè għamel magħhom paċi, u għamlu magħhom patt biex isalvawhom, u l-mexxejja tal-kongregazzjoni ħalfu lilhom.

U ġara wara tliet ijiem wara li għamel magħhom patt, semgħu li huma mill-qrib tagħhom u li joqogħdu fosthom. U telqu l-ulied ta Izrael, u ġew fil-bliet tagħhom. Il-bliet tagħhom kienu Gabaon u Kefira u Beerot, u l-bliet ta Jarin. U l-ulied ta Izrael ma ġġieldux magħhom, għax il-mexxejja kollha ħalfu lilhom bis-Sid, l-Alla ta Izrael, u l-kongregazzjoni kollha tbatbtet kontra l-mexxejja.

U qalu l-mexxejja lill-kongregazzjoni kollha: Aħna ħlifna lilhom fis-Sid, l-Alla ta Izrael, u issa ma nistgħux nimissu lilhom. Dan se

nagħmlu: ninqabduhom ħajjin u nħarsuhom, u mhux se jkun hemm rabja kontra tagħna minħabba l-gurament li ħlifna lilhom. Jgħixu, u jkunu qattagħa tal-injam u ġarrejja tal-ilma għall-kongregazzjoni kollha, bħalma qalu lilhom il-mexxejja.

U Ġozwè sejjah lilhom flimkien u qalilhom, Għaliex inqarribtuni u qaltulu, Aħna l bogħod ħafna minnek, meta intom fil-fatt ġirien tagħna u tgħixu fostna? U issa mselltin intom, qatt mhux se jieqaf minn tagħkom ilsir, lanqas qtiegħ tal-injam, lanqas ġarrar tal-ilma lili u lill-Alla tiegħi. U wiegħbu lil Ġozwè u qalu: Kien irrappurtat lilna kemm ordna s-Sid Alla tiegħek lil Mosè l-qaddej tiegħu, li jagħti lilkom din l-art u li jeqred lilna u lil kulħadd li jgħix fuqha minn quddiemkom, u bżajna ħafna għall-ħajja tagħna minħabba fikom, u għalhekk għamilna dan il-ħaġa. U issa ara, aħna sugġetti għalikom; kif jogħġbok u kif jidher tajjeb għalikom, agħmlu magħna.

U għamlu lilhom hekk, u Ġozwè salva lilhom fdak il-jum minn idejn ulied Izrael, u ma qatlux lilhom. U ħatarhom Ġozwè fdak il-jum bħala qattagħa tal-injam u ġarrejja tal-ilma għall-kongregazzjoni kollha, u għall-altar ta Alla. Minħabba dan, saru dawk li jgħammru fGabaon qattagħa tal-injam u ġarrejja tal-ilma għall-altar ta Alla sa llum il-jum, u għall-post li jagħżel il-Mulej.

10

Meta sama Adonibezek, sultan ta Ġerusalemm, li Ġożwè ħa l-Aj u qeredha kompletament, kif għamlu lil Ġeriko u lis-sultan tagħha, hekk għamlu wkoll lill-Aj u lis-sultan tagħha, u li l-abitanti ta Gabaon disertu lejn Ġożwè u lejn Izrael, U beżgħu minnhom ħafna, għax kien jaf li Gibeon kienet belt kbira, bħal waħda mill-bliet reali, u l-irġiel kollha tagħha kienu qawwija. U bagħat Adonibezek, sultan ta Ġerusalemm, lejn Elam sultan ta Hebron, u lejn Pidon sultan ta Jarmuth, u lejn Jephtha sultan ta Lachish u lejn Dabir sultan ta Odollam, u qal, Ejjew, telgħu lejja u għinuni, u ejjew niġġieldu kontra Gibeon, għax huma ddisertu lejn Ġożwè u lejn il-ulied ta Izrael. U telgħu l-ħamsa slaten tal-Ġebusiti: is-sultan ta Ġerusalemm, u s-sultan ta Hebron, u s-sultan ta Ġerimut, u s-sultan ta Lakixx, u s-sultan ta Odollam, huma u l-poplu kollu tagħhom. U ħasru madwar Gabaon, u ħasruh.

U bagħtu d-dweliġi ta Gibeon lejn Ġożwè fil-kamp ta Izrael fi Gilgal, u qalu: Ma twarrabx idejk minna, il-qaddejja tiegħek. Itla lejn lilna malajr, u għinna u ħallasna, għax ingabru fuqna s-slaten kollha tal-Amoriti, dawk li jgħixu fil-muntanji. U tela Ġożwè minn Gilgal, hu u l-poplu kollu tal-gwerra miegħu, kull wieħed qawwi fil-qawwa.

U qal is-Sid lil Ġożwè: La tibżax minnhom, għax fidejk tajthom, mhux se jibqa ħadd minnhom quddiemkom.

U peress li Ġożwè wasal fuqhom fdaqqa, il-lejl kollu kien daħal minn Gilgal. U ħawwad lilhom is-Sid minn quddiem il-wlied ta

Izrael, u kisser lilhom is-Sid bi ksir kbir fGabaon, u segħu lilhom fit-triq tat-tluġ ta Bet-Ħoron, u qatgħu lilhom sa Azeka u sa Makeda. Fi waqt li kienu jaħarbu minn quddiem l-ulied ta Izrael fuq in-niżla ta Ħoronin, is-Sid tefgħalhom ġebel ta silġ mis-sema sa Azeka, u saru aktar dawk li mietu minħabba l-ġebel tas-silġ, minn dawk li qatlu l-ulied ta Izrael bix-xabla fil-gwerra.

Imbagħad tkellem Ġozwè mal-Mulej, fil-jum meta Alla għadda l-Amoritin taht l-idejn ta Izrael, meta kisser lilhom fGibeon, u huma nkisru minn quddiem il-ulied ta Izrael, u qal Ġozwè: Tieqaf ix-xemx fuq Gibeon, u l-qamar fuq il-wied ta Aijalon. U wieqaf ix-xemx u l-qamar fi wieqfa, sa ma Alla dafa' lill-għedewwa tagħhom, u wieqaf ix-xemx fnofs is-sema, ma marx lejn il-punent sat-tmien ta jum wieħed. U ma sarx jum bħal dan, la qabel u lanqas wara, sabiex jisma Alla lil bniedem, għax il-Mulej ġġieled flimkien ma Izrael.

U ħarbu l-ħamsa slaten dawn, u nħbew fil-għar li fMakkedah. U kien irrappurtat lil Ġozwè, jgħidu: Instabu l-ħamsa slaten moħbija fl-għar li hemm fMakeda. U qal Ġozwè: Daħrgu ġebel fuq il-ħalq tal-għar, u ħatru irġiel biex jgħassu hom. Intom iżda la tqumu, segwu wara l-għedewwa tagħkom, u aqbd u l-wara tagħhom, u la tħallu hom jidhlu fil-bliet tagħhom, għax il-Mulej Alla tagħna għaddiehom fidejn tagħna. U ġara li meta waqaf Ġozwè u kull iben ta Izrael milli jaqtgħu hom bqtuġ kbir ħafna sakemm spicċaw, u dawk li ħarbu ġew salvati fil-bliet il-fortifikati.

U darrbu lura l-poplu kollu lejn Ġożwè fMakkedah b'saħħithom, u ħadd mill-ulied ta Izrael ma qagħad bil-ilsien tiegħu.

U qal Ġożwè: Iftħu l-għar, u ħarġu dawn il-ħames slaten mill-għar. U ħarġu l-ħamsa slaten mill-għar: is-sultan ta Ġerusalemm, u s-sultan ta Hebron, u s-sultan ta Jerimouth, u s-sultan ta Lakixx, u s-sultan ta Odollam. U peress li ħarġu lilhom lejn Ġożwè, Ġożwè sejjah flimkien lill-Izrael kollu u lill-mexxejja tal-gwerra li kienu qed jakkumpanjawh, u qalilhom: Morru l quddiem u poġġu saqajkom fuq għonqhom. U meta resqu, poġġew saqajhom fuq għonqhom. U qal Ġożwè lilhom: La tibzghux minnhom, u lanqas tkunu mbagħtin. Kunu kuraġġużi u kunu b'saħħitkom, għax hekk se jagħmel il-Mulej lill-għedewwa kollha tagħkom li intom qegħdin tikkombattu kontrihom. U qatel lilhom Ġożwè, u dellaqhom fuq ħames injam, u kienu mdellqa fuq l-injam sa filgħaxija. U ġara lejn il-ponent tax-xemx, ordna Ġożwè, u nizzluhom minn fuq il-injam, u tefgħuhom fil-għar fejn kienu ħarbu hemm, u daħrgu l-blat fuq l-għar sal-lum.

U lil Makkedah ħaduha fdak il-jum, u qatluha bil-ħalq tax-xabla, u qerdu kompletament kull ħaġa li tiegħu n-nifs li kienet fiha, u ma thalla ħadd fiha salvat jew li ħarab, u għamlu lis-sultan ta Makkedah bl-istess mod kif għamlu lis-sultan ta Ġeriko.

U telaq Ġożwè u kull Izrael miegħu minn Makkedah lejn Libnah, u assedja lil Libnah. U l-Mulej wassalha fidejn Izrael, u ħaduha, u s-sultan tagħha, u qatlugħha bħalq ix-xabla, u kull ħaġa li tiegħu n-nifs fiha, u ma nħalliet ebda fiha salvat jew ħarba, u

għamlu lis-sultan tagħha bl-istess mod kif għamlu lis-sultan ta Ġeriko.

U marr Ġożwè u kull Izrael miegħu minn Lebna lejn Lakixx, u hasarha u assedjaha. U l-Mulej wassal lil Lachish fidejn Israel. U hadha fit-tieni jum, u qatluha bil-ħalq tax-xabla, u qerduha kompletament, bl-istess manjiera li għamlu ma Lebna. Imbagħad telaq il fuq Elam, is-sultan ta Gazer, biex jgħin lil Lakis, u Ġożwè laqtu bħalq tax-xabla, u lill-poplu tiegħu, sakemm ma baqax minnhom la salvat u lanqas ħarbi.

U telaq Ġożwè u kull Izrael miegħu minn Lakixx għal Odollam, u hasarha u eżercita assedju fuqha. U l-Mulej wassalha fidejn Izrael, u haduha fdik il-ġurnata, u qatluha bis-sejf, u kull haġa li tiegħu n-nifs qatluha fil-qirda, bl-istess mod kif għamlu lil Lakixx.

U marr Ġożwè u kull Izrael miegħu lejn Hebron, u assedjaha. U laqatha bħalq tax-xabla, u kull hlejqa li kien fiha, ma kien hemm ebda salvat, bl-istess mod kif għamlu lil Odollam, qerdewha kompletament, u dak kollu li kien fiha.

U reġa lura Ġożwè u kullu Izrael lejn Debir, u assedjawhialha, Ħaduh, u s-sultan tagħha, u l-irhula tagħha, u laqgħuha bħalq ix-xabla, u qerduha, u kull haġa li tiegħu n-nifs fiha, u ma hallel fiha lil hadd li salva, kif għamlu lil Hebron u lis-sultan tagħha, hekk għamlu lil Debir u lis-sultan tagħha.

U laqat Ġożwè l-art kollha tal-muntanji, u n-Negev, u l-pjanura, u

l-Asedoth, u s-slaten tagħha. Ma hallew ebda supervivent minnhom, u kull hlejqa hajja qerridha kompletament, kif kien ordna l-Mulej, Alla ta Izrael. minn Kadesh Barnea sa Gaza, il-Gosem kollha sa Gibeon. U l-kollha s-slaten tagħhom u l-art tagħhom laqatha Ġozwè fdaqqa waħda, għax il-Mulej l-Alla ta Izrael ġieled ma Izrael.

11

Meta sema Jabis sultan ta Asor, bagħat lejn Jobab sultan ta Maron, u lejn is-sultan ta Symoon, u lejn is-sultan ta Aziph, u lejn is-slaten li kienu hdejn Sidon il-kbira, fil-muntanji u fl-Arabah quddiem Keneroth, u fil-pjan, u fi Phenaeddor, U lejn il-Kananei tal-kosta minn l-ivant, u lejn l-Amoriti tal-kosta, u l-Hittiti, u l-Perizziti, u l-Ġebusiti li fil-muntanja, u l-Hivviti, u dawk li taħt il-Ħermon lejn art Massyma. U harġu huma u s-slaten tagħhom magħhom, bħar-ramel tal-baħar fil-moltitudni, u żwiemel u karri hafna hafna. U l-islatiet kollha ġew flimkien u waslu fl-istess post, u kampaw hdejn l-ilma ta Maron biex jiġġieldu kontra Izrael.

U qal il-Mulej lil Ġozwè, Tibzax minnhom, għax għada fdin is-sieġha jien se nagħtihom imkeċċija quddiemek quddiem Izrael. Int taqta l-ġenbejn taż-żwiemel tagħhom, u l-karri tagħhom taħraqhom bin-nar. U ġie Ġozwè u l-poplu kollu tal-gwerra magħhom lejn l-ilma ta Maron fdaqqa waħda, u waqgħu fuqhom fil-muntanji. U wassal lilhom il-Mulej taħt is-setgħa ta

Iżrael, u waqt li kienu qed jaqtgħuhom kienu jiġru warajhom sa Sidon il-Kbira, u sa Maseron, u sa l-pjanuri ta Massoch lejn il-Lvant, u qatgħuhom sakemm ma baqax minnhom xi sopravvissut. U għamel lilhom Ġożwè kif kmanda lil s-Sid: il-żwiemel tagħhom qata l-aqwa, u l-karri tagħhom ħaraqhom bin-nar.

U daħal lura Ġożwè fdak iż-żmien, u ħa Ħazor u s-sultan tagħha, iżda Ħazor qabel kienet tirreggi fuq ir-renjiet kollha dawn. U qatlu kull haġa li tiegħu n-nifs fiha bis-sejf, u qerdu lil kulhadd, u ma thalliet ebda haġa li tiegħu n-nifs fiha, u lil Ħazor ħarquha bin-nar. U l-ibliet kollha tar-renjiet, u s-slaten tagħhom ħa Ġożwè, u qatel lilhom bil-ħalq tax-xabla, u qerdu lilhom, kif ordna Mosè l-qaddej tal-Mulej. Imma l-ibliet kollha l-iffurtifikati ma qaddx Iżrael, ħlief Azor biss li qaddha Iżrael. U l-ispolja kollha tagħha pprednaw għalihom infushom il-ulied ta Iżrael, iżda lilhom kollha qerdu bis-sejf, sakemm qerredhom, ma ħallew minnhom xejn li jiegħu n-nifs. Kif ordna s-Sid lil Mosè l-qaddej tiegħu, u Mosè bl-istess mod ordna lil Ġożwè, u hekk għamel Ġożwè. Ma kiser xejn minn dak kollu li ordna lil Mosè.

U Ġożwè ħa l-art kollha muntanjuża, u l-art kollha ta Negeb, u l-art kollha ta Gozem, u l-pjanura, u dik lejn il-punent, u l-muntanja ta Iżrael, u l-inħawi baxxi. Il-lejn il-muntanja minn muntanja Chelcha, u dik li togħla lejn Seir, u sa Balagad, u l-widien ta Libanu taht il-muntanja ta Hermon, u lill-kollha s-slaten tagħhom ħa, u qered, u qatel. U Ġożwè għamel il-gwerra kontra dawn is-slaten għal ħafna jiem.

U ma kien hemm l-ebda belt li Izrael ma ħadhiex, kollox ħadu fil-gwerra. Li permezz tal-Mulej ġara li jsaħħaħ qalbhom biex jiltaqgħu fi gwerra kontra Izrael, sabiex jinqerdu, sabiex ma jingħatalhomx ħniena, iżda sabiex jinqerdu, kif qal il-Mulej lil Mosè.

U ġie Ġozwè fdak iż-żmien, u qered lill-Anakim mill-pajjiż muntanjuż, minn Hebron, u minn Debir, u minn Anabot, u minn Ġuda kollha flimkien mal-ibliet tagħhom, u Ġozwè qeridilhom kompletament. Ma baqax ħadd mill-Anakim fost ulied Izrael, ħlief fGaża, u fGat, u fAshdod baqgħu.

U ħa Ġozwè l-art kollha, kif ordna l-Mulej lil Mosè, u ta Ġozwè lilhom bħala wirt lil Izrael fi qsim skont it-tribujiet tagħhom, u l-art waqfet mill-gwerra.

12

U dawn huma s-slaten tal-art, li l-ulied ta Izrael qatlu, u wertaw l-art tagħhom lil hinn mill-Ġordan lejn il-lvant tax-xemx, mill-wied ta Arnon sal-muntanja ta Hermon, u l-art kollha tal-Arabah lejn il-lvant. Sihon, is-sultan tal-Amorites, li kien joqgħod fHeshbon, iħakkem minn Arnon, li tinsab fil-wied skont parti tal-wied, u nofs Gilead sa Jabbok, il-konfini tal-ulied ta Ammon. U l-Arabah sal-baħar ta Chinnereth lejn il-lvant, u sal-baħar tal-Arabah, il-Baħar tal-Melħ, mil-lvant fit-triq lejn Beth-jeshimoth, minn Teman li taħt Asedoth-Phasga. U Og, is-sultan ta Baxan,

kien fadal mill-ġganti, li kien jgħix fAxtarot u fEdrej. Hakkjem minn muntanja Hermon u minn Secchai, u l-Bashan kollha sa l-konfini ta Gergesi, u l-Machi, u n-nofs ta Gilead tal-konfini ta Sihon, is-sultan ta Heshbon. Mosè l-qaddej tal-Mulej u l-ulied ta Izrael qatgħuhom, u Mosè taha fwirt lil Ruben, u lil Gad, u lin-nofs tat-tribù ta Manasse.

U dawn huma s-slaten tal-Amoriti, li qatel Ġozwè u l-ulied ta Izrael fil-lil hinn tal-Ġordan hdejn il-baħar ta Balagad fil-wita tal-Libanu, u sa l-muntanja ta Ċelka li jogħlew lejn Seir, u taha Ġozwè lit-tribujiet ta Izrael biex jiritaw skont il-qsim tagħhom. Fil-muntanja, u fil-pjan, u fl-Arabah, u fl-Asedoth, u fid-deżert, u Negev, il-Ĥittit, u l-Amorit, u l-Kananew, u l-Perizzit, u l-Ĥivvit, u l-Ġebusit.

Is-sultan ta Ġeriku, u s-sultan tal-Aj, li hi hdejn Betel, Is-sultan ta Ġerusalemm, is-sultan ta Hebron, sultan ta Jarmuth, sultan ta Lachish, Sultan ta Ajlam, sultan ta Gazer, Is-sultan ta Debir, is-sultan ta Gader, is-sultan Hermath, is-sultan Ader, sultan ta Lebna, sultan ta Odollam, Ir-re mar. is-sultan Taphout, is-sultan Opher, Sultan Ophek ta Arok, ir-re Asom, Is-sultan Symoon, is-sultan Mambroth, is-sultan Aziph, Is-Sultan ta Kadesh, is-Sultan ta Zahhak, Sultan Maredoth, sultan Iekom ta Carmel, ir-re ta Odollam ta Pheneador, ir-re ta Gei tal-Galilija, is-sultan ta Thersa, dawn kollha huma disgħa u għoxrin sultan.

13

U Ġożwè kien anzjan, avvanzat fl-età, u qal il-Mulej lil Ġożwè: Int avvanzajt fl-età, u l-art li fadal hija kbira għall-wirt. U din l-art abbandunata, il-konfini tal-Filistin, il-Gesiri, u l-Kanaanit, Mill-art mhux abitata li tinsab quddiem l-Eġittu sal-konfini ta Ekron fix-xellug tal-Kananei, din hija maħsuba mal-ħames satrapiji tal-Filistin: il-Gazan, l-Ashdodit, l-Ashkelonit, il-Gittit, l-Ekronit, u l-Euaion. Minn Teman u l-art kollha ta Kanaan quddiem Gaza, u s-Sidoninji sa Afek, sat-truf tal-Amoriti, u l-art kollha ta Galiath tal-Filistin, u l-Libanu kollu minn lvant tax-xemx minn Gilgal taħt il-muntanja ta Hermon sa d-dhul ta Hamath, Kulhadd li jgħammar fil-muntanji minn il-Libanu sa Masereth Memphomaim. Is-Sidonjani kollha, jien se neqridhom minn quddiem Izrael, iżda qassimha b'sehem lil Izrael, kif ordnajtlek.

U issa aqşam din l-art fwirt lid-disa tribujiet, u lin-nofs tat-tribù ta Manasseh. Mill-Ġordan sal-baħar il-kbir lejn il-punent tax-xemx tagħtiha, il-baħar il-kbir se jhaddet. Liż-żewġ tribujiet, u lin-nofs tribù ta Manasseh, lir-Reuben, u lil-Gad ta Moses fil-lil hinn tal-Jordan, skont il-lvanti tax-xemx, ta lilu Moses il-qaddej tal-Mulej. Minn Aroer, li hi fuq ix-xifer tax-xmara Arnon, u l-belt li hi fin-nofs tal-wied, u l-Misor kollha minn Medeba. Il-bliet kollha ta Sihon, sultan tal-Amoriti, li ħakem fHeshbon sal-konfini tal-ulied ta Ammon. U l-Galaaditis, u l-konfini ta Gesiri, u l-Maachati, kull muntanja ta Hermon, u l-Basanitis kollha sa Acha, Ir-renju kollu ta Og fi Bashan, li ħakem fAshtaroth u fEdrei. Dan kien mitluq mill-ġganti, u Mosè laqtu u qerdu. U l-ulied ta Izrael ma qerdux lill-Gexuriti, u lill-Maakati, u lill-Kananin, u għex is-sultan tal-Gexuriti u l-Maakati fost l-ulied ta

Iżrael sal-lum tal-lum.

Ħlief għat-tribù ta Levi ma ngħatax wirt, il-Mulej l-Alla ta Iżrael, dan huwa l-wirt tagħhom, kif qal lilhom il-Mulej, u din hija d-distribuzzjoni li Mosè qasam lill-ulied ta Iżrael f'Araboth ta Moab fil-barra tal-Ġordan skont Ġeriko.

U ta Mosè lill-tribù ta Ruben skont il-klani tagħhom. U saru l-konfini tagħhom minn Aroer, li tinsab quddiem il-wied ta Arnon, u l-belt li tinsab fil-wied ta Arnon, u l-Misor kollha sa Heshbon, u l-ibliet kollha li kienu fil-Misor, u Daibon, u Bamoth Baal, u d-dar ta Meelboth, u Bashan, u Bamoth, u Mephaath, u Kiriathaim, u Sebama, u Serada, u Zion fil-muntanja ta Enab, u Beth Peor, u Asedoth Phasga, u Baithhaseinoth, U l-bliet kollha tal-Misor, u s-saltna kollha ta Sihon, sultan tal-Amorriti, li lilu laqat Mosè u l-mexxejja ta Midjan, u lil Evi, u lil Rekem, u lil Sur, u lil Hur, u lil Reba, ħakkiem maqtul ta Sijon, u l-abitanti ta Sijon.

U Balaam bin Beor, il-mejjel, qatluh fil-ħarba.

Sar imma l-konfini ta Reuben, il-Jordan konfin. Din kienet il-wirt tal-ulied ta Reuben skont il-klani tagħhom, l-ibliet tagħhom u l-irkejjen tagħhom.

Ta u Mosè lill-ulied ta Gad skont il-klani tagħhom. U saru t-truf tagħhom Jazer, il-bliet kollha ta Gilead, u nofs art ulied Ammon sa Arabah, li hi quddiem Arad. U minn Heshbon sa Araboth skont il-Mizpah, u Botanim, u Maan sal-konfini ta Daibon. u

Enadom, u Othargai, u Bainthanabra, u Sokchotha, u Saphan, u s-saltna l-baqija ta Sihon, sultan ta Heshbon, u l-Jordan se jhadded sal-parti tal-baħar ta Chinnereth lil hinn mill-Jordan mill-lvant. Din il-wirt tal-ulied ta Gad skont il-klanjiet tagħhom u skont il-bliet tagħhom, skont il-klanjiet tagħhom se jdawru l-għonq quddiem l-għedewwa tagħhom, għaliex saru skont il-klanjiet tagħhom il-bliet tagħhom, u l-irħula tagħhom.

U ta Mosè lill-nofs tribù ta Manasse skont il-klani tagħhom. U ġaraw il-konfini tagħhom minn Maan, u r-renju kollu ta Baxan, u r-renju kollu ta Og sultan ta Baxan, u l-irħula kollha ta Jair, li huma fi Baxan, sittin belt. U n-nofs ta Gilead, u fi Ashtaroth, u fi Edrei, il-bliet tas-saltna ta Og fil-Bashan, lill-ulied ta Machir bin Manasseh, u lin-nofs tal-ulied ta Machir bin Manasseh, skont il-klani tagħhom. Dawn li Mosè wera l-wirt lilhom lil hinn tal-Ġordan fAraboth ta Moab, fil-lil hinn tal-Ġordan skont Ġeriko mill-lvant.

14

U dawn huma dawk li qasmu l-wirt lill-ulied ta Izrael fl-art ta Kanaan, li writtaw lilhom Eleazar il-saċerdot, u Ġożwè bin Nun, u l-mexxejja tal-familji tat-tribujiet tal-ulied ta Izrael. Skont is-sortijiet irtu, kif kmanda l-Mulej permezz ta Ġożwè, lid-disa tribujiet u lin-nofs tribù. minn l-oħra tal-Jordan. U lill-Levitin ma tax sehem fostom, Għax il-wlied ta Ġużeppi kienu żewġ tribujiet, Manasseh u Ephraim, u ma nġhatatx porzjon fl-art lill-Leviti,

iżda biss bliet biex jgħammru fihom, u l-postijiet separati tagħhom għall-bhejjem tagħhom. Kif ordna l-Mulej lil Mosè, hekk għamlu l-ulied ta Izrael, u qasmu l-art.

U resqu l quddiem il-bnin ta Ġuda lejn Ġozwè fGilgal, u qal lilu Kaleb ta Ġefunne l-Kenizzi: Int taf il-kelma li tkellem il-Mulej lil Mosè, raġel ta Alla, dwari u dwarek fKadesx Barnea. Erbgħin sena kont meta Mosè, il-qaddej ta Alla, bagħatni minn Kadesh Barnea biex nispjuna l-art, u wiegħtu kelma skont il-moħħ tiegħu. Il-ħuti tiegħi li telgħu miegħi bdlu l-qalb tal-poplu, imma jiena kont determinat kompletament li nsegwi lill-Mulej l-Alla tiegħi. U Mosè ħalef fdik il-ġurnata, u qal: L-art li fuqha steppayt, lilek tkun bħala wirt u lit-tfal tiegħek għal dejjem, għax int iddedikajt ruħek biex issegwi lill-Mulej Alla tagħna. U issa l-Mulej żammni ħaj kif qal, dan erbgħin u ħames sena minn meta tkellem il-Mulej din il-kelma lil Mosè, u Izrael mar fid-deżert, u issa ara jiena llum tmenin u ħames sena, Għadni llum qawwi bħal meta Mosè bagħatni, u bl-istess mod jien qawwi issa biex noħroġ u nidhol fil-gwerra. U issa nitlob lilek din il-muntanja, kif qal is-Sid fdak il-jum, għax int smajt din il-kelma fdak il-jum. Issa imma l-Anakim huma hemm, bliet fortifikati u kbar. Jekk għalhekk is-Sid ikun miegħi, se neqridilhom, kif qal lili s-Sid.

U Ġozwè bierku, u ta Hebron lil Kaleb bin Jefonni bin Kenez bħala wirt. Minħabba dan, Hebron saret ta Kaleb bin Jefonni l-Kenizsit bħala wirt sa llum il-jum, għax hu segwa l-kmand tal-Mulej Alla ta Izrael. L-isem ta Hebron kien qabel belt Argob, il-metropolis tal-Anakim din, u l-art waqfet mill-gwerra.

15

U saru l-konfini tat-tribù ta Ġuda skont il-klans tagħhom, mill-konfini tal-Idumeija mid-deżert ta Sin sa Kadexx lejn in-Nofsinhar.

U l-konfini tagħhom kienu minn in-Nofsinhar sa parti mill-baħar tal-melħ, mill-għolja li tmur lejn in-Nofsinhar. U jgħaddi quddiemha tat-tluġħ ta Akrabin, u jdur madwar Zina, u jitla min-Nofsinhar fuq Kadesh Barnea, u joħroġ Hezron, u jitla lejn Addar, u joħroġ lejn il-punent ta Kadesh. U joħroġ fuq Salmona, u jgħaddi sa wied tal-Egittu, u se jkun tiegħu l-ħruġ tal-konfini fuq il-baħar. Dan huwa l-konfini tagħhom min-Nofsinhar.

U l-konfini mil-lvant kollha l-baħar il-melħ sal-Ġordan. U l-konfini tagħhom mit-Tramuntana, u mill-għolja tal-baħar u mill-parti tal-Ġordan. Titla l-konfini fuq Bethaglam, u tgħaddi minn Tramuntana fuq Betharabah, u titla l-konfini fuq il-ġebbla ta Baion bin Reuben. U l-fruntiera titla lejn ir-raba parti tal-wied ta Akor, u tinżel lejn Gilgal, li tinsab quddiem it-tluġħ ta Adummim, li tinsab fin-Nofsinhar tal-wied, u tgħaddi lejn l-ilma tal-għajn tax-xemx, u l-ħruġ tagħha se jkun l-għajn ta Rogel. U jitla l-konfini ġol-wied ta Ennom, fuq dahar tal-Iebusi min-Nofsinhar, din hi Ġerusalem, u jgħaddi l-konfini fuq il-quċcata ta muntanja, li hi skont wiċċ il-wied ta Ennom lejn il-baħar, li hi minn parti ta art Rafajin fuq it-Tramuntana. U jgħaddi l-konfin minn quċcata tal-muntanja fuq sors ilma Naftow, u jgħaddi lejn

il-muntanja Efron, u se jmexxi l-konfin lejn Baal; din hi l-belt ta Jarim. U se jmur madwar il-konfini minn Baal fuq il-baħar, u se jgħaddi ġol-muntanja ta Assar fuq dahar il-belt ta Jarin mit-Tramuntana, din hi Chaslon, u se jinżel fuq il-belt tax-xemx, u se jgħaddi fuq in-Nofsinhar. U jgħaddi l-konfin wara dahar Ekron lejn it-tramuntana, u se joħorġu l-konfini lejn Succoth, u se jgħaddu l-konfini lejn in-Nofsinhar, u se joħroġ lejn Lebna, u l-ħruġ tal-konfini se jkun lejn il-baħar. U l-konfini tagħhom minn baħar, il-baħar il-kbir se jhadded. Dawn huma l-konfini tal-ulied ta Ġuda madwar, skont il-klani tagħhom.

U lil Caleb bin Jephunneh ingħata porzjon fin-nofs tal-ulied ta Juda minħabba l-kmand ta Alla, u Joshua ta lilu l-belt ta Arboc, il-belt kapitali ta Anak; din hi Hebron. U qered minn hemm Kaleb bin Jefonni t-tlieta wlied ta Anak, is-Susi u Tolami u l-Akima. U tela minn hemm Caleb fuq l-abitanti ta Debir, u l-isem ta Debir kien qabel il-Belt tal-Kitbiet.

U qal Kaleb: Min jieħu u jaqta l-belt tal-Ittri u jieħu posses tagħha, nagħtih lil Aksa binti għal mara. U ħadha Othniel bin Kenaz, ħu Caleb, u tah lilu lil Achsah bintu bħala mara. U ġara li meta kienet qed toħroġ, hija ħadet parir miegħu u qaltli, Se nitlob lil missieri għalqa. U qajmet minn fuq il-ħmar, u Kaleb qalilha, Xgħandek? U qalet lilu: Aġhtini barka, għax fart in-Negeb int tajt lili; aġhtini l-Bothanis. U hu ta lilha l-Gonathlah ta fuq u l-Gonathlah ta isfel.

Din hija l-wirta tat-tribù tal-ulied ta Ġuda. Saru iżda l-bliet

tagħhom, bliet lejn it-tribù tal-ulied ta Ġuda fuq il-konfini ta Edom fuq il-wilderniss, u Baiseleel, u Ara, u Ażor, u Ikam, u Regma, u Arouel, u Kadesh, u Asorionain, u Mainam, u Balmaana, u l-irħula tagħhom, U l-ibliet Asheron, din Hazor, u Tiegħek, u Salma, u Moladah, u Seri, u Baafalat, u Cholasheola, u Beersheba, u r-rħula tagħhom, u r-razzett tagħhom, Bala, u Bakok, u Asom, u Elboudad, u Bethel, u Hormah, u Ziklag, u Macharim, u Sethennak, u Labos, u Sale, u Eromoth, disgħa u għoxrin belt, u l-irħula tagħhom.

Fil-pjanura Ashtaol, u Zorah, u Eshtaol. U Maħjut, u Mimdud, u Iluthoth, u Qabla, u Jermouth, u Odollam, u Membra, u Saocho, u Iazeka, u Sakarim, u Gadera, u l-irħula tagħha, erbatax-il belt, u l-irħula tagħhom. Seneh, u Adasan, u Magadalgad, u Dalad, u Maspha, u Iachareel, u Basedoth, u Ideadalea, u Chabra, u Maches, u Maachos, u Gedor, u Bagadiel, u Noman, u Machedan, sittax-il belt, u r-rħula tagħhom, Lebna, u Ithak, u Enoch, u Iana, u Nasib, u Keilam, u Akiezi, u Kezib, u Bathesar, u Ailom, għaxar ibliet, u l-irħula tagħhom, Ekron, u l-irħula tagħha, u l-irgħajjen tagħhom, Minn Ekron sa Gemna, u l-kollha kemm huma ġar Asedoth, u l-irħula tagħhom. Asiedoth, u r-rħula tagħha, u l-irħula tagħha, Gaza, u r-rħula tagħha, u r-rħula tagħha sa x-xmara tal-Egittu, u l-baħar il-kbir jaqsam.

U fil-pajjiż muntanjuż: Samir, u Jether, u Sokoh, u Flowing, u l-belt tal-Ittri, din Debir, u Anon, u Into, u Manna, u Aisam, u Gosem, u Halu, u Hanna, u Gilom, ħdax-il belt, u r-rħula tagħhom, Airem, u Remna, u Soma. u Jemain, u Baethachu, u

Phakoua, u Euma, u l-belt Arbok, din hi Hebron, u Sorath, disa bliet, u l-irziezet tagħhom, Maon, u Carmel, u Ziph, u Juttah, u Jariel, u Arikam, u Zakanaim, u Gibeah, u Timnah, disa bliet, u l-irħula tagħhom, Ailoua, u Beth zur, u Geddon, u Magaroth, u Bethanam, u Thekoum, sitt bliet, u l-irħula tagħhom, Kiriath Baal, jġifieri l-belt ta Jarim, u Sotheba: blietejn u r-rħula tagħhom. u Baddargeis, u Tharabaam, u Ainon, u Aiochioza, u Naflazon, u l-bliet ta Sadon, u Arcades, seba bliet, u r-rħula tagħhom.

U l-Ġebusew kien joqgħod fĠerusalemm, u l-ulied ta Ġuda ma setgħux jeqirdu lilhom, u l-Ġebusej qagħdu fĠerusalemm sa lllum il-ġurnata.

16

U saru l-konfini tal-ulied ta Ġużeppi mill-Ġordan ta ħdejn Ġeriku mill-lvant, u se titla minn Ġeriku lejn il-muntanja, id-deżert, lejn Betel Luza. U se joħroġ ġo Betel, u se jgħaddi fuq il-konfini ta Aħatarthi. U se jgħaddi fuq il-baħar lejn il-konfini ta Attalim sa l-konfini ta Bet Horon tisfel, u l-ħruġ tagħhom se jkun lejn il-baħar. U wrew il-ulied ta Ġużeppi, Efrajm u Manasse.

U saru l-konfini tal-ulied ta Efraim skont il-klani tagħhom, u saru l-konfini tal-wirt tagħhom mill-lvant Ataroth, u Erok sa Beth Horon ta fuq, u Gazara. U l-konfini se jġu fuq il-baħar ġo Icasmon minn Tramuntana Šhan, se jdur lejn il-lvant ġo Thenasa

u Sellis, u se jgħaddi mill-lvant ġo Ianoka. U fil-Macho, u Ataroth, u l-irħula tagħhom, u se jiġi fuq Jericho, u se joħroġ fuq il-Jordan. U minn Qabar se jmorru l-konfini lejn il-baħar lejn Chelkana, u se tkun il-ħruġ tagħhom lejn il-baħar, din hija l-wirt tat-tribù ta Efraim skont il-klani tagħhom.

U l-bliet li kienu ġew separati lill-ulied ta Efraim bejn il-wirt tal-ulied ta Manasseh, kollha l-bliet u l-irħula tagħhom. U ma qerridx Efrajm lill-Kananew li kien jgħammar fGazer, u għex il-Kananew fEfrajm sa lllum il-ġurnata, sa ma tela Faragħun sultan tal-Eġittu, u ħadha, u ħaraqha bin-nar, u lill-Kananewi, u lill-Perizewi, u lill-għomrin fGazer qatillohom, u tahlilha Faragħun bħala doti lil bintu.

17

U saru l-konfini tat-tribù tal-ulied ta Manasseh, għax dan kien il-bukri ta Joseph, lil Machir il-bukri ta Manasseh, missier Gilead, għax raġel gwerrier kien, fil-Gilead u fil-Bashan. U ġara lill-ulied ta Manasseh li kienu fadal skont il-klani tagħhom, lill-ulied ta Iezer, u lill-ulied ta Kelez, u lill-ulied ta Ieziel, u lill-ulied ta Sychem, u lill-ulied ta Symarim, u lill-ulied ta Opher; dawn kienu l-maskili skont il-klani tagħhom.

U lil Salpaad bin Opher ma kellux ulied irġiel imma biss bniet, u dawn kienu l-ismijiet tal-bniet ta Salpaad: Maala, Noua, Eġla, Melcha u Thersa. U qagħdu quddiemu Eleazar is-sacerdot, u

quddiemu Ġożwè, u quddiemu l-mexxejja, u qalu: Alla kmanda permezz ta id Mosè li jagħtina wirt fin-nofs tal-ħuti tagħna. U ngħataw lilhom, permezz tal-kmand tal-Mulej, sehem fost il-ħuti tal-missier tagħhom. U waqa il-ħabel tagħhom minn Anassa, u l-wita ta Labek mill-art ta Gilead, li hi lil hinn mill-Jordan, Ghax il-bniet tal-ulied ta Manasseh irtu sehem fnofs l-aħwa tagħhom, u l-art ta Gilead saret tal-ulied ta Manasseh li kienu fdal.

U saru l-konfini tal-ulied ta Manasseh Delehanath, li hi quddiem l-ulied ta Anath, u tmur lejn il-konfini lejn Jamin u Jassib lejn l-għajn ta Taphthoth. Lil Manasseh se jkun, u Tafet fuq il-konfini ta Manasseh, lill-ulied ta Efraim. U l-konfini se jinżlu fuq il-wied ta Charan fin-Nofsinhar skont il-wied ta Jariel, it-terebintu ta Efraim bejn il-belt ta Manasseh, u l-konfini ta Manasseh fit-Tramuntana lejn it-torrent, u l-ħruġ tiegħu se jkun il-baħar. Min-Nofsinhar lil Efraim, u fuq it-Tramuntana Manasse, u l-baħar ikun il-konfini tagħhom, u fuq Aser jiltaqgħu fuq it-Tramuntana, u ma Issakar mil-Lvant. U se jkun ta Manasseh fIssachar u fAsher Baitan u l-irħula tagħhom, u l-abitanti ta Dor u l-irħula tagħha, u l-abitanti ta Megiddo u l-irħula tagħha, u t-tielet parti ta Mapheta u l-irħula tagħha.

U ma setgħux il-ulied ta Manasseh jeqirdu l-ibliet dawn, u beda l-Kananew joqgħod fdin l-art. U ġara li meta prevalu l-ulied ta Izrael, għamlu l-Kananin sugġetti, iżda ma qerduhomx kompletament.

Wiegħbu iżda l-ulied ta Ġużeppi lil Ġesù u qalulu: Għaliex tajt

lilna biss wirt wieħed u porzjon wieħed? Ahna poplu kbir u Alla bierku. U qal lilhom Ġożwè: Jekk poplu kbir int, itla fil-foresta u ikklierja lilek innifsek jekk il-muntanja ta Efrajm tikkonfinawk. U qalu, Il-muntanja ta Efraim mhix biżżejjed għalina, u ż-żwiemel magħżula u l-ħadid huma tal-Kananew li jgħammru fiha fBet-Xean, u fil-irħula tagħha, fil-wied ta Jizreel. U qal Ġożwè lill-ulied ta Ġużeppi: Jekk poplu kbir int u saħħa kbira għandek, mhux se jkollok sehem wieħed biss. Il-foresta għax se tkun tiegħek, għaliex foresta hi u inti se tneħhi kollox minnha, u se tkun tiegħek, u meta teqred totalment lill-Kananew, għaliex żiemel magħżul għandu, inti għax int oġhla minnu.

18

U ngabret il-kongregazzjoni kollha tal-ulied ta Izrael fShiloh, u qiegħdu hemm it-tinda tax-xhieda, u l-art kienet megħluba minnhom.

U kienu mitluqa l-ulied ta Izrael li ma wiritwx, seba tribujiet. U qal Ġożwè lill-ulied ta Izrael: Sa meta se ttitlefu l-qawwa biex tiritaw l-art li ta l-Mulej, Alla tagħna? Agħtu minn tagħkom tliet irġiel minn kull tribù, u wara li jqumu jgħaddu mill-art u jiddeskrivu lilha quddiem, kif ikun meħtieġ li jaqsmuha. U għaddew lejha, U qasam lilhom seba porzjonijiet. Ġuda se jieqaf għalihom bħala konfini min-Nofsinhar, u l-ulied ta Ġużeppi se jieqfu għalihom mit-Tramuntana. Intom iżda aqsmu l-art f'seba porzjonijiet, u ġibuhom hawn lejja, u se noħroġ lilkom is-sortija

quddiem il-Mulej Alla tagħna. Mhux għax hemm sehem għall-
ulied ta Levi fostkom, għax is-sacerdozju tal-Mulej huwa s-
sehem tiegħu, u Gad u Reuben u n-nofs tat-tribù ta Manasseh
ħadu l-wirt tagħhom lil hinn mill-Jordan lejn il-lvant, li ta lhom
Mosè l-qaddej tal-Mulej.

U qamu l-irgiel u marru, u Ġożwè ordna lill-irgiel li kienu sejrin
biex jissorveljaw l-art, u qalilhom: Morru u issorveljaw l-art, u
mbagħad ejjew lura għandi, u hawn se noħroġ lilkom is-sorta
quddiem il-Mulej fi Silo. U marru u traversaw l-art, u raw lilha, u
kitbu lilha skont bliet, seba porzjonijiet fktieb, u għabu lejn
Ġożwè. U huwa ta lilhom Ġożwè sorte fXilo quddiemu l-Mulej.

U ħareġ il-lott tat-tribù ta Benjamin l-ewwel skont il-klans
tagħhom, u ħarġu l-konfini tal-lott tagħhom bejn il-wlied ta Ġuda
u bejn il-wlied ta Ġużeppi.

U saru l-konfini tagħhom mit-Tramuntana, mill-Ġordan se
jitiġħu l-konfini wara Ġeriko mit-Tramuntana, u se jitiġħu fuq
il-muntanja lejn il-baħar, u l-ħruġ tiegħu se jkun il-Mabdaritis
Bethon. U se jgħaddi minn hemm il-konfini lejn Luża fuq in-
naħa ta wara ta Luża min-Nofsinhar tagħha, din hi Betel, u se
jinzlu l-konfini lejn Maataròb Oreċ fuq il-muntanja, li hi lejn in-
Nofsinhar ta Bethoròn tisfel.

U se jgħaddi l-konfini u se jgħaddi fuq il-parti li tħares hdejn il-
baħar min-Nofsinhar mill-muntanja fuq wiċċ Bajt Ħoron in-
Nofsinhar, u se tkun tiegħu l-ħruġ go Karjat Baal, din hi

Karjatjarim, belt ulied Ġuda, dan hu l-parti lejn il-baħar.

U l-parti lejn in-Nofsinhar minn Kariath Baal, u se jgħaddu l-konfini ġo Gasin, fuq il-molol tal-ilma ta Naftho. U l-konfini se jinżlu fuq parti, dan huwa quddiem il-wied ta Sonnam, li huwa minn parti Emek Refaim mit-Tramuntana, u se jinżel Gajenna fuq dahar Jebusaj min-Nofsinhar, se jinżel fuq l-għajn ta Rogel, U se jgħaddi fuq l-għajn ta Betxemex, u se jgħaddi fuq Galilot, li hi quddiem it-tluġ ta Etam, u se jinżel fuq il-ġebbla ta Bajon tal-ulied ta Ruben. U se jgħaddi warajn Betarabah mit-Tramuntana, u se jinżel lejn il-konfini lejn dahar il-baħar mit-Tramuntana. U se jkun il-ħruġ tal-konfini fuq ix-xifer tal-baħar tal-melħ lejn it-Tramuntana, lejn il-parti tal-Ġordan min-Nofsinhar, dawn il-konfini huma min-Nofsinhar.

U l-Jordan se jħadded mill-parti tal-lvant, din hija l-wirt tal-ulied ta Benjamin, il-konfini tagħha madwar skont il-klani tagħhom.

U saru l-ibliet tal-ulied ta Benjamin skond il-klani tagħhom Jericho, u Bethegai, u Amekasis. u Baithabara, u Sarai, u Besana. u Aien, u Phara, u Ephrathah, u Caraphah, u Chephirah, u Moni, u Gibeah, tna-x il belt, u r-rħula tagħhom. Gibeon, u Ramah, u Beeroth, u Mass, u Miron, u Amok, u Phira, u Kaphan, u Nakan, u Zelekan, u Thareela. U Jebus, din hi Ġerusalemm, u Gabaoth, Jarim, tlettax-il belt, u l-irħula tagħhom. Din hija l-wirt tal-ulied ta Benjamin skont il-klani tagħhom.

19

U ħareġ it-tieni lott tal-ulied ta Xmun, u sar il-wirt tagħhom bejn il-lottijiet tal-ulied ta Ġuda. U ġara li l-lott tagħhom kien Beersheba, u Samaa, u Moladah. U Arsola, u Bola, u Jason, u Erthoula, u Pjanijiet, u Hormah, u Sicelac, u Baithmachereb, u Sarsusin, u Batharoth, u l-għelieqi tagħhom, bliet tlettax, u l-irħula tagħhom. Kwiet, u Shun, u Jether, u Niexef, erbgħa bliet u l-irħula tagħhom madwar il-bliet tagħhom sa Balek, sejrin lejn Bameth fin-Nofsinhar, din hija l-wirt tat-tribù tal-ulied ta Simeon skont il-klani tagħhom. Minn il-lot ta Ġuda l-wirta tat-tribù tal-ulied ta Xmun, għax il-porzjon tal-ulied ta Ġuda sar akbar minn tagħhom, u wertaw il-ulied ta Xmun fin-nofs tal-lot tagħhom.

U ħareġ il-lott it-tielet lil Żabulon skont il-klani tagħhom, se jkunu l-konfini tal-wirt tagħhom, Esedekgola l-konfini tagħhom. il-baħar u Magelda, u se jingħaqad fuq Betharabah fil-wied, li huwa quddiem Jeknam. U rritorna minn Seddouk mill-opposta mil-lvant ta Bet Xemex fuq il-konfini ta Ċaselotajt, u se jgħaddi fuq Dabirot, u se jitla fuq Fanggaj. U minn hemm se jdur minn quddiem lejn il-lvant lejn Geba, lejn il-belt ta Kattath, u se jgħaddi lejn Rimmon lejn il-blata tal-irdum. U se jdur il-konfini fuq it-Tramuntana fuq Hamath, u se tkun il-ħruġ tagħhom fuq Ziphron. u Katanath, u Nabaal, u Symoon, u Jericho, u Baithman. Din hija l-wirt tat-tribù tal-ulied ta Żabulon skont il-klani tagħhom, il-bliet u l-irħula tagħhom.

U lil Issakar ħareġ il-qagħda r-raba. U saru t-trufijiet tagħhom Iaziel, u Ħasaloth, u Sunam. u Aġin, u Siona, u Reeroth, u Anakeret, u Dabiron, u Kishon, u Rebes, U Remmas, u Ieon, u Tomman, u Aimarek, u Bersaphes. U l-konfini se jiltaqgħu fuq Gathbor, u fuq Salim lejn il-baħar, u Beth shemesh, u l-ħruġ tal-konfini tiegħu se jkun il-Jordan. Din il-wirta tat-tribù tal-ulied ta Issachar skont il-klani tagħhom, il-bliet u l-irħula tagħhom.

U ħareġ il-lott il-ħames lil Asher skont il-klans tagħhom. U saru l-konfini tagħhom Exeleketh, u Aleph, u Baithok, u Keaph. u Elimelech, u Amiel, u Maasah, u se jingħaqad mal-Carmel lejn il-baħar, u mas-Sion, u Labanath. U se jirritorna mill-lvant tax-xemx u Bethgeneth, u se jingħaqad ma Zebulun u Ekgai, u Iphtahel lejn it-Tramuntana, u se jidħol fil-konfini ta Saphthaibaithme, u Inael, u se jgħaddi ġo Chobamasomel. u Elbon, u Rahab, u Emeamon, u Kanthan sa Sidon il-kbira. U se jirritorna l-konfini ġo Ramah, u sa l-għajn ta Masp Hassat, u tal-Tirjani, u se jirritorna l-konfini fuq Jasiph, u se tkun il-ħruġ tiegħu l-baħar, u Apoleb, u Echozob. u Archob, u Aphek, u Rhaau. Din hija l-wirta tal-qabila tal-ulied ta Aser skont il-klani tagħhom, il-bliet u l-irħula tagħhom.

U lil Naftali ħareġ il-qagħda s-sitta. U saru l-konfini tagħhom Moolam, u Mola, u Besemiin, u Arme, u Nabok, u Iepthamai, sa Dodam, u saru l-passaġġi tiegħu Ġordan. U se jirritorna l-konfini fuq il-baħar fAththabor, u se jgħaddi minn hemm Iakana, u se jingħaqad ma Zebulun min-Nofsinhar, u Asher se jingħaqad skont il-baħar, u l-Jordan mill-lvant tax-xemx.

U l-bliet imwaħħla tal-Tirjani, Tiru, u Omathadaketh, u Cenereth, u Armath, u Arael, u Asor, u l-Ġarr, u Assarion, u n-nixxieġha ta Asor, u Keroe, u Megalaarim, u Baiththame, u Thessamys. Din hija l-wirt tat-tribù tal-ulied ta Naftali.

U lil Dan ħarġet il-qasma s-seba. U saru l-konfini tagħhom Sarath, u Asa, u l-ibliet ta Sammaus, u Salamis, u Ramel, u Silatha, u Elon, u Timnah, u Ekron, u Alcatha, u Begeton, u Gebeelan, u Azor, u Banaibakat, u Gethremmon, u mill-baħar ta Hawks, il-konfin ħdejn Joppa Din hija l-wirt tat-tribù tal-ulied ta Dan skont il-klani tagħhom, il-bliet tagħhom u l-ibliet żgħar tagħhom.

U marru l-ulied ta Dan u ġġieldu kontra Lachish, u qabdulha, u laqtulha bis-sejf, u għamrulha u sejħulha bl-isem ta Leshem Dan.

U marru biex jidħlu fil-art skont il-konfini tagħhom, u l-ulied ta Izrael taw wirt lil Ġozwè bin Nun fosthom. Minħabba kmand ta Alla, u taw lilu l-belt li talab, Thamnasaarch, li hi fil-muntanja ta Ephraim, u bena l-belt, u għex fiha.

Dawn huma d-diviżjonijiet li Eleazar il-qassis, u Ġozwè bin Nun, u l-mexxejja tal-familji fit-tribujiet ta Izrael taw bħala wirt skont il-lottijiet f'Silo quddiem il-Mulej, ħdejn il-bibien tat-tinda tax-xhieda, u marru biex jieħdu pussess tal-art.

U tkellem il-Mulej lil Ġozwè, u qal, Kellem lill-ulied ta Izrael u għidilhom: Agħtu l-ibliet tar-refuġju, li jien għedt lejkom permezz ta Mosè. Rifugju lill-qattiel li lkien laqat ruħ involontarjament, u se jkunu lilkom il-bliet rifugju, u mhux se jmut il-qattiel minn ta l-avenger tad-demmm, sakemm jieqaf quddiem il-kongregazzjoni għall-ġudizzju.

U ħareġ lil Kadesh fil-Galilija, fil-muntanja ta Neftali, u Sikem fil-muntanja ta Efrajim, u l-belt ta Arbok, li hija Hebron, fil-muntanja ta Juda.

U fil-lil hinn tal-Ġordan ta Bosor fid-deżert fil-pjan mit-tribù ta Reuben, u Aremoth fil-Gilead mit-tribù ta Gad, u l-Gaulon fil-Bashan mit-tribù ta Manasseh.

Dawn huma l-ibliet imsejha għall-ulied ta Izrael u għall-barrani li jgħix magħhom, biex jaħrab hemm kull min jilhaq ruħ mingħajr qasda, sabiex ma jmutx fidejn il-vendikatur tad-demmm, sakemm jieqaf quddiem il-kongregazzjoni għall-ġudizzju.

21

U resqu l quddiem il-kap missirijiet tal-ulied ta Levi lejn Eleazar il-sacerdot, u Ġozwè ta Nawè, u lejn il-kap mexxejja tal-familji mit-tribujiet ta Izrael, U qalu lilhom fShiloh fart Canaan: Il-Mulej ikkmanda permezz ta Moses li jagħtina bliet biex ngħammru fihom, u artijiet ta merħa għall-bhejjem tagħna. U taw il-ulied ta

Iżrael lill-Levitin, fil-qsim tal-wirt permezz tal-kmand tal-Mulej, il-bliet u l-artijiet tal-mergħa tagħhom.

U ħareġ il-lott għall-poplu ta Kahat, u ngħataw lill-ulied ta Aaron il-qassisin il-Leviti minn tribù Ġuda u minn tribù Xmun u minn tribù Benjamen bil-lott, tleltax-il belt.

U lill-ulied ta Kaath li kienu fadal minn it-tribù ta Efraim u minn it-tribù ta Dan u minn nofs it-tribù ta Manasseh, bil-lott, għaxar ibliet.

U lill-ulied ta Gershon, minn tat-tribù ta Issachar u minn tat-tribù ta Asher u minn tat-tribù ta Naphtali u minn nofs it-tribù ta Manasseh fi Bashan, tleltax-il belt.

U lill-wlied ta Merari, skont il-klani tagħhom, minn tribù Reuben u minn tribù Gad u minn tribù Zebulun, bil-lott, tnax-il belt.

U l-ulied ta Iżrael taw lill-Leviti l-ibliet u l-artijiet tal-mergħa tagħhom, skont kif kmanda s-Sid lil Mosè, bil-lott.

U tat it-tribù tal-ulied ta Ġuda u t-tribù tal-ulied ta Xmun u mit-tribù tal-ulied ta Benjamen dawn il-bliet, u kienu msejħin. Lill-ulied ta Aaron mill-poplu ta Kohath tal-ulied ta Levi, għax lil dawn waqa l-qagħda bil-qara. U ta lilhom il-Kirjat-Arba, il-belt kapitali tal-Anak, din hi Hebron fil-muntanja ta Ġuda, u l-art ta mergħa madwarha. U l-għelieqi tal-belt, u l-irħula tagħha, ta

Ġożwè lill-ulied ta Kaleb bin Ġefunne bħala pussess.

U lill-ulied ta Aaron ta l-belt ta rifuġju għall-wieħed li qatel, Hebron, u l-affarijiet separati li magħha, u Lemna, u l-affarijiet separati li magħha. U Ailom, u l-artijiet separati tagħha, u Tema, u l-artijiet separati tagħha, U d-Daħk, u dak li kien separat għaliha, u d-Debir, u dak li kien separat għaliha, U Asa u l-art separata tagħha, u Tanu u l-art separata tagħha, u Beth shemesh u l-art separata tagħha, disa bliet minn dawn iż-żewġ tribujiet. U minn it-tribù ta Benjamin, il-Gibeon u l-artijiet separati tagħha, u Gath u l-artijiet separati tagħha, U Anatot, u l-art separata tagħha, u Gamala, u l-art separata tagħha, erbgħa bliet. Il-bliet kollha tal-ulied ta Aaron il-qassisin, tlettax-il.

U lill-popli ulied Kaħat, lill-Leviti li kien fadal minn ulied Kaħat, u l-belt tal-qassisin tagħhom kienet minn tribù Efrajm. U taw lilhom il-belt tar-refuġju tal-qattiel, is-Sikem, u l-artijiet separati tagħha, u Ġazara u l-artijiet tagħha, u l-artijiet separati tagħha, U Beth Horon, u l-ibliet separati tagħha, erbgħa bliet. U minn it-tribù ta Dan, Elkothaim u l-art separata tagħha, u Gethedan u l-art separata tagħha, U Aijalon, u l-art separata tagħha, u Getheremmon, u l-art separata tagħha, erbgħa bliet. U min-nofs tat-tribù ta Manasseh, Taanach u l-art separata tagħha, u Iebatha u l-art separata tagħha, żewġ ibliet. Il-bliet kollha għaxra, u dak li kien separat għalihom, lill-familji tal-wlied ta Kaath li kienu l-bqija.

U lill ulied Gershon, il-Leviti, minn in-nofs tat-tribù ta Manasseh,

il-bliet iffissati għal dawk li qatlu, Gaulon fil-Bashan u l-art iffissata magħha, u Bezer u l-art iffissata magħha, żewġ bliet. U mit-tribù ta Issachar, il-Kishon u l-art magħzula tagħha, u d-Debba u l-art magħzula tagħha, U Remmath, u dak li kien separat għaliha, u l-Għajn tal-iktibiet, u dak li kien separat għaliha, erbgħa bliet. U mit-tribù ta Asher il-Basellath u l-art separata tagħha, u d-Dabbon u l-art separata tagħha, U Chelkat, u l-art separata tagħha, u Rahab, u l-art separata tagħha, erbgħa bliet. U mit-tribù ta Naftali, il-belt imwaqqfa għall-qattiel, Kades fil-Galilija, u l-artijiet imwaqqfa tagħha, u Hammot, u l-artijiet imwaqqfa tagħha, u Kartan, u l-artijiet imwaqqfa tagħha, tliet ibliet. Il-bliet kollha ta Gedson skont il-klani tagħhom kienu tlethtax-il belt.

U lill-poplu tal-ulied ta Merari, lill-Leviti l-bqija, mit-tribù ta Żabulon, Maan u l-art ta mergħa tagħha, u Kadesx u l-art ta mergħa tagħha, U Sella, u l-artijiet ta madwarha tagħha, tliet bliet. U lil hinn mill-Ġordan li jinsab skont Ġeriko, mit-tribù ta Ruben, il-belt tar-refuġju għall-qattiel, Bosor fid-deżert, Miso u l-art ta mergħa tagħha, u Jazer u l-art ta mergħa tagħha, U Dekmon, u l-art ta merħa tagħha, u Mapha, u l-art ta merħa tagħha, erbgħa bliet. U mit-tribù ta Gad, il-belt tar-refuġju tal-qattiel, u Ramoth fGilead u l-art tal-mergħa tagħha, Mahanaim u l-art tal-mergħa tagħha, u l-Ħeshbon u l-art ta mergħa tagħha, u l-Jazer u l-art ta mergħa tagħha; il-bliet kollha erbgħa. Il-bliet kollha għal ulied Merari skont il-klanjet tagħhom li kienu fadal minn it-tribù ta Levi kienu tnax-il belt bil-konfini tagħhom.

Il-bliet kollha tal-Leviti fi nofs il-possessjoni tal-ulied ta Izrael, tmien u erbgħin belt, u l-artijiet ta mergħa tagħhom. madwar il-bliet dawn, belt u l-artijiet ta ragħa madwar il-belt għall-bliet kollha dawn,

U l-Mulej ta lil Izrael l-art kollha li kien ħalef li jagħti lill-missirijiet tagħhom, u huma weretuha, u stabbilixxew fiha. U rieda lilhom il-Mulej madwar kollox, kif ħalef lill-missirijiet tagħhom. Ma qam ħadd quddiemhom minn kollha l-għedewwa tagħhom, lill-kollha l-għedewwa tagħhom ta l-Mulej fidejhom. Ma naqasx minn kollha l-kliem it-tajjeb li tkellem il-Mulej lill-ulied ta Izrael; kollha ġew.

22

Imbagħad Ġozwè sejjaħ flimkien lill-ulied ta Ruben, u lill-ulied ta Gad, u lill-nofs tribù ta Manasse, U qal lilhom: Intom smajtu kollox kemm kmanda lilkom Mosè, il-qaddej tal-Mulej, u obbedejtu l-vuċi tiegħi skont kollox kemm kmanda lilkom. Ma ħallejtux lil ħutek dawn il-jiem kollha, sa llum iż-żmien; żammejtu l-kmandament tal-Mulej Alla tagħkom. Issa imma l-Mulej Alla tagħna ta riħ lill-aħwa tagħna, kif qal lilhom. Issa għalhekk, wara li ndaru, morru lejn id-djar tagħkom u lejn l-art tal-pussess tagħkom, li Mosè ta lkom fin-naħa l-oħra tal-Ġordan. Imma ħarsu ħafna li tagħmlu l-kmandamenti u l-ligi, li kmanda lilna li nagħmlu Mosè l-qaddej tal-Mulej, li tħobbu lill-Mulej l-Alla tagħna, li timxu bl-ilkoll it-toroq tiegħu, li tħarsu l-

kmandamenti tiegħu, u li tkunu mehmumin miegħu, u li taqdu lilu minn kollha tal-moħħ tagħkom, u minn kollha tal-ruħ tagħkom. U bierek lilhom Ġesù, u bagħathom il barra, u marru lejn id-djar tagħhom.

U lill-nofs tat-tribù ta Manasseh ta Mosè fil-Bashan, u lill-nofs ta Ġozwè mal-aħwa tiegħu fil-barra tal-Ġordan hdejn il-baħar, u meta bagħat lilhom Ġozwè lejn id-djar tagħhom u bierek lilhom. U bflus ħafna marru lura lejn id-djar tagħhom, u bbhejjem ħafna ħafna, u fidda, u deheb, u ħadid, u hwejjeġ ħafna. Qasmu l-għanima tal-għedewwa mal-aħwa tagħhom.

U marru l-ulied ta Reuben, u l-ulied ta Gad, u n-nofs tat-tribù ta Manasseh minn l-ulied ta Israel fi Shiloh fl-art ta Canaan biex jitolqu lejn il-Gilead lejn l-art tal-pussess tagħhom, li kienu wirtu hija permezz tal-kmand tal-Mulej fidejn Moses.

U ġew go Gilead tal-Jordan, li tinsab fl-art ta Canaan, u bnew il-ulied ta Reuben, u l-ulied ta Gad, u n-nofs tribù ta Manasseh hemm altar fuq il-Jordan, altar kbir biex jidher.

U semgħu l-ulied ta Izrael jgħidu: Ara, bnew l-ulied ta Ruben, u l-ulied ta Gad, u n-nofs tat-tribù ta Manasseh altar fuq il-konfini tal-art ta Kanaan fuq il-Gilead tal-Ġordan, fil-lil hinn tal-ulied ta Izrael. U ngabru flimkien il-ulied kollha ta Izrael fShiloh, sabiex telgħu biex jagħmlu gwerra kontra tagħhom.

U l-ulied ta Izrael bagħtu lejn l-ulied ta Ruben u lejn l-ulied ta

Gad u lejn l-ulied tan-nofs tribù ta Manasseh fl-art ta Gilead, lil Phinehas bin Eleazar bin Aaron, il-qassis il-kbir. U għaxra mill-mexxejja miegħu, mexxej wiehed minn dar tal-familja minn kull tribù ta Izrael; mexxejja ta djar tal-familji huma kmandanti ta elf ta Izrael. U waslu għand il-ulied ta Reuben, u għand il-ulied ta Gad, u għand in-nofs tat-tribù ta Manasseh fart Gilead, u tkellmu magħhom u qalu Dawn l-affarijiet tgħid il-kongregazzjoni kollha tal-Mulej: Xinhi din it-trasgressjoni li intom wettaqtu quddiem Alla ta Izrael, biex iduru illum mill-Mulej, wara li bnejtu lilkom infuskom altar, u biex isiru apostati mill-Mulej? Mhux zgħir għalina d-dnub ta Peor, għax ma ġejna mnaddfin minnu sal-lum? U sar pjaga fil-kongregazzjoni tal-Mulej. U intom dertilkom illum minn il-Mulej, u se jkun li jekk tirtirku illum minn il-Mulej, għada l-korla se tkun fuq Izrael kollu. U issa jekk zgħira l-art tagħkom tal-pussess tagħkom, aqsmu lejn l-art tal-Mulej tal-pussess, fejn tgħammar hemm it-tinda tal-Mulej, u twierrtu magħna, u la ssiru ribelli kontra Alla, u intom lanqas twarbu mill-Mulej, minħabba li qed tibnu altar barra mill-altar tal-Mulej Alla tagħna. Mhux ara Akar bin Zara bksur kiser mill-ħaġa ddedikata, u fuq il-kongregazzjoni kollha ta Istraekl nizlet il-korla? U dan wiehed biss miet fid-dnub tiegħu stess.

U wiegħbu l-ulied ta Reuben, u l-ulied ta Gad, u n-nofs tat-tribù ta Manasseh, u tkellmu mal-kmandanti ta elf ta Israel u qalu, Il-Alla Alla Mulej huwa, u l-Alla Alla hu nnifsu jaf, u Izrael hu nnifsu se jkun jaf: jekk fi ribelljoni aħna htajna quddiem il-Mulej, la jsalvana fdan il-jum. U jekk bnew għalina nfusna altar, sabiex nitbiegħdu minn Mulej il-Alla tagħna, sabiex inqiegħdu

fuqu sagrafiċċju ta olokawtomata, sabiex naghmlu fuqu sagrafiċċju ta salvazzjoni, il-Mulej se jfittex.

Imma minhabba l-kawżjoni tal-kelma għamilna dan, u qalnielu, sabiex għada t-tfal tagħkom ma jgħidux lit-tfal tagħna, Xgħandkom intom mal-Mulej, il-Alla ta Izrael? U l-konfini poġġa l-Mulej bejn tagħna u tagħkom il-Ġordan, u mhemmx għalikom porzjon tal-Mulej, u se jestrangaw il-ulied tagħkom lill-ulied tagħna, sabiex ma jqimux il-Mulej. U qalniex li naghmlu hekk, biex nibnu dan l-altar, mhux minhabba offerti u lanqas minhabba sagrafiċċji. Imma sabiex dan ikun ix-xhieda bejn tagħna u tagħkom, u bejn il-ġenerazzjonijiet tagħna wara lilna, biex naqdu l-qadi tal-Mulej quddiemu, fl-offerti tagħna u fis-sagrafiċċji tagħna u fis-sagrafiċċji tas-salvazzjoni tagħna, u biex it-tfal tagħkom ma jgħidux lit-tfal tagħna għada: Mgħandkomx sehem mal-Mulej. U aħna qalna, jekk jigri xi darba u jitkellmu magħna, jew mal-ġenerazzjonijiet tagħna għada, u jgħidu, raw ix-xbieha tal-artal tal-Mulej, li għamlu l-missirijiet tagħna mhux minhabba offerti u lanqas minhabba sagrafiċċji, imma xhieda hi bejniekom u bejnietna, u bejn l-ulied tagħna. Mgħandux isir għalhekk li aħna nidru lura mill-Mulej f'dan il-ġurnata tal-lum u nitilqu mill-Mulej, sabiex nibnu altar għall-offerti tal-frott u għas-sagrafiċċji ta Salamis u għas-sagrafiċċju tas-salvazzjoni, hliel l-altar tal-Mulej li jinsab quddiem it-tabernaklu tiegħu.

U wara li sama Fineħas il-sacerdot u l-mexxejja kollha tal-kongregazzjoni ta Izrael li kienu miegħu, il-kliem li tkellmu l-ulied ta Ruben u l-ulied ta Gad u nofs it-tribù ta Manasse, dan

għoġobhom. U qal Fineħas il-saċerdot lill-ulied ta Ruben u lill-ulied ta Gad u lin-nofs tribù ta Manasse: Illum aħna nafna li l-Mulej huwa magħna, għax ma għamiltu l-ebda ħtija quddiem il-Mulej, u għax ħlastukom lill-ulied ta Izrael minn id il-Mulej. U dawar lura Fineħas is-saċerdot u l-mexxejja minn ulied Ruben u minn ulied Gad u minn nofs tribù Manasse minn Galaad lejn art Kanaan lejn ulied Izrael, u wieġbuhom il-kliem. U dan pjaċa lill-ulied ta Izrael, u tkellmu mal-ulied ta Izrael, u bierku lill-Alla tal-ulied ta Izrael, u qalu li mgħadhomx se jtilgħu kontrihom għall-gwerra biex jeqirdu l-art tal-ulied ta Ruben u tal-ulied ta Gad u ta nofs it-tribù ta Manasse, u stabbilixxew fiha.

U sema Ġozwè l-altar ta Ruben u ta Gad u ta nofs it-tribù ta Manasse, u qal li xhieda hi bejniethom, li l-Mulej l-Alla tagħhom hu.

23

U ġara wara ħafna jiem, wara li l-Mulej ta r-reqqa lil Izrael minn ġejjen l-għedewwa tiegħu madwar, u Ġozwè kien anzjan, avvanzat fl-età. U Ġozwè sejjaħ flimkien lill-ulied kollha ta Izrael u lill-kunsill tal-anzjani tagħhom u lill-ħakkiema tagħhom u lill-imħallfin tagħhom u lill-kittieba tagħhom, u qalilhom: Jiena xjuħt u avvanzajt fid-djar. Intom però rajtu kemm għamel il-Mulej Alla tagħna lil dawn in-nazzjonijiet kollha quddiemna, għax il-Mulej Alla tagħkom huwa li ġgieled għalikom. Ara li jiena rmijtilkom il-ġnus li fadal lilkom dawn fl-ereditajiet għat-

tribujiet tagħkom, mill-Ġordan il-ġnus kollha, u qerridthom, u mill-baħar il-kbir se jhadded fuq il-punent tax-xemx.

Il-Mulej iżda, Alla tagħna, dan se jeqred lilhom minn quddiemna, sakemm jintilfu, u se jibgħat lilhom il-bhejjem selvaġġi, sakemm jeqred lilhom u s-slaten tagħhom minn quddiemkom, u intom se tiritaw l-art tagħhom, kif tkellem il-Mulej Alla tagħna lilkom. Kuny b'saħħa għalhekk hafna biex tharsu u tagħmlu dak kollu li hu miktub fil-ktieb tal-liġi ta Mosè, sabiex ma ddurux lejn il-lemin jew ix-xellug, sabiex ma tidhlux fil-nazzjonijiet li fadal dawn, u l-ismijiet tal-allat tagħhom ma jkunux imsemmija fostkom, u lanqas ma taqdu, u lanqas ma tagħmlux qima lilhom, Imma lill-Mulej Alla tagħna intom se tattakkaw ruħkom, bħalma għamiltu sal-lum. U se jeqred lilhom il-Mulej minn quddiemkom - nazzjonijiet kbar u qawwija, u ħadd ma qam kontra tagħna sal-lum. Wiehed minnkom ġibed elf, għax il-Mulej Alla tagħna huwa ġġieled għalikom, bħalma qal lilna.

U ħarsu hafna li thobbu lill-Mulej, l-Alla tagħna. Jekk għax intom idduru lura u tingħaqdu man-nazzjonijiet li fadal dawn li magħkom, u tagħmlu żwiġijiet magħhom, u thalltu magħhom u huma magħkom, Intom tafu li mhux se jżid il-Mulej biex jeqred il-ġnus dawn minn quddiemkom, u se jkunu lilkom għal nases, u għal skandli, u għal musmar fl-għekiesi tagħkom, u għal vleġeġ fl-għajnejn tagħkom, sakemm intom tintilfu minn l-art it-tajba din, li ta lilkom il-Mulej l-Alla tagħkom.

Jien iżda se mmur il bogħod mit-triq, kif ukoll il-kollha fuq l-art, u se tkunu tafu bil-qalb tagħkom u bir-ruħ tagħkom, għaliex ma waqgħet l-ebda kelma minn kollha l-kelmiet li qal il-Mulej Alla tagħna dwar kollha l-affarijiet li jappartjenu lilna, u l-ebda waħda minnhom ma falliet. U se jkun li kif ġa għalina l-kliem kollu t-tajjeb li tkellem il-Mulej fuqkom, hekk se jgħib il-Mulej l-Alla fuqkom il-kliem kollu ħażin sakemm jeqridkom mill-art it-tajba din li ta lkom il-Mulej. Fil-ksur tagħkom tal-patt tal-Mulej Alla tagħna, li kien ordna lilna, u morru taqdu lil allat oħra u taduraw lilhom.

24

U Ġozwè gabar it-tribujiet kollha ta Izrael f'Xilo, u sejjah flimkien l-anzjani tagħhom u l-iskribi tagħhom u l-imħallfin tagħhom, u waqqafhom quddiem Alla.

U qal Ġozwè lill-poplu kollu: Dawn l-affarijiet jgħid il-Mulej, il-Alla ta Izrael: Lil hinn mix-xmara stabbilixxew ruħhom missirijietek mill-bidu, Tera missier Abraham u missier Nakor, u servew allat oħra. U ħadt lil missijerkom Abraham minn barra x-xmara, u mmexxejtu fl-art kollha, u mmultiplikajt iż-żerriegħa tiegħu, u tajtu lil Isaac. U lil Izakk, Ġakobb u Eżaw, u tajt lil Eżaw il-muntanja ta Seir biex jiret lilha, u Ġakobb u l-ulied tiegħu niżlu fl-Egittu, u saru hemm nazzjon kbir u numeruż u qawwi, u l-Egizzjani kkattivaw lilhom. U lhaqt lill-Egittu bis-sinjali li għamilt fihom. U wara dawn l-affarijiet huwa ħareġ lil

missirijena mill-Egittu, u intu dħaltu fil-Baħar l-Aħmar, u l-Egizzjani segwew lil missirijena bkarri u bżwiemel fil-Baħar l-Aħmar. U aħna wrejnielu lejn il-Mulej, u ta sħaba u dlam bejnieta u bejn l-Egizzjani, u ġab fuqhom il-baħar u kissa lilhom. U raw l-ġhajnejn tagħkom kemm għamel il-Mulej fl-art tal-Egittu, u kont fid-deżert jiem ħafna.

U mexxiena ġo art l-Amoriti li kienu jgħixu barra mill-Jordan, u l-Mulej għaddiehom fidejna, u intom wirtu l-art tagħhom u qerridtuhom minn quddiemkom.

U qam Balak ta Zippor, sultan ta Moab, u ħareġ għall-battalja kontra Israel, u baġhat u sejjaħ lil Balaam biex jilgħanna. U l-Mulej, Alla tiegħek, ma riedx jeqridlek, u bierek lilna bil-barkiet, u salvana minn idejhom, u għaddihom fidejn oħrajn. U qsimtu l-Ġordan u ġejtu ġo Ġeriko, u ġġieldu kontra tagħna l-abitanti ta Ġeriko: l-Amoritin, il-Kananin, il-Perizzitin, il-Ĥivvitin, il-Ġebusitin, il-Ĥittitin u l-Girġasitin, u l-Mulej wassalhom fidejn tagħna. U baġhat qabel tagħkom iż-żunżan, u baġhat lilhom minn quddiemna tnax-il sultan tal-Amoriti, mhux bis-sejf tiegħek u lanqas bl-ark tiegħek.

U ta lilkom art li fuqha ma ħdiemtux, u bliet li ma bnejtux, u stabbiltu fihom, u għeneb u żebbug li ma tħawwlux intom, tieklu.

U issa ibżgħu lill-Mulej, u aqdu lilu fi drittezza u fi ġustizzja, u neħħu l-allat barranin, li qaduhom il-missirijiet tagħna lil hinn

mix-xmara u fl-Egittu, u aqdu lill-Mulej. Jekk iżda ma jogħgobkomx li taqdu lill-Mulej, aghżlu llum għalikom infuskom lil min taqdu, jew lill-allat tal-missirijiet tagħkom, dawk li hemm fil-barra tax-xmara, jew lill-allat tal-Amoriti, li fihom intom toqogħdu fuq l-art tagħhom. Jiena iżda u d-dar tiegħi naqdu lill-Mulej, għax qaddis hu.

U wiegeb il-poplu u qal: Mhux se jsir lilna li nħallu lura l-Mulej sabiex naqdu allat oħrajn. Il-Mulej Alla tagħna, huwa Alla, huwa tellgħalna u lill-missirijiet tagħna mill-Egittu, u ħarisna fit-triq kollha li morna fiha, u fost in-nazzjonijiet kollha li għaddejna minnhom. U ċaħħad il-Mulej lill-Amorit u l-nazzjonijiet kollha li kienu jgħammru l-art minn quddiemna, iżda aħna wkoll ser naqdu lill-Mulej, għax dan hu Alla tagħna.

U qal Ġozwè lill-poplu: Intom ma tistgħux taqdu lill-Mulej, għax Alla qaddis hu, u dan hu gelluż u mhux se jaħfrilkom id-dnubiet tagħkom u l-atti bla liġi tagħkom, Meta intom tabbandunaw is-Sid u servew lil allat oħra, u wara li jiġi fuqkom jagħmilkom il-ħsara u jikkunsmawkom, minflok li tajjeb għamel lilkom. U qal il-poplu lil Ġozwè: Le, iżda lill-Mulej aħna se naqdu.

U qal Ġozwè lill-poplu: Xhieda intom kontra ruħkom, li intom għażiltu li taqdu lill-Mulej. U issa nehħu l-allat barranin li hemm fikom, u aghmlu dritt il-qalb tagħkom lejn il-Mulej Alla ta Izrael. U l-poplu qal lil Ġozwè, Lis-Sinjur ser naqdu u l-vuċi tiegħu ser nisimgħu.

U Ġożwè għamel patt mal-poplu fdak il-jum, u tah liġi u ġudizzju f'Silo quddiem it-tinda ta Alla ta Izrael. U kiteb dawn il-kliem fi ktieb il-liġijiet ta Alla, u ha ġebbla kbira, u Ġożwè waqqafha taht it-terebintu quddiem il-Mulej. U qal Ġożwè lill-poplu: Ara, il-ġebbla din se tkun fostkom bħala xhieda, għax hi sama l-kliem kollu li qalilha l-Mulej, dak li tkellem magħkom illum, u din se tkun fostkom bħala xhieda fl-aħħar jiem, meta tkunu qed taġixxu bil-falz mal-Mulej Alla tiegħi. U Ġożwi bagħat il-poplu, u marru kull wieħed fil-post tiegħu. U serva Israel lill-Mulej il-jiem kollha ta Ġożwè, u l-jiem kollha tal-anzjani li ttawlu ż-żmien wara Ġożwè, u li raw l-opri kollha tal-Mulej li għamel lil Israel.

U ġara wara dawk l-affarijiet u miet Ġożwè bin Nun, il-qaddej tas-Sid, mija u għaxra snin. U difnuh lejn il-konfini tal-lott tiegħu f'Thannasaarch, fil-muntanja ta Ephraim, fit-tramuntana tal-muntanja ta Gilead.

U l-għadmiet ta Ġużepi telgħu l-ulied ta Izrael minn Eġittu, u difnuhom fi Sikem, fil-porzjon tal-għalqa li akkwista Ġakobb mingħand l-Amoriti li kienu jgħixu fi Sikem bmitt ħaruf, u taha lil Ġużepi bħala porzjon.

U ġara wara dawn l-affarijiet li Eleazar bin Aaron, il-qassis il-kbir, miet, u ndifen f'Gibeah ta Phinehas ibnu, li kien ta lillu fil-muntanja ta Ephraim.